An aerial photograph of Zagreb, Croatia, showing a dense urban landscape with various buildings, including residential blocks and modern high-rises. The sky is clear and blue. A white rectangular box is overlaid on the right side of the image, containing the title and subtitle.

Izvešće o stanju u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 2021.-2024.

Zagreb, 11–2025.

zavod za
prostorno
uređenje
grada
zagreba

NAZIV ELABORATA: Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba
za razdoblje od 2021. do 2024. godine

IZRADA: ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE GRADA ZAGREBA

RAVNATELJ: Nikša Božić, dipl.ing.arh.

ODGOVORNI VODITELJ: Boris Gregurić, dipl. ing. arh.
ovlašteni arhitekt urbanist

RADNI TIM: Mirela Bokulić Zubac, dipl.ing.arh.
Nikša Božić, dipl.ing.arh.
Boris Gregurić, dipl. ing. arh.
Ivan Lončarić, prof. pov. i geogr.
mr.sc. Mirna Meštrović, dipl. ing. arh.
Nives Mornar, dipl.ing.arh.
Sanja Šerbetić Tunjić, dipl. ing. arh.
dr.sc. Jadranka Veselić Bruvo, dipl.ing.arh.

SURADNJA: Dino Bečić, mag.geogr.
Jasmina Doko, dipl. ing. agr.
Dubravka-Petra Lubin, dipl.ing.arh.
Martina Margetić, dipl.iur.
Katica Mihanović, dipl. ing. šum.
Ivan Nemet, mag.ing.traff.
Sabina Pavlič, dipl. ing. arh.
dr.sc. Jasmina Sirovec Vanić, dipl.ing.arh.
Danijel Zdolc, dipl.ing. prom.

studeni 2025.

SADRŽAJ

PREGLED KRATICA	7
I. POLAZIŠTA	8
I.1. CILJEVI IZRADE IZVJEŠĆA	8
I.2. ZAKONODAVNO–INSTITUCIONALNI OKVIR	8
I.3. OSNOVNA PROSTORNA OBILJEŽJA GRADA ZAGREBA	9
I.3.1. Prirodna i geografska obilježja	9
I.3.2. Upravno-teritorijalni ustroj	12
I.3.3. Demografska struktura	12
I.4. GRAD ZAGREB U OKVIRU PROSTORNOG UREĐENJA DRŽAVE	19
I.4.1. Položaj Grada Zagreba u sustavu prostornog uređenja Republike Hrvatske	19
I.4.2. Grad Zagreb u razvojnom okviru Republike Hrvatske	20
I.4.3. Uloga Grada Zagreba u okviru regionalnog razvoja	24
II. ANALIZA I OCJENA STANJA I TRENDOVA PROSTORNOG RAZVOJA GRADA ZAGREBA	29
II.1. PROSTORNA STRUKTURA KORIŠTENJA I NAMJENE POVRŠINA	29
II.1.1. Zemljišni pokrov	29
II.1.2. Struktura korištenja zemljišta	33
II.2. SUSTAV NASELJA	37
II.2.1. Obilježja sustava naselja Grada Zagreba	37
II.2.2. Prostor za razvoj naselja	42
II.2.3. Naselja u upravno-teritorijalnom ustroju Grada Zagreba	46
II.2.4. Stanovanje	48
II.2.5. Zaštita stanovništva i vitalne infrastrukture	105
II.3. GOSPODARSKE DJELATNOSTI	115
II.3.1. Struktura gospodarstva Grada Zagreba	115
II.3.2. Prostorne potrebe i realizacija sadržaja	117
II.4. OPREMLJENOST PROSTORA INFRASTRUKTUROM OD ZNAČAJA ZA GRAD ZAGREB	125
II.4.1. Prometna i druga komunikacijska infrastruktura	126
II.4.2. Energetski sustavi	133
II.4.3. Vodnogospodarska infrastruktura	138
II.4.4. Infrastruktura gospodarenja otpadom	146
II.5. ZAŠTITA I KORIŠTENJE DIJELOVA PROSTORA OD POSEBNOG ZNAČAJA	153
II.5.1. Okoliš	153
II.5.2. Zaštita bioraznolikosti	163
II.5.3. Zaštita i korištenje posebnih vrijednosti u prostoru	165
II.6. OBVEZNI PROSTORNI POKAZATELJI	170

III. ANALIZA PROVEDBE PROSTORNIH PLANOVA I DRUGIH DOKUMENATA	173
III.1. IZRADA PROSTORNIH PLANOVA	173
III.1.1. Legislativni okvir prostornog uređenja	173
III.1.2. Plansko uređenje prostora Grada Zagreba	178
III.2. PROVEDBA PROSTORNIH PLANOVA	206
III.2.1. Analiza realizacije prostornih planova užih područja	206
III.2.2. Provedbeni akti	209
III.2.3. Praćenje stanja u prostoru	211
III.3. PROSTORNI PLANOVI U ODNOSU NA DRUGE DOKUMENTE KOJI UTJEČU NA PROSTOR	213
III.3.1. Akti strateškog planiranja od nacionalnog značaja	215
III.3.2. Akti razine Grada Zagreba	216
III.4. PROVOĐENJE ZAKLJUČAKA, SMJERNICA, PRIJEDLOGA ZA UNAPREĐENJE, PREPORUKA, AKTIVNOSTI, ODNOSNO MJERA IZ PRETHODNOG IZVJEŠĆA O STANJU U PROSTORU	218
III.4.1. Ciljevi i polazišta prostornog razvoja u prethodnom razdoblju	218
III.4.2. Smjernice, prijedlozi i mjere iz prethodnog Izvješća o stanju u prostoru Grada Zagreba	223
III.4.3. Realizacija gradskih i strateških projekata	225
IV. PRIJEDLOZI ZA UNAPRJEĐENJE PROSTORNOG RAZVOJA S OSNOVNIM PREPORUKAMA MJERA ZA IDUĆE RAZDOBLJE	228
IV.1. POTREBE, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA DALJNJEG PROSTORNOG RAZVOJA GRADA ZAGREBA OBZIROM NA OKOLNOSTI, SEKTORSKA OPTEREĆENJA I IZAZOVE	228
IV.2. OCJENA POTREBE IZRADA NOVIH I/ILI IZMJENE I DOPUNE POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA I DRUGIH DOKUMENATA KOJI UTJEČU NA PROSTOR	240
IV.3. PREPORUKA MJERA I AKTIVNOSTI ZA UNAPRJEĐENJE PROSTORNOG RAZVOJA GRADA ZAGREBA	244
V. IZVORI PODATAKA	250
<i>Popis tabličnih i grafičkih priloga</i>	

PREGLED KRATICA

CGO	centar za gospodarenje otpadom
CLC	<i>CORINE Land Cover</i> / CORINE zemljišni pokrov
CORINE	<i>COoRdination of INformation on the Environment</i> / Koordinacija informacija o okolišu
CUPOVZ	Centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba
CZ	Civilna zaštita
DPU	detaljni urbanistički plan
DZS	Državni zavod za statistiku
EK	Europska komisija
ES	ekvivalent stanovnika
EU	Europska unija
FSEU	Fond solidarnosti Europske unije
GČ	Gradska četvrt
GIS	Geografski informacijski sustav (geoinformacijski sustav)
GUP	generalni urbanistički plan
GZ	Grad Zagreb
HAKOM	Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti
HEP	Hrvatska elektroprivreda
HŽ	Hrvatske željeznice
ITU	Integrirana teritorijalna ulaganja
MO	Mjesni odbor
MORH	Ministarstvo obrane Republike Hrvatske
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NPOO	Nacionalni plan oporavka i otpornosti
NN	Narodne novine
NUTS	<i>Nomenclature des unités territoriales statistiques</i> / Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku
PPGZ	Prostorni plan Grada Zagreba
PPM	Park prirode Medvednica
PPPPO	prostorni plan područja posebnih obilježja
RH	Republika Hrvatska
ROO	Registar onečišćavanja okoliša
RPOT	Registar postrojenja u kojima je utvrđena prisutnost opasnih tvari
SGGZ	Službeni glasnik Grada Zagreba
TEN-T	<i>Trans-European Transport Networks</i> / transeuropske transportne mreže
UAZ	Urbana aglomeracija Zagreb
UPU	urbanistički plan uređenja
ZET	Zagrebački električni tramvaj

I. POLAZIŠTA

I.1. CILJEVI IZRADE IZVJEŠĆA

Izvjешće o stanju u prostoru osnovni je dokument praćenja stanja u prostoru i prostornog razvoja Grada Zagreba.

Poznavanje stvarnog stanja i procesa u prostoru od vitalnog je značaja za gospodarenje prostorom kao temeljnim resursom i osnovicom fizičke egzistencije Grada Zagreba. Cilj izrade Izvjешća je cjelovito predočavanje stanja, razvojnih trendova i planiranja prostora uz analizu poduzetih mjera i aktivnosti te ukazivanje na moguće pravce prostornog razvoja Grada Zagreba u narednom periodu.

Za izradu Izvjешća koriste se podaci iz informacijskog sustava prostornog uređenja, prostornih planova, službeno objavljeni i dostupni podaci nadležnih tijela i ustanova te drugih pravnih osoba s javnim ovlastima određenih posebnim propisima, podaci iz usvojenih i objavljenih pojedinih sektorskih strateških, razvojnih, planskih i provedbenih dokumenata i drugi koji su od utjecaja na održiv razvoj u prostoru.

U Izvjешću se daje analiza postojećeg stanja i razvojnih trendova, iznose se problemi u prostoru i ukazuje se na mogućnosti usmjerenja prostornog razvoja Grada u cjelini i po pojedinim aspektima, temeljem čega se iznose prijedlozi i daju preporuke za postupanje u narednom razdoblju.

I.2. ZAKONODAVNO–INSTITUCIONALNI OKVIR

Izrada i donošenje izvješća o stanju u prostoru regulirana je Zakonom o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23). Člankom 27. navedenog zakona, obveza izrade izvješća o stanju u prostoru Grada Zagreba u nadležnosti je Zavoda za prostorno uređenje Grada Zagreba, dok odredbe članka 39. obvezuju predstavničko tijelo na razmatranje navedenog izvješća. Spomenuto predstavničko tijelo – u slučaju Grada Zagreba, Gradska skupština Grada Zagreba – donosi zaključak o prihvaćanju izvješća.

Zakon određuje da se Izvjешće izrađuje za četverogodišnje razdoblje. Oblik i sadržaj Izvjешća regulirani su Pravilnikom o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima izvješća o stanju u prostoru (NN 48/14, 19/15).

Pravilnik navodi da Izvjешće sadrži polazišta, analizu i ocjenu stanja i trendova prostornog razvoja, analizu provedbe prostornih planova i drugih dokumenata koji utječu na prostor, te prijedloge za unapređenje razvoja s osnovnim preporukama mjera za iduće razdoblje.

Polazišta obuhvaćaju pregled ciljeva izrade Izvjешća unutar zakonodavnog, institucionalnog i međunarodnog okvira za razdoblje za koje se Izvjешće izrađuje, te osnovna prostorna obilježja teritorijalne jedinice - Republike Hrvatske, županije, Grada Zagreba, velikog grada, grada, odnosno općine.

Analiza i ocjena stanja obuhvaća prikaz ostvarenja ciljeva prostornog uređenja i usmjerenja razvoja u prostoru, određenih Zakonom o prostornom uređenju, Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske i razvojnim aktima Grada Zagreba, kroz prostorne planove i druge dokumente koji utječu na prostor, te ukazuje na trendove prostornog razvoja i usklađenost, odnosno nesklad u provedbi.

Analiza provedbe prostornih planova i drugih dokumenata koji utječu na prostor obuhvaća prikaz pokrivenosti područja prostornim planovima, daje podatke o prostornim planovima i drugim strateškim, programskim i razvojnim dokumentima koji utječu na prostor, ukazuje na osnove njihove provedbe, potrebu i učestalost njihove promjene te daje osvrt na provođenje zaključaka, smjernica, prijedloga za unapređenje, preporuka, aktivnosti odnosno mjera iz prethodnog Izvjешća.

Prijedlozi za unapređenje prostornog razvoja s osnovnim preporukama mjera za iduće razdoblje razrađuju se u cilju odlučivanja o daljnjem statusu strateških, programskih i planskih smjernica iz važećih prostornih planova i drugih dokumenata koji utječu na prostor, odnosno o njihovom zadržavanju, ukidanju ili promjeni. Preporuke obuhvaćaju mjere i prioritetne aktivnosti u idućem razdoblju.

Izvešće se izrađuje u tekstualnom obliku, a pojedina tematska područja mogu se prema potrebi dodatno obrazložiti i prikazati tabličnim iskazom pokazatelja, te grafičkim prikazima.

Specifičnost Izvešća o stanju u prostoru Grada Zagreba jest razina obrade. Sukladno odredbama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20) i Zakona o Gradu Zagrebu (NN 62/01, 125/08, 36/09, 119/14, 98/19, 144/20), Grad Zagreb istovremeno je jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Stoga, premda iz odredbi članka 6. Pravilnika o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima izvješća o stanju u prostoru slijedi samo obveza izrade Izvešća na područnoj (regionalnoj) razini, ono bi u takvom obliku nužno bilo nezadovoljavajuće s obzirom na osobenost Grada. Sam obuhvat urbane cjeline i koncentracija stanovništva uz specifične prostorne potrebe i sadržaje nalažu potrebu da Izvešćem budu obrađene obje funkcionalne razine Grada Zagreba.

Posljednje Izvešće o stanju u prostoru Grada Zagreba izrađeno je za razdoblje od 2017. do 2020. godine. Gradska skupština Grada Zagreba razmotrila ga je na 13. sjednici, 23. lipnja 2022. Izvešće je objavljeno u Službenom glasniku Grada Zagreba br. 20/2022.

Kako je osnovno polazište u izradi ovog Izvešća bilo pružanje točnog i ažurnog prikaza stanja i promjena u prostoru Grada Zagreba, ono nije moglo ostati strogo ograničeno na četverogodišnje izvještajno razdoblje, već je u njemu bilo potrebno obraditi i prezentirati informacije koji se odnose na razdoblje nakon 2024., a utječu na prostorni razvoj Grada. Drugu skupinu podataka sačinjavaju dokumenti i akti od značaja za prostorni razvoj Države, odnosno Grada Zagreba, koji su donešeni ili stupili na snagu nakon izvještajnog razdoblja, a znatno će utjecati na formiranje okvira prostornog razvoja Grada u narednom periodu.

I.3. OSNOVNA PROSTORNA OBILJEŽJA GRADA ZAGREBA

Prostor Grada Zagreba karakterizira reljefna raznolikost, kontinentalna klima sa sukladnim prirodnim zemljišnim pokrovom, hidrološko bogatstvo, razmjerno velika gustoća stanovništva i visok stupanj izgrađenosti primarno u središnjem dijelu teritorija, uz razmjerno velik udio zaštićenih ekoloških, prirodnih i kulturnih vrijednosti.

I.3.1. Prirodna i geografska obilježja

Prema prirodno-geografskoj regionalizaciji Hrvatske prostor Grada Zagreba pripada jugozapadnom dijelu Panonske megaregije.

Teritorij Grada smješten je na području dodira nizinskog i gorskog dijela Hrvatske, odnosno panonske, dinarske i alpske prirodno-geografske cjeline, a obuhvaća kontaktnu zonu aluvijalne nizine rijeke Save i južne strane brdskog masiva Zagrebačke gore (Medvednice).

Po katastarskoj izmjeri važećoj na dan 31.12.2024., veličina područja Grada Zagreba iznosila je 641,33 km². U vrijeme finalizacije ovog Izvešća u tijeku su bili postupci obnove katastra i zemljišnih knjiga za pojedine katastarske općine, te se može pretpostaviti da će po dovršetku obnove katastra doći do sitnih korekcija veličine područja Grada Zagreba.

Konfiguracija zemljišta

Područje Grada reljefno je raznoliko. Od sjevera prema jugu masiv Medvednice razmjerno se brzo spušta u savsku dolinu, koja se proteže sve do pobrđa Vukomeričkih gorica na krajnjem jugu područja Grada. Veći dio teritorija Grada Zagreba smješten je u nizinskom području, na nadmorskoj visini ispod 200 m: središnji dio grada Zagreba (Zrinjevac) leži na 122 m nadmorske visine, Grič (Trg sv. Marka) na 158 m n.m., dok visina Sljemena, najvišeg vrha Medvednice iznosi 1.033 m n.m. uz topografsku istaknutost od 832 m.

Vode

Osnovni čimbenik vodnog sustava Grada Zagreba je rijeka Sava. Ona čitavom duljinom svog toka na području Grada, od oko 30 km, protječe kroz središnje naselje - grad Zagreb. U Savu se na zapadnom rubu Zagreba ulijeva rijeka Krapina. Prostor Grada karakterizira velik broj potoka koji se spuštaju s Medvednice i utječu u rijeke: osam u Krapinu, 69 u Savu. Potoci južnog dijela Grada otječu prema jugu i ulijevaju se u rijeku Odru.

Na području Grada nalazi se 10 pojedinačnih i 3 skupine jezera. Dio jezera nastao je umjetno. U tu kategoriju spadaju, u prvom redu, jezera uz Savu – Jarun, Bundek i skupina jezera Savica, koja danas služe kao prostori za odmor i rekreaciju.

Područje Grada Zagreba u cijelosti pripada vodnom području rijeke Dunav. Pravilnikom o granicama područja podslivova, malih slivova i sektora (NN 97/10, 31/13), vodno područje rijeke Dunav podijeljeno je na podslivove rijeke Save, Drave i Dunava. Grad Zagreb smješten je na području podsliva rijeke Save te u cijelosti pripada području malog sliva "Zagrebačko prisavlje".

Klimatska obilježja

Prostor Grada Zagreba karakterizira umjereno topla klima kontinentalnog pojasa umjerenih širina, s izraženim godišnjim dobima, u kojoj tijekom godine nema suhog razdoblja i oborine su jednoliko razdijeljene na cijelu godinu.

Glavna obilježja klime uklapaju se u opće klimatske uvjete zapadnog dijela Panonske nizine, koji karakteriziraju umjereno toplo ljeto i razmjerno blaga zima. Medvednica, koja se proteže u smjeru jugozapad-sjeveroistok, značajno utječe na strujanje zraka a time i na klimu urbanog dijela Grada Zagreba.

Prateći globalni trend, i područje Grada Zagreba postupno se zagrijava. Tijekom izvještajnog razdoblja potvrđena je promjena klimatske zone iz Cfb u Cfa po Köppenovoj klasifikaciji, odnosno iz umjereno tople vlažne klime s toplim ljetom u umjereno toplu klimu s vrućim ljetima. Promjena je zahvatila i više dijelove Medvednice, čija klima više ne odgovara vlažnoj snježno-šumskoj klimi (Dfb), već se svrstava u kategoriju umjereno tople vlažne klime (Cfb).¹

Zemljišni pokrov

Za područje Grada karakteristična je vegetacija kontinentalnog pojasa. U šumskom pokrovu prevladavaju bjelogorične šume hrasta kitnjaka, graba, javora, jasena, pitomog kestena, tise i lipe, a na višem brdskom području bukve, koje s porastom nadmorske visine prelaze u mješovite šume bukve i četinarara (smreke i jele). Na neobrađenim aluvijalnim površinama prevladava travnati pokrov.

Krajobraz

Područje Grada Zagreba nalazi se na razdjelnici dviju krajobraznih regija. Masiv Medvednice s Prigorjem dio je subpanonske regije koju karakterizira prirodni šumski pokrov, a preostali dio teritorija Grada dio je panonske krajobrazne regije aluvija rijeke Save, s mozaikom površina različitog korištenja i izraženom urbanizacijom.

¹ Program ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama i zaštite ozonskog sloja Grada Zagreba 2025.-2028. (SGGZ 4/25)

Na području Grada šest je osnovnih tipova krajobraza (II. razine kategorizacije) i čak 25 tipova III. razine kategorizacije. Prostor grada karakterizira razmjerno visok udio vrijednih urbanih i suburbanih krajobraznih cjelina.

Bioraznolikost

Bioraznolikost Grada Zagreba tipična je za južnije dijelove srednje Europe. Na području Grada Zagreba potvrđena su 63 različita tipa staništa (37 prirodnih i 26 antropogenih). Na teritoriju Grada nalazi se i petnaest zaštićenih područja te pet područja ekološke mreže.

Osnovni podaci o prostoru Grada Zagreba

Veličina i položaj

Površina: 641,33 km²

Broj naselja: 68

Geografski položaj po Greenwichu (mjerna točka opservatorij na Griču):

– 15°59' istočne dužine

– 45°49' sjeverne širine

Nadmorska visina:

– Grič: 158 m

– Zrinjevac: 122 m

– Sljeme (najviši vrh Medvednice): 1.033 m

Klima

Srednja temperatura zraka:

– godišnja: 13,5°

– za siječanj: 4,2°

– za srpanj: 24,3°

Prosječan godišnji broj dana s oborinama:

– kiša: 128

– snijeg: 17

– mraz: 11

Vode

Vodene površine:

– vodotoci ukupno: 1.102,4 km

– stajaće vode: 264,5 km²

Rijeka Sava:

– duljina toka kroz područje Grada Zagreba: 28,7 km

– godišnja srednja vrijednost vodostaja: - 151 cm

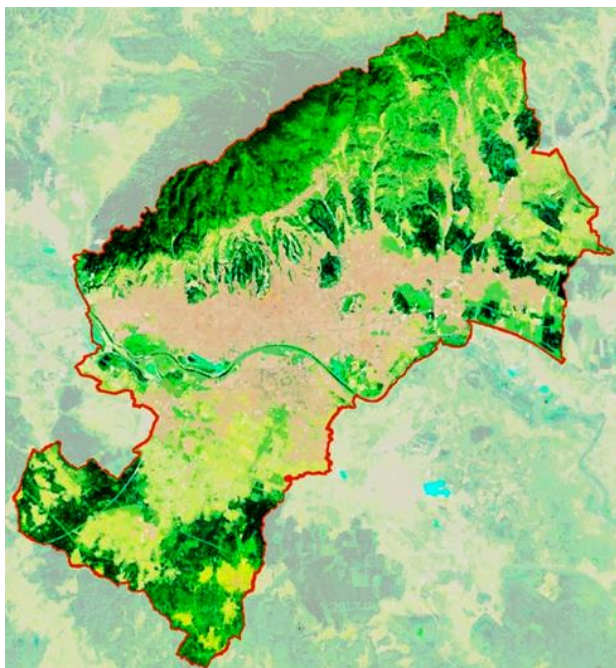
– godišnja srednja vrijednost protoka: 343,5 m³/s

Zaštićene vrijednosti u prostoru Grada Zagreba

Kulturna dobra upisana u Registar kulturnih dobara RH: 670

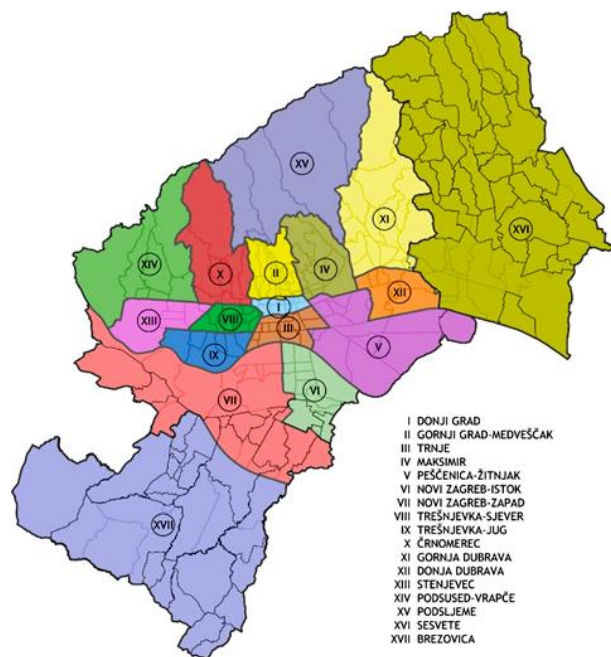
Zaštićena prirodna područja: 34

Prikaz 1. Grad Zagreb i okolno područje

Izvor: Google
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 2. Upravno-teritorijalni ustroj Grada Zagreba

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

I.3.2. Upravno-teritorijalni ustroj

Zakon o Gradu Zagrebu odredio je da Grad Zagreb ima položaj županije, a u okviru svoga samoupravnog djelokruga obavlja poslove iz djelokruga županije i iz djelokruga grada, te druge poslove u skladu sa zakonom, djelujući istovremeno kao jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave.

Mjesna samouprava na području Grada Zagreba uređuje se Statutom Grada Zagreba (SGGZ 23/16, 02/18, 23/18, 03/20, 03/21, 11/21 – pročišćeni tekst, 16/22). Statut određuje da se kao oblici mjesne samouprave na području Grada Zagreba osnivaju gradske četvrti i mjesni odbori. Gradska četvrt osniva se za područje koje predstavlja gradsku, gospodarsku i društvenu cjelinu, a koje je povezano zajedničkim interesima građana. Mjesni odbori osnivaju se unutar gradske četvrti za pojedini dio te četvrti, pojedino naselje ili više međusobno povezanih manjih naselja, ili dio većeg naselja koji u odnosu na ostale dijelove čini zasebnu cjelinu. Tako formiran upravno-teritorijalni ustroj specifičan je i jedinstven u okviru Države.

I.3.3. Demografska struktura

Razvoj i prostorno uređenje nekog područja neposredno ovise o njegovom ljudskom potencijalu, odnosno brojnosti, dinamici i vitalnosti stanovništva.

Demografske podatke prikuplja i obrađuje Državni zavod za statistiku (DZS). Popis stanovništva provodi se svakih deset godina, a u razdobljima između dva popisa DZS u redovitim intervalima objavljuje procjene kretanja i strukture stanovništva koje se temelje na rezultatima posljednjeg popisa i kontinuirano prikupljenim podacima o prirodnom kretanju i migraciji. Te procjene daju osnovu za planiranje razvoja u svim aspektima.

Zasebnu, užu skupinu statističkih podataka o broju stanovnika čine oni o prebivalištu (mjestu na kojem je osoba trajno nastanjena) i boravištu (mjestu gdje osoba privremeno boravi, ali se na toj adresi nije trajno nastanila; boravište se prijavljuje ako će boravak u njemu trajati dulje od tri mjeseca). Evidenciju prebivališta i boravišta vodi Ministarstvo unutarnjih poslova RH.

Procjena DZS-a govori da Grad Zagreb 2020. godine ima 809.268 stanovnika. Dodatno, na dan 31. prosinca 2020. na području Grada Zagreba je s trajnim boravkom bilo prijavljeno 865.395 osoba, a s privremenim 40.673, što znači da je po evidenciji MUP-a u Gradu boravilo ukupno 906.068 osoba.

Početak izvještajnog razdoblja, u proljeće 2021. godine, proveden je popis stanovništva, kućanstava i stanova. Njegovi rezultati predstavljali su iznenađenje, jer se pokazalo da se u proteklom desetogodišnjem periodu stanovništvo Grada Zagreba nije povećalo, već se, naprotiv, za skoro 2,9 % smanjilo. Popisom utvrđeni konačni broj od 767.131 stalnog stanovnika bio je za gotovo 41.500, odnosno za cca 5 % niži od procjene DZS-a te za više od 98.000, odnosno za preko 11 % niži od službene evidencije MUP-a.

Razlika između evidentiranog i stvarno utvrđenog stanja potvrđuje da znatan dio stanovništva s prijavljenim prebivalištem u Gradu Zagrebu živi, odnosno dugoročno boravi izvan njega, najčešće u mjestu zaposlenja u nekoj drugoj članici EU, a prijavu prebivališta zadržava iz ekonomskih ili drugih interesa.

1.3.3.1. Populacijska osnova

Statistički pokazatelji potvrđuju da se stanovništvo Grada Zagreba obnavlja i raste primarno useljavanjem.

Rezultati popisa stanovništva 2021. pokazali su da je u Gradu Zagrebu rođeno tek nešto više od polovice njegovog stalnog stanovništva (443.322 osobe, ili 57,8 %); 26,7 % stanovnika (205.334 osobe) rođeno je u drugim dijelovima Republike Hrvatske, a 15,5 % (118.428 osoba) u inozemstvu, pretežitim dijelom u Bosni i Hercegovini.

- prirodno kretanje

Potencijal samoodrživosti ovisi o prirodnom kretanju stanovništva, to jest odnosu živorođenih i umrlih. Ono je u Gradu Zagrebu kontinuirano negativno od 2015. godine. Pad prirodnog prirasta bio je posebno naglašen u 2021. godini, uslijed skoka smrtnosti koji se povezuje s pandemijom COVID-19.

- saldo migracije

Vanjska migracija uvjetovana je primarno gospodarskim razlozima. Gospodarski značaj Grada Zagreba kao najvećeg tržišta rada u državi kontinuirano potiče doseljavanje stanovništva iz drugih dijelova Hrvatske, kao i iz inozemstva; pritom useljavanje iz drugih dijelova Hrvatske bilježi trend pada, dok je useljavanje iz inozemstva u porastu. U useljavanju iz inozemstva tradicionalno prevladavaju građani država šire regije, no u 2022. i 2023. je najveći priljev bio iz ratom zahvaćene Ukrajine. U velikom je porastu i ekonomski motivirano useljavanje iz država južne i jugoistočne Azije.

U izvještajnom razdoblju nastavljen je i trend iseljavanja. Građani Grada Zagreba i dalje se više iseljavaju u inozemstvo (potaknuti u prvom redu zaposlenjem u nekoj od članica EU) nego u druge dijelove Države. Iseljavanje u druge županije Republike Hrvatske motivirano je u manjoj mjeri promjenom mjesta zaposlenja, a u većoj smanjenjem životnih i gospodarskih troškova, te je usmjereno primarno na područje susjednih županija, najviše Zagrebačke; pritom, dio tako iseljenih osoba ostaje zaposlen na području Grada Zagreba i sudjeluje u dnevnoj migraciji.

Saldo vanjske migracije u proteklom je četverogodišnjem razdoblju kontinuirano pozitivan.

- prebivalište i boravište

Broj osoba s prijavljenim prebivalištem rastao je do 2019. godine, da bi potom počeo padati. Ipak, razlika u odnosu na procijenjeni (temeljem popisa 2021. i evidencije kretanja) broj stalnih stanovnika ostala je velika; krajem 2024. još je iznosila preko 70.000 osoba. Indikativno je da broj prijave prebivališta pada u naseljima Zagreb i Sesvete, a u manjim naseljima raste.

Dok broj osoba s prijavljenim prebivalištem kontinuirano opada, broj onih s prijavljenim boravištem zabilježio je pad samo u 2021. (što se dovodi u vezu s učincima potresa i proglašenja pandemije), nakon čega je nastavio intenzivno rasti – čak za blizu 60 % u izvještajnom razdoblju.

Porast prijave boravišta ukazuje na povećanje mobilnosti stanovništva. Pritom se uočava da su za boravišta atraktivniji urbani dijelovi Grada. Gledajući po naseljima, najveći dio prijave odnosi se na Zagreb i Sesvete; od manjih naselja, najveći porast i udio (u 2024., preko 66 %) zabilježen je u ukupno devet naselja koja su prometno vrlo dobro povezana s gradom Zagrebom i, grupirana u tri prostorne cjeline, realno čine dio konurbativnog područja Zagreba i Sesveta. To su cjelina Ježdovec – Lučko – Hrvatski Leskovac na zapadu Grada, Buzin – Veliko Polje – Odra – Odranski Obrež – Hrašće na jugu (na potezu prema Velikoj Gorici) te Ivanja Reka na jugoistoku.

Stvarni broj stanovnika Grada

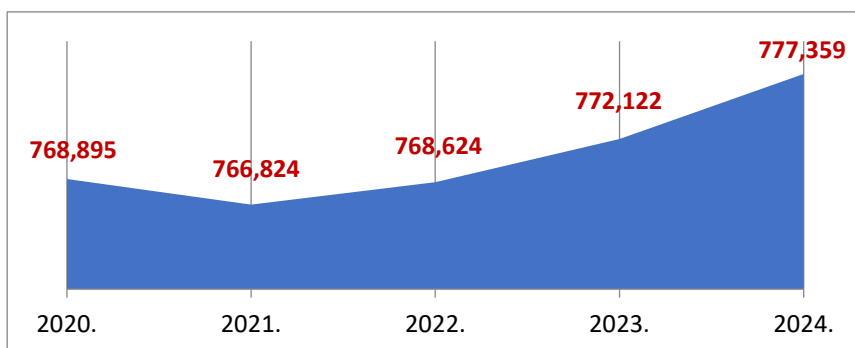
Utvrđivanje stvarnog broja osoba koje borave na području Grada nužno je za točnost procjene infrastrukturnog opterećenja i realnih potreba za različitim sadržajima i uslugama, odnosno za određivanje razvojnih elemenata u cjelini. Taj broj obuhvaća kako stalno prisutno stanovništvo, tako i ono koje privremeno boravi na području Grada.

Najtočnijim podacima o broju stalnih stanovnika smatraju se oni koje DZS koristi za procjene kretanja broja stanovnika: rezultati popisa stanovništva te podaci o prirodnom prirastu i migracijama.

Što se tiče prijave prebivališta i boravišta, broj osoba s prijavljenim boravištem može se smatrati pouzdanim, budući da se ta prijava obnavlja na godišnjoj bazi. Ipak, i tu treba računati na manja odstupanja budući da na području Grada postoje i privremeno prisutne osobe koje iz nekog razloga ne prijavljuju boravište; odnosno, njihov broj može biti nešto veći od službene evidencije.

Zaključno, kao najpouzdanija osnova za procjenu stvarnog broja stanovništva Grada Zagreba predlaže se zbroj procijenjenog broja stalnih stanovnika (DZS) i broja osoba s prijavljenim boravištem (MUP). Taj zbroj iznosio je na kraju 2024. godine nešto preko 841.000 osoba.

Grafikon 1. Procjena kretanja broja stanovnika Grada Zagreba od 2020. do 2024. (stanje na dan 31. prosinca)

Izvor podataka: DZS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 1. Prirodno kretanje stanovništva Grada Zagreba

godina	rođeni			umrli		mrtvo-rođenih na 1000 živo-rođenih	umrla dojenčad na 1000 živo-rođenih	PRIRODNI PRIRAST	VITALNI INDEKS
	ukupno	živo-rođeni	mrtvo-rođeni	ukupno	dojenčad				
2017.	8.107	8.076	31	8.826	30	3,8	3,7	- 750	91,5
2018.	8.269	8.235	34	9.036	34	4,1	4,1	- 801	91,1
2019.	8.089	8.062	27	8.865	22	3,3	2,7	- 803	90,9
2020.	7.898	7.865	33	9.938	22	4,2	2,8	- 2.073	79,1
2021.	8.055	8.030	25	10.962	18	3,1	2,2	- 2.932	73,3
2022.	7.480	7.456	24	9.636	17	3,2	2,3	- 2.180	77,4
2023.	7.017	6.995	22	9.025	17	3,1	2,4	- 2.030	77,5
2024.	6.896	6.862	34	8.635	21	5,0	3,1	- 1.773	79,5

Izvor podataka: DZS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 2. Kretanje vanjske migracije na području Grada Zagreba

godina	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
doseljeni ukupno	13.758	16.004	17.527	14.214	16.476	21.578	22.184	23.129
- iz druge županije	10.043	9.606	9.882	7.516	8.077	7.950	7.991	7.823
- iz inozemstva	3.715	6.398	7.645	6.698	8.399	13.628	14.193	15.306
odseljeni ukupno	12.755	12.762	13.830	12.591	15.613	17.598	16.656	16.119
- u drugu županiju	5.941	6.193	6.573	6.583	8.222	8.572	8.313	8.263
- u inozemstvo	6.814	6.569	7.257	6.008	7.391	9.026	8.343	7.856
saldo migracije	1.003	3.242	3.697	1.623	863	3.980	5.528	7.010

Izvor podataka: DZS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 3. Broj osoba s prijavljenim prebivalištem ili boravištem u Gradu Zagrebu

broj na dan 31.12.	prebivalište (trajni boravak)				boravište (privremeni boravak) *				UKUPNO	
	Zagreb	Sesvete	manja naselja	Grad Zagreb	Zagreb	Sesvete	manja naselja	Grad Zagreb		
2017.	743.495	65.542	53.668	862.705	34.285	1.039	593	35.917	898.622	
2018.	744.399	66.164	54.175	864.738	36.366	1.027	804	38.197	902.935	
2019.	745.126	66.627	54.558	866.311	38.134	1.591	932	40.657	906.968	
2020.	743.849	66.730	54.816	865.395	37.894	1.582	1.197	40.673	906.068	
2021.	739.944	66.558	54.918	861.420	38.661	1.642	1.500	41.803	903.223	
2022.	734.731	66.295	55.067	856.093	45.876	1.990	2.268	50.134	906.227	
2023.	730.465	66.139	55.136	851.740	51.598	2.402	2.697	56.697	908.437	
2024.	726.839	65.964	55.194	847.997	57.889	2.825	3.253	63.967	911.964	
razlika '24.-'20.	broj	- 17.010	- 766	+ 378	- 17.398	+ 19.995	+ 1.243	+ 2.056	+ 23.294	+ 5.896
	%	- 2,29	- 1,15	+ 0,69	- 2,01	+ 52,77	+ 78,57	+ 171,56	+ 57,3	+ 0,65

Izvor podataka: DZS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

* Uračunate su samo osobe s prebivalištem izvan Grada Zagreba

1.3.3.2. Struktura stanovništva

Starosno-spolna struktura

Usporedba podataka popisa stanovništva 2011. i 2021. godine pokazuje da je stanovništvo Grada Zagreba zašlo u proces starenja i da se taj proces ubrzava. Pritom, udio najmlađeg stanovništva (do 14 godina) čak bilježi blagi rast, no istovremeno su porasli i udjeli većine dobnih skupina od 40 godina naviše.

Prosječna dob stanovništva Grada Zagreba porasla je s 39,7 godina u 2001. na 41,6 u 2011. te na 43 godine u 2021. S njome raste i osnovni pokazatelj razine starenja - koeficijent starosti stanovništva, koji se računa kao postotni udio stanovnika starosti 60 i više godina u ukupnom broju stanovnika; vrijednost tog koeficijenta viša od 12 % pokazuje da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja. Koeficijent starosti stanovništva Grada Zagreba kontinuirano raste, od 20,73 % u 2001., preko 23,61 % u 2011., do 26,93 % u 2021. godini. Jednako se ponaša i indeks starenja (postotni udio osoba starih 60 i više godina u odnosu na broj osoba starosti do 19 godina); vrijednost tog indeksa veća od 40 % pokazuje da je stanovništvo zašlo u proces starenja. U Gradu Zagrebu se indeks starenja u razdoblju od 2011. do 2021. povećao sa 118,90 na 136,35, rastući nešto brže nego u prethodnom desetogodišnjem razdoblju.

Tendencija starenja populacije Grada naročito je izražena u središnjim gradskim četvrtima, u prvom redu u četvrtima Donji grad i Gornji grad – Medveščak; od 2011. do 2021. godine se indeks starenja u GČ Donji grad povećao s 240,5 na 250,3, a u GČ Gornji grad – Medveščak sa 193,4 na 208,1. Najmlađe su četvrti Sesvete, Stenjevec i Novi Zagreb – zapad, no i u njima se povećala prosječna dob stanovništva.

Disproporcija broja muškaraca i žena, tipična za čitavo područje Republike Hrvatske, u Gradu Zagrebu je naglašenija nego u drugim županijama i ukazuje na relativnu neuravnoteženost fiziološkog okvira. Udio ženskog stanovništva u Gradu iznosi oko 53,3 %, a muškog oko 46,7 %. Nesrazmjer je izražen u kontingentima stanovništva srednje i starije dobi te raste s dobi, što je osobito izraženo u dobnim skupinama starosti 60 i više godina, dok u mladom stanovništvu (do 24 godine) prevladavaju muškarci.

Obrazovna struktura

Podaci popisa stanovništva 2011. godine pokazuju da je više i visoko obrazovanje tada imalo gotovo 29 %, srednje preko 52 %, a s osnovnim obrazovanjem ili bez obrazovanja bilo je cca 18,5 % populacije Grada. Tijekom idućih deset godina izrazito je porastao udio visokoobrazovanog stanovništva – na više od 39 % (skok od preko 30%), a izrazito se smanjio (za preko 77 %) udio osoba bez obrazovanja (bez završene osnovne škole).

Tablica 4. Starosna struktura, koeficijent starosti i indeks starenja stanovništva Grada Zagreba

		2001.	2011.	2021.
dobni kontingenti stanovništva	<i>do 19 godina</i>	172.472	156.901	151.118
	<i>od 20 do 59 godina</i>	445.114	446.556	408.676
	ukupno 0 – 59 godina	617.586	603.457	559.794
	60 i više godina	161.559	186.560	207.337
ukupan broj stanovnika		779.145	790.017	767.131
prosječna starost		39,7	41,6	43,0
KOEFICIJENT STAROSTI STANOVNIŠTVA		20,73	23,61	27,03
INDEKS STARENJA		93,67	118,90	137,20

Izvor podataka: DZS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 5. Broj i udio stanovnika Grada Zagreba prema dobnim skupinama i prema spolu

dobna skupina	2011.						2021.					
	ukupno		M		ž		ukupno		M		ž	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
0 - 4	41.093	5,2	21.026	2,7	20.067	2,5	39.037	5,1	20.202	2,6	18.835	2,5
5 - 9	35.654	4,5	18.305	2,3	17.349	2,2	38.579	5,0	19.767	2,6	18.812	2,4
10 - 14	39.312	5,0	20.283	2,6	19.029	2,4	39.028	5,1	20.034	2,6	18.994	2,5
15 - 19	40.842	5,2	20.866	2,7	19.976	2,5	34.474	4,5	17.668	2,3	16.806	2,2
20 - 24	46.680	5,9	23.276	2,9	23.404	3,0	39.605	5,2	20.070	2,6	19.535	2,6
25 - 29	58.404	7,4	28.768	3,6	29.636	3,8	47.276	6,2	23.182	3,0	24.094	3,2
30 - 34	62.626	7,9	30.565	3,9	32.061	4,0	51.538	6,7	24.911	3,2	26.627	3,5
35 - 39	58.375	7,4	28.344	3,6	30.031	3,8	57.126	7,4	27.848	3,6	29.278	3,8
40 - 44	54.948	7,0	26.535	3,3	28.413	3,7	59.381	7,7	28.706	3,7	30.675	4,0
45 - 49	53.705	6,8	25.378	3,2	28.327	3,6	54.446	7,1	26.071	3,4	28.375	3,7
50 - 54	55.435	7,0	25.253	3,2	30.282	3,8	50.451	6,6	23.930	3,1	26.521	3,5
55 - 59	56.383	7,1	25.728	3,3	30.655	3,8	48.853	6,4	22.512	3,0	26.341	3,4
60 - 64	49.790	6,3	21.911	2,8	27.879	3,5	48.564	6,3	21.198	2,8	27.366	3,5
65 - 69	39.419	5,0	16.529	2,1	22.890	2,9	48.448	6,3	20.816	2,7	27.632	3,6
70 - 74	37.025	4,7	15.721	2,0	21.304	2,7	40.893	5,3	16.660	2,2	24.233	3,1
75 - 79	29.258	3,7	11.348	1,4	17.910	2,3	29.332	3,8	11.025	1,4	18.307	2,4
80 - 84	18.995	2,4	6.362	0,8	12.633	1,6	22.745	3,0	8.401	1,1	14.344	1,9
85 i više	12.073	1,5	3.241	0,4	8.832	1,1	17.355	2,3	5.615	0,8	11.740	1,5
UKUPNO	790.017	100,0	369.339	46,7	420.678	53,3	767.313	100,0	358.616	46,7	408.515	53,3

Izvor podataka: DZS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 6. Udio stanovništva starosti 15 i više godina prema obrazovanju, po spolu

BROJ STANOVNIKA	2011.				2021.				razlika 2021.-2011.	
	UKUPNO		M	ž	UKUPNO		M	ž	broj	%
	broj	%			broj	%				
bez završene osnovne škole	33.305	4,94	7.031	26.274	7.481	1,15	1.701	5.780	- 25.824	- 77,54
završena osnovna škola	91.587	13,59	35.674	55.913	67.879	10,44	25.070	42.809	- 23.708	- 25,89
završena srednja škola	352.791	52,35	177.538	175.253	320.727	49,31	160.685	160.042	- 32.064	- 9,09
više i visoko obrazovanje	195.326	28,98	89.147	106.179	254.122	39,07	111.015	143.107	+ 58.796	+ 30,10
<i>VŠS / stručni studij</i>	48.015	7,12	21.718	26.297	65.870	10,13	30.595	35.275	+ 17.855	+ 37,19
<i>VSS / sveučilišni studij</i>	140.379	20,83	63.432	76.947	179.190	27,55	75.703	103.487	+ 38.811	+ 27,65
<i>doktorat</i>	6.932	1,03	3.997	2.935	9.062	1,39	4.717	4.345	+ 2.130	+ 30,73
nepoznato	949	0,14	335	614	278	0,04	142	136	- 671	- 70,71
UKUPNO	673.958	100,00	309.725	364.233	650.487	100,00	298.613	351.874	- 23.471	- 3,48

Izvor podataka: DZS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Socioekonomska struktura

Demografski podaci i temeljem njih izrađene procjene stanovništva ukazuju na kontinuirano smanjivanje radnog kontingenta. Dobnom skupinom od 15 do 65 godina je 2011. godine bilo obuhvaćeno 68,0 %, a 2021. 64,1 % stanovništva Grada Zagreba, dok je udio dobne skupine od 19 do 64 godine u istom razdoblju pao sa 62,7 % na 59,6 %.

Uzroci smanjenja udjela radno sposobnog stanovništva su starenje stanovništva i ekonomski motivirana emigracija, u prvom redu u gospodarski snažnije članice Europske unije.

- radno aktivno stanovništvo

Prikupljeni podaci i statističke procjene ukazuju na povećanje udjela radno aktivnog u radno sposobnom stanovništvu. Po njima je 2021. godine aktivno bilo 93,2 % radno sposobnog stanovništva, odnosno 59,7 % ukupnog broja stanovnika Grada Zagreba, da bi do 2024. taj udio porastao na 96,9 % radno sposobnog, to jest 62,5 % ukupnog stanovništva Grada.

- zaposlenost i nezaposlenost

Broj zaposlenih u Gradu Zagrebu u izvještajnom je razdoblju nastavio rasti. Manji skok nezaposlenosti u 2021. godini prouzročen je učinkom pandemije COVID-19 na gospodarstvo i bio je privremenog karaktera te je u narednom razdoblju nezaposlenost nastavila opadati.

U 2024. godini, u Gradu Zagrebu evidentirano je 472.598 zaposlenih i 11.395 nezaposlenih osoba. Stopa registrirane nezaposlenosti u izvještajnom se razdoblju smanjila s 4,3 na 2,4.

- umirovljenici

Podaci o osiguranicima i korisnicima mirovine ažurni su zahvaljujući evidenciji Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Po njoj su na dan 31.12.2020. godine na području Grada Zagreba bilo evidentirano 458.696 osiguranika i 204.040 korisnika mirovine; odnos broja osiguranika i korisnika mirovine iznosio je 2,25.

Do kraja izvještajnog razdoblja broj osiguranika porastao je na 502.034 (rast za 9,4 %), a broj korisnika mirovine se smanjio na 196.324 (pad za 3,9 %), uslijed čega je odnos broja osiguranika i broja korisnika mirovine porastao na 2,56.

Tablica 7. Registrirana zaposlenost (prema administrativnim izvorima) i nezaposlenost, stanje na dan 31.03.

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Aktivno stanovništvo	441.381	450.886	454.674	454.294	458.136	463.823	477.529	483.993
Zaposleni (broj)								
ukupno	412.992	429.545	437.624	437.646	438.349	449.598	465.011	472.598
u pravnim osobama svih oblika vlasništva	383.469	399.809	407.528	407.117	407.857	418.944	433.879	440.062
u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija	29.008	29.216	29.578	30.015	29.988	30.159	30.678	32.084
poljoprivrednici	515	520	518	514	504	495	454	452
Nezaposleni								
broj	28.389	21.341	17.050	16.648	19.787	14.225	12.518	11.395
stopa reg. nezaposlenosti	6,4	4,7	3,7	3,7	4,3	3,1	2,6	2,4

Izvor podataka: DZS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 8. Broj korisnika mirovine u Gradu Zagrebu

	broj korisnika mirovine					broj osiguranika	odnos broja osiguranika i korisnika mirovine
	starosna	invalidska	obiteljska	najmanja	ukupno		
31.12. 2020.	152.226	24.050	27.601	163	204.040	458.696	2,25
31.12. 2021.	150.950	23.140	27.147	185	201.422	469.638	2,33
31.12. 2022.	150.344	22.339	26.683	213	199.579	478.309	2,40
31.12. 2023.	152.128	21.643	23.902	236	197.909	489.026	2,47
31.12. 2024.	151.988	20.801	23.284	281	196.354	502.034	2,56

Izvor: HZMO

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

I.4. GRAD ZAGREB U OKVIRU PROSTORNOG UREĐENJA DRŽAVE

Institucionalni okvir prostornog uređenja

Institucionalni okvir prostornog uređenja Republike Hrvatske određen je Zakonom o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23).

Zakon određuje da sustav prostornog uređenja sačinjavaju ciljevi, načela i subjekti prostornog uređenja, praćenje stanja u prostoru i području prostornog uređenja, uvjeti planiranja prostora, donošenje Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske, prostorni planovi uključujući njihovu izradu i postupak donošenja, provedba prostornih planova, uređenje građevinskog zemljišta, imovinski instituti uređenja građevinskog zemljišta i nadzor.

Sustav je uspostavljen na državnoj, područnoj i lokalnoj razini, sukladno upravno-teritorijalnom ustrojstvu Države. Prostorno uređenje Države u nadležnosti je Hrvatskog sabora i Vlade Republike Hrvatske, dok su za prostorno uređenje jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave nadležna njihova predstavnička tijela.

Nadležna tijela ispunjavaju svoje zakonske obveze iz područja prostornog uređenja donošenjem prostornih planova te donošenjem ili prihvaćanjem drugih dokumenata propisanih Zakonom.

- strateške odrednice prostornog razvoja

Temeljni državni dokument za usmjeravanje razvoja u prostoru je Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/17).

Zakon propisuje da Strategija, u svrhu ostvarivanja ciljeva prostornog uređenja u skladu s ukupnim gospodarskim, društvenim i kulturnim razvojem, potrebama i mogućnostima, izraženim u temeljnim državnim razvojnim dokumentima (strategije, planovi, programi i sl.) koji se donose na temelju posebnih propisa, određuje dugoročne zadaće prostornog razvoja, strateška usmjerenja razvoja djelatnosti u prostoru i polazišta za koordinaciju njihovih razvojnih mjera u prostoru sukladno načelima prostornog uređenja.

Prostorni planovi, sektorske strategije, planovi i drugi razvojni akti pojedinih gospodarskih i upravnih područja i djelatnosti ne mogu biti u suprotnosti sa Strategijom.

Kao temeljni planski dokument državne razine Zakon navodi Državni plan prostornog razvoja. Isti je trebao biti usvojen do 2016. godine, međutim njegova izrada i donošenje kontinuirano se odgađaju². Nedonošenje Državnog plana prostornog razvoja nosi sa sobom niz izazova. Zakonom je propisano da se do stupanja na snagu Državnog plana prostornog razvoja prostornim planovima županija s detaljnošću neposredne provedbe planiraju i zahvati u prostoru i građevine infrastrukturne namjene državnog značaja.

I.4.1. Položaj Grada Zagreba u sustavu prostornog uređenja Republike Hrvatske

Grad Zagreb je, kao glavni grad Države, Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi određen kao posebna i jedinstvena teritorijalna i upravna cjelina.

Po upravno-teritorijalnom ustroju Republike Hrvatske, Grad Zagreb jedna je od 21 jedinice područne (regionalne) samouprave, a istovremeno je i jedinica lokalne samouprave.

Iz položaja Grada Zagreba u Državi proizlaze njegove zakonske ovlasti i obveze u području prostornog uređenja, pri čemu ga njegovo specifično ustrojstvo čini nadležnim i odgovornim za

² Vlada Republike Hrvatske je 2018. godine donijela Odluku o izradi Državnog plana prostornog razvoja (NN 39/18). Sukladno kasnijim izmjenama Zakona o prostornom uređenju, ministar prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine donio je 13.3.2024. godine Odluku o izradi Državnog plana prostornog razvoja. Zakon propisuje da će se Državni plan prostornog razvoja donijeti do 31. prosinca 2026.

sustav prostornog uređenja na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini. Sukladno tome, obveze Grada Zagreba posebno obuhvaćaju donošenje prostornih planova razine Grada Zagreba (Prostorni plan Grada Zagreba) i lokalne razine (generalni urbanistički planovi grada Zagreba i Sesveta te urbanistički planovi uređenja).

Odluke o izradi i donošenju prostornih planova razine Grada Zagreba i lokalne razine donosi predstavničko tijelo: Gradska skupština Grada Zagreba. Nositelj izrade planova je stručno upravno tijelo Grada Zagreba. Početkom izvještajnog razdoblja to je bio Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada. Izmjenom ustroja gradske uprave iz srpnja 2021. (SGGZ 17/21), poslove vezane uz izradu i donošenje prostornih planova je 31. listopada 2021. godine preuzeo novoformirani Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje, Sektor za strategijsko i prostorno planiranje.

Stručne poslove prostornog uređenja za Grad Zagreb obavlja javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba. Zakon propisuje da Zavod izrađuje, odnosno koordinira izradu i prati provedbu prostornih planova razine Grada Zagreba i lokalne razine; priprema polazišta za izradu, odnosno stavljanje izvan snage prostornih planova užih područja; pruža stručnu savjetodavnu pomoć u izradi prostornih planova lokalne razine; izrađuje izvješće o stanju u prostoru, vodi informacijski sustav prostornog uređenja i upravlja njime u okviru svojih ovlasti te obavlja druge poslove u skladu sa Zakonom i Statutom Zavoda. Zavod može izrađivati i planove državne razine te obavljati stručne analitičke poslove iz područja prostornog uređenja Države, ako to zatraži nadležno ministarstvo.

1.4.2. Grad Zagreb u razvojnom okviru Republike Hrvatske

S površinom od oko 641 km², Grad Zagreb zauzima tek 1,13 % kopnene površine Republike Hrvatske i teritorijalno je najmanja jedinica područne (regionalne) samouprave. Istovremeno, Grad Zagreb je područje najveće koncentracije stanovništva u Državi, a ujedno, zahvaljujući prije svega svom gospodarskom potencijalu, i najveće razvojno središte u Republici Hrvatskoj.

Analize provedene u postupku izrade i donošenja Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske (NN 75/17) ukazale su da se:

[.] jasno može prepoznati efekt glavnog Grada Zagreba u kojemu su koncentrirana nacionalna politička moć i upravna tijela kao sjedišta velikih gospodarskih subjekata. Učinci se izravno mogu prepoznati u statističkim pokazateljima, ali postoje i rezultati istraživanja koja upućuju na još daleko veće neizravne učinke glavnog Grada.

1.4.2.1. Razvojni potencijal Grada Zagreba u Državi

Grad Zagreb je glavni grad i administrativno, gospodarsko, sveučilišno, financijsko i političko središte Republike Hrvatske. Zagreb je grad s najvećim demografskim i gospodarskim potencijalom u Državi. Na razini jedinica područne (regionalne) samouprave, Grad Zagreb izdvaja se najvećim brojem gospodarskih subjekata, bruto domaćim proizvodom (BDP-om), uvozom i izvozom te snažnim sektorom obrtništva, malog i srednjeg poduzetništva.

Demografski udio

U desetogodišnjem razdoblju između dva popisa stanovništva, broj stanovnika Republike Hrvatske smanjio se za 9,64 %, s 4.284.889 u 2011. na 3.871.833 u 2021. Pad broja stanovnika Grada Zagreba bio je znatno manji i iznosio je oko 2,9 %, uslijed čega je njegov udio u populaciji Države porastao s 18,4 % na 19,8 %. Uzimajući u obzir i registrirano privremeno prisutno stanovništvo (s prijavljenim boravištem), udio Grada Zagreba u populaciji Republike Hrvatske realno premašuje 20,8 %. Demografskom potencijalu Grada Zagreba uz brojnost doprinosi i struktura stanovništva, koja je od državne povoljnija u starosnom i u obrazovnom pogledu.

Gospodarski značaj

- osnovni pokazatelji

Grad Zagreb najveće je tržište rada u Republici Hrvatskoj, s preko 30 % poslodavaca i zaposlenih u Državi. I jedan i drugi postotak veći su od udjela Grada u stanovništvu Države. Pretežiti dio poslodavaca čine poduzetnici.

U izvještajnom razdoblju došlo je do laganog pada udjela poduzetnika i zaposlenih Grada Zagreba u njihovom ukupnom broju u Državi; prvih na 32,5 %, drugih na 37 %; istovremeno, dobit poduzetnika u Gradu Zagrebu kontinuirano raste i u 2024. godini premašila je 56 % ukupno ostvarene dobiti poduzetnika u Republici Hrvatskoj.

Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Grada Zagreba koju izrađuje Financijska agencija (FINA) pokazuje da mikro, mali i srednji poduzetnici čine najveći dio gospodarskih subjekata u Republici Hrvatskoj i u Gradu Zagrebu. U Hrvatskoj zauzimaju udjel od 99,7 % u ukupnom broju poduzetnika i zapošljavaju 72,9 % od ukupno zaposlenih kod poduzetnika. Slično je i u Gradu Zagrebu u kojem mikro, mali i srednji poduzetnici čine 99,6 % u ukupnom broju poduzetnika i zapošljavaju 60,2 % od ukupno zaposlenih kod poduzetnika.

Tablica 9. Poslovanje poduzetnika sa sjedištem u Gradu Zagrebu, 2020. - 2024. godine

godina	broj poduzetnika			broj zaposlenih			neto dobit u tisućama EUR		
	RH	GZ	udio GZ u RH (%)	RH	GZ	udio GZ u RH (%)	RH	GZ	udio GZ u RH (%)
2020.	139.009	46.347	33,34	947.874	369.080	38,94	2.783.209	1.617.992	58,13
2021.	144.259	47.956	33,24	964.742	370.821	38,44	5.950.670	3.134.499	52,67
2022.	150.846	50.012	33,15	996.213	379.000	38,04	6.222.576	2.415.908	38,82
2023.	156.145	51.318	32,87	1.029.659	383.389	37,23	8.761.338	4.052.705	46,26
2024.	162.135	52.718	32,51	1.063.315	394.760	37,13	9.905.000	5.569.930	56,23
promjena '20.-'24. (%)	+ 16,64	+ 13,75	- 2,48	+ 12,18	+ 6,96	- 4,65	+ 255,88	+ 244,25	- 3,27

Izvor podataka: FINA

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

- indeks razvijenosti

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne samouprave u odnosu na republički prosjek. Obvezu izračuna indeksa razvijenosti propisuje Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18). Način izračuna tog indeksa određen je Uredbom o indeksu razvijenosti (NN 131/17).

Temeljem izračuna indeksa razvijenosti određuje se stupanj razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, koje se posebnom odlukom razvrstavaju u osam razvojnih skupina za lokalnu i četiri za područnu razinu. Na razini područne samouprave, u najvišu razvojnu skupinu uvrštene su jedinice koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini iznadprosječno rangiranih (gornjih 25% JPS), a na razini lokalne samouprave, one koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih (gornjih 12,5 % JLS).

Odlukom o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti iz 2017. godine (NN 132/17), Grad Zagreb bio je najrazvijenija jedinica područne samouprave (skupina IV), dok je na razini lokalne samouprave zauzeo treće mjesto, iza općina Kostrena i Medulin (skupina VIII). Novom odlukom iz 2024. godine (NN 3/24), Grad Zagreb ostao je najrazvijenija jedinica područne samouprave, a na razini lokalne samouprave popeo se na drugo mjesto, iza općine Kostrena.

Tablica 10. Indeks i stupanj razvijenosti Grada Zagreba

Vrijednosti pokazatelja za Grad Zagreb		Prosječni dohodak po stanovniku	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Stupanj obrazovanjia (VSS, 20-65)	Indeks razvijenosti	Skupina	
Osnovnih	2017.	44.733,21	6.232,49	0,1007	103,10	118,90	39,35			
	2024.	58.518,45	7.904,94	0,0411	96,79	137,20	44,05			
Standardiziranih	JLZ	2017.	131,80	119,60	107,93	108,24	102,12	138,73	116,560	VIII
		2024.	133,66	118,41	107,52	110,50	106,11	137,36	117,633	
	JPZ	2017.	130,94	123,54	110,89	116,18	99,45	132,24	117,578	IV
		2024.	132,17	123,65	110,81	116,24	112,04	131,99	120,517	

Izvor podataka: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 132/17, 3/24)

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

- udio Grada Zagreba na razini statističke regije

U skladu s međunarodnim obvezama, teritorij Republike Hrvatske podijeljen je na statističke regije - prostorne cjeline formirane sukladno NUTS (*Nomenclature des unites territoriales statistiques* - Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku) klasifikaciji Europske unije kao podloga za određivanje prihvatljivosti prostornih jedinica za korištenje fondova u okviru kohezijske politike EU i određivanje prostorne razine za izradu pojedinih programskih dokumenata za potrebe te politike. U skladu s odrednicama kohezijske politike, većina sredstava dodjeljuje se slabije razvijenim NUTS regijama, to jest onima s BDP-om ispod 75 % razine EU.

S obzirom na načelo broja stanovnika NUTS i administrativnu podjelu, statistička regija prve razine (NUTS1) je cijela Republika Hrvatska kao administrativna jedinica, regije druge razine (NUTS2) su neadministrativne prostorne jedinice nastale grupiranjem županija kao administrativnih jedinica niže razine, a regije treće razine (NUTS3) su niže administrativne jedinice - županije i Grad Zagreb. Nacionalnom klasifikacijom statističkih regija 2021. (HR_NUTS 2021., (NN 125/19), Grad Zagreb je od 1. siječnja 2020. samostalna jedinica druge razine, te je istovremeno jedinica druge i treće razine. Grad Zagreb je 2023. ostvario BDP za 25 % veći od prosjeka EU, što ga pozicionira u gornju trećinu statističkih regija 3. razine (NUTS 3) i potvrđuje njegovu gospodarsku snagu u državnom i europskom okviru; istovremeno, ostale hrvatske županije nalaze se unutar donje trećine NUTS3 regija, sa stupnjem razvijenosti ispod 75% prosjeka EU.

Prometno čvorište

Povoljan zemljopisni smještaj na sjecištu puteva između srednje i jugoistočne Europe i Jadranskog mora presudno je utjecao na razvoj Zagreba, učinivši ga još u drugoj polovini XIX. stoljeća najjačim prometnim čvorištem u Hrvatskoj i jednim od jačih čvorišta srednjeeuropskog prostora. Na području Grada Zagreba križa se većina autocesta u Hrvatskoj (šest autocestovnih pravaca), a cestovno prometno opterećenje Zagreba najviše je u Državi i nastavlja rasti: čvor Lučko, u kojem se autocestovni pravac prema Sloveniji i zagrebačka obilaznica križaju s pravcima prema sjeveru i prema Kvarneru i Dalmaciji, najopterećenija je pojedinačna točka u Državi.

Zagreb je i glavno čvorište nacionalne željezničke mreže u kojem se presijecaju nacionalni koridori RH1 (DG – Savski Marof – Zagreb – Dugo Selo – Novska – Vinkovci – Tovarnik – DG) i RH2 (DG – Botovo – Koprivnica – Dugo Selo – Zagreb – Karlovac – Rijeka – Šapjane – DG), kao i željeznički pravci iz Splita, Siska (Sunje, BiH), Bjelovara, Varaždina (Čakovca, Mađarske) i Krapine. Preko koridora RH1 i RH2, Željeznički čvor Zagreb vezan je na transeuropsku prometnu mrežu.

Odlukom o razvrstavanju željezničkih pruga (NN 03/14, 72/17), po trasama paneuropskih koridora uspostavljeni su međunarodni željeznički koridori oznake RH. Na području željezničkog čvora Zagreb križaju se koridori RH1, koji vodi trasom X. paneuropskog koridora (DG /državna granica/ – Savski Marof – Zagreb – Dugo Selo – Novska – Vinkovci – Tovarnik – DG), i RH2, na trasi V.b koridora (DG – Botovo – Koprivnica – Dugo Selo – Zagreb – Karlovac – Rijeka – Šapjane – DG). Sve pruge na području Grada Zagreba, odnosno u željezničkom čvoru Zagreb, od značaja su za međunarodni promet, a područjem Grada prolazi pretežiti udio magistralnog željezničkog prometa u Državi.

Prometni položaj Grada Zagreba u državnoj cestovnoj i željezničkoj mreži reflektira se i na njegov razvojni potencijal u europskim okvirima.

1.4.2.2. Položaj Grada Zagreba u Državi s obzirom na razvojni okvir EU

Sjecište europskih razvojnih koridora

Područjem Republike Hrvatske prolaze dijelovi koridora transeuropskih prometnih mreža (*Trans-European Transport Networks – TEN-T*) Europske unije. TEN-T koridori uspostavljeni su radi povezivanja dijelova nacionalnih mreža cestovnog, željezničkog i riječnog prometa, kao i morskih i zračnih luka država-članica Europske Unije na najvažnijim pravcima komunikacije u integralni sustav visoke djelotvornosti.

TEN-T mreža sadrži tri komponente, osnovnu (*core*), proširenu (*extended core*) i sveobuhvatnu mrežu (*comprehensive network*). Sveobuhvatna mreža sastoji se od ukupne postojeće i planirane prometne infrastrukture koja zadovoljava tehničke zahtjeve koje propisuje EU. Osnovna mreža dio je sveobuhvatne, a sačinjava je devet koridora koji obuhvaćaju strateški najvažnije dionice sveobuhvatne mreže, povezujući, željeznicom i cestama, glavne europske morske i riječne luke i ključne zračne luke s glavnim gradovima europskih zemalja. Prometnu infrastrukturu u koridorima osnovne mreže sačinjavaju samo prometnice međunarodnog značaja.

Mreže bi trebale postići punu funkcionalnost kad sve njihove komponente budu dovedene na jedinstven standard. Za osnovnu mrežu rok je 31.12.2030. godine, za proširenu 31.12.2040., za sveobuhvatnu 31.12.2050.

- TEN-T mreža

Početak izvještajnog razdoblja, područjem Grada Zagreba prolazio je odvojak jednoga od devet koridora osnovne TEN-T mreže, Sredozemnog koridora, koji u Hrvatskoj povezuje luku Rijeka s područjem Zagreba (uključujući zagrebačku zračnu luku) te nastavlja dalje do Budimpešte, uz poveznicu Zagreb - Ljubljana. Od restrukturiranja TEN-T mreže u srpnju 2023., Grad leži na još dva koridora: Baltičko-jadranskom i novom Zapadnobalkansko-istočnosredozemnom koridoru.³

Autocestovnu mrežu unutar navedenih TEN-T koridora sačinjavaju dijelovi autocesta A3 na potezu od Bregane (državne granice sa Slovenijom) do čvora Ivanja Reka, A1 od čvora Lučko do čvora Bosiljevo-2 s poveznicom na A6 (Bosiljevo-2 – Rijeka) i A4 (Zagreb / Ivanja Reka/ – Varaždin – Goričan / državna granica s Mađarskom).

Planirana južna obilaznica Zagreba, sa svojom autocestovnom i željezničkom komponentom, također će biti sastavnica osnovne TEN-T prometne mreže.

Unutar TEN-T koridora ustanovljeni su željeznički koridori za teretni prijevoz (*Rail Freight Corridors – RFC 6*). Područjem Grada Zagreba su 2024. prolazila dva RFC-a: RFC 6 (Sredozemni) i RFC 10

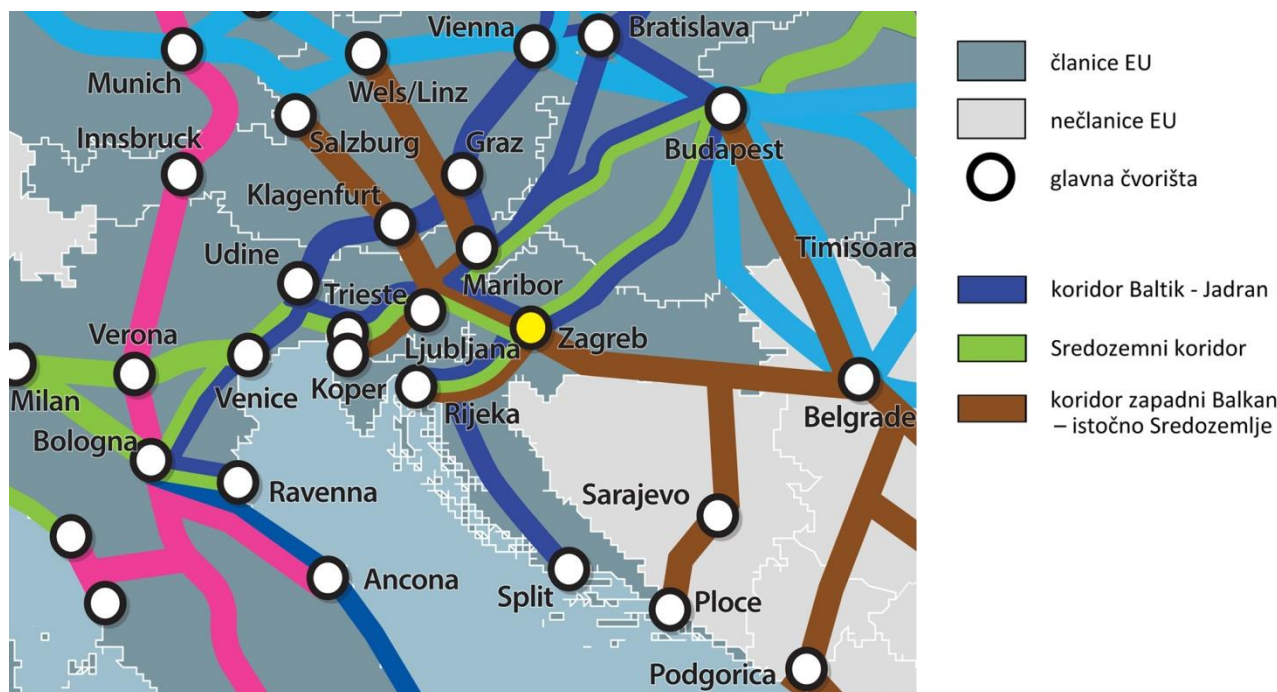
³ Uredba (EU) 2024/1679 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o smjernicama Unije za razvoj transeuropske prometne mreže, izmjeni Uredbe (EU) 2021/1153 i Uredbe (EU) br. 913/2010 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br.1315/2013

(Alpsko – zapadnobalkanski); na prvome leže pravci Rijeka – Zagreb – Budimpešta i Ljubljana – Zagreb, na drugome pravac Ljubljana – Zagreb – Vinkovci – Beograd. Usklađivanje RFC mreže s TEN-T koridorima provodi se s vremenskim odmakom i trebalo bi biti završeno 2026. godine, a do 2040. bi sve željezničke pruge u RH unutar TEN-T koridora morale omogućavati brzinu vlaka od najmanje 160 km/h.⁴

Dio osnovne TEN-T mreže na širem području Zagreba je i međunarodna Zračna luka Franjo Tuđman, najveća od devet zračnih luka u Republici Hrvatskoj. Nalazi se na teritoriju Grada Velike Gorice u Zagrebačkoj županiji, no Grad Zagreb sudjeluje u njezinoj vlasničkoj strukturi s drugim po veličini udjelom, od 35 %; ostali suvlasnici su Država, s 55 % udjela, te Zagrebačka županija i Grad Velika Gorica s po 5 % udjela.

Sve autoceste i sve sastavnice željezničke mreže na teritoriju Grada Zagreba dio su sveobuhvatne prometne mreže EU, a ujedno – s iznimkom dijelova autocesta A2 i A11 – i dio osnovne prometne mreže.

Prikaz 3. Položaj Grada Zagreba u TEN-T mreži

Izvor: Europska komisija, *Regulation (EU) 2024/1679.: European Transport Corridors* (karta)
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

I.4.3. Uloga Grada Zagreba u okviru regionalnog razvoja

U Strategiji prostornog razvoja Republike Hrvatske navodi se da je [...] *poseban značaj potrebno dati snaženju uloge glavnog grada i regionalnih središta u europskom kontekstu te, istodobno, njihovu povezivanju i solidarnoj obvezi prema jačanju uloge srednjih i malih gradova u nacionalnom sustavu naselja.*

⁴ Priopćenje Europske Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom ekonomskom i socijalnom odboru i odboru regija: Povezivanje Europe brzim željeznicama / COM (2025) 903 final/ od 05.11.2025.

Koncentracija sadržaja

a) sadržaji državnog značaja

Kao glavni grad Republike Hrvatske, Zagreb je sjedište svih najviših tijela državne vlasti i najviših upravnih i pravosudnih institucija Države, ali i područje najveće koncentracije drugih središnjih funkcija i sadržaja. Na državnoj razini od posebnog su razvojnog značaja znanstvene i visokoobrazovne institucije sa sjedištem u Zagrebu, kulturni sadržaji važni su kao identitetski i turistički potencijal, dok su zdravstvene i druge društvene djelatnosti u prvom redu regionalnog značaja.

Na području Grada Zagreba je krajem 2024. sjedište imalo 108 od ukupno 184 znanstvene ustanove registrirane za javnu znanstvenu djelatnost u Republici Hrvatskoj, sa sukladnim razvojnim potencijalom, a od 20 centara izvrsnosti u Državi, 14 ih se nalazilo u Zagrebu. Jednaka situacija je i u pogledu visokog obrazovanja: od 51 ustanove iz sustava visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj, 19 ih djeluje u Zagrebu, a Sveučilište u Zagrebu najveće je javno sveučilište u Državi. Godišnje u Zagrebu studira oko 70.000 studenata; oko polovice tog broja otpada na studente iz drugih županija Republike Hrvatske i iz inozemstva.

Na području Grada Zagreba nalazi se 80 od 434 ustanove i zbirke upisane u Registar muzeja, galerija i zbirki u Republici Hrvatskoj koji vozi Muzejski dokumentacijski centar, odnosno 18,4 % ustanova i zbirki u Državi; pritom, zbog veličine i vrijednosti pojedinih muzejskih i drugih zbirki, stvaran značaj zagrebačkih institucija te vrste prelazi njihov postotni udio. Kulturne ustanove u znatnoj mjeri doprinose utjecaju Grada Zagreba na širu regiju.

b) sadržaji šireg regionalnog značaja

Potreba racionalizacije obavljanja društvenih i drugih djelatnosti na regionalnoj razini nalaže njihovu koncentraciju prema središnjem naselju. To se posebno manifestira u sustavu zdravstvene zaštite.

Nacionalnim planom razvoja kliničkih bolničkih centara, kliničkih bolnica, klinika i općih bolnica u Republici Hrvatskoj 2018.-2020. (NN 84/18), Grad Zagreb ostao je središte Središnje i sjeverne zdravstvene regije, koja, uz njega, obuhvaća Bjelovarsko-bilogorsku, Karlovačku, Koprivničko-križevačku, Krapinsko-zagorsku, Međimursku, Sisačko-moslavačku, Varaždinsku i Zagrebačku županiju. Radi se o najnapučenijoj regiji (2021. 49,25 % stanovništva Republike Hrvatske) i s najvećim udjelom bolnica u državi: od 31 bolnice obuhvaćene planom, 15 ih se nalazi u navedenoj regiji, od toga 7 u Zagrebu.

U cilju unapređenja kliničke pedijatrijske skrbi u RH, Nacionalnim planom razvoja zdravstva za razdoblje od 2021. do 2027. godine (NN 147/21) u Zagrebu je predviđena uspostava nacionalne bolnice koja bi objedinila postojeće kapacitete pojedinih bolnica i odjela/klinika pedijatrijskih kapaciteta u Gradu Zagrebu, uz osiguranje zdravstvene zaštite u djelatnosti ginekologije i opstetricije te na području reproduktivnog zdravlja.

Odnos sa susjednim županijama

Grad Zagreb graniči s dvije županije. S istočne, južne i zapadne strane okružuje ga Zagrebačka, a sa sjevera, linijom koja prolazi hrptom Medvednice, graniči s Krapinsko-zagorskom županijom.

Sa Krapinsko-zagorskom županijom je Grad Zagreb povezan slabije nego sa Zagrebačkom. Razlog tome je konfiguracija terena: dok se u dolinama rijeka Save i Krapine formirala jaka prometna mreža, masiv Medvednice u kontaktnoj zoni Grada Zagreba i Krapinsko-zagorske županije u velikoj je mjeri priječio njihovu neposrednu komunikaciju. Stoga se prometna, a posljedično i gospodarska i društvena povezanost Zagreba i Hrvatskog zagorja realizira u prvom redu obilaznim putem, kroz područje Zagrebačke županije.

Grad Zagreb i pretežiti dio Zagrebačke županije su do kraja 1992. sačinjavali jednu administrativno-teritorijalnu cjelinu - Gradsku zajednicu općina Zagreb, odnosno općinu Grad Zagreb. Tada uspostavljeni zajednički prometni i komunalni sustav i dalje pokazuje visok stupanj integracije, koji se očituje u javnom gradskom prijevozu, prometnoj mreži, u dijelom zajedničkoj komunalnoj infrastrukturi, pa i u smještaju sjedišta Zagrebačke županije u gradu Zagrebu kao njezinom geografskom središtu, a zagrebačke međunarodne zračne luke na području Zagrebačke županije.

Dnevna migracija i funkcionalno urbano područje

Dnevna migracija pokazatelj je utjecaja Grada Zagreba na širu regiju. Veličina dnevne migracije je mjerilo gospodarskog utjecaja Grada, opseg migracije definira prostor tog utjecaja, odnosno metropolsko područje, a lokalna žarišta dnevne migracije ukazuju na središta i veličinu gospodarskih aktivnosti na području Grada Zagreba.

U nacrtu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb do 2020. godine – cjelovitoj analizi stanja iz 2016. godine navedeno je da u dnevnoj migraciji Grada Zagreba sudjeluje 113.386 osoba. Pretežiti dio dnevnih migranata putuje iz susjednih županija: Zagrebačke i Krapinsko-zagorske, dok su u manjoj mjeri zastupljene Varaždinska, Bjelovarsko-bilogorska, Sisačko-moslavačka i Karlovačka županija. Prostor dnevne migracije realno doseže do većih regionalnih središta: Varaždina, Bjelovara, Siska i Karlovca.

Dnevna migracija je kriterij za određivanje funkcionalnog urbanog područja. Funkcionalno urbano područje obuhvaća grad i njegovu zonu dnevnih migracija, to jest, sačinjava ga gusto naseljeni grad (gradske jezgre) i manje gusto naseljene zone dnevnih migracija čije je tržište rada snažno integrirano s gradom. Funkcionalna urbana područja mogu se – kao u slučaju Grada Zagreba - protezati izvan granica upravnih jedinica prve razine, pa i izvan državne granice.

Zone dnevnih migracija nekog grada definirane su kao jedinice lokalne samouprave iz kojih najmanje 15% zaposlenog stanovništva putuje u taj grad. Funkcionalno urbano područje Zagreba obuhvaća glavna središta Zagrebačke županije - Samobor, Zaprešić, Veliku Goricu i Dugo Selo, koji u stvarnosti funkcioniraju kao satelitski gradovi Zagreba.

Urbana aglomeracija Zagreb

Povezanost Grada Zagreba s okolnim područjem formalizirana je 2016. godine ustrojavanjem Urbane aglomeracije Zagreb (UAZ) temeljem pravnog okvira za djelovanje politike regionalnog razvoja Europske unije, koju je pristupanjem Uniji prihvatila i Republika Hrvatska.

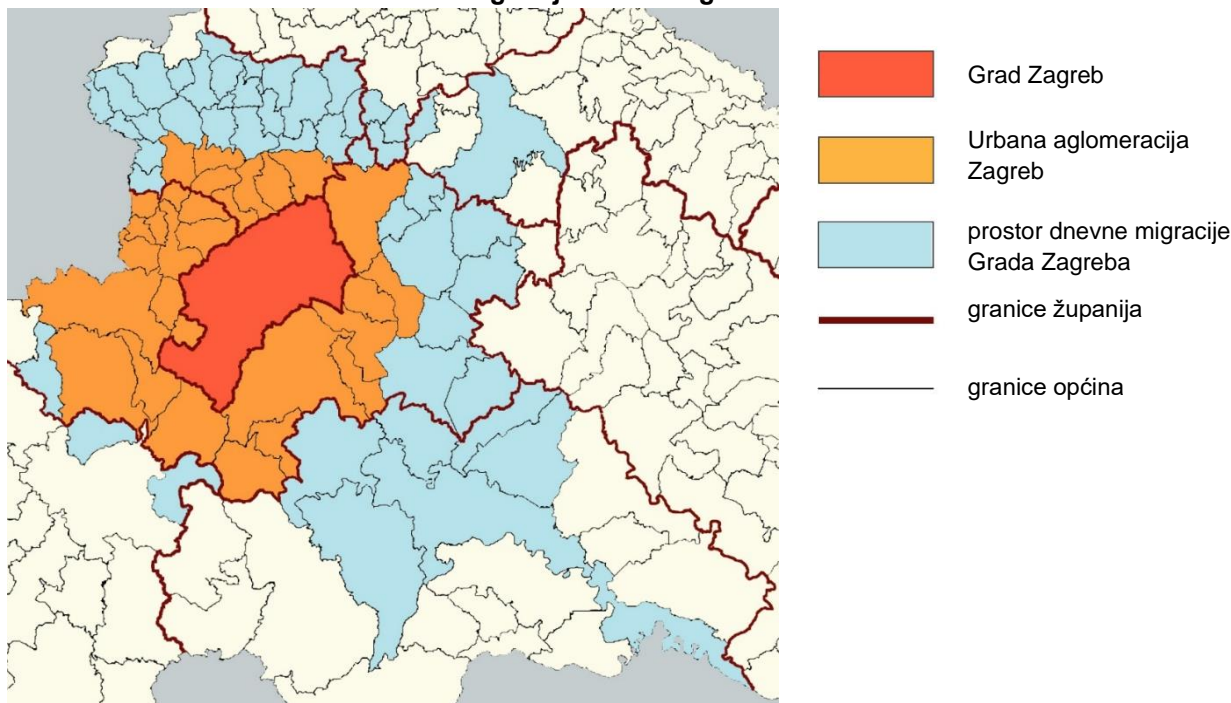
Obveza ustrojavanja urbanih aglomeracija i urbanih područja propisana je 2014. godine Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18) u cilju učinkovitijeg planiranja, usklađivanja i provedbe regionalne politike, a posebno njene urbane dimenzije. Osnovnim kriterijima za uključivanje jedinica lokalne samouprave u urbana područja određeni su udio dnevnih migranata zaposlenih u središtu urbanog područja od minimalno 30% i prostorni kontinuitet, kako bi se osigurala teritorijalna cjelovitost društveno-gospodarskog i teritorijalnog planiranja. U svrhu boljeg ostvarivanja funkcionalnih veza ili razvojnih aspekata, za šire urbano područje Zagreb utvrđeni su i vrednovani, uz osnovne, i sljedeći dodatni kriteriji:

- infrastrukturni kriteriji (koji podrazumijevaju uključivanje jedinica lokalne samouprave na području kojih se nalaze kapitalni objekti cestovne, željezničke, zračne i druge infrastrukture, npr. vodoopskrba, odvodnja, javni prijevoz);
- kriterij kapitalnih radnih zona;
- kriterij zajedničkih razvojnih problema;
- kriterij uvažavanja zajedničkih prirodno-geografskih obilježja.

Uz Grad Zagreb, aglomeracija obuhvaća 29 jedinica lokalne samouprave (10 gradova i 19 općina) iz Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije, koje sačinjavaju prsten oko Grada Zagreba.

Urbana aglomeracija Zagreb sadrži sveukupno 599 naselja. Površine je cca 2.910,2 km², odnosno 5 % površine Republike Hrvatske. Rezultati posljednjeg popisa stanovništva pokazuju da je na području Urbane aglomeracije Zagreb 2021. godine prebivalo 27,13 % populacije Republike Hrvatske.

Prikaz 4. Prostorni obuhvat dnevne migracije Grada Zagreba

Izvor: Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 11. Urbana aglomeracija Zagreb: površina, broj stanovnika i gustoća naseljenosti

Grad (G) / općina (O)	Naselja		Broj stanovnika		Gustoća naseljenosti (st/km ²)		
	broj	km ²	2011.	2021.	2011.	2021.	
G Grad Zagreb	70	641,3	790.017	767.131	1.232,09	1.196,16	
Krapinsko-zagorska županija							
G Donja Stubica	10	43,2	5.680	5.326	131,48	123,29	
O Gornja Stubica	20	48,5	5.284	4.622	108,99	95,30	
O Marija Bistrica	11	68,0	5.976	5.553	87,88	81,66	
G Oroslavje	5	32,1	6.138	5.834	191,21	181,74	
O Stubičke Toplice	4	27,1	2.805	2.740	103,51	101,11	
O Veliko Trgovišće	15	46,1	4.945	4.448	107,27	96,49	
G Zabok	17	35,3	8.994	8.656	254,79	245,21	
Zagrebačka županija							
O Bistra	6	52,8	6.632	6.444	125,61	122,05	
O Brckovljani	13	69,6	6.837	5.876	98,23	84,43	
O Brdovec	13	37,3	11.134	10.737	298,50	287,86	
O Dubrava	10	20,5	1.437	1.192	70,10	58,15	
G Dugo Selo	11	53,9	17.466	17.676	324,04	327,94	
O Jakovlje	3	35,7	3.930	3.797	110,08	106,36	
G Jastrebarsko	59	226,6	15.866	14.562	70,02	64,26	
O Klinča Sela	14	77,3	5.231	5.044	67,67	65,25	

Grad (G) / općina (O)	Naselja		Broj stanovnika		Gustoća naseljenosti (st/km ²)	
	broj	km ²	2011.	2021.	2011.	2021.
O Kravarsko	10	58,1	1.987	1.824	34,20	31,39
O Luka	5	17,2	1.351	1.265	78,55	73,55
O Marija Gorica	10	17,1	2.233	2.094	130,58	122,46
O Orle	10	57,6	1.975	1.765	34,29	30,64
O Pisarovina	14	145,1	3.689	3.484	25,42	24,01
O Pokupsko	14	105,8	2.224	1.926	21,02	18,20
O Pušća	8	17,1	2.700	2.564	157,89	149,94
O Rugvica	23	93,6	7.871	7.133	84,09	76,21
G Samobor	78	250,8	37.633	37.435	150,05	149,26
O Stupnik	3	24,9	3.735	3.886	150,00	156,06
G Sveta Nedelja	14	41,4	18.059	18.221	436,21	440,12
G Sveti Ivan Zelina	62	185,3	15.959	14.602	86,13	78,80
G Velika Gorica	58	327,7	63.517	61.075	193,83	186,37
G Zaprešić	9	53,6	25.223	24.133	470,58	450,24
UKUPNO	599	2.910,3	1.086.528	1.051.227	373,35	361,11

II. ANALIZA I OCJENA STANJA I TRENDOVA PROSTORNOG RAZVOJA GRADA ZAGREBA

II.1. PROSTORNA STRUKTURA KORIŠTENJA I NAMJENE POVRŠINA

Struktura korištenja i namjene zemljišta vezana je primarno uz njegove fizičke karakteristike. U slučaju Grada Zagreba, masiv Medvednice koji zatvara prostor sa sjevera utjecao je na koncentraciju glavnih prometnih koridora u širem pojasu rijeke Save u središnjem dijelu područja Grada, odnosno primarnom naselju, iz kojeg se oni zrakasto šire prema istoku, jugu i zapadu. Koridori kao nosioci razvoja utječu na jačanje sekundarnih naselja i širenje zona gradnje, dok zemljište izvan prometne mreže zadržava prirodni pokrov i njemu sukladne namjene.

II.1.1. Zemljišni pokrov

Načini korištenja zemljišnih površina ovise o potrebama i djelatnostima stanovništva u prostoru. Njihov osnovni pokazatelj je stvarno stanje zemljišnog pokrova - prirodnoga, na čije formiranje utječu biološke i fizičke karakteristike zemljine površine, kao i umjetnoga, koji je posljedica djelovanja čovjeka.

U Europskoj Uniji se stanje zemljišnog pokrova utvrđuje sukladno prihvaćenoj nomenklaturi programa CORINE (*COOrdination of INformation on the Environment* – Koordinacija informacija o okolišu). Zajednička baza homogeniziranih vektorskih podataka o pokrovu zemljišta i izgrađenim strukturama stvara se na način da svaka država temeljem satelitskih snimaka i drugih informacija izrađuje nacionalnu bazu u mjerilu 1:100.000, a podaci se na europskoj razini spajaju u jedan zajednički GIS sloj, uključujući prilagođavanje poligona prema granicama država. Uz prikaz stanja analiziraju se i promjene zemljišnog pokrova, a baza podataka *Corine Land Cover* (CLC – CORINE zemljišni pokrov) koristi se i prilikom raznovrsnih drugih analiza. CLC Hrvatska predstavlja bazu podataka o stanju i promjenama zemljišnog pokrova Republike Hrvatske.

Točnost podataka CLC baze ograničena je mjerilom: minimalni prostorni obuhvat jediničnih poligona je 25 ha, s time da im širina ne može biti manja od 100 m. Minimalni obuhvat poligona za evidentiranje promjena u prostoru je 5 ha. Navedene veličine odgovaraju ekvivalentnom mjerilu 1:250.000 za prikaz stanja i 1:100.000 za prikaz promjene, uz lokacijsku preciznost od 100 m.

Stanje zemljišnog pokrova klasificira se i obrađuje na tri razine detaljnosti. Klase osnovne, prve razine dijele se u pet temeljnih kategorija:

1. Umjetne (čovjekom utjecane) površine,
2. Poljoprivredne površine,
3. Šume i ostala prirodna vegetacija,
4. Močvarna zemljišta,
5. Vode.

Klase prve razine se temeljem fizičkih i oblikovnih karakteristika razvrstavaju na 15 klasa druge razine, koje obuhvaćaju ukupno 44 klase najdetaljnije, treće razine.

Snimanja stanja zemljišnih površina europskih zemalja za CLC bazu vrše se svakih šest godina. Posljednje, peto snimanje izvršeno je tijekom 2018. godine, koja je i referentna godina za iduće razdoblje (2018. – 2024.); ti se podaci prezentiraju u ovom izvješću. Šesto snimanje i obrada podataka za referentnu 2024. godinu započelo je u prvom tromjesečju 2025., s planiranim završetkom u prvom, i publiciranjem u drugom tromjesečju 2026.; ti će podaci biti prezentirani u sljedećem izvješću o stanju u prostoru.

Urbani atlas

Baza CLC sadrži i sloj Urbani atlas (*Urban Atlas, UA*), koji obuhvaća funkcionalna urbana područja, odnosno gradove s više od 50.000 stanovnika i okolice koja im gravitira.

Urbani atlas temelji se na kombinaciji statističke klasifikacije i vizualne interpretacije multispektralnih satelitskih snimaka vrlo visoke rezolucije (2 do 2,5 m). Za procjenu gustoće urbanih područja UA sloja koristi se sloj visoke rezolucije izgrađenih područja. UA sloj se nadopunjava i obogaćuje dodatnim informacijama koristeći razne dostupne izvore i usluge.

Definirana CLC nomenklatura za UA sloj uključuje 27 klasa koje su raspoređene u 4 razine, od kojih svaka opisuje različit pokrov zemljišta. Vektorski podaci su dostupni u mjerilu 1:10.000 s minimalnim područjem kartiranja od 0,25 ha za urbane klase i 1 ha za ruralne klase. Na četvrtoj razini klasifikacije zemljišnog pokrova definirano je ukupno 17 urbanih i 10 ruralnih klasa.

Tablica 12. Zemljišni pokrov Grada Zagreba, po CLC klasama

CLC oznaka	CLC klasa 1. razine	CLC klasa 2. razine	CLC klasa 3. razine	Površina (ha)	
				2012.	2018.
1.1.1.	Umjetne površine	Gradska područja	Cjelovita gradska područja	342,00	342,00
1.1.2.			Nepovezana gradska područja	13.560,70	13.595,40
1.2.1.		Industrijski, komercijalni i transportni objekti	Industrijske ili komercijalne jedinice	2.329,67	2.362,76
1.2.2.			Cestovna i željeznička mreža i prip. zemljište	509,10	541,34
1.3.1.		Rudokopi, odlagališta otpada i gradilišta	Mjesta eksploatacije mineralnih sirovina	47,92	49,72
1.3.2.			Odlagališta otpada	67,92	67,92
1.3.3.			Gradilišta	28,71	0,00
1.4.1.		Umjetni, nepoljoprivredni, biljni pokrov	Zelene gradske površine	1.180,14	1.180,14
1.4.2.			Sportsko-rekreacijske površine	514,20	514,20
2.1.1.		Poljoprivredna područja	Obradivo zemljište	Nenavodnjavano obradivo zemljište	3.389,14
2.3.1.	Pašnjaci		Pašnjaci	2.718,12	2.718,12
2.4.2.	Heterogena poljodjelska područja		Mozaik poljoprivrednih površina	12.240,70	12.169,40
2.4.3.			Pretežno poljopr. zemljište s prir.vegetacijom	5.548,72	5.548,72
3.1.1.	Šume i poluprirodna područja	Šume	Bjelogorična šuma	17.782,10	17.631,50
3.1.2.			Crnogorična šuma	0,19	0,00
3.1.3.			Mješovita šuma	531,59	531,71
3.2.4.		Grmolike zajednice	Prijelazno područje šume – zarastanje	2.644,45	2.795,11
5.1.1.	Vodene površine	Kopnene vode	Vodotoci	358,57	358,57
5.1.2.			Vodene površine	329,66	329,66

Izvor: CORINE Land Cover Database

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Zemljišni pokrov na teritoriju Grada Zagreba

Od prvog snimanja stanja, 1980. godine, na području Grada Zagreba kontinuirano se evidentiraju četiri kategorije zemljišnog pokrova – umjetne površine, poljoprivredna područja, šume i poluprirodna područja te vodene površine. Površine 4. kategorije (vlažna područja - močvarna zemljišta) nisu prisutne na zagrebačkom području.

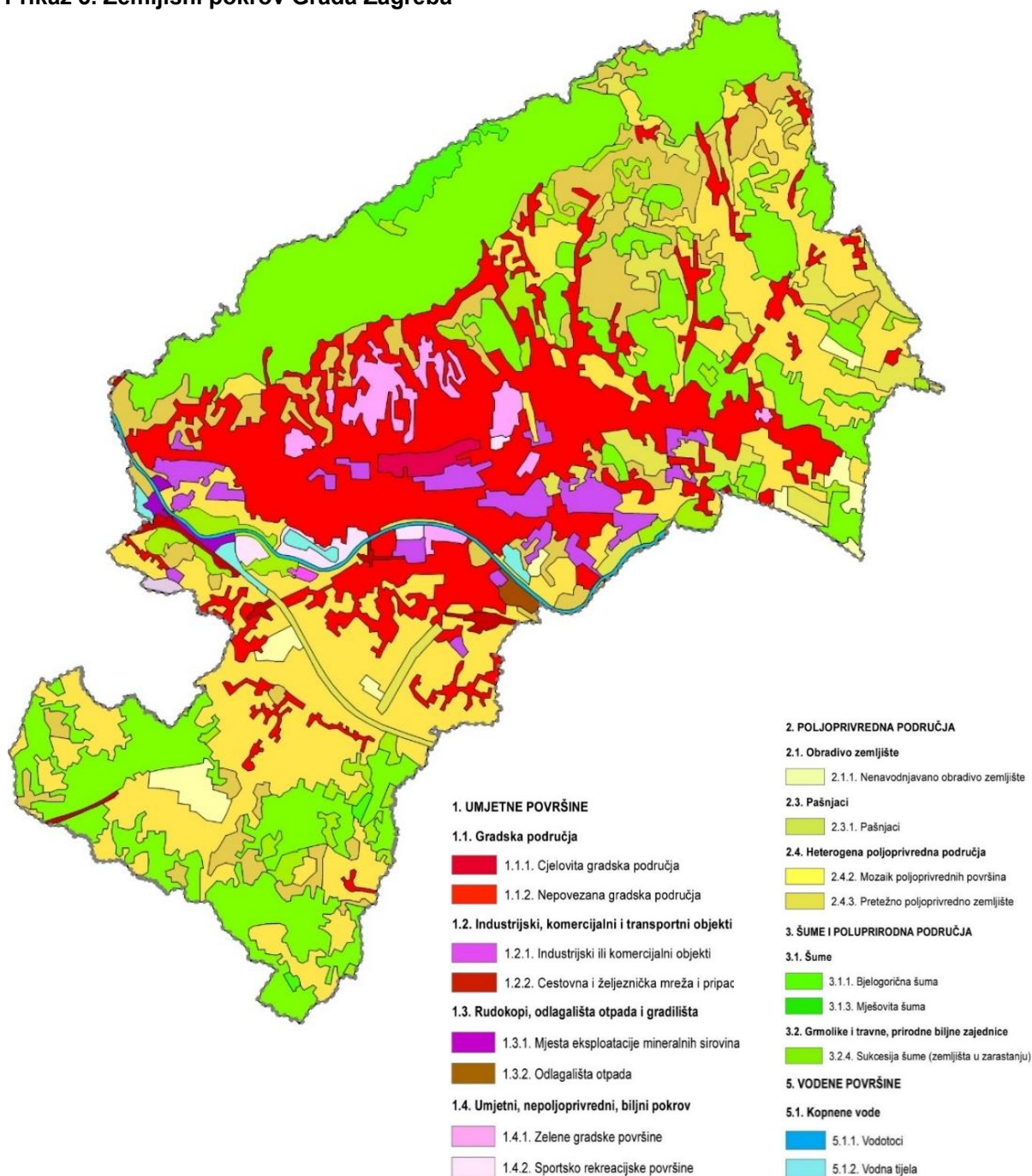
Na teritoriju Grada Zagreba je 2012. evidentirano 19 CLC klasa (1., 2., 3. i 5. kategorije) treće razine. Idućim snimanjem, 2018. godine, nisu zabilježene površine gradilišta i crnogorične šume, te se broj evidentiranih klasa treće razine smanjio na 17.

Pregled zemljišnog pokrova po CLC klasifikaciji pokazuje da na vodene površine otpada malo više od 1 % teritorija Grada Zagreba, dok su umjetna (izgrađena), šumska i poljoprivredna područja zastupljena u udjelima od 28 do 38 %. Njihove su zone razmjerno homogene i jasno definirane:

umjetne površine koncentrirane su primarno u središnjem području Grada, šume pretežu na njegovom sjevernom i južnom brdovitom rubnom dijelu, dok pretežito ravničarski prostor između tih dviju kategorija ispunjava poljoprivredno zemljište.

U odnosu na stanje 2012. godine, snimanjem 2018. evidentirano je povećanje umjetnih – izgrađenih, a smanjenje prirodnih površina. Povećala su se nepovezana gradska područja, industrijske i komercijalne zone te prometna (cestovna) mreža, a smanjile su se poljoprivredne površine, dok su šumske, u prvom redu zahvaljujući širenju prijelaznog područja zarastanjem, zadržale prijašnju veličinu.

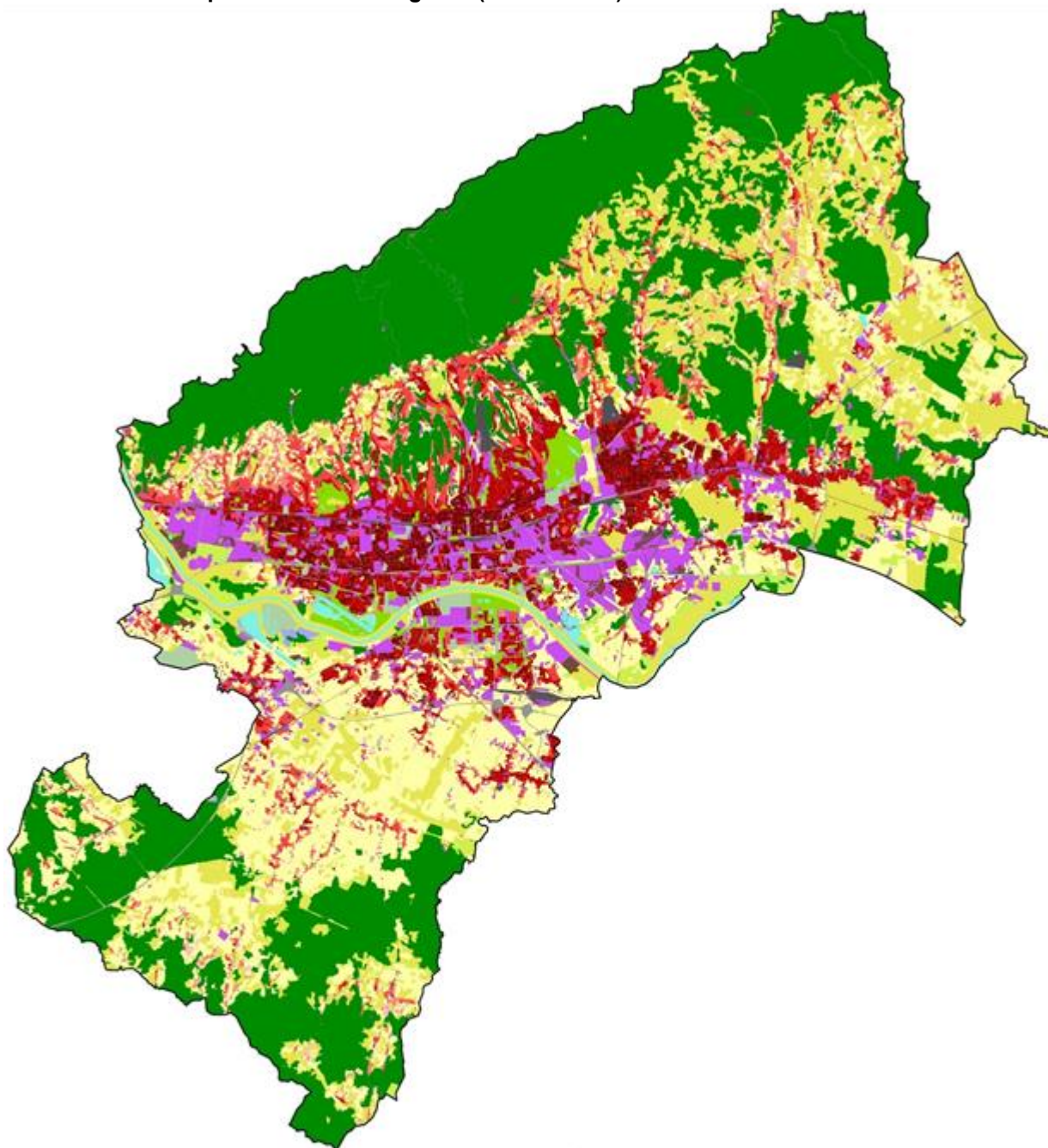
Prikaz 5. Zemljišni pokrov Grada Zagreba

Izvor: Corine Land Cover database

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 6. Struktura površina Grada Zagreba (Urbani atlas)

Površine u naseljima

 Kontinuirana urbana matrica (gustoća > 80%)	 Nepovezana rijetka urbana matrica (gustoća < 10%)
 Nepovezana gusta urbana matrica (gustoća 50 - 80%)	 Gradilišta
 Nepovezana urbana matrica srednje gustoće (30-50%)	 Javne zelene površine
 Nepovezana urbana matrica male gustoće (30-50%)	 Sportski tereni

Izvor: CORINE Land Cover Database

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.1.2. Struktura korištenja zemljišta

Korištenje zemljišta u neposrednoj je vezi sa strukturom zemljišnog pokrova.

Struktura korištenja zemljišta, u kojoj se s većim stupnjem točnosti razrađuje manje kategorija, ne pokazuje veće promjene u odnosu na CLC klasifikaciju izuzev u udjelu vodenih površina, i to primarno uslijed uključivanja vodnih dobara – površina povremeno pod vodom.

Umjetne površine definirane su prostiranjem izgrađenih struktura koje formiraju naselja, zasebne cjeline izvan naselja i mrežu prometnica i druge infrastrukture. Strukturu naselja formira mreža izgrađenih i neizgrađenih površina. Izgrađene zone koriste se primarno za stanovanje s pratećim sadržajima i djelatnostima te za poslovne i gospodarske namjene. Odnos te dvije kategorije u Gradu Zagrebu je približno 2:1. Poslovni i gospodarski sadržaji u većem su udjelu zastupljeni u gusto izgrađenim urbanim središtima Zagrebu i Sesvetama, dok u manjim naseljima izrazito dominira stanovanje. Izdvojene građevinske cjeline u pravilu se koriste jednonamjenski.

Poljoprivredne površine koriste se na različite načine, sukladno lokaciji, osobinama tla i kulturi: aluvijalna ravnica rijeke Save za ratarstvo, mozaične površine oko i unutar naselja za povrtlarstvo, povišeno zemljište za voćarstvo i vinogradarstvo. Veliki dio neizgrađenoga i nepošumljenog zemljišta čine livade.

Šumske površine koriste se primarno u okviru njihovih općekorisnih funkcija, s naglaskom na zaštitnu i rekreativnu ulogu. Najveće cjelovito šumsko područje, na prostoru Medvednice (područje Parka prirode i pobrđe sjeverno od Sesveta), od posebne je važnosti za sprečavanje erozije tla, čime se štite i naseljena područja. Analogno djeluju i veća šumska područja na jugu i zapadu Grada Zagreba, u rubnom području prema Samoborskom gorju i Vukomeričkim goricama.

Korištenje površina u odnosu na plansku namjenu

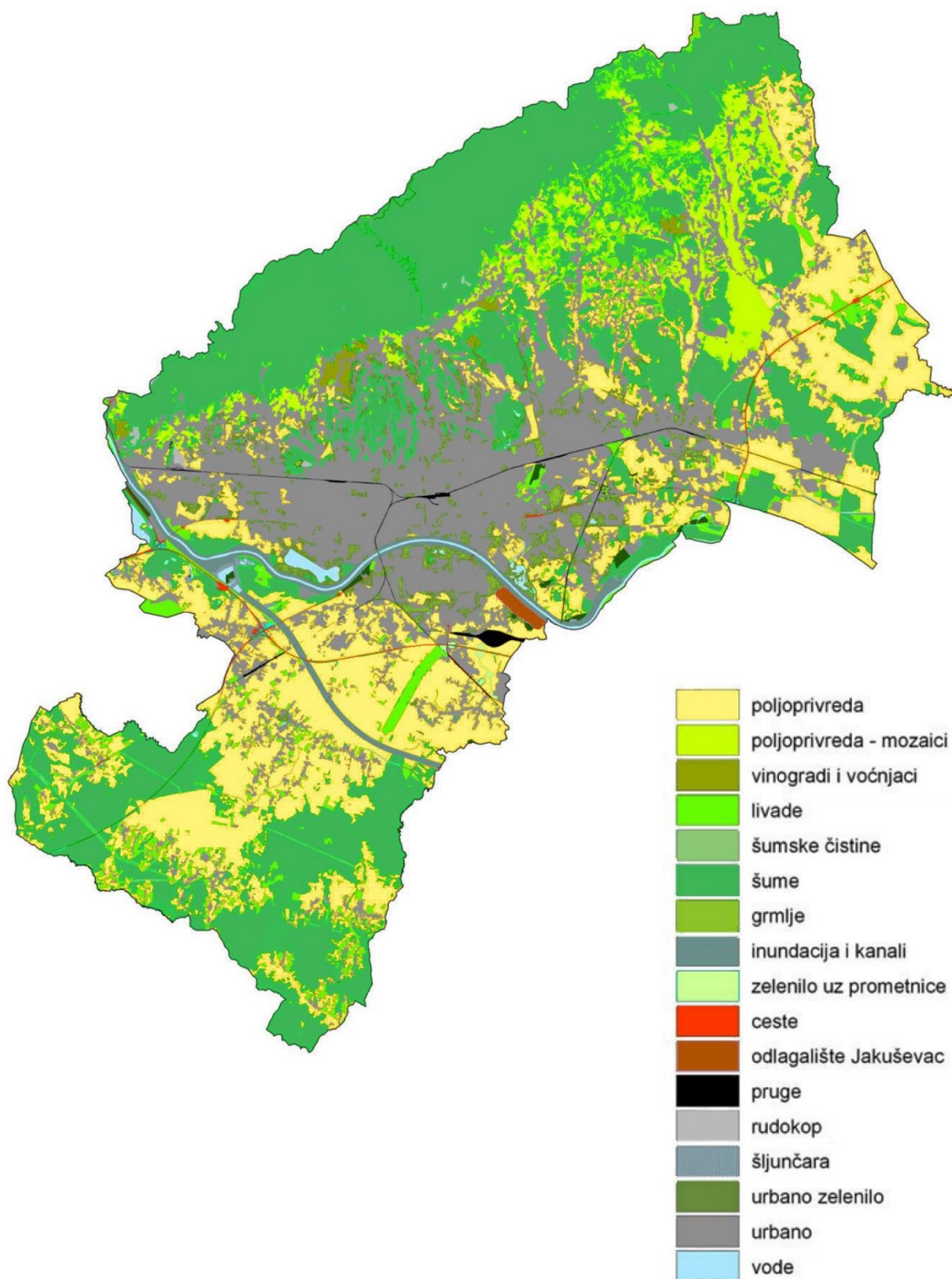
Korištenje, namjena i zaštita zemljišta sukladno razvojnim potrebama realizira se u okviru cjelovitog sustava prostornog uređenja. Prema zakonskim postavkama, cilj prostornog uređenja je interaktivnim prostornim planiranjem i procjenom mogućih utjecaja osigurati uvjete za korištenje (gospodarenje), zaštitu i upravljanje prostorom, kako bi se ostvarile pretpostavke za ravnomjeran prostorni, a time i društveni i gospodarski razvoj, zaštitu okoliša i prirode, vrsnoću gradnje i racionalno korištenje prirodnih i kulturnih dobara. Sredstvo za ostvarenje tog cilja je prostorno planiranje kao stalni proces koji obuhvaća poznavanje, provjeru i procjenu mogućnosti korištenja, zaštite i razvoja prostora, izradu i donošenje prostornih planova, te praćenje provedbe prostornih planova i stanja u prostoru. Prostornim planovima određuje se organizacija, korištenje i namjena dijelova prostora (površine, zemljišta, građevine), te uvjeti za njihovo uređenje, unapređenje i zaštitu.

Planiranje uređenja prostornih cjelina logično se vrši uz uvažavanje stvarnog stanja u prostoru. Stoga za pretežiti dio izgrađenih struktura planska namjena površina odgovara njihovom stvarnom korištenju, u pravilu uz manje izmjene koje se temelje na uočenim promjenama stanja i realnim prostornim potrebama.

Ocjena stanja

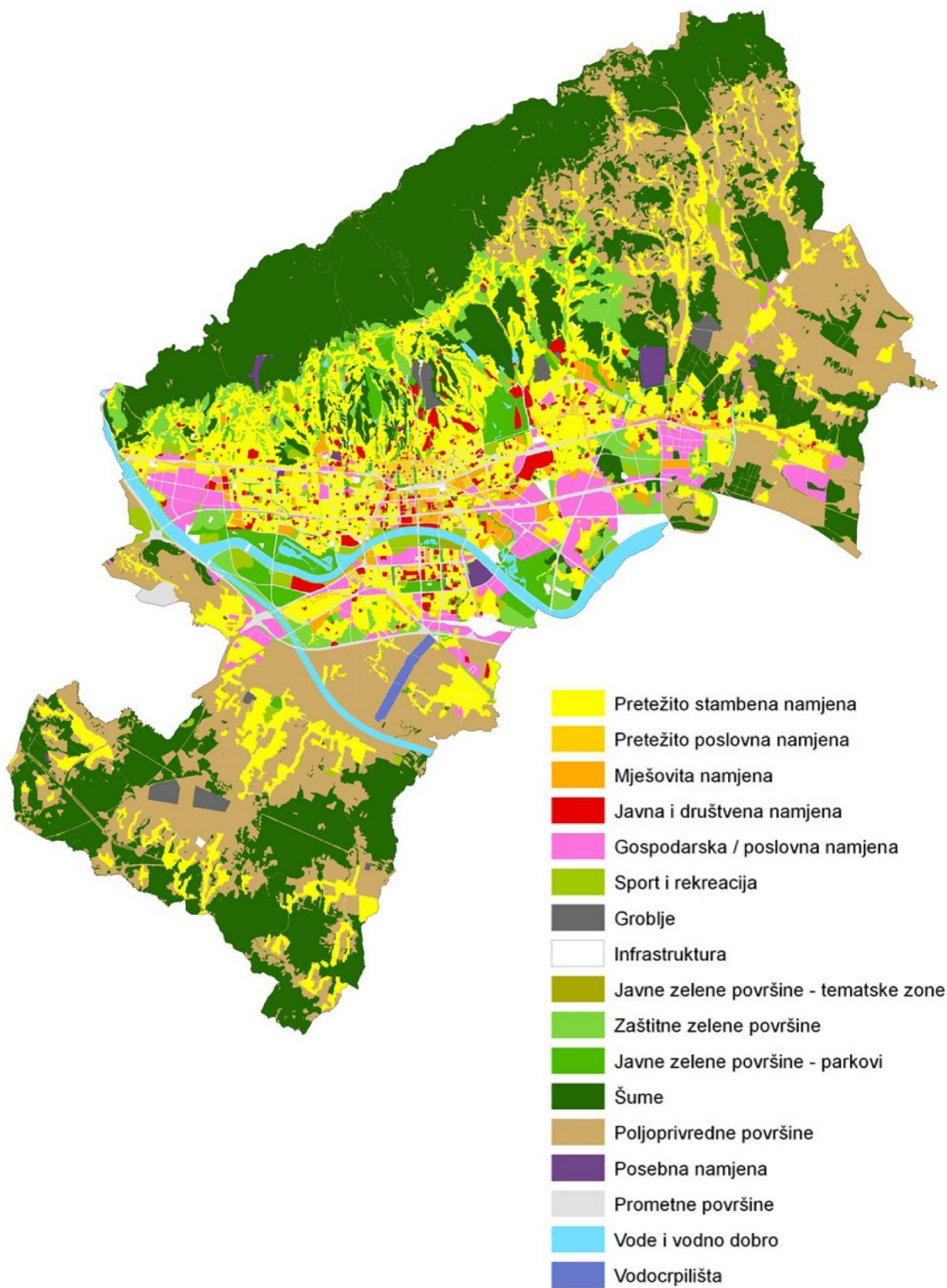
Detaljna usporedba stanja zemljišnog pokrova i planske namjene površina na području Grada Zagreba pokazuje visok stupanj podudarnosti. Zamjetnije razlike uočavaju se samo kod umjetnih površina, gdje je planskom namjenom za gradnju predviđen veći udio površine nego što je stvarno realiziran. Pritom do najvećeg odstupanja dolazi kod većih planskih zona gospodarskih sadržaja, gdje se ne radi samo o prenamjeni zelenih površina, već se, nakon prestanka gospodarske aktivnosti, velik udio gospodarskih površina u stvarnosti pretvara u „brownfield“ zone s potencijalom za realizaciju sadržaja drugih namjena.

Prikaz 7. Načini korištenja zemljišta Grada Zagreba

Izvor: Program održivog razvoja poljoprivrede, šumarstva i ruralnog prostora Grada Zagreba 2016.-2020.
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 8. Planirana namjena površina

Izvor: Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje (GEOS)
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 13. Korištenje zemljišta Grada Zagreba

KORIŠTENJE ZEMLJIŠTA	POVRŠINA (cca ha)	%
Stambene i mješovite površine	9.046	14,11
Javne i društvene namjene	7,94	0,01
Gospodarstvo	1.713	2,67
Sport i rekreacija	1.102	1,72
Javne zelene površine	2.354	3,67
Površine posebne namjene	210	0,33
Prometne površine	2.409	3,76
Druge infrastrukturne površine	624	0,97
Groblja	177	0,28
<i>Brownfield</i> površine	339	0,53
Vode i vodna dobra	1.780	2,78
Poljoprivredne površine	21.733	33,89
Šume	19.264	30,04
Neuređene površine, zaštitno zelenilo, ostalo	3.374	5,26
UKUPNO	64.133	100,00

Izvori: GEOS, Hrvatske šume, Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.2. SUSTAV NASELJA

II.2.1. Obilježja sustava naselja Grada Zagreba

Administrativno područje Grada Zagreba obuhvaća 68 naselja: grad Zagreb, Sesvete i 66 manjih naselja. Naselja nemaju upravni, već isključivo teritorijalni karakter.

Naselja Grada Zagreba tvore monocentričnu aglomeraciju kojom dominira najveće naselje, urbano središte Zagreb, s kojim su susjedno naselje Sesvete i dio manjih naselja srasli u konurbaciju - kontinuiranu zonu izgradnje urbanog karaktera. Konurbacija se nastavlja širiti duž glavnih prometnih pravaca, dok naselja koja ti pravci mimoilaze, kao i ona koja se nalaze na većoj udaljenosti od Zagreba i Sesveta u fizičkom pogledu zadržavaju karakter zasebnih cjelina.

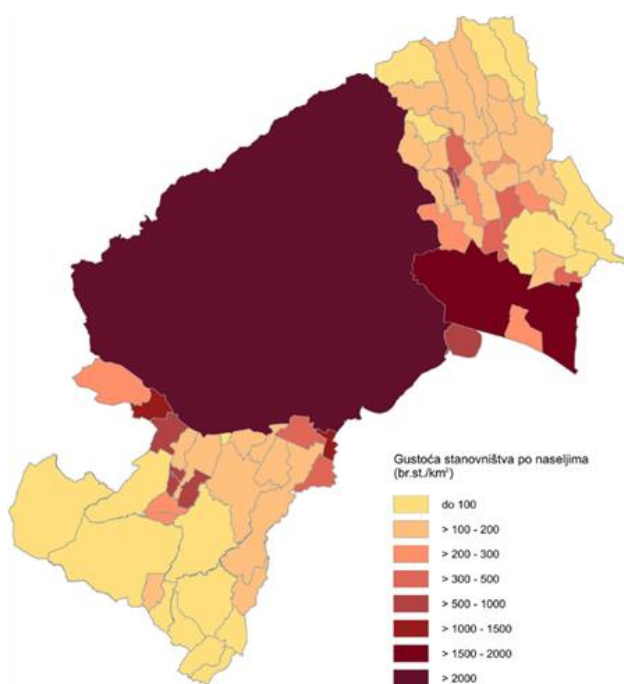
II.2.1.1. Prostorni razmještaj i veličina naselja

Veličina naselja Grada Zagreba izrazito je neujednačena. Središnje naselje, grad Zagreb, zauzima preko trećine teritorija Grada Zagreba. U gradu Zagrebu živi oko 86,5 % stanovništva Grada. Sljedeće naselje po veličini, Sesvete, znatno je manje od Zagreba, s tek oko 8 % njegovog prostornog obuhvata i broja stanovnika.

Konurbacija Zagreb – Sesvete zauzima središnji dio prostora Grada Zagreba, od obronaka masiva Medvednice do „Zagrebačke obilaznice“, obuhvaćajući 53,35 % površine s preko 93 % stanovništva Grada Zagreba.

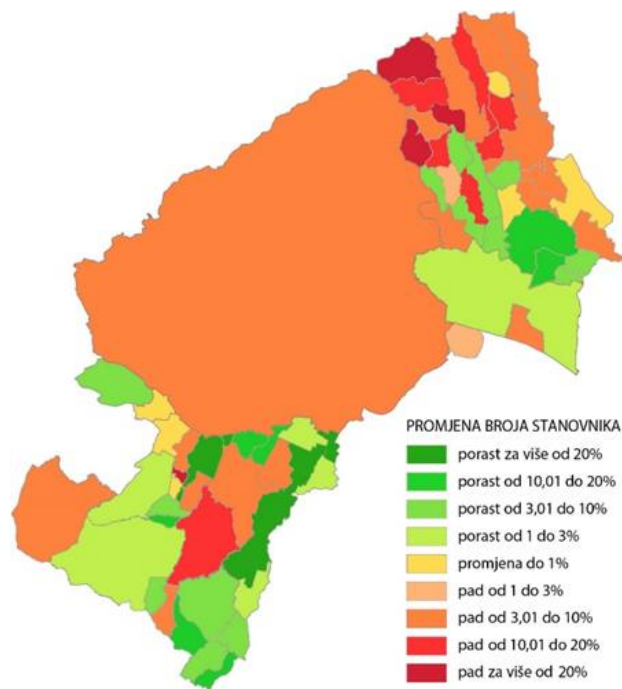
Od 66 manjih naselja, 31 ih se nalazi u južnom, a 35 u istočnom dijelu teritorija Grada Zagreba. Manja naselja zajedno obuhvaćaju 46,65 % površine Grada, no tek nešto više od 6 % stanovništva. Rezultati popisa 2021. godine pokazuju da u 5 manjih naselja živi manje od 200, u 47 između 200 i 1.000, a u 14 više od 1.000 stanovnika.

Prikaz 9.
Gustoća stanovništva u naseljima GZ

Izvor: DZS
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 10.
Trend kretanja stanovništva po naseljima

Izvor: DZS
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Usporedba rezultata dva posljednja popisa stanovništva ukazuje na trend rasta stanovništva urbanog područja Grada. Pritom se za oko 3 % smanjio broj stanovnika naselja Zagreb, a za oko 2,5 % se povećao broj stanovnika Sesveta. Manja naselja obuhvaćena konurbacijom u pravilu su zabilježila izrazit porast broja stanovnika, ona na glavnim prometnicama također su rasla, no u manjem postotku, dok je u slabije povezanim naseljima broj stanovnika u pravilu opadao.

Tablica 14. Broj stanovnika, gustoća i trend kretanja stanovništva u naseljima Grada Zagreba

naselje	površina (km ²)	broj stanovnika		broj st./km ² 2021.	% udio u broju stanovnika Grada Zagreba		promjena broja st. u naseljima	
		2011.	2021.		2011.	2021.	broj	%
Adamovec	7,77	975	900	115,82	0,12	0,12	- 75	-7,69
Belovar	3,51	378	354	100,75	0,05	0,05	- 24	-6,35
Blaguša	5,79	594	524	90,47	0,07	0,07	- 70	- 11,78
Botinec	0,35	9	4	11,36	0,00	0,00	- 5	- 55,56
Brebernica	2,52	49	44	17,49	0,01	0,01	- 5	- 10,20
Brezovica	4,50	594	642	142,65	0,08	0,08	+ 48	+ 8,08
Budenec	2,83	323	367	129,68	0,04	0,05	+ 44	+ 13,62
Buzin	3,22	1.055	1.074	333,82	0,13	0,14	+ 19	+ 1,80
Cerje	1,21	398	408	337,47	0,05	0,05	+ 10	+ 2,51
Demerje	10,36	721	737	71,16	0,09	0,10	+ 16	+ 2,22
Desprim	0,50	377	343	680,30	0,05	0,04	- 34	- 9,02
Dobrodol	4,32	1.203	1.165	269,51	0,15	0,15	- 38	- 3,16
Donji Čehi	1,72	232	243	141,41	0,03	0,03	+ 11	+ 4,74
Donji Dragonožec	3,35	577	583	174,10	0,07	0,08	+ 6	+ 1,04
Donji Trpuci	10,01	428	446	44,57	0,05	0,06	+ 18	+ 4,21
Drenčec	2,10	131	136	64,90	0,02	0,02	+ 5	+ 3,82
Drežnik Brezovički	0,70	656	692	985,90	0,08	0,09	+ 36	+ 5,49
Dumovec	3,29	903	840	255,46	0,12	0,11	- 63	- 6,98
Đurđekovec	2,69	778	690	256,80	0,10	0,09	- 88	- 11,31
Gajec	2,40	311	327	136,16	0,04	0,04	+ 16	+ 5,14
Glavnica Donja	6,83	544	506	74,10	0,07	0,07	- 38	- 6,99
Glavnica Gornja	1,59	226	227	143,13	0,03	0,03	+ 1	+ 0,44
Glavničica	4,32	229	213	49,31	0,03	0,03	- 16	- 6,99
Goli Breg	2,09	406	410	196,53	0,05	0,05	+ 4	0,99
Goranec	3,30	449	297	90,13	0,06	0,04	- 152	- 33,85
Gornji Čehi	2,15	363	368	171,36	0,05	0,05	+ 5	+ 1,38
Gornji Dragonožec	3,12	295	308	98,86	0,04	0,04	+ 13	+ 4,41
Gornji Trpuci	3,62	87	96	26,54	0,01	0,01	+ 9	+ 10,34
Grančari	0,91	221	254	278,36	0,03	0,03	+ 33	+ 14,93
Havidić Selo	1,95	53	63	32,30	0,01	0,01	+ 10	+ 18,87
Horvati	20,77	1.490	1.401	67,47	0,19	0,18	- 89	- 5,97
Hrašće Turopoljsko	2,74	1.202	1.232	448,83	0,15	0,16	+ 30	+ 2,50
Hrvatski Leskovac	3,33	2.687	2.659	799,57	0,34	0,35	- 28	- 1,04
Hudi Bitek	1,93	441	464	240,88	0,06	0,06	+ 23	+ 5,22
Ivanja Reka	3,51	1.800	1.753	499,47	0,23	0,23	- 47	- 2,61
Jesenovec	2,72	460	398	146,46	0,06	0,05	- 62	- 13,48
Ježdovec	7,71	1.728	1.844	239,12	0,22	0,24	+ 116	+ 6,71
Kašina	8,38	1.548	1.402	167,39	0,19	0,18	- 146	- 9,43
Kašinska Sopnica	2,15	245	187	87,17	0,03	0,02	- 58	- 23,67
Kučilovina	2,46	219	212	86,16	0,03	0,03	- 7	- 3,20
Kupinečki Kraljevec	25,92	1.957	2.015	77,72	0,24	0,26	+ 58	+ 2,96

naselje	površina (km ²)	broj stanovnika		broj st./km ² 2021.	% udio u broju stanovnika Grada Zagreba		promjena broja st. u naseljima	
		2011.	2021.		2011.	2021.	broj	%
Lipnica	3,53	207	221	62,52	0,03	0,03	+ 14	+ 6,76
Lučko	2,58	3.010	2.987	1157,82	0,38	0,39	- 23	- 0,76
Lužan	7,39	719	708	95,75	0,09	0,09	- 11	- 1,53
Mala Mlaka	3,98	636	591	148,32	0,08	0,08	- 45	- 7,08
Markovo Polje	2,45	425	447	182,59	0,05	0,06	+ 22	+ 5,18
Moravče	6,92	663	602	86,96	0,08	0,08	- 61	- 9,20
Odra	13,09	1.866	2.630	200,91	0,23	0,34	+ 764	+ 40,94
Odranski Obrež	10,91	1.578	1.503	137,79	0,20	0,20	- 75	- 4,75
Paruževina	3,80	632	702	184,98	0,08	0,09	+ 70	+ 11,08
Planina Donja	4,86	554	492	101,25	0,07	0,06	- 62	- 11,19
Planina Gornja	6,80	247	201	29,54	0,03	0,03	- 46	- 18,62
Popovec	2,59	937	954	368,51	0,12	0,12	+ 17	+ 1,81
Prekvršje	2,51	809	874	347,91	0,10	0,11	+ 65	+ 8,03
Prepuštovec	2,17	332	284	130,73	0,04	0,04	- 48	- 14,46
Sesvete	10,16	54.085	55.313	5.443,32	6,85	7,21	+ 1.228	+ 2,27
Soblinec	36,21	978	970	26,79	0,12	0,13	- 8	- 0,82
Starjak	2,01	227	252	125,60	0,03	0,03	+ 25	+ 11,01
Strmec	2,58	645	585	227,18	0,08	0,08	- 60	- 9,30
Šašincevec	2,15	678	772	358,68	0,09	0,10	+ 94	+ 13,86
Šimunčevac	13,26	271	298	22,48	0,03	0,04	+ 27	+ 9,96
Veliko Polje	1,24	1.668	2.122	1.716,53	0,21	0,28	+ 454	+ 27,22
Vugrovec *	2,15	943	920	427,14	0,12	0,12	- 23	- 2,44
Vugrovec Gornji	2,08	357	305	146,81	0,04	0,04	- 52	- 14,57
Vurnovec	0,95	201	192	202,85	0,03	0,03	- 9	- 4,48
Zadvorsko	2,12	1.288	1.260	593,89	0,17	0,16	- 28	- 2,17
Zagreb	305,81	688.163	663.592	2.169,95	87,11	86,50	- 24.571	- 3,57
Žerjavinec	2,42	556	526	217,14	0,07	0,07	- 30	- 5,40
Grad Zagreb	641,33	790.017	767.131	1196,16				

Izvor podataka: DZS;

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

*današnje naselje Vugrovec je 2011. godine obuhvaćalo nekadašnja naselja Kućanec, Vuger Selo i Vugrovec Donji

II.2.1.2. Središnja naselja

Polazeći od postojeće strukture i sustava naselja, Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske temelji prostornu koncepciju razvoja na policentričnom pristupu. Policentrični razvoj pretpostavlja da se određena središta razvijaju zajednički, međusobno povezano i usklađeno unutar metropolitanskih, odnosno aglomeracijskih područja, gradskih regija ili kao konurbacija, dijeleći međusobno funkcije svojstvene odgovarajućim kategorijama središnjih naselja, osiguravajući tako uvjete za optimalni razmještaj stanovnika, djelatnosti, središnjih i drugih funkcija i infrastrukturnih sustava.

Osnovu za policentrični razvoj predstavlja sustav središnjih naselja. Središnjima se smatraju naselja koja sadrže, u određenom stupnju, upravne, javne i druge funkcije te djeluju kao (postojeća i potencijalna) razvojna središta okolnog prostora. O sustavu središnjih naselja, odnosno njihovoj mreži društvene infrastrukture, ovisi dostupnost opskrbe i zadovoljavanje drugih potreba stanovništva, što neposredno utječe na stabilnost naseljenosti i homogeniziranosti prostora kao preduvjet gospodarskog i prostornog razvoja nekog područja.

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske prepoznaje sedam osnovnih tipova ruralnih i urbaniziranih naselja, ovisno o važnosti u sustavu, odnosno veličini gravitacijskog područja. Kao najveći grad u Republici Hrvatskoj i njezin glavni grad, Zagreb je jedino središnje naselje 1. razine. Tradicionalno središnje naselje u neposrednoj blizini grada Zagreba, Sesvete, kategorizirano je kao središnje naselje 5. razine, odnosno manje regionalno središte. Središta 6. razine (područna) su naselja Brezovica u južnom i Kašina u sjeveroistočnom dijelu Grada Zagreba, a 7. razine (lokalna) Adamovec, Belovar, Cerje, Donji Dragonožec, Horvati, Hrvatski Leskovac, Ivanja Reka, Kupinečki Kraljevec, Lučko, Odra – Hrašće Turapoljsko, Planina Donja, Soblinec i Vugrovec.

Tipologija naselja Grada Zagreba

Tipološka obilježja naselja bitan su čimbenik njihovog prostornog uređenja.

Mjerila za određivanje urbanosti i ruralnosti naselja nisu jasno određena u Republici Hrvatskoj. U praksi se težilo definirati urbana naselja, dok su sva ostala smatrana ruralnima, odnosno nije se radila razlika između ruralnih i mješovitih, odnosno prijelaznih (ruralno-urbanih) naselja.

U administrativne svrhe se razlika između ruralnih i urbanih područja u Hrvatskoj temelji na teritorijalnoj podjeli gdje se manje administrativne jedinice, općine, smatraju ruralnim, dok se gradovi smatraju urbanim područjima. S obzirom na administrativni ustroj Grada Zagreba kao jedinice istovremeno područne i lokalne samouprave, navedena podjela nije primjenjiva za razvrstavanje naselja u njegovom sastavu.

- kriteriji DZS-a za razvrstavanje naselja po tipu

Državni zavod za statistiku je za prikazivanje rezultata popisa stanovništva prema tipu naselja (gradska i ostala naselja) 2011. godine primijenio novi model koji je izradila Radna skupina za određivanje kriterija za tipizaciju naselja. Isti model razlikovanja naselja po tipu, odnosno definicija urbanih naselja korištena je i prilikom popisa 2021.

Model je odredio da se urbanim (gradskim) naseljima smatraju:

- sva naselja koja su sjedišta upravnih gradova (bez obzira na broj stanovnika),
- sva naselja s više od 10 000 stanovnika,
- naselja od 5.000 do 9.999 stanovnika, s 25 % i više zaposlenih u naselju stanovanja, i to u sekundarnim i tercijarnim djelatnostima (u odnosu na ukupan broj zaposlenih stanovnika naselja),
- naselja od 2.000 do 4.999 stanovnika, s 25 % i više zaposlenih u naselju stanovanja, i to u sekundarnim i tercijarnim djelatnostima (u odnosu na ukupan broj zaposlenih stanovnika naselja), te s udjelom nepoljoprivrednih kućanstava (kućanstva bez poljoprivredne proizvodnje) od 50 % i više.

Sva ostala naselja (sela i druga, manje ili više urbanizirana naselja u ruralnom prostoru, te suburbana naselja) smatraju se ruralnim i prijelaznim naseljima, s time da jasne postavke za diferencijaciju ruralnih i prijelaznih naselja nisu dane.

- kriteriji EUROSTAT-a za razvrstavanje naselja i područja po tipu

Precizniji, ali složeniji kriteriji za razvrstavanje naselja po tipu određeni su i prihvaćeni na razini EU i UN-a. Osnovu klasifikacije čini određivanje stupnja urbanizacije (DEGURBA). Klasifikacija se temelji na mjerenju gustoće naseljenosti i geografskoga kontinuiteta (susjedstva) u mrežnim ćelijama na razini rezolucije statističke mreže s ćelijama veličine 1 x 1 km (mreža od jednoga četvornoga kilometra). Prema toj tipologiji, mrežne ćelije grupirane su kao urbana središta, urbani klasteri i ruralne mrežne ćelije.

Tri vrste klastera definirane su na sljedeći način:

- urbana središta (klasteri visoke gustoće): klaster susjednih mrežnih ćelija od 1 km² (bez dijagonala) s gustoćom naseljenosti od najmanje 1.500 stanovnika po 1 km² te s minimalnom populacijom od 50.000 stanovnika; granice tako određenoga urbanog središta zatim se "zaglađuju" uključivanjem svih ćelija koje su susjedne s najmanje pet mrežnih ćelija (uključujući dijagonale) koje pripadaju tome urbanom središtu;
- urbani klasteri (klasteri umjerene gustoće): klaster susjednih mrežnih ćelija od 1 km² (uključujući dijagonale) s gustoćom naseljenosti od najmanje 300 stanovnika po 1 km² te s minimalnom populacijom od 5.000 stanovnika; ćelije razvrstane kao urbana središta obično također pripadaju urbanim klasterima;
- ruralne mrežne ćelije (mrežne ćelije niske gustoće): mrežne ćelije koje nisu identificirane kao urbana središta ili kao urbani klasteri.

Definicija grada temelji se na postojanju klastera visoke gustoće - urbanog središta, uz zadovoljenje sljedećih uvjeta:

- a) da postoji veza na političkoj razini,
- b) da najmanje 50 % gradskog stanovništva živi u urbanom središtu,
- c) da najmanje 75 % stanovništva urbanog središta živi u gradu.

Na razini jedinice lokalne samouprave određuju se:

- a) urbana područja:
 - gradovi / gusto naseljena područja,
 - manji gradovi i predgrađa / srednje gusto naseljena područja,
 - b) ruralna područja / rijetko naseljena područja,
- kao i funkcionalna urbana područja (FUA – Functional Urban Area).

Na regionalnoj razini, NUTS3 regije razvrstavaju se na:

- pretežito urbane (najmanje 80 % stanovništva živi u urbanim klasterima),
- prijelazne (više od 50 % ali manje od 80 % stanovništva živi u urbanim klasterima),
- ruralne (najmanje 50 % stanovništva živi u ruralnim ćelijama).

- tipovi naselja Grada Zagreba

Po prvoj, administrativnoj, podjeli, čitav prostor Grada Zagreba smatra se urbanim.

Po modelu Državnog zavoda za statistiku, Zagreb i Sesvete su urbana naselja, a sva ostala obuhvaćena su kategorijom ruralnih i prijelaznih.

Po kriterijima EUROSTAT-a, Grad Zagreb jedina je urbana jedinica NUTS3 razine te najveće od 5 urbanih središta razine lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj.

Niti jedna od navedenih tipoloških podjela ne uspijeva u potpunosti prepoznati tipologiju naselja i strukturu naseljenosti Grada Zagreba. Razlozi tome su administrativni status Grada Zagreba kao jedinice lokalne i područne samouprave, bez prepoznavanja njegovih naselja na razini lokalne samouprave, te heterogenost najvećeg naselja: iako svi modeli kategoriziraju grad Zagreb kao urbano naselje, neki njegovi dijelovi, prije svega stara tradicijska naselja na sjeveroistočnom brdskom području Medvednice koja su širenjem administrativnog područja Zagreba uključena u njegov sastav, u stvarnosti funkcioniraju kao zasebne suburbane cjeline prijelaznog ili čak ruralnog karaktera. S druge strane, pojedina naselja na južnom dijelu područja Grada (Buzin, Gornji Čehi, Veliko Polje) koja su navedenim podjelama uvrštena u skupinu ruralnih i prijelaznih, integrirana su u kontinuirano urbano područje Zagreba i u njima pretežu urbana obilježja. Dodatno, širenje izgradnje uz promjenu njezinog karaktera i jačanje komunalne opremljenosti u proteklom su razdoblju rezultirali transformacijom pojedinih naselja i realnim povećanjem urbanog područja.

Posljednja detaljnija analiza provedena je za izradu Programa održivog razvoja poljoprivrede, šumarstva i ruralnog prostora Grada Zagreba 2016.-2020. Temeljem te analize je tadašnjih 68 manjih naselja razvrstano u tri kategorije: 17 (povezanih sa Zagrebom i Sesvetom u cjelovito izgrađeno područje) kao urbana, 12 kao suburbana, a preostalih 39 kao ruralna.

II.2.2. Prostor za razvoj naselja

II.2.2.1. Građevinska područja naselja

Područje Grada Zagreba karakterizira vrlo velik udio građevinskih zona. Građevinska područja naselja zauzimaju 30,65 % teritorija Grada Zagreba. Taj je postotak veći nego u bilo kojoj drugoj županiji, i znatno je iznad prosjeka Države koji iznosi 4,49 %.

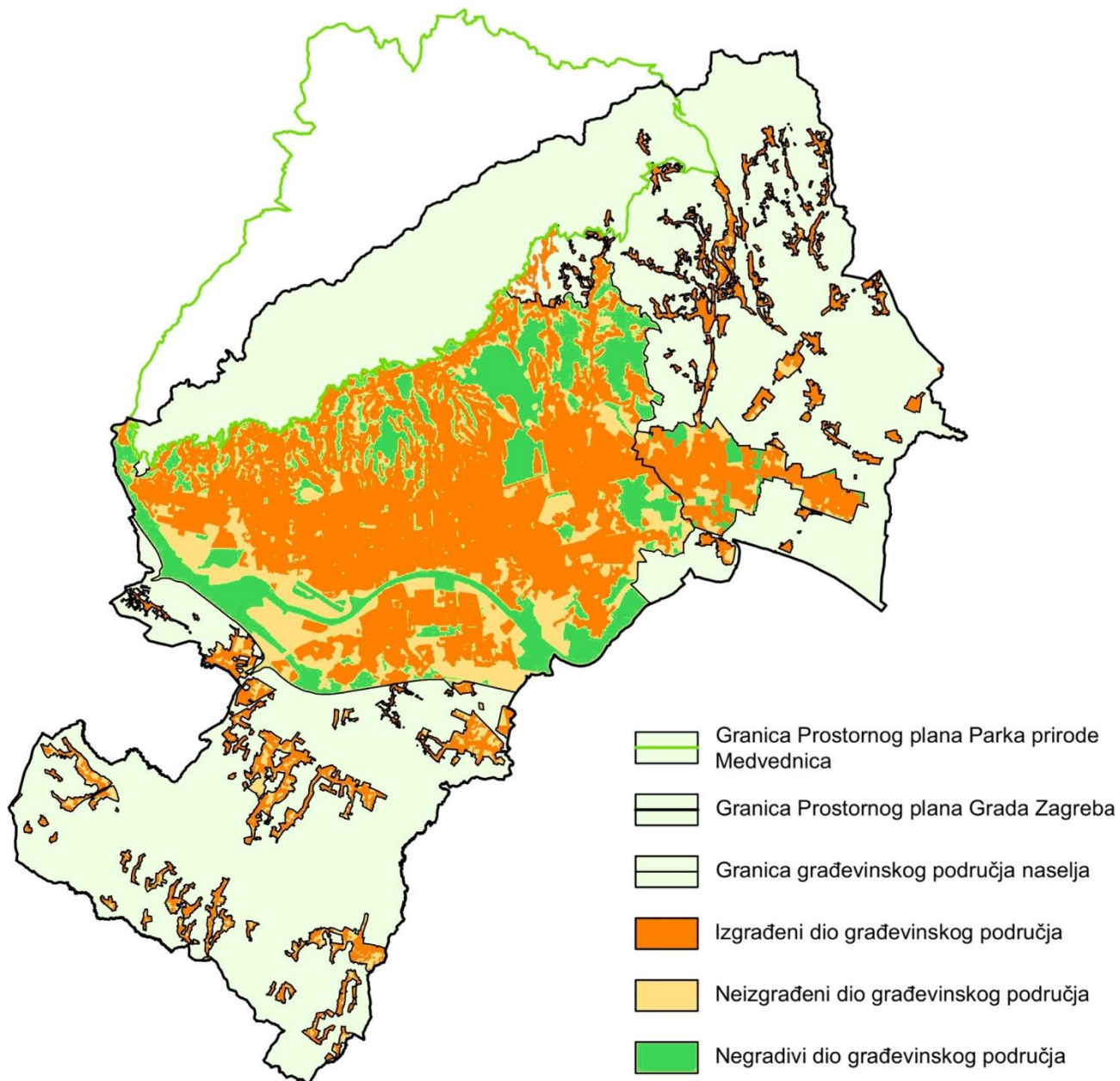
Zone namijenjene za izgradnju definiraju se prostorno-planskom dokumentacijom. Za područje Grada Zagreba određuje ih Prostorni plan Grada Zagreba (PPGZ). Pritom se čitavo područje urbanih naselja (grada Zagreba i Sesveta) smatra građevinskim, s time da ih se detaljnije određuje generalnim urbanističkim planovima (GUP-ovima), dok PPGZ definira građevinska područja i određuje uvjete gradnje za ostalih 66 naselja. Određivanjem planske namjene površina, GUP-ovi grada Zagreba i Sesveta određuju gradivi i negradivi dio, dok se u PPGZ-u prikazuje samo izgrađeni i neizgrađeni dio građevinskog područja.

Izračun građevinskih područja naselja, proveden 2024. godine u postupku pripreme za izradu Izmjena i dopuna Prostornog plana Grada Zagreba, pokazao je da je građevinsko područje naselja Planina Gornja u cijelosti izgrađeno (100 %), dok se u ostalim naseljima njihova izgrađenost kreće od blizu 75 % u Ježdovcu do 22,4 % u Drežniku Brezovičkom. Najveću izgrađenost (većim dijelom preko 50 %) imaju naselja na istočnom dijelu Grada Zagreba, dok su naselja u njegovom južnom dijelu slabije izgrađena (samo četiri naselja izgrađena su više od 50%).

Unutar obuhvata generalnih urbanističkih planova postoje zone koje nisu predviđene za gradnju. Realno je gradivo oko 45 % površine naselja Zagreb i 40,4 % površine naselja Sesvete, a stvarno je izgrađeno oko 34,1 % površine grada Zagreba i oko 31,3 % površine Sesveta.

Cjelovita analiza građevinskih područja naselja jedna je od stručnih podloga za izradu PPGZ-a nove generacije, Njena izrada je u tijeku.

Prikaz 11. Građevinska područja naselja

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 15. Veličine građevinskih područja naselja

Naziv naselja	Površina naselja (ha)	GP naselja (ha)						
		ukupno		izgrađeno		neizgrađeno		
		ha	% pov. naselja	ha	% GP naselja	ukupno	uređeno	ne-uređeno
Adamovec	777	102	13,1	58	56,9	44	44	0
Belovar	351	38	10,8	20	52,6	18	18	0
Blaguša	579	32	5,5	24	75,0	8	6	2
Botinec	35	0	0,0	0	0,0	0	0	0
Brebernica	252	15	6,0	4	26,7	11	9	2
Brezovica	450	81	18,0	30	37,0	51	39	12
Budenec	283	31	11,0	16	51,6	15	15	0
Buzin	322	86	26,7	25	29,1	61	61	0
Cerje	121	28	23,1	18	64,3	10	10	0
Demerje	1.036	91	8,8	35	38,5	56	47	9
Desprim	50	46	92,0	11	23,9	35	12	23
Dobrodol	432	65	15,0	38	58,5	27	21	6
Donji Čehi	172	11	6,4	7	63,6	4	4	0
Donji Dragonožec	335	136	40,6	44	32,4	92	92	0
Donji Trpuci	1.001	107	10,7	34	31,8	73	68	5
Drenčec	210	19	9,0	11	57,9	8	8	0
Drežnik Brezovički	70	58	82,9	13	22,4	45	22	23
Dumovec	329	31	9,4	22	71,0	9	8	1
Đurđekovec	269	53	19,7	38	71,7	15	15	0
Gajec	240	35	14,6	17	48,6	18	18	0
Glavnica Donja	683	32	4,7	22	68,8	10	10	0
Glavnica Gornja	159	24	15,1	15	62,5	9	9	0
Glavničica	432	30	6,9	21	70,0	9	9	0
Goli Breg	209	39	18,7	15	38,5	24	21	3
Goranec	330	28	8,5	19	67,9	9	9	0
Gornji Čehi	215	14	6,5	8	57,1	6	6	0
Gornji Dragonožec	312	66	21,2	24	36,4	42	42	0
Gornji Trpuci	362	35	9,7	12	34,3	23	23	0
Grančari	91	23	25,3	10	43,5	13	12	1
Havidić Selo	195	36	18,5	9	25,0	27	23	4
Horvati	2.077	245	11,8	76	31,1	169	146	23
Hrašće Turopoljsko	274	105	38,3	41	39,0	64	43	21
Hrvatski Leskovac	333	238	71,8	97	40,6	141	93	48
Hudi Bitek	193	51	26,4	18	36,0	33	19	14
Ivanja Reka	351	83	23,6	43	51,8	40	20	20
Jesenovec	272	33	12,1	23	69,7	10	10	0
Ježdovec	771	60	7,8	45	75,0	15	15	0
Kašina	838	119	14,2	57	47,9	62	60	2
Kašinska Sopnica	215	23	10,7	12	52,2	11	11	0
Kučilovina	246	16	6,5	12	75,0	4	4	0
Kupinečki Kraljevec	2.592	310	12,0	118	38,1	192	176	16
Lipnica	353	46	13,0	15	32,6	31	31	0
Lučko	258	176	68,2	85	48,3	91	67	24
Lužan	739	54	7,3	41	75,9	13	13	0
Mala Mlaka	398	34	8,5	19	55,9	15	15	0
Markovo Polje	245	22	9,0	16	72,7	6	6	0

Naziv naselja	Površina naselja (ha)	GP naselja (ha)						
		ukupno		izgrađeno		neizgrađeno		
		ha	% pov. naselja	ha	% GP naselja	ukupno	uređeno	ne-uređeno
Moravče	692	72	10,4	36	50,0	36	36	0
Odra	1.309	173	13,3	65	37,6	108	70	38
Odranski Obrež	1.091	178	16,3	62	34,8	116	116	0
Paruževina	380	88	23,2	39	44,3	49	49	0
Planina Donja	486	47	9,7	33	70,2	14	14	0
Planina Gornja	680	18	2,6	18	100,0	0	0	0
Popovec	259	64	24,7	37	57,8	27	11	16
Prekvršje	251	96	38,2	61	63,5	35	35	0
Prepuštovec	217	31	14,3	19	61,3	12	12	0
Sesvete	3.621	1.834	50,6	1.020	55,6	814	814	0
Soblinec	258	76	29,5	35	46,1	41	25	16
Starjak	215	36	16,7	12	33,3	24	22	2
Strmec	1.326	84	6,3	28	33,3	56	51	5
Šašincec	1.016	79	7,8	35	44,3	44	38	6
Šimunčevac	201	40	19,9	24	60,0	16	16	0
Veliko Polje	124	53	42,7	23	43,4	30	22	8
Vugrovec	208	67	32,2	55	82,1	12	12	0
Vugrovec Gornji	95	29	30,5	18	62,1	11	11	0
Vurnovec	90	16	17,8	10	62,5	6	6	0
Zadvorsko	212	39	51,4	41	37,6	68	60	8
Zagreb	30.581	21.936	71,7	10424	47,5	11.512	11.512	0
Žerjavinec	242	37	15,3	22	59,5	15	15	0
UKUPNO	64.133	28.166	43,9	13.452	47,8	14.714	14.357	357

Izvori podataka: GU za katastar i geodetske poslove, Prostorni plan Grada Zagreba
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.2.2.2. Površine za razvoj izvan građevinskih područja naselja

Prostornim planom Grada Zagreba definirane su površine za razvoj izvan naselja. One obuhvaćaju izdvojena građevinska područja izvan naselja, zone poljoprivredno-gospodarskih kompleksa i zone infrastrukturnih sustava.

Izdvojena građevinska područja izvan naselja obuhvaćaju zone sljedećih namjena:

- ugostiteljsko-turističke (T): cca 13 ha,
- gospodarske – proizvodne i poslovne (G): cca 212 ha,
- sportsko-rekreacijske (S-R): cca 1.011 ha,
- zone posebne namjene: cca 291 ha,
- groblja (Gr): cca 296 ha;

Površine poljoprivredno-gospodarskih kompleksa: cca 696 ha;

Površine infrastrukturnih sustava: cca 225 ha.

Tablica 16. Površine za razvoj izvan građevinskih područja naselja

Naziv naselja	pov. naselja (ha)	GP naselja ukupno ha	IGP naselja						
			ukupno		T	G	S-R	Gr	Pn
			ha	% pov. naselja	ha	ha	ha	ha	ha
Adamovec	777	102	2	0,3			2		
Cerje	121	28	3	2,5				3	
Demerje	1.036	91	10	1,0			10		
Dobrodol	432	65	36	8,3					36
Drenčec	210	19	31	14,8				31	
Glavnica Donja	683	32	1	0,6				1	
Horvati	2.077	245	4	0,2					4
Hrašće Turopoljsko	274	105	7	2,6		7			
Ježdovec	771	60	17	14,9	3		14		98
Kašina	838	119	10	1,2			10		
Kupinečki Kraljevec	2.592	310	183	7,1			1	182	
Mala Mlaka	398	34	1	0,3			1		
Markovo Polje	245	22	72	29,4				72	
Odra	1.309	172	18	1,4		3	9	6	
Popovec	259	64	13	5,0		5			8
Prepuštovec	217	31	39	18,0			39		
Sesvete	3.621	1.834	267	7,4		175	29		63
Soblinec	258	76	47	18,2		21	26		
Strmec	1.326	84	7	0,5			7		
Vugrovec	208	67	1	0,5				1	
Vugrovec Gornji	95	29	4	4,2			4		
Zagreb	30.581	21.936	868	3,1	10		858		81
Žerjavinec	242	37	1	0,4		1			
UKUPNO GZ *	64.133	28.166	1.823	2,8	13	212	1.011	296	291

Izvori podataka: GU za katastar i geodetske poslove, Prostorni plan Grada Zagreba
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.2.3. Naselja u upravno-teritorijalnom ustroju Grada Zagreba

Za razliku od ostalih županija Republike Hrvatske, u Gradu Zagrebu osnovu administrativno-teritorijalne organizacije ne čini podjela na naselja, već na gradske četvrti. Prostor Grada administrativno je podijeljen na 17 gradskih četvrti s ukupno 218 mjesnih odbora.

Gradske četvrti formirane su na način da obuhvaćaju dio najvećeg naselja, Zagreba i/ili jedno ili više drugih naselja. Gradska četvrt Sesvete obuhvaća prostor istoimenog naselja i manjih naselja u istočnom, a gradska četvrt Brezovica naselja u južnom dijelu Grada. Od preostalih petnaest gradskih četvrti, dvanaest cijelom površinom leži unutar granica središnjeg naselja, grada Zagreba, a tri (Peščenica - Žitnjak, Novi Zagreb - istok i Novi Zagreb – zapad) se protežu izvan njegovih granica, obuhvaćajući naselje Ivanja Reka i dio manjih naselja južno od rijeke Save.

Mjesni odbori osnivaju se unutar gradske četvrti za pojedini dio te četvrti, pojedino naselje ili više međusobno povezanih manjih naselja, ili dio većeg naselja koji u odnosu na ostale dijelove čini zasebnu cjelinu. Od 218 mjesnih odbora, 147 ih je u naselju Zagreb, 12 u naselju Sesvete, a 59 obuhvaća područja preostalih naselja Grada Zagreba. Područja pojedinih naselja i mjesnih odbora potpuno se preklapaju u 15 slučajeva, dok 35 odbora obuhvaća više naselja, odnosno dijelova

naselja. Mjesni odbor Brezovica u istoimenoj gradskoj četvrti u ovom je pogledu najslabiji: obuhvaća šest cijelih i dijelove još dva naselja.

Tablica 17. Veličina gradskih četvrti Grada Zagreba

Gradska četvrt Grada Zagreba	površina (km ²)	udio u pov. GZ (%)	br.st. GČ (popis 2021.)	udio u br. st. GZ (%)	gustoća st. GČ (st./km ²)	broj MO
Donji grad	3,02	0,47	31.209	4,07	10.334,11	14
Gornji grad - Medveščak	10,18	1,59	26.423	3,44	2.595,58	13
Trnje	7,36	1,15	40.539	5,29	5.508,02	13
Maksimir	14,97	2,33	47.356	6,17	3.163,39	11
Peščenica - Žitnjak	35,33	5,51	53.023	6,91	1.500,79	16
Novi Zagreb - istok	16,54	2,58	55.898	7,29	3.379,56	11
Novi Zagreb - zapad	62,64	9,77	63.917	8,33	1.020,39	16
Trešnjevka - sjever	5,80	0,90	52.974	6,91	9.133,45	10
Trešnjevka - jug	9,84	1,53	65.324	8,52	6.638,62	6
Črnomerec	24,16	3,77	38.084	4,97	1.576,32	8
Gornja Dubrava	40,42	6,30	58.255	7,59	1.441,24	16
Donja Dubrava	10,79	1,68	33.537	4,37	3.108,16	8
Stenjevec	12,24	1,91	53.862	7,02	4.400,49	6
Podsused - Vrapče	36,15	5,64	44.910	5,85	1.242,32	7
Podsljeme	59,31	9,25	18.974	2,47	319,91	5
Sesvete	165,25	25,77	70.800	9,23	428,44	46
Brezovica	127,33	19,85	12.046	1,57	94,60	12
Grad Zagreb	641,33	100,00	767.313	100,00	1.196,16	218

Izvori podataka: DZS, GU za katastar i geodetske poslove
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Napomena: veličine četvrti korigirane su sukladno posljednjoj katastarskoj izmjeri, sa stanjem 2024. godine. Godišnjim programom katastarskih izmjera građevinskih područja za 2025. godinu određeno je dovršenje postupaka obnove katastra i zemljišnih knjiga za katastarske općine za koje su ti postupci već započeli.⁵ Za devet katastarskih općina na području Grada Zagreba, ti su postupci bili u tijeku u vrijeme finalizacije ovog izvješća. Može se pretpostaviti da će po dovršetku obnove katastra doći do sitnih korekcija veličine područja Grada Zagreba i obuhvata gradskih četvrti.

Tablica 18. Dobni kontingenti stanovništva po gradskim četvrtima Grada Zagreba

Gradska četvrt Grada Zagreba	0 – 6 godina	7 – 19 godina	15 – 64 godine	65 i više godina	ukupno	pros. starost	indeks starenja	koef. starosti
Donji grad	1.539	2.917	18.785	8.998	31.209	48,1	250,3	35,7
G. grad – Medveščak	1.407	3.035	15.539	7.563	26.423	47,2	208,1	35,0
Trnje	2.735	4.378	25.744	9.124	40.539	44,1	166,7	29,3
Maksimir	3.032	6.016	29.475	11.021	47.356	44,5	153,8	29,4
Peščenica-Žitnjak	3.899	6.369	34.734	10.363	53.023	42,5	137,7	26,7
Novi Zagreb-istok	3.432	6.159	34.463	14.051	55.898	45,6	179,2	30,8
Novi Zagreb-zapad	5.480	8.457	42.311	10.426	63.917	40,5	102,2	22,3
Trešnjevka-sjever	3.657	5.552	34.821	10.878	52.974	43,3	156,1	27,1
Trešnjevka-jug	4.473	8.182	41.431	14.062	65.324	43,3	140,6	27,2
Črnomerec	2.550	4.720	24.299	8.192	38.084	43,7	144,6	27,6
Gornja Dubrava	4.263	7.784	37.481	11.603	58.255	42,5	128,7	26,6
Donja Dubrava	2.488	4.535	22.043	6.197	33.537	42,0	121,2	25,4
Stenjevec	4.356	7.239	36.147	8.583	53.862	40,5	103,8	22,4

⁵ Odluka o donošenju Godišnjeg programa katastarskih izmjera građevinskih područja za 2025. godinu, KLASA: 022-03/25-04/31, URBROJ: 50301-27/27-25-5, 16.04.2025.

Podsused-Vrapče	3.164	6.006	28.501	9.325	44.910	43,1	133,6	27,3
Podsljeme	1.285	2.728	12.087	3.860	18.974	43,0	125,8	26,6
Sesvete	5.619	11.030	46.185	12.073	70.800	40,4	97,8	23,0
Brezovica	855	1.777	7.668	2.454	12.046	42,5	124,6	27,2
Grad Zagreb	54.234	96.884	491.714	158.773	767.131	43,0	137,2	27,0

Izvor podataka: DZS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.2.4. Stanovanje

Stanovanje je osnovni i prevladavajući sadržaj naselja. Strategija prostornog razvoja posvećuje mu posebnu pozornost u planiranju prostora s naglaskom na potrebu osiguranja odgovarajućeg standarda.

II.2.4.1. Struktura stanovanja

Distribucija naseljenosti

Distribucija stanovništva u prostoru Grada Zagreba izrazito je neujednačena. Preko 96 % stanovnika Grada živi u središnjem, urbanom dijelu Grada - konurbaciji Zagreba, Sesveta i dijela manjih naselja koja obuhvaća otprilike trećinu njegove površine, dok je preostalih 4 % disperzirano po manjim naseljima na dvije trećine površine Grada. Pritom niti urbani dio nije homogen, kako u pogledu koncentracije stanovništva, tako i u pogledu urbanog standarda. Najgušće su naseljeni središnji dijelovi grada Zagreba, u prvom redu područje Gradske četvrti Donji grad.

S padom broja stanovnika smanjila se i gustoća naseljenosti, tako da je prosječna gustoća naseljenosti Grada Zagreba utvrđena popisom 2021. iznosila 1.196,16 st./km².

Prosječna gustoća naseljenosti na razini gradske četvrti najmanja je u Gradskoj četvrti Brezovica (2011. godine 94, a 2021. 95 st./km²). Gustoća raste približavanjem središtu Zagreba, i u GČ Donji grad zadržava se iznad 10.000 st./km² (u 2011. 12.260 st./km², 2021. 10.334 st./km²).

Kućanstva

Zakon o socijalnoj skrbi (NN 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17, 130/17, 98/19, 64/20, 138/20) definirao je kućanstvo kao obiteljsku ili drugu zajednicu osoba koje zajedno žive i podmiruju troškove života bez obzira na srodstvo. Novi Zakon o socijalnoj skrbi, donesen u veljači 2022. godine (NN 18/22, 46/22, 119/22, 71/23, 156/23, 61/25), pojednostavnio je tu definiciju, određivši da je kućanstvo zajednica osoba koje zajedno žive i podmiruju troškove života.

Popisom stanovništva, kućanstava i stanova iz 2021. godine, u Gradu Zagrebu je utvrđeno 300.540 kućanstava, odnosno 3.006 (oko 1%) manje od broja utvrđenog popisom 2011. Indeks kretanja broja kućanstava u Gradu Zagrebu za razdoblje 2011.- 2021. iznosi 0,99 te je nešto veći od državnog, koji iznosi 0,94.

Promjena broja kućanstava približno je pratila promjenu broja stanovnika, te se prosječni broj članova kućanstva u Gradu Zagrebu u posljednjem desetogodišnjem razdoblju nije bitnije promijenio: pao je za cca 1,5 %, s 2,60 u 2011. na 2,56 u 2021. godini.

U strukturi kućanstava izrazito prevladavaju obiteljska kućanstva. Udio institucionalnih kućanstava, to jest onih sastavljenih od osoba koje žive u ustanovama za trajno zbrinjavanje djece i odraslih, u bolnicama za trajni smještaj neizlječivih bolesnika, samostanima, objektima vojske, policije, pravosuđa i drugih je malen: 2011. ih je u Gradu Zagrebu bilo 215, a do 2021. im je broj porastao na 220.

Stambeni fond

Popisom stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, na području Grada Zagreba evidentirana su 384.344 stana; 2021. ih je utvrđeno 395.334, što je povećanje za 10.990 stanova, odnosno za 2,86 %. Od ukupnog broja stanova 2021., onih za stalno stanovanje bilo je 384.811 (97,3 %).

Popisom utvrđeno povećanje broja stanova (za 2021.) znatno je manje od onoga evidentiranoga temeljem izdanih dozvola. Po toj je evidenciji stambeni fond Grada Zagreba u razdoblju od 2011. do 2020. izgradnjom povećan za 19.756 jedinica, i to ne računajući bespravno sagrađene stanove koji su legalizacijom uvršteni u evidenciju; s druge strane, nedostaju podaci o stanovima nestalima iz evidencije (srušenima i prenamijenjenima).

Odnos broja stambenih jedinica 2011. i 2021. godine po četvrtima Grada Zagreba ukazuje na promjenu atraktivnosti stanovanja u pojedinim četvrtima. Broj stanova izrazito se smanjio u užem središtu grada Zagreba, ali i u GČ Sesvete, a manje u podsljemenskim predjelima i GČ Brezovica, dok je znatnije porastao u urbanoj matrici izvan središta Zagreba. Na pad broja stanova u gradskom središtu utjecali su, uz gospodarske razloge, barem dijelom i potresi iz ožujka i prosinca 2020., dok su porastu broja stanova na području GČ Peščenica - Žitnjak, GČ Gornja Dubrava, te na Trešnjevci, u Stenjevcu i u Novom Zagrebu doprinijele prije svega zone nove komercijalne izgradnje, ali i individualna izgradnja potencirana porastom komunalnog i urbanog standarda.

Pad stambenog fonda u GČ Podsljeme, Brezovica i Sesvete ukazuje na potrebu intenzivnijeg razvoja rubnih područja Grada Zagreba.

Trend promjene

Sastav kućanstava se promijenio, s više kućanstava s jednim članom i manje tradicionalnih obiteljskih jedinica. Ovi uvidi pružaju ključne podatke za donositelje odluka o raspodjeli resursa, socijalnim uslugama i budućem planiranju kako bi se učinkovito riješili demografski izazovi.

Rezultati popisa 2021. pokazuju i da smanjenje broja stanovnika i broja kućanstava nije utjecalo na broj stanova. Pritom se preko petine (21,4 %) stanova ne koristi – prazno je čak 84.617 stanova. Udio praznih stanova najveći je u središnjim gradskim četvrtima Donji grad i Gornji grad-Medveščak te u GČ Peščenica – Žitnjak, u kojima prelazi 25 %, dok se u gradskim četvrtima Trnje, Črnomerec i Trešnjevka - sjever bliži tom postotku. Najmanji je udio nekorisćenih stanova u gradskim četvrtima Brezovica i Donja Dubrava.

U izvještajnom razdoblju, u Gradu Zagrebu dovršeno je više od 13.000 novih stanova, dok se istovremeno broj stalnih stanovnika povećao za oko 10.000.

U istom razdoblju izdane su građevinske dozvole za 14.237 stanova.

- priuštivo stanovanje

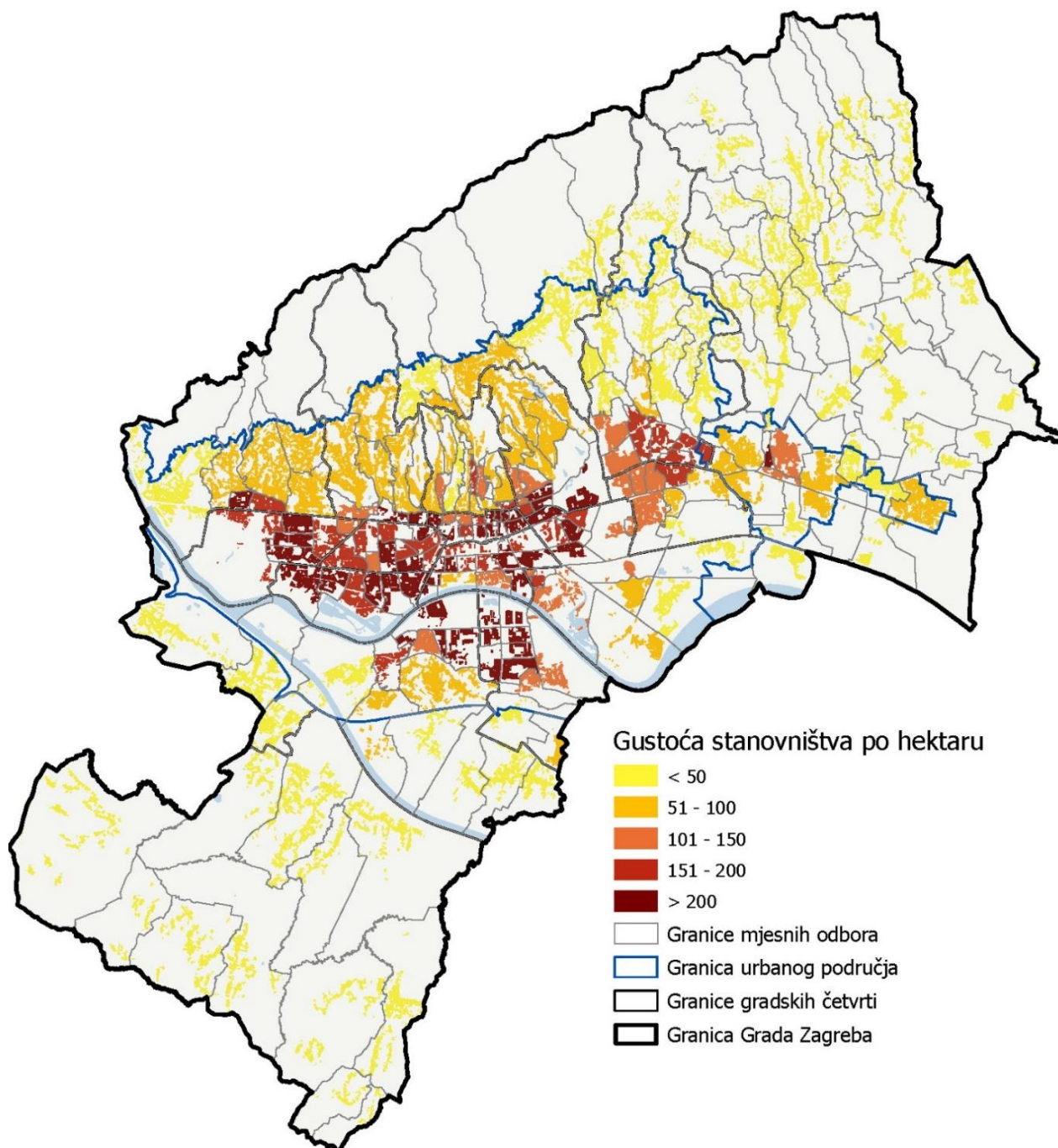
Grad Zagreb ne može raspolagati stanovima u privatnom vlasništvu. Stoga se, u cilju osiguranja prava na kvalitetno i dostupno stanovanje, gradska uprava fokusirala na donošenje dugoročnih rješenja koja se temelje na pravednoj raspodijeli i povećanju stambenih resursa Grada Zagreba.

U izvještajnom razdoblju postavljeni su temelji za rješavanje i gradnju sustava koji osigurava priuštivo stanovanje, koje je među planiranim kapitalnim projektima Grada u narednom razdoblju. Kroz povećanje gradskog stambenog fonda, podizanje kvalitete postojećih stambenih jedinica i uvođenje mehanizma za regulaciju tržišta, stvara se pravedniji sustav stanovanja koji smanjuje socijalnu nejednakost i doprinosi održivom razvoju grada.

Gradnjom stanova za priuštivo stanovanje u naselju Podbrežje, Svetoj Klari i Borovju, stambeni fond povećao bi se za ukupno 1.000 stanova. U naselju Podbrežje u izvještajnom razdoblju izrađena je projektna dokumentacija za gradnju zgrade namijenjene socijalnom i priuštivom stanovanju oznake A11, s 300 stanova, a u svibnju 2025. započelo se s gradnjom.

Na lokaciji u Svetoj Klari planira se izgradnja stambenog naselja s oko 100 stanova za priuštni najam, s pratećim javno društvenim i sportsko rekreacijskim sadržajima, te javnim zelenim površinama, za što je proveden međunarodni arhitektonsko-urbanistički natječaj EUROPAN 18 s temom Re-sourcing, čuvanje i obnavljanje zaliha prirodnih i urbanih potencijala. Za naselje Borovje u tijeku je izrada Urbanističkog plana uređenja Borovje – zona jug, a planira se gradnja približno 600 stanova.

Prikaz 12. Distribucija naseljenosti u prostoru Grada Zagreba - gustoća po mjesnim odborima

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 19. Kretanje broja privatnih kućanstava po gradskim četvrtima Grada Zagreba

Gradska četvrt Grada Zagreba	broj privatnih kućanstava			% udio u broju priv. kućanstava GZ			promjena 2011. - 2021.	
	2001.	2011.	2021.	2001.	2011.	2021.	broj	%
Donji grad	18.201	16.616	14.631	6,61	5,48	4,87	- 1.985	- 11,95
Gornji grad - Medveščak	14.061	12.904	11.231	5,10	4,25	3,74	- 1.673	- 12,96
Trnje	17.519	18.352	18.145	6,36	6,05	6,04	- 207	- 1,13
Maksimir	18.396	19.098	18.514	6,68	6,29	6,17	- 584	- 3,06
Peščenica-Žitnjak	20.568	21.628	21.031	7,47	7,13	7,00	- 597	- 2,76
Novi Zagreb-istok	24.592	24.827	24.752	8,93	8,18	8,24	- 75	- 0,30
Novi Zagreb-zapad	16.930	21.564	24.138	6,15	7,11	8,04	+ 2.574	+ 11,94
Trešnjevka-sjever	21.644	23.783	23.429	7,86	7,84	7,80	- 354	- 1,49
Trešnjevka-jug	24.938	28.055	28.164	9,05	9,25	9,38	+ 109	+ 0,39
Črnomerec	14.057	15.175	15.072	5,10	5,00	5,02	- 103	- 0,68
Gornja Dubrava	19.937	21.257	20.305	7,24	7,01	6,76	- 952	- 4,48
Donja Dubrava	11.126	12.319	11.202	4,04	4,06	3,73	- 1.117	- 9,07
Stenjevec	13.620	18.983	21.043	4,94	6,26	7,01	+ 2.060	+ 10,85
Podsused-Vrapče	14.108	16.781	16.491	5,12	5,53	5,49	- 290	- 1,73
Podsljeme	5.600	6.591	6.350	2,03	2,17	2,11	- 241	- 3,66
Sesvete	17.169	21.950	22.347	6,23	7,23	7,44	+ 397	+ 1,81
Brezovica	2.998	3.558	3.424	1,09	1,17	1,14	- 134	- 3,77
Grad Zagreb	275.464	303.441	300.269	100,00	100,00	100,00	- 3.172	- 1,05

Izvor podataka: DZS; Popis stanovništva 2001.godine; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 20. Kućanstva prema tipu stambene jedinice, po gradskim četvrtima Grada Zagreba (popis 2021.)

Gradska četvrt Grada Zagreba	stambene jedinice ukupno			nastanjeni stanovi			ostale stamb. jedinice			kolektivni stanovi		
	broj kućan- stava	broj članova kuć.	udio u GZ (%)	broj kućan- stava	broj članova kuć.	udio u GČ (%)	broj kućan- stava	broj članova kuć.	udio u GČ (%)	broj kućan- stava	broj članova kuć.	udio u GČ (%)
Donji grad	14.640	31.208	4,07	14.617	30.429	97,50	12	13	0,04	11	766	2,45
G. grad – Medveščak	11.319	26.423	3,44	11.287	25.763	97,50	4	5	0,02	28	655	2,48
Trnje	18.155	40.538	5,28	18.139	39.781	98,13	5	11	0,03	11	746	1,84
Maksimir	18.539	47.355	6,17	18.504	46.275	97,72	9	10	0,02	26	1.070	2,26
Peščenica-Žitnjak	21.042	53.022	6,91	21.020	52.484	98,99	11	12	0,02	11	526	0,99
Novi Zagreb-istok	24.759	55.898	7,29	24.745	55.516	99,32	8	9	0,02	6	373	0,67
Novi Zagreb-zapad	24.151	63.915	8,33	24.105	63.277	99,00	31	38	0,06	15	600	0,94
Trešnjevka-sjever	23.436	52.973	6,91	23.419	52.282	98,70	9	10	0,02	8	681	1,29
Trešnjevka-jug	28.173	65.324	8,52	28.154	64.908	99,36	12	22	0,03	7	394	0,60
Črnomerec	15.087	38.083	4,96	15.063	37.458	98,36	8	9	0,02	16	616	1,62
Gornja Dubrava	20.317	58.255	7,59	20.299	57.858	99,32	5	12	0,02	13	385	0,66
Donja Dubrava	11.209	33.537	4,37	11.200	33.421	99,65	2	3	0,01	7	113	0,34
Stenjevec	21.048	53.862	7,02	21.042	53.809	99,90	3	3	0,01	3	50	0,09
Podsused-Vrapče	16.503	44.910	5,85	16.489	44.487	99,06	1	1	0,00	13	422	0,94
Podsljeme	6.360	18.974	2,47	6.346	18.858	99,39	3	9	0,05	11	107	0,56
Sesvete	22.373	70.799	9,23	22.342	70.310	99,31	6	6	0,01	25	483	0,68
Brezovica	3.429	12.046	1,57	3.423	11.862	98,47	1	1	0,01	5	183	1,52
Grad Zagreb	300.540	767.122	100,00	300.194	758.778	98,91	130	174	0,02	216	8.170	1,07

Izvor podataka: DZS, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 21. Kretanje broja stambenih jedinica po gradskim četvrtima Grada Zagreba

Gradska četvrt Grada Zagreba	broj stamb. jedinica			% udio u broju st. jedinica GZ			promjena 2011. - 2021.	
	2001.	2011.	2021.	2001.	2011.	2021.	broj	%
Donji grad	21.548	23.634	22.360	6,90	6,11	5,66	- 1.274	- 5,39
Gornji grad - Medveščak	16.437	17.445	15.872	5,25	4,51	4,01	- 1.573	- 9,02
Trnje	20.280	23.700	24.564	6,48	6,12	6,21	+ 864	+ 3,65
Maksimir	21.306	24.606	24.098	6,81	6,36	6,10	- 508	- 2,06
Peščenica-Žitnjak	22.899	26.770	28.598	7,32	6,92	7,23	+ 1.828	+ 6,83
Novi Zagreb-istok	25.977	29.068	30.790	8,30	7,51	7,79	+ 1.722	+ 5,92
Novi Zagreb-zapad	18.421	27.580	30.886	5,88	7,12	7,81	+ 3.306	+ 11,99
Trešnjevka-sjever	25.639	31.530	31.484	8,19	8,15	7,96	- 46	- 0,15
Trešnjevka-jug	27.463	34.359	36.293	8,77	8,88	9,18	+ 1.934	+ 5,63
Črnomerec	16.341	19.930	20.475	5,22	5,15	5,18	+ 545	+ 2,73
Gornja Dubrava	23.206	26.190	27.626	7,41	6,77	6,99	+ 1.436	+ 5,48
Donja Dubrava	12.172	14.778	13.455	3,89	3,82	3,40	- 1.323	- 8,95
Stenjevec	14.985	23.469	26.130	4,79	6,07	6,61	+ 2.661	+ 11,34
Podsused-Vrapče	15.378	20.089	20.340	4,91	5,19	5,15	+ 251	+ 1,25
Podsljeme	6.734	8.834	8.580	2,15	2,28	2,17	- 254	- 2,88
Sesvete	20.172	30.256	29.178	6,45	7,82	7,38	- 1.078	- 3,56
Brezovica	3.994	4.706	4.605	1,28	1,22	1,16	- 101	- 2,15
Grad Zagreb	312.902	386.944	395.334	100,00	100,00	100,00	+ 8.390	+ 2,17

Izvor podataka: DZS; Popis stanovništva 2001.godine; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 22. Stanovi prema načinu korištenja po gradskim četvrtima Grada Zagreba (popis 2021.)

Gradska četvrt		Ukupno	Stanovi za stalno stanovanje			Stanovi koji se koriste povremeno		Stanovi za djelatnost	Udio praznih stanova (%)
			ukupno	nastanjeni	nenast. (prazni)	sezon.*	za odmor		
Donji grad	br.	22.360	20.568	14.617	5.951	-	66	1.726	26,61
	m ²	1.605.088	1.457.644	1.091.289	366.355	-	4.855	142.589	22,82
Gornji grad – Medveščak	br.	15.872	15.296	11.287	4.009	-	40	536	25,26
	m ²	1.431.152	1.386.262	1.080.043	306.219	-	2.593	42.297	21,40
Trnje	br.	24.564	24.104	18.139	5.965	9	113	338	24,28
	m ²	1.524.718	1.494.751	1.176.203	318.548	500	5.817	23.650	20,89
Maksimir	br.	24.098	23.595	18.504	5.091	9	130	364	21,13
	m ²	1.989.946	1.953.457	1.616.579	336.878	519	8.591	27.379	16,93
Peščenica – Žitnjak	br.	28.598	28.235	21.020	7.215	7	98	258	25,23
	m ²	1.959.147	1.934.967	1.534.297	400.670	376	7.348	16.456	20,45
Novi Zagreb – istok	br.	30.790	30.463	24.745	5.718	-	62	265	18,57
	m ²	1.843.648	1.826.273	1.539.785	286.488	-	2.741	14.634	15,54
Novi Zagreb – zapad	br.	30.886	30.439	24.105	6.334	6	132	309	20,51
	m ²	2.334.456	2.303.902	1.908.092	395.810	572	10.408	19.574	16,96
Trešnjevka – sjever	br.	31.484	30.813	23.419	7.394	7	167	497	23,48
	m ²	1.972.898	1.932.915	1.547.680	385.235	312	8.710	30.961	19,53
Trešnjevka – jug	br.	36.293	35.615	28.154	7.461	3	146	529	20,56
	m ²	2.238.592	2.198.446	1.815.167	383.279	155	7.033	32.958	17,12
Črnomerec	br.	20.475	19.972	15.063	4.909	1	186	316	23,98
	m ²	1.642.615	1.606.821	1.297.544	309.277	30	13.074	22.690	18,83

Gradska četvrt	Ukupno	Stanovi za stalno stanovanje			Stanovi koji se koriste povremeno		Stanovi za djelatnost	Udio praznih stanova (%)	
		ukupno	nastanjeni	nenast. (prazni)	sezon.*	za odmor			
Gornja Dubrava	br.	27.626	26.435	20.299	6.136	145	767	279	22,21
	m ²	2.317.153	2.236.026	1.819.238	416.788	5.959	51.972	23.196	17,99
Donja Dubrava	br.	13.455	13.354	11.200	2.154	2	50	49	16,01
	m ²	1.166.656	1.158.842	1.010.709	148.133	77	4.374	3.363	12,70
Stenjevec	br.	26.130	25.799	21.042	4.757	5	54	272	18,21
	m ²	1.716.177	1.697.589	1.437.370	260.219	349	2.723	15.516	15,16
Podsused – Vrapče	br.	20.340	20.054	16.489	3.565	8	132	146	17,53
	m ²	1.669.835	1.650.469	1.414.078	236.391	366	7.497	11.503	14,16
Podsljeme	br.	8.580	8.327	6.346	1.981	12	180	61	23,09
	m ²	962.073	942.620	764.724	177.896	453	12.953	6.047	18,49
Sesvete	br.	29.178	27.657	22.342	5.315	191	1.152	178	18,22
	m ²	2.800.710	2.701.268	2.271.840	429.428	9.603	77.205	12.634	15,33
Brezovica	br.	4.605	4.085	3.423	662	3	493	24	14,38
	m ²	546.707	509.322	445.317	64.005	228	33.698	3.459	11,71
Grad Zagreb	br.	395.334	384.811	300.194	84.617	408	3.968	6.147	21,40
	m²	29.721.571	28.991.574	23.769.955	5.221.619	19.499	261.592	448.906	17,57

Izvor podataka: DZS, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.2.4.2. Standard stanovanja

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske naglašava značaj kvalitete stanovanja, specificirajući da ona podrazumijeva kvalitetu šireg i užeg stambenog okruženja.

Kvaliteta stanovanja na razini stambenih zona i naselja podrazumijeva kvalitetu izgrađenog okoliša te osiguravanje potrebnih sadržaja užeg stambenog susjedstva kao i primjereni sustav mobilnosti čime se osigurava dostupnost cjelokupnoj mreži javne i društvene infrastrukture kao središnjim funkcijama i okosnici organizacije života u naselju. Zadovoljavanje tih potreba ostvaruje se javnim i društvenim, kao i komunalnim djelatnostima, te različitim drugim aktivnostima i mjerama koje se poduzimaju radi svakodnevnog funkcioniranja naselja.

Obveze Grada Zagreba

Sukladno odredbama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi i Zakona o Gradu Zagrebu, Grad Zagreb je u svom samoupravnom djelokrugu nadležan za obavljanje poslova područnog (regionalnog) i lokalnog značaja koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima, a kojima se stvaraju preduvjeti za organiziran život u naseljima, ispunjavaju potrebe stanovništva i osigurava adekvatan standard stanovanja. Statut Grada Zagreba određuje da ti poslovi osobito obuhvaćaju one koji se odnose na:

- gospodarski razvoj,
- komunalno gospodarstvo,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- uređenje naselja i stanovanje,
- odgoj i obrazovanje,
- zdravstvo,

- socijalnu skrb,
- brigu o djeci,
- kulturu, tjelesnu kulturu i sport,
- planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova,
- promet i prometnu infrastrukturu,
- zaštitu potrošača,
- zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša,
- protupožarnu i civilnu zaštitu,
- održavanje javnih cesta,
- izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola i drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja,

te ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Svi navedeni poslovi reguliraju se drugim zakonima i propisima.

Poslove iz samoupravnog djelokruga Grada Zagreba obavljaju:

- tijela Grada Zagreba i gradska upravna tijela,
- tijela mjesne samouprave, kad su im poslovi povjereni,
- ustanove, trgovačka društva i druge pravne osobe osnovane radi obavljanja javnih službi u Gradu Zagrebu.

Obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga Grada Zagreba može se povjeriti odnosno prenijeti i drugim pravnim i fizičkim osobama, u skladu sa zakonom.

Potrebe za društvenim i drugim javnim sadržajima te pružanje komunalnih i drugih usluga u Gradu Zagrebu definiraju se posebnim programima, reguliraju na propisane načine i predmet su posebnih izvješća. Izvješćem o stanju u prostoru Grada Zagreba obrađuje se isključivo njihov prostorni aspekt.

A) Javni sadržaji

Strateške razvojne postavke nalažu da razvoj društvene infrastrukture, odnosno njezina struktura, razmještaj i dimenzioniranje slijede razvoj i razmještaj stanovništva, podižući i poboljšavajući standard i kvalitetu života.

Kapitalni projekti

U izvještajnom razdoblju pokrenuta su velika kapitalna ulaganja kroz Program radova kapitalnih ulaganja u objekte za društvene djelatnosti i u obnovu objekata oštećenih potresom u Gradu Zagrebu, te u strateške projekte od velike važnosti.

U izvještajnom razdoblju, 2024. godine, Grad Zagreb je pokrenuo deset kapitalnih projekata značajnih za razvoj i revitalizaciju Grada:

- izgradnju nove Gradske knjižnice Grada Zagreba i društveno - kulturnog centra Paromlin,
- rekonstrukciju stadiona NK Zagreb u Kranjčevićevoj ulici,
- obnovu Doma sportova,
- izgradnju zatvorenog bazena Špansko - Oranice,
- projekt izgradnje stanova za javni najam / priuštivo stanovanje u naselju Podbrežje.
- rekonstrukciju i proširenje Sarajevske ulice i izgradnju tramvajske pruge,
- izgradnju 3,7 km tramvajske pruge u Heinzelovoj / Radničkoj, od Ulice kralja Zvonimira do okretišta u Savišću,
- izgradnju produžene Branimirove i Kolakove ulice,
- obnovu kina Europa,
- izgradnju podvožnjaka Medpotoki.

Društvena i javna infrastruktura na području Grada Zagreba

Društvene djelatnosti podrazumijevaju javne djelatnosti odgoja i obrazovanja, socijalne skrbi, zdravstvene zaštite, kulture, tehničke kulture te sporta i tjelesne kulture. Drugim oblicima javnih djelatnosti omogućava se ispunjavanje drugih potreba građana i osigurava funkcioniranje jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave.

Osnovnu mrežu društvene i javne infrastrukture Grada Zagreba formiraju ustanove Grada i Republike Hrvatske. U nju su uklopljene i dopunjavaju je ustanove u vlasništvu pravnih i fizičkih osoba, dio kojih određene usluge iz domene društvenih i javnih djelatnosti pruža na komercijalnoj osnovi. Struktura, razmještaj u prostoru, kao i dimenzioniranje javnih i društvenih sadržaja ovise o prostornoj distribuciji i stvarnim ili predviđenim potrebama korisnika.

S obzirom na njihov značaj i ulogu u oblikovanju prostora, zakon koji regulira prostorno planiranje odredio je da se građevinama javne i društvene namjene, uz građevine koje su namijenjene obavljanju djelatnosti u području društvenih djelatnosti, smatraju i one namijenjene radu državnih tijela i organizacija, tijela i organizacija lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnih osoba s javnim ovlastima i udruga građana i vjerskih zajednica.

Znatan dio javnih sadržaja realizira se u posebnim, namjenskim građevinama, izdvojeno od sadržaja drugih namjena. Smještaj tih građevina planira se i realizira u planskim zonama društvene i javne namjene. Manji dio objekata, u prvom redu ustanova javnih službi i zdravstvene i socijalne zaštite, smješten je u zonama mješovite namjene, odnosno građevinskim zonama određenima Prostornim planom Grada Zagreba.

1. Odgojno-obrazovne ustanove

Ustanove predškolskog odgoja

- stanje

Početak izvještajnog razdoblja, u drugom polugodištu pedagoške godine 2020./2021., djelatnost predškolskog odgoja i naobrazbe te skrbi o djeci predškolske dobi Grada Zagreba ostvarivala se na ukupno 310 lokacija: na 229 lokacija djelovalo je 60 dječjih vrtića kojima je osnivač Grad Zagreb, a na 81 lokaciji 62 vjerska i privatna dječja vrtića i 3 privatne i vjerske osnovne škole s programima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja čiji su programi sufinancirani iz proračuna Grada Zagreba. Uz to su djelovale posebne ustanove za djecu s teškoćama u razvoju i druge ustanove i udruge kojima su se iz gradskog proračuna osiguravala sredstva za sufinanciranje određenih programa predškolskog odgoja.

U izvještajnom razdoblju nije se mijenjao broj vrtića Grada Zagreba, ali je do početka pedagoške godine 2024./2025. broj njihovih lokacija porastao na 239. Broj privatnih vrtića porastao je na 50, a ukupno 60 objekata, a vjerskih na 14, na ukupno 15 lokacija.

Programima predškolskog odgoja i obrazovanja u pedagoškoj godini 2024./2025. bilo je (redovitim programom i programom predškole u gradskim, privatnim i vjerskim dječjim vrtićima te predškolskim odgojem i obrazovanjem u posebnim ustanovama) obuhvaćeno više od 90 % ukupnog broja djece u Gradu Zagrebu u dobi od godine dana do polaska u osnovnu školu i 100 % djece u godini prije polaska u osnovnu školu. U pedagoškoj godini 2024./2025., vrtiće Grada Zagreba pohađalo je 23.779 djece u vrtićkim i 8.611 u jasličkim skupinama, privatne i vjerske vrtiće 3.009 djece u vrtićkim i 1.378 u jasličkim skupinama, a programe predškolskog odgoja u 2 privatne i 1 vjerskoj osnovnoj školi 54 djeteta.

Objekti dječjih vrtića pretežitim su dijelom namjenski građeni. Oko 25 % vrtića djeluje u prenamijenjenim stambenim i poslovnim prostorima, koji u većini slučajeva nemaju odgovarajuću dvoranu za tjelesne aktivnosti, igralište ili neki drugi prostor za dnevni boravak djece na otvorenom prostoru. Isti problem javlja se i u pojedinim privatnim dječjim vrtićima.

- prostorni standardi i potrebe

Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (NN 63/08, 90/10) određuje da dječji vrtić optimalne veličine ima od 17 do 20 odgojnih skupina redovitoga programa ili 340 do 400 djece ukupno, a dječji vrtić s područnim odjelima optimalne veličine ima 30 odgojnih skupina ili 600 djece. Dječji vrtić može imati i samo jednu odgojnu skupinu s najviše 25 djece.

Kapacitet zgrade dječjeg vrtića proizlazi iz broja predškolske djece u sklopu predviđenoga gravitacijskog područja, odnosno planiranog obuhvata djece u dječje vrtiće, no u nju se može smjestiti najviše deset odgojno-obrazovnih skupina. Optimalni kapacitet vrtića je 200 djece. Površina potrebnog zemljišta za izgradnju zgrade vrtića i uređenje građevne čestice treba biti najmanje 30 m² po djetetu, a ako se zemljište dječjeg vrtića nalazi uz postojeće slobodne zelene površine, najmanje 15 m² po djetetu. Udaljenost dječjeg vrtića od mjesta stanovanja u pravilu je najviše 1.000 m.

Kod određivanja lokacija i kapaciteta vrtića u Gradu Zagrebu primjenjuju se odredbe državnog pedagoškog standarda, s time da se u urbanim naseljima Zagreb i Sesvete gravitacijska udaljenost ograničava na 200 do 400 m, a 1.000 m tek iznimno. Broj djece predškolske dobi određuje se sa 8 % broja stanovnika, s tim da je obuhvat predškolskim ustanovama 76 %.

Broj i prostorna distribucija teritorijalnih jedinica predškolskog odgoja ne zadovoljavaju u potpunosti ni odredbe državnog pedagoškog standarda niti stvarne potrebe stanovništva. Uočljiv je nedostatak dječjih ustanova u rubnim urbanim dijelovima Zagreba, osobito u manjim naseljima Grada Zagreba. Potrebe za dodatnim gradskim predškolskim ustanovama osjećaju se na području gradskih četvrti Sesvete, Stenjevec, Podsused – Vrapče, te dijela Črnomerca, Donje i Gornje Dubrave, Maksimira, Trešnjevka - sjever i jug, Novi Zagreb - istok i zapad.

Grad Zagreb je u okviru NPOO-a potpisao Ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava za ukupno 17 objekata dječjih vrtića, a još tri objekta bila su u postupku ugovaranja.

U izvještajnom razdoblju otvoreno je 10 novih zgrada dječjih vrtića, a na kraju 2024. godine u tijeku je bilo izvođenje radova na još 6 zgrada. Radovi obuhvaćaju izgradnju novih ili prenamjenu / rekonstrukciju postojećih prostora u svrhu proširenja kapaciteta dječjih vrtića. Završeni su radovi na izgradnji novih objekata: DV Zapruđe – PO Središće, DV Kolibri – PO Čučerje, DV Sesvete – PO Kašina, DV Zrno – PO Ivanja Reka, DV Zrno – PO Žitnjak i DV Sesevski Kraljevec, te radovi prenamjene prostora u objekte dječjih vrtića, DV Botinec – PO Odranski Obrež, DV En Ten Tini – PO Sesevska Selnica, DV Kustošija - PO Gajnice i DV Poletarac - PO Studentski grad. Pred kraj izvještajnog razdoblja u tijeku su bili radovi izgradnje objekata DV Sveta Klara i DV Podbrežje, kao i radovi prenamjene prostora u objekte dječjih vrtića, za DV Jabuka - PO Trnava, DV Leptir - PO Cerje, DV Medo Brundo - PO Novi Retkovec i DV En Ten Tini – PO Sesevska Sopnica. U izvještajnom razdoblju provedeni su javni natječaji za izradu idejnog urbanističko-arhitektonskog rješenja za DV Heinzelova-Vukovarska, DV Jarun, DV Sloboština, DV Prečko te DV i MO Sesevska Sela.

Tablica 23. Zgrade dječjih vrtića izgrađene i obnovljene u izvještajnom razdoblju

godina	vrtić	objekt	gradska četvrt	način osiguranja prostora
2021.	DV Zapruđe	PO Središće	Novi Zagreb - istok	izgrađena nova zgrada
2021.	DV Kolibri	PO Čučerje	Gornja Dubrava	izgrađena nova zgrada
2023.	DV Sesvete	PO Kašina	Sesvete	izgrađena nova zgrada
2023.	DV Markuševac	PO Vidrićeva	Podsljeme	zakup poslovnog prostora
2023.	DV Botinec	PO Odranski Obrež	Brezovica	rekonstrukcija objekta druge namjene
2023.	DV Ententini	PO Sesevska Selnica	Sesvete	rekonstrukcija objekta druge namjene
2024.	DV Zrno	PO Ivanja Reka	Peščenica - Žitnjak	izgrađena nova zgrada
2024.	DV Poletarac	PO Studentski grad	Gornja Dubrava	rekonstrukcija objekta druge namjene
2024.	DV Kustošija	PO Gajnice	Podsused - Vrapče	rekonstrukcija objekta druge namjene
2024.	DV Zrno	PO Žitnjak	Peščenica - Žitnjak	izgrađena nova zgrada
2024.	DV Sesevski Kraljevec	(središnji objekt)	Sesvete	izgrađena nova zgrada

Izvor podataka: GU za obrazovanje, sport i mlade; obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Osnovne škole

- stanje

Osnovne škole obuhvaćaju redovite, posebne, umjetničke i škole na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

Tijekom školske godine 2020./2021., na području Grada Zagreba djelovalo je 128 osnovnih škola: 117 kojima je osnivač Grad Zagreb (111 redovnih, 2 umjetničke (glazbene) te 4 škole i ustanove s programom za osnovno obrazovanje učenika s teškoćama u razvoju) i 11 privatnih s pravom javnosti (od toga jedna glazbena).

Do kraja 2024. godine (školska godina 2024./2025.) broj redovnih osnovnih škola kojima je osnivač Grad Zagreb nije se mijenjao, ali je broj privatnih osnovnih škola porastao na 14: 13 redovnih (od čega 4 vjerske) i 1 glazbena.

Tijekom izvještajnog razdoblja kontinuirano je djelovala i ustanova za osnovno obrazovanje mladeži i odraslih te centar za dopisno obrazovanje odraslih, a osnovno umjetničko obrazovanje provodilo se i u 6 srednjih glazbenih škola i 3 srednje plesne škole Grada Zagreba te u 7 privatnih srednjih umjetničkih škola.

Osnovne škole Grada Zagreba djelovale su na ukupno 132 lokacije: u 111 matičnih i 21 područnom objektu. U 56 objekata nastava je održavana u jednoj, a u 70 u dvije smjene, dok se u jednom objektu zbog rekonstrukcije nastava nije održavala.

U školskoj godini 2024./2025., osnovne škole Grada Zagreba (redovite, posebne, privatne i škole koje provode međunarodne programe) pohađalo je 64.240 učenika. Osnovnim umjetničkim obrazovanjem bilo je obuhvaćeno 4.300 učenika (koji su istodobno bili polaznici redovitih osnovnih škola).

- prostorni standardi i potrebe

Prostorne potrebe za osnovnoškolskim ustanovama definiraju se i realiziraju sukladno mreži osnovnih škola koju određuje nadležni Gradski ured za obrazovanje, sport i mlade. Za svaku školu određuje se pripadajuće upisno područje s kojega učenici koji na njemu imaju prijavljeno prebivalište ili boravište imaju pravo pohađati određenu školu odnosno ustanovu koja obavlja osnovnoškolsku djelatnost.

Osnovna škola ima najmanje osam razrednih odjela, to jest, najmanje po jedan razredni odjel od I. do VIII. razreda. Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/08, 90/10) iznimno dozvoljava školama s otežanim uvjetima rada i posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama da imaju manji broj razreda, odnosno da ustroje kombinirane razredne odjele. Isti standard kao optimalan broj učenika u razrednom odjelu navodi 20 (s time da dozvoljava kretanje broja od 14 do 28), optimalnom školom smatra onu s 16 do 20 razrednih odjela s podjednakim brojem razrednih odjela svakog razreda, te nalaže rad u jednoj smjeni: poludnevno, produljeno ili cjelodnevno.

Potrebe za dodatnim osnovnim školama osjećaju se na području svih gradskih četvrti. Na kraju 2024. godine u tijeku je bila izgradnja 4 nova objekta (od toga jednog zamjenskog), dogradnja jednog objekta, sveobuhvatna obnova jednoga, a za jednu školu u tijeku je bila izgradnja školske sportske dvorane.

U izvještajnom razdoblju završena je izgradnja novih objekata: OŠ Augusta Šenoae – PŠ Pongračevo, OŠ Savski Gaj – PŠ Blato, OŠ Jure Kaštelana i OŠ Bukovec, rekonstrukcija i dogradnja OŠ Ksavera Šandora Gjalskog i OŠ Brezovica – PŠ Kupinečki Kraljevec, dogradnja dvorane OŠ Dragutina Domjanića i OŠ Ante Kovačića, a cjelovita obnova završena je na OŠ Miroslava Krležu, OŠ dr.Ivan Merz, OŠ Petra Zrinskog i OŠ Vugrovec – Kašina – PŠ Vugrovec, na kojoj je i izvedena dogradnja.

U prosincu 2024. dovršena je energetska obnova objekta OŠ Augusta Cesarca I radovi sanacije sportske dvorane OŠ Kajzerica. Nastavljeni su radovi izgradnje OŠ Jakuševac, a započeti radovi izgradnje OŠ Lučko - PŠ Ježdovec, te cjelovita obnova OŠ Ivana Gorana Kovačića.

U okviru poziva na dodjelu bespovratnih sredstava "Izgradnja, rekonstrukcija i opremanje osnovnih škola za potrebe jednosmjenskog rada i cjelodnevne škole", Grad Zagreb je do 31.12.2024. podnio projektne prijave za tri projekta (OŠ Borovje, OŠ Lanište i OŠ Horvati) ukupne vrijednosti 39.527.730,17 eura, za koje su predviđena bespovratna sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost u iznosu od 28.155.618,35 eura. U pripremi je još niz projekata izgradnji i dogradnji škola za koje će se što je moguće više osigurati financiranje putem Nacionalnog plana oporavka i otpornosti za razdoblje 2021.–2026. (NPOO). Do kraja izvještajnog razdoblja je za 17 projekata izrađeno idejno rješenje ili glavni projekt i podnesen zahtjev za izdavanje suglasnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih, kao prva faza prijave na NPOO; za 10 od njih (OŠ Borovje, OŠ Horvati, OŠ Lanište, OŠ Šestine, OŠ Čulinec, OŠ Ivana Grande, OŠ Vrbani, OŠ Otok, OŠ Jure Kaštelana, OŠ Stjepana Bencekovića) suglasnost je ishođena. Krajem izvještajnog razdoblja je za 4 objekta (OŠ Horvati, OŠ Borovje, OŠ Lanište, OŠ S. Bencekovića) u tijeku bio postupak javne nabave za odabir izvođača radova.

Tablica 24. Zgrade osnovnih škola izgrađene i obnovljene u izvještajnom razdoblju

godina	osnovna škola	gradska četvrt	način osiguranja prostora
2021.	OŠ Augusta Šenoe, PŠ Pongračevo	Trešnjevka - sjever	izgrađena nova zgrada
2022.	OŠ Miroslava Krleže	Gornji grad - Medveščak	cjelovita obnova zgrade
2022.	OŠ Dragutina Domjanića	Podsused - Vrapče	dogradnja dvorane
2022.	OŠ dr. Ivan Merz	Donji grad	cjelovita obnova zgrade
2022.	OŠ Vugrovec – Kašina, PŠ Vugrovec	Gornja Dubrava	cjelovita obnova i dogradnja zgrade
2022.	OŠ Savski Gaj, PŠ Blato	Novi Zagreb - zapad	izgrađena nova zgrada
2022.	OŠ K. Š. Gjalskog	Gornji grad - Medveščak	rekonstrukcija i dogradnja zgrade
2023.	OŠ Petra Zrinskog	Donji grad	cjelovita obnova zgrade
2023.	OŠ Jure Kaštelana	Trnje	izgrađena nova zgrada
2023.	OŠ Ante Kovačića	Stenjevec	dogradnja dvorane
2024.	OŠ Bukovac	Maksimir	izgrađena nova zgrada
2024.	OŠ Brezovica, PŠ Kupinečki Kraljevec	Brezovica	rekonstrukcija i dogradnja zgrade

Izvor podataka: GU za obrazovanje, sport i mlade

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Srednjoškolske ustanove

- škole

Početkom izvještajnog razdoblja, na području Grada Zagreba djelovalo je 97 ustanova srednjeg obrazovanja: 67 koje je osnovao Grad Zagreb, 4 vjerske srednje škole s pravom javnosti, 23 privatne (od toga 5 glazbenih) srednjih škola s pravom javnosti i 3 ustanove u djelatnosti socijalne skrbi. Gradske ustanove sačinjavalo je 55 redovnih srednjih škola (20 gimnazija i 35 strukovnih), 10 umjetničkih (3 plesne, 6 glazbenih i škola za primijenjenu umjetnost i dizajn), ustanova za djecu s teškoćama u razvoju te Centar za dopisno obrazovanje „Birotehnika“. Srednjoškolsko obrazovanje odraslih provodi se i u Pučkom otvorenom učilištu. U sustavu srednjeg obrazovanja djeluju i učenički domovi.

Tijekom izvještajnog razdoblja se broj srednjoškolskih ustanova kojima je osnivač Grad Zagreb nije mijenjao, dok se broj privatnih škola smanjio na 21 (od čega je 5 glazbenih).

Ustanove srednjeg obrazovanja disperzirane su unutar urbanog područja Grada Zagreba, pri čemu ih se najveći broj nalazi u njegovom širem središnjem dijelu.

Nakon potresa u ožujku 2020., sedam srednjih škola Grada Zagreba čije su zgrade pretrpjele znatna oštećenja nastavile su s radom na drugim lokacijama, u Pučkom otvorenom učilištu i u objektima drugih srednjih škola koje nastavu organiziraju u jednoj smjeni. Do kraja 2024., dvije od tih sedam

škola vratile su se u svojeobnovljene objekte - završeni su radovi na cjelovitoj obnovi Gimnazije Tituša Brezovačkog i Glazbene škole Blagoja Berse.

Početak 2023. godine otvorena je nova zgrada XII. Gimnazije.

Krajem izvještajnog razdoblja, 43 srednje škole kojima je osnivač Grad Zagreb radile su u dvije, a 12 u jednoj smjeni. Ustanova za djecu s teškoćama u razvoju radila je u dvije smjene.

Na kraju izvještajnog razdoblja završavani su radovi na cjelovitoj obnovi Gornjogradske gimnazije (dovršeni su početkom 2025. i gimnazija je u veljači 2025. otvorena), nastavljena je obnova Prve ekonomske škole, a u studenom 2024. započela je cjelovita obnova zgrade XVIII. Gimnazije.

Tablica 25. Zgrade srednjih škola izgrađene i obnovljene u izvještajnom razdoblju

godina	osnovna škola	gradska četvrt	način osiguranja prostora
2022.	XII. Gimnazija	Gornja Dubrava	izgrađena nova zgrada
2022.	Hotelijersko-turistička škola	Trnje	rekonstrukcija zgrade
2022.	Učenički dom Ante Brune Bušića	Donji grad	cjelovita obnova zgrade
2023.	Glazbena škola Blagoja Berse	Donji grad	cjelovita obnova zgrade
2022.	Gimnazija Tituša Brezovačkog	Gornji grad - Medveščak	cjelovita obnova zgrade

Izvor podataka: GU za obrazovanje, sport i mlade

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

- učenički domovi

Mrežu srednjih škola dopunjavaju učenički domovi kao srednjoškolske odgojno-obrazovne ustanove u kojima se u sklopu odgojno-obrazovnog programa za učenike osigurava primjeren boravak, smještaj i prehrana tijekom pohađanja srednjoškolskog obrazovanja. Dom nije jednak školi i ima posebnu organizaciju i tehnologiju rada koja se ostvaruje različitim programima rada.

U Zagrebu djeluje 16 učeničkih domova – 14 kojima je osnivač Grad Zagreb i dva doma koje su osnovale druge pravne odnosno fizičke osobe, s pravom javnosti. Četiri gradska doma nalaze se unutar objekata srednjih škola, a preostalih 10 raspoređeno je na 11 lokacija u Zagrebu. Od dva doma drugih osnivača, jedan je vezan uz Privatnu gimnaziju Dr. Časl / British International School of Zagreb, a drugi djeluje pri Islamskoj gimnaziji Dr. Ahmeta Smajlovića.

U izvještajnom razdoblju završena je cjelovita obnova Učeničkog doma Ante Brune Bušića.

2. Socijalne ustanove

U sustavu socijalne skrbi Grada Zagreba djeluje više ustanova različitih namjena. Uz ustanove Grada, socijalnu pomoć pružaju i Gradsko društvo Crvenog križa, Caritas Zagrebačke nadbiskupije, druge vjerske zajednice i udruge građana.

Prihvatilišta

U Zagrebu se nalazi prihvatilište sestara Majke Terezije, a u Sesvetskom Kraljevcu prihvatilište Caritas zagrebačke nadbiskupije / Caritasova kuća za beskućnike. Prihvatilište Gradskog društva Crvenog križa djeluje na području Zagrebačke županije, u Velikoj Kosnici. Od 2023. godine za privremeni smještaj koristi se i Hostel Arena Zagreb kojim upravlja Zagrebački holding, podružnica Vladimir Nazor.

U slučaju krizne situacije, Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom organizira privremeni smještaj za obitelji s malodobnom djecom u Hostel Arena Zagreb ili/i u objektu Hrvatskog Crvenog križa u Velikoj Kosnici.

Domovi

U Gradu Zagrebu postoje ukupno 24 doma socijalne skrbi za djecu. Od toga je 14 domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, a 10 za tjelesno i mentalno oštećene osobe.

Na području Grada Zagreba djeluje 11 gradskih domova za starije i nemoćne osobe. U okviru Doma za starije osobe Dubrava je 2024. otvorena nova podružnica Markuševac, kapaciteta 92 korisnika. U Gradu Zagrebu djeluje i 21 privatni dom za starije i nemoćne osobe, te 20 privatnih „obiteljskih“ ustanova. U devet gradskih domova provodi se Projekt gerontoloških centara Grada Zagreba.

2024. godine najavljena je izgradnja tri nova gradska doma za starije i nemoćne osobe: u Dubravi, Sesvetama i Španskom. Za dom u Studentskom gradu u Dubravi proveden je javni natječaj.

Ustanove za pomoć žrtvama obiteljskog nasilja

Javna ustanova Grada Zagreba Dom za djecu i odrasle - žrtve obiteljskog nasilja „Duga– Zagreb“ djeluje na dvije lokacije u Zagrebu, u Ulici baruna Trenka i na Žitnjaku. U Domu je prosječno godišnje smješteno oko 100 osoba.

Na tajnim lokacijama na području Grada djeluju dva autonomna skloništa za žrtve nasilja u obitelji koje vode udruge civilnog društva: Udruga „Autonomna ženska kuća Zagreb“ i Udruga „Ženska pomoć sada – SOS telefon za žrtve nasilja u obitelji“. U oba skloništa zajedno smještaj nalazi oko 85 osoba godišnje. Rad navedenih skloništa financira se dijelom iz proračuna Grada Zagreba, a dijelom iz državnog proračuna i donacijama.

Sklonište za žrtve obiteljskog nasilja Caritasa Zagrebačke nadbiskupije nalazi se izvan granica Grada Zagreba.

Ustanove za rehabilitaciju

U Zagrebu djeluju četiri ustanove socijalne skrbi za rehabilitaciju: Centar za pružanje usluga u zajednici Mali dom (djeluje kao dnevni centar za rehabilitaciju djece i odraslih s višestrukim teškoćama i oštećenjem vida), Centar za rehabilitaciju Silver za osobe s oštećenjem vida, Centar za pružanje usluga u zajednici "Novi Jelkovec" za osobe s tjelesnim, intelektualnim, osjetilnim ili mentalnim oštećenjima te Centar za profesionalnu rehabilitaciju Zagreb koji provodi usluge organiziranja i izvođenja profesionalne rehabilitacije osoba s invaliditetom u cilju pospješivanja njihovog zapošljavanja, odnosno osiguranja zadržavanja postojećih radnih mjesta.

Na lokaciji blizu naselja Oporovec u GČ Gornja Dubrava predviđena je izgradnja kompleksa osnovne škole i centra za autizam. Za arhitektonsko-urbanističko rješenje kompleksa proveden je javni natječaj.

U izvještajnom razdoblju, u rujnu 2024. Gradska ustanova Centar za pružanje usluga u zajednici Mali dom otvorila je novu podružnicu Trešnjevka – sjever, koja pruža usluge poludnevnog i cjelodnevnog boravka za 25 odraslih osoba s višestrukim oštećenjem, a otvorenje podružnice za ranu razvojnu podršku u sklopu Zagrebačkog velesajma očekuje se početkom 2025. U listopadu je na Žitnjaku otvoren novi prostor poliklinike SUVAG. Dovršena je adaptacija prostora i opremanje Centra za pružanje usluga u zajednici Novi Jelkovec - podružnica za osobe s mentalnim oštećenjem. S obzirom na povećanje potreba za cjelovitim i specijaliziranim uslugama za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom, povećani su prostorni, stručni i organizacijski kapaciteti u okviru Centra za pružanje usluga u zajednici Zagrebačkog centra za neovisno življenje (ZAC). Tako su u okviru Podružnice Zapad otvorena dva nova prostora, u Španskom i na Jarunu. Za izgradnju kompleksa URIHO i Doma invalida na lokaciji Kajzerica ishođene su građevinske dozvole, te se planira nastavak projekta.

3. Zdravstvene ustanove

Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN 100/18, 125/19, 133/20, 147/20, 136/21, 119/22, 156/22, 33/23, 145/23, 36/24, 102/25) obvezuje jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave da u skladu s utvrđenim pravima i obvezama osiguravaju uvjete za zaštitu, očuvanje i poboljšanje zdravlja stanovništva te organiziraju i osiguravaju ostvarivanje zdravstvene zaštite na svom području.

Zdravstvena djelatnost obavlja se na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini te na razini zdravstvenih zavoda. Obavljaju je zdravstvene ustanove, trgovačka društva i privatni zdravstveni radnici, kao i ustrojbene jedinice Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske, a iznimno, u skladu s posebnim zakonom, i druge pravne i fizičke osobe.

Potreban broj zdravstvenih ustanova određuje se za područje Republike Hrvatske i jedinica područne (regionalne) samouprave mrežom javne zdravstvene službe, koju odlukom donosi nadležni ministar. Ustanove različitih razina zdravstvene djelatnosti surađuju u pružanju zdravstvene skrbi.

Zdravstvene ustanove mogu biti u državnom vlasništvu, vlasništvu županija odnosno Grada Zagreba te drugih pravnih i fizičkih osoba. Zakonom je određeno da:

- državni zdravstveni zavod, kliniku kao samostalnu ustanovu, kliničku bolnicu i klinički bolnički centar osniva Republika Hrvatska;
- opću bolnicu osniva jedinica područne (regionalne) samouprave odnosno Grad Zagreb;
- specijalnu bolnicu može osnovati jedinica područne (regionalne) samouprave odnosno Grad Zagreb, jedinica lokalne samouprave te druga pravna osoba te fizička osoba;
- dom zdravlja, zavod za hitnu medicinu i zavod za javno zdravstvo osniva jedinica područne (regionalne) samouprave odnosno Grad Zagreb (pri čemu je za Grad Zagreb propisana obveza osnivanja najmanje tri doma zdravlja);
- polikliniku, lječilište, ustanovu za zdravstvenu njegu, ustanovu za palijativnu skrb i ljekarničku ustanovu mogu osnovati jedinica područne (regionalne) samouprave odnosno Grad Zagreb te druga pravna i fizička osoba,
- ustanovu za zdravstvenu skrb mogu osnovati fizičke osobe sa završenim sveučilišnim diplomskim studijem zdravstvenog usmjerenja.

Temeljem zakonskih izmjena donesenih 2023. godine, 1. siječnja 2024. je osnivačka prava nad Kliničkom bolnicom „Sveti Duh“ preuzela Republika Hrvatska.

- mreža zdravstvenih ustanova u Gradu Zagrebu

Na području Grada Zagreba prisutne su sve kategorije zdravstvenih ustanova.

U gradu Zagrebu se nalaze državni zdravstveni zavodi (Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatski zavod za transfuzijsku medicinu i Hrvatski zavod za hitnu medicinu) te zavodi Grada Zagreba (Zavod za javno zdravstvo Grada Zagreba i Zavod za hitnu medicinu Grada Zagreba).

Dodatno, u sastavu Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske djeluje Vojno zdravstveno središte Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske, a u sastavu Ministarstva pravosuđa djeluje zatvorska bolnica u Zagrebu te odjeli zdravstvene zaštite kaznionica i zatvora. Navedene ustanove (osim, iznimno, Vojnog zdravstvenog središta koje je smješteno u KB Dubrava) ne djeluju u sustavu javne zdravstvene zaštite.

Prostorna distribucija ustanova primarne zdravstvene zaštite vezana je uz zone stanovanja i organizirana je sukladno gustoći stanovništva, vodeći pritom računa o dostupnosti. Najveći dio područnih objekata domova zdravlja nalazi se u urbanim naseljima Zagreb i Sesvete. Od manjih naselja, u sjeveroistočnom dijelu Grada područni domovi zdravlja nalaze se u Adamovcu, Belovaru i Kašini, u istočnom dijelu u Ivanjoj Reci, a u južnom i zapadnom u Lučkom, Brezovici, Hrašću, Donjem Dragonošcu, Kupinečkom Kraljevcu i Horvatima.

Za razliku od ustanova primarne zaštite, prostorni raspored ustanova sekundarne, a naročito tercijarne zaštite razmjerno je nepovoljan. To se naročito odnosi na kapitalne bolničke objekte i komplekse, koji su većinom smješteni na obroncima Medvednice u sjevernom dijelu središta Zagreba. U vrijeme izgradnje navedenih objekata takav je prostorni razmještaj bio suvremen, logičan i sukladan potrebama, ali su kasnijim širenjem Zagreba bolnice obuhvaćene zonama izgradnje uz,

za današnje prilike, neodgovarajuću prometnu mrežu.

- kapaciteti i stanje

Na primarnoj razini zdravstvenu zaštitu u Gradu Zagrebu organiziraju i provode domovi zdravlja, privatni zdravstveni djelatnici, ljekarne (ukupno 207 u Gradu Zagrebu), ustanove za hitnu medicinsku pomoć i ispostave Nastavnog zavoda za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ (u području higijensko-epidemiološke i javnozdravstvene djelatnosti te djelatnosti školske medicine).

Pritom osnovu sustava primarne zaštite u Gradu čine tri gradska doma zdravlja (DZ Zagreb - centar, DZ Zagreb - zapad i DZ Zagreb - istok) koji djeluju na ukupno 123 lokacije, Dom zdravlja MUP-a, Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ i Nastavni zavod za hitnu medicinu. Svim navedenim ustanovama osnivač je Grad Zagreb. Od drugih sastavnica primarne zdravstvene zaštite Grada, Grad je osnivač Ustanove za zdravstvenu njegu u kući i Gradske ljekarne Zagreb, a Republika Hrvatska Doma zdravlja MUP-a.

Zdravstvenu zaštitu sekundarne razine osigurava 7 poliklinika, jedna klinička bolnica i 6 specijalnih bolnica, dok na najvišoj, tercijarnoj razini djeluju 4 ustanove. Dvije zagrebačke bolničke ustanove sustava tercijarne zaštite sudjeluju u funkcionalnoj integraciji na razini Sjeverne i središnje zdravstvene regije: KBC „Sestre milosrdnice“ za područje Karlovca, Zaboka i Ogulina, a KB „Dubrava“ za Bjelovar i Sisak.

Tijekom izvještajnog razdoblja provedeni su radovi cjelovite obnove zdravstvenih ustanova - bolnica i domova zdravlja oštećenih u potresu, te aktivnosti na opremanju zdravstvenih ustanova nakon izvršenih radova, kao i aktivnosti za proširenje kapaciteta zdravstvenih ustanova. Završeni su radovi:

- sanacije oštećenja od potresa Poliklinike za prevenciju kardiovaskularnih bolesti i rehabilitaciju „Srčana“ u Draškovićevoj 13,
- cjelovite obnove Specijalne bolnice za plućne bolesti - Rockefellerova 3,
- cjelovite obnove Dječje bolnice Srebrnjak,
- cjelovite obnove Psihijatrijske bolnice za djecu i mladež,
- rekonstrukcije i dogradnje zgrade Zavoda za mikrobiologiju KB Sveti Duh,
- rekonstrukcije zgrade psihogerijatrije Klinike za psihijatriju Vrapče,
- radovi na Stomatološkoj poliklinici Perkovića 5.

Krajem izvještajnog razdoblja u finalnoj je fazi bila izgradnja novog objekta ambulante Doma zdravlja Zagreb – Centar u Gračanima i adaptacija prostora Centra za planiranje obitelji pri KB „Sveti Duh“. Započet je postupak javne nabave za izvođača radova na rekonstrukciji objekta Doma zdravlja Odra te su pokrenuti postupci javne nabave za cjelovitu obnovu Doma zdravlja Zagreb Centar - Remetinečki gaj 14, Doma zdravlja Zagreb Centar - Laginjina 16 i glavne zgrade Klinike za psihijatriju Vrapče. Započelo se i s rješavanjem imovinsko pravnih odnosa za novu ambulantu Sesvetski Kraljevec, Špansko, Vrbanj te izrada potrebne dokumentacije za ambulante u Trnskom, Donjem Dragonožcu i Odri.

- planirano širenje mreže bolničkih ustanova

U naselju Blato nalazi se nedovršeni kompleks Sveučilište bolnice. Završeni dio kompleksa koriste privatne tvrtke i kulturne institucije kao skladišta.

U Ministarstvu zdravstva je 2024. godine predstavljen projekt dovršetka kompleksa kao Nacionalne dječje bolnice. S tim su ciljem Republika Hrvatska i Grad Zagreb u listopadu 2024. donijeli sporazum kojim je Grad Zagreb predao Državi zemljište i objekte kompleksa u zamjenu za druge nekretnine na području Grada (Zaključak o sklapanju sporazuma o nagodbi, SGGZ 32/24). Početak izgradnje Nacionalne dječje bolnice najavljen je za 2026. godinu.

4. Ustanove visokog školstva, znanosti i tehnologije

Na području Grada Zagreba sjedište je velikog broja ustanova iz područja znanosti i visokog obrazovanja: znanstvenih instituta, ustanova visokog obrazovanja i drugih javnih i privatnih akademskih i znanstvenih organizacija.

Ustanove visokog obrazovanja

Zagreb je sjedište pet sveučilišta (javne ustanove Sveučilište u Zagrebu i četiri privatna sveučilišta, od čega dva u osnivanju) te 3 javnih i 10 privatnih veleučilišta i visokih škola. U Zagrebu djeluje i privatno Veleučilište Baltazar čije je sjedište u Zaprešiću.

Najveća gradska i državna ustanova visokog obrazovanja je Sveučilište u Zagrebu. Sačinjava ga 31 fakultet, 3 akademije, 40 knjižnica (većinom vezanih uz fakultete i akademije i smještene u njihovim objektima) te 6 drugih sastavnica. Pretežit broj navedenih ustanova nalazi se u Zagrebu, dok su dva fakulteta i jedan studentski centar locirani u Varaždinu, a jedan fakultet i studentski centar u Sisku.

Za potrebe privremenog smještaja studenata tijekom obrazovanja, u Gradu Zagrebu djeluju 4 studentska naselja.

Znanstvene organizacije

Na području Grada Zagreba je krajem 2020. godine djelovalo 135 znanstvenih organizacija koju je osnovala država, Grad Zagreb ili drugo pravno tijelo. Od tog broja, 106 ih je upisano u Upisnik znanstvenih organizacija, čime su se registrirale za javnu znanstvenu djelatnost i stekle pravo na javno financiranje. Do kraja 2024., broj ustanova upisanih u Upisnik povećao se na 108.

U CroRIS – informacijski sustav znanosti je 2024. bilo upisano 59 ustanova: Sveučilište u Zagrebu i sve njegove sastavnice, Zagrebačka škola ekonomije i management (ZŠEM), Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Arheološki muzej, 4 kliničke bolnice i klinike, Ericsson Nikola Tesla i 15 instituta.

U Zagrebu više od polovice institucija registriranih za javnu znanstvenu djelatnost čine javni instituti (broj kojih je tijekom izvještajnog razdoblja porastao s 19 na 20) i znanstvene ustanove sa statusom visokog učilišta (ukupno 38, od čega čak 32 otpada na Sveučilište u Zagrebu, to jest njegove obrazovne sastavnice i Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu). Preostalih 45 pravnih osoba obuhvaća 18 zdravstvenih ustanova, dva muzeja te druge ustanove, od kojih su dvije (Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“) klasificirane kao ustanove od posebnog značaja za državu.

Razmještaj u prostoru

Na području Grada Zagreba, javne ustanove visokog obrazovanja i znanosti koncentrirane su u središnjem naselju. Najviše ih se nalazi u njegovom središnjem dijelu, na području gradskih četvrti Donji grad, Gornji grad – Medveščak, Trnje, Maksimir i Peščenica – Žitnjak. Javne ustanove kojima su osnivači Država ili Grad Zagreb zauzimaju veće prostorne cjeline, u prostornim planovima definirane kao zone javne i društvene namjene (D) ili zone javne i društvene namjene – visoko obrazovanje (D6). Ustanove drugih osnivača u pravilu imaju manje prostorne potrebe i nalaze se u pojedinačnim objektima unutar planskih zona mješovite ili gospodarske / poslovne namjene.

Od znanstvenih i visokoobrazovnih ustanova, najznačajniji korisnik prostora u Gradu Zagrebu je zagrebačko Sveučilište. Njegove su sastavnice grupirane na nekoliko područja u širem središnjem prostoru grada Zagreba. Strategija prostornog i funkcionalnog razvoja Sveučilišta u Zagrebu 2013. – 2025. (prijedlog iz 2013. godine) grupacije svojih sastavnica naziva kampusima, premda se za dio njih taj naziv ne može smatrati odgovarajućim u smislu realne prostorno-funkcionalne organizacije.

Strategija navodi četiri kampusa: središnji, sjeverni, zapadni i istočni. Središnji se proteže od povijesnog sjedišta sveučilišta, današnje zgrade Rektorata i Pravnog fakulteta, tzv. „sveučilišnom osi“ do Ulice Prisavlje (nekadašnji „južni kampus“), a pribraja mu se i skupina

sastavnica Sveučilišta u zapadnom dijelu šireg gradskog središta. Sjeverni kampus obuhvaća prostore postojećih i budućih zgrada fakulteta uz ulicu Horvatovac i Bijeničku, u neposrednom susjedstvu Instituta „Ruđer Bošković“, kao i prostore u sastavu kompleksa KBC-a Zagreb na Šalati. Zapadni kampus nalazi se na lijevoj obali Save, zapadno od Savske i južno od Selske ulice, a sačinjavaju ga Kineziološki fakultet i Studentski dom „Stjepan Radić“. Istočni kampus podijeljen je na sjeverni dio, uz park Maksimir, i južni, na prostoru nekadašnje vojarne na Borongaju (znanstveno-učilišni kampus).

U izvještajnom razdoblju započeti su radovi cjelovite obnove glavne i dvorišne zgrade triju fakulteta Arhitektonskoga, Građevinskoga i Geodetskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na adresi Fra Andrije Kačića Miošića 26, ukupne površine od 23.578 m², a potrajali su dvije godine. Obnova je završena početkom 2025. Započeta je i cjelovita obnova u potresu oštećene zgrade Sveučilišta u Zagrebu i Pravnoga fakulteta na adresi Trg Republike Hrvatske 14 u Zagrebu, Sveučilište je preseljeno u zgradu Regionalnoga centra za razvoj poduzetničkih kompetencija za zemlje jugoistočne Europe – SEECCEL.

5. Ustanove za kulturu i umjetnost

Djelatnosti iz područja kulture u Gradu Zagrebu obuhvaćaju knjižničnu, izdavačku, muzejsku, izvedbenu (kazališnu i glazbenu), likovnu i filmsku djelatnost, kao i djelovanje centara za kulturu, kreativnih kulturno-umjetničkih praksi i amaterizam. U njima sudjeluju ustanove koje su osnovali Grad, Država, te različite pravne i privatne osobe.

Grad Zagreb razvija djelatnosti i proširuje sadržaje iz područja kulture i umjetnosti sukladno Strategiji kulturnog i kreativnog razvitka Grada Zagreba 2015.-2022. (SGGZ 5/15), odnosno Programu razvoja kulture Grada Zagreba 2024.-2030. (SGGZ 42/23). Pritom je Programom javnih potreba u kulturi Grada Zagreba obuhvaćeno financiranje 35 javnih ustanova u kulturi kojima je osnivač Grad Zagreb i koji su proračunski korisnici, kao i četiri ustanove kojima je Grad Zagreb suosnivač: Centar za kulturu Histrionski dom, Centar za promicanje tolerancije i očuvanje sjećanja na holokaust, Galerija Klovićevi dvori čiji su osnivači u jednakim dijelovima Grad Zagreb i Republika Hrvatska te Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu (suosnivači su Republika Hrvatska s udjelom 51 % i Grad Zagreb s udjelom 49 %), kao i kulturna djelatnost Pučkog otvorenog učilišta te programi nezavisnih organizatora te ustanova u kulturi kojima Grad Zagreb nije osnivač. Sredstva za druge ustanove osiguravaju njihovi osnivači.

Na poticaj umjetnika, kulturnih radnika i stručnjaka za kulturu tijekom rada na Programu razvoja kulture Grada Zagreba 2024. – 2030., u kojem su jasno identificirali potrebu za novom, decentraliziranom kulturnom infrastrukturom u gradu Zagreb u, osnovana je nova ustanova Centar za kulturno-društveni razvoj Novi prostori kulture, 2023.godine.

Knjižnice

Jedna od najvećih kulturnih ustanova u Gradu Zagrebu su Knjižnice grada Zagreba. Jezgru mreže knjižnica čine Gradska knjižnica i Knjižnica Božidara Adžije, koje su po svojim zbirkama i zadaćama narodne i znanstvene knjižnice i središte su organizacijske jedinice Knjižnica grada Zagreba, koja okuplja još dvanaest područnih knjižnica (uključujući jednu izvan područja Grada, u Zaprešiću) s 27 ogranaka. Knjižnice Grada Zagreba djeluju na ukupno četrdeset i dvije lokacije. U sastavu Knjižnica Grada Zagreba djeluje bibliobusna služba, s dva bibliobusa i 78 bibliobusnih stajališta u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji.

U Zagrebu se nalazi Nacionalna i sveučilišna knjižnica - javna ustanova nacionalnog značaja koja obavlja knjižničnu i informacijsku djelatnost nacionalne knjižnice Republike Hrvatske i središnje knjižnice Sveučilišta u Zagrebu. Knjižnica obavlja i znanstveno-istraživačku i razvojnu djelatnost.

2024. godine započela je izgradnja Gradske knjižnice Grada Zagreba i društveno – kulturnog centra na lokaciji Paromlin kao jednog od kapitalnih projekata izgradnje i obnove kulturnih institucija Grada Zagreba. Projekt obuhvaća 3 cjeline: rekonstrukciju postojećih građevina industrijskog kompleksa Paromlina (zgrade transmisije, skladišta brašna i silosa) koje predstavljaju kulturno dobro, faksimilnu rekonstrukciju zgrade mlina, te izgradnju nove građevine. Ukupna bruto površina zgrade iznosi približno 36.000 m².

Muzeji

Od ustanova i zbirki upisanih u Registar muzeja, galerija i zbirki u Republici Hrvatskoj, koji vodi Muzejski dokumentacijski centar, u Gradu Zagrebu nalazi ih se 80: 34 ustanove muzejsko-galerijske djelatnosti, 27 zbirki vjerskih organizacija i 19 drugih zbirki. Pojedine privatne zbirke i muzeji nisu upisani u registar.

Stvarni broj ustanova koje se bave muzejskom djelatnošću u gradu je krajem 2024. godine bio 44: 10 javnih ustanova – muzeja kojima je osnivač ili vlasnik Grad Zagreb, 6 muzeja kojima su osnivači država, odnosno Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i 28 privatnih muzeja. Uz muzeje, javnosti je dostupno ukupno 28 muzejskih zbirki, od kojih je 12 u vlasništvu Grada.

Dva muzeja u Zagrebu permanentno su nedostupna javnosti. Hrvatski željeznički muzej, kojem je osnivač HŽ, nalazi se unutar prostora “Gredelja”, koji je strateški projekt Grada. Hrvatski vojni muzej (HVM) / Vojni muzej MORH-a smješten je u prostoru Hrvatskog vojnog učilišta.⁶

Pretežiti dio starijih muzeja smješten je u povijesnoj urbanoj jezgri Grada Zagreba, neki od njih u zgradama koje su zaštićena pojedinačna kulturna dobra. Zbog oštećenja građevina izazvanih potresom, veći dio tih muzeja tijekom dijela ili cijelog izvještajnog razdoblja nije bio otvoren za posjetitelje. Tijekom izvještajnog razdoblja završeni su radovi cjelovite obnove na Arheološkom muzeju i Muzeju Prigorja u Sesvetama, te cjelovita obnova i dogradnja Hrvatskog prirodoslovnog muzeja u povijesnoj Palači Amadeo, pri čemu je prostor muzeja povećan sa 1.000 m² na 3.600 m², uz ugradnju najmodernije opreme.

Nakon izvještajnog razdoblja nastavljeni su radovi na obnovi zgrada koje su kulturna baština i u kojima su smještene kulturne institucije, poput zgrada Tehničkog muzeja Nikola Tesla, Muzeja za umjetnost i obrt, Hrvatskog povijesnog muzeja (uz preuređenje nove lokacije: bivše zgrade DHMZ-a), Etnografskog muzeja, Muzeja naivne umjetnosti i Hrvatskog muzeja arhitekture.

Umjetničke i druge zbirke

Grad Zagreb vlasnik je 30 zbirki i ostavština kulturno-povijesne i umjetničke vrijednosti koje su mu izravno darovali privatni kolekcionari, umjetnici, ugledni građani ili njihovi nasljednici, kao i 3 velike zbirke i ostavštine koje je Grad kupoprodajnim ugovorima otkupio od bivših vlasnika. Darovanjima i otkupom privatnih zbirki Grad Zagreb je postao vlasnikom više od 230.000 predmeta (slika, skulptura, fotografija, knjiga, predmeta umjetničkog obrta i dr.).

Likovna umjetnost

Iz područja likovne umjetnosti, u Gradu Zagrebu djeluje javna ustanova Galerija Klovićevi dvori, javna gradska ustanova Umjetnički paviljon i 16 muzejsko galerijskih prostora kojima je osnivač Grad Zagreb. Galerijski prostori djeluju i u sklopu centara za kulturu, a programi likovne djelatnosti realiziraju se i u 38 privatnih galerijskih prostora.

⁶ Grad Zagreb je 2018. godine ocijenio da je osnivanje i izgradnja hrvatskoga vojnog muzeja na području Grada Zagreba, kao specijaliziranoga nacionalnog muzeja hrvatske vojne povijesti, od izuzetne važnosti i da bi pridonijelo obogaćivanju kulturne, baštinske i obrazovne ponude Grada Zagreba te zaključkom izrazio namjenu sudjelovanja u osnivanju i izgradnji Hrvatskog vojnog muzeja (*Zaključak o namjeri sudjelovanja u osnivanju i izgradnji hrvatskoga vojnog muzeja*, SGGZ 28/18), no daljnji koraci nisu poduzeti.

Tijekom izvještajnog razdoblja završeni su radovi na poslijepotresnoj obnovi galerije Klovićevi dvori, dok je obnova Umjetničkog paviljona, Ateljea Meštrović, palače HAZU i Strossmayerove galerije nastavljena i nakon izvještajnog razdoblja.

Filmska djelatnost i kinematografi

Gradska filmska ustanova Zagreb film glavni je producent animiranih filmova u Hrvatskoj, a radi i na očuvanju naslijeđa Zagrebačke škole animiranog filma.

Kino dvorane za redovite projekcije nalaze se na ukupno 12 lokacija, sve unutar grada Zagreba. U izvještajnom razdoblju njihov se broj smanjio s 56 na 53. Od toga, 45 dvorana nalazi se u pet velikih trgovačkih centara u južnom, istočnom i središnjem dijelu grada, 5 u četiri starije namjenski građene zgrade u središnjem dijelu grada Zagreba, te po jedna u Muzeju suvremene umjetnosti i u građevinama odgovarajuće namjene u sklopu Studentskog centra i Studentskog naselja „Stjepan Radić“.

Projekcije filmova povremeno se održavaju i u drugim odgovarajućim prostorima, najčešće u dvoranama centara za kulturu te, u prikladnim vremenskim uvjetima, na ljetnim pozornicama i drugim javnim prostorima.

Grad Zagreb je vlasnik tri kina u središnjem prostoru Grada: Kinoteke (kojom od 2017. upravlja Centar za kulturu i film Augusta Cesarca), kina Tuškanac i kina Europa. Radi obnove zgrade, kino Tuškanac privremeno djeluje na alternativnoj lokaciji. Kino Europa je od ljeta 2019. privremeno zatvoreno zbog rekonstrukcije. U sklopu provedbe kapitalnih projekata izgradnje i obnove kulturnih institucija Grada Zagreba, u izvještajnom razdoblju započela je njegova potpuna obnova kao pojedinačno zaštićenog kulturnog dobra i priprema obnove Kina Tuškanac. U okviru NPOO-a, Ustanova Zagreb film započela je s aktivnostima na cjelovitoj i energetskej obnovi.

Kazališta

Nositelji kazališne djelatnosti u Gradu su najveće nacionalno kazalište, Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu (HNK), 12 kazališta kojima je osnivač Grad Zagreb, 1 kazalište koje su zajednički osnovali Republika Hrvatska i Grad Zagreb, te 4 privatna kazališta.

Tijekom izvještajnog razdoblja dovršeni su ili u tijeku bili sljedeći projekti obnove zgrada kazališta:

- 2023. godine dovršena je obnova zgrade Gradskog dramskog kazališta “Gavella”, koja je uključivala i dogradnju nove, male scene (“Mala Gavella”) i obnovu atrija kao potencijalne treće scene kazališta)
- u okviru NPOO-a započela je realizacija projekta cjelovite i energetske obnove Zagrebačkog gradskog kazališta Komedija,
- u tijeku su bili radovi na završetku konstrukcijske obnove kao i ostale aktivnosti u cilju cjelovite i energetske obnove Hrvatskog narodnog kazališta (HNK-a), kojem je Grad Zagreb suosnivač,
- započeta je i rekonstrukcija kompleksa postojećih zgrada u Ulici Božidara Adžije u vlasništvu HNK-a, koje su se proteklih desetljeća koristile za radionice kazališnih kulisa, te kao čuvaonica.

Uz vraćanje u funkciju kazališnih radionica i čuvaonice HNK-a, izgrađena je i nova scena (HNK2), čime se rješava problem nedostatka prostora i omogućava realizacija programskih aktivnosti za sva tri ansambla (drama, opera i balet). Scena HNK2 je završena nakon izvještajnog razdoblja, u studenom 2025.

Glazba

U Gradu djeluju dvije javne gradske ustanove i brojni komorni ansambli. Grad podupire i projekte u nezavisnoj produkciji. Reprezentativni objekti za glazbenu djelatnost obuhvaćaju Koncertnu dvoranu Vatroslava Lisinskog i HNK, te Hrvatski glazbeni zavod i Muzičku akademiju.

U sklopu provedbe kapitalnih projekata izgradnje i obnove kulturnih institucija Grada Zagreba, 2024. godine započela je priprema za obnovu KD Vatroslava Lisinskog.

Centri za kulturu

U gradu Zagrebu je tijekom izvještajnog razdoblja djelovalo 17 javnih gradskih ustanova - centara za kulturu i narodnih sveučilišta. Te ustanove predstavljaju organizacijska i lokacijska središta u kojima se potiče i radi s građanima na lokalnoj razini i procesima uključivanja građana u kulturne programe i razvoj kulturne ponude grada Zagreba.

U prostorima gradskih centara za kulturu često djeluju i druge ustanove. Tako u sklopu Kulturno informativnog centra u Donjem gradu djeluje Art kino KIC, Kulturnog centra Dubrava kazalište za djecu, a Kulturnog centra Travno Posudionica narodnih nošnji.

Uz gradske, u Zagrebu djeluje i 6 stranih kulturnih centara.

Lokacije za inovativne kulturne i umjetničke prakse, te amaterizam

Programi alternativne kulture i supkulture vezani su primarno uz klupske prostore. Aktivnosti nezavisne kulture i kulture mladih realiziraju se i u većim prostorima poput bivše tvornice Jedinstvo u Trnju, bivše tvornice Medika na Peščenici, te prostora „Tvornice kulture“ u Šubićevoj ulici. Kulturno-umjetnički amaterizam provode udruge kazališne, glazbene i likovne djelatnosti, folklorne skupine i ansambli i druge udruge u manjim prostorima.

6. Sportski objekti

Bavljenje sportom jedna je od društvenih potreba stanovništva s obzirom na to da redovita tjelesna aktivnost pozitivno utječe na zdravlje i socijalnu integraciju pojedinaca. U okviru Sportskog saveza Grada Zagreba kao krovne sportske organizacije na području Grada su 2020. djelovala 3 vijeća i 73 saveza, koji provode sportske programe u oko 800 klubova i dvadesetak udruga, s ukupno oko 18.500 djelatnih sportaša seniora, oko 40.000 juniora i oko 50.000 rekreativaca. Uz njih, u Gradu Zagrebu djeluje još oko 200 udruga registriranih u skladu sa Zakonom o sportu, koje provode različite sportske programe i aktivnosti.

U izvještajnom razdoblju, broj saveza povezanih u Sportski savez Grada Zagreba smanjio se na 70. Uz dobrovoljnu aktivnost, sport čini i obvezni dio odgoja i obrazovanja kao dio nastavnog programa tjelesnog odgoja, odnosno fizičke kulture. U tom se obliku provodi primarno u dvoranama za tjelesni odgoj osnovnih i srednjih škola, ali i raspoloživim sportskim dvoranama i otvorenim terenima, a pojedine aktivnosti u namjenskoj sportskoj infrastrukturi.

Sportska infrastruktura Grada Zagreba je tijekom izvještajnog razdoblja obuhvaćala 162 sportska objekta u vlasništvu Grada i 4 u vlasništvu Zagrebačkog holdinga, od čega 19 kapitalnih.

Najveće sastavnice sportske infrastrukture Grada su tri sportska kompleksa (Sportsko-rekreacijski centri „Šalata“ i „Svetice“ i Sportski park „Mladost“), Rekreacijsko-sportski centar Jarun, četiri sportsko-rekreacijska centra, Hipodrom, Nogometni stadion „Zagreb“, Dom sportova „Zagreb“, 11 sportskih dvorana, osam bazena i plivališta, od čega pet u navedenim kompleksima i objektima, te skijališni kompleks (žičare i tereni) na Medvednici.

S 32 objekta i kompleksa u vlasništvu Grada upravlja Ustanova Upravljanje sportskim objektima, s 10 dvorana škole u sklopu kojih se one nalaze, a ostalim objektima upravljaju sportske udruge. Infrastrukturu u vlasništvu Grada dopunjavaju građevine i površine u privatnom vlasništvu, koje se u sportske svrhe koriste stalno ili povremeno, sukladno namjeni i potrebi.

Uz građevine, sportska infrastruktura obuhvaća i održavane prirodne površine, poput skijaških staza za alpsko skijanje i skijaško trčanje na Medvednici.

Razmjешtaj sportskih građevina u prostoru Grada vrlo je neujednačen. Budući planovi gradnje, odnosno preuređivanja postojećih građevina usmjereni su na sportske objekte za provedbu

vrhunskih sportskih priredbi i za razvoj vrhunskog sporta (plivanje, vaterpolo, stolni tenis, rukomet, košarka, hokej na ledu, klizanje, atletika). Prioriteti u planiranju gradnje sportskih objekata usmjereni su na gradske četvrti koje su najdeficitarnije sportskim objektima u odnosu na broj stanovnika.

Promjene u izvještajnom razdoblju

U izvještajnom razdoblju započela su četiri strateška projekta iz područja sporta: priprema za rekonstrukciju „Gradskog stadiona Maksimir“, prva faza obnove Doma sportova, rekonstrukcija stadiona u Kranjčevićевой i izgradnja bazena u Španskom. Potkraj izvještajnog razdoblja započele su pripreme aktivnosti za cjelovitu obnovu sportskog objekta Zimskog plivališta "Mladost".

- izgradnja „Gradskog stadiona Maksimir“

Novi „Gradski stadion Maksimir“ i Sportsko-rekreacijski centar Svetice bit će najveći sportski kompleks izgrađen u Zagrebu nakon Univerzijade. Na tom se prostoru, osim stadiona kapaciteta oko 35.000 sjedećih i natkrivenih mjesta, planira i gradnja atletskog stadiona kapaciteta oko 2.000 sjedećih i natkrivenih mjesta, multifunkcionalne sportske dvorane za futsal i košarku s oko 3000 mjesta, rukometne dvorane za 4500 do 5000 mjesta i dodatne male dvorane te prostora za rekreaciju i vježbališta na otvorenom za građane. Planira se provedba međunarodnog urbanističko-arhitektonskog natječaja, za što je izrađen Program za provedbu.

Za rekonstrukciju, odnosno izgradnju novog stadiona bilo je potrebno riješiti imovinsko-pravne odnose – vlasništvo nad zemljištem, u čemu je sudjelovala i Vlada RH, koja je posebnom odlukom proglasila „Gradski stadion Maksimir“ sportskom građevinom od nacionalnog interesa (Odluka o proglašenju sportskih građevina od nacionalnog interesa, NN 74/23). Pitanje vlasništva nad zemljištem riješeno je u veljači 2024., potpisivanjem sporazuma Grada Zagreba i Vlade RH te sporazuma Vlade RH i Zagrebačke nadbiskupije⁷, nakon čega se krenulo u pripremu natječaja.

Nakon izvještajnog razdoblja, u ožujku 2025., donesena je odluka o uklanjanju postojećega i izgradnji novoga stadiona (Sporazum o uklanjanju postojećega i izgradnji novoga "Gradskog stadiona Maksimir" (SGGZ 13/25).

- obnova Doma sportova

Obnova Doma sportova provest će se u 3 faze. Prva faza radova - konstrukcijska obnova dvorane 1 (Ledene dvorane) započela je u srpnju 2024. Radovi obuhvaćaju konstrukcijsku sanaciju i uklanjanje postojeće krovne konstrukcije koja više ne zadovoljava standarde mehaničke otpornosti i stabilnosti, posebno nakon potresa te izradu nove čelične krovne konstrukcije. Za drugu fazu radova, koja se odnosi na rekonstrukciju dvorane 2, izrađeni su glavni projekti i ishođena je građevinska dozvola.

- rekonstrukcija stadiona u Kranjčevićевой ulici

Za projekt rekonstrukcije stadiona u Kranjčevićевой ishođena je građevinska dozvola i u tijeku je izrada izvedbene dokumentacije i priprema tendera za raspisivanje postupka javne nabave za izvođača radova rekonstrukcije i ostalih sudionika u građenju.

Radovi su započeli 2025. godine.

- izgradnja zatvorenog bazenskog kompleksa Špansko-Oranice

Izgradnja zatvorenog bazenskog kompleksa Špansko-Oranice započela je u studenom 2024. Novi bazenski kompleks sadržavat će veći sportsko-rekreacijski bazen, manji edukacijsko-rehabilitacijski bazen, tribine za 300 gledatelja, te korektivnu dvoranu. Kompleks će se prostirati na ukupno 5.900 m² s jednom podzemnom i dvije nadzemne etaže. Završetak gradnje planiran je tijekom 2026. godine.

⁷ Zaključak o sklapanju Sporazuma o razumijevanju i podršci u vezi s rekonstrukcijom "Gradskog stadiona Maksimir" i izgradnjom ili rekonstrukcijom objekata Katoličke Crkve na 10 lokacija u Gradu Zagrebu (SGGZ 42/23);

7. Drugi javni sadržaji

Građevine tijela državne uprave i područne i lokalne samouprave

Grad Zagreb je upravno središte državne i područne razine. U Zagrebu je sjedište najviših tijela predstavničke, izvršne i sudske vlasti - Hrvatskog sabora, Vlade i Predsjednika RH, tijela državne uprave i vrhovnih pravosudnih tijela RH. Najviše državne institucije koncentrirane su u središnjem dijelu Zagreba, s naglaskom na prostor Gornjeg grada (Hrvatski sabor, Vlada RH i Ustavni sud na Trgu sv. Marka); neke od njih, zbog obnove zgrada nakon potresa, privremeno djeluju na drugim lokacijama u Zagrebu. U podsrljemenskom području (Pantovčak) je Ured predsjednika RH. Druga tijela državne uprave raspoređena su po čitavom području grada Zagreba.

Od institucija područne razine, Gradska skupština Grada Zagreba nalazi se na Gornjem gradu a sjedište gradske uprave Grada Zagreba i sjedište Zagrebačke županije u Gradskoj četvrti Trnje, s time da su pojedina upravna tijela Grada Zagreba i Zagrebačke županije smještene u drugim dijelovima grada Zagreba. Područni uredi gradske uprave Grada Zagreba razmješteni su po svim gradskim četvrtima.

Tijela uprave u načelu su locirana unutar cjelovitih zona mješovite ili javne namjene, te njihov smještaj ne zahtijeva formiranje posebnih zona. Prisutnost najviših državnih institucija, odnosno potreba njihove zaštite, ipak u pojedinim slučajevima postavlja specifična ograničenja u pogledu okolne gradnje i u pogledu prometnih rješenja.

U izvještajnom razdoblju dovršeni su radovi cjelovite obnove zgrade Gradske uprave u Petrovoj ulici, a u tijeku su radovi cjelovite obnove zgrade Gradske uprave na lokaciji Ulica grada Vukovara 56-60 i zgrade na lokaciji Ulica Republike Austrije 18. Za cjelovitu obnovu Gradske vijećnice na Trgu Stjepana Radića 1, izrada projektne dokumentacije je u tijeku.

Građevine pravosudnih ustanova

U Gradu Zagrebu je sjedište pravosudnih tijela državne, regionalne i lokalne razine. Svih pet najviših sudova Republike Hrvatske – Vrhovni sud RH i četiri visoka suda RH – te Državno odvjetništvo RH smješteni su u Zagrebu.

Od tijela i ustanova regionalne i lokalne razine, na području Grada Zagreba djeluje po jedan županijski, upravni i trgovački te šest općinskih sudova, kao i jedno županijsko i dva općinska odvjetništva. Sjedište jednog suda i jednog odvjetništva je u Sesvetama, dok se ostala tijela nalaze u širem središtu grada Zagreba i u Novom Zagrebu. U sudovima na području Grada Zagreba zaposleno je oko 30% sudskog osoblja u Državi. U Zagrebu se vodi oko 40% svih sudskih predmeta u Hrvatskoj.

Od ostalih pravosudnih ustanova, u Zagrebu se nalazi i kaznena ustanova Okružni zatvor Zagreb, sa sjedištem u Remetincu i područnim objektom u Vukomercu. U pravosudnom sustavu je i bolnica za osobe lišene slobode; ona je u ovom Izvješću obrađena u sklopu ustanova zdravstvene zaštite.

Problem pravosudnih ustanova je raspršenost lokacija po širem području Zagreba. Za buduće razdoblje predviđeno je koncentriranje više pravosudnih ustanova na budućem Trgu pravde koji se formira na prostoru bivše vojarnje na raskršću Ilice i Selske ceste.

Projekt realizacije Trga pravde započeo je u izvještajnom razdoblju, nakon uključivanja investicije u Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. potkraj 2021. godine. Planirana je gradnja novih zgrada za četiri suda, Pravosudnu akademiju i Centar za mirno rješavanje sporova. Izgradnja Trga započela je u ožujku 2024., s rokom dovršetka u 2026.

Vjerske građevine

Usporedba popisa 2011. i 2021. godine pokazuje da je udio stanovništva koje pripada nekoj vjerskoj zajednici u padu.

2011. godine je pripadnost nekoj vjerskoj zajednici iskazalo 88,45 %, a 2021. 83,58 % stanovništva Grada Zagreba; istovremeno je postotak osoba koje se ne smatraju vjernicima porastao sa 7,79 % na 11,22 %, a udio onih koji se nisu izjasnili ili za njih nema podataka s 3,76 % na 5,20 %.

Na području Grada Zagreba registrirane su 32 vjerske zajednice. Najveća od njih tradicionalno je Katolička crkva; njoj je 2011. pripadalo 83,11 %, a 2021. 73,77 % stanovništva Grada Zagreba.

Vjerske zajednice od ostalih se građanskih organizacija i udruga razlikuju utjecajem na oblikovanje prostora Grada. Starije vjerske građevine – crkve i samostani važan su dio povijesne matrice naselja i kulturne baštine.

Vjerske zajednice imaju mogućnost širenja mreže svojih građevina. Najvećoj od njih to izričito omogućavaju i odredbe Prostornog plana Grada Zagreba, koje predviđaju mogućnost gradnje župne crkve na područjima gdje se zbog izgradnje novih naselja ili stambenih interpolacija nastanjuje više od 5.000 stanovnika.

Plansko širenje mreže vjerskih objekata otežano je time što ono često ne bi bilo predviđeno inicijalnim etapama izrade prostornih planova, u prvom redu stoga što zainteresirana vjerska zajednica ne bi reagirala u postupku izrade i donošenja relevantnog prostornog plana. Rezultat toga bilo je naknadno, *ad hoc* nalaženje rješenja za lokacije vjerskih sadržaja, većinom kroz procedure izmjena i dopuna urbanističkih planova. Takav pristup u pravilu bi rezultirao smještajem sakralnih objekata na rubne, privatnom kapitalu neatraktivne lokacije koje se svojim položajem ne mogu na optimalan način uklopiti u smislenu vezu s ostalim elementima mreže javne namjene, odnosno sa širim urbanim kontekstom, ili transformacijom postojećih vrijednih zelenih površina, u prvom redu izgradnjom crkava unutar postojećih parkova i posljedičnim derogiranjem zelene infrastrukture grada.

Sporazumom o razumijevanju i podršci u vezi rekonstrukcije „Gradskog stadiona Maksimir“ i izgradnje ili rekonstrukcije objekata Katoličke crkve na 10 lokacija u Gradu Zagrebu, potpisanim 21. veljače 2024., Grad Zagreb obvezao se u roku od dvije godine od potpisivanja Sporazuma osigurati preduvjete za izgradnju ili rekonstrukciju 10 crkava i/ili drugih objekata Katoličke Crkve u Gradu Zagrebu na točno određenim lokacijama (katastarskim česticama) u Botincu, Podbrežju, Jakuševcu, Blatu, Jelkovcu, Sesevskim Selima, Sesevskom Kraljevcu, Kajzerici, Španskom i na Savici. Poštujući obvezu, navedene lokacije su posljednjim izmjenama i dopunama GUP-a grada Zagreba, donesenima 2025. godine, predviđene kao zone javne namjene – vjerske.

U izvještajnom razdoblju proveden je javni natječaj za izradu idejnog urbanističko-arhitektonskog rješenja Pastoralnog centra sv. Majke Terezije, u Dubravi.

B) Komunalni standard

Legislativni okvir

Poslovi povezani s opremljenošću prostora Grada Zagreba komunalnom infrastrukturom i upravljanjem njome regulirani su Zakonom o komunalnom gospodarstvu (NN 68/18, 110/18, 32/20, 145/24). Navedeni zakon definira komunalno gospodarstvo kao cjelovit sustav obavljanja komunalnih djelatnosti, građenja i održavanja komunalne infrastrukture te održavanja komunalnog reda na području jedinice lokalne samouprave - općina, gradova i Grada Zagreba. Svaka jedinica lokalne samouprave obvezna je osigurati obavljanje komunalnih usluga na svom teritoriju. Pružanje tih usluga mora biti trajno i kvalitetno i temeljiti se na načelima održivog razvoja. Komunalne djelatnosti ne obavljaju se radi stjecanja dobiti, već radi osiguravanja isporuke komunalnih usluga korisnicima (načelo neprofitnosti), obavljaju se kao javna služba, usluge koje se pružaju u obavljanju tih djelatnosti od općeg su interesa, a način pružanja komunalnih usluga određuje posebnim odlukama predstavničko tijelo lokalne samouprave.

Komunalne djelatnosti dijele se na djelatnosti kojima se osigurava održavanje komunalne infrastrukture i na uslužne djelatnosti.

Djelatnosti kojima se osigurava održavanje komunalne infrastrukture su:

- održavanje nerazvrstanih cesta,
- održavanje javnih površina na kojima nije dopušten promet motornim vozilima,
- održavanje građevina javne odvodnje oborinskih voda,
- održavanje javnih zelenih površina,
- održavanje građevina, uređaja i predmeta javne namjene,
- održavanje groblja i krematorija unutar groblja,
- održavanje čistoće javnih površina,
- održavanje javne rasvjete.

Uslužne komunalne djelatnosti su:

- usluge parkiranja na uređenim javnim površinama i u javnim garažama,
- usluge javnih tržnica na malo,
- usluge ukopa i kremiranja pokojnika u krematoriju unutar groblja,
- komunalni linijski prijevoz putnika,
- obavljanje dimnjačarskih poslova.

Dodatno, zakon određuje da se u sklopu održavanja nerazvrstanih cesta i pružanja usluga parkiranja može osigurati i građenje i/ili održavanje komunalne infrastrukture potrebne za obavljanje tih djelatnosti.

Uz navedene djelatnosti, Zakon dozvoljava jedinicama lokalne samouprave da posebnom odlukom odrede dodatne djelatnosti od lokalnog značaja, koje će se pod zakonskim uvjetima smatrati komunalnim djelatnostima. Grad Zagreb je Odlukom o određivanju djelatnosti koje se smatraju komunalnim djelatnostima (SGGZ 22/20, 40/23) takvim djelatnostima proglasio:

- usluge prijevoza javnim biciklima,
- usluge elektroničke komunikacijske mreže i/ili vodova, infrastrukture i povezane opreme Grada Zagreba,
- usluge javnih kupališta,
- i, od prosinca 2023., usluge javnog prijevoza putnika žičarom.⁸

Organizacija komunalnih djelatnosti na području Grada Zagreba

S obzirom na specifičan upravni i teritorijalni status Grada Zagreba, komunalne djelatnosti na području Grada ne reguliraju se na lokalnoj, već na područnoj (regionalnoj) razini, uslijed čega podjela komunalne infrastrukture na onu područne i lokalne razine u praksi nije provediva.

I. Sustav komunalnog linijskog prijevoza putnika

Usluga javnog, komunalnog linijskog prijevoza putnika na području Grada Zagreba realizira se željezničkim, tramvajskim i autobusnim podsustavom te uspinjačom i žičarom. Pružatelj usluge željezničkog prijevoza na području Grada Zagreba su Hrvatske željeznice, a svih ostalih vrsta linijskog javnog prijevoza Zagrebački električni tramvaj (ZET).

⁸ Nakon izvještajnog razdoblja Odluka je izmijenjena na način da je iz popisa djelatnosti koje Grad smatra komunalnim djelatnostima brisana usluga prijevoza javnim biciklima, dodana usluga kremiranja i ukopa kućnih ljubimaca, a usluge elektroničke komunikacijske mreže i/ili vodova, infrastrukture i povezane opreme Grada Zagreba su preimenovane u usluge kabelaške kanalizacije (SGGZ 4/25, 12/25, 22/25 – pročišćeni tekst).

- željeznički prijevoz

Željeznički putnički prijevoz na području Grada Zagreba ograničen je postojećom mrežom pruga te se odvija duž ukupno četiri dionice koje se spajaju u Glavnom kolodvoru. Najveći broj putnika (u gradskom i prigradskom, ali i u tranzitnom prometu) vozi se pravcem istok – zapad, to jest Savski Marof – Zagreb Glavni kolodvor (GK) – Dugo Selo, dok su dionice prema Sisku i Rijeci manje opterećene; ipak, pravci prema Velikoj Gorici i Sisku, Karlovcu, Zaboku, Novskoj i Koprivnici od značaja su za regionalni putnički promet.

U funkciji putničkog prijevoza, na području Grada Zagreba postoji 19 kolodvora i stajališta: 13 (uključujući Zagreb GK) na pravcu istok – zapad, 4 na pravcu prema Karlovcu i 3 na pravcu prema Sisku. Jedno od njih, u Sesevskoj Sopnici, pušteno je u rad u izvještajnom razdoblju, u prosincu 2022. Potkraj 2024. počela je izgradnja stajališta Sesevska Sela, čije se puštanje u promet očekuje u travnju 2026.

Gustoća stajališta u središnjem dijelu Zagreba, posebno na dionicama prema jugu, nije zadovoljavajuća.

- autobusni prijevoz

Mrežom autobusnih linija ZET-a pokriveno je čitavo područje Grada Zagreba izuzev užeg središta Zagreba, gdje je u funkciji tramvajski prijevoz. Autobusna mreža ZET-a nije ograničena na područje Grada Zagreba, već pojedine linije povezuju grad Zagreb s gravitirajućim područjem Zagrebačke županije - gradovima Velikom Goricom i Zaprešićem te općinama Bistra, Luka i Stupnik - ili prometuju unutar te županije.

U izvještajnom razdoblju je broj linija unutar teritorija Grada Zagreba povećan sa 115 na 116, broj linija koje povezuju Grad Zagreb sa Zagrebačkom županijom smanjen s 19 na 17, a broj linija na području Zagrebačke županije smanjen s 13 na 2.

U istom razdoblju, broj autobusa povećan je s 441 na 465.

- tramvajski prijevoz

Tramvajski prijevoz ograničen je na središnje naselje, grad Zagreb, i predstavlja osnovnu komponentu javnog gradskog prijevoza u urbanom području grada. Mreža tramvajskog prometa nije povećavana od 2000. godine. Duljina kolosjeka na prometnim i drugim javnim površinama grada iznosi cca 117 km, uz realnu duljinu mreže od 58,4 km. Krajnje točke tramvajske mreže su Gračani / Dolje na sjeveru, Dubrava / Dubec, Borongaj i Žitnjak na istoku, te Črnomerec i Prečko na zapadu grada. Na jugu grada, u Novom Zagrebu, tramvaj prometuje jedino Avenijom Dubrovnik. Spremišta s radionicama (remize) nalaze se na Trešnjevci i u Dubravi.

Početkom 2021. je na 15 dnevnih i 4 noćne tramvajske linije prometovalo 266 motornih tramvajskih kola i 51 tramvajska prikolica, a na kraju 2024. godine 267 motornih kola i 45 prikolica.

U izvještajnom razdoblju izvršena je ili bila u tijeku rekonstrukcija pojedinih segmenata tramvajske mreže (okretište Mihaljevac) i započelo je njezino širenje. U listopadu 2024. počeli su radovi na rekonstrukciji Sarajevske ceste i izgradnji pruge do novog okretišta u Jakuševcu. Usporedo s time, krajem izvještajnog razdoblja u tijeku je bilo projektiranje nove tramvajske pruge duž Heinzelove ulice, na dionici od Ulice kralja Zvonimira do Savišća.

- uspinjača i žičara

Dvoja kola uspinjače prometuju 66 m dugom linijom u središtu grada Zagreba, povezujući donjogradski prostor uz Ilicu sa Strossmayerovim šetalištem u Gornjem gradu.

Nakon zatvaranja 2007. godine, 2019. je započela izgradnja nove žičare, uz premještanje polazne stanice na lokaciju uz tramvajsko okretište Dolje. Sadašnja trasa žičare proteže se od Dolja do Sljemena, s međupostajom kod nekadašnjeg sanatorija Brestovac. Ukupna nagibna duljina trase

iznosi 5.017 m, a visinska razlika donje i gornje postaje 754 m. Trasom prometuje 84 gondola za po 10 putnika. Kapacitet prijevoza je 1.000 putnika/sat.

Nova žičara puštena je u rad 2021. godine.

- posebni prijevoz

ZET osigurava i organizirani prijevoz posebnih skupina korisnika na području Grada: osoba s invalidnošću i djece s teškoćama u razvoju te školske djece.

Osobe s invalidnošću i djeca s teškoćama u razvoju prevoze se posebno uređenim kombi-vozilima od mjesta stanovanja do mjesta odgoja i obrazovanja, rada, liječenja ili rekreacije. Prijevoz se organizira sukladno posebnim pravilnicima.

Organizirani prijevoz školske djece ZET provodi školskim autobusima. Do škole se prevoze učenici s mjestom prebivališta udaljenim preko 3 km od škole za niže, i preko 5 km za više razrede osnovne škole. U izvještajnom razdoblju vršen je i prijevoz učenika osnovnih škola koje su obnavljane nakon potresa na zamjenske lokacije. Prijevoz školske djece organizira se temeljem zahtjeva škola i nadležnog ureda gradske uprave, a u skladu s važećim zakonskim propisima.

II. Komunalna infrastruktura

Zakon o komunalnom gospodarstvu određuje da komunalnu infrastrukturu sačinjavaju:

- nerazvrstane ceste,
- javne prometne površine na kojima nije dopušten promet motornih vozila,
- javna parkirališta,
- javne garaže,
- javne zelene površine,
- građevine i uređaji javne namjene,
- javna rasvjeta,
- groblja i krematoriji na grobljima,
- građevine namijenjene obavljanju javnog prijevoza.

Sukladno zakonu, komunalna infrastruktura je javno dobro u općoj uporabi u vlasništvu, odnosno suvlasništvu jedinice lokalne samouprave i/ili osobe koja obavlja komunalnu djelatnost.

S obzirom na specifičan upravni i teritorijalni status Grada Zagreba, komunalne djelatnosti na području Grada ne reguliraju se na lokalnoj, već na područnoj (regionalnoj) razini, uslijed čega podjela komunalne infrastrukture na onu područne i lokalne razine u praksi nije provediva. Komunalna infrastruktura određuje se odlukom o komunalnom redu. U početnom dijelu izvještajnog razdoblja na snazi je bila odluka iz 2018. godine (SGGZ 14/18, 24/19, 22/20, 16/22); nju je početkom svibnja 2023. zamijenila nova odluka (SGGZ 15/23, 42/23, 40/24).

1. Javne površine

Pretežiti dio komunalne infrastrukture čine javne površine različitih namjena. Osim što predstavljaju fizički temelj za obavljanje pojedinih komunalnih djelatnosti, one su važna sastavnica prostorne i funkcionalne strukture naselja i čimbenik njihove kvalitete.

U Gradu Zagrebu su površine javne namjene Odlukom o komunalnom redu definirane kao površine koje su namijenjene svima i pod jednakim uvjetima, a obuhvaćaju:

- **nerazvrstane ceste:** ceste koje se koriste za promet vozilima i koje svatko može slobodno koristiti na način i pod uvjetima određenim posebnim propisima, a koje nisu razvrstane kao javne ceste u smislu zakona kojim se uređuju ceste;
- **javna parkirališta:** uređene javne površine koje se koriste za parkiranje motornih vozila i/ili drugih cestovnih vozila s pripadajućom opremom na zemljištu u vlasništvu Grada Zagreba;

- **javne garaže:** podzemne i nadzemne građevine koje se koriste za parkiranje motornih vozila s pripadajućom opremom, čiji je investitor odnosno vlasnik Grad Zagreb ili osoba koja obavlja komunalnu djelatnost pružanja usluge parkiranja na uređenim javnim površinama i u javnim garažama;
- **javne prometne površine na kojima nije dopušten promet motornim vozilima:** trgovi, pločnici, javni prolazi, javne stube, prečaci, šetališta, biciklističke i pješačke staze, pothodnici, podvožnjaci, nadvožnjaci, mostovi i tuneli, ako nisu sastavni dio nerazvrstane ili druge ceste;
- **javne zelene površine:** parkovi, drvoredi, živice, cvjetnjaci, travnjaci, skupine ili pojedinačna stabla, dječja igrališta s pripadajućom opremom, javni sportski i rekreacijski prostori, zelene površine uz ceste i ulice, ako nisu sastavni dio nerazvrstane ili druge ceste odnosno ulice i slično;
- **stajališta javnog prijevoza i okretišta:** izgrađene i označene prometne površine određene za zaustavljanje vozila i siguran ulazak i izlazak putnika;
- **biciklistička parkirališna površina:** dio površine javne namjene na koju se postavlja sustav javnih bicikla koji se sastoji od bicikla, parkirališno-sigurnosnih instalacija, sustava upravljanja korisnicima te druge opreme;
- **ostale površine javne namjene:** površine uz sportske objekte, rekreacijske objekte, objekte koji su namijenjeni za javne priredbe, otvorene tržnice, groblja, sajmišta, kolodvore i slične prostore, dio zemljišta koji se nalazi uz površinu javne namjene, dijelovi javnih cesta koje prolaze kroz naselja, prolazi kroz zgradu ili između zgrada i slične površine.

U ovom izvješću, javne površine u Gradu Zagrebu obrađuju se grupirano po namjeni, odnosno djelatnosti za koju se koriste: kao prometne površine, javne zelene površine te kao površine i cjeline specifične namjene - tržnice i groblja.

a) Površine za promet

Prometne površine obuhvaćaju površine za promet motornim vozilima (nerazvrstane ceste, stajališta javnog prijevoza i okretišta, koridore tramvajske pruge i uspinjače i dr.) i prometne površine za nemotorizirano kretanje (podrazumijevajući pritom samo na odgovarajući način uređene površine, koje nisu dio zelene infrastrukture).

Pretežiti dio prometnih površina otpada na površine za motorni promet.

- uređenje prometa

Kako je prethodno navedeno, u nadležnosti Grada su poslovi koji se odnose na promet i prometnu infrastrukturu, kojima se stvaraju preduvjeti za organiziran život u naseljima, ispunjavaju potrebe stanovništva i osigurava adekvatan standard stanovanja.

Uređenje prometa jedan je od osnovnih preduvjeta za svakodnevno funkcioniranje naselja. Organiziranjem prometnog sustava naselja teži se osigurati optimalna mobilnost stanovništva, roba i usluga, uz zadovoljavanje sigurnosnih i komunalnih kriterija.

Osnove održive regulacije prometa u Gradu Zagrebu dao je 2020. godine Master plan prometnog sustava Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije. U međuvremenu, Grad poduzima određene mjere za uređenje prometa i unapređenje urbane mobilnosti, u skladu s Posebnim ciljem 15 / Mjerom 15.2. *Integrirani razvoj cestovnog prometa* Plana razvoja Grada Zagreba, koja određuje provedbu aktivnosti za poboljšanje ulične i cestovne mreže, poboljšanje prometa u mirovanju i povećanje sigurnosti sudionika u prometu.

Za Grad Zagreb, kao područje velike koncentracije stanovništva i urbane gustoće, organizacija prometa od iznimnog je značenja. Uređenje prometa na javnoprometnim površinama u Gradu Zagrebu regulirano je gradskom Odlukom o uređenju prometa (SGGZ 21/14, 09/15, 20/18, 15/20).

- prometno opterećenje cestovne mreže

Odlukom o uređenju prometa regulira se primarno prometovanje motornih vozila (uključujući promet u mirovanju) na nerazvrstanim cestama, koje sačinjavaju cestovnu mrežu u nadležnosti Grada Zagreba. Sve komponente cestovne mreže na području Grada cjelovito se obrađuju u točki II.4.1.1. *Cestovna mreža ovog Izvješća.*

Temeljni kriterij za planiranje organizacije motoriziranog prometa je prometno opterećenje cestovne infrastrukture. U Gradu Zagrebu je krajem 2020. bilo registrirano 413.117 motornih i priključnih vozila; do kraja 2024. taj broj je porastao za 12,3 %, na 479.955.

Od ukupnog broja motornih vozila najveći dio otpada na vozila za individualni / osobni prijevoz: njihov se udio kretao od 86,6 % potkraj 2020. do 87,1 % potkraj 2024. Pritom je broj osobnih automobila u četiri godine porastao za cca 11,8 %, s 341.825 na 394.776. Promatra li se i prethodno izvještajno razdoblje (2017.-2020.), uočava se da je u posljednjih osam godina broj motornih vozila registriranih u Gradu Zagrebu porastao za gotovo 30 %.

Stupanj motorizacije (odnos broja stanovnika i motornih vozila) u Gradu Zagrebu je visok i kontinuirano se povećava. Pokazatelj rasta stupnja motorizacije je pad broja stanovnika po motornom vozilu. Taj se broj (uzevši u obzir procjene broja stanovnika DZS-a) u izvještajnom razdoblju smanjio za 13 %, s 1,86 na 1,62 stanovnika po vozilu.

U motoriziranom cestovnom prometu na području Grada Zagreba ne sudjeluju samo lokalno registrirana vozila, već i regionalna dnevna migracija, dio tranzitnog cestovnog prometa, regionalni i međudržavni autobusni promet. Navedeni trend odnosi se i na turistički autobusni promet.

- uređenje prometa u urbanim sredinama

Najveći dio prometa u Gradu Zagrebu odvija se unutar urbanih sredina. Količina prometa u kombinaciji s propusnošću ulične mreže u tim dijelovima Grada zahtijeva posebnu regulaciju. To se naročito odnosi na središnji dio Grada Zagreba, u kojemu u uličnoj matrici devetnaestog i ranog dvadesetog stoljeća, koja nije kapacitirana za današnji opseg i vrstu prometa, treba riješiti i specifične prostorne potrebe vezane uz koncentraciju stanovništva.

Za djelotvornije odvijanje prometa unutar urbanih sredina su na javnim prometnicama određene posebne površine za pojedine kategorije motornih vozila, za promet motornih vozila u mirovanju, kao i za biciklistički promet. Odvijanje prometa u središnjem dijelu Grada Zagreba i veličina pješačke zone regulirani su posebnom naredbom: do 26. kolovoza 2024., Naredbom o uvjetima prometovanja vozila u središnjem dijelu Grada Zagreba (SGGZ 12/19, 02/20, 15/22, 30/23), a nakon toga Naredbom o uvjetima prometovanja vozila u središnjem dijelu Grada Zagreba i pješačkim zonama (SGGZ 27/24).

- površine za prometovanje motornih vozila

- stanje prometnih površina

Opis stanja i veličine prometnih površina daje se u točki II.4.1.1. *Cestovna mreža ovog Izvješća.*

- površine za kretanje vozila javnog gradskog prijevoza u cestovnoj mreži

Sredstva javnog prijevoza često prometuju istim prometnim površinama kao i motorna vozila. Za nesmetano odvijanje i veću protočnost javnog prijevoza, na ulicama odgovarajuće širine u urbanom području Grada Zagreba utvrđene su, i posebno označene, prometne trake namijenjene kretanju vozila javnog prijevoza. Navedenim trakama, ali samo gdje je to dopušteno prometnom signalizacijom, smiju se koristiti i taksi vozila.

- površine za tramvajski promet

Preduvjet za optimalno odvijanje tramvajskog prometa je njegovo razdvajanje od kolnog prometa. U starijem dijelu izgrađenog područja to nije izvedivo. Povijesno gledano, tramvajska je pruga postavljena u vrijeme kada je prometni sustav bio drukčije organiziran i kada je na cestama bilo znatno manje motornih vozila, pa je dio infrastrukture integriran u tadašnje kolne površine. Stoga je, zbog ograničenog prostornog kapaciteta, miješanje te dvije vrste prometa u središnjem urbanom području Zagreba neizbježno. Danas se određeni stupanj razdvajanja osigurava time što prometne trake za prometovanje vozila javnog prijevoza na pojedinim dionicama obuhvaćaju i tramvajsku prugu.

U dijelovima grada Zagreba koji su oblikovani u kasnijem razdoblju, naročito nakon Drugoga svjetskog rata, sastavnice osnovne prometne mreže u pravilu sadrže posebne površine za izgradnju tramvajске pruge. Na području Gračana, između okretišta Mihaljevac i Dolje, pruga prati trasu ulice, no od nje je potpuno odvojena.

- automobilski promet u mirovanju

U središnjim dijelovima grada Zagreba i Sesveta, promet u mirovanju riješen je uređenjem parkirališta i mogućnošću korištenja javnih garaža.

Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Zagrebparking upravlja s 10 javnih garaža, ukupnog kapaciteta 3.327 parkirnih mjesta, i zatvorenim parkiralištem Autobusni kolodvor kapaciteta 75 mjesta. Zbog rekonstrukcije KBC Rebro, javna garaža "Rebro" je u prosincu 2024. privremeno zatvorena za javnost.

Uz javne garaže Zagrebparkinga, u Zagrebu djeluju javno dostupne privatne garaže, ukupnog kapaciteta više od 5.000 mjesta. Pretežiti dio tih garaža nalazi se u trgovačkim ili trgovačko-poslovnim kompleksima.

Parkirna mjesta na javnoprometnim površinama u dijelu urbanog područja grada Zagreba i Sesveta obuhvaćena su zonama naplate parkiranja koje su krajem 2024. sadržavale oko 33.000 parkirnih mjesta. Javna parkirališta pod naplatom bila su do prosinca 2024. podijeljena u 4 osnovne zone koje su dodatno podijeljene na ukupno 7 zona. U prosincu 2024. na području terminala Borongaj formirana je peta, "Park and Ride" zona, primarno kao kompenzacija za javnu garažu "Rebro" koja je u to vrijeme zatvorena za javnost. Naplatu parkiranja na javnoprometnim površinama provodi Zagrebparking.

- površine za nemotorizirano kretanje

- površine za promet biciklima

Površine za biciklistički promet u prometnom sustavu Grada uređuju se sukladno zakonu, kao biciklističke trake na dijelovima kolnika i biciklističke staze na drugim javnim površinama. Na području Grada Zagreba trenutno postoje četiri kategorije biciklističkih površina: biciklističko-pješačke staze, biciklističke trake, ceste za mješoviti promet i biciklistički putevi.

Osnovna mjerila za određivanje stupnja razvoja mreže biciklističkih površina su njena duljina, razgranatost i konzistentnost. Mreža biciklističkih površina obuhvaća veći dio urbane cjeline Grada, no njena konzistentnost nije zadovoljavajuća.

U središnjem dijelu grada Zagreba je formiranje biciklističkih površina u uvjetima favoriziranja motornog prometa rezultiralo njihovom potkapacitiranošću i neodgovarajućim rješenjima, koja su se pritom negativno odrazila i na protočnost i sigurnost pješačkog prometa, jer su biciklističke staze u pravilu formirane na postojećim pješačkim površinama - nogostupima.

Pravilnik o biciklističkoj infrastrukturi (NN 28/16) propisao je uvjete za formiranje biciklističkih prometnica, obvezujući jedinice lokalne samouprave da usklade postojeće stanje na cestama i

ostalim prometnim površinama u roku od dvije godine od stupanja Pravilnika na snagu, to jest do 1. travnja 2018. No krajem izvještajnog razdoblja, pretežiti dio površina za promet biciklima, kako u središnjem tako i u rubnim dijelovima Grada, i dalje nije zadovoljavao uvjete propisane Pravilnikom. Kvaliteta i povezanost biciklističke infrastrukture varira, a postojeća mreža nerijetko nije usklađena s modernim standardima sigurnosti i udobnosti za bicikliste, što se negativno odražava na razvoj biciklističkog prometa.

U izvještajnom razdoblju u tijeku je bila izgradnja dva kapitalna projekta biciklističke infrastrukture: *Greenway* - državna glavna biciklistička ruta br.2 i biciklistička magistrala Zagreb-istok.

- pješačke površine

Pješački promet ograničen je na manje udaljenosti, odnosno na građevinska područja naselja. Za njegovo sigurno odvijanje formiraju se posebne površine unutar koridora ceste.

U urbanoj matrici središnjih dijelova Zagreba i Sesveta i u dijelovima Novog Zagreba postoje uređene površine namijenjene isključivo kretanju pješaka, odnosno posebne pješačke zone. Pješačka zona u središnjem dijelu grada Zagreba definirana je posebnom naredbom. Tijekom većeg dijela izvještajnog razdoblja na snazi je bila Naredba o uvjetima prometovanja vozila u središnjem dijelu Grada Zagreba (SGGZ 12/19, 2/20, 15/22 i 30/23), a od kolovoza 2024. nova Naredba o uvjetima prometovanja vozila u središnjem dijelu Grada Zagreba i pješačkim zonama (SGGZ 27/24).

Posljednja izmjena obuhvata pješačke zone u središtu Zagreba provedena je tijekom izvještajnog razdoblja, proširenjem na Masaykovu ulicu, a proveden je i javni natječaj za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje rekonstrukcije dijela Vlaške ulice.

Znatan dio prometnica unutar naselja Grada Zagreba, uključujući one u rubnim urbanim dijelovima Zagreba i Sesveta i u podsljemenskom području grada Zagreba, još uvijek ne sadrži nogostupe ili druge površine za pješački promet.

Tablica 26. Pokazatelji javnog prijevoza HŽ-a

relacija	broj linija	broj stajališta	frekvencija	dnevni prosjek putnika
Podsused – Sesevetski Kraljevec	99	11	10 – 20 min	7.500
Podsused – Zagreb GK	59	6	10 – 20 min	5.000
Zagreb GK – Sesevetski Kraljevec	67	6	10 – 20 min	3.700
Sesevetski Kraljevec - Podsused	91	11	10 – 20 min	8.300
Sesevetski Kraljevec – Zagreb GK	64	6	10 – 20 min	5.800
Zagreb GK – Podsused	55	6	10 – 20 min	5.300
Zagreb GK – Odra	14	4	cca 60 min	2.100
Odra – Zagreb GK	14	4	cca 60 min	2.200
Zagreb GK – Mavračići	13	5	cca 60 min	2.000
Mavračići – Zagreb GK	12	5	cca 60 min	1.600
Ukupno	243	31		23.700

Izvor podataka: HŽ Putnički prijevoz

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 27. Pokazatelji javnog prijevoza ZET-a

		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Tramvajske linije	- ukupna duljina (km)	214,6	214,6	208,4	203,2	139,4
	- broj (dnevne / noćne)	15 / 4	15 / 4			
Autobusne linije *	- ukupna duljina (km)	1.469	1.436	1.538	1.491	1.327
	- broj (dnevne / noćne)	147 / 4	147 / 4	149 / 4	147 / 4	135 / 5
Broj prevezenih putnika (u tisućama) **		187.881	170.638	170.679	158.673	179.095
Ostvareni prijevoz (mjesto-km, u 000) *	tramvaj	2.361.715	2.902.354	2.856.278	2.712.956	2.636.299
	autobus (samo GZ)	2.103.192	2.320.032	2.236.212	2.255.112	2.272.330
	školski prijevoz	23.241	29.377	30.797	24.688	10.369
Broj vožnji osoba s invalidnošću		18.751	22.179	26.051	26.729	19.296

Izvor podataka: ZET

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

* na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije

** ukupno ZET (tramvaj, autobus na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije, mjesto-kilometri (umnožak kilometara i statičkog kapaciteta vozila)

Tablica 28. Kretanje broja motornih vozila registriranih u Gradu Zagrebu

Vrsta vozila	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	odnos (%)	
									'24./'20.	'24./'17.
Moped	8.122	7.889	7.524	7.225	7.064	6.961	6.753	6.472	- 8,38	- 20,32
Motocikl	9.045	9.625	10.212	10.641	11.254	12.010	13.017	14.188	+ 26,07	+ 56,86
Osobni automobil	308.021	321.967	335.358	341.825	353.142	364.924	379.654	394.776	+ 11,79	+ 28,17
Autobus	941	986	1.004	875	833	862	885	874	+ 4,92	- 7,12
Teretno i radno vozilo	35.402	38.287	40.789	42.130	44.081	45.632	48.214	50.832	+ 15,31	+ 43,59
Kombinirani automobil	104	85	71	65	62	55	46	39	- 37,10	- 62,50
Radni stroj	945	972	1.025	1.052	1.067	1.143	1.209	1.314	+ 23,15	+ 39,05
Traktor	3.361	3.610	3.815	4.007	4.274	4.515	4.772	5.038	+ 17,88	+ 49,90
Priključno vozilo	4.341	4.615	4.858	5.048	5.366	5.707	6.072	6.188	+ 15,32	+ 42,55
Laki četverocikl	28	27	36	45	45	48	35	48	+ 6,67	+ 71,43
Četverocikl	195	200	201	204	193	192	180	186	- 3,63	- 4,62
UKUPNO	370.505	388.263	404.893	413.117	427.381	442.049	460.702	479.955	+ 12,30	+ 29,54

Izvor podataka: MUP

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

b) Javne zelene površine

S veličinom naselja i razinom njegove urbaniziranosti raste i značaj javnog zelenila kao važne komponente prostornog uređenja. Javne zelene površine predstavljaju neizgrađeni dio prostorne strukture naselja te su, uz estetsku vrijednost, i nužna pretpostavka zdravog života stanovništva kao dio prirodnog ekosustava u pretežito izgrađenoj okolini.

Javno zelenilo podrazumijeva hortikulturno uređene površine: parkove, perivoje, zelene trgove, travnjake i drvorede. Održavanje i uređenje javnih zelenih površina Grada Zagreba provodi Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Zrinjevac. Zrinjevac se brine za 1.140,3 ha javnih zelenih površina, od čega 45 parkova većih od 0,18 ha. Najveći dio zelenih površina otpada na travnjake: 1.032,6 ha, odnosno 90,55 %. Drvoredi su uređeni u ukupnoj duljini od 204 km.

U sastavu Zrinjevca djeluju rasadnici u Jankomiru (veličine 2,5 ha) i Markuševcu (16,5 ha).

Šume unutar naselja (uključujući park šume) ne smatraju se dijelom javnih površina naselja i u njima se ne provodi hortikulturno uređenje. Šumama upravljaju Hrvatske šume sukladno posebnim propisima.

Najveći dio javnih zelenih površina obuhvaća razmjerno malene površine, neodgovarajuće za boravak i kretanje ljudi. Ipak, u kontekstu mjera za ublažavanje posljedica klimatskih promjena njihov se značaj i potencijal ne smiju zanemariti.

- načini korištenja zelenih površina

- kretanje i rekreacija

Javne zelene površine predviđene su primarno za kretanje i boravak stanovništva na otvorenom. Na tim površinama, ovisno o njihovoj veličini i o koncepciji hortikulturnog oblikovanja, uređuju se pješačke staze - šetnice i drugi sadržaji za boravak građana. Na javnim zelenim površinama uređeno je ukupno oko 570 dječjih igrališta, za odrasle je izgrađen veći broj boćališta, a pojedine površine ili njihovi dijelovi koriste se i za druge sportove, na rekreacijskoj osnovi.

Unutar većih zona javnog zelenila u urbanom dijelu Grada uređuju se cjelovite zone za rekreaciju. Najveće zone te vrste obuhvaćaju cjeline oko jezera Jarun i Bundek i u južnom dijelu parka Maksimir.

Najveće cjelovito područje za rekreaciju, od posebnog značaja za urbane dijelove Grada, je Park prirode Medvednica. Na dijelu Medvednice unutar područja Grada Zagreba označene su 72 pješačke / planinarske staze, kao i devet biciklističkih staza ukupne duljine preko 144 km. Većina biciklističkih staza je rekreativnog karaktera, a jedna, duljine 16 km i visinske razlike preko 700 m, predviđena je za terensku (MTB) vožnju.

- gradski vrtovi

Dio zelenih površina u privatnom vlasništvu građani Grada Zagreba koriste kao vrtove, za uzgoj povrća i drugog bilja. Takvi vrtovi postoje ne samo u ruralnim i suburbanim područjima Grada, već i u visokourbaniziranim dijelovima grada Zagreba i Sesveta, u pravilu na zemljištu koje nije privedeno planskoj namjeni.

Prepoznajući interes građana koji ne posjeduju vlastito prikladno zemljište, Grad Zagreb je 2013. godine pokrenuo projekt gradskih vrtova. Projekt je ograničen na urbana naselja Zagreb i Sesvete. Gradski vrtovi formiraju se na pojedinim javnim zelenim površinama izdvajanjem, ograđivanjem i parceliranjem jednog njihovog dijela, na kojem se građanima omogućava obrada tla i uzgoj bilja za vlastite potrebe. Na taj način gradski vrtovi objedinjuju gospodarsku i zdravstveno-rekreacijsku ulogu.

Do kraja 2020. godine formirano je trinaest gradskih vrtova, a tijekom izvještajnog razdoblja, 2021. godine, još dva - u Podbrežju i terapijski vrt u Sesvetama. U Podbrežju je 2022. godine uređen i urbani voćnjak. Ukupna veličina gradskih vrtova (uključujući voćnjak) iznosi oko 23,33 ha, s ukupno 2.179 parcela.

- površine za slobodno kretanje pasa

Zakonom o zaštiti životinja (NN 102/17, 32/19) utvrđena je nadležnost jedinica lokalne samouprave za propisivanje uvjeta i načina držanja kućnih ljubimaca, način kontrole njihova razmnožavanja, uvjeta i načina držanja vezanih pasa te način postupanja s napuštenim i izgubljenim životinjama. Držanje kućnih ljubimaca u Gradu Zagrebu regulirano je Odlukom o uvjetima i načinu držanja kućnih ljubimaca i načinu postupanja s napuštenim i izgubljenim životinjama (SGGZ 28/18).

Pretežiti dio kućnih ljubimaca u Gradu Zagrebu čine psi i mačke. Procjenjuje se da se broj pasa kreće između 60.000 i 80.000, dok za mačke i druge vrste životinja nema ni približno pouzdane procjene.

Većina kućnih ljubimaca ne napušta prostor stana, odnosno kuće, no većim životinjama potreban je vanjski prostor za kretanje. Njihovo slobodno kretanje u prostoru Grada, naročito u urbanim sredinama, iz sanitarno-higijenskih razloga i radi sigurnosti građana nije uvijek kompatibilno s boravkom ljudi, a napose djece.

S obzirom na samu njihovu prirodu i povezanost s čovjekom, pitanje prostora za boravak na otvorenom najizraženiji je kod pasa – kućnih ljubimaca. Kako bi se omogućilo njihovo kretanje i rekreacija bez neželjenog dodira s građanima, Odlukom o uvjetima i načinu držanja kućnih ljubimaca i načinu postupanja s napuštenim i izgubljenim životinjama su u sklopu javnih zelenih površina u Gradu određene površine na kojima se psi, uz nadzor posjednika, mogu kretati bez povodca. Krajem izvještajnog razdoblja na području Grada Zagreba postojale su 62 takve površine

Površine za slobodno kretanje pasa obuhvaćaju i 10 parkova za pse – ograđenih površina sa spravama za vježbanje pasa. Najveći od tih parkova, površine oko 1.900 m², nalazi se na Ravnicama.

Na javnim površinama dozvoljeno je postavljanje hranilišta za slobodnoživuće mačke. Postavljanje odobrava gradonačelnik na prijedlog gradskog upravnog tijela nadležnog za zaštitu životinja, uz prethodno mišljenje gradskog upravnog tijela nadležnog za komunalne poslove i vijeća gradske četvrti na području koje se hranilište želi postaviti.

2. Tržnice

Mreža tržnica Grada Zagreba obuhvaća 24 tržnice na malo, tri izvantržička prostora u Novom Zagrebu (Kajzerica, Trnsko i Remetinec) i jednu veletržnicu i hladnjaču. Tržnicama Grada Zagreba upravlja Zagrebački holding - podružnica Tržnice.

Tržnice na malo disperzirane su unutar pretežito stambenih zona užeg područja grada Zagreba i Sesveta, dok je veletržnica i hladnjača smještena uz jednu od primarnih gradskih prometnica, Slavonsku aveniju, čime joj je osigurana mogućnost pristupa teškim teretnim vozilima. Ukupna površina tržnica iznosi oko 12,4 ha, od čega 3,86 ha zauzima natkriveni prostor.

U urbanim naseljima Zagreb i Sesvete tržnice na dnevnoj bazi trebaju zadovoljiti potrebe velikog broja stanovnika, te su sukladno tome formirane kao permanentno uređeni prostori, u pravilu oblikovani izgradnjom namjenskih građevina.

U izvještajnom razdoblju, 2024. godine, uređen je sjeverni dio tržnice na Trešnjevačkom trgu. Potkraj iste godine pred dovršetkom je bilo uređenje nove tržnice Vrapče.

3. Groblja

Grad Zagreb posebnom odlukom određuje groblja na svom području. U početnom dijelu izvještajnog razdoblja na snazi je bila Odluka o grobljima iz 2017. godine (SGGZ 24/17, 24/19, 03/22), koju je u rujnu 2024. zamijenila nova odluka istog naziva (SGGZ 29/24, 40/24). Novom odlukom broj groblja nije povećavan.

Na području Grada postoje četiri velika (površine iznad 20 ha) i 24 mala groblja (površine do 5 ha). U jednom od velikih groblja nalazi se krematorij, a samo groblje, Gaj urni, uređeno je za polaganje urni. Manja groblja u suburbanom i ruralnom području Grada Zagreba zadovoljavaju potrebe više okolnih naselja. Tri mala groblja – Bolničko, Starokatoličko i staro groblje Sesvete – nisu u funkciji, to jest na njima se ne obavljaju ukopi, ali se ona održavaju i uređuju u postojećem opsegu.

Od velikih groblja, Mirogoj i Gaj urni – Krematorij, te Miroševac nalaze se u Zagrebu, a Markovo Polje je smješteno uz istoimeno naselje u neposrednoj blizini Sesveta. Pretežiti dio groblja nalazi se unutar građevinskih područja naselja. Iznimke su postojeća groblja Cerje, Glavnica Donja, Markovo Polje, Planina Donja i Vugrovec Donji u istočnom, te planirana nova gradska groblja Suhaki i Donji Dragonožec u južnom dijelu Grada Zagreba. Prostorni obuhvat groblja Donji Dragonožec definiran je donesenim urbanističkim planom uređenja, dok je površina predviđena za smještaj groblja Suhaki

u Prostornom planu označena kao površina rezervirana za budući razvoj, a granice groblja bit će točno utvrđene nakon posebnih istraživanja o potrebama i podobnosti lokacije temeljem posebnih propisa i urbanističkog plana uređenja.

Na grobljima Grada Zagreba ukupno se godišnje izvrši oko 7.800 ukopa. Od toga se oko 5.400 (69%) izvrši na Mirogoju, Miroševcu i Markovom Polju, oko 1.150 (15%) na krematorijskom groblju Gaj urni, a oko 1.250 (16%) na malim grobljima. Godišnje se u Krematoriju kremira oko 4.500 pokojnika.

Na grobljima je uređeno više od 187.000 grobnih mjesta. U sustavu groblja djeluju 24 mrtvačnice s ukupno 38 odara. Sva su groblja opskrbljena javnim vodovodom, a njih 12 i kanalizacijom. Na grobljima postoji 12 crkvi i 4 kapele.

Održavanje gradskih groblja i krematorija i vršenje pogrebnih usluga u Gradu Zagrebu u nadležnosti je trgovačkog društva Zagrebački holding d.o.o., podružnice Gradska groblja.

- proširenje groblja

Tijekom izvještajnog razdoblja ukupna površina groblja na području Grada Zagreba iznosila je oko 189,7 ha.

Za veći dio postojećih groblja dugoročno je planirano proširenje, čime bi njihova ukupna površina groblja porasla na oko 354,1 ha. Planirano je i uređenje novih groblja. Prostori za proširenje postojećih i formiranje novih groblja određeni su prostornim planovima šireg obuhvata – Prostornim planom Grada Zagreba i Generalnim urbanističkim planovima grada Zagreba i Sesveta. Pritom, Pravilnik o grobljima (NN 99/02) propisuje da se organizacija i uređenje prostora novih groblja, kao i proširenje postojećih u površini većoj od 20 % ukupne površine groblja utvrđuje Detaljnim planom uređenja; s obzirom da je Zakon o prostornom uređenju odredio da se detaljni planovi uređenja smatraju urbanističkim planovima uređenja, proširenje groblja u površini većoj od 20 % njegove ukupne površine utvrđuje se urbanističkim planom uređenja (UPU).

U izvještajnom razdoblju nastavljeni su i dovršeni već započeti postupci izrade i donošenja UPU-a za proširenje groblja Granešina, Stenjevec i Kupinečki Kraljevec. Planovima određeno povećanje navedenih groblja iznosi ukupno oko 5,4 ha, kako slijedi:

- Granešina s 2,0 na 4,5 ha (+ 125 %),
- Kupinečki Kraljevec s 0,5 na 1,5 ha (+ 200 %),
- Stenjevec s 2,3 na 4,2 ha (+ 83%).

Na osnovu iskazanih potreba i interesa Vijeća Gradske četvrti Brezovica, u izvještajnom razdoblju proveden je i postupak izrade i donošenja UPU-a Groblje Donji Dragonožec. UPU-om se formira novo groblje, veličine cca 6,36 ha, koje bi trebalo zadovoljiti potrebe naselja Donji Dragonožec i okolnog gravitacijskog područja s oko 2.000 stanovnika.

C. Poslijepotresna sanacija i rekonstrukcija građevnog fonda

Učinci potresa 2020. godine

Područje Grada Zagreba su 2020. godine pogodili jaki potresi: 22. ožujka dva potresa s epicentrom na području Markuševca, magnitude 5,5 i 5,0 po Richterovoj skali, a 29. prosinca potres s epicentrom na području Petrinje, magnitude 6,2 po Richteru.

Markuševčki potres 22. ožujka 2020. najjače se osjetio u dijelu Zagreba sjeverno od rijeke Save i nanio je velike štete građevnom fondu. Petrinjski potres se na području Grada Zagreba osjetio slabije od potresa iz ožujka (pritom, u nizinskom dijelu Zagreba jače nego na pobrđu), no ipak je prouzročio određenu štetu, u prvom redu na već oštećenim građevinama.

Potres u ožujku izazvao je velike štete na građevinama i infrastrukturi u velikom dijelu Grada. Najveći broj oštećenja izazvan je rušenjem dimnjaka te, poglavito na zgradama građanim prije 1964., ali i na brojnim kasnijim nezakonito izgrađenim građevinama, urušavanjem zabatnih zidova. Na znatnom broju starijih ili nepropisno izgrađenih zgrada došlo je i do konstruktivnih oštećenja poput pucanja nosivih zidova i urušavanja stropova, koja su ih učinila opasnim za boravak i neupotrebljivima.

Najveće štete na građevnom fondu zabilježene su u podsljemenskom području te u povijesnom središtu grada Zagreba. U centru grada znatno su oštećene gotovo sve zgrade građene prije 1930-ih, uključujući velik dio društvene i javne infrastrukture – škola i vrtića, zdravstvenih i kulturnih ustanova te vjerskih građevina, među njima i vrijedna kulturna dobra.

A) Štete na građevnom fondu

Temeljem Javnog poziva za prijavu štete na imovini, u Registar šteta od prirodnih nepogoda uneseno je ukupno 31.532 prijave šteta. Analizom pristiglih prijava utvrđeno je da se 30.728 (97,45 %) prijava odnosi na građevinske objekte. Ti građevinski objekti su geolocirani na 12.522 jedinstvenih adresa na području Grada Zagreba, a odnose se na 11.750 zgrada.

U najvećem broju slučajeva radi se o stambenim (obiteljskim i višestambenim) zgradama, no oštećen je i znatan broj objekata javne i društvene, kao i komunalne infrastrukture Grada Zagreba.

Štete na javnoj i društvenoj te komunalnoj infrastrukturi

Pregledom nakon potresa utvrđeno je sljedeće stanje građevnog fonda javne i društvene te komunalne infrastrukture Grada Zagreba:

- objekti gradskih odgojno-obrazovnih ustanova

Nakon potresa 22. ožujka 2020. godine, ukupan broj oštećenih vrtića, osnovnih i srednjih škola iznosio je 175, od čega:

- 4 neuporabljivih (crvena oznaka),
- 25 privremeno neuporabljivih (žuta oznaka),
- 146 uporabljivih s oštećenjima (zelena oznaka uz napomenu).

Do rujna 2020. godine popravljen je 161 objekt (146 s oznakom uporabljivo sa oštećenjima i 15 s oznakom privremeno neuporabljivo).

Nakon potresa iz prosinca 2020. te naknadnih seizmičkih aktivnosti odgojno-obrazovni objekti ponovno su pregledani. Niti jedan nije proglašen neuporabljivim, privremeno neuporabljivim označen je jedan (OŠ Brezovica, područni objekt Donji Dragonožec), dok je uporabljivih s preporukom bilo 41 (18 dječjih vrtića, 15 osnovnih škola, 6 srednjih škola i 2 učenička doma).

- objekti ustanova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba

Svaki od 18 objekata u kojima djeluju domovi za starije osobe u nadležnosti Grada Zagreba pretrpio je manja oštećenja.

Znatnija oštećenja zabilježena su na objektima i prostorijama u kojima djeluju i koje koriste udruge.

- objekti gradskih zdravstvenih ustanova

Nešto više od polovice (51,3 %) objekata gradskih zdravstvenih ustanova prošlo je bez oštećenja, 43,4 % objekata dobilo je oznaku „uporabljivo s oštećenjima“, dok ih je 5,3 % dobilo oznaku privremeno neuporabljivo i neuporabljivo.

Potres 29. prosinca 2020. godine dodatno je oštetiо zdravstvene objekte.

- sportski objekti

U potresu je oštećeno 50 sportskih objekata u vlasništvu Grada Zagreba. Privremeno neuporabljivima proglašeno je 11 sportskih objekata (s time da su tribine SRC Šalata dobile crvenu

naljepnicu - neuporabljivo), a 39 uporabljivima s oštećenjima (od kojih je 28 sanirano prije početka izvještajnog razdoblja).

- objekti prometne i komunalne infrastrukture

Na objektima niskogradnje (ceste i dr.) te podzemno položenoj komunalnoj infrastrukturi mjestimično su zabilježena veća oštećenja. Na objektima u vlasništvu ZET-a (servisi, radionice, upravne zgrade) nastala su samo manja oštećenja, koja su odmah sanirana. Zgrada Autobusnog kolodvora Zagreb pretrpjela je oštećenje stropa, zidnih i staklenih površina, sanaciji kojih se bez odgode pristupilo.

- tržnice

Na tržnici Dolac došlo je do oštećenja obrtničkih kućica uslijed pada dijela zida sa zgrade na Trgu Petrice Kerempuha i napuknuće zida u ribarnici. Statičkim pregledom nosive konstrukcije plohe utvrđeno je da objekt ne predstavlja opasnost te mu je temeljem pregleda iz 2020. dodijeljena oznaka „uporabljivo s oštećenjima“. Oštećenja na ostalim gradskim tržnicama nisu utjecala na njihovu funkcionalnost.

- groblja

U potresu je najteže stradalo groblje Mirogoj. Najveća oštećenja pretrpjele su arkade i crkva Krista Kralja koji su zaštićeni spomenici nulte kategorije. Uz njih, oštećena je upravna zgrada i mrtvačnica, te veći broj grobova.

Štete na kulturnim dobrima

Štete od potresa evidentirane su na oko 500 kulturnih dobara u Gradu Zagrebu.

Oštećena su brojna pojedinačna kulturna dobra, pokretna i nepokretna, uključujući ona najveće vrijednosti. Najteže su stradale građevine stare 100 i više godina, koje su nosioci identiteta Zagreba. Znatna oštećenja pretrpjelo je kulturno dobro Povijesne urbane cjeline Grada Zagreba, posebice u dijelu Donjeg grada, nastalog tijekom druge polovice 19. i početkom 20. stoljeća. Veća oštećenja pretrpjele su i gotovo sve građevine u zaštićenom kulturnom dobru Grada mladih u Dubravi.

B) Poslijepotresna sanacija

Održavanje građevina, što uključuje njihovu sanaciju i rekonstrukciju, u nadležnosti je vlasnika.

Održavanje građevina regulirano je s nekoliko propisa. Prema Zakonu o gradnji, vlasnik građevine dužan je osigurati održavanje građevine tako da se tijekom njezina trajanja očuvaju temeljni zahtjevi za građevinu, kao i unaprijediti ispunjavanje temeljnih zahtjeva za građevinu, energetskih svojstava zgrada i nesmetanog pristupa i kretanja u građevini. U slučaju oštećenja građevine, zbog čega postoji opasnost za život i zdravlje ljudi, okoliš, prirodu, druge građevine i stvari ili stabilnost tla na okolnom zemljištu, vlasnik građevine dužan je poduzeti hitne mjere za otklanjanje opasnosti i označiti građevinu opasnom do otklanjanja takvog oštećenja. Pravilnikom o održavanju građevina pobliže se uređuje održavanje zgrada, što u kontekstu otklanjanja posljedica potresa na zgradama predstavlja izvanredno održavanje. Radi se o izvođenju radova na zamjeni, dopuni i/ili popuni dijelova građevine nakon kakvog izvanrednog događaja nakon kojega građevina, tj. njezin dio više nije uporabljiv (npr. potres, požar, prirodno urušavanje tla, poplava, prekomjeran utjecaj vjetera, leda, snijega i sl.), odnosno o tome da je građevina ili njezin dio zbog nepropisnog održavanja ili kojeg drugog razloga dovedena u stanje u kojem više nije uporabljiva.

Obnova pogođenih područja regulirana je posebnim zakonima. Do početka 2023. provedena je temeljem Zakona o obnovi zgrade oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije i Zagrebačke županije (NN 102/20, 10/21 i 117/21), a od veljače 2023. novim Zakonom o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije (NN 21/23).

Zakonom iz 2023. su Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje te Fond za obnovu Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije i Zagrebačke županije integrirani u Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine čime je nadležnost nad provedbom obnove objedinjena u jednom tijelu čime je proces obnove zakonski, financijski i operativno strukturiran a dinamika obnove značajno se ubrzala. Dodatno, istovremenim izmjenama Odluke o načinu raspodjele bespovratnih financijskih sredstava iz Fonda solidarnosti Europske unije (FSEU) (NN 125/20, 79/22, 58/23) revidiran je zakonski okvir i proces obnove je zakonski, financijski i operativno strukturiran, Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine određeno je za nacionalno koordinacijsko tijelo, a Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Grad Zagreb, Razvojna agencija Zagreb za koordinaciju i poticanje regionalnog razvoja, Zagrebačka županija, Krapinsko-zagorska županija, Zagorska razvojna agencija za tijela odgovorna za provedbu financijskog doprinosa.

- sanacija građevina u vlasništvu Grada

Nakon potresa, Grad Zagreb je bez odlaganja pristupio sanaciji i obnovi građevina u svome vlasništvu.

U pripremi i provedbi sanacije i rekonstrukcije objekata kulturne baštine, građevina odgojno-obrazovnih ustanova, infrastrukture iz područja prijevoza i vodoopskrbne i odvodne infrastrukture koriste se i bespovratna financijska sredstva iz FSEU, dobivena temeljem posebnih poziva. U pozivima temeljem Odluke Vlade o načinu raspodjele bespovratnih financijskih sredstava iz FSEU za „zagrebački“ potres Grad Zagreb sudjeluje kao tijelo odgovorno za provedbu financijskog doprinosa / tijelo u Sustavu upravljanja i kontrole, i kao prijavitelj na pozive / korisnik bespovratnih sredstava, a za „petrinjski“ isključivo kao prijavitelj / korisnik.

Sukladno Izmjenama Odluke o načinu raspodjele bespovratnih financijskih sredstava iz FSEU iz 2022. godine, operacije pod odgovornošću Grada Zagreba obuhvaćale su:

- vraćanje u uporabljivo stanje infrastrukture i pogona u području obrazovanja,
- vraćanje u uporabljivo stanje infrastrukture i pogona u području prijevoza,
- vraćanje u uporabljivo stanje infrastrukture i pogona u području vodoopskrbe i otpadnih voda,
- čišćenje područja pogođenih nepogodom, uključujući zone prirode, u skladu s, gdje je potrebno, pristupima baziranim potrebama eko-sistema,
- neposredna obnova pogođenih prirodnih zona kako bi se izbjegle neposredne posljedice erozije tla.

Izmjenama Odluke iz 2023. godine vrste operacija su objedinjene i opseg im je proširen, te su obuhvatile:

- vraćanje u uporabljivo stanje infrastrukture i pogona u energetsom sektoru, u području vodoopskrbe, upravljanja otpadnim vodama, telekomunikacija, prijevoza, zdravlja i obrazovanja,
- čišćenje područja pogođenih katastrofom, uključujući prirodna područja, u skladu s, kad je to primjereno, pristupima utemeljenim na ekosustavima te hitno obnavljanje pogođenih prirodnih područja kako bi se izbjegle neposredne posljedice erozije tla, za regije: Grad Zagreb i Zagrebačku županiju.

Bespovratna financijska sredstva iz FSEU dobivaju se temeljem prijave na posebne pozive. Od prve objave svih poziva u veljači 2021., Grad Zagreb, vlasnički povezana trgovačka društva i ustanove sveukupno su ugovorili 207 projektnih prijedloga ukupne vrijednosti 418,2 milijuna EUR. U sklopu Poziva referentne oznake FS.GZ.01. (obrazovanje); FS.GZ.02. (prijevoz i čišćenje) i FS.GZ.03. (vodoopskrba) u kojima Grad Zagreb sudjeluje kao tijelo u Sustavu upravljanja i kontrole, Grad Zagreb, vlasnički povezana trgovačka društva i ustanove sveukupno su ugovorili 143 projektna

prijedloga ukupne vrijednosti 215,7 milijuna EUR, financiranih iz FSEU i Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (NPOO), za:

- 104 škole, vrtića i učenička doma,
- 5 zdravstvenih ustanova,
- 9 projekata izvanrednog održavanja cesta i propusta,
- 8 mostova,
- 4 projekta sanacije nerazvrstanih cesta,
- 2 projekta sanacije tramvajske infrastrukture i objekata ZET-a,
- 1 sanaciju klizišta,
- prikupljanje, prijevoz i čišćenje građevnog i drugog otpada na području Grada Zagreba – faza II,
- skladištenje i uporabu građevinskog otpada,
- vraćanje u ispravno radno stanje infrastrukture i pogona u energetske sektoru,
- vraćanje u ispravno radno stanje infrastrukture i pogona u području vodoopskrbe i odvodnje.

Nadležni gradski uredi ugovarali su i projekte obnove posljedica potresa zgrada i ustanova iz područja kulture, zdravstva, pružanja privremenog smještaja, financiranja službi spašavanja i energetike. Prijavama na pozive nadležnih ministarstava ugovorena su 64 projekta ukupne vrijednosti 202,5 milijuna EUR. Na taj je način osigurano financiranje obnove:

- 3 upravne zgrade Grada Zagreba: Područni ured Maksimir, Područni ured Trnje, Upravni objekt u Ulici Republike Austrije 18,
- 10 zgrada kulturnih ustanova kojima je osnivač Grad Zagreb: Umjetnički paviljon u Zagrebu, Muzej za umjetnost i obrt, Ustanova Zagreb film, Zagrebačko gradsko kazalište Komedija, Gradsko dramsko kazalište Gavella, Muzej Prigorja, Hrvatsko narodno kazalište (lokacije u Mesićevoj i Adžijinoj ulici), Galerija Klovićevi dvori (zgrada Galerije i Čuvaonica Gradec)
- mrtvačnice na groblju Mirogoj i upravne zgrade Gradskih groblja,
- 5 zdravstvenih ustanova: Specijalne bolnice za plućne bolnice, Psihijatrijske bolnice za djecu i mladež, Doma zdravlja Zagreb - zapad (zgrade u Vrtlarskoj ulici i u Prilazu baruna Filipovića), Stomatološka poliklinika.

Najveći izazov obnove je nedovoljna raspoloživost građevinske operative uslijed kontinuiranog rasta obujma građevinskih radova, ne samo na području obnove već i drugih velikih infrastrukturnih i investicijskih projekata diljem Hrvatske. U cilju rješavanja ovog problema, 2024. Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine uvelo je novi koncept tzv. *blokove obnove* koja podrazumijeva jedinstvenu obnovu više zgrada unutar jedne ulice ili stambenog bloka u gradu te čitavih naselja izvan urbanih cjelina s ciljem ubrzanja procesa i privlačenja većih gospodarskih subjekata na poslove obnove. U srpnju 2024. pokrenut je postupak nabave blokove obnove za Blok 20 (Dalmatinska – Frankopanska – Gjura Deželića – Medulićeva), a u rujnu 2024. započelo je izvođenje radova na kompleksu tzv. Mali Vatikan (25 ulaza i 259 posebnih jedinica). U drugoj polovici 2024. započelo se s intenzivnom provedbom svih potrebnih pripremnih aktivnosti za poteze Jelačić, Medulić, Svačić i Zrinski (89 zgrada s 947 posebnih jedinica), a za Kukovićeve kuću (Ante Kovačića - Gajeva – Hebrangova) u tijeku je završna faza projektiranja cjelovite obnove.

Do kraja izvještajnog razdoblja završeno je oko 90 % projekata obnove.

- pomoć građanima

Potres je oštetio velik broj stambenih zgrada u gradu Zagrebu. U cilju stvaranja uvjeta za pružanje pomoći stradalim građanima, 23. ožujka 2020. proglašena je prirodna nepogoda uzorkovana potresom na području Grada Zagreba. Građanima kojima je jedina nekretnina potresom onesposobljena za siguran boravak osiguran je privremeni smještaj u dostupnim odgovarajućim objektima - gradskim stanovima ili stambenim kontejnerima. osigurana je i novčana pomoć u visini

30 % procijenjenog iznosa štete za obnovu 766 obiteljskih kuća i 323 stana.

Program cjelovite obnove Povijesne jezgre Grada Zagreba

U prvim danima nakon potresa 22. ožujka 2020., Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba osmislio je sadržajne strukture i izradio organizacijski okvir Programa hitne i cjelovite obnove Donjega Grada i Kaptola i Gornjeg Grada s prijedlogom prioriternih mjera i aktivnosti za saniranje posljedica potresa. Temeljem prijedloga Zavoda, gradonačelnik Grada Zagreba je 24. travnja 2020. donio Zaključak o osnivanju i imenovanju Savjeta za koordiniranje aktivnosti vezanih za izradu Programa cjelovite obnove povijesne jezgre Grada Zagreba.

Program je kao zakonska obveza Grada Zagreba ugrađen u Zakon o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije i Sisačko-moslavačke županije (NN 102/20, 10/21 i 117/21), kao i u kasnijem Zakonu o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije (NN 21/23). Zakon propisuje da program izrađuje Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba.

Zavod je odmah nakon potresa krenuo s promišljanjem dugoročnog procesa cjelovite obnove Povijesne urbane cjeline, izradio Prijedlog sadržajnog i organizacijskog okvira za izradu Programa cjelovite obnove Gornjega grada, Kaptola i Donjega grada te formirao multidisciplinarnu stručnu platformu. U istraživanjima je uz planere iz Zavoda sudjelovalo 15 interdisciplinarnih timova iz fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i znanstvenih institucija s preko 200 znanstvenika.

U Zavodu se rad na navedenom programu organizirao osmišljavanjem matrice programskih zadataka i ekspertnih skupina usmjerenih na promišljanje dugoročnog procesa cjelovite obnove zaštićene Povijesne urbane cjeline. Prostorni obuhvat programa obuhvaćao je 168 donjogradskih blokova i 36 insula Gornjega grada i Kaptola, što je sveukupno obuhvat od preko 400 hektara. Specifičnosti prostora uvjetovali su različito elaboriranje Programa za prostore Donjega grada te Gornjega grada i Kaptola. U prvoj fazi razmatran je bio prostor Donjega grada i pilot-područje tzv. Bloka 19, dok su se u drugoj fazi studijski razmatrali prostor Gornjega grada i Kaptola te opće teme važne za cijeli obuhvat zaštićene Povijesne urbane cjeline.

Za područje Gornjega grada i Kaptola provedeno je, u razdoblju od prosinca 2022. do veljače 2023., kvalitativno sociološko istraživanje o kvaliteti života i cjelovitoj urbanoj obnovi i revitalizaciji tog područja, provedeno je kvalitativno sociološko istraživanje o kvaliteti života i cjelovitoj urbanoj obnovi i revitalizaciji Gornjega grada i Kaptola putem tri fokus grupe sa stanarima i putem intervjua sa stručnjacima i akterima od posebne važnosti za urbanu obnovu tog dijela povijesne urbane cjeline.

Tijekom prosinca 2020. prezentirani su prvi rezultati sektorskih istraživanja te su utvrđena osnovna polazišta, usmjerenja i vizije, glavni ciljevi istraživanja, međusektorska povezanost, sektorske preporuke i usmjerenja za unaprjeđenje daljnjeg rada. Sveobuhvatna javna rasprava o prijedlogu Programa održana je tijekom travnja i svibnja 2022. godine.

Nakon daljnjih usklađivanja rada stručnih timova, 24. siječnja 2023. održana je javna tribina o 19 stručnih studija koje su interdisciplinarni timovi izradili u okviru finalne faze rada na Programu. Na tribini su sudjelovali predstavnici državnih i gradskih upravnih tijela, mjesne samouprave, znanstvenih i stručnih institucija te stručnih i nevladinih udruga.

Nakon intenzivnog rada stručnjaka Zavoda i 15 autorskih timova suradničkih znanstvenih institucija, ekspertni tim Zavoda za prostorno uređenje Grada Zagreba integrirao je sektorska istraživanja i izradio sintezu Programa cjelovite obnove Povijesne urbane cjeline grada Zagreba. Planerska sinteza pojedinačnih preporuka, smjernica i preduvjeta prikazana je na razini kratkotrajnih, srednjoročnih i dugotrajnih mjera za jedanaest tematskih područja (izgrađena struktura, zaštita i očuvanje, sadržaji, stanovanje, održiva mobilnost, zelena infrastruktura, rješenja temeljena na

prirodi, imovinskopravni aspekti, identitet, modernizacija / transformacija te urbana sigurnost), bez obzira odnose li se na urbanističko planiranje ili na upravljanje prostorom.

Ravnatelj Zavoda za prostorno uređenje Grada Zagreba je 14. veljače 2023. donio Program cjelovite obnove Povijesne urbane cjeline grada Zagreba (Odluka, klasa: 350-06/23-01/9, urbroj: 251-470-01-23-1). Cjeloviti materijali Programa i svih stručnih studija dostupni su na mrežnoj stranici Zavoda za prostorno uređenje Grada Zagreba (<https://www.zzpugz.hr/program-obnove/>), a Program je objavljen i kao tiskana publikacija na hrvatskom i engleskom jeziku.

Program cjelovite obnove nema provedbeni karakter, ali predstavljao je odlično polazište za detaljniju prostorno-plansku elaboraciju sveobuhvatnih izmjena i dopuna Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba kao temeljnog dokumenta planiranja i uređenja urbanog prostora Zagreba. Poseban planerski izazov predstavlja pokretanje izrade urbanističko-konzervatorskog plana urbane obnove Povijesne urbane cjeline grada Zagreba u koji bi trebali biti ugrađeni nalazi, smjernice i preporuke programske sinteze i stručnih podloga te integrirane urbanističke i konzervatorske mjere kako bi dobile i svoju provedbenu dimenziju, sve u skladu s obvezom iz posljednjih Izmjena i dopuna GUP-a grada Zagreba (SGGZ 28/25).

Osnovni standard stanovanja

Osnovni standard stanovanja podrazumijeva postojanje osnovne javne i komunalne infrastrukture u prostornom obuhvatu zone stanovanja.

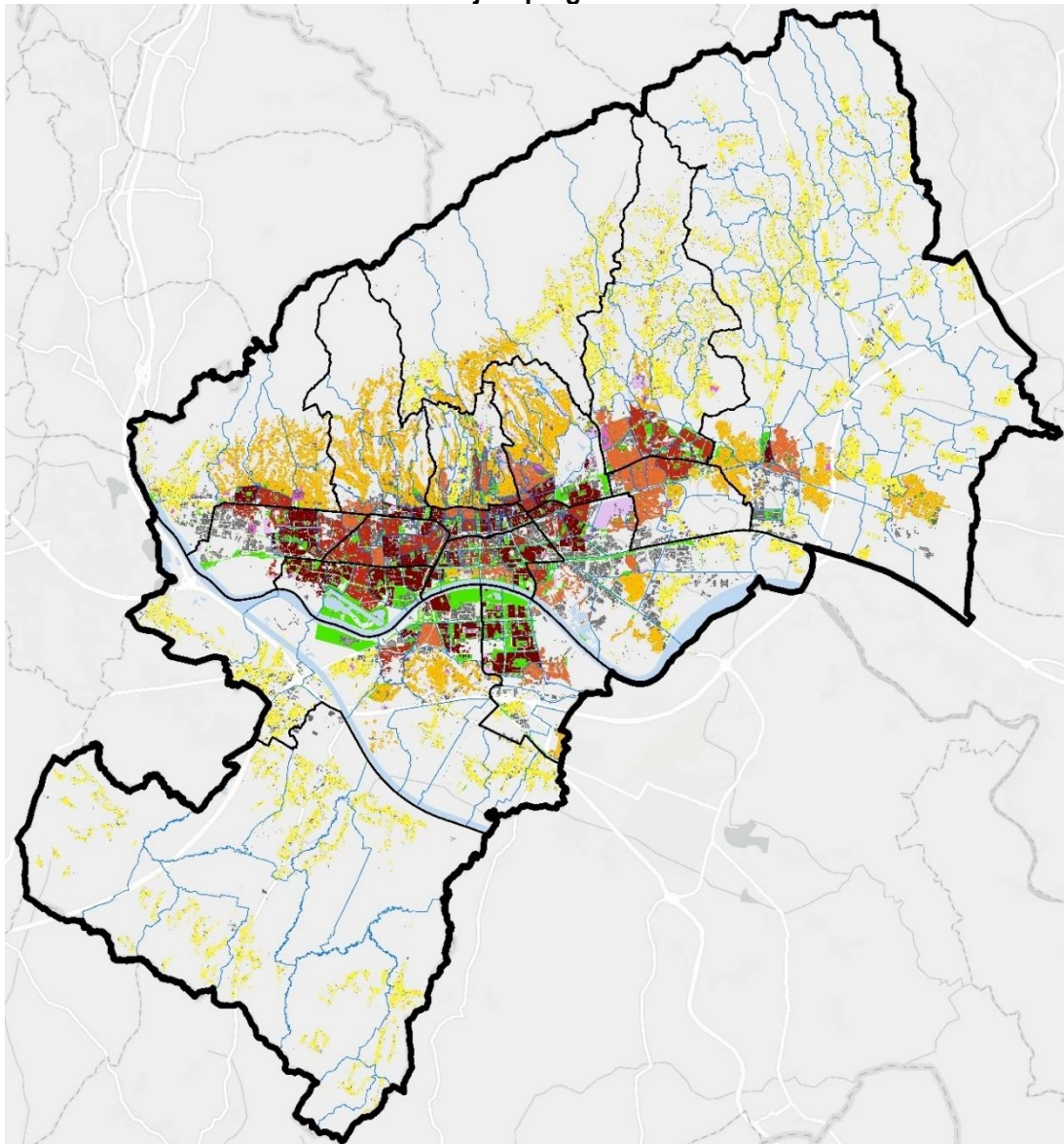
Navedena javna infrastruktura obuhvaća:

- javne sadržaje: dječji vrtić, osnovnu školu, ustanovu primarne zdravstvene zaštite,
- javnu zelenu infrastrukturu.

U nastavku se daje prikaz opremljenosti navedenim sadržajima, po gradskim četvrtima.

Opremljenost komunikacijskom, energetsom i vodnom infrastrukturom daje se u dijelu II.4. ovog Izvješća.

Prikaz 13. Osnovni standard stanovanja – pregledna karta

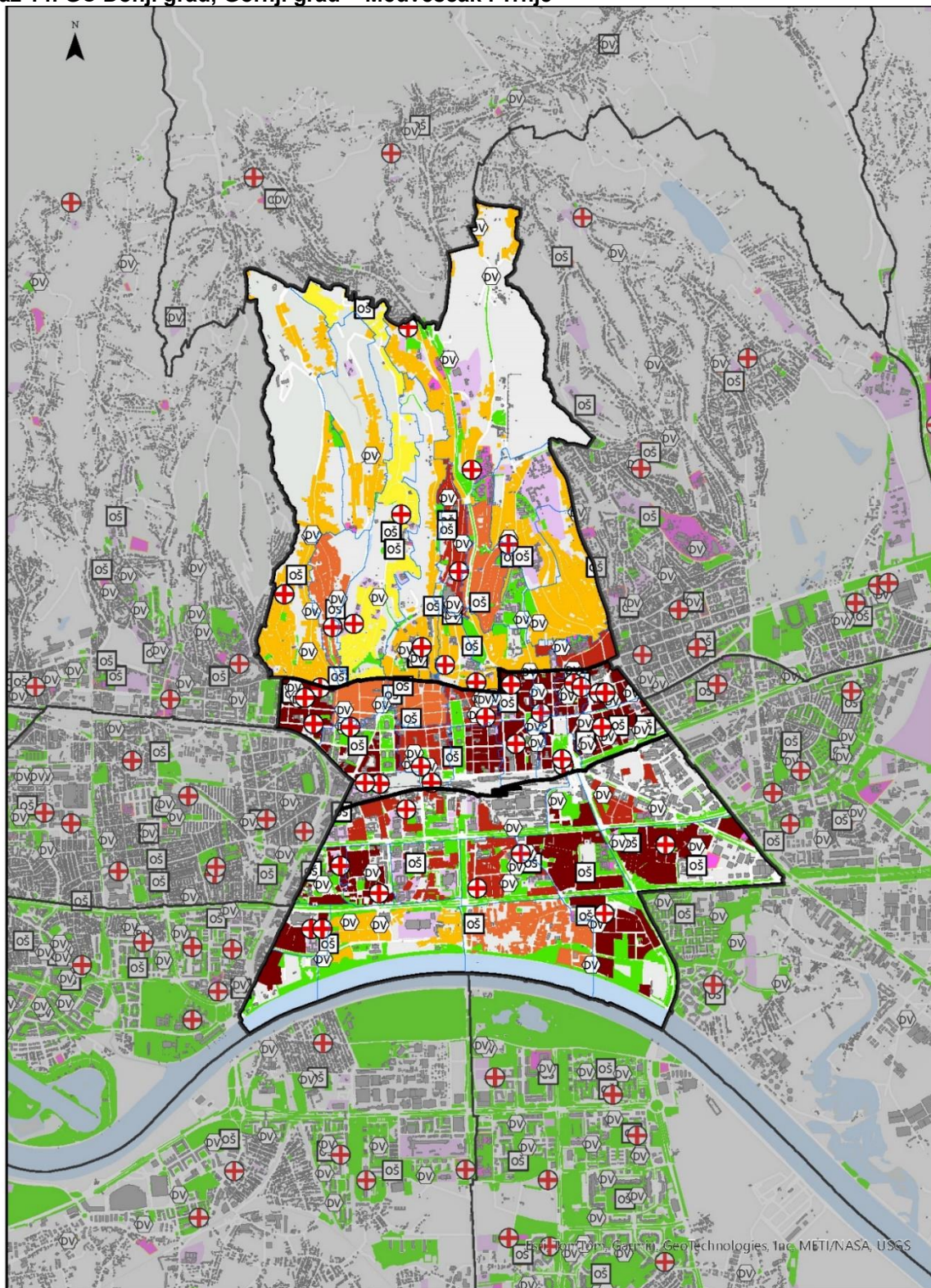
Podloga podataka: Esri, DeLorme, HERE

Podaci o postojećim obrazovnim i zdravstvenim ustanovama preuzeti su iz Geoportala Grada Zagreba

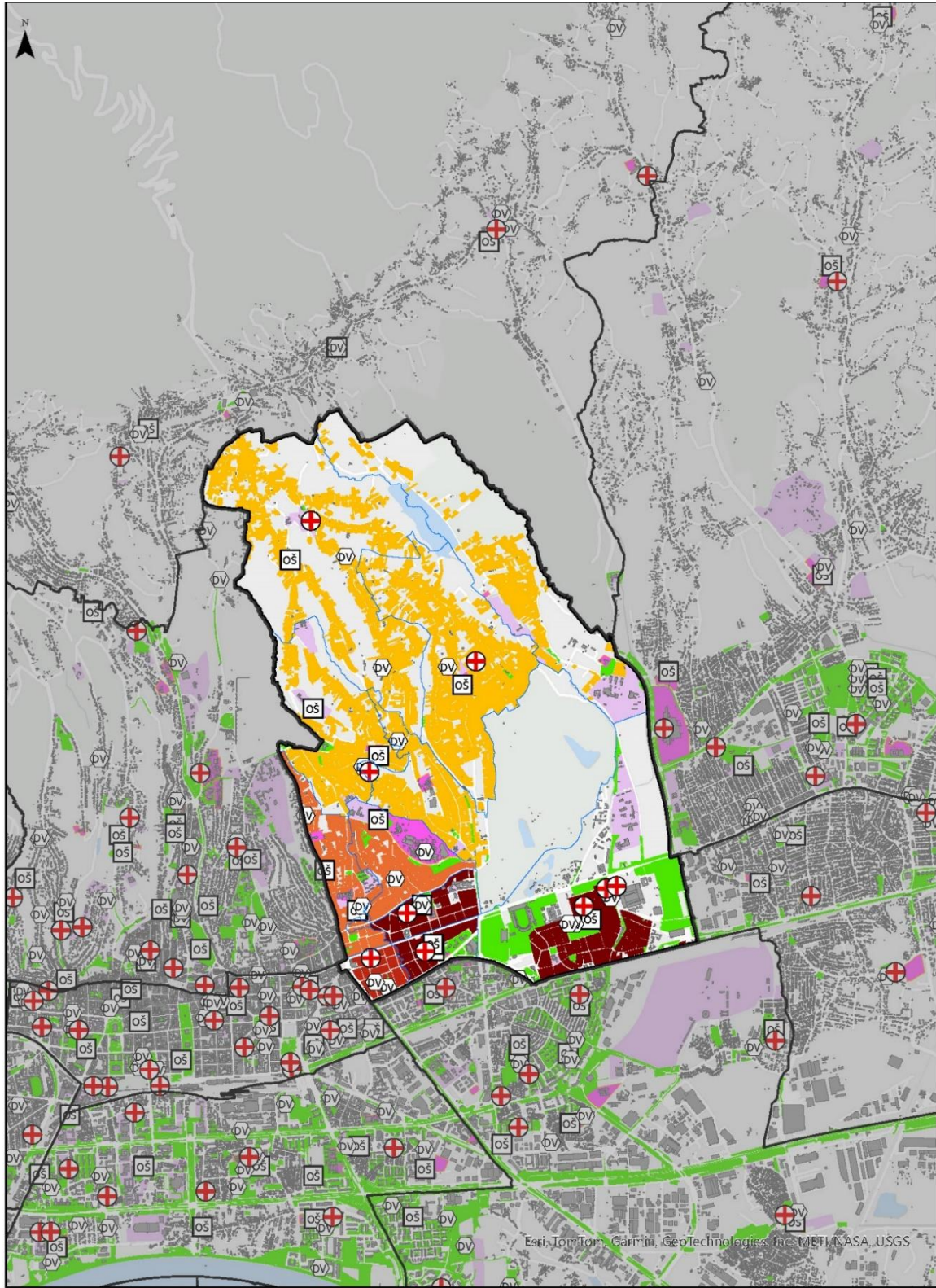
Prikaz gustoće stanovanja izrađen je u Zavodu za prostorno uređenje GZ na temelju podataka popisa stanovništva 2021. godine.

Prikaz javnih zelenih površina i površina za gradnju ostalih sadržaja javne i društvene namjene izrađen je temeljem prostorno-planskih podataka, obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 14. GČ Donji grad, Gornji grad – Medveščak i Trnje

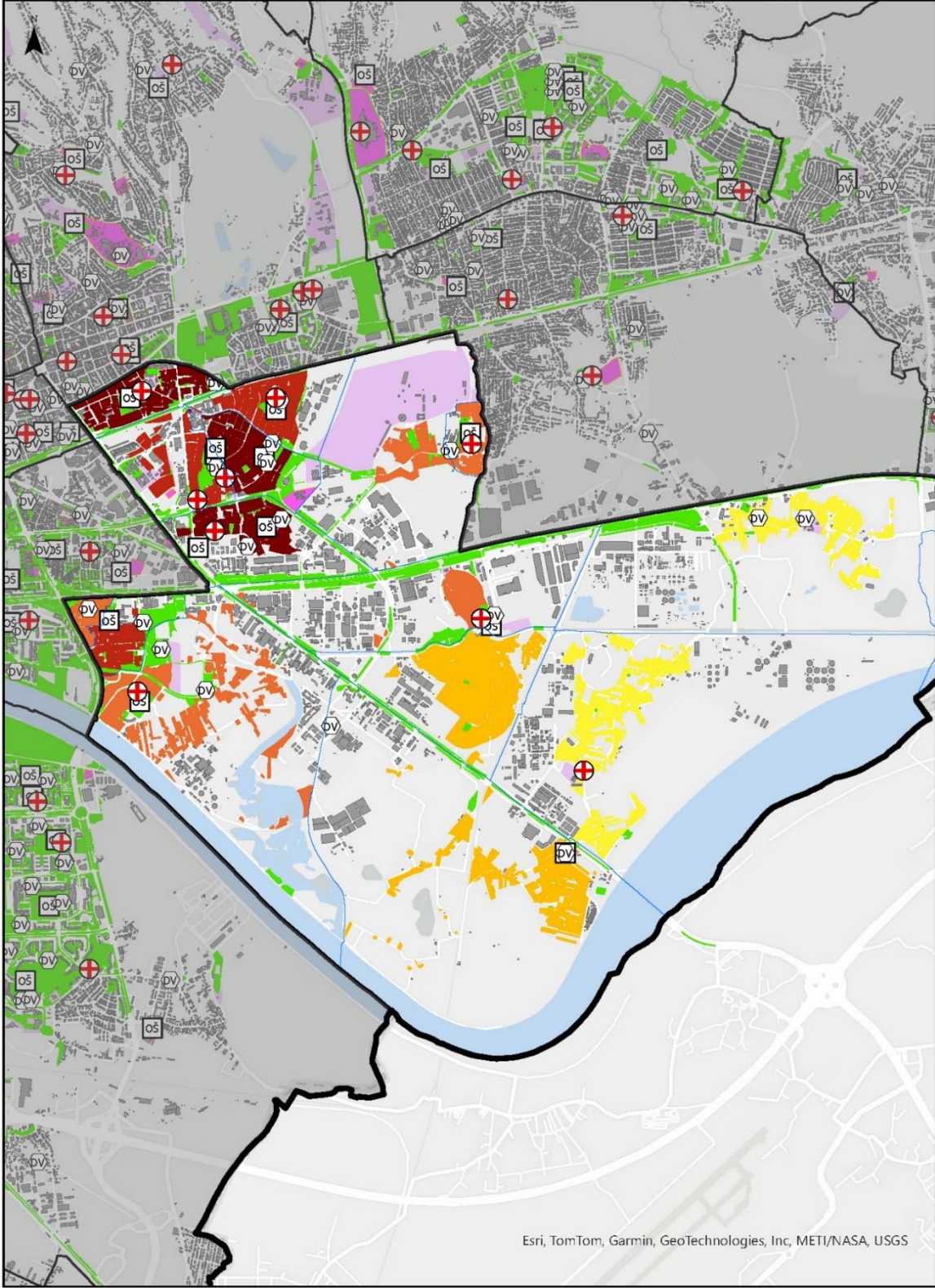

Prikaz 15. GČ Maksimir

Granica GČ Maksimir	Dom zdravlja	Gustoća stanovanja	Javne zelene površine > 500 m ²	Zgrade	M:1:45.000
Granice gradskih četvrti	Vrtić	< 50	Površine za gradnju vrtića i osnovnih škola		
Granice mjesnih odbora Maksimir	Osnovna škola	51 - 100	Ostale javne i društvene namjene		
		101 - 150			
		151 - 200			
		> 200			

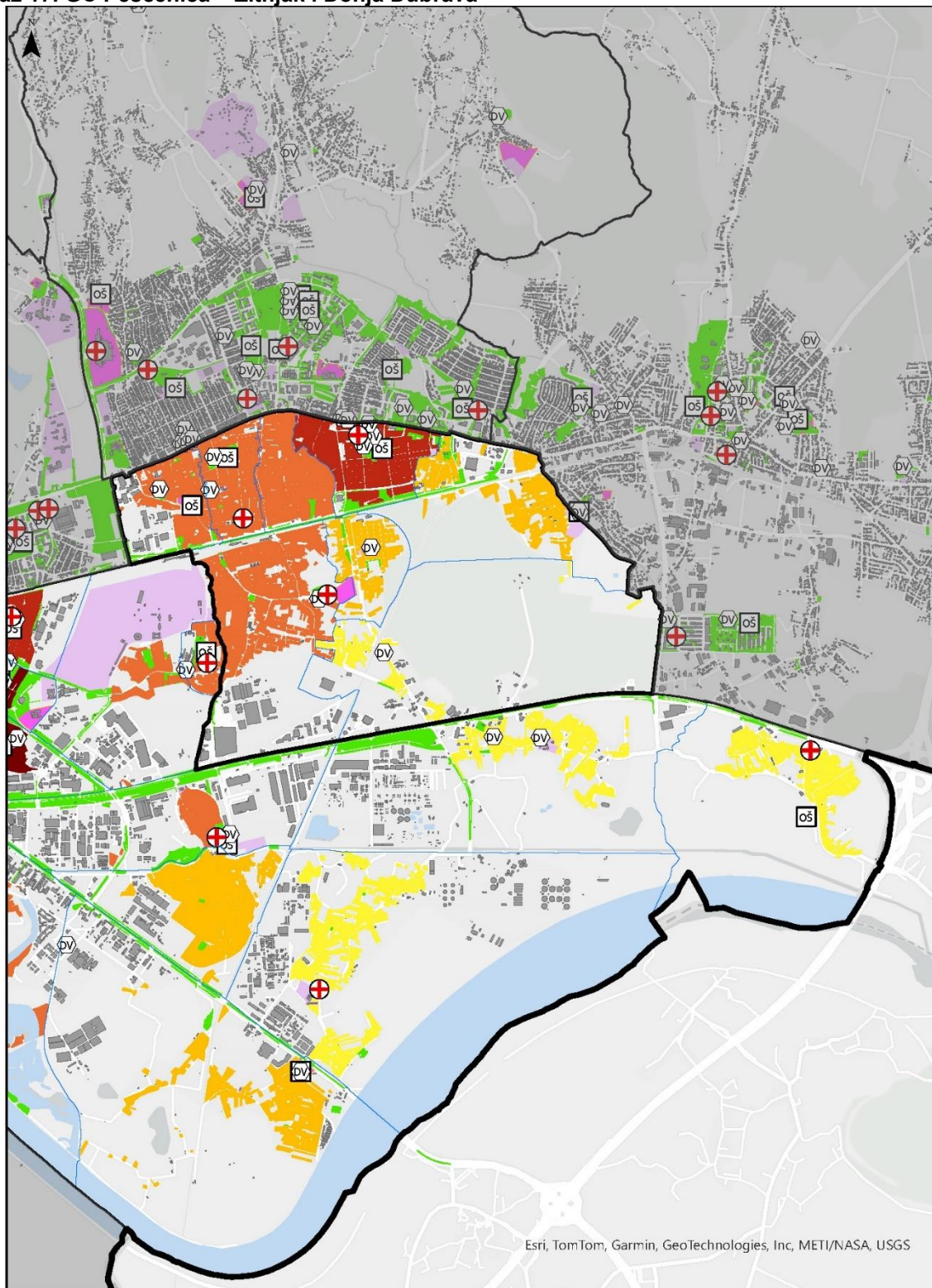
Prikaz 16. GČ Peščenica – Žitnjak

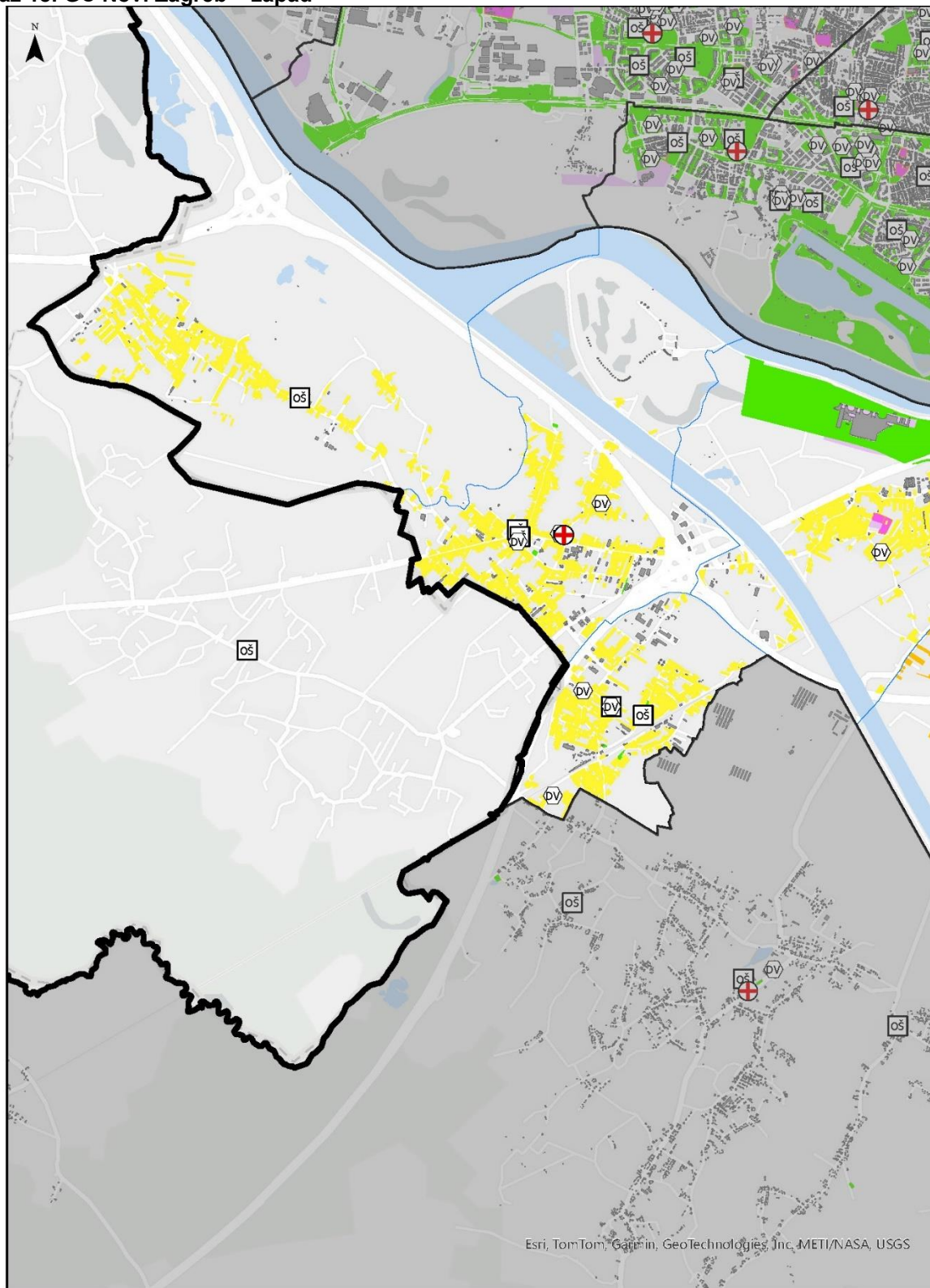
Esri, TomTom, Garmin, GeoTechnologies, Inc, METI/NASA, USGS

Granica GČ Peščenica-Žitnjak	Dom zdravlja	Gustoća stanovanja	Javne zelene površine > 500 m ²	Zgrade	M:1:45.000
Granice gradskih četvrti	Vrtić	< 50	Površine za gradnju vrtića i osnovnih škola		
Granice mjesnih odbora Peščenica-Žitnjak	Osnovna škola	51 - 100	Ostale javne i društvene namjene		
		101 - 150			
		151 - 200			
		> 200			

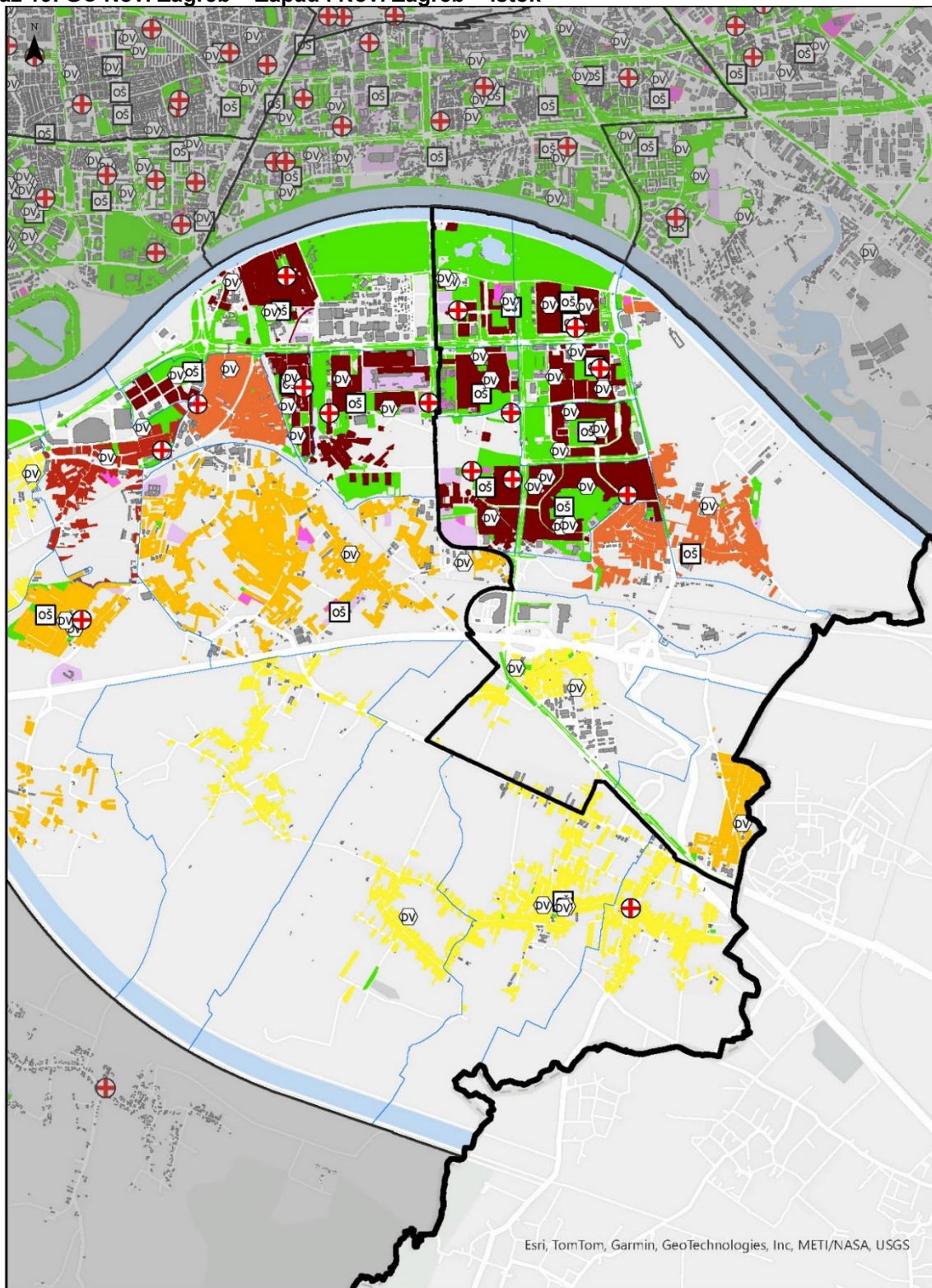
Prikaz 17. GČ Peščenica – Žitnjak i Donja Dubrava

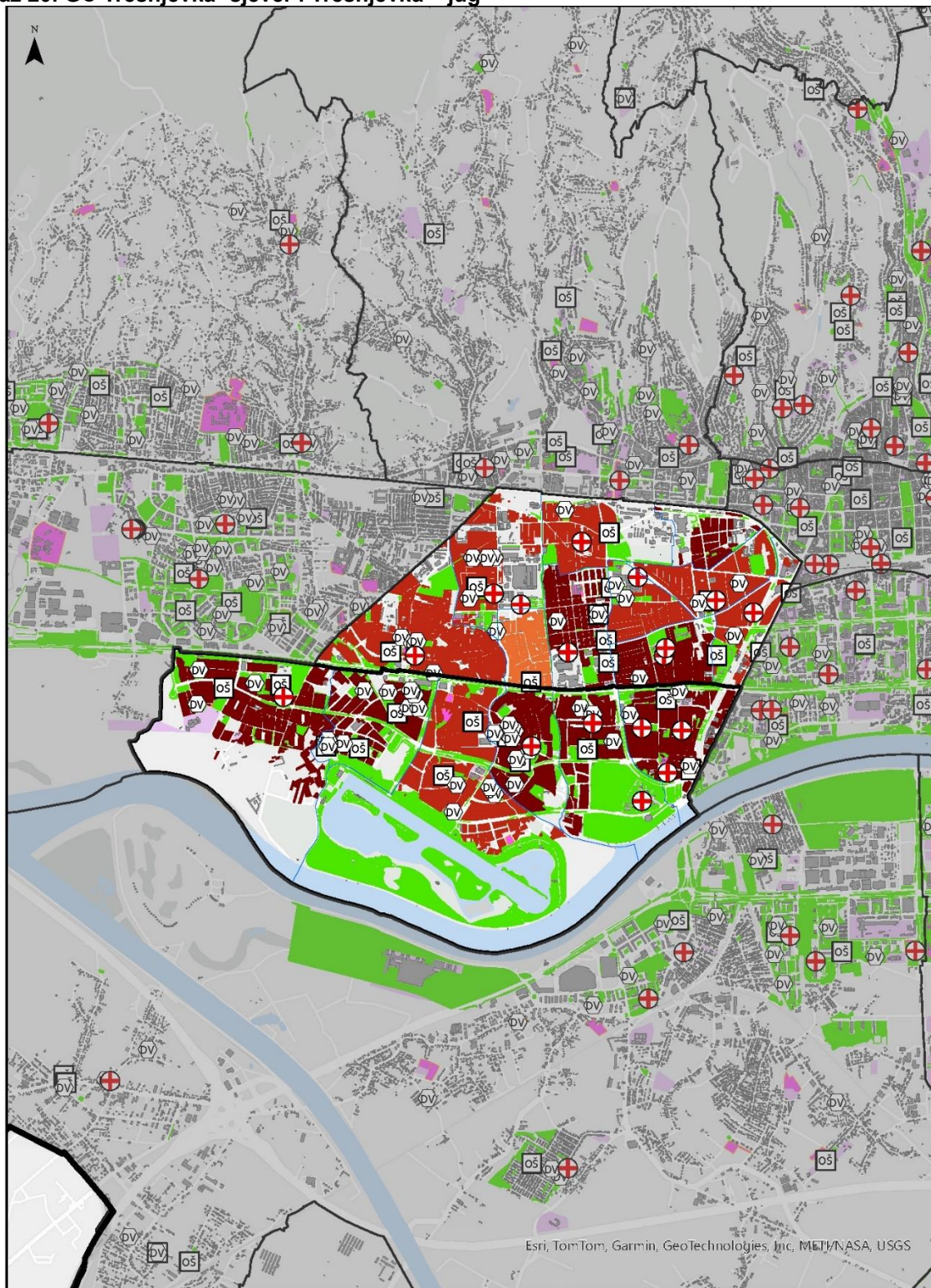
Prikaz 18. GČ Novi Zagreb – zapad

Prikaz 19. GČ Novi Zagreb – Zapad i Novi Zagreb – istok

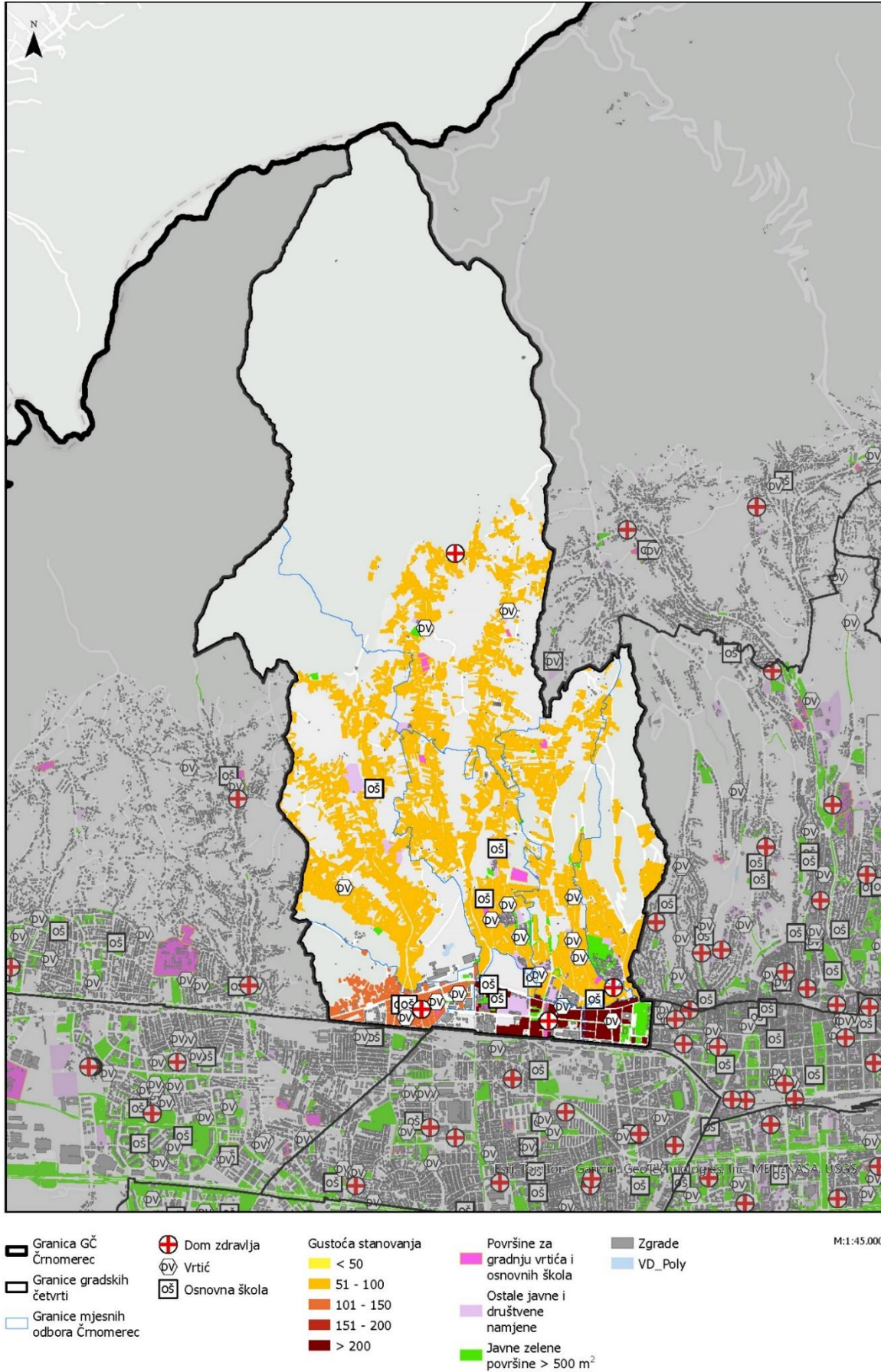
Prikaz 20. GČ Trešnjevka- sjever i Trešnjevka – jug

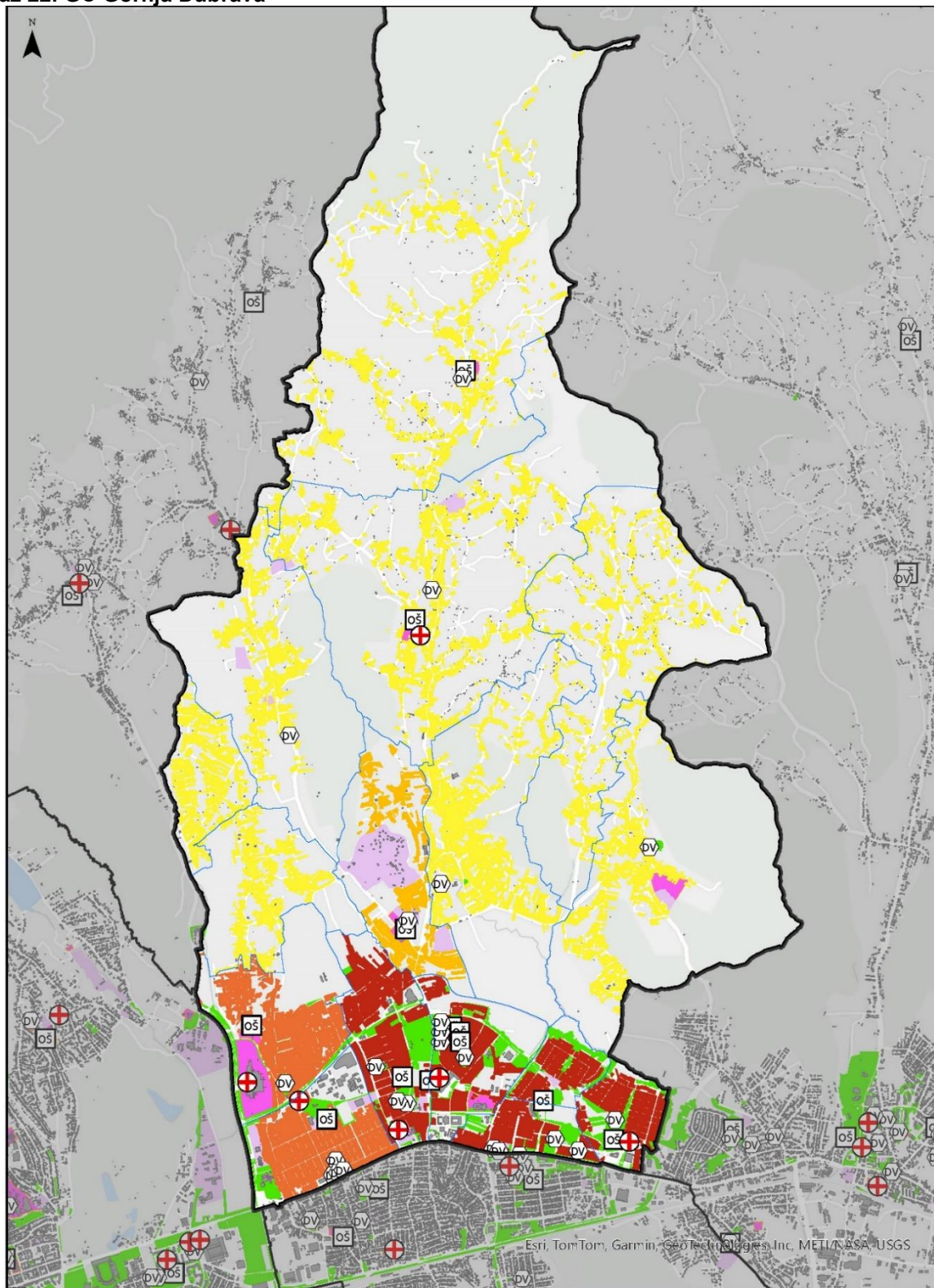
Esri, TomTom, Garmin, GeoTechnologies, Inc, METI/NASA, USGS

Prikaz 21. GČ Čnomerec

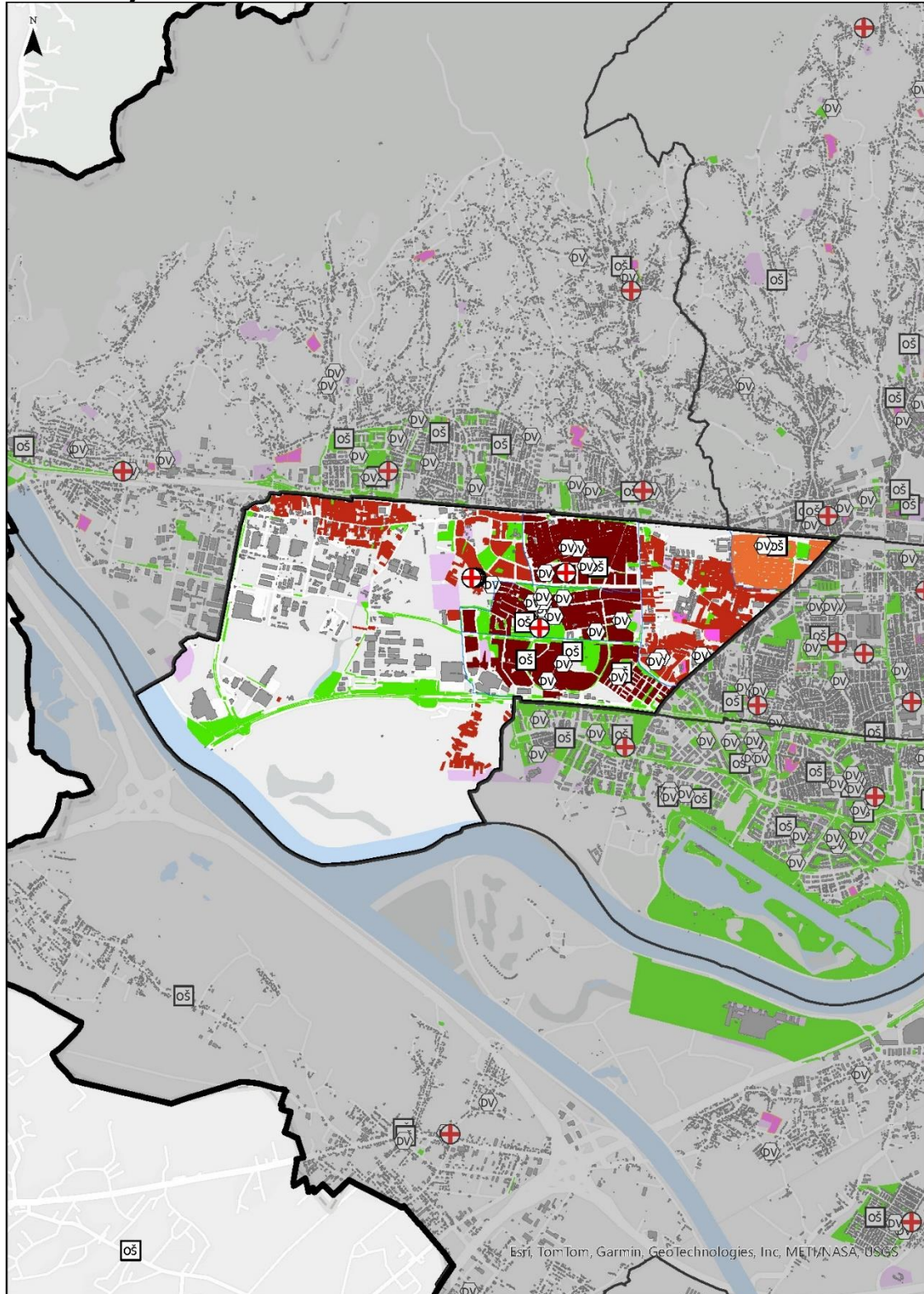

Prikaz 22. GČ Gornja Dubrava

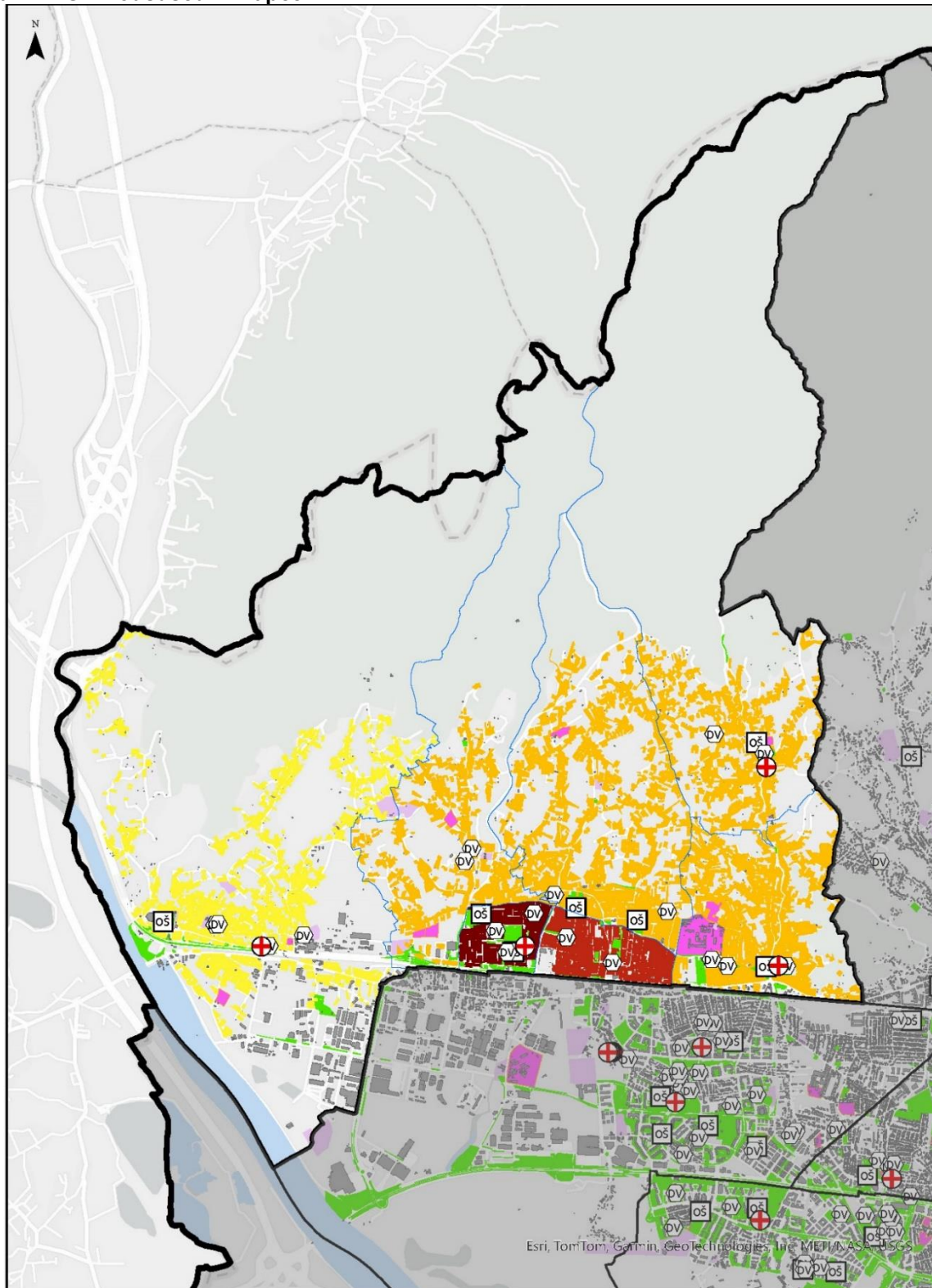

Granice gradskih četvrti	Dom zdravlja	Gustoća stanovanja	Javne zelene površine > 500 m ²	Zgrade	M:1:45.000
Granica GČ Gornja Dubrava	Vrtić	< 50	Površine za gradnju vrtića i osnovnih škola		
Granice mjesnih odbora	Osnovna škola	51 - 100	Ostale javne i društvene namjene		
		101 - 150			
		151 - 200			
		> 200			

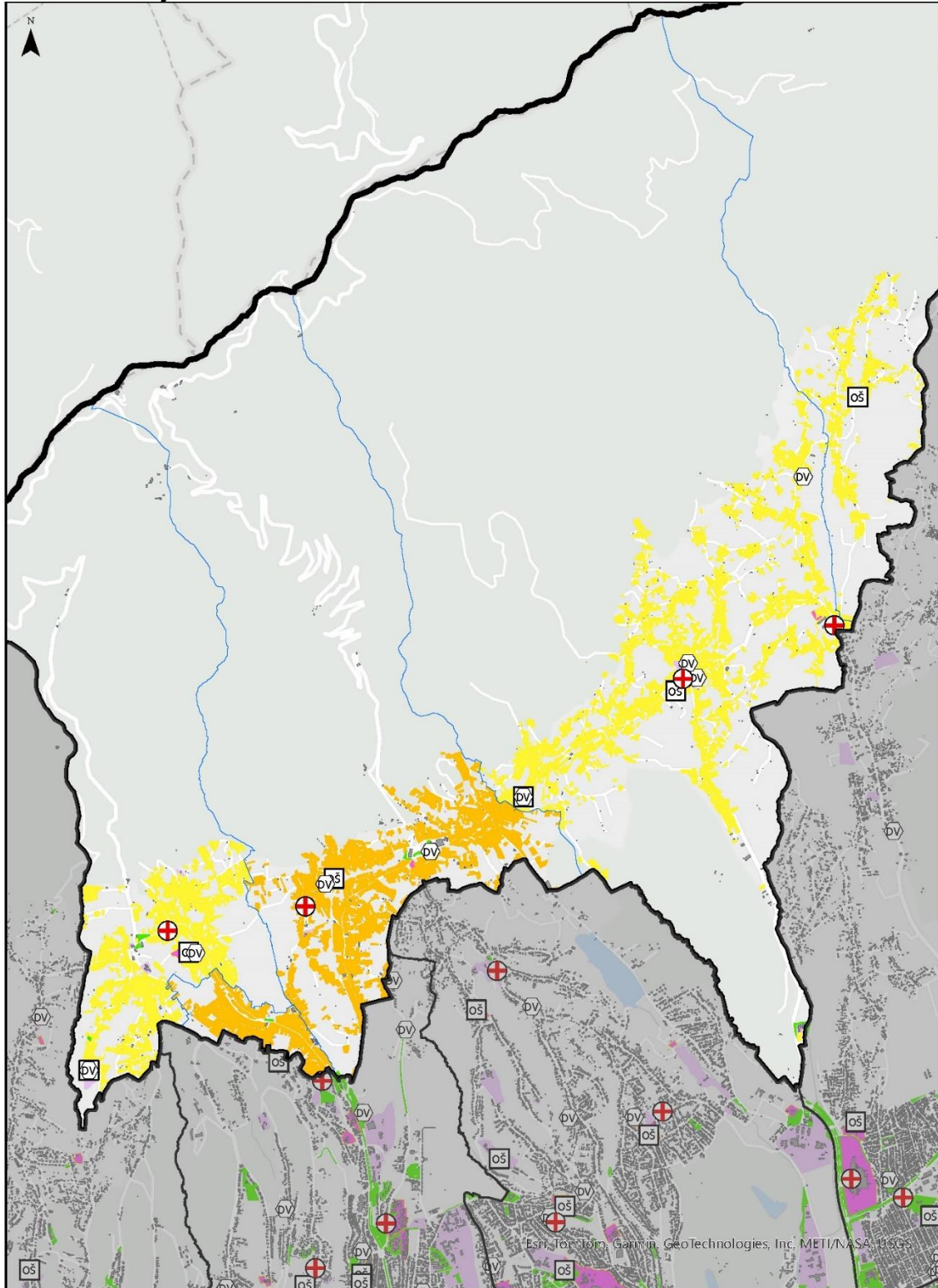
Prikaz 23. GČ Stenjevec

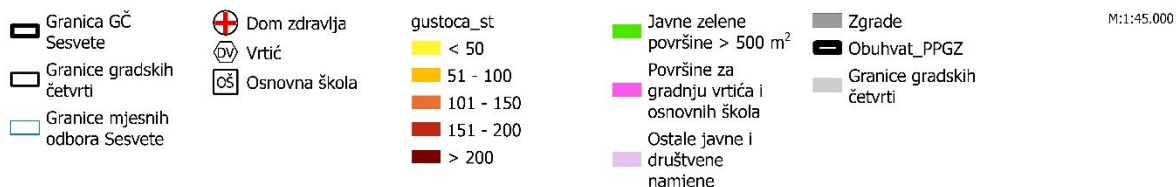
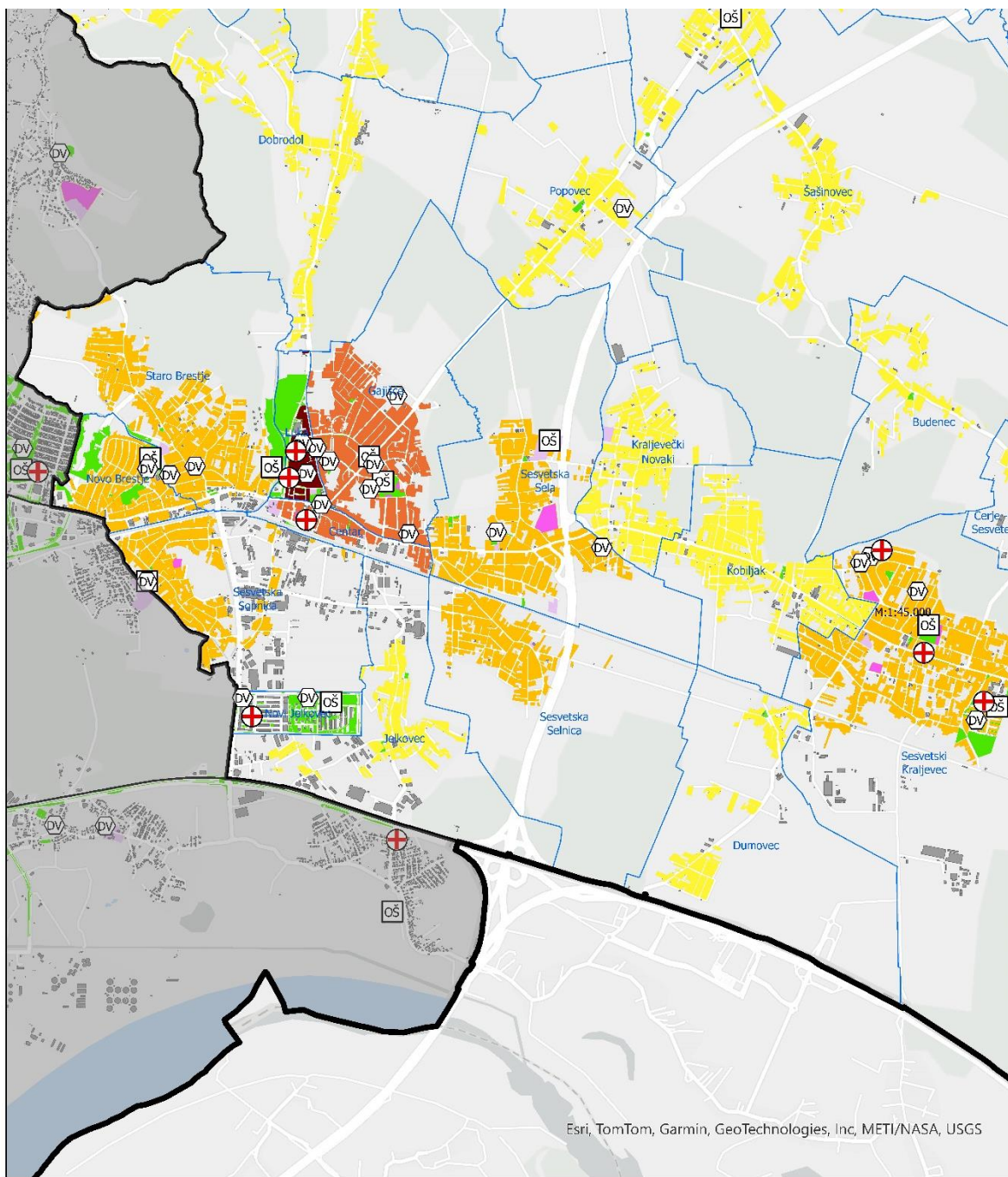
Prikaz 24. GČ Podsused – Vrapče

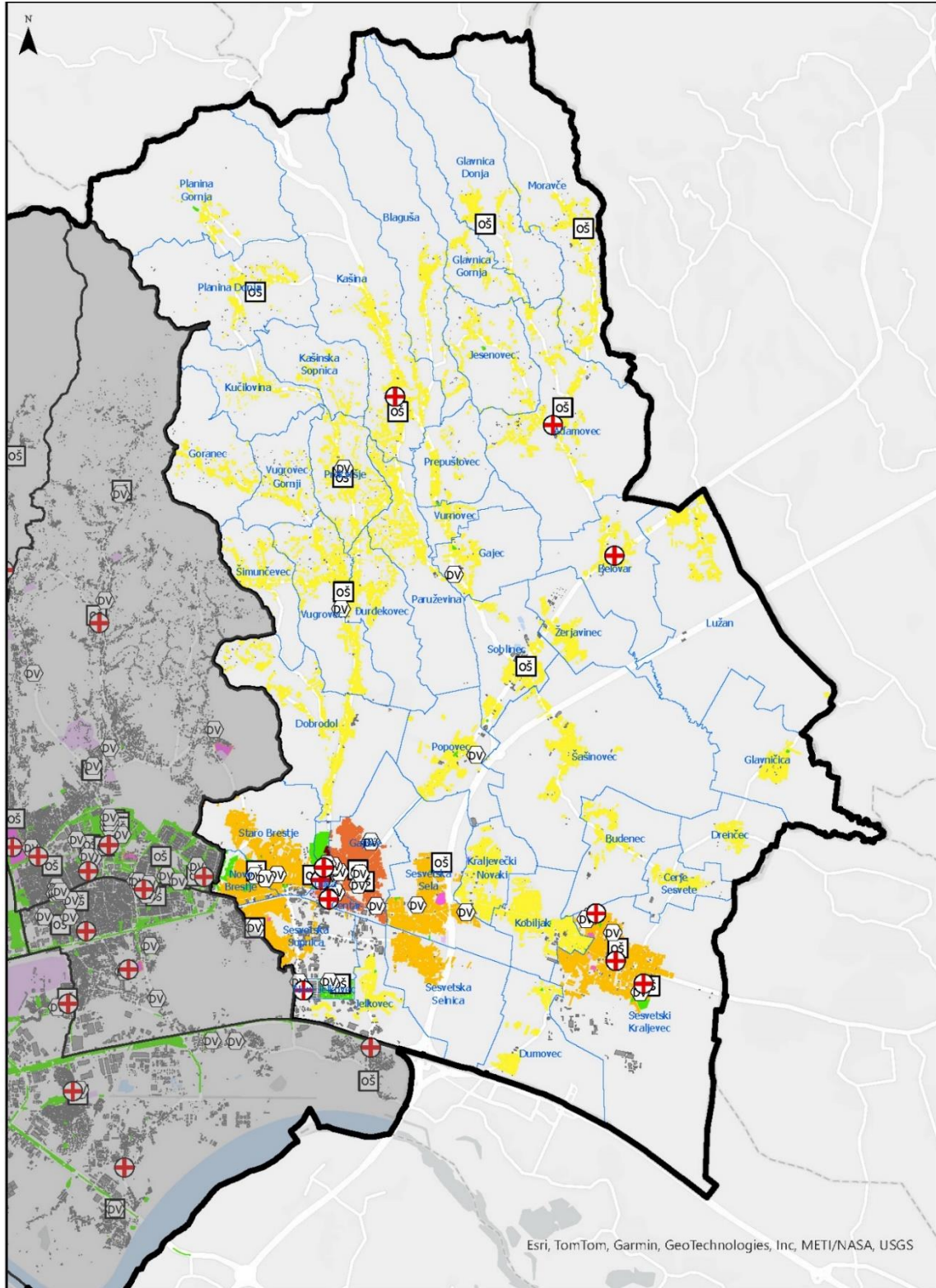
Prikaz 25. GČ Podsljeme

Prikaz 26. GČ Sesvete – urbani dio

Prikaz 27. GČ Sesvete

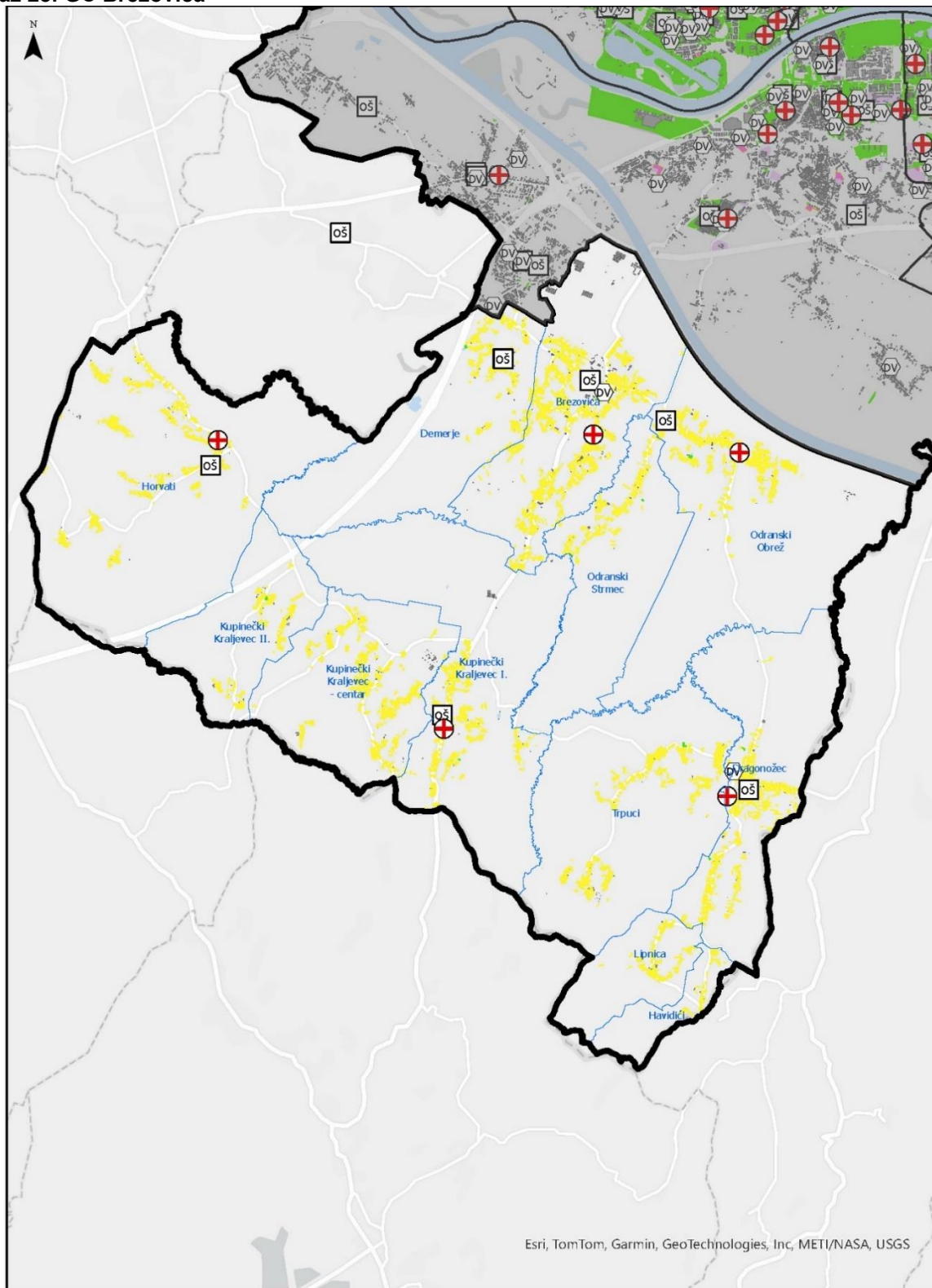

Esri, TomTom, Garmin, GeoTechnologies, Inc, METI/NASA, USGS

M:1:90.000

Granica GČ Sesvete	Dom zdravlja	gustoca_st	Javne zelene površine > 500 m ²	Zgrade
Granice gradskih četvrti	Vrtić	< 50	Površine za gradnju vrtića i osnovnih škola	Obuhvat_PPGZ
Granice mjesnih odbora Sesvete	Osnovna škola	51 - 100	Ostale javne i društvene namjene	Granice gradskih četvrti
		101 - 150		
		151 - 200		
		> 200		

Prikaz 28. GČ Brezovica

Granica GČ Brezovica	Dom zdravlja	Gustoća stanovanja < 50	Javne zelene površine > 500 m ²	Zgrade	M:1:90.000
Granice gradskih četvrti	Vrtić	51 - 100	Površine za gradnju vrtića i osnovnih škola	VD_Poly	
Granice mjesnih odbora Brezovica	Osnovna škola	101 - 150	Ostale javne i društvene namjene		
		151 - 200			
		> 200			

II.2.5. Zaštita stanovništva i vitalne infrastrukture

Gradu Zagrebu prijete opasnosti od iznenadnih i nekontroliranih nepoželjnih događaja koji mogu zahvatiti velike dijelove prostora i, ovisno o svojoj prirodi, neposredno ugroziti život i zdravlje ljudi te, oštećivanjem zgrada i infrastrukture, dubinski poremetiti život stanovništva i funkcioniranje Grada. Učinci takvog događaja nastavljaju se manifestirati dugo po njegovom završetku, kroz velike posljedice ekonomske gubitke i druge neizravne štete.

Nepoželjan događaj koji opsegom ili intenzitetom ili neočekivanošću ugrozi zdravlje ili ljudske živote ili imovinu veće vrijednosti ili okoliš, a čiji nastanak nije moguće spriječiti ili posljedice otkloniti redovitim djelovanjem nadležnih tijela državne uprave i postojećih operativnih snaga zaštite i spašavanja s područja jedinice lokalne i područne samouprave na kojem je događaj nastao, smatra se katastrofom. Katastrofalan događaj po kriteriju EU je onaj koji ugrozi život i zdravlje više od 1.500 osoba. S obzirom na gustoću naseljenosti, mogućnost katastrofalnih događaja na području Grada Zagreba procjenjuje se veoma velikom.

Uoči izvještajnog razdoblja, 2020. godine, područje Grada Zagreba zahvatila su dva izvanredna događaja: pandemija bolesti COVID-19 i dva potresa razorne snage. U srpnju 2023. Zagreb je pogodilo izuzetno snažno grmljavinsko nevrijeme s brzinama vjetera na granici orkanskih. Pandemija je izrazito, ali privremeno utjecala na društvene i gospodarske djelatnosti. Potresi i nevrijeme utjecali su na izgrađene strukture, a njihove posljedice u pojedinim dijelovima Grada zahtijevaju dugotrajnu sanaciju. U vrijeme finalizacije ovog izvješća, sanacija šteta od potresa na građevnom fondu još je bila u tijeku.

II.2.5.1. Pravni okvir

- zakoni i podzakonski akti

Preventivne mjere i operativno djelovanje u slučaju nepoželjnih događaja vrše se unutar sustava civilne zaštite, uspostavljenog sukladno Zakonu o sustavu civilne zaštite (NN 82/15, 118/18, 31/20, 20/21, 114/22) koji propisuje obveze države i jedinica područne i lokalne samouprave u organizaciji i izgradnji sustava. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužne su organizirati poslove iz svog samoupravnog djelokruga koji se odnose na planiranje, razvoj, učinkovito funkcioniranje i financiranje sustava civilne zaštite.

Specifične preventivne mjere i operativno djelovanje u slučaju pojedinih nepoželjnih događaja propisane su drugim zakonima i podzakonskim aktima, ovisno o vrsti događaja.

- mjere civilne zaštite u prostornom planiranju

Zakon o sustavu civilne zaštite propisuje da ministar unutarnjih poslova RH donosi pravilnik o mjerama civilne zaštite u prostornom planiranju.

U izvještajnom razdoblju donesen je Pravilnik o nositeljima, sadržaju i postupcima izrade planskih dokumenata u civilnoj zaštiti te načinu informiranja javnosti o postupku njihovog donošenja (NN 66/21). Pravilnik propisuje da se, u planu djelovanja civilne zaštite jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, podaci o području odgovornosti te jedinice organiziraju kao prostorni slojevi. Sudjelovanje stručnjaka iz područja prostornog planiranja predviđa se, po potrebi, prilikom izrade vanjskog plana civilne zaštite lokalne i područne (regionalne) samouprave u slučaju nesreća koje uključuju opasne tvari.

- **procjene ugroženosti**

Zakonom propisane obveze države i jedinica područne i lokalne samouprave obuhvaćaju donošenje procjena ugroženosti i izradu i donošenje planova zaštite i spašavanja.

- procjene državne razine

Tijekom izvještajnog razdoblja na snazi je bilo više procjena ugroženosti državne razine. Izdvajaju se tri iz kojih se može isčitati potencijalna ugroza područja Grada Zagreba:

- Državni zavod za radiološku i nuklearnu sigurnost izradio je u prosincu 2018. godine Procjenu nuklearne i radiološke ugroženosti Republike Hrvatske; temeljem te procjene, ravnatelj Zavoda donio je Odluku o određivanju planskih zona i područja za primjenu mjera zaštite,
- u studenom 2019., Vlada RH usvojila je Procjenu rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku,
- nova Procjena rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku usvojena je u ožujku 2024.

- procjene razine Grada Zagreba

U prvom dijelu izvještajnog razdoblja, na snazi je bila Procjena rizika od velikih nesreća za područje Grada Zagreba iz 2019. godine (SGGZ 6/19) i Vanjski plan zaštite i spašavanja u slučaju nesreća koje uključuju opasne tvari za područja postrojenja TE-TO Zagreb operatera HEP-Proizvodnja d.o.o., Terminal Žitnjak operatera JANAF d.d. i UNP1 Zagreb operatera INA-Industrija nafte d.d. iz 2020. (SGGZ 1/20).

Pravilnik o smjernicama za izradu procjena rizika od katastrofa i velikih nesreća za područje Republike Hrvatske i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 65/16) propisao je da se procjene rizika od velikih nesreća za područja jedinica lokalne samouprave izrađuju najmanje jednom u tri godine. Sukladno toj obvezi, u prosincu 2022. donesena je nova Procjena rizika od velikih nesreća za područje Grada Zagreba (SGGZ 38/22). Za procjenu su korišteni ažurirani i dopunjeni podaci, a u njoj je obrađeno 8 rizika:

1. potres,
2. poplava,
3. industrijske nesreće.
4. ekstremne temperature,
5. epidemije i pandemije,
6. nuklearna nesreća,
7. klizišta,
8. nesreće na odlagalištima otpada.

- izazovi i potrebe iz područja prostornog planiranja

U Procjeni rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku iz 2024. godine navodi se:

Stanje u prostornom planiranju potrebno je prioritetno regulirati kako bi se njegove vrijednosti i kvaliteta očuvale za razvojne potrebe budućih generacija. Republika Hrvatska provodi javne politike kojima se taj resurs štiti, ali su se, unatoč tome, pojavili izazovi koje valja riješiti. Navedeno je vidljivo u dijelom devastiranim urbanim strukturama kao posljedicama bespravne gradnje, onečišćenjima voda, nekontroliranoj eksploataciji šuma, degradaciji tala, neuređenim odlagalištima komunalnog otpada i utvrđenim slučajevima nekontroliranih odlaganja opasnog otpada, lošeg gospodarenja zemljištem te neodgovarajućim prenamjenama korištenja zemljišta. Jedan od identificiranih izazova je i nedosljednost u primjeni propisa u području građenja, posebno u segmentu primjene propisa protupotresne gradnje jer je značajan dio urbanih i turističkih središta te kulturnih dobara smješten na seizmički visoko rizičnom području.

II.2.5.2. Potencijalne ugroze i ranjiva područja

Potencijalne opasnosti s izraženim prostornim utjecajem mogu imati prirodne uzroke ili biti posljedica ljudskog djelovanja. U prvu kategoriju ubrajaju se elementarne nepogode poput potresa, poplava, bujica i aktiviranja klizišta. Druga obuhvaća tehničko-tehnološke katastrofe (u gospodarskim objektima i u prometu), nuklearne i radiološke nesreće te ratna i teroristička djelovanja.

Ublažavanje i otklanjanje posljedica elementarnih, odnosno prirodnih nepogoda regulirano je Zakonom o ublažavanju i uklanjanju posljedica prirodnih nepogoda (NN 16/19). Zakon definira prirodnu nepogodu kao iznenadne okolnosti, uzrokovane nepovoljnim vremenskim prilikama, seizmičkim uzrocima i drugim prirodnim uzrocima, koje prekidaju normalno odvijanje života, uzrokuju žrtve, štetu na imovini i/ili njezin gubitak te štetu na javnoj infrastrukturi i/ili u okolišu. Sukladno zakonu, prirodne nepogode su:

- potres,
- olujni i orkanski vjetar,
- požar,
- poplava,
- suša,
- tuča, kiša koja se smrzava u dodiru s podlogom,
- mraz,
- izvanredno velika visina snijega,
- snježni nanos i lavina,
- nagomilavanje leda na vodotocima,
- klizanje, tečenje, odronjavanje i prevrtanje zemljišta.

- procjene rizika i ranjivosti

U Procjeni rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku iz 2019. godine su za područje Grada Zagreba navedeni sljedeći stupnjevi rizika za pojedine vrste ugroze:

- nizak stupanj rizika: bolesti životinja, požari otvorenog tipa, snijeg i led, suša;
- umjeren: bolesti bilja;
- visok: ekstremne temperature (toplinski val), epidemije i pandemije, industrijske nesreće, poplave izazvane izlivanjem kopnenih vodenih tijela;
- vrlo visok: potres, klizišta.

U Procjeni iz 2024., po županijama se daje samo procjena ukupne razine rizika; za Grad Zagreb ona je niska. U pogledu ranjivosti i operativne spremnosti, društvena ranjivost Grada Zagreba smatra se niskom, gospodarska vrlo niskom, dok se ukupna operativna spremnost procjenjuje visokom (a spremnost postrojbi HGSS-a vrlo visokom).

S obzirom na prijetnju koju predstavljaju za stanovništvo i za strukture u prostoru, u *Procjeni rizika od velikih nesreća za područje Grada Zagreba* su rizici kategorizirani na sljedeći način:

Razoran potres je najveća prijetnja na području Grada Zagreba. Najugroženije su gradske četvrti Donji grad, Gornji grad - Medveščak, Čnomerec i Maksimir zbog velikog broja objekata koji neće izdržati razoran potres te starosne strukture stanovništva (otežana evakuacija zbog slabije pokretljivosti i uskih ulica koje mogu biti zakrčene ruševinama). Najmanje ugroženo područje od razornog potresa je područje Gradske četvrti Brezovica u kojoj je i značajno povoljnija starosna struktura stanovništva a i stambeni objekti su novijeg datuma izgradnje.

Poplava je najveća prijetnja u gradskim četvrtima Stenjevec, Trešnjevka - jug, Trnje, Peščenica - Žitnjak, Novi Zagreb - zapad i Novi Zagreb - istok. Najlošija je situacija na području Gradske četvrti Trnje jer se upravo tu nalazi najveći broj prizemnica koje su najizloženije poplavlivanju dok se na području Novog Zagreba uglavnom radi o visokogradnji pa je situacija što se tiče mogućeg stradavanja stanovništva nešto povoljnija. Prijetnja su i bujični potoci u podsljemenskoj zoni a od njih je najugroženije područje Gradske četvrti Gornja Dubrava. Zbog postojanja zaštitnih objekata (nasip i retencije) radi se o maloj vjerojatnosti poplavlivanja.

Industrijske nesreće najveća su prijetnja na području Gradske četvrti Peščenica - Žitnjak (TE-TO, INA Maziva) jer su upravo tu koncentrirani različiti industrijski objekti u kojima je moguć nastanak domino-efekta i prenošenja opasnosti na ostale susjedne objekte.

Ekstremnim temperaturama u slučaju toplinskih valova izložena su sva područja u Gradu Zagrebu podjednako. Malo je povoljnije stanje u podsljemenskoj zoni iznad 300 m nadmorske visine zbog utjecaja nadmorske visine i zelenila koje ublažava zagrijavanje.

I kada je riječ o **epidemijama i pandemijama** jednako je ugroženo stanovništvo na čitavom području Grada Zagreba, iako se kao kritične točke unosa patogena mogu izdvojiti Zračna luka "Dr. Franjo Tuđman", željeznički i autobusni kolodvor a kao nešto rizičnija područja gradske četvrti Donji grad i Gornji grad - Medveščak zbog prosječno najstarijeg stanovništva, a navedena populacija podložnija je fatalnom ishodu u slučaju zaraza.

S obzirom na sve navedene prijetnje može se zaključiti da je najugroženija stara jezgra Grada Zagreba (odnosno samo gradsko središte) zbog dva osnovna razloga: starosti građevina i starosne strukture stanovništva.

Gradska infrastruktura koja se u slučaju prirodnih nepogoda smatra kritičnom uključuje:

- 3.165 km podzemne plinske mreže.
- oko 3.500 km podzemnih cjevovoda javne vodoopskrbe
- oko 2.200 km podzemnih kanala mreže javne odvodnje
- 7 vodocrpilišta i 30 zdenaca
- 471 semaforiziranu lokaciju
- odlagalište otpada Prudinec/Jakuševac.

Posljednji od koraka u procesu procjene rizika je vrednovanje rizika. Ono je osnova za odabir mjera obrade rizika, odnosno za izradu javnih politika za smanjenje rizika od velikih nesreća.

Vrednovanjem se rizici svrstavaju u tri razreda:

1. **Prihvatljivi**: niski rizici, za koje uz uobičajene nije potrebno planirati poduzimanje dodatnih mjera,
2. **Tolerirani**:
 - a. umjereni, koji se mogu prihvatiti iz razloga što troškovi smanjenja rizika premašuju korist/dobit,
 - b. visoki, koji se mogu prihvatiti iz razloga što je njihovo umanjivanje nepraktično ili troškovi uvelike premašuju korist/dobit,
3. **Neprihvatljivi**: vrlo visoki rizici koji se ne mogu prihvatiti, izuzevši iznimne situacije. Rezultati procjene rizika dobiveni za svaki od rizika za područje Grada Zagreba su:

Tablica 29. Vrednovanje rizika prema ugrozi

SCENARIJ	VREDNOVANJE
Potres	neprihvatljiv
Poplava	neprihvatljiv
Industrijske nesreće	toleriran
Toplinski val	toleriran
Epidemije i pandemije	toleriran
Nuklearna nesreća	toleriran
Nesreće na odlagalištu otpada	toleriran
Klizišta	toleriran

Mogući događaji s katastrofalnim posljedicama i mjere zaštite

- potres

Negativno djelovanje potresa očituje se primarno oštećenjem, odnosno rušenjem građevina svih vrsta i oštećenjem infrastrukturnih sustava, uz vjerojatnost stradavanja stanovništva. Potres može prouzročiti katastrofalne posljedice.

Grad Zagreb leži na jednom od seizmički najaktivnijih područja u Republici Hrvatskoj. Seizmičnost na području Grada Zagreba prema staroj klasifikaciji iznosi VIII do IX stupnjeva inteziteta Mercalli-Cancani-Siebergove (MCS) ljestvice. Prema danas važećoj normi HRN EN 1998-1/NA, seizmičnost se definira poredbenim vršnim ubrzanjem tla tipa A s vjerojatnošću premašaja od 10 % u 50 godina za povratno razdoblje od 475 godina u jedinici gravitacijskog ubrzanja, tj. u m/s^2 . Seizmotektonski aktivne zone povezane su s najvažnijim rasjedima: savskim rasjedom koji se pruža padinama Vukomeričkih gorica i zonom medvedničkog rasjeda koji prolazi potezom žumberačka gora – Medvednica.

Najznačajnije aktivno epicentralno područje za Grad Zagreb je epicentralno područje Medvednice. Sukladno tome, sjeverni dio Zagreba seizmički je jače aktivan i time ugroženiji od južnog. Najugroženija je gradska četvrt Podsljeme, a najmanje ugrožena gradska četvrt Brezovica. U ostalih petnaest četvrti opasnost od potresa je podjednaka.

Ocjena ranjivosti pokazuje da bi, obzirom na veličinu i gustoću naseljenosti Zagreba, te njegovu središnju ulogu, već i slabiji potres imao katastrofalne posljedice. Ažuriranom *Procjenom ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša od katastrofa i velikih nesreća za područje Grada Zagreba* su mogući gubici i vjerojatnost stradavanja stanovništva procijenjeni na 5.626 poginulih, 11.539 ozljeđenih, te 10.632 zatrpanih osoba. Od ukupnog broja stambenih građevinskih jedinica postoji mogućnost da ih, uslijed oštećenja, za stanovanje ne bi bilo upotrebljivo 63.743, čime bi oko 168.000 stanovnika ostalo bez krova nad glavom. S obzirom na vrstu gradnje, najugroženija područja u gradu Gradu Zagrebu nalaze se u gradskim četvrtima Gornji grad - Medveščak, Donji grad, Črnomerec i Podsused - Vrapče.

U zaključku *Procjene rizika od velikih nesreća za područje Grada Zagreba*, za potres se navodi sljedeće:

Posljedice pojave jakog potresa mogu obuhvatiti oštećenja ili rušenje svih vrsta postojećih građevina, među kojima posebnu pozornost treba usmjeriti na stambene zgrade, vrijednu kulturno-spomeničku baštinu, objekte od posebne važnosti (primjerice bolnice i industrijske objekte) te kritične točke prometne i komunalne infrastrukture. Stoga se moguća pojava potresa mora povezati sa značajnom izravnom i neizravnim štetom na imovini, uz opasnost od ozbiljnih ozljeda i mogućeg gubitka ljudskih života. Posljedično, potres u naseljenom području, posebice ako se radi o regionalnom središtu ili području od strateške važnosti (primjerice za turizam), može izazvati potpuni poremećaj gospodarskih i društvenih odnosa u zajednici.

Razina sigurnog i udobnog života građana bitno ovisi o gradskoj infrastrukturi pa je njezino funkcioniranje važno omogućiti i u razdoblju neposredno nakon prirodne katastrofe. Grad Zagreb je s obzirom na geografski položaj između obronaka planine Medvednice i rijeke Save posebno osjetljiv u pogledu prometne protočnosti, pa je sigurnost objekata na kritičnim točkama, posebice mostova preko Save, od iznimne važnosti.

Sprečavanje potresa nije moguće, ali je provedba mjera za ublažavanje njegovih posljedica i pripremljenost zajednice od iznimne važnosti za brži oporavak i funkcioniranje Grada u cjelini. Od primarne važnosti bilo bi zbrinjavanje stanovništva. Evakuacija i premještanje stanovništva iz ugroženih područja odvijala bi se sukladno planovima zaštite i spašavanja.

Ured za upravljanje u hitnim situacijama je 2016. godine izradio *Upute za slučaj potresa u Gradu Zagrebu*, dio kojih je i karta s prikazom evakuacijskih koridora i prihvatnih i evakuacijskih površina.

Upute su distribuirane po javnim objektima na području Grada, a karte postavljene i na postajama i u vozilima javnog gradskog prijevoza.

- poplava

Jedina poplava koja bi mogla ugroziti objekte kritične infrastrukture na području Grada Zagreba nastala bi pucanjem savskog nasipa i izlivanjem rijeke Save iz korita. Nakon katastrofalne poplave 1964. godine, na području grada Zagreba formirano je riječno korito Save širine 100 m i dubine 1 do 2 m, s inundacijskim pojasom širine 100 m sa svake strane i novim nasipima visine 3 do 5 m, a od 1979. godine u funkciji je i odteretni kanal Sava – Odra, za odvodnju vode koju nasipi i inundacijsko područje ne bi mogli izdržati. Time je mogućnost poplavlivanja Save znatno reducirana, no ne može se u potpunosti isključiti. S obzirom na konfiguraciju terena, poplavljeno zemljište obuhvatilo bi dijelom ili u potpunosti 21 naselje, uključujući gotovo pola teritorija grada Zagreba. Procijenjeno je da bi u tom slučaju bilo ugroženo nešto više od 43% stanovništva Grada.

U podsljemenskoj zoni postoji realna opasnost od poplava bujičnih voda prouzročenih većom količinom oborina, osobito u zapadnom dijelu Zagreba (potoci Čnomerec, Vrapčak, Kustošak, Kunišćak). Bujice pritom uključuju i opasnost od ispiranja i erozije tla te, posljedično, nastanka odrona.

Mogućnost poplave prevenira se redovitim održavanjem zaštitne infrastrukture. Operativno upravljanje rizicima od poplava i neposredna provedba mjera obrane od poplava utvrđena je Državnim planom obrane od poplava (NN 84/10) i Glavnim provedbenim planom obrane od poplava. U početnom dijelu izvještajnog razdoblja na snazi je bio plan iz 2014. godine, a od ožujka 2018. novi plan istog naziva.

Mjere obrane od poplava na području Grada Zagreba provode se sukladno *Provedbenom planu obrane od poplava branjenog područja Sektor C – gornja Sava, branjeno područje 14: središnji dio područja malog sliva Zagrebačko prisavlje*. Glavni vodotoci na kojima se provode mjere obrane od poplava na području Grada Zagreba su rijeka Sava, odteretni kanal Odra i bujični potoci Medvednice (uključivo vodotokove Kašina, Glavničica i Vuger). Održavanje se provodi i na uspornim nasipima uz glavni odvodni kanal. Temeljna infrastruktura obrane od poplava opisana je u točki II.3.4.3. *Vodne građevine za obranu od poplava ovog Izvješća*.

Obranom od poplava upravljaju Hrvatske vode, a poslovi obrane od poplava su hitna služba. Neposrednu provedbu obrane od poplava na području Grada Zagreba Hrvatske vode su dodijelile pravnoj osobi Vodoprivreda Zagreb d.d.

- klizišta

Nestabilnost padina i mogućnost pojave klizišta rezultat je geoloških karakteristika zemljišta Grada Zagreba. Pretežito nestabilna područja nalaze se u podsljemenskoj zoni Zagreba i omeđena su na sjeveru granicom Parka prirode Medvednica, a na jugu crtom dodira podnožja Medvednice i savske nizine, odnosno uličnim potezom Ilica – Jurišićeva – Vlaška – Maksimirska – Novoselečki put – Lektrščica i dalje zamišljenom crtom preko područja gradske četvrti Sesvete prema sjeveroistoku. Na nestabilne padine otpada oko 14 % ukupne površine navedene zone.

Većina klizišta u Gradu Zagrebu nastaje kao posljedica ljudskog djelovanja, presijecanjem površinskog sloja zemljišta, a aktivira se u pravilu nakon veće količine oborina, kad se uslijed natapanja smanji kohezija tla i trenje između slojeva. Klizanje terena ugrožava u prvom redu izgrađene strukture, no i stanovništvo može biti ugroženo ako područje klizišta ne napusti na vrijeme. Procjenjuje se da je aktivnim klizištima koja se nalaze u naseljenim područjima Grada ugroženo oko 700 objekata i preko 1.500 stanovnika.

Hrvatski geološki institut dovršio je 2007. godine rad na I fazi detaljne inženjersko-geološke karte podsljemenske urbanizirane zone (DIGK faza I), kojom je obrađeno 707 klizišta; u II fazi (2015.-

2018.) dodano ih je ili ažurirano još 213. Broj klizišta na području Grada Zagreba nastavlja rasti te ih je u 2020. evidentirano preko tisuću. Praćenje klizišta kontinuirano se provodi.

U Stručnoj podlozi za Državni plan prostornog razvoja *Kartografski podaci o klizištima u GIS-u kao tematski sloj prirodnih ograničenja vezanih uz klimatske promjene* koju je u prosincu 2019. izradio Rudarsko-geološko-naftni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, za Grad Zagreb navodi se da 366,4 km² (57,1 % površine Grada) nije podložno na klizanje, 116,2 km² (18,1 %) su područja niske, a 158,7 km² (24,8 %) su područja visoke podložnosti na klizanje.

Najveće klizište u Gradu Zagrebu je Kostanjek u Podsusedu. Nastalo je 1963. godine kao posljedica rudarskih aktivnosti za potrebe tadašnje tvornice cementa u Podsusedu i obuhvaća područje od oko 1,2 km² iznad pogona cementare. Dubina klizišta je 90 m, volumen oko 32.000.000 m³. Podaci praćenja klizišta u razdoblju od 2012. godine do kraja 2019. ukazali su na ukupne pomake u iznosu do 70 cm, nastale kao posljedica intenzivnih oborina i porasta razina podzemne vode.

Zbog sve jačeg klizanja tla i ugrožavanja kuća (danas cca 250 stambenih objekata s oko 300 stanovnika), potkraj 1988. godine tvornica je prestala s radom. Izrada projekta stabilizacije klizišta pokrenuta je 2002. godine, zaključkom Gradskog poglavarstva Grada Zagreba (*Zaključak o osnivanju Stručnog povjerenstva za nabavu usluga za izradu projekta stabilizacije klizišta Kostanjek - Podsused, 1. etapa*; SGGZ 21/02), a 2005. izrađena je stručna podloga za lokacijsku dozvolu za građevinski projekt sanacije klizišta – I. etapa; lokacijska dozvola nije izdana.

Potkraj srpnja 2018., gradonačelnik Grada Zagreba osnovao je povjerenstvo za praćenje realizacije sanacije klizišta Kostanjek (SGGZ 19/18). Na klizištu se nalazi integrirani sustav automatiziranog praćenja pod nazivom „Opservatorij za praćenje klizišta Kostanjek”, postavljen radi kontinuiranog praćenja parametara klizanja u realnom vremenu, odnosno gibanja klizišta i pojava koje utječu na aktivnost klizišta. U veljači 2020., klizište Kostanjek odabrano je za jedno od tri pilot-područja projekta LandSlidePlan Hrvatske zaklade za znanost, Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Građevinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci s ciljem razvoja metodologije procjene podložnosti na klizanje za planiranje namjene zemljišta primjenom LiDAR tehnologije.

Grad Zagreb bio je jedan od 18 dionika projekta PRI-MJER „*Primijenjena istraživanja klizišta za razvoj mjera ublažavanja i prevencije rizika*”, koji se provodio od svibnja 2020. do travnja 2023. S ciljem izrade alata, mjera i preporuka za prilagodbu klimatskim promjenama vezano za klizišta, kako bi se unaprijedilo preventivno djelovanje kroz unaprjeđenje prostornog planiranja i civilne zaštite, kao i djelovanje u katastrofama uzrokovanim klimatskim promjenama u skladu sa strateškim i zakonodavnim okvirom EU i RH.

Za Grad Zagreb izrađena je *Karta zoniranja podložnosti na klizanje Grada Zagreba* s prikazom područja na kojima, s obzirom na prirodne preduvjete, mogu nastati klizišta. Radi se o oko 48 % područja Grada, pri čemu je 38% građevinskog područja smješteno u zonama podložnim na klizanje.

U okviru projekta je za rizično klizište Kostanjek u gradu Zagrebu izrađen Sustav za rano upozoravanje na klizišta (SRUK) koji prikazuje podatke kontinuiranog praćenja klizišta sensorima postavljenim na samom klizištu, a koji također daje informacije o stupnju upozorenja na opasna ubrzana gibanja klizišta koja mogu ugroziti stanovnike tog područja.

- tehničko-tehnološke nesreće

Industrijske (tehničko-tehnološke) katastrofe javljaju se kao iznenadni i nekontrolirani događaji prilikom upravljanja određenim sredstvima i obavljanja aktivnosti s opasnim (eksplozivnim, zapaljivim, otrovnim i dr.) tvarima. Ovisno o vrsti, količini i maksimalnoj koncentraciji opasnih tvari te udaljenosti objekata u kojima se njima rukuje od naseljenih područja, tehničko-tehnološka nesreća može prerasti u veliku nesreću ili katastrofu i ugroziti život i zdravlje ljudi, okoliš, kritičnu infrastrukturu i okolno gospodarstvo.

Postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari evidentiraju se u Registru postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari (RPOT). RPOT sadrži podatke o:

- vrsti i kategorijama opasnih tvari koje su prisutne u područjima postrojenja, a koje mogu uzrokovati veliku nesreću ili u istima mogu nastati prilikom velike nesreće,
- dopuštenim količinama opasnih tvari i/ili kategorija opasnih tvari te kriterijima prema kojima se iste klasificiraju kao opasne,
- mogućnosti pojave domino efekta,
- veličini zone ugroženosti u slučaju velike nesreće ili iznenadnog događaja te procjeni eventualnog broja žrtava u slučaju istih.

Potkraj 2020. u RPOT-u je bilo evidentirano 157 postrojenja (od toga 91 benzinska postaja), da bi do kraja 2024. njihov broj porastao na 162.

U većini postrojenja opasne tvari se nalaze u količini manjoj od graničnih vrijednosti, no u nekima od gospodarskih subjekata nalaze se u količini koja bi, u slučaju nesreće, mogla prouzročiti vrlo teške ili katastrofalne posljedice. Uvidom u RPOT utvrđeno je da se broj takvih postrojenja u Gradu Zagrebu u izvještajnom razdoblju mijenjao, kako je prikazano u tablici 39.

Navedena postrojenja pripadaju najvećim gospodarskim subjektima na području Grada Zagreba te uključuju TE-TO Zagreb, INA – logistički terminal UNP 1 i INA Maziva, JANAF – Terminal žitnjak, Zagrebačku pivovaru, Kemiku – Pogon proizvodnje, Scott Bader d.o.o., Dukat d.d. i druge.

Pretežiti dio evidentiranih postrojenja smješten je u gradu Zagrebu, od čega više od pola – uključujući neke s potencijalno najopasnijim utjecajem na okolni prostor - na području gradske četvrti Peščenica - Žitnjak.

Vanjskim planom zaštite i spašavanja u slučaju nesreća koje uključuju opasne tvari za područja postrojenja TE-TO Zagreb operatera HEP-Proizvodnja d.o.o., Terminal Žitnjak operatera JANAF d.d. i UNP1 Zagreb operatera INA - Industrija nafte d.d. iz 2020. godine obrađena su tri postrojenja.

Područje Vanjskog plana utvrđuje se na temelju analize rizika operatera i obuhvaća područje izvan perimetra pogona ("izvan ograde") unutar kojeg postoji mogućnost nastanka posljedica opasnih po život i zdravlje ljudi te štetnih posljedica po okoliš i materijalna dobra.

Temeljem višegodišnjeg praćenja prijevoza i provoza opasnih kemikalija na području Grada Zagreba može se reći da se kroz Zagreb ili pokraj njega transportira ukupno više od 150.000 tona opasnih kemikalija godišnje bez uračunavanja nafte i naftnih derivata (procjena na više od 3 milijuna tona). Više od 70 % svih kemikalija prolaze i zadržavaju se na zagrebačkom području, ali nesreća u prijevozu najviše je s naftnim derivatima. Prema ukupnim podacima u najvećim količinama se prevoze klorovodična kiselina, natrijev hidroksid i sumporna kiselina, a ostale kemikalije, osim naftnih derivata, u znatno manjim količinama.

- požar

Mogućnost izbijanja požara postoji na čitavom području Grada Zagreba, no procjene govore da je, zahvaljujući uređenju naselja i tipologiji gradnje u kombinaciji s poduzetim mjerama zaštite i velikim brojem interventnih jedinica, vjerojatnost za katastrofalan požar otvorenog tipa u izgrađenim strukturama vrlo malena. Vatrogasna zajednica Grada Zagreba ipak bilježi oko 3.000 intervencija godišnje, najvećim dijelom u pojedinačnim stambenim objektima (stanovima i kućama), no tek dio ih je vezan uz požar.

Klimatske prilike i tip vegetacije imaju preventivni učinak na izbijanje požara u prirodnom okruženju.

Gradska skupština Grada Zagreba je 2019. donijela Procjenu ugroženosti od požara i tehnološke eksplozije za područje Grada Zagreba (SGGZ 9/19). Temeljem odredbi navedenih u zaključku Procjene ugroženosti, gradonačelnik Grada Zagreba donosi Plan zaštite od požara Grada Zagreba. Taj je plan donesen u ožujku 2020. (SGGZ 07/20, 6/22, 23/23, 16/24, 21/25). Plan sadrži popis 114

pravnih osoba (gospodarskih i javnih / društvenih), razvrstanih u I. i II. kategoriju ugroženosti od požara.

- ostale ugroze

Elementarnom nepogodom smatraju se i požari, poplave, suše, tuča, jaki mrazovi, izvanredno velika visina snijega, snježni nanosi i lavine, nagomilavanje leda na vodotocima, odroni zemljišta i druge pojave takva opsega koje, ovisno o mjesnim prilikama, uzrokuju bitne poremećaje u životu ljudi na određenom području.

Navedene pojave u pravilu nemaju katastrofalne učinke na infrastrukturu niti na stanovništvo.

II.2.5.3. Civilna zaštita

Za intervenciju u slučaju izvanrednih događaja predviđene su snage sustava civilne zaštite.

Civilna zaštita je sustav organiziranja sudionika, operativnih snaga i građana za ostvarivanje zaštite i spašavanja ljudi, životinja, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša u velikim nesrećama i katastrofama i otklanjanja posljedica terorizma i ratnih razaranja.

Formiranje sustava

Operativne snage sustava civilne zaštite na području Grada Zagreba čine:

- Stožer civilne zaštite Grada Zagreba,
- 17 stožera civilne zaštite gradskih četvrti Grada Zagreba,
- operativne snage vatrogastva,
- operativne snage Hrvatskog Crvenog križa - Gradsko društvo Crvenog križa Zagreb,
- operativne snage Hrvatske gorske službe spašavanja - Stanica Zagreb,
- udruge građana od interesa za sustav civilne zaštite,
- 17 postrojbi civilne zaštite opće namjene Grada Zagreba,
- 3 postrojbe civilne zaštite specijalističke namjene Grada Zagreba,
- povjerenici i zamjenici povjerenika civilne zaštite,
- pravne osobe od interesa za sustav civilne zaštite na području Grada Zagreba.

Pravne osobe od interesa za sustav civilne zaštite na području Grada Zagreba su pravne osobe koje su svojim proizvodnim, uslužnim, materijalnim, ljudskim i drugim resursima najznačajniji nositelji tih djelatnosti na području Grada Zagreba. U njih se ubraja i Nastavni zavod za hitnu medicinu Grada Zagreba.

Teritorijalni ustroj

Od operativnih snaga sustava civilne zaštite na području Grada Zagreba, teritorijalno su ustrojeni stožeri i postrojbe opće namjene civilne zaštite Grada Zagreba i postrojbe vatrogastva.

- stožeri i postrojbe civilne zaštite

Stožeri i postrojbe opće namjene civilne zaštite ustrojani su na razini gradskih četvrti Grada Zagreba. Svaka od 17 postrojbi opće namjene sastoji se od upravljačke skupine (2 pripadnika) i više operativnih skupina (od 8 do 10 pripadnika), sukladno potrebama koje proizlaze iz Procjene rizika od velikih nesreća za područje Grada Zagreba.

- vatrogastvo

Operativne snage vatrogastva na području Grada Zagreba čine Javna vatrogasna postrojba Grada Zagreba (JVP GZ) i dobrovoljna vatrogasna društva (DVD-i) udružena u Vatrogasnu zajednicu Grada Zagreba. Vatrogasna zajednica Grada Zagreba pod nadležnošću je Hrvatske vatrogasne zajednice u operativnom i provedbenom smislu.

JVP GZ je razmještena u pet vatrogasnih postaja (VP) na području grada Zagreba (VP Centar, VP Dubrava, VP Jankomir, VP Novi Zagreb i VP Žitnjak), s ukupno 305 vatrogasaca. Na području Grada Zagreba aktivno je 57 DVD-a.⁹ U izvještajnom razdoblju broj članova porastao je s nešto preko 9.000 na više od 11.500 članova (u Izmjenama Plana zaštite od požara iz 2024. godine [SGGZ 16/24] daju se podaci o ukupno 11.818 članova).

Pretežiti dio DVD-a formiran je u manjim naseljima Grada Zagreba. DVD Hrašće, DVD Dragonožec, DVD Kupinečki Kraljevec, DVD Kašina, DVD Sesvete, DVD Šestine i DVD Moravče su planskim dokumentima zaštite od požara Grada Zagreba određena kao stožerna dobrovoljna vatrogasna društva.

Planom zaštite od požara ustanovljeno je 5 požarnih zona (Požarne zone Centar, Istok, Jug i Zapad te Požarna industrijska zona Žitnjak), definirane su njihove granice i vatrogasne postrojbe za intervencije.

⁹ U 2025. godini, nakon izvještajnog razdoblja, broj DVD-a smanjen je na 54.

II.3. GOSPODARSKE DJELATNOSTI

II.3.1. Struktura gospodarstva Grada Zagreba

Grad Zagreb središte je inovacija i istraživanja u hrvatskom gospodarstvu, u kojem je koncentrirano najviše poduzeća u Državi, kako u uslužnim, tako i proizvodnim djelatnostima, i koji svoju priliku za razvoj pronalazi u zelenoj i digitalnoj transformaciji. U strukturi gospodarstva Grada Zagreba dominiraju uslužne djelatnosti. U ukupnom broju zaposlenih u pravnim subjektima na području Grada, preko 80 % otpada na djelatnosti tog sektora.

Primarne djelatnosti – poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo zastupljene su s manje od 0,5 % zaposlenih i nemaju gotovo nikakvu gospodarsku ulogu. Pretežiti dio poljoprivrednih gospodarstava čine mala privatna gospodarstva s proizvodnjom za vlastite potrebe.

Od djelatnosti sekundarnog sektora, eksploatacija mineralnih sirovina potpuno je obustavljena, prerađivačka industrija zastupljena je s oko 10 % zaposlenih, udio zaposlenih u djelatnostima iz područja energetike se u izvještajnom razdoblju smanjio s 1,8 na 1,7 %, a udio zaposlenih u građevinarstvu povećao sa 6 na 7 %.

U izvještajnom razdoblju se broj zaposlenih u pravnim subjektima na području Grada Zagreba ukupno povećao za 9 %. Porast broja zaposlenih zabilježen je u gotovo svim djelatnostima po područjima određenima Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti 2007 (NKD2007).

poduzetništvo

Prema podacima Registra godišnjih financijskih izvještaja Financijske agencije Republike Hrvatske, krajem 2020. su na području Grada Zagreba poslovala 47.374 poduzetnika s ukupno 369.080 zaposlenih. Do kraja 2024., broj poduzetnika porastao je za 13,7 %, na 52.718, uz povećanje broja zaposlenih na 394.760 (porast za 7 %).

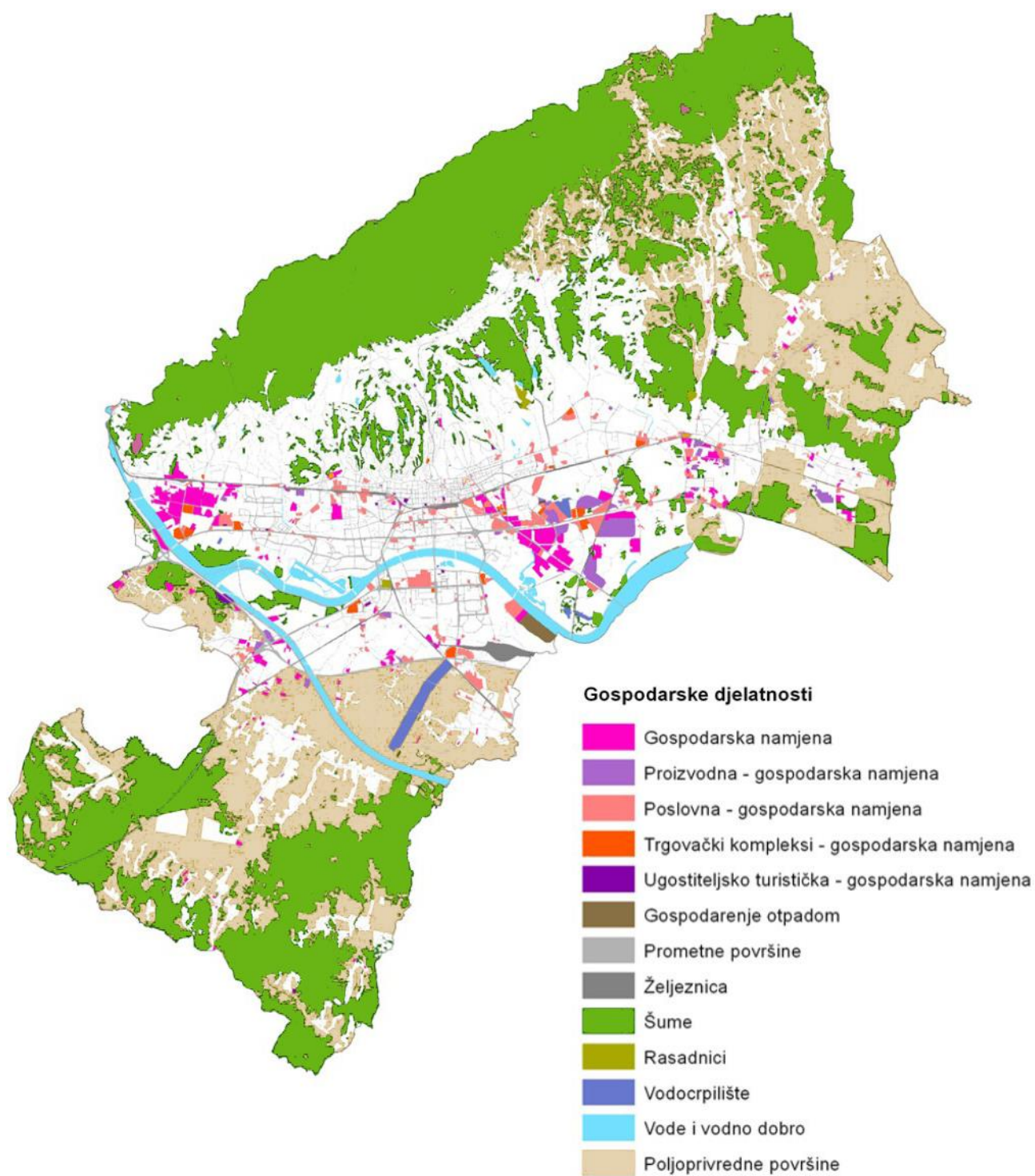
Mikro, mali i srednji poduzetnici sačinjavaju 99,6 % ukupnog broja poduzetnika na području Grada Zagreba i zapošljavaju 60,2 % od ukupno zaposlenih kod poduzetnika.

potpora razvoju malog gospodarstva

Grad Zagreb pruža financijsku, edukativnu i drugu potporu razvoju malih gospodarstvenih subjekata iz područja poljoprivrede i šumarstva, kao i obrta, malog i srednjeg poduzetništva. Za poticanje razvoja tih skupina djelatnosti Grad donosi posebne programe.

Tijekom većeg dijela izvještajnog razdoblja, potpora je pružana temeljem Programa održivog razvoja poljoprivrede, šumarstva i ruralnog prostora Grada Zagreba 2016.-2020., čija je provedba zaključcima Gradske skupštine Grada Zagreba produljavana do kraja 2023. godine (SGGZ 3/16, 4/21, 29/21, 17/23), i Programa poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2019. - 2023. (SGGZ 6/19). U 2024. doneseni su novi programi: Program poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2024. - 2030. (SGGZ 14/24) i Program poticanja održivog razvoja poljoprivrede i šumarstva u Gradu Zagrebu u razdoblju od 2024. do 2027. (SGGZ 21/24).

Prikaz 29. Zone gospodarskih djelatnosti u prostoru Grada Zagreba

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 30. Udio zaposlenih u pravnim subjektima, prema područjima NKD-a 2007.

područja djelatnosti		broj zaposlenih (godišnji prosjek)					razlika '24.-'20.	
		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	broj	%
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1.170	1.129	1.186	1.551	1.631	461	+ 39,40
B	Rudarstvo i vađenje	512	492	481	490	487	- 25	- 5,13
C	Prerađivačka industrija	41.767	41.637	41.130	40.613	42.333	566	+ 1,36
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	3.585	3.670	3.674	3.664	3.764	179	+ 4,99
E	Vodoopskrba, odvodnja, gospodarenje otpadom, sanacija okoliša	3.592	3.462	3.445	3.328	3.478	- 114	- 3,28
F	Građevinarstvo	24.192	25.975	26.805	28.081	30.115	5.923	+ 24,48
G	Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala	66.008	68.173	66.799	67.736	69.588	3.580	+ 5,42
H	Prijevoz i skladištenje	19.218	19.451	20.200	20.028	21.165	1.947	+ 10,13
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	16.482	15.572	16.855	17.814	19.194	2.712	+ 16,45
J	Informacije i komunikacije	27.829	29.670	33.550	36.198	36.740	8.911	+ 32,02
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	18.045	17.953	18.010	17.946	17.977	- 68	- 0,38
L	Poslovanje nekretninama	4.268	3.649	3.877	4.228	4.292	24	+ 0,56
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	29.550	30.527	32.208	33.720	34.427	4.877	+ 16,50
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	19.877	20.870	21.931	22.237	22.933	3.056	+ 15,37
O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	47.494	47.396	47.211	46.124	45.879	- 1.615	- 3,52
P	Obrazovanje	29.191	29.976	30.921	30.668	31.221	2.030	+ 6,92
Q	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	29.139	29.775	30.607	30.588	31.609	2.470	+ 7,08
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	8.899	8.750	8.986	9.134	9.577	678	+ 7,62
S	Ostale uslužne djelatnosti	7.029	7.034	7.144	7.186	7.282	253	+ 3,60
UKUPNO		397.844	405.160	415.022	421.336	433.692	35.848	+ 9,01

Izvor podataka: DZS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Za područja djelatnosti T (djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe) i U (djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela) podaci nisu bili dostupni u vrijeme finalizacije ovog izvješća.

II.3.2. Prostorne potrebe i realizacija sadržaja

Većina gospodarskih djelatnosti zahtijeva specifično uređenje prostora. Primarne djelatnosti, kojima se ostvaruje proizvodnja hrane i sirovina, prirodno imaju i najveće potrebe za prostorom. Sekundarne, proizvodno-prerađivačke djelatnosti, ovisno o tehnološkom procesu zahtijevaju razmjerno velike prostore i dobru infrastrukturnu opremljenost. Tercijarne djelatnosti postavljaju razmjerno najmanje zahtjeve za prostorom; većina ih se odvija u pojedinačnim objektima unutar cjelovitih stambeno-poslovnih zona, dok se tek za veće trgovačke i ugostiteljsko-turističke sadržaje formiraju posebne zone.

Poljoprivreda

U Programu održivog razvoja poljoprivrede, šumarstva i ruralnog prostora Grada Zagreba 2016. - 2020. (SGGZ 03/16, 04/21), agrarna struktura na prostoru Grada ocijenjena je nepovoljnom za intenzivan razvoj suvremene i specijalizirane poljoprivredne proizvodnje i osnovnom zaprekom za postizanje proizvodnje konkurentne poljoprivredi EU. U vlasništvu Republike Hrvatske je 931,84 ha (cca 4,3 %) poljoprivrednog zemljišta na području Grada Zagreba, dok je ostalo zemljište u privatnom vlasništvu. Gotovo 75% gospodarstava na području Grada Zagreba ima manje od 5 ha zemljišta, a prosječna veličina posjeda je 3,5 ha. Veličina privatnog posjeda i rascjepkanost parcela iznimno je nepovoljna: radi se primarno o malim posjedima, veličine do 1 ha, rascjepkanim na više čestica. Rascjepkanost parcela otežava korištenje suvremene tehnike i tehnologije u procesu proizvodnje te u znatnoj mjeri smanjuje proizvodni, a time i komercijalni potencijal. Iskustvo pokazuje da su do danas na tržištu uspjela obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja su se ili koristila suvremenim znanjima i tehnologijama, ili okrupnila posjed, ili su uspjeli stvoriti prepoznatljivu proizvodnu marku. Posebno su uspješna ona gospodarstva u kojima je uspješno provedena i "smjena generacija".

Tijekom 2020. godine, Državni zavod za statistiku (DZS) proveo je Popis poljoprivrede. Na području Grada Zagreba je 2020. bilo 1.980 poljoprivrednih gospodarstava, od čega 1.930 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i 50 poslovnih subjekata ili njihovih dijelova. Za poljoprivrednu proizvodnju ukupno se koristi 9.510 ha poljoprivrednog zemljišta; oko 7.700 ha (cca 81 %) koriste obiteljska gospodarstva, a oko 1.810 ha (cca 19 %) poslovni subjekti. Ekološkim uzgojem bavilo se, ili se za njega pripremalo 40 gospodarstava, a 1.230 gospodarstava držalo je ukupno 6.500 jedinica stoke.

Podaci popisa potvrdili su da se poljoprivredom kao primarnom gospodarskom djelatnošću bavi vrlo malen dio stanovništva Grada Zagreba. Udio korištenja poljoprivrednih površina za tržišno orijentiranu proizvodnju je nizak; 2020. se u tu se svrhu koristilo samo 2.152 ha, odnosno niti 10 % ukupno obrađivanoga zemljišta.

Podaci DZS-a za 2023. godinu pokazuju porast broja gospodarstava uz istovremeno smanjenje korištene poljoprivredne površine. Razlog tome je što dio gospodarstava s prebivalištem ili sjedištem u Zagrebu obavlja poljoprivrednu proizvodnju u drugim dijelovima Hrvatske.

Gospodarski okvir ipak ne daje točnu sliku, budući da se pretežiti dio poljoprivredom bavi kao sekundarnom djelatnošću, odnosno za vlastite potrebe.

Neki primarni poljoprivredni proizvođači povezuju se u proizvođačke organizacije, s ciljem da kroz koncentriranje ponude i plasiranje na tržište proizvoda vlastitih članova, odnosno kroz pregovore s otkupljivačima postignu povoljnije uvjete otkupa njihovog primarnog proizvoda. U izvještajnom razdoblju se broj priznatih proizvođačkih organizacija u Gradu Zagrebu mijenjao od 3 (2021.-2022.), preko 4 (2023.) do 2 (2024.).

Poljoprivredno zemljište

Poljoprivredno zemljište kao planska kategorija definirano je Prostornim planom na području suburbanih i ruralnih naselja Grada Zagreba, dok ga na urbanom području grada Zagreba i Seseveta planska dokumentacija ne prepoznaje.

Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta na području Grada Zagreba iznosi 21.732,8 ha (otprilike trećinu ukupne površine Grada). Glavnina poljoprivredne proizvodnje odvija se na 14. 264 ha poljoprivrednog zemljišta izvan urbanog područja Grada Zagreba (odnosno, područja obuhvata generalnih urbanističkih planova naselja Zagreb i Sesvete), pretežitim dijelom u sjeveroistočnome i južnome dijelu Grada Zagreba. Od toga, 25 % čine površine pogodne za povrtlarstvo, 39,6 % čine površine pogodne za ratarstvo, 12,6 % površine pogodne za stočarstvo, 11,0 % površine pogodne za vinogradarstvo i 11,8 % površine pogodne za voćarstvo.

Prema podacima projekta Inventarizacija poljoprivrednog zemljišta Grada Zagreba i preporuke za poljoprivrednu proizvodnju, koji je izradio Agronomski fakultet 2008., oranica na području Grada Zagreba ima 15.242,8 ha, vinograda i voćnjaka 258 ha, livada koje se koriste za poljoprivrednu proizvodnju 3.342,4 ha, a manjih poljoprivrednih površina koje čine kategoriju poljoprivredne površine - mozaici 2.890 ha. U kasnijem razdoblju inventarizacija nije rađena, no Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje je 2024. godine pokrenuo ažuriranje navedene studije.

Poljoprivredno zemljište u stvarnosti postoji i unutar granica GUP-a Zagreba i Sesveta, u obliku zelenih površina pripadajućih parceli obiteljske kuće, kao i zelenih i drugih površina koje još nisu privedene planskoj namjeni. Obje skupine površina koriste se za uzgoj malih količina voća i povrća, u pravilu za osobne potrebe. Kao krajobrazna vrijednost prepoznati su vinogradi na podsljemenskom području.

Struktura poljoprivrede i gospodarski značaj

Na području Grada zastupljeni su svi vidovi poljoprivredne proizvodnje (ratarstvo, povrtlarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, peradarstvo, svinjogojstvo, stočarstvo i uzgoj ribe), no tek mali dio njih ima gospodarski značaj. Prema kategoriji korištenja na teritoriju Grada Zagreba prisutne su sve kategorije poljodjelskih površina (oranice, vrtovi, voćnjaci, vinogradi, livade, pašnjaci). One se prema kvaliteti i uporabnoj vrijednosti tla u krajoliku dijele na dvije osnovne skupine: oranice i livade u savskoj nizini te oranice, voćnjake, vinograde i livade na sjevernim gradskim obroncima i na Vukomeričkim goricama.

S obzirom na strukturu poljoprivredne proizvodnje, Grad Zagreb je tradicionalno voćarsko proizvodno područje, a za uzgoj povrća ima znatno veće prirodne potencijale od razine današnje proizvodnje. Najveće ratarske površine nalaze se u pojasu između zagrebačke obilaznice i Vukomeričkih gorica u južnom dijelu Grada Zagreba. Vinogradarstvo je ograničeno primarno na proizvodnju vina za osobne potrebe. U Gradu Zagrebu je stočarstvo razmjerno slabo zastupljeno.

Područje na kojem je dozvoljeno držanje domaćih životinja definirano je Naredbom o određivanju područja Grada Zagreba na kojima se dopušta držanje domaćih životinja (SGGZ 16/19, 27/19, 16/20, 21/20). Njome je držanje domaćih životinja dopušteno izvan granica generalnih urbanističkih planova grada Zagreba i Sesveta, te iznimno unutar granica Generalnoga urbanističkog plana grada Zagreba na točno određenom području koje obuhvaća rubne (suburbane i ruralne) dijelove naselja Zagreb.

Tablica 31. Struktura poljoprivrednih gospodarstava na području Grada Zagreba, 2020. i 2023.

Veličina gospodarstva	Ukupna površina (ha)		Korištena površina (ha)		Broj gospodarstava		Obujam proizvodnje (euro)	
	2020.	2023.	2020.	2023.	2020.	2023.	2020.	2023.
bez zemlje	10	70	-	-	90	50	2.004.390	1.320.120
manje od 2 ha	1.310	2.020	710	1.080	810	1240	2.778.760	4.828.240
od 2 do 4,9 ha	2.830	2.720	2.120	1.870	650	590	4.643.890	2.341.670
od 5 do 9,9 ha	2.310	3.040	1.850	2.440	270	370	3.442.910	8.348.030
od 10 do 19,9 ha	1.530	1.050	1.330	920	100	70	2.765.870	1.162.040
od 20 do 29,9 ha	550	620	520	600	20	30	996.560	977.210
od 30 do 49,9 ha	430	430	420	420	10	10	445.130	602.220
od 50 do 99,9 ha	980	600	980	600	10	10	1.251.220	882.220

Veličina gospodarstva	Ukupna površina (ha)		Korištena površina (ha)		Broj gospodarstava		Obujam proizvodnje (euro)	
	2020.	2023.	2020.	2023.	2020.	2023.	2020.	2023.
100 ha i više	1.590	1.320	1.590	1.320	10	10	2.260.130	3.175.040
Ukupno	11.530	11.860	9.510	9.250	1.980	2.360	20.588.850	23.636.790

Izvor podataka: DZS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Šumarstvo

Površine šuma na području Grada Zagreba obuhvaćaju cca 22.340 ha, odnosno cca 35 % ukupne površine Grada Zagreba. Privatne šume pokrivaju površinu od 10.466,39 ha, od čega je uređeno 10.190,70 ha (97,37 %), a neuređeno 275,69 ha (2,63 %), dok je u vlasništvu Republike Hrvatske 8.798 ha. O površini šuma u vlasništvu Grada Zagreba ne postoji baza podataka jer se one ne nalaze niti u jednom šumskogospodarskom planu. Površina šuma kojima gospodari MORH također nije poznata.

Preklapanjem katastarske podloge, šumskogospodarskih planova i prostorno-planskih dokumenata uočava se neusklađenost prikaza površina pod šumom. Stoga je Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje 2024. godine naručio izradu nove stručne podloge, koja bi trebala dati ažurirane podatke o površinama pod šumom na području Grada Zagreba.

Šumama se gospodari temeljem Zakona o šumama (NN 68/18, 115/18, 98/19, 32/20, 145/20, 101/23, 36/24) i podzakonskih akata, šumsko-gospodarskih osnova i programa za gospodarenje, u skladu s pravilima struke. Na području Grada Zagreba državnim šumama gospodari trgovačko društvo Hrvatske šume d.o.o. preko Uprave šuma Zagreb odnosno šumarija Zagreb, Remetinec i Dugo Selo. Razgraničenje uprava šuma, odnosno šumarija ne slijedi upravno-teritorijalnu podjelu RH, tako da pod nadležnost navedenih šumarija potpadaju i neke šume na području Zagrebačke županije, u pojasu granice s Gradom Zagrebom.

Državne šume na području Grada Zagreba raspoređene su u 11 gospodarskih jedinica, s drvnom zalihom od oko 2,5 milijuna m³ i godišnjim prirastom od oko 70.000 m³.

Obzirom na udio, kvalitetu i rasprostranjenost šumskih površina na prostoru Grada prisutne su, u većoj ili manjoj mjeri, sve općekorisne funkcije šuma kao što su zaštita tla, prometnica i drugih objekata od erozije vodom i vjetrom, bujica i poplava, uravnoteženje vodnih odnosa u krajobrazu, pročišćavanje voda procjeđivanjem kroz šumsko tlo te opskrba podzemnih tokova i izvorišta pitkom vodom, povoljni utjecaj na klimu i na prostoru Grada preostalu poljodjelsku djelatnost, pročišćavanje onečišćenoga zraka, utjecaj na ljepotu krajobrazu, stvaranje povoljnih uvjeta za ljudsko zdravlje, osiguranje prostora za odmor i rekreaciju te edukaciju, očuvanje genofonda šumskoga drveća i ostalih vrsta šumske biocenoze, ublažavanje učinka staklenika atmosfere, opća zaštita i unapređivanje okoliša postojanjem šumskih ekosustava kao biološkoga kapitala velike vrijednosti, itd.

Zdravstveno stanje, kvaliteta i druge karakteristike šuma na području Grada Zagreba može se okarakterizirati kao zadovoljavajuće, iako će se pravi uvid dobiti nakon izrade prvih Programa gospodarenja i početka rada operative na terenu.

Kao i kod poljoprivrednih površina, i u slučaju šuma i šumskog zemljišta zapaža se trend njihove prenamjene u druge planske namjene, odnosno korištenje šumskog zemljišta za gradnju. Prenamjene se najčešće odvijaju gradnjom suprotno prostornoj dokumentaciji i drugoj regulativi, uz naknadno potvrđivanje izvedenog stanja. To je ireverzibilan proces kojim se trajno gube šumsko zemljište i šuma, a time i njene mnogostruke funkcije, osobito unutar urbanih cjelina.

Tablica 32. Površina šuma kojima gospodare Hrvatske šume d.o.o. na području GZ

Šumarija	Gospodarska jedinica	površina (ha)			
		namjena šume			Ukupno
		gospod.	zaštitna	posebna	
Zagreb	Sljeme – Medvedgradske šume			2.394	2.394
	Markuševačka gora			2.112	2.112
	Bistranska gora			5	5
	Limbuš – Sava	89			89
Dugo Selo	Duboki jarak	527			527
	Črnovščak	224			224
	Zelinske šume	108		112	220
Remetinec	Obreški lug	1.428			1.428
	Stupnički lug	517		17	534
	Vukomeričke gorice - Horvati	847			847
Hortikultura	Park šume Grada Zagreba	393		2	395
Pisarovina	Gračec - Lučelnica	14			14
Velika Gorica	Vukomeričke gorice	2			2
Ukupno		4.149		4.642	8.791

Izvor podataka: Hrvatske šume

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Lovstvo

Zakonom o lovstvu uređuje se gospodarenje lovištem i divljači. Gospodarenje obuhvaća uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova. Poslovi gospodarenja lovištem i divljači imaju gospodarsku, turističku i rekreativnu funkciju te funkciju zaštite i očuvanja biološke i ekološke ravnoteže prirodnih staništa, divljači i divlje faune i flore.

Lovišta obuhvaćaju pojedine šumske i poljoprivredne površine. Na prostoru Grada Zagreba lovišta se ne mogu utvrđivati na području Parka prirode Medvednica (uključivo područje njegovog predloženog proširenja nakon donošenja odluke o zaštiti), na području park-šuma Grada te na građevinskim područjima.

Na području Grada Zagreba postoji jedno državno otvoreno lovište (Obreški Lug, veličine 2.282 ha) i 11 lovišta koje je Odlukom o ustanovljenju zajedničkih otvorenih lovišta ustanovio Grad Zagreb. Posljednja odluka o ustanovljenju zajedničkih otvorenih lovišta donesena je 2022.(SGGZ 22/22).

U slučaju lovišta koja ustanovljuje Grad Zagreb, radi se o otvorenim lovištima na području Grada i o zajedničkim otvorenim lovištima površine kojih se većim dijelom nalaze na području Grada Zagreba, a manjim na području Zagrebačke županije. Tim lovištima upravljaju lovačke udruge. Njihova ukupna površina na području Grada iznosi 32.740 ha, od čega 8.673 ha šumskih i 15.773 ha poljoprivrednih površina, dok 8.294 ha otpada na nelovne površine, tzv. površine izvan lovišta. Na tim površinama divljač se štiti i programom zaštite divljači.

Na području Parka prirode Medvednica je unutar granica Grada Zagreba ustanovljeno sedam revira za uzgoj i zaštitu divljači sukladno programima zaštite divljači.

Korištenje vodnih resursa u gospodarske svrhe

Vodni resursi Grada Zagreba koriste se primarno za pružanje javne komunalne usluge opskrbe pitkom vodom i, manjim dijelom, tehnološkom vodom. Korištenje voda u gospodarske svrhe slabije je zastupljeno.

- ribogojstvo

Na području Grada Zagreba uzgoj slatkovodne ribe (pastrve) vrši jedna tvrtka, u ribnjaku „Gračanski ribnjak“ smještenom na lokaciji izvora potoka Ribnjak na predjelu Mlinovi.

- navodnjavanje

U Programu održivog razvoja poljoprivrede, šumarstva i ruralnog prostora Grada Zagreba 2016.-2020. se kao osnovna karakteristika navodnjavanja poljoprivrednih površina na području Grada navodi nedostatak projektne dokumentacije i analize uvjeta navodnjavanja kao i istraživanja zahvata vode i motrenja stanja podzemnih voda. Ističe se da je na području Grada navodnjavanje vrlo ograničenog opsega i ne provodi se sustavno, da se za navodnjavanje uglavnom koriste podzemne vode (44,13 %) i voda iz vodovoda (31,52 %), te da se, po rezultatima Popisa poljoprivrede iz 2003. godine, na području Grada navodnjavalo samo 2,3 % površina korištenih za poljoprivredu.

Stratešku osnovu za planiranje operativnih projekata i programa izgradnje sustava za navodnjavanje poljoprivrednih površina, s ciljem unapređenja postojeće poljoprivredne proizvodnje iskorištavanjem prirodnih resursa na održivi način, u izvještajnom razdoblju je i dalje predstavljao Plan navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem Grada Zagreba iz 2008. godine. Njime je predviđeno navodnjavanje ukupno oko 5.900 ha poljoprivrednog zemljišta, odnosno oko 9,2 % površine Grada Zagreba.

Gospodarske djelatnosti sekundarnog sektora

Djelatnosti sekundarnog sektora u pravilu nisu vezane za prirodno zemljište, već se u prostoru razmještaju sukladno mogućnostima i infrastrukturnim i drugim pogodnostima. Iznimku predstavljaju samo djelatnosti eksploatacije mineralnih sirovina, koje se nužno odvijaju *in situ*, no one u gospodarstvu Grada više praktički ne sudjeluju.

- iskorištavanje mineralnih sirovina

Početak izvještajnog razdoblja, na području Grada Zagreba nije bilo aktivnih istražnih prostora ni eksploatacijskih polja, a šest eksploatacijskih polja (Vukov dol, Grmošćica, Bizek-Dolje, Kostanjek, Podsusedsko dolje i Soblinec) se u evidenciji nadležnog ministarstva vodilo kao neaktivna. Sukladno odredbama Zakona o rudarstvu, i ta su polja u rujnu 2024. brisana iz evidencije.

- energetika

U prethodnom razdoblju planirana je proizvodnja električne energije u sustavu hidroelektrana na Savi, kao i uporaba geotermalnih vodnih resursa, no niti jedno od toga nije realizirano.

U zapadnom dijelu Novog Zagreba leži Geotermalno polje Zagreb. Dio ležišta s dva područja visoke propusnosti nalazi se u jugozapadnom dijelu grada: Blato i Mladost. Brojnim ispitivanjima na bušotinama geotermalnog polja Zagreb utvrđene su zalihe geotermalne vode od 77 l/s i temperature od 80°C.

Geotermalno polje Zagreb je 2020. godine uvršteno u popis brisanih istražnih prostora. Njegovi resursi koriste se u vrlo ograničenoj mjeri, za zagrijavanje građevina.

Na području Grada Zagreba nalaze se preliminarni istražni prostori geotermalne vode Zaprešić i Velika Gorica unutar kojih je moguće formirati eksploatacijska polja.

- proizvodnja i poslovne djelatnosti

Proizvodne i poslovne djelatnosti vezane su uz izgrađene, u prvom redu urbane strukture, u kojima jaka prometna i energetska mreža osiguravaju zadovoljavajuću razinu odvijanja proizvodnih i drugih procesa. Sukladno tim potrebama, najveći dio proizvodnih i većih servisnih sadržaja smješta se u rubnim dijelovima urbanih prostora, uz jake prometnice poput Slavonske avenije i Radničke ceste, a poslovni (bez proizvodnje) i trgovački i dublje u strukturi naselja.

U prostoru Grada Zagreba izdvajaju se četiri velike zone gospodarske namjene:

- na zapadnom rubu grada Zagreba (Stenjevec), između Avenije Bologne i Ljubljanske avenije,
- na južnom dijelu Zagreba (Buzin), uz zagrebačku obilaznicu i Aveniju V. Holjevca,
- na jugoistoku Zagreba (Žitnjak) i u širem obuhvatu uz Slavonsku aveniju,
- na području Sesveta, između željezničke pruge i Slavonske avenije.

Prostornim planovima uvaženo je postojeće stanje i planiran je razvoj gospodarskih sadržaja u prvom redu u okviru navedenih zona. Te su zone tek dijelom iskorištene.

Zone poslovnih sadržaja različitih veličina disperzirane su po cijelom urbanom području Grada Zagreba.

- građevinarstvo

Građevinarstvo je djelatnost koja izrazito utječe na prostor, transformirajući njegovu strukturu. U izvještajnom je razdoblju na razvoj građevinarstva i jačanje njegovog gospodarskog značaja u Gradu Zagrebu posebno utjecala potreba za poslijepotresnom obnovom.

Tablica 33. Izgrađene zgrade i stanovi u izvještajnom razdoblju

godina	zgrade						stanovi		
	ukupno		stambene		nestambene		broj	ukupna* pov. (m ²)	prosječna pov. (m ²)
	broj	ukupna pov. (m ²)	broj	ukupna pov. (m ²)	broj	ukupna pov. (m ²)			
2021.	479	386.276	441	299.852	38	86.424	2.623	109.154	79,74
2022.	481	467.001	454	409.816	27	57.185	3.641	275.294	75,61
2023.	478	385.150	437	313.520	41	71.630	2.945	224.278	76,16
2024.	641	515.835	602	414.455	39	99.380	3.934	294.082	74,76
UKUPNO	2.079	1.754.262	1.934	1.437.643	145	314.619	13.143	902.808	76,30

Izvori podataka: DZS, GEOS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 34. Vrijednost građevinskih radova u građevinarstvu po kategorijama građevina (u tis. EUR)

godina	ukupno	zgrade		infrastruktura		složene građevine	ostale građevine
		stambene	nestamb.	prometna	ostala		
2021.	584.038	218.489	215.037	80.823	54.169	9.083	6.427
2022.	665.835	253.377	260.917	87.396	51.771	8.106	4.268
2023.	1.349.421	346.000	520.673	105.590	57.948	2.867	4.205
2024.	1.137.434	397.306	523.353	124.643	64.059	2.840	5.233
UKUPNO	3.404.580	1.215.172	1.519.980	398.452	227.947	22.896	20.133

Izvori podataka: DZS, GEOS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Gospodarske djelatnosti tercijarnog sektora

Djelatnosti tercijarnog sektora u prostoru su razmještene na područjima koncentracije stanovništva, odnosno uz jače prometnice. Manji objekti razmješteni su po cijelom području Grada, dok su veliki trgovački kompleksi vezani uz gospodarske zone uz gradske avenije – Slavonsku / Zagrebačku / Ljubljansku, Aveniju Dubrovnik te Aveniju Većeslava Holjevca u području čvora Buzin.

Među djelatnostima koje se naročito brzo razvijaju ističe se turizam. Nakon privremenog pada tijekom pandemije COVID-19, nastavljen je trend rasta turističkih kapaciteta i prometa u Gradu Zagrebu.

Tablica 35. Turistički smještajni kapaciteti u Gradu Zagrebu i promet na godišnjoj razini

	2021.	2022.	2023.	2024.	razlika '24.-'21.	
					broj	%
Broj smještajnih jedinica *	8.957	11.577	10.432	12.316	3.359	+ 37,50
Broj stalnih postelja	19.071	23.992	22.442	27.279	8.208	+ 43,04
Dolasci turista - ukupno	634.795	1.078.669	1.300.694	1.419.929	785.134	+ 123,68
Noćenja turista - ukupno	1.375.248	2.206.044	2.507.454	2.646.443	1.271.195	+ 92,43

* sobe, apartmani i mjesta za kampiranje

Izvori podataka: DZS, GEOS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4. OPREMLJENOST PROSTORA INFRASTRUKTUROM OD ZNAČAJA ZA GRAD ZAGREB

Na području Grada Zagreba prisutna je infrastruktura od značaja za Državu i od značaja za Grad Zagreb.

Infrastruktura od značaja za Državu u nadležnosti je Republike Hrvatske i određena je Uredbom o određivanju građevina, drugih zahvata u prostoru i površina državnog i područnog (regionalnog) značaja (NN 37/14, 154/14, 30/21, 75/22, 61/23). Izmjenama i dopunama Uredbe u izvještajnom razdoblju proširen je popis građevina, drugih zahvata u prostoru i površina državnog i područnog (regionalnog) značaja, tako da one, od srpnja 2023., na prostoru Grada Zagreba obuhvaćaju:

a) sastavnice prometnih sustava:

- cestovne građevine:
 - autoceste: dijelovi autocesta A1, A2, A3 ("Zagrebačka obilaznica"), A4 i A11,
 - državne ceste,
- željezničke građevine:
 - željezničke pruge za međunarodni promet, s pripadajućom željezničkom infrastrukturom: sve željezničke pruge na području Grada Zagreba,
- građevine i površine elektroničkih komunikacija:
 - međunarodne i međuzupanijske elektroničke komunikacijske vodove s pripadajućim građevinama,
 - radijske koridore i elektroničke komunikacijske vodove pružatelja usluga zemaljske radiodifuzije od državnog značaja,
 - građevine namijenjene zaštiti i kontroli radiofrekvencijskog spektra Republike Hrvatske;

b) energetske građevine:

- elektrane instalirane snage 20 MW i veće s pripadajućim građevinama:
 - dvije termoelektrane-toplane,
 - dalekovodi napona 220 kV i više, s trafostanicama i rasklopnim postrojenjima,
- međunarodni i magistralni cjevovodi koji služe za transport nafte, plina ili naftnih derivata:
 - međunarodni magistralni plinovodi te magistralni plinovodi za opskrbu područja Grada Zagreba;

c) vodne građevine:

- regulacijske i zaštitne vodne građevine na vodama I. reda,
- vodne građevine za vodoopskrbu kapaciteta zahvata 500 l/s i više:
 - tri vodocrpilišta na području Grada Zagreba,
- vodne građevine za zaštitu voda kapaciteta 100.000 ekvivalentnih stanovnika i više:
 - Centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba.

Infrastruktura od značaja za Grad u nadležnosti je Grada. Ona obuhvaća sve druge prometne, energetske, vodne i komunalne sustave u prostoru Grada te društvenu infrastrukturu u funkciji organiziranja života stanovništva Grada i osiguranja standarda stanovanja.

Infrastrukturom upravljaju javnopravna tijela odnosno pružatelji javne usluge u skladu s posebnim propisima.

Infrastrukturna opskrbljenost građevinskih područja

Sva građevinska područja Grada Zagreba opskrbljena su komunikacijskom, energetskom i vodnom infrastrukturom:

- prometna i druga komunikacijska infrastruktura:

- cestovnom mrežom obuhvaćena su sva naselja Grada Zagreba,
- cijelo područje Grada Zagreba pokriveno je elektroničkom komunikacijskom infrastrukturom,
- energetska infrastruktura:
 - cijelo područje Grada pokriveno je elektroenergetskom infrastrukturom,
 - plinoopskrbni razvod nedostaje u dijelu manjih naselja u sjeveroistočnom dijelu GČ Sesvete i južnom dijelu GČ Brezovica,
 - toplovodni razvod ograničen je na središnji dio grada Zagreba,
- vodna infrastruktura:
 - dio manjih naselja na sjeveru GČ Sesvete i u južnom dijelu GČ Brezovica nije priključen na javnu vodoopskrbnu mrežu,
 - dio stanovništva u područjima udaljenijima od središta Grada nije priključen na mrežu javne odvodnje.

II.4.1. Prometna i druga komunikacijska infrastruktura

Prometni sustav na području Grada Zagreba sačinjavaju komponente cestovnog, željezničkog i zračnog prometa.

Cestovni promet na području Grada Zagreba ostvaruje se autocestama, državnim cestama i mrežom nerazvrstanih cesta Grada, a željeznički magistralnim prugama. Za zračni promet od primarne je važnosti Zračna luka Zagreb, koja se nalazi na području susjedne Zagrebačke županije.

Na području Grada Zagreba nalazi se jedna infrastrukturna sastavnica zračnog prometa: Aerodrom Lučko. Smješten je u južnom dijelu naselja Ježdovec, blizu naselja Lučko. Radi se o sportskom uzletištu regionalnog karaktera, travnate poletno-sletne staze, kojim upravlja Aeroklub Zagreb. Neposredno uza zračno pristanište nalazi se područje posebne namjene – vojni objekt (letjelište) Lučko Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane.

Na području Grada Zagreba nema plovnih vodenih površina prometno-gospodarskog značaja.

II.4.1.1. Cestovna mreža

Osnovnu prometnu mrežu Grada Zagreba čine autoceste, državne ceste, te nerazvrstane ceste I. reda. Na području Grada nalazi se 47,79 km autocesta (5,6 % ukupne duljine cestovne mreže), 28,45 km državnih cesta (3,4 %) i oko 763,85 km nerazvrstanih cesta (90,9 %). Ukupna duljina kategoriziranih javnih cesta je oko 840,09 km. Cestovna gustoća (omjer duljine cestovne mreže i površine Grada Zagreba) iznosi 1,22 km/km².

Premda je u Gradu Zagrebu koncentrirana većina institucija državnog značaja, do njih ne vodi prometna infrastruktura državnog značaja; ona - s iznimkom zagrebačke obilaznice - prolazi rubnim područjem Grada, odnosno u njega ulazi tek manjim dijelom.

Većina prometnica u urbanom području grada nalazi se u kategoriji nerazvrstanih cesta.

Prometnice državnog značaja

Grad Zagreb je čvorište autocesta A1 (Zagreb – Split), A2 (Zagreb – Krapina – granični prijelaz [g.p.] Macelj), A3 (g.p. Bregana – Zagreb – g.p. Lipovac), A4 (Zagreb – Varaždin – g.p. Goričan), te autoceste A11 (Zagreb – Velika Gorica – Sisak). Segmenti autocesta A2, A3 i A4 čine „zagrebačku obilaznicu“ koja s tri strane okružuje urbano područje Grada Zagreba. Autocesta A11 završava povezivanjem na A3 u čvorištu Jakuševac, no planiranom izgradnjom vijadukta preko ranžirnog kolodvora na isto će se čvorište povezati produžena Sarajevska, formirajući time još jednu direktnu poveznicu Velike Gorice i Zagreba. Autoceste koje prolaze područjem Grada Zagreba su prometnice međunarodnog značaja i sastavnice osnovne prometne mreže Europske unije.

Državne ceste D1 (g.p. Macelj – Zagreb – Karlovac – Slunj – Knin – Sinj - Split) i D3 (g.p. Goričan - Čakovec – Varaždin – Zagreb – Karlovac – Rijeka) prolaze istim koridorima kao autoceste A2, A1 i A4, no kroz naselja, a svojom kategorijom i brojem priključaka omogućuju bolje povezivanje Grada Zagreba s okolnom regijom. Cesta D29 (Novi Golubovec – Marija Bistrica – Soblinec) povezuje područje Grada s Hrvatskim Zagorjem preko Medvednice. Na zapadnom rubu grada Zagreba se s državnom cestom D1 povezuje D225 (GP Harmica – Zaprešić – Zagreb).

Cestovna mreža Grada Zagreba

Sve ceste u nadležnosti Grada Zagreba klasificirane su kao nerazvrstane. Nerazvrstane ceste koriste se za promet vozilima i svatko ih može koristiti na način i pod uvjetima određenima zakonom i drugim propisima.

Nerazvrstane ceste Grada Zagreba određene su Odlukom o nerazvrstanim cestama (SGGZ 18/13, 16/14, 25/15, 02/17, 07/18, 17/18 – pročišćeni tekst, 22/20, 34/20, 26/21, 29/21 - pročišćeni tekst, 3/24)¹⁰, sukladno kojoj obuhvaćaju:

- ceste na području Grada Zagreba koje prestaju biti javne ceste sukladno zakonu kojim se uređuju ceste, a određene su podzakonskim propisom,
- ceste koje povezuju naselja unutar Grada Zagreba,
- površine za promet u mirovanju koje se nalaze u sastavu ceste - terminali i okretišta vozila javnog prijevoza, parkirališta i pristupne ceste do stambenih, poslovnih, gospodarskih i drugih građevina,
- druge ceste na području Grada Zagreba

Nerazvrstane ceste Grada Zagreba su odlukom Grada podijeljene u tri kategorije. Nerazvrstane ceste I. reda obuhvaćaju ceste županijskog i lokalnog značaja koje u skupinu nerazvrstanih ulaze temeljem odredbi čl. 98 Zakona o cestama, budući da čine cestovnu mrežu Grada koji je sjedište županije (ujedno i grada većeg od 35.000 stanovnika). U nerazvrstane ceste II. reda ubrajaju se ostale ceste na području Grada Zagreba, površine za promet u mirovanju koje se nalaze u sastavu ceste, kao i terminali i okretišta za vozila javnog prijevoza, parkirališta i pristupne ceste do stambenih, poslovnih, gospodarskih i drugih građevina koje se koriste i za javni promet i drugo. Nerazvrstane ceste III. reda su pješačke staze, pješački trgovi, javna stubišta, pješački prolazi i javne prometne površine s kamenim opločenjem na kojima se odvija promet ako su sastavni dio nerazvrstane ceste.

Ukupna duljina mreže nerazvrstanih cesta Grada Zagreba iznosi 2533 km;

- ceste I. reda: 709,5 km
- ceste II. reda: 1758,5 km,
- ceste III. reda: 65 km.

Cestovna mreža Grada Zagreba sadrži i 94 mosta raspona preko 10 m (56 na cestama županijskog i 38 na cestama lokalnog značaja) te 7 velikih mostova.

Prema podacima iz geoinformacijskog sustava Grada Zagreba, ukupna duljina biciklističkih prometnih površina na području Grada iznosi 273,8 km,

- promjene i zahvati u izvještajnom razdoblju

Cestovna mreža Grada Zagreba redovito se održava, te širi sukladno potrebama i mogućnostima.

U izvještajnom razdoblju dovršeni su ili bili u tijeku radovi na :

- rekonstrukciji Savskog mosta,
- rekonstrukciji Jadranskog mosta,
- rekonstrukciji Sljemenske ceste,
- rekonstrukciji Aleje Matije Ljubeka,

¹⁰ Navedena Odluka ukinuta je Presudom Visokog upravnog suda Republike Hrvatske, Poslovni broj: Usoz-333/2023-7, od 14.07.2025. (SGGZ 31/25).

- Ulici kneza Branimira od Zagrebačke ceste do Brestovečke ceste,
- nadvožnjaku Slavenska avenija – Ulica grada Gospića,
- nadvožnjaku Ljubljanska avenija – Jankomir,
- petlji Slavenska avenija – Avenija Marina Držića,
- podvožnjaku Dubravica, sa semaforizacijom,
- rekonstrukciji Sarajevske ceste, od rotora u Zapruđu do spoja na budući nadvožnjak Ranžirnog kolodvora, s izgradnjom tramvajske pruge,
- sanaciji klizišta na ulici Pantovčak,
- obnovi Schloserovih stuba.

- planirani zahvati

U izvještajnom razdoblju izrađeni su projekti za zahvate čija se realizacija planira u narednom razdoblju:

- podvožnjak Medpotoki,
- produžena Ulica Klin,
- izgradnja tramvajske pruge Heinzelovoj i Radničkoj, od Ulice kralja Zvonimira do okretišta u Savišću,
- produžena Vrapčanska od Horvaćanske do zapadnog Jarunskog mosta,
- zapadni Jarunski most,
- produžena Baštijanova od Golikove do Rudeške,
- produžena Vatikanska od Jadranske avenije do zapadnog Jarunskog mosta,
- izgradnja tramvajske pruge od Savskog Gaja do zapadnog Jarunskog mosta,
- projekt pješačke i biciklističke staze unutar zelenog infrastrukturnog pojasa na trasi produžene Ulice Črnomerec i Fallerovog šetališta.

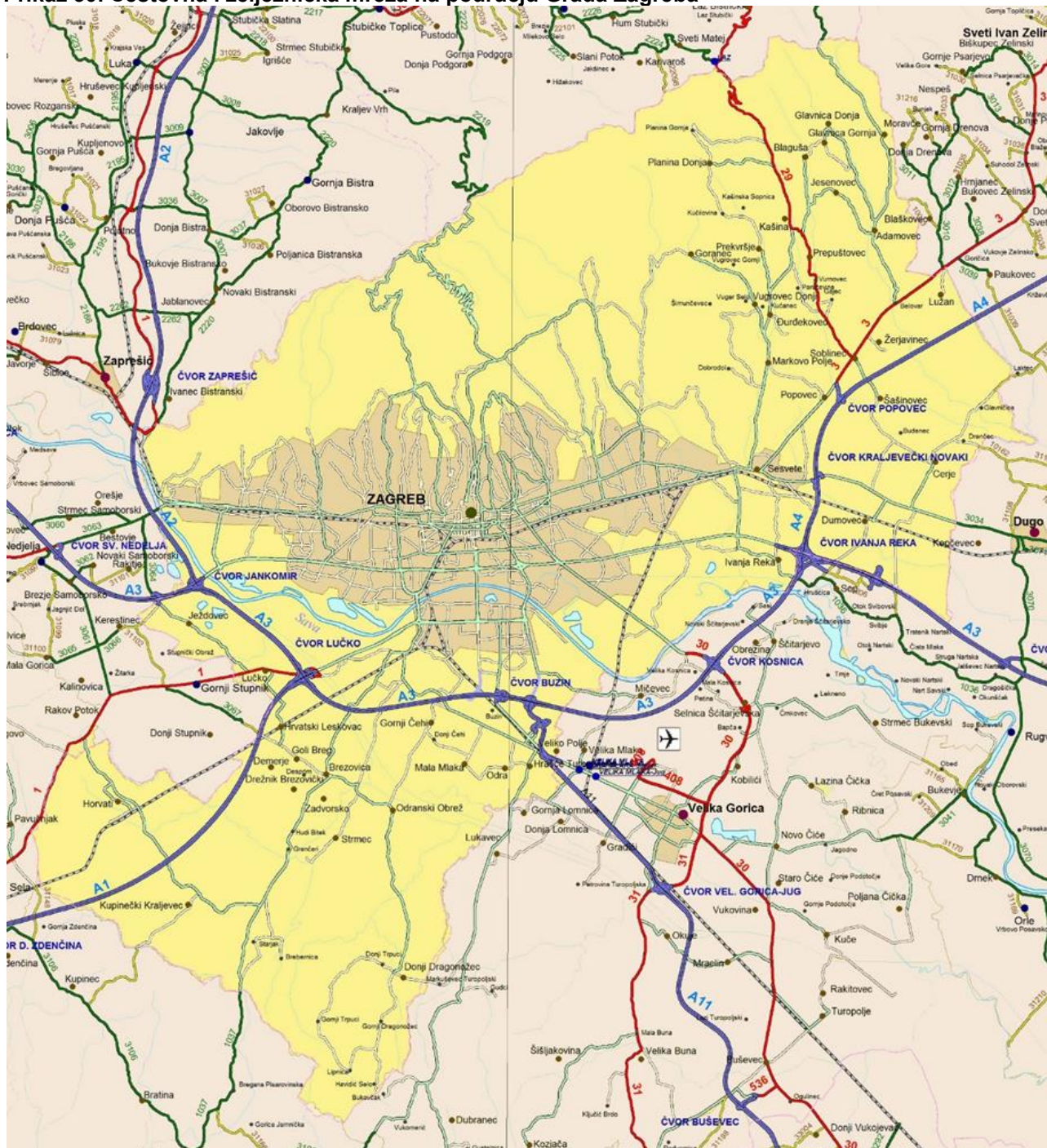
Tablica 36. Cestovna mreža na području Grada Zagreba

	Broj ceste	Opis ceste	Duljina (km)
Autoceste	A1	Zagreb (čvor Lučko) – Karlovac – Split / - Rijeka	12,90
	A2	granični prijelaz Macelj – Krapina – Zagreb (čvor Jankomir)	3,52
	A3	granični prijelaz Bregana – Zagreb – Sl. Brod – granični prijelaz Bajakovo	16,69
	A4	granični prijelaz Goričan – Varaždin – Zagreb (čvor Ivanja Reka)	11,48
	A11	Zagreb (čvor Jakuševec) – Velika Gorica - Sisak	3,20
	UKUPNO		
Državne ceste	DC1	Gornji Macelj (A2) - Krapina - Zagreb – Karlovac - Split	4,27
	DC3	granični prijelaz Goričan (A4) – Varaždin – Popovec (A1) – Rijeka (D8)	5,68
	DC29	Novi Golubovec (D35) – Zlatac - Marija Bistrica – Soblinec (D3)	13,19
	DC225	granični prijelaz Harmica – Brdovec – Ivanec Bistranski (A2)	0,85
	UKUPNO		
CESTE DRŽAVNOG ZNAČAJA UKUPNO			71,78
		nerazvrstane ceste I. reda pod upravljanjem Grada Zagreba	709,50
CESTOVNA MREŽA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA UKUPNO			781,28

Izvori: HAC; Hrvatske ceste; Gradski ured za obnovu, izgradnju, prostorno uređenje, graditeljstvo i komunalne poslove - Sektor za ceste
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 30. Cestovna i željeznička mreža na području Grada Zagreba

Izvori: HAC; Hrvatske ceste; Gradski ured za obnovu, izgradnju, prostorno uređenje, graditeljstvo i komunalne poslove - Sektor za ceste
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4.1.2. Mreža željezničkog prometa

Željezničke pruge i s njima povezana infrastruktura na širem području Zagreba sačinjavaju Željeznički čvor (ŽČ) Zagreb. Na svom zapadnom, istočnom i jugoistočnom dijelu ŽČ Zagreb se proteže izvan granica Grada Zagreba, do kolodvora Savski Marof, Dugo Selo i Velika Gorica koji su mu krajnje točke na tim pravcima. Na jugozapadnom pravcu, prema Karlovcu, krajnja točka ŽČ Zagreb je kolodvor Hrvatski Leskovac; stajalište Horvati nije dio ŽČ Zagreb.

Na prugama ŽČ Zagreb nalazi se 14 kolodvora (od čega 10 na području Grada Zagreba), tri robna terminala (Kontejnerski terminal Vrapče - u sastavu Zagreb Zapadnog kolodvora, Robni terminali Zagreb Jankomir, Robni terminali Zagreb Žitnjak) i 15 stajališta (od kojih 13 na području Grada Zagreba).

Željezničke pruge u Hrvatskoj razvrstane su u tri skupine: pruge od značaja za međunarodni promet (magistralne), od značaja za regionalni promet (regionalne) i od značaja za lokalni promet (lokalne). Sukladno tome označene su prefiksom M, R ili L i brojanom oznakom.

Sve pruge u željezničkom čvoru Zagreb, odnosno na području Grada Zagreba, od značaja su za međunarodni promet.

Odlukom o razvrstavanju željezničkih pruga (NN 03/14, 72/17) i kasnijom Uredbom o razvrstavanju željezničkih pruga (NN84/21) pruge za međunarodni promet dijele se na dvije kategorije: glavne (koridorske), koje se nalaze na međunarodnim željezničkim koridorima i njihovim ograncima (koridori RH1, RH2 i RH3), i ostale. Na području Zagreba tri su međunarodne pruge (DG – Savski Marof – Zagreb GK, Zagreb GK – Dugo Selo i Zagreb GK – Rijeka) svrstane u koridorske, dok su druge uvrštene u skupinu ostalih.

Organizacija željezničkog prometa na području Grada Zagreba

U željezničkom čvoru Zagreb, promet je organiziran na način da sav daljinski putnički promet (tranzitni vlakovi) prolazi kroz Glavni kolodvor (GK) Zagreb, koji je i polazni i krajnji kolodvor za regionalni i lokalne vlakove.

Tranzitni putnički promet odvija se primarno u okviru koridora RH1, pravcem zapad – istok (DG / Savski Marof – Zagreb – Dugo Selo i dalje prema Novskoj). U okviru koridora RH2, putnički promet prolazi kroz čvor Zagreb rutom iz smjera Rijeke i Karlovca kroz Hrvatski Leskovac i Zagreb GK do Dugog Sela, gdje se jedan krak pruge odvaja prema Koprivnici odnosno Botovu / državnoj granici s Mađarskom, a drugi skreće na RH1 prema Novskoj. Nakon gašenja industrije u Sisku, prugom Zagreb GK – Sisak – Novska odvija se primarno regionalni putnički prijevoz.

Teretni promet organiziran je na način da ne prolazi kroz Glavni kolodvor, već se odvija pravcem Zapadni kolodvor – Klara – Ranžirni kolodvor – Resnik; ipak, i na taj način teretni promet teče kroz središnji dio Zagreba, paralelno sa Savskom i Brozovom te dalje uz Ilicu i Aleju Bologne.

Razvoj željezničke mreže u izvještajnom razdoblju

Studija razvoja željezničkog čvora Zagreb iz 2016. godine definirala je ciljeve i mogućnosti razvoja željezničke mreže na području Grada Zagreba. Tom studijom nije predviđena izgradnja novih pruga u čvoru Zagreb.

U izvještajnom razdoblju izvršena je rekonstrukcija pojedinih dionica željezničke mreže na području Grada Zagreba, kako je predviđeno Nacionalnim programom željezničke infrastrukture za razdoblje 2021. do 2022. godine, kao i Nacionalnim planom razvoja željezničke infrastrukture za razdoblje do 2030. godine (NN 156/22), koji obnovu i rekonstrukciju željezničke mreže u čvoru Zagreb svrstava u projekte od nacionalnog značaja. Tijekom izvještajnog razdoblja modernizirana je pružna dionica Zagreb Kustošija - Zagreb Zapadni kolodvor - Zagreb Glavni kolodvor i započet je postupak izrade dokumentacije za modernizaciju željezničke pruge na dionici Zagreb Glavni kolodvor – Hrvatski

Leskovac, a započeti su projekti rekonstrukcije postojećeg i izgradnje drugog kolosijeka na dionici Hrvatski Leskovac – Karlovac, te obnove zgrade Glavnog kolodvora Zagreb.

Planirani razvoj željezničkog čvora Zagreb

Temeljem uočene potrebe, 2020. je zatražena izmjena Prostornog plana Grada Zagreba koja će omogućiti sljedeće zahvate:

- izgradnju nove obilazne željezničke pruge za teretni promet Zaprešić - Horvati - Rugvica - Brckovljani, radi izmještanja teretnog prometa izvan urbanog dijela Grada Zagreba,
- izgradnju željezničkog čvora Horvati,
- izgradnju intermodalnog kolodvora Dragonožec.

Izmjene i dopune Prostornog plana u koje su ugrađene i tražene izmjene izrađene su u izvještajnom razdoblju. Njihovim stupanjem na snagu u listopadu 2025. osigurani su prostorno-planski preduvjeti za realizaciju navedenih zahvata na području Grada Zagreba.

Tijekom izvještajnog razdoblja definirana je i potreba željezničkog povezivanja Zračne luke Franjo Tuđman sa Zagrebom.

U ožujku 2024. pokrenuta je izrada nove studije razvoja željezničkog čvora Zagreb, kojom će se predvidjeti širenje željezničke mreže čvora Zagreb. Studija obuhvaća izradu varijantnih idejnih rješenja za izgradnju novih ili modernizaciju postojećih željezničkih pruga u okviru čvora Zagreb, studiju izvodljivosti, analizu troškova i koristi, utjecaj na okoliš te prijedloge za izmjene prostorno-planske dokumentacije. Dugoročno, projekt ima za cilj definiranje infrastrukturnih i organizacijskih rješenja koja će omogućiti razvoj integriranog javnog prijevoza putnika, poboljšanje tranzitnog teretnog prometa, razvoj Zagreba kao regionalnog teretnog čvora te identifikaciju lokacija intermodalnih terminala. Studija je podijeljena u dvije faze: prva se bavi uvođenjem putničkih linija na relaciji Zagreb Glavni kolodvor – Zračna luka Franjo Tuđman, dok će druga obuhvatiti modernizaciju i dogradnju pruga, gradnju novih stajališta i izmještanje teretnog prometa iz užeg područja grada. Završetak izrade studije najavljen je za 2026. godinu.

Tablica 37. Željeznička mreža na području Grada Zagreba

Broj pruge	Opis pruge	Duljina (km)		Broj kolosijeka
		dionice	kolosijeka	
M101	(Dobova) - državna granica – Savski Marof – Zagreb Glavni kolodvor	13,77	27,54	2
M102	Zagreb Glavni kolodvor – Dugo Selo	18,05	36,10	2
M202	Zagreb Glavni kolodvor – Karlovac - Rijeka	18,48	18,48	1
M401	Sesvete – Sava rasputnica	10,18	20,36	2
M402	Sava rasputnica – Zagreb Ranžirni kolodvor - Zagreb Klara	8,40	16,80	2
M403	Zagreb Ranžirni kolodvor (PS) – Zagreb Klara (Karlovački kolosjek)	1,76	1,76	1
M404	Zagreb Klara – Delta rasputnica	2,44	2,44	1
M405	Zagreb Zapadni kolodvor – Trešnjevka rasputnica	1,56	1,56	1
M406	Zagreb Borongaj – Zagreb Resnik	1,76	1,76	1
M409	Zagreb Klara (Mlaka) - Zagreb Ranžirni kolodvor (PS) (Sisački kolosijek)	1,66	1,66	1
M410	Zagreb Ranžirni kolodvor (OS) - Zagreb Ranžirni kolodvor (PS)	2,59	2,59	1
M502-1	Zagreb Glavni kolodvor – Velika Gorica	11,10	11,10	1
UKUPNO		91,75	142,15	

Izvor podataka: HŽ infrastruktura

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4.1.3. Elektroničke komunikacije

Republika Hrvatska smatra razvoj širokopojsnih mreža jednom od ključnih grana gospodarskog razvoja. U tom je cilju od 2006. godine doneseno nekoliko uzastopnih Strategija razvoja širokopojsnog pristupa u Republici Hrvatskoj. Posljednji takav akt, Nacionalni plan razvoja širokopojsnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2021. do 2027. godine, donesen je u ožujku 2021. (NN 26/21).

Grad Zagreb vrlo je dobro pokriven elektroničkom komunikacijskom infrastrukturom. Elektronička komunikacijska infrastruktura Grada Zagreba obuhvaća nepokretnu i pokretnu mrežu. Na području Grada je ishodište područne telekomunikacijske infrastrukturne mreže, a njime prolaze i međunarodni magistralni vodovi.

Nepokretna mreža - podzemni razvod

Osnovnu elektroničku komunikacijsku infrastrukturnu mrežu Grada Zagreba karakterizira kabelski razvod. Premda je u pojedinim dijelovima Grada još uvijek moguće zateći nadzemne vodove, veći dio mreže postavljen je podzemno. Uredbom o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme (NN 131/12, 92/15, 10/21) izričito je propisana obveza planiranja nepokretno elektroničke komunikacijske mreže podzemno, slijedeći koridore prometnica, željezničkih pruga i drugih vrsta infrastrukture.

Veći dio kabelskog razvoda u Gradu Zagrebu položen je u zemlju, a manji se nalazi unutar distribucijske telekomunikacijske kanalizacije (DTK). Ukupna duljina DTK mreže Grada Zagreba iznosi približno 2.000 km. Navedenom infrastrukturom, temeljem ovlasti dobivenih od Grada Zagreba, u izvještajnom je razdoblju upravljao Zagrebački holding – podružnica Zagrebački digitalni grad. Dio DTK mreže na pravcima prema Zaprešiću i Velikoj Gorici prelazi iz područja Grada Zagreba u područje Zagrebačke županije.

Postupno se provodi zamjena žičnog razvoda optičkom mrežom, koja omogućava veće brzine prijenosa podataka na veće udaljenosti, bez osjetljivosti na elektromagnetske utjecaje. Uz zamjenu razvoda u postojećoj DTK, operateri samoinicijativno pristupaju izgradnji nove svjetlovodne mreže u pojedinim dijelovima Grada.

Početak izvještajnog razdoblja je korištenjem širokopojsnog interneta brzina većih od 2 Mbit/s bilo obuhvaćeno preko 80% stanovništva Grada. Širenje mreže ukazuje da se taj udio do kraja izvještajnog razdoblja povećao; točni podaci nisu dostupni, no uvid u GIS portal HAKOM-a pokazuje da je udio kućanstava s ugovorenim nepokretnim širokopojsnim pristupom u Gradu Zagrebu 2024. godine bio između 85 i 100 % i najviši je u Republici Hrvatskoj. Brzine nepokretnog pristupa kreću se od 30 Mbit/s u južnom dijelu GČ Brezovica do iznad 10 Gbit/s u urbanom području Grada.

Pokretna mreža

Postojeća opremljenost Grada Zagreba bežičnom telekomunikacijskom infrastrukturom znatno je iznad prosjeka Republike Hrvatske. U objedinjenom planu razvoja pokretne telekomunikacijske infrastrukture koji je dodatak izmjeni Uredbe iz 2021. godine, na području Grada Zagreba navedeno je 113 postojećih lokacija samostojećih stupova telekomunikacijske infrastrukture (po podacima HAKOM-a, u 2021. ih je u Gradu Zagrebu bilo 126), a operateri traže postavu još 198, čime bi njihov broj porastao na 311. U skladu s Uredbom o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme, na području Grada antenski stupovi planiraju se u industrijskim i poslovnim zonama, ili izvan zona gradnje.

Mrežu samostojećih stupova dopunjava velik broj krovnih prihvata, koji su postavljeni u svim izgrađenim dijelovima Grada.

Pokretna mreža pokriva cijelo područje Grada izuzev pojedinih lokacija na području Vukomeričkih

gorica i duž hrpta Medvednice. Razina pokrivenosti signalom visoka je u svim naseljima Grada, pretežitim dijelom uz brzinu prijenosa od 30 do 100 Mbit/s.

Tablica 38. Broj samostojećih stupova i antenskih prihvata mreže pokretnih komunikacija

	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Broj baznih postaja	1.083	1.112	1.036	1.047	1.108
Broj antenskih stupova	122	126	129	129	132
Broj antenskih prihvata na postojećim objektima	467	469	473	476	474
Broj antenskih sustava u zatvorenom prostoru	282	300	211	213	184
Broj lokacija *	871	895	813	818	790

* Broj lokacija na kojima se nalaze bazne postaje (bazne postaje različitih operatera mogu biti na istom stupu ili antenskom prihvat)

Izvor podataka: HAKOM

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4.2. Energetski sustavi

Opskrba Grada Zagreba energijom i energentima provodi se elektroenergetskim, toplovodnim i plinoopskrbnim sustavom. Dio električne energije i toplinska energija proizvodi se u Gradu Zagrebu, a ostalo se preuzima iz elektroenergetske i plinske magistralne prijenosne mreže. Ukupno oko 60 % potrošnje energenata u Gradu Zagrebu otpada na kućanstva, 26 % na promet, a 14 % na industriju.

II.4.2.1. Elektroenergetski sustav

Elektroenergetski sustav Grada Zagreba sačinjavaju proizvodna postrojenja i distributivna mreža. Prostorom Grada prolaze, odnosno u njemu su smještene pojedine komponente državne prijenosne mreže.

Elektroenergetski sustav u nadležnosti je Hrvatske elektroprivrede – HEP grupe, odnosno njenih sastavnica: proizvodnim postrojenjima upravlja HEP – Proizvodnja d.o.o., a distributivnom mrežom HEP – Operator distribucijskog sustava (ODS) d.o.o. Za distribucijsko područje Zagreba nadležna je Elektra Zagreb, čijih sedam pogona pokrivaju područje Grada Zagreba i dijelove Zagrebačke županije.

Prijenosnom mrežom upravlja neovisni operator Hrvatski operator prijenosnog sustava – HOPS d.o.o. HOPS je jedini operator elektroenergetskog prijenosnog sustava u RH i vlasnik cjelokupne hrvatske prijenosne mreže (naponskih razina 400kV, 220kV i 110kV).

Prijenosna mreža

Područje Grada Zagreba s istoka, juga i zapada okružuje elektroenergetska prijenosna mreža, čiji osnovni elementi pripadaju među građevine od državnog značaja. Čitava prijenosna mreža izvedena je nadzemno.

Dalekovod napona 400 kV dovodi energiju iz nuklearne elektrane Krško do transformatorske stanice (trafostanice – TS) Tumbri u Kupinečkom Kraljevcu. Energija se dalje prenosi dalekovodima istog napona prema Rijeci, te prema istoku, do područja Mraclina, otkuda jedan dalekovod vodi prema Osijeku, a drugi do trafostanice Žerjavinec kod istoimenog naselja, gdje se nalazi i baterijski sustav za skladištenje energije. TS Žerjavinec je dalekovodom 400 kV povezana s elektroprivrednom mrežom Mađarske.

Dalekovodi 400 kV zaobilaze TS Mraclin, no trafostanice Žerjavinec i Tumbri s Mraclinom su povezane dalekovodima 220, odnosno 110 kV.

Proizvodna infrastruktura

Na području Grada Zagreba postoje dva postrojenja za proizvodnju električne energije, tipa

termoelektrana-toplana, u kojima se u spojenom procesu proizvodi električna i toplinska energija. Oba se nalaze u Zagrebu: termoelektrana-toplana (TE-TO) Zagreb na Žitnjaku, a elektrana-toplana (EL-TO) na Trešnjevci. Kao gorivo koriste prirodni plin i teško (a TE-TO Zagreb i ekstra lako) loživo ulje.

U izvještajnom razdoblju povećani su kapaciteti proizvodne infrastrukture HEP-a na području Grada Zagreba. Na lokaciji EL-TO je u prosincu 2019. započela gradnja kombi-kogeneracijskog bloka (KKE EL-TO) na plin, električne snage 150 MW i toplinskog učina 114 MW, očekivane prosječne godišnje proizvodnje 675 GW h električne energije, 450 GW h toplinske energije i 160 GW h industrijske pare. Planirani rok dovršetka izgradnje produljen je s kraja 2022. na 2025. godinu.

Uz HEP, no u znatno manjoj mjeri, u elektroenergetskom sustavu Grada sudjeluju i drugi proizvođači. Sukladno odredbama Zakona o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji (do 23.12.2021.: NN 100/15, 123/16, 131/17, 111/18; od 24.12.2021.: NN 138/21, 83/23, 78/25) opskrbljivači električne energije dužni su preuzimati viškove električne energije od proizvođača koji električnu energiju proizvode koristeći obnovljive izvore te zadovoljavaju druge zakonom propisane uvjete i imaju status povlaštenih proizvođača.

Tablica 39. Elektroenergetska mreža u Gradu Zagrebu

god.	duljina mreže (km)			broj potrošača	proizvedena el. energija (Gwh)
	ukupno	podzemno	nadzemno		
2020.	9.106	5.548	3.558	440.745	1.769
2021.	9.145	5.603	3.542	440.074	1.699
2022.	9.224	5.672	3.552	445.011	1.913
2023.	9.283	5.719	3.564	447.510	2.075

Izvori podataka: GEOS, HEP - ODS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Distribucija

Distributivna mreža Elektre Zagreb obuhvaća čitavo područje Grada Zagreba. Mreža se napaja iz EL-TO i TE-TO, odnosno TS Žerjavinec i TS Tumbri. Električna energija se iz proizvodnih postrojenja i prijenosne mreže razvodi do trafostanica 110/x kV i, nakon smanjivanja napona, upućuje se dalje u distributivnu elektroopkrbnu mrežu. U distributivnoj mreži koristi se nadzemni i podzemni (kabelski) razvod.

Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora

Na području Grada Zagreba postoji više stotina postrojenja i uređaja za proizvodnju električne energije korištenjem obnovljivih izvora. Radi se primarno o fotonaponskim postrojenjima za samoopskrbu - elektranama male snage (najčešće do 50 kW, premda pojedine dosežu i 250 kW), postavljenima na krovove zgrada, s ciljem zadovoljenja vlastitih potreba investitora za električnom energijom, a bez sudjelovanja na tržištu.

Među investitorima fotonaponskih uređaja je i Grad Zagreb, koji provodi solarizaciju javnih zgrada (projekt SOLIZAG) kao dio šireg plana za jačanje energetske učinkovitosti, smanjenje emisija CO₂ i prelazak na obnovljive izvore energije. Do kraja 2024. godine na javnim zgradama na području Zagreba instalirano je i pušteno u pogon 40 sunčanih elektrana ukupne električne snage 2,35 MW, a u tijeku je bila izvedba još 41 elektrane ukupne snage 2,91 MW.

- tržišni udio električne energije proizvedene korištenjem obnovljivih izvora

U Registru OIEKPP koje vodi nadležno ministarstvo (u izvještajnom razdoblju, Ministarstvo

gospodarstva), 2020. godine su na području Grada Zagreba evidentirana 32 postrojenja za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora, ukupne električne snage 121,6 MW: jedno u vlasništvu HEP-a te 31 u vlasništvu 26 drugih pravnih i fizičkih osoba. Do kraja izvještajnog razdoblja u Registar su upisana još dva postrojenja, uz povećanje ukupne električne snage na 274,0382 MW.

Krajem 2024. godine u Registar su bila upisana sljedeća postrojenja:

- 28 solarnih elektrana snage 30 do 220 kW, ukupne električne snage 1,29 MW: radi se o korisnicima postrojenja za samoopskrbu, koji prodaju suvišak proizvedene energije;
- 1 elektrana na bioplin: postrojenje za proizvodnju bioplina i električne energije tvrtke Agroproteinka – Energija d.o.o. u Sesevskom Kraljevcu, snage 2 MW;
- 3 elektrane na deponijski plin i plin iz postrojenja za pročišćenje voda, ukupne snage oko 6,7 MW:
 - ME Centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba, snage 2,5 MW,
 - mTEO (mali termoenergetski objekt) na Prudincu, snage 3 MW,
 - proširenje plinskog postrojenja mTEO, s dodatnim generatorom 4, snage 1,2 kW (tijekom izvještajnog razdoblja u izgradnji, u radu od 2021. godine);
- 1 kogeneracijsko postrojenje: kombi-kogeneracijski blok L TE-TO Zagreb, električne snage 112 MW, a toplinske snage 80 MW;
- 1 baterijski spremnik energije: baterijski sustav za skladištenje energije Žerjavinec, električne snage 152,048 MW.

Planirani razvoj sustava

Posljednjim desetogodišnjim planom (Desetogodišnji plan razvoja prijenosne mreže 2025.-2034. godine s detaljnom razradom za početno jednogodišnje i trogodišnje razdoblje), koji je HOPS izradio u srpnju 2025., u prijenosnoj mreži na području Zagreba planira se izgradnja četiri nove TS 110/kV: TS Cvjetno, TS Maksimir, TS Kršnjavoga (u zamjenu za prije planiranu TS Savska) i TS Jarun; posljednjom se zamjenjuje postojeće vanjsko postojenje u središtu naselja i omogućuje izgradnja pogonsko poslovnog kompleksa, za koji je već ishođena lokacijska dozvola.

U slučaju većeg porasta proizvodnje, predviđa se gradnja kabelskog voda TE-TO – Ferenščica 2 i/ili DV 110 kV Tumbri – Botinec 2.

II.4.2.2. Toplovodni sustav

Osnovni proizvođači toplinske energije na području Grada Zagreba su zagrebačke termoelektrane. Posebna postrojenja za proizvodnju vrela vode i pare u znatno manjoj mjeri sudjeluju u opskrbi Grada.

Osnovu toplinske distribucijske mreže čini centralni toplinski sustav (CTS) grada Zagreba. Distribucija toplinske energije i pare vrši se vrelovodnom i parovodnom mrežom CTS-a. Koncesiju za obavljanje djelatnosti distribucije toplinske energije u gradu Zagrebu do 2026. godine ima HEP-Toplinarstvo d.o.o.

Izvori toplinske energije za CTS su TE-TO i EL-TO, u kojima se, uz električnu energiju, proizvodi i toplinska energija za grijanje prostora i sanitarne vode, kao i tehnološka para za industrijske potrošače i za hlađenje. Opskrba toplinskom energijom ograničena je na područje grada Zagreba, dok druga naselja u sastavu Grada Zagreba nisu povezana na toplinske mreže. Dijelovi grada na sjevernom, brdskom dijelu Zagreba također nisu spojeni na vrelovod.

Na CTS grada Zagreba priključeno je nešto više od trećine objekata u središnjem, zapadnom i južnom dijelu grada Zagreba. Uz CTS grada Zagreba, u Zagrebu postoji nekoliko zatvorenih (ZTS) te, u pojedinim višestambenim građevinama, samostalnih toplinskih sustava (STS). Dio područja Dubrave se preko 3 ZTS-a i 6 STS-a opskrbljuje iz Pogona posebne toplane (PT) Zagreb u Dubravi.

Klinički bolnički centar Zagreb posjeduje vlastito rezervno toplinsko postrojenje.

14. siječnja 2020. započela je provedba projekta revitalizacije vrelovodne mreže na području grada Zagreba. U prvoj fazi, do kraja 2024., zamijenjeno je 40,8 km cjevovoda; u drugoj fazi, do 01.01.2027., planira se zamijeniti još 25,4 km.

Tablica 40. Toplinska mreža u gradu Zagrebu

	2021.		2022.		2023.		2024.	
	CTS	PT Zagreb	CTS	PT Zagreb	CTS	PT Zagreb	CTS	PT Zagreb
broj i vrsta izvora	1	3 ZTS 6 STS	1	3 ZTS 6 STS	1	3 ZTS 6 STS	1	3 ZTS 6 STS
ukupna instalirana snaga (MWh)	1.201	19	1.228	19	1.487	19	1.487	19
duljina vrelovodne trase (m)	239.150	357	240.212	357	240.341	357	241.209	534
duljina parovodne mreže / trase (m)	45.343	0	45.343	0	45.349	0	45.490	0
broj toplinskih stanica	2.763	14	2.770	14	2.780	14	2.784	14
broj potrošača – kućanstva	99.051	1.353	100.315	1.353	100.962	1.318	101.510	1.318
broj potrošača – poslovni prostori	4.480	152	4.540	152	4.558	139	4.564	139
ukupno isporučena ogrjevnina toplina (MWh)	1.283.315	16.994	1.159.046	15.744	1.108.734	15.048	1.130.998	14.269
ukupno isporučena tehnološka para (t)	336.606	0	310.613	0	271.899	0	273.221	0
ukupno isporučena tehnološka para (MWh)	280.393	0	258.741	0	226.492	0	227.593	0
ukupno isporučena toplinska energija (MWh)	1.563.708	16.994	1.417.787	15.744	1.335.226	15.048	1.358.591	14.269

Izvor podataka: HEP- Toplinarstvo d.o.o.

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4.2.3. Plinoopskrba

Na području Grada Zagreba nije prisutna proizvodnja, odnosno primarna eksploatacija plina, već isključivo distribucija i potrošnja. Opskrbu plinom krajnjih potrošača putem mrežnog razvoda vrše Gradski holding – Gradska plinara Zagreb d.o.o. (GPZ) i Međimurje-plin d.o.o.

Distribucijska mreža u vlasništvu je GPZ i obuhvaća Grad Zagreb i dio Zagrebačke županije: općine Brdovec, Dubravicu, Mariju Goricu i Pušću, te gradove Svetu Nedelju, Veliku Goricu i Zaprešić.

Prijenosni sustav

Cjevovodna mreža Gradske plinare Zagreb opskrbljuje se iz magistralnog plinovoda koji prolazi područjem Grada Zagreba pravcem Ivanić Grad – Zagreb – Karlovac. Trasa magistralnog plinovoda za međunarodni transport plina na području Grada Zagreba prati trasu autocesta: na teritorij Grada ulazi usporedno s autocestom A3 i nakon prolaska kroz mjerno-redukcijsku stanicu (MRS) Ivanja Reka nastavlja je pratiti pravcem „zagrebačke obilaznice“ do Lučkog, otkuda usporedno s A1 / A6 nastavlja prema Karlovcu. Pritom se u MRS Zagreb-jug od međunarodnog plinovoda odvaja magistralni vod za Veliku Goricu, a u Lučkom magistralni vod Lučko – Zabok koji prolazi zapadnim dijelom Grada Zagreba. U MRS Ivanja Reka odvaja se magistralni plinovod, koji prolazi kroz MRS Sesvete i MRS Zagreb-istok i završava na Radničkoj cesti u Zagrebu, u središnjem pogonu tvrtke Plinacro d.o.o., koja i upravlja plinskom prijenosnom mrežom u Republici Hrvatskoj.

Produktovod

Višenamjenski međunarodni produktovod za naftne derivate od Terminala Jadranskog naftovoda Žitnjak do Terminala Sisak planiran je Strategijom prostornog razvoja RH. Nova trasa produktovoda

planira se u postojećim infrastrukturnim i prometnim koridorima s prijelazom rijeke Save kod Domovinskog mosta u postojećem koridoru plinovoda. Dio trase na području Grada Zagreba (od naftnog terminala JANAF-a do trase produžene Čulinečke te koridorom Čulinečke do Radničke ceste odnosno Domovinskog mosta) unesena je u posljednje izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba, izrađene tijekom izvještajnog razdoblja.

Distributivna mreža

Distributivna mreža Gradske plinare Zagreb iz magistralnog se plinovoda opskrbljuje kroz MRS-e Zagreb-istok, Zagreb-jug i Zagreb-zapad. Potrošači su u pravilu priključeni na distributivni razvod, no postoje i izlazi neposredno iz prijenosnog sustava prema izravnim kupcima: iz MRS Ivanja Reka za TE-TO i iz Zagreb-jug za EL-TO.

Plinoopskrbna cjevovodna mreža kontinuirano se proširuje. Njena je ukupna duljina u izvještajnom razdoblju povećana za nešto više od 100 km. Pritom se duljina visokotlačne mreže praktički nije mijenjala, a duljina niskotlačne se smanjila, te čitavo povećanje mreže otpada na srednjetačni sustav. U izvještajnom razdoblju najveće proširenje ostvareno je na području gradskih četvrti Gornji grad – Medveščak, Novi Zagreb – zapad, Peščenica – Žitnjak i Sesvete.

Broj priključenih potrošača u stalnom je porastu. U izvještajnom razdoblju broj priključaka porastao je za preko 2.200 na području Grada Zagreba i za preko 250 na području Zagrebačke županije, što obuhvaća oko 7.000 krajnjih kupaca.

Osnovni potrošač plina su kućanstva (91,65 %), no ona u potrošnji plina sudjeluju s manje od 65 %, dok preko 35% otpada na poduzetništvo. Od potrošača iz redova poduzetništva, dvanaest ih je kategorije TM3, s potrošnjom od preko 1.000.000 m³ godišnje.

Tablica 41. Sustav plinoopskrbe u Gradu Zagrebu

god.	duljina mreže (km)	broj potrošača	distribuirana količina (MWh)
2020.	3.166	270.712	3.354.000
2021.	3.180	272.875	3.615.000
2022.	3.191	274.347	3.247.000
2023.	3.198	275.113	3.307.000

Izvori podataka: GEOS, GPZ

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4.2.4. Geotermalna energija

U izvještajnom razdoblju izrađene su izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba kojima je Plan sukladno zahtjevu Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja dopunjen odredbama koje reguliraju mogućnost istraživanja i eksploatacije geotermalne vode u energetske svrhe. Na području Grada Zagreba nalaze se preliminarni istražni prostori geotermalne vode Zaprešić i Velika Gorica unutar kojih je moguće formirati eksploatacijska polja. Razvoj korištenja geotermalne energije u skladu je s razvojnim politikama Grada Zagreba koje teže energetske održivom razvitku i prilagodbi klimatskim promjenama.

II.4.3. Vodnogospodarska infrastruktura

Zakon o financiranju vodnog gospodarstva (NN 153/09, 90/11, 56/13, 154/14, 119/15, 120/16, 127/17, 66/19, 36/24) određuje da vodno gospodarstvo obuhvaća djelatnosti upravljanja vodama, djelatnost detaljne melioracijske odvodnje, navodnjavanja i vodne usluge u smislu Zakona o vodama (NN 66/19, 84/21, 47/23).

Infrastrukturu za obavljanje navedenih djelatnosti čine vodne građevine. Zakon o vodama definira ih kao građevine ili skupove građevina zajedno s pripadajućim uređajima i opremom, koji čine tehničku odnosno tehnološku cjelinu, a služe za uređenje vodotoka i drugih površinskih voda, za zaštitu od štetnog djelovanja voda, za zahvaćanje voda radi njihova namjenskog korištenja i za zaštitu voda od onečišćenja.

Vodnogospodarska infrastruktura na području Grada Zagreba obuhvaća infrastrukturu za vodoopskrbu i odvodnju, zaštitnu infrastrukturu – vodne građevine za obranu od poplava te građevine za melioracijsku odvodnju.

Tablica 42. Razvrstavanje vodnih građevina po namjeni

Skupina građevina po namjeni	Vrste građevina
regulacijske i zaštitne vodne građevine	nasipi, obaloutvrde, umjetna korita vodotoka, odteretni kanali, lateralni kanali, odvodni tuneli, brane s akumulacijama, ustave, retencije i druge pripadajuće im građevine, crpne stanice za obranu od poplava, vodne stepenice, slapišta, građevine za zaštitu od erozija i bujica i druge pripadajuće građevine
komunalne vodne građevine	
građevine za javnu vodoopskrbu	akumulacije, vodozahvati (zdenci, kaptaže i druge zahvatne građevine na vodnim tijelima), uređaji za kondicioniranje vode, vodospreme, crpne stanice, glavni dovodni cjevovodi i vodoopskrbna mreža cjevovoda
građevine za javnu odvodnju	kanali za prikupljanje i odvodnju komunalnih otpadnih voda, kolektori, crpne stanice, uređaji za pročišćavanje otpadnih voda, građevine i oprema za gospodarenje otpadnim muljem nastalim u postupku pročišćavanja otpadnih voda, lagune, ispusti u prijamnik i druge pripadajuće građevine, uključujući sekundarnu mrežu kanala
vodne građevine za melioracije	
građevine za melioracijsku odvodnju	kanali s pripadajućim crpnim stanicama, drenažama, betonskim propustima, čepovima, sifonima, stepenicama, brzotocima, oblagama za zaštitu od erozija, ustavama i drugim pripadajućim građevinama, uređajima i opremom
<i>melioracijske građevine I. reda</i>	<i>glavni odvodni kanali za prihvat svih voda iz melioracijskog sustava ili dijela tog sustava, a koji se dovode putem detaljne kanalske mreže i odvođe u prirodni ili umjetni prijamnik</i>
<i>melioracijske građevine II. reda</i>	<i>glavni odvodni kanali za prihvat svih voda iz melioracijskog sustava ili dijela tog sustava, a koji se dovode putem detaljne melioracijske mreže i odvođe melioracijske građevine I. reda</i>
<i>melioracijske građevine III. reda</i>	<i>sabirni te parcelni kanali za prikupljanje voda s poljoprivrednih zemljišta i njihovo odvođenje u građevine za melioracijske građevine II. reda</i>
<i>melioracijske građevine IV. reda</i>	<i>parcelni ili detaljni kanali za neposredno prikupljanje voda s poljoprivrednih zemljišta odnosno drugih čestica i njihovo odvođenje u melioracijske građevine III. reda</i>
građevine za navodnjavanje	akumulacijske i druge zahvatne građevine, razvodna mreža i druge pripadajuće građevine

Skupina građevina po namjeni	Vrste građevina
mješovite melioracijske građevine	građevine za melioracijsku odvodnju i za navodnjavanje
vodne građevine za proizvodnju električne energije	brane, akumulacije, retencije, strojarnica, vodna komora, crpne stanice, dovodni i odvodni kanali, dovodni i odvodni tuneli i druge građevine, uređaji i oprema pripadajući ovim građevinama
građevine za unutarnju plovidbu	objekti sigurnosti plovidbe na unutarnjim vodama i lučke građevine, sukladno posebnim propisima o plovidbi i lukama unutarnjih voda

II.4.3.1. Vodoopskrba i odvodnja

Sukladno Zakonu o vodama, usluga opskrbe pitkom vodom i odvodnje otpadnih voda su usluge javne vodoopskrbe i javne odvodnje, koje su kategorizirane kao vodne usluge i reguliraju se Zakonom o vodnim uslugama (NN 66/19).

Uslužna područja

Zakon o vodama odredio je integraciju usluge vodoopskrbe i odvodnje u jednu uslugu s ciljem zaštite vodnih resursa i ujednačenog standarda usluge, a sukladno načelu upravljanja vodnim resursima na nekom području od izvorišta do korisnika i od korisnika do upućivanja u okoliš. Kao osnovnu jedinicu za obavljanje djelatnosti javne vodoopskrbe zakon je odredio vodoopskrbno područje, a za djelatnost odvodnje aglomeraciju. Vodoopskrbna područja određena su prirodnim granicama razvođa, dok je aglomeracija definirana kao područje na kojem su stanovništvo i / ili gospodarske djelatnosti dovoljno koncentrirani da se komunalne otpadne vode mogu prikupljati i odvoditi do uređaja za pročišćavanje ili do krajnje točke ispuštanja.

S obzirom na usitnjenost vodoopskrbnih područja, propisano je formiranje uslužnih područja kao viših organizacijskih jedinica. Uslužna područja mogu obuhvaćati po jedno ili više vodoopskrbnih područja ili aglomeracija, a uspostavljaju se radi osiguranja tehničkog i tehnološkog jedinstva građevine javne vodoopskrbe od izvorišta do krajnjeg korisnika i građevine javne odvodnje od mjesta ispuštanja do prirodnoga prijarnika, radi osiguranja isporuke vode namijenjene ljudskoj potrošnji od najmanje dva milijuna prostornih metara godišnje (uz mogućnost iznimke) i većeg stupnja učinkovitosti, ekonomičnosti poslovanja i socijalne prihvatljivosti cijena vodnih usluga.

Zakon o vodama određuje da Vlada Republike Hrvatske uredbom uspostavlja uslužna područja i određuje njihove granice, a Zakon o vodnim uslugama propisuje da se vodne usluge na uslužnom području pružaju putem jednog javnog isporučitelja vodnih usluga (iznimno dozvoljavajući koncesionarima obavljanje usluge pražnjenja i odvoza komunalnih otpadnih voda, no samo iz individualnih sustava odvodnje) i obvezao jedinice lokalne samouprave i postojeće javne isporučitelje vodnih usluga na uslužnom području na provedbu te odredbe.

Početak izvještajnog razdoblja na snazi je bila Uredba o uslužnim područjima iz 2014. godine (NN 67/14), kojom su Grad Zagreb i pretežiti dio Zagrebačke županije činili su jedno, 7. uslužno područje. Odredbe Zakona o vodnim uslugama nalagale su preustroj uslužnih područja. Novom Uredbom o uslužnim područjima (NN 147/21), početkom 2022. izmijenjena su razgraničenja i povećan broj uslužnih područja. Uslužno područje koje je obuhvaćalo Grad Zagreb i Zagrebačku županiju razdijeljeno je na tri nova uslužna područja, na način da novo 11. u.p. obuhvaća Grad Zagreb bez naselja Veliko Polje te gradove Jastrebarsko, Samobor i Svetu Nedelju i općine Stupnik, Klinča Sela i Žumberak u Zagrebačkoj županiji, dok Veliko Polje ostaje pripojeno aglomeraciji Velika Gorica unutar 12. uslužnog područja. Isti obuhvat uslužnih područja 11 i 12 zadržan je i u posljednjoj Uredbi o uslužnim područjima (NN 70/23), koja je stupila na snagu 15. srpnja 2023.

Uredbama iz 2021. i 2023., društvo preuzimatelj na uslužnom području 11 je Vodoopskrba i odvodnja d.o.o., Zagreb (ViO). Zakon o vodnim uslugama propisao je da se društvu preuzimatelju moraju pripojiti svi postojeći javni isporučitelji vodnih usluga na uslužnom području. Sukladno zakonskoj obvezi te zaključcima Gradske skupštine Grada Zagreba,¹¹ u studenome 2024. ViO-u su pripojena trgovačka društva Vodovod Klinča Sela d.o.o. i Vode Jastrebarsko d.o.o. i sklopljen je Ugovor o unosu i prihvatu stvari s Općinom Stupnik.

Sustav javne vodoopskrbe i odvodnje na području Grada Zagreba

Na području Grada Zagreba u funkciji je cjeloviti sustav javne vodoopskrbe i odvodnje koji, uz područje Grada Zagreba, obuhvaća pojedine jedinice lokalne samouprave zapadnog dijela Zagrebačke županije: vodoopskrbom Gradove Samobor i Svetu Nedelju i Općinu Stupnik, a mrežom odvodnje Grad Svetu Nedelju i Općinu Stupnik. Isporučitelj vodnih usluga javne vodoopskrbe i javne odvodnje na tom je području Vodoopskrba i odvodnja d.o.o., osim za naselje Veliko Polje za koje je isporučitelj VG Vodoopskrba d.o.o.

Vodoopskrbni sustav

Javna vodoopskrbna mreža

Javna mreža vodoopskrbe Grada Zagreba u nadležnosti ViO-a pruža se preko administrativnih granica Grada i obuhvaća područje ukupne površine od preko 800 km². Ukupna duljina mreže iznosi oko 3.350 km, s više od 106.000 priključaka.¹²

Mreža se napaja iz sedam vodocrpilišta s ukupno 30 zdenaca: pet vodocrpilišta na području Grada, te dva vodocrpilišta koja se nalaze u Zagrebačkoj županiji: Strmec i Velika Gorica. U to nisu ubrojani kaptažni vodozahvati Lipovec i Slapnica, koji se nalaze na zagrebačkom distributivnom području, ali se koriste isključivo za opskrbu visoke zone Grada Samobora. Vodocrpilišta Bregana (na području Zagrebačke županije) i Kruge (u gradu Zagrebu) nisu u uporabi, no smatraju se pričuvnim vodocrpilištima.

U ukupnom nazivnom kapacitetu zdenaca u vodoopskrbnom sustavu Grada Zagreba, od oko 5.500 l/s, na Grad Zagreb otpada oko 4.950 l/s. Dnevno se crpi oko 370.000 l vode, a moguća proizvodnja iznosi preko 430.000 m³ na dan.

Vodoopskrbni sustav na zagrebačkom području podijeljen je s obzirom na lokacije izvorišta na 3 cjeline (podsustava) (zapad, centar i istok), a područje Samobora, Svete Nedelje i Stupnika je izdvojeno u zaseban podsustav „Samobor“. Dodatno, zbog konfiguracije terena Grada Zagreba, sustav se dijeli u tri visinske vodoopskrbne zone – tlačne zone. Na gornjim granicama svake zone smještene su vodospreme s kotama preljeva do 185,5 m n.m. za prvu, do 264,5 m n.m. za drugu i 345,0 m n.m. za treću zonu. Navedene vrijednosti su nominalne, dok stvarne kote preljeva variraju ovisno o lokaciji i visini vodospremnika. Visinom se izdvaja vodosprema Sljeme s kotom preljeva 1.020 m n.m.

Uz spremnike prve i druge tlačne zone smještene su precrpne stanice u kojima su tlačne crpke za podizanje vode na sljedeću višu visinsku razinu. Voda se od vodocrpilišta do spremnika dovodi magistralnim cjevovodima pod tlakom. U *Elaboratu zaštite okoliša za postupak ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš za zahvat: izmjene na zahvatima na sustavu vodoopskrbe i odvodnje – Projekt Zagreb 2018.* iz 2019. godine navodi se da na vodospreme prve tlačne zone otpada 89 %, druge 8 %, a treće 3 % ukupne količine vode.

¹¹ Zaključak o davanju prethodne suglasnosti trgovačkom društvu Zagrebački holding d.o.o. za statusnu promjenu pripajanja trgovačkih društava Vodovod Klinča Sela d.o.o. za usluge i Vode Jastrebarsko d.o.o. trgovačkom društvu Vodoopskrba i odvodnja d.o.o. (SGGZ 36/24); Zaključak o davanju prethodne suglasnosti trgovačkom društvu Zagrebački holding d.o.o. za stjecanje poslovnog udjela Općine Stupnik u temeljnom kapitalu trgovačkog društva Vodoopskrba i odvodnja d.o.o. (SGGZ 36/24).

¹² 2023. je bilo ukupno 106.170 priključaka; podaci za 2024. nisu dostavljeni.

Opskrbom pitkom vodom obuhvaćeno je oko 900.000 osoba na području Grada Zagreba i dijela Zagrebačke županije. Prosječna godišnja potrošnja pitke vode je oko 70,3 m³ po stanovniku. U potrošnji vode kućanstva sudjeluju s oko 75,58 %, a ostali korisnici s oko 24,42 %.

Lokalni vodovodi i individualna vodoopskrba

Javnom vodoopskrbnom mrežom Grada Zagreba nije u potpunosti obuhvaćeno nekoliko naselja u sjeveroistočnom i južnom dijelu Grada: Belovar, Blaguša, Donji Dragonožec, Gajec, Glavnica Gornja, Kupinečki Kraljevec, Planina Donja, Planina Gornja, Prepuštovec, Soblinec, Vugrovec i Vurnovec. Stanovnici koji nisu priključeni na javnu vodoopskrbnu mrežu vodom se snabdijevaju iz lokalnih vodovoda na području devet lokalnih zona opskrbe (šest na sjeveru GČ Sesvete i tri na jugu GČ Brezovica) ili individualno, iz vlastitih zdenaca / bunara. Lokalne mreže opskrbljuju oko 7.000 stanovnika, dok je individualnom vodoopskrbom obuhvaćeno manje od 1.500 stanovnika na dijelu prostora šest naselja u južnom dijelu Grada Zagreba.

Lokalni vodovodi na području Grada Zagreba su:

- u GČ Sesvete:
 - Blaguša,
 - Kašina,
 - Planina Donja,
 - Planina Gornja,
 - Prekvršje – Paruževina,
 - Šimunčevac;
- u GČ Brezovica:
 - Ašpergeri – Kupinečki Kraljevec,
 - Petrova Gora - Lipnica,
 - Širanovići - Horvati.

Zakon o vodnim uslugama propisuje obvezu preuzimanja lokalnih vodovoda (kojima se isporučuje prosječno više od 10 m³ vode na dan ili kojima se opskrbljuje više od 50 ljudi) na upravljanje od strane javnih isporučitelja.

Odvodnja otpadnih voda

Otpadne vode su sve potencijalno onečišćene tehnološke, sanitarne, oborinske i druge vode. Odvodnja otpadnih voda na području aglomeracije Zagreb, odnosno Grada Zagreba regulira se posebnom odlukom. Tijekom izvještajnog razdoblja na snazi je bila Odluka o odvodnji otpadnih voda iz prosinca 2016. (SGGZ 23/16).

Odluka o odvodnji otpadnih voda propisuje da se odvodnja obavlja:

- sustavom javne odvodnje („javna kanalizacija“),
- sustavom interne odvodnje koji je spojen na sustav javne odvodnje,
- sustavom interne odvodnje koji je spojen na sabirnu ili septičku jamu,
- sustavom interne odvodnje koji je spojen uređajem za prethodno pročišćavanje otpadnih voda na sustav javne odvodnje ili uređajem za pročišćavanje otpadnih voda s ispuštanjem u površinske vode,
- sustavom odvodnje oborinskih voda koje se ispuštaju u sustav javne odvodnje.

Sustav javne odvodnje može biti mješoviti (kod kojeg se sve otpadne vode odvede istim kanalima) ili razdjelni (oborinske vode odvede se odvojeno od drugih otpadnih voda). Kod mješovitog sustava javne odvodnje otpadnih voda, onečišćene oborinske vode s javnoprometnih površina ispuštaju se u mješoviti sustav javne odvodnje, a onečišćene oborinske vode s površina u krugu industrijskih postrojenja i benzinskih crpki, te površina u krugu ostalih poslovnih objekata, ispuštaju se u sustav javne odvodnje tek nakon predtretmana.

S obzirom na visoki stupanj urbanizacije i smanjenje površina prirodnog, upojnog, terena problemi u mješovitom sustavu odvodnje pojavljuju se kod oborina velikog intenziteta gdje postojeći kapaciteti javnih kanala nisu dovoljni za prihvat velikih količina vode u kratkom vremenskom razdoblju što uzrokuje poplave u urbanom području grada te negativno utječe na prometnu i komunalnu infrastrukturu.

Aglomeracije na području Grada Zagreba

Na području Grada Zagreba leži dijelom ili u cijelosti šest aglomeracija. Četiri su veće od 2.000 ekvivalentnih stanovnika (ES). Na javnu odvodnju priključeno je oko 90 % stanovništva Grada.

Aglomeracija Zagreb obuhvaća najveći dio područja Grada Zagreba te Grad Svetu Nedelju i Općinu Stupnik u sastavu Zagrebačke županije. Prema Višegodišnjem programu gradnje komunalnih vodnih građevina do 2030. godine (NN 147/21), ukupno opterećenje aglomeracije Zagreb iznosi 957.301 ES.

U sjeveroistočnom dijelu GČ Sesvete nalazi se aglomeracija Glavnica. Na nju su povezana naselja Adamovec, Belovar, Blaguša, Budenec, Cerje, Drenčec, Gajec, Glavnica Donja, Glavnica Gornja, Glavnica, Jesenovec, Kašina, Lužan, Moravče, Paruževina, Prepuštovec, Soblinec, Šašinovec, Vurnovec i Žerjavinec. Prema Višegodišnjem programu gradnje komunalnih građevina do 2030. godine, ukupno opterećenje aglomeracije Glavnica iznosi 10.876 ES.

Aglomeracija Gudci leži dijelom na jugoistoku GČ Brezovica, a dijelom u susjednom području Grada Velike Gorice. Aglomeracija obuhvaća naselja Donji Dragonožec, Gornji Dragonožec i Donji Trpuci u Gradu Zagrebu te Gudci i Markuševac Turopoljski u Zagrebačkoj županiji, s ukupno 2.125 stanovnika (prema Popisu stanovništva 2021.). Prema Višegodišnjem programu gradnje komunalnih građevina do 2030. godine, ukupno opterećenje aglomeracije Gudci iznosi 2.002 ES.

Aglomeracija Velika Gorica obuhvaća samo naselje Veliko Polje. Tijekom većeg dijela izvještajnog razdoblja na nju su bila priključena i naselja Hrašće Turopoljsko, Mala Mlaka te građevinsko područje naselja Odra.

U južnom dijelu područja Grada Zagreba nalaze se dvije aglomeracije manje od 2000 ES: aglomeracija Trpuci i aglomeracija Horvati.

Na javnu odvodnju priključeno je oko 90 % stanovništva Grada.

Obuhvat mreže javne odvodnje

Ne računajući područje naselja Veliko Polje, koje je priključeno na odvodni sustav Grada Velike Gorice, na području Grada Zagreba postoje tri neovisna odvodna sustava: jedan za najveći dio gradskog područja na lijevoj obali Save, koje obuhvaća sjeverni dio Zagreba i zapadni dio Sesveta, drugi za područje Novog Zagreba, a treći za istočni dio naselja Sesvete na slivnom području potoka Črnec.

Odvodna mreža sjevernog dijela Zagreba sabire se u Glavni odvodni kanal (GOK), koji vodi od Radničke ulice do Centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba (CUPOVZ) u Resniku. U Novom Zagrebu se kanalizacijske vode odvođe retencijskim kanalom do crpne stanice Mičevac, gdje se crpkama podižu u tlačni cjevovod koji prolazi Domovinskim mostom i na lijevoj obali Save se povezuje s GOK-om.

Potoci s pobrđa Medvednice dovode se do rijeke Save na tri načina, ovisno o lokaciji. Potoci zapadnog dijela Zagreba u rijeku se ulijevaju neposredno, potoci središnjeg dijela u kanalski sustav i njime u GOK, potoci istočnog dijela neposredno u GOK.

Pročišćavanje otpadnih voda

Otpadne vode pročišćavaju se u CUPOVZ-u i nakon pročišćavanja ispuštaju u rijeku Savu.

U CUPOVZ-u se vrši mehaničko i biološko pročišćavanje otpadnih voda (II. stupanj pročišćavanja). Kapacitet uređaja je 1.200.000 ES (ekvivalent stanovnika) i količina otpadnih voda od 442.370 m³/dan. Uređaj je dimenzioniran na vršno satno opterećenje u kišnom razdoblju od 30.510 m³/h i na biološko opterećenje ekvivalentno petodnevnoj biokemijskoj potrošnji kisika (BPK5) od 72.000 kg/dan, odnosno u konačnoj fazi na vršno satno opterećenje u kišnom razdoblju od 37.790 m³/h i na biološko opterećenje BPK5 od 90.000 kg/dan.

Pražnjenje sabirnih i septičkih jama

Na područjima bez mreže odvodnje, stanovnici za prikupljanje otpadnih voda koriste sabirne i septičke jame. Na području Grada Zagreba dozvoljena je uporaba samo sabirnih jama, koje nemaju status uređaja. Gradnja novih i korištenje postojećih septičkih jama zabranjeni su 2002. godine, no vlasnici septičkih jama su tek 2016., novom Odlukom o odvodnji otpadnih voda, obvezani preurediti ih u sabirne, s rokom izvršenja najkasnije do kraja 2021. godine. To je tek dijelom realizirano.

Čišćenje i pražnjenje septičkih i sabirnih jama vršila je tvrtka-koncesionar do svibnja 2024., kad je, sukladno Odluci o podmirivanju troškova javne usluge crpljenja, pražnjenja i odvoza otpadnih voda iz sabirnih i septičkih jama (SGGZ 17/24) tu djelatnost preuzeo ViO.

Planirani razvoj infrastrukture: Projekt Zagreb

Nastavno na završeni projekt rekonstrukcije i dogradnje vodoopskrbne i odvodne mreže (Projekt Zagreb 2018.), Grad Zagreb pripremio je Projekt Zagreb 2021-2027. s financiranjem iz fondova EU. Ciljevi projekta su povećati priključenost na javne mreže vodoopskrbe i odvodnje, smanjiti gubitke u sustavu i reducirati učestalost kvarova.

Projekt obuhvaća:

- a) dio zahvata na rekonstrukciji i dogradnji postojećeg javnog vodoopskrbnog sustava i sustava odvodnje koji su bili planirani u sklopu Projekta Zagreb 2018:
 - uspostavu nulte zone:
 - zahvat na vodocrpilištu Mala Mlaka, izgradnju 2 precrpne stanice, izgradnju vodospreme na Šalati, te svih dovodnih i odvodnih cjevovoda,
 - proširenje i rekonstrukciju vodoopskrbne mreže (cca 25 km cjevovoda),
 - proširenje i rekonstrukciju odvodne mreže (220 km cjevovoda, cca 28 crpnih stanica i 5 preljevni građevina, 8 retencijskih bazena),
 - izgradnju odvodne mreže u naseljima Horvati i Gornji i Donji Dragonožec,
- b) dodatne radove na CUPOVZ-u: nadogradnju na III stupanj pročišćavanja (prema važećem Rješenju zaštite okoliša iz 2019.g.) i nadogradnju linije za obradu mulja kako bi se osigurala finalna obrada mulja na CUPOVZ, uz izgradnju i opremanje objekta za termalno ili solarno sušenje mulja.

Nadogradnjom na III stupanj pročišćavanja, kapacitet CUPOVZ-a povećat će se na 1.500.000 ES. U cilju realizacije projekta, u siječnju 2024. je Gradska skupština Grada Zagreba donijela Odluku o jednostranom raskidu Ugovora o koncesiji za Projekt infrastrukturnih objekata za potrebe izgradnje Centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba, koji je sklopljen između Grada Zagreba i Zagrebačkih otpadnih voda d.o.o. (SGGZ 3/24). Posjed i upravljanje CUPOVZ-om je 4. kolovoza 2024. preuzela Vodoopskrba i odvodnja d.o.o.

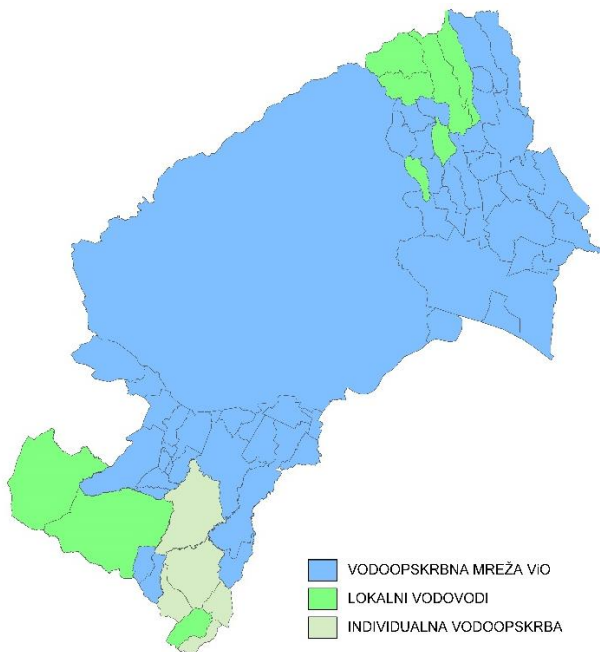
Tablica 43. Duljina vodoopskrbne i odvodne mreže ViO

	Duljina vodoopskrbne mreže (km)				Duljina mreže odvodnje (km)			
	2021.	2022.	2023.	2024.	2021.	2022.	2023.	2024.
Grad Zagreb	2.698	2.735	2.788	2.799	2.140	2.157	2.169	2.176
Zagrebačka županija	564	546	551	555	91	92	108	109
Ukupno	3.262	3.281	3.339	3.354	2.231	2.250	2.277	2.285

Izvor podataka: ViO

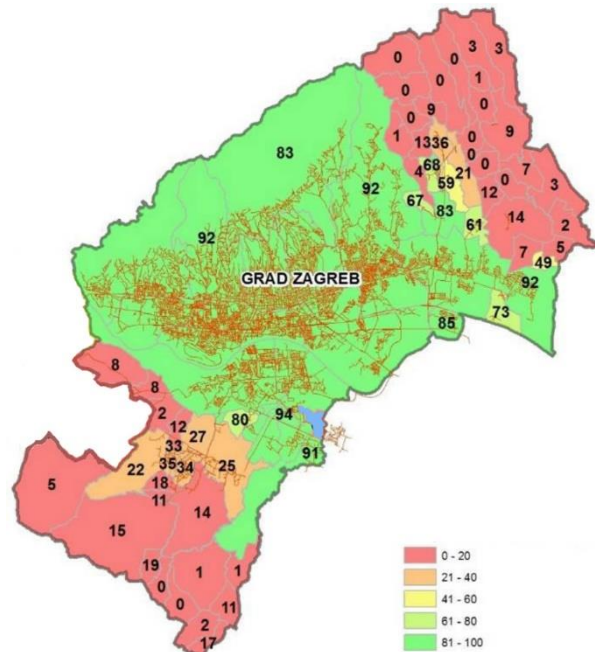
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 31. Vodoopskrbni sustavi na području Grada Zagreba

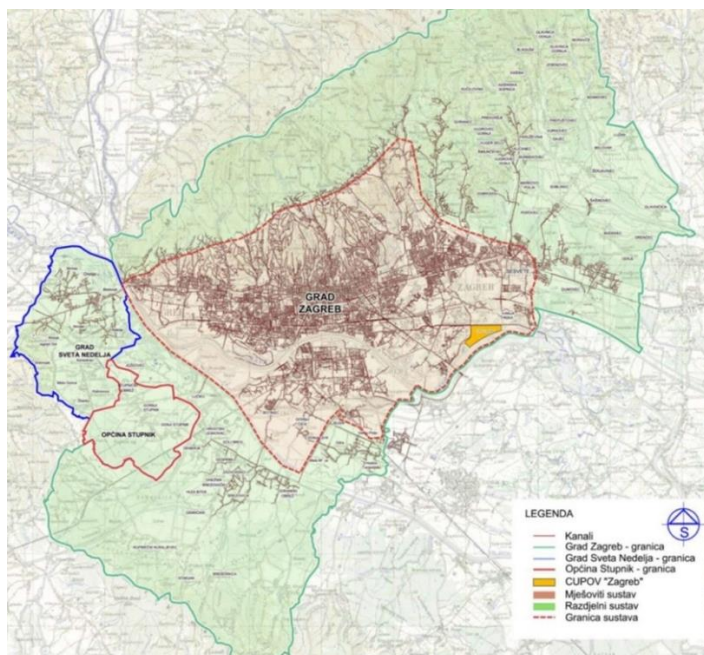
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 32. Priključenost stanovništva na mrežu javne odvodnje

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 33. Područja obuhvata mješovitog i razdjelnog sustava odvodnje

II.4.3.2. Vodne građevine za obranu od poplava

Sustav obrane od poplava Grada Zagreba obuhvaća obranu od velikih voda Save i zaštitu od bujičnih vodotokova južnih obronaka Medvednice.

a) obrana od poplava Save

Građevine za obranu od poplava Save

Obrana od poplava rijeke Save dio je sustava obrane od poplava branjenog područja Srednjeg Posavlja. Obrana se temelji na sprečavanju vršnog protoka vodnog vala kontroliranim izlivanjem velikih voda u retencijske prostore i njihovom odvodnjom iz Zagreba.

Osnovni objekti obrane od poplava Save na području Grada Zagreba su nasipi visine 3 do 5 m koji na razmaku od 300 m obostrano prate riječno korito, formirajući inundacijski pojas, te kanal Sava – Odra za odvodnju velike vode. U slučaju porasta vodene mase Save, rijeka se prelijeva iz reguliranog korita u inundacijski pojas, a nasipi sprečavaju njezino dalje širenje. Kod velikog porasta vodostaja i protoka od oko 1.900 m³/s automatski se aktivira kanal Sava – Odra. Riječna voda preko preljeva u desnom nasipu kod Jankomira ulazi u kanal duljine 31 km, koji je odvodi na razlivanje u Odransko Polje kanalom Sava – Odra. Kapacitet preljeva kod pojave stogodišnje velike vode iznosi oko 1.000 m³/s.

Ukupna duljina nasipa za obranu od poplava rijeke Save na području Grada Zagreba iznosi 79,64 km, što obuhvaća 45,81 km nasipa uz Savu, 26,63 km nasipa uz odteretni kanal Odra i 7,20 km uspornih nasipa uz GOK Zagreb.

U sklopu obrane Zagreba od poplava Save djeluje i ustava Prevlaka, kapaciteta oko 450 m³/s. Ustava se ne nalazi na području Grada Zagreba, već oko 40 km nizvodno. Kod najave visokog vodostaja na srednjem i donjem toku Save, kroz Prevlaku se velike vodne mase upuštaju u retenciju Lonjsko polje, čime se sprečava porast vodostaja uzvodno.

Analiza zaštite

U Analizi zaštite, uređenja i korištenja rijeke Save i zaobalja od granice s Republikom Slovenijom do Siska, iz studenoga 2020., navodi se da sustav obrane od poplava Grada Zagreba nije u potpunosti dovršen, i projektnu funkciju ispunjava samo djelomično. Uslijed značajnih morfoloških promjena u koritu rijeke Save, u preljevu Jankomir se velike vode ne raspoređuju kako je bilo predviđeno projektom - umjesto kod 1900 m³/s, preljev se aktivira kod protoka od 2350 m³/s).

Morfološke promjene nadopunjuju i klimatske promjene – od 1983. g. počelo je hidrološki sušnije razdoblje koje se manifestiralo smanjenjem najmanjih protoka rijeke Save za 21 %, dok je istovremeno došlo do povećanja procijenjenih velikih voda za više od 10 %. Uslijed navedenih promjena, u visokovodnim uvjetima kroz Zagreb protječe veća količina vode od planirane (čime se povećava ugroženost nizvodnog područja), a pri malim vodama, količina je manja od potrebne za osiguranje korištenja voda (npr. za prihranu vodonosnika ili hlađenje TE-TO).

b) Obrana od poplava bujičnih vodotoka Medvednice

Obrana od bujica Medvednice provodi se uz potoke na Medvednici, ukupne duljine 103,52 km, te uz potoke Kašina (23 km), Glavničica (20,5 km) i Vuger (17,5 km).

Za obranu od poplava je na potocima južnih obronaka Medvednice izgrađeno ukupno 19 retencija ukupnog volumena oko 2.200.000 m³. Svaki od retencijskih objekata sastoji se od brane i retencijskog prostora uzvodno od nje.

Hrvatske vode planiraju izgradnju nove retencije na potoku Čučerska reka u prostoru Branovečine / Oporovečkih livada u Dubravi. Slijedom zahtjeva Hrvatskih voda, navedena retencija unesena je u izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba izrađene u izvještajnom razdoblju.

II.4.3.3. Vodne građevine za melioracijsku odvodnju

Građevine za melioracijsku odvodnju dijele se na građevine za osnovnu i za detaljnu melioracijsku odvodnju.

Ukupna duljina meliorativne kanalske mreže (osnovne i detaljne) iznosi 149,45 km. Od toga na vode I reda otpada 12,45 km, a na vode II reda 137,0 km. Pod održavanjem je 98,28 km: 11,78 km za vode I reda i 86,5 km za vode II reda.

II.4.4. Infrastruktura gospodarenja otpadom

U razdoblju od 2021. do 2024. godine, u sustav gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu unesene su znatne promjene. Osnovni razlog tome bile su izmjene legislative državne razine i uvođenje novih mjera gospodarenja otpadom.

Početak izvještajnog razdoblja, postupanje s otpadom regulirano je sukladno tada važećem Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13, 73/17, 14/19, 98/19). Zakonom je utvrđen sustav gospodarenja otpadom, strateški i programski dokumenti koji se na njega odnose, nadležnosti i obveze svih sudionika, lokacije i građevine za gospodarenje otpadom i regulirani su svi ostali aspekti navedenog gospodarenja.

U srpnju 2021. donesen je novi Zakon o gospodarenju otpadom (NN 84/21 i 142/23 - Odluka USRH) koji propisuje donošenje planskih akata u gospodarenju otpadom: Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske, Plana gospodarenja otpadom jedinice područne (regionalne) samouprave i Plana gospodarenja otpadom Grada Zagreba. Najmanje jednom u šest godina obveza je Vlade RH, odnosno nadležnih predstavničkih tijela napraviti evaluaciju tih planova, a izmjene planova prema potrebi.

Koncepcija sustava gospodarenja otpadom temelji se na redu prvenstva gospodarenja otpadom (sprečavanje nastanka otpada / priprema za ponovnu uporabu / recikliranje / drugi postupci oporabe / zbrinjavanje otpada), ali su jasnije definirane, odnosno postrožene obveze države i jedinica područne i lokalne samouprave, kao i rokovi za pojedine ciljeve.

Europska i hrvatska legislativa inzistira na gospodarskom značaju otpada kao izvoru sekundarnih sirovina i repromaterijala. Pojedine kategorije neopasnog otpada zabranjeno je deponirati na odlagališta komunalnog otpada, već ih se upućuje na reciklažu i oporabu, dok se komunalni otpad obvezno razvrstava kako bi se smanjio udio određen za zbrinjavanje.

II.4.4.1. Gospodarenje otpadom u dokumentima prostornog uređenja

Obveze iz strateških dokumenata

Temeljni akti za planiranje i provođenje sustavnih aktivnosti u području gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj su Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2005.-2025. (NN 130/05) i njen provedbeni dokument, Plan gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj. U razdoblju koje se obrađuje u ovom izvješću na snazi su bili Plan gospodarenja otpadom u RH za razdoblje od 2017.-2022. godine, donesen u siječnju 2017. (NN 3/17) te Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2023. – 2028. godine donesen u lipnju 2023. (NN 84/23).

Strategijom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2005.-2025. dugoročno je predviđeno osnivanje regionalnih i županijskih centara za gospodarenje otpadom (CGO), koje je zakon proglasio građevinama od državnog značaja. Planovima gospodarenja otpadom u RH, za veći je dio teritorija države obvezno planiranje zajedničkih, regionalnih CGO-a. Važeći plan gospodarenja otpadom RH definira 11 centara za gospodarenje otpadom, od kojih jedan u Gradu Zagrebu, za Grad Zagreb i Zagrebačku županiju.

Županije i Grad Zagreb obvezni su uskladiti svoje planove gospodarenja otpadom s državnim planom.

Plan gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu

Temeljni dokument razine Grada Zagreba koji regulira gospodarenje otpadom je Plan gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu.

Donošenjem novog državnog plana gospodarenja otpadom u siječnju 2017. godine stekli su se zakonom propisani uvjeti za prihvaćanje novog plana gospodarenja otpadom Grada Zagreba. Nakon toga pokrenut je postupak izrade i u svibnju 2018. Gradska skupština Grada Zagreba donijela je novi Plan gospodarenja otpadom Grada Zagreba za razdoblje 2018.- 2023. godine (SGGZ 13/18). Obzirom da nije donesen novi Plan gospodarenja otpadom Grada Zagreba za sljedeće razdoblje, na snazi je još uvijek plan iz 2018.

Planom gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu definirane su postojeće prostorne komponente sustava gospodarenja otpadom. Uz postojeće odlagalište Prudinec na Jakuševcu i kompostane na Prudincu i u Markuševcu, određeno je formiranje kompostane u Obreščici i uspostava Zagrebačkog centra za gospodarenje otpadom (ZCGO) u Resniku, na lokaciji istočno od Centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba. Za obradu građevnog otpada zadržano je reciklažno dvorište (RD) na Prudincu i lokacija Kostanjek za reciklažu i odlaganje neopasnog građevnog otpada u funkciji sanacije klizišta u Podsusedu i planirano je novo reciklažno dvorište za građevni otpad na lokaciji Resnik – Ostrovci, uz CUPOVZ i ZCGO.

Elementi sustava gospodarenja otpadom u prostornim planovima

Prostorna komponenta sustava gospodarenja otpadom regulira se prostornim planovima u skladu s pravnom regulativom. Prostorno planski uvjeti gospodarenja otpadom na području Grada Zagreba određeni su Prostornim planom Grada Zagreba, generalnim urbanističkim planovima Grada Zagreba i Sesveta te, u skladu s odredbama planova šireg područja, pojedinim urbanističkim planovima uređenja. Lokacija centra za gospodarenje otpadom, lokacija postojećeg odlagališta Prudinec, te planirane lokacije i lokacija u istraživanju za potrebe uspostave cjelovitog sustava za gospodarenje otpadom Grada Zagreba prikazane su na kartografskim prikazima navedenih prostornih planova, dok i PPGZ i GUP-ovi grada Zagreba i Sesveta omogućavaju postavu reciklažnih dvorišta i zelenih otoka unutar širokog spektra planskih namjena korištenja prostora na čitavom području Grada Zagreba.

Pored navedenih, Prostornim planom Grada Zagreba definirane su sljedeće lokacije sustava:

- kao lokacija za reciklažu i odlaganje neopasnog građevnog otpada i zemljanog iskopa u funkciji sanacije klizišta Kostanjek određuje se lokacija unutar šireg područja nekadašnje tvornice cementa u Podsusedu, sukladno posebnom projektu;
- lokacija Resnik - Ostrovci, sjeverno od Centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba, određuje se za potrebe reciklaže i odlaganja zemljanog iskopa i neopasnog građevnog otpada;
- određuje se nastavak biološke obrade biorazgradivog otpada u kompostani na lokaciji u Markuševcu;
- određuje se lokacija Obreščica za potrebe smještaja kompostane;
- istražuje se lokacija Savica - Šanci uz postojeću TE-TO - kao rezervna lokacija u istraživanju za postrojenje za termičku obradu otpada.

II.4.4.2. Realizacija sustava gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu

Količina proizvedenog otpada neposredno je vezana uz broj stanovnika i gospodarsku aktivnost jedinice lokalne ili područne samouprave, a udio njegove uporabe i zbrinjavanja indikator je djelotvornosti sustava gospodarenja otpadom.

a) Obveze Grada i organizacija sustava

Zakon propisuje obvezu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave da na svom području osigura uvjete i provedbu propisanih mjera gospodarenja otpadom. Preduvjet za gospodarsko korištenje otpada je odvojeno prikupljanje i sortiranje različitih vrsta otpadnih tvari.

Javnu uslugu prikupljanja miješanog komunalnog otpada i prikupljanja biorazgradivog komunalnog otpada, koja se smatra uslugom od općeg interesa, obvezna je osigurati jedinica lokalne samouprave. U početnom dijelu izvještajnog razdoblja ta je usluga regulirana u skladu s Odlukom o javnoj usluzi prikupljanja miješanog komunalnog otpada, biorazgradivog komunalnog otpada i odvojenog prikupljanja otpadnog papira, metala, stakla, plastike i tekstila te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada u Gradu Zagrebu iz 2018. godine (SGGZ 2/18), a od početka ožujka 2022. Odlukom o načinu pružanja javne usluge sakupljanja komunalnog otpada na području Grada Zagreba (SGGZ 7/22).

Djelatnosti vezane uz sakupljanje, skladištenje, obradu, uporabu i zbrinjavanje drugih kategorija neopasnog otpada gospodarske su prirode i vrše ih za to registrirani gospodarski subjekti. Reciklaža i uporaba pretežitog dijela kategorija odvojeno prikupljenog otpada vrši se barem dijelom na području Grada Zagreba.

Među pravnim osobama koje obavljaju djelatnosti vezane uz gospodarenje otpadom u Gradu Zagrebu je i gradska tvrtka Zagrebački holding. Njegove podružnice Čistoća, ZGOS (do pripajanja Čistoći u studenom 2021.) i Zrinjevac sudjeluju u pružanju javne usluge prikupljanja komunalnog otpada i u njegovom zbrinjavanju, podružnica Zagrebačke ceste ovlaštena je za uporabu građevinskog otpada, a podružnica ZCGO nadležna je za pripremu izgradnje centra za gospodarenje otpadom.

b) Sakupljanje neopasnog otpada

Pretežiti dio ukupnog otpada na području Grada Zagreba čini neopasni komunalni otpad, prije svega iz kućanstava. U odvojeno prikupljenom otpadu također je najvećim dijelom zastupljen otpad iz kućanstava.

Sakupljanje miješanog i biorazgradivog komunalnog otpada

Za sakupljanje komunalnog otpada nadležna je komunalna tvrtka Zagrebački holding – podružnica Čistoća. Uslugom organiziranog prikupljanja, odvoza i odlaganja komunalnog otpada obuhvaćeno je 100 % domaćinstava Grada Zagreba, te naselja Mičevac i Turopoljski Markuševec koja se nalaze u Zagrebačkoj županiji.

Čistoća je zadužena i za uklanjanje divljih odlagališta. Uklanjanje se provodi po nalogu komunalnog redara. Na mjestu sakupljanja vrši se odvajanje pojedinih kategorija otpada (metalni otpad, elektronička oprema, gume, potencijalno opasni otpad, ...), a preostala količina odvozi se na odlagalište Prudinec. Količine otpada sakupljenog s divljih odlagališta prijavljuju se u Registar onečišćavanja okoliša (ROO) kao sakupljeni glomazni otpad.

Odvojeno prikupljanje otpada iz kućanstva

U Gradu Zagrebu provodi se odvojeno prikupljanje komunalnog otpada iz kućanstva, biootpada, plastične i metalne ambalaže te otpadnog papira i kartona. U većem dijelu Grada Zagreba je odvojeno prikupljanje omogućeno na razini zgrade zahvaljujući dosijeljenim kućnim spremnicima za različite kategorije otpada. Uz njih, odlaganje je moguće u spremnike na javnim površinama, te u reclklažna dvorišta.

- podzemni i polupodzemni spremnici za komunalni otpad na javnim površinama

Grad Zagreb je 2023. pristupio izgradnji podzemnih, a 2024. i polupodzemnih spremnika za smještaj tipskih kontejnera za odvojeno prikupljanje miješanog komunalnog otpada, biootpada i reciklabilnog komunalnog otpada. Spremnici se postavljaju na površinama javne namjene sukladno odredbama Odluke o komunalnom redu.

Podzemni spremnici postavljaju se na području zaštićene povijesne jezgre Grada Zagreba, a polupodzemni u urbanim zonama visoke koncentracije stanovništva u drugim dijelovima Grada. Do kraja 2024. određeno je 270 lokacija za postavljanje polupodzemnih spremnika i započela je njihova gradnja u Novom Zagrebu.

Sakupljanje posebnih kategorija otpada

Glomazni otpad građani mogu odložiti u reciklažnim dvorištima ili do dva puta godišnje zatražiti njegov odvoz s određene lokacije. Prikupljeni glomazni otpad predaje se na obradu ovlaštenom oporabitelju, koji mu nakon mehaničkog razdvajanja i sortiranja dodjeljuje novi ključni broj i predaje ga na daljnju uporabu, odnosno zbrinjavanje, ili ga izvozi.

Najveću kategoriju otpada nakon komunalnog čini građevni otpad, koji se najvećim dijelom obrađuje na lokaciji Zagrebačkih cesta. Značajne količine željeza, čelika, aluminija i bakra izdvojenog iz građevnog otpada se izvoze.

c) Lokacije za gospodarenje otpadom

Lokacije za primarnu reciklažu

Za odvojeno prikupljanje i privremeno skladištenje papira, metala, stakla, plastike, tekstila, ali i drugih kategorija otpada iz kućanstva, Zakon o održivom gospodarenju otpadom predviđa uspostavu nadziranih ograđenih prostora - reciklažnih dvorišta (RD). Zakonske odredbe obvezuju Grad Zagreb na uspostavu najmanje po jednog reciklažnog dvorišta u svakoj Gradskoj četvrti.

Početak izvještajnog razdoblja, u Gradu Zagrebu bilo je 20 reciklažnih dvorišta (od toga 10 mobilnih) u vlasništvu Zagrebačkog holdinga – Podružnice Čistoća. Tijekom izvještajnog razdoblja otvoreno je još jedno mobilno RD Čistoće.

Lokacije za odlaganje miješanog komunalnog otpada

U Gradu Zagrebu registrirana su 2 aktivna odlagališta neopasnog otpada:

- CUPOVZ: odlagalište proizvodnog otpada – deponij mulja,
- Prudinec na Jakuševcu: odlagalište komunalnog i proizvodnog otpada.

Jedino odlagalište miješanog komunalnog otpada u Gradu Zagrebu je odlagalište Prudinec. Na njemu se deponira komunalni otpad svih domaćinstava i gotovo svih gospodarskih subjekata na području Grada Zagreba, te komunalni otpad s područja Samobora i Svete Nedelje, kao i miješani otpad s divljih odlagališta. O zbrinjavanju, odnosno odlaganju otpada na Prudinec brine se tvrtka Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Čistoća.

U dokumentu *Dinamika zatvaranja odlagališta neopasnog otpada na području Republike Hrvatske*, koji je u prosincu 2018. izradilo Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, o odlagalištu Prudinec govori se kao o „jednom od rijetkih objekata u Republici Hrvatskoj koji ima funkciju usporedivu s Centrom za gospodarenje otpadom u cjelokupnom opsegu predviđenom projektnom dokumentacijom te ispunjava kriterije potrebnih objekata te obavljanja aktivnosti koje treba imati CGO, a vezanih uz sakupljanje, obradu te propisno deponiranje otpada kako je navedeno u Planu gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. godine (reciklažno dvorište, reciklaža građevinskog otpada, prikupljanje i energetska iskorištavanje odlagališnog plina, postrojenje za obradu biootpada - kompostanu, pročišćavanje procjednih voda, odlaganje komunalnog otpada).“ Zaključno, navodi se kako je temeljem provedene višekriterijske analize te definiranjem dinamike

rada i zatvaranja odlagališta u Gradu Zagrebu razvidno da odlagalište „Prudinec - Jakuševac“ ispunjava sve kriterije za nastavak rada do otvaranja CGO-a. Sukladno navedenom, odlagalište Prudinec nije obuhvaćeno Odlukom o redosljediu i dinamici zatvaranja odlagališta otpada u Republici Hrvatskoj (NN 03/19, 17/19, 45/23, 120/23).

U Analizi kapaciteta odlagališta otpada Jakuševac izrađenoj od strane glavnog projektanta odlagališta, koja je sastavni dio Plana gospodarenja otpadom grada Zagreba za period od 2018.-2023., procijenjeno je da će kapacitet odlagališta Prudinec biti popunjen do kraja 2024. godine, no, pod pretpostavkom da će, uslijed pojačanih aktivnosti na uspostavljanju sustava odvajanja i oporabe otpada, količine otpada s vremenom opadati u iznosu 10 % godišnje, otpad bi se na Prudinec mogao moći odlagati sve do kraja 2029.

11. studenog i 4. prosinca 2023. godine je na odlagalištu Jakuševac-Prudinec došlo do odrona, nakon čega je, 2024. započela prva faza sanacije. Naredne faze sanacije planiraju se po završetku istražnih radova koje provode sudski vještaci, kada će biti poznati uzroci i okolnosti odrona te će se moći odrediti potpuni obuhvat sanacije.

Lokacije za odlaganje biorazgradivog komunalnog otpada

Biorazgradivi otpad zbrinjava se na kompostani Markuševac, kojom upravlja Zagrebački holding – podružnica Zrinjevac i na kompostištu u sklopu odlagališta Prudinec. Biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina obrađuje se u postrojenju za intenzivnu aerobnu razgradnju, s naknadnom biorazgradnjom, na lokaciji Prudinec.

Proizvodnja plina i električne energije na lokaciji Prudinec

Na odlagalištu Jakuševac postoji plinsko postrojenje, koje, s plinskom mrežom u tijelu odlagališta, čini aktivni sustav otplinjavanja uređenog odlagališta otpada Jakuševac / Prudinec. Primarna zadaća aktivnog sustava otplinjavanja uređenog odlagališta otpada je kontinuirano-24-satno prikupljanje i termička obrada nastalog odlagališnog plina u cilju sigurnosti na odlagalištu i gradilištu za ljude i strojeve koji na njemu rade, za ljude koji žive u neposrednoj blizini, zaštita okoliša i zaštita od požara, a sekundarna zadaća je njegovo energetske iskorištavanje za proizvodnju električne energije iz obnovljivog izvora energije (OIE).

Tablica 44. Prikupljeni otpad te količina proizvedenog plina i el. energije

godina	prikupljeni otpad (t)			proizvedeni plin (m ³)	proizvedena el. energija (kWh)
	sve kategorije	komunalni otpad	glomazni otpad		
2021.	285.138	275.183	16.172	16.760.366	28.680.583
2022.	268.033	259.096	15.591	16.767.359	29.226.630
2023.	265.543	255.951	11.378	16.741.517	28.445.124
2024.	281.855	272.718	20.538	14.211.663	22.647.440
ukupno	1.100.569	1.062.948	63.679	64.480.905	108.999.777

Izvor podataka: Čistoća

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Oporaba građevnog otpada

Zbrinjavanjem i obradom građevinskog otpadnog materijala na području Grada Zagreba bavi se gradsko poduzeće Zagrebačke ceste – Radna jedinica Reciklirani građevinski otpad (RGO). Zagrebačke ceste koriste otpadni beton, asfalt i druge materijale kao sirovinu i tamponski materijal u cestogradnji, čime štede novi kameni materijal.

Reciklažno dvorište za obradu građevnog otpada kojim upravlja RJ RGO smješteno je na lokaciji odlagališta Prudinec.

Lokacija za odlaganje otpadnog mulja

Otpadni mulj nastaje kao nusprodukt obrade vode iz javnog sustava odvodnje u CUPOVZ-u te se na toj lokaciji i privremeno skladišti (odlaže) do predaje ovlaštenom sakupljaču na daljnje postupanje.

Centar za gospodarenje otpadom

Centar za gospodarenje otpadom podrazumijeva sklop više, funkcionalno i/ili tehnološki međusobno povezanih, građevina i uređaja za obradu komunalnog otpada i mulja. Plan gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2007. – 2015. navodi da se u centru za gospodarenje otpadom odvijaju različite aktivnosti vezane uz obradu otpada prije njegovog konačnog odlaganja na odlagalištu neopasnog otpada, koje je sastavni dio centra. Navedene aktivnosti obuhvaćaju:

- prihvata i obradu sortiranog ili nesortiranog otpada,
- sakupljanje otpada koji se može ponovno uporabiti ili reciklirati, te sakupljanje i daljnja predaja opasnog otpada,
- sakupljanje i distribucija otpada koji se može koristiti u druge svrhe,
- energetska iskorištavanja određenih frakcija otpada,
- odlaganje obrađenog otpada.

Prostornim planom Grada Zagreba za Centar za gospodarenje otpadom je određena lokacija u Resniku, neposredno uz Centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba. Predviđeno je da Centar za gospodarenje otpadom sadrži sve objekte i aktivnosti neophodne za funkcioniranje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom na načelima održivog razvoja.

S obzirom na izmjene relevantne legislative Republike Hrvatske i izmjena uvjeta EU financiranja, dokumentaciju projekta CGO 'Zagreb' bilo je potrebno novelirati - prilagoditi sukladno Smjernicama Europske komisije koje određuju kriterije projekata za sufinanciranje EU sredstvima iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija u razdoblju 2021. – 2027. Gradska skupština Grada Zagreba je na 30. sjednici, 25. siječnja 2024., donijela Zaključak o prihvaćanju sažetka Novelirane Studije izvedivosti za potrebe izgradnje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Noveliranom studijom planira se objedinjavanje obrade različitih tokova otpada čime bi se postigla optimizacija troškova – unutar istog objekta s većinski istom elektrostrojarskom opremom, čime se potencijalno omogućuje sufinanciranje projekta iz OPKK 2021.-2027.

U studenom 2024. javnosti je predstavljeno idejno rješenje CGO-a.

postrojenje za obradu biootpada

Obradu biootpada Grada Zagreba planiralo se vršiti izvan područja Grada, u industrijskoj zoni Novske. U travnju 2019. sklopljen je Sporazum o suradnji na pripremi i izgradnji postrojenja za obradu, u rujnu 2019. ugovor za izradu studijsko-projektne dokumentacije za navedeno postrojenje, a 2021. godine ishoda je lokacijska dozvola za građenje građevine infrastrukturne namjene gospodarenja otpadom, 2.a skupine – Postrojenje za obradu biootpada na području Grada Novske. U srpnju 2023., Sisačko-moslavačka županija, Ispostava Novska donijela je Rješenje o odbacivanju zahtjeva za ishoda građevinske dozvole za navedeno postrojenje, a Gradsko vijeće Grada

Novske Odluku o otkazu Sporazuma o suradnji na pripremi i izgradnji postrojenja za obradu odvojeno prikupljenog biootpada.

S obzirom na potrebu obrade odvojeno prikupljenog biootpada, Grad Zagreb planira izgradnju postrojenja za tu namjenu u okviru Centra za gospodarenje otpadom u Resniku.

II.5. ZAŠTITA I KORIŠTENJE DIJELOVA PROSTORA OD POSEBNOG ZNAČAJA

Pod dijelovima prostora od posebnog značaja podrazumijevaju se različite kategorije elemenata u prostoru Grada Zagreba. Jedna obuhvaća prostorne komponente koje se neposredno reflektiraju na životni standard, što se odnosi kako na sastavnice okoliša, s njihovim kontinuiranim utjecajem na kvalitetu života i zdravlje stanovništva, tako i na izgrađene strukture od posebnog značaja za funkcioniranje Grada i sigurnost njegovih stanovnika. Drugoj kategoriji pripadaju prirodne, krajobrazne i kulturne vrijednosti kao dio identiteta i prepoznatljivosti Grada unutar i izvan njegovih granica.

Zaštita dijelova prostora od posebnog značaja regulirana je na državnoj i područnoj razini. Pojedine prostorne vrijednosti i dijelovi okoliša štite se, ovisno o svojoj prirodi i značaju, različitim zakonskim i podzakonskim aktima, uključujući prostorne planove.

II.5.1. Okoliš

U temeljne izvore dobara ubrajaju se sastavnice prirodnog okoliša. One su uvjetno obnovljivi ili neobnovljivi resursi.

Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18) definira okoliš kao prirodno i svako drugo okruženje organizama i njihovih zajednica, uključivo i čovjeka, koje omogućuje njihovo postojanje i njihov daljnji razvoj: zrak, more, vode, tlo, zemljina kamena kora, energija te materijalna dobra i kulturna baština kao dio okruženja koje je stvorio čovjek; svi u svojoj raznolikosti i ukupnosti uzajamnog djelovanja.

Zaštita i korištenje sastavnica okoliša

Zaštita od onečišćenja i očuvanje pojedinih sastavnica okoliša uređuju se osnovnim Zakonom o zaštiti okoliša, posebnim zakonima i propisima donesenim tim zakonima, a sagledava se kroz:

- zaštitu zraka,
- zaštitu voda,
- zaštitu mora i obalnog područja,
- zaštita prirode,
- zaštita tla i zemljine kamene kore,
- zaštita šumskog područja,

kao i zaštitu od utjecaja opterećenja na okoliš:

- zaštitu od buke,
- zaštitu od svjetlosnog onečišćenja,
- zaštitu od štetnog utjecaja kemikalija,
- zaštitu od ionizirajućih zračenja i nuklearna sigurnost,
- zaštitu od štetnog utjecaja genetski modificiranih organizama,
- gospodarenje otpadom.

Zakon propisuje da sastavnice okoliša moraju biti zaštićene od onečišćenja pojedinačno i u okviru ostalih sastavnica, uzimajući u obzir njihove međusobne odnose i međeutjecaje. Treba ih koristiti štedljivo i njima upravljati vodeći računa o mogućnostima ponovnog korištenja prirodnih i materijalnih dobara, kao i, u najvećoj mogućoj mjeri, o sprečavanju onečišćivanja, mogućem nastanku šteta po okoliš i izbjegavanju stvaranja otpada. Svako djelovanje na okoliš mora biti planirano i izvedeno na način da uzrokuje što manje opterećivanje okoliša, vodeći pri tome računa o racionalnom korištenju prirodnih dobara i energije te poštujući propisane granične vrijednosti emisija, standarde kakvoće okoliša, pravila postupanja i druge mjere zaštite. Radi izbjegavanja rizika i opasnosti po okoliš, pri planiranju i izvođenju zahvata treba primijeniti sve utvrđene preventivne mjere zaštite što podrazumijeva korištenje dobrih iskustava, kao i uporabu proizvoda, opreme i uređaja te primjenu

proizvodnih postupaka i sustava održavanja projektiranih parametara postrojenja, koji su najpovoljniji po okoliš. Zahvati u okoliš koji mogu imati štetni učinak na bioraznolikost i krajobraznu raznolikost i vrijednost, te očuvanje prirodnog genetskog sklada i sklada prirodnih zajednica, živih organizama i tvari, u načelu nisu dopušteni.

Registar onečišćavanja okoliša

Registar onečišćavanja okoliša (ROO) je skup podataka o izvorima, vrsti, količini, načinu i mjestu ispuštanja i/ili prijenosa onečišćujućih tvari u zrak, vodu i/ili more i tlo te proizvedenome, sakupljenome i obrađenome otpadu po operaterima i organizacijskim jedinicama koje su obveznici upisa u ROO.

II.5.1.1. Tlo

Zakon o zaštiti okoliša smatra tlo neobnovljivim dobrom i određuje da ga se mora održivo koristiti uz očuvanje njegovih funkcija, a nepovoljne učinke mora se izbjegavati u najvećoj mogućoj mjeri. Zaštita tla obuhvaća očuvanje zdravlja i funkcija tla, sprječavanje oštećenja tla, praćenje stanja i promjenu kakvoća tla te saniranje i obnavljanje oštećenih tala i lokacija.

Analize tla poljoprivrednog zemljišta u Gradu Zagrebu pokazuju da je količina teških metala u tlu znatno ispod dozvoljenih granica. Najizrazitija prijetnja kakvoći tla je neodgovarajuća gnojidba poljoprivrednih površina, osobito na savskom vodonosniku, koja je uzrok zagađivanja podzemnih voda nitratima.

U zaštićenom području Savice odlagan je otrovni otpad, tzv. gudron. Uz zatrovanje tla velika je opasnost i od zatrovanja vode.

Među negativnim aspektima razvoja Grada i širenja naselja je i prenamjena poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe. Prenamjena se traži u prvom redu radi gradnje. Njome su zahvaćene sve kategorije poljoprivrednih površina, s time da do najvećeg gubitka dolazi upravo na najvrednijem zemljištu, to jest aluvijalnim tlima najbolje klase upotrebne vrijednosti u savskoj nizini.

Eksploatacijom mineralnih sirovina (šljunka, kamena, gline) tlo se gubi i onečišćuje. Uklanjanje tla i vegetacije na prostorima šljunčara jedan je od razloga zagađivanja podzemnih voda jer se šljunčani sloj nerijetko uklanja do razine pojave podzemnih voda. Pretvaranje šljunčara u nelegalna odlagališta otpada izravno utječe na kvalitetu podzemnih voda. Nesanirani kamenolomi i glinokopi su prostori krajobrazne degradacije, erozije i nestabilnosti tla, te predstavljaju sanitarni rizik kao postojeća i potencijalna odlagališta otpada.

Sanacija divljih odlagališta

U izvještajnom je razdoblju uklanjanje nepropisno odbačenog otpada i sanaciju divljih odlagališta vršila Čistoća. Uklanjanje se vrši u skladu s odredbama Odluke o mjerama za sprječavanje nepropisnog odbacivanja otpada i mjerama za uklanjanje odbačenog otpada (SGGZ 07/18), koje obuhvaćaju:

- uspostavu sustava za zaprimanje obavijesti o nepropisno odbačenom otpadu,
- uspostavu sustava evidentiranja lokacija nepropisno odbačenog otpada,
- provedbu nadzora područja Grada Zagreba,
- postavljanje prepreka za sprečavanje prolaska, videonadzora, znakova upozorenja o zabrani odbacivanja otpada te izobrazno-informativne aktivnosti o štetnosti nepropisnog odbacivanja otpada u okoliš.

- divlja odlagališta u prostoru Grada Zagreba

U Gradu Zagrebu evidentirano je preko 3.400 manjih i 35 većih lokacija onečišćenih otpadom - divljih odlagališta.

Manja odlagališta te vrste u pravilu nastaju unutar naselja, nepropisnim odbacivanjem otpada pokraj spremnika, odnosno zelenih otoka, ili na drugim površinama.

Većima se smatraju divlja odlagališta s količinom od min. 50 m³ odbačenog otpada, u najvećem broju slučajeva miješanog građevinskog i glomaznog otpada. Ona u pravilu nastaju u prirodi, šumi ili na zemljištu koje se ne koristi. Predstavljaju opasnost za okoliš, budući da na područjima na kojima se nekontrolirano odlaže otpad, posebno ako se na njima dulje zadrži, može doći do onečišćenja tla te podzemnih i površinskih voda. Najčešće se nalaze na rubnim dijelovima grada, istočnom i zapadnom ulazu u grad, u priobalju rijeke Save, na otvorenim zemljištima neprivedenim svrsi, bez kontrole vlasnika, a na koje je moguće pristupiti sa svih strana. Najveći broj evidentiranih većih divljih odlagališta otpada nalazi se na području gradskih četvrti Novi Zagreb, Brezovica, Sesvete, Peščenica – Žitnjak, Podsused i Stenjevec.

Izvješća o provedbi Plana gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu ukazuju da se lokacije većih divljih odlagališta nakon uklanjanja odbačenog otpada u pravilu ponovno koriste za istu svrhu, te ih je potrebno ponovno sanirati.

- uklanjanje nekontrolirano odbačenog otpada

Uklanjanje divljih odlagališta provodi se po nalogu komunalnog redara. Na mjestu sakupljanja vrši se odvajanje pojedinih kategorija otpada (metalni otpad, elektronička oprema, gume, potencijalno opasni otpad ...), a preostala količina odvozi se na odlagalište Prudinec. Količine otpada sakupljenog s divljih odlagališta prijavljuju se u Registar onečišćivača okoliša (ROO) kao sakupljeni glomazni otpad.

Tablica 45. Broj očišćenih divljih odlagališta

Godina	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	UKUPNO
Broj lokacija	4.552	4.552	3.843	2.890	5.642	16.927
Broj odvoza	1.560	1.560	1.283	799	3482	7.124
Obujam (m ³)	26.703	26.703	21.576	1.400	39.256	88.935
Masa (kg)	5.259.830	5.259.830	4.094.200	2.685.530	5.374.120	17.413.680

Izvor podataka: Čistoća

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.5.1.2. Vodni resursi

Zakon o vodama (NN 66/19, 84/21, 47/23) određuje da voda nije komercijalni proizvod, već naslijeđe koje treba čuvati, štiti i mudro i racionalno koristiti. Vodama se upravlja prema načelu jedinstva vodnog sustava i načelu održivog razvitka kojim se zadovoljavaju potrebe sadašnje generacije i ne ugrožavaju pravo i mogućnost budućih generacija da to ostvare za sebe. Vode su opće dobro i imaju osobitu zaštitu Republike Hrvatske, a vode u tijelima površinskih i podzemnih voda ne mogu biti objektom prava vlasništva i drugih stvarnih prava.

Od posebne je važnosti kakvoća vode. Njezin standard propisan je Uredbom o standardu kakvoće voda (NN 96/19, 20/23, 50/23 - ispravak).

korištenje voda

Korištenje voda propisano je Zakonom o vodama. Ono obuhvaća vrste korištenja voda (što uključuje i vodne usluge), opće korištenje voda, slobodno korištenje voda te svaku drugu ljudsku djelatnost na vodama koja ima značajan utjecaj na stanje voda.

Korištenje voda podrazumijeva njihovo zahvaćanje i uporabu za opskrbu vodom za piće, za stavljanje na tržište u izvornom ili prerađenom obliku u bocama ili drugoj ambalaži, sanitarne i tehnološke potrebe, zdravstvene i balneološke potrebe, grijanje, navodnjavanje i druge namjene.

a) stanje vodnih resursa

Podzemne vode

Prema odredbama Okvirne direktive o vodama EU (2000/60/EC) zagrebački vodonosni sustav u cjelini pripada u kategoriju zaštićenih područja za pitke vode, što znači da je potrebno osigurati odgovarajuće mjere zaštite na razini sustava. Ove mjere s jedne strane moraju osigurati da kakvoća podzemne vode ne pada ispod standarda za pitke vode, ali i standarda za podzemne vode u skladu s odredbama Direktive za podzemne vode (2006/118/EC), a s druge strane moraju garantirati dovoljne količine podzemne vode za potrebe javne vodoopskrbe.

Strategijom upravljanja vodama (NN 91/08) određeno je da podzemne vode zagrebačkoga vodonosnog sustava pripadaju u strateške zalihe od prvorazrednoga nacionalnog interesa za Republiku Hrvatsku. Definirane su kao vrlo osjetljiva područja u smislu prirodnog prijemnika, te svrstane u najvišu, I kategoriju voda.

Detaljna analiza zagrebačkog vodonosnika dana je u *Elaboratu o zonama zaštite izvorišta Grada Zagreba* koji je 2014. godine izradio Zavod za geologiju i geološko inženjerstvo Rudarsko- naftno-geološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Vodonosnik se proteže na području veličine 987,52 km², manjim dijelom u Sloveniji, a pretežitim u Hrvatskoj. Debljina vodonosnih naslaga varira u rasponu od 5 do 100 m. Vodna ploha vodonosnika povezana je s rijekom Savom, koja je primarni čimbenik promjene razine podzemne vode. Za vrijeme visokog vodostaja, Sava cijelim svojim tokom napaja vodonosnik, dok ga za vrijeme srednjeg i niskog vodostaja na nekim dijelovima toka drenira. Regionalni smjer toka podzemne vode je od zapada prema istoku, to jest usporedo s tokom Save. Granice dotjecanja vode su na zapadu i jugu, a granica otjecanja na istoku; na sjevernoj granici nalazi se pretežno nepropusni masiv Medvednice, te s te strane nema značajnijeg dotjecanja u vodonosnik, već prevladava površinsko otjecanje potocima.

U državnom Planu upravljanja vodnim područjima (NN 66/16), koji je bio na snazi u početnom dijelu izvještajnog razdoblja, kao i u kasnijem Planu upravljanja vodnim područjima (2022. – 2027.) (NN 84/23) je prirodna ranjivost vodonosnika u ravničarskom dijelu Grada Zagreba ocijenjena vrlo visokom i visokom, na brdskom području Medvednice niskom, a na prijelaznom području umjerenom. Podaci o razinama podzemnih voda pokazali su da su se razine podzemne vode u razdoblju od 1950. do danas u prosjeku snižavale 1 do 2 m svakih 10 godina, da godišnje ukupne količine crpljenja svih zagrebačkih crpilišta premašuju godišnje sezonske zalihe podzemnih voda, što znači da se zagrebački vodonosnik "precrpljuje", te da je uzvodno od vodnih stuba TE-TO Zagreb razina podzemne vode viša nego što bi bila da vodnih stuba nema, s time da je utjecaj najveći u neposrednoj blizini vodnih stuba i iznosi nešto više od 3 m, a kod podsusedskog praga se približava nuli.

Uz crpljenje, sniženju razina podzemne vode doprinosi i erozija korita rijeke Save, naročito nakon izgradnje novih malih hidroelektrana na Savi u susjednoj Republici Sloveniji. Nepovoljne hidrološke prilike, odnosno razdoblja dugotrajne suše, također utječu na količine i razine podzemne vode.

Grad raspolaže zalihama pitke vode. U ovom trenutku u Zagrebu i okolici postoji osam vodocrpilišta sa ukupno 30 zdenaca koja imaju ukupni kapacitet isporuke od 5.250 litara vode u sekundi. Taj kapacitet zadovoljava današnju potrošnju, uz postojanje viškova u odnosu na potrebe. Ipak, zalihe podzemne vode iznimno su osjetljive na zagađenje te je, uz pročišćavanje, nužna i stalna kontrola kvalitete vode koju provode ovlašteni laboratoriji nadležnih institucija i od devedesetih godina sustavno se prati kakvoća podzemnih voda na priljevnim područjima vodocrpilišta.

Površinske vode

Na površinske vode otpada oko 597,3 ha, odnosno 0,93 % površine Grada Zagreba. Najveću vodenu površinu i najznačajniji vodotok predstavlja rijeka Sava koja protiče područjem Zagreba u

duljini od oko 30 km, od ušća rijeke Krapine do Ivanje Reke. Na obroncima Medvednice evidentirano je 69, a u južnom dijelu Grada 11 potoka. Vodotoci obuhvaćaju i kanale Sopnica, Jelkovec, Črnek i Odra.

Stajačice Grada Zagreba obuhvaćaju 141 vodenu površinu, ukupne veličine 264,5 ha. Najveće stajačice su 10 pojedinačnih i 3 skupine jezera (12 jezera Savice, pet maksimirskih jezera i jezerska skupina Poloj).

Zakon o vodama odredio je podjelu površinskih voda na vode I. i II. reda. Navedena podjela određuje režim održavanja. Odlukom o popisu voda I. reda (NN 79/10), u vode I. reda na području Grada Zagreba svrstane su:

- u kategoriji međudržavnih voda: rijeka Sava,
- u kategoriji drugih većih voda i kanala: u skupini vodotoka potok Črnek (ušće u kanal Lonja – Strug), u skupini kanala derivacijski kanal Črnek – Lonja (Žutica) i oteretni kanal Odra, u skupini jezera jezero Savica, a u skupini akumulacija i retencija akumulacija Jazbina;
- u kategoriji bujičnih voda veće snage: bujice Medvednice, te potoci Glavničica i Kašina. Ostale površinske vode na području Grada Zagreba kategorizirane su kao vode II. reda.

b) korištenje voda za primarne potrebe

Korištenje voda za primarne potrebe stanovništva podrazumijeva njihovo zahvaćanje i uporabu za opskrbu vodom za piće, za stavljanje na tržište u izvornom ili prerađenom obliku u bocama ili drugoj ambalaži, sanitarne i tehnološke potrebe, zdravstvene i balneološke potrebe, grijanje, navodnjavanje i druge namjene.

Osnovni izvor pitke vode Grada Zagreba su podzemne vode savskog aluvija. Pitka voda dobiva se crpljenjem iz dva podzemna sloja zagrebačkog vodonosnika. Slivovi crpilišta su međusobno povezani, s time da se podzemna razvodnica među njima pomiče u skladu s kolebanjem razine podzemnih voda.

Najveći dio vodonosnika leži pod dijelom grada Zagreba izgrađenim u ravnici, južno od crte Ilica – Vlaška – Maksimirska. Crpljenje se vrši zdencima smještenim unutar nekoliko zona izvorišta na području Grada Zagreba i susjednih dijelova Zagrebačke županije: općine Strmec i grada Velike Gorice. Površinski obuhvat, odnosno veličinu zaštitne zone izvorišta određuje Gradska skupština Grada Zagreba posebnom odlukom temeljem prethodno provedene analize.

c) mjere zaštite

Vodni resursi iznimno su osjetljivi na zagađenje. Uz pročišćavanje nužna je stalna kontrola kvalitete vode koju provode ovlaštene laboratorije nadležnih institucija. Kakvoća podzemnih voda na priljevnim područjima vodocrpilišta sustavno se prati od devedesetih godina XX. stoljeća. Stanje površinskih voda utvrđuje se ocjenom ekološkog stanja i kemijskog stanja vodnih tijela i svrstava u jednu od pet kategorija. Kakvoća površinskih voda sustavno se prati u okviru programa nacionalnog monitoringa kojeg provode Hrvatske vode. Prema podacima objavljenima na web stranici Hrvatskih voda kopnene vode prema biološkim pokazateljima pripadaju II. vrsti vode (dobro stanje), prema režimu kisika i hranjivim tvarima II. i III. vrsti (dobro i umjereno dobro stanje), a prema mikrobiološkim pokazateljima pripadaju III. i IV. vrsti (umjereno dobro i slabo stanje).

Rezultati znanstveno - istraživačkih radova RGNF-a, koji su obrađivali problematiku kakvoće podzemne vode na zagrebačkom području, potvrđuju činjenicu da su podzemne vode u priljevnim područjima zagrebačkih crpilišta djelomično onečišćene i u cjelini izrazito ugrožene od različitih izvora onečišćenja, poput propusne kanalizacijske mreže, nesaniranih odlagališta otpada i divljih šljunčara, poljoprivredne proizvodnje i dr.

Provedene analize podataka o kakvoći podzemne vode pokazale su prisutnost onečišćenja podzemnih voda, a naročito: (1) povišene koncentracije olova, željeza i mangana na području cijelog

vodonosnika, (2) povišene koncentracije tetrakloretena, fluorantena i mineralnih ulja uglavnom na području lijevog zaobalja te (3) povišene koncentracije nitrata i atrazina naročito u priljevnom području vodocrpilišta Mala Mlaka.

Kakvoća vode za piće prati se preko stotinjak piezometara razmještenih na i uz područja vodocrpilišta. Analize pokazuju da ona povremeno ne zadovoljava zahtijevanu I kategoriju. Najčešći je uzrok mikrobiološko onečišćenje.

Kako je pretežiti dio vodocrpilišta Grada Zagreba smješten u savskoj nizini, dio ih se nalazi unutar građevinskog područja Zagreba, u gusto izgrađenom području ili u neposrednoj blizini industrijskih zona i drugih potencijalnih zagađivača. U prethodnim je razdobljima u pojedinim vodocrpilištima unutar izgrađenih područja utvrđena neprihvatljiva razina zagađenja koja se prirodnim putem ne mogu ukloniti iz podzemnih voda te su ona isključena iz redovnog vodo- opskrbnog sustava.

Na opasnost zagađenja vodocrpilišta ukazalo je i Izvješće o stanju okoliša Grada Zagreba (SGGZ 12/06), apostrofirajući javni kanalizacijski sustav i industriju kao najveće onečišćivače. U kasnijem razdoblju izvješća o stanju okoliša nisu donošena.

Izvorišta se štite u skladu s Odlukom o zaštiti izvorišta Stara Loza, Sašnjak, Žitnjak, Petruševac, Zapruđe i Mala Mlaka (SGGZ 21/14, 12/16).

Udio površine I zone zaštite iznosi 0,3 %, II zone zaštite 3,3 %, a III zone zaštite (koja obuhvaća čitavu aluvijalnu savsku nizinu između pobrđa Medvednice i Vukomeričkih gorica) 38,3 % ukupne površine Grada Zagreba. III zona zaštite zajednička je za sva vodocrpilišta Grada Zagreba.

Od ukupne površine zaštitnih zona vodocrpilišta, 11.458,1 ha nalazi se unutar obuhvata Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba, to jest grada Zagreba, a preostali dio unutar Prostornog plana Grada Zagreba.

Uz moguću ugrozu uslijed potencijalnog smanjenja kapaciteta savskog vodonosnika, primarnu opasnost za crpilišta pitke vode predstavlja zagađenje tla. Poduzete mjere dosad se pokazuju uspješnim i javni vodoopskrbni sustav osigurava stanovništvu Grada Zagreba zdravstveno ispravnu vodu. Opasnost od onečišćenja ipak postoji, a istraživanja pokazuju da se zalihe pitke vode smanjuju.

Odlukom o određivanju ranjivih područja u Republici Hrvatskoj (NN 130/12), koja je bila na snazi u početnom dijelu izvještajnog razdoblja, kao i Odlukom o određivanju osjetljivih područja u Republici Hrvatskoj (NN 79/22), donesenom u srpnju 2022., čitavo područje Grada Zagreba svrstano je u ranjiva područja na kojima je potrebno provesti pojačane mjere zaštite voda od onečišćenja nitratima poljoprivrednog podrijetla.

II.5.1.3. Atmosfersko onečišćenje

Europska unija kao tri glavna izvora atmosferskog onečišćenja prepoznaje promet, emisije iz stacionarnih izvora i emisije prouzročene proizvodnjom električne struje.

Atmosfersko onečišćenje obuhvaća onečišćenje zraka, onečišćenje bukom i elektromagnetsko onečišćenje. Sva tri tipa onečišćenja negativno utječu na zdravlje ljudi induciranjem fizioloških promjena i bolesti, te promjena u ponašanju. Izrazito su prisutni u urbanoj matrici, naročito u gusto izgrađenim dijelovima grada Zagreba, i nije ih moguće u potpunosti otkloniti, već samo reducirati, odnosno njima upravljati.

a) Onečišćenje zraka

Direktivom o kakvoći atmosferskog zraka i o čistom zraku za Europu te tematskom strategijom o onečišćenju zraka nastoje se uz smanjenje onečišćenja zraka spriječiti njegovi škodljivi učinci na okoliš i zdravlje. Smanjenje atmosferskog onečišćenja, poput onoga prouzročenoga prometom, također podrazumijeva smanjenje onečišćenja bukom.

Uredbom o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 1/14), za potrebe praćenja kvalitete zraka u Državi određeno je pet zona i četiri aglomeracije; jedna od aglomeracija je aglomeracija Zagreb, oznake HR ZG, koja uz Grad Zagreb obuhvaća gradove Dugo Selo, Samobor, Svetu Nedelju, Veliku Goricu i Zaprešić.

Praćenje kakvoće zraka na području Grada Zagreba sustavno se provodi preko državne i gradske mreže za trajno praćenje kakvoće zraka. U izvještajnom razdoblju je broj državnih postaja povećan s 4 na 5. Državne mjerne postaje su: Zagreb-1 na uglu Ulice grada Vukovara i Miramarske ceste, Zagreb-2 na križanju Maksimirske i Mandlove, Zagreb-3 na križanju Sarajevske i Kauzlarićevog prilaza, Zagreb-4 na Jarunu i Zagreb – Ksaverska cesta PPI za $PM_{2,5}$. Radom postaja državne mreže upravlja Državni hidrometeorološki zavod, a stručni nadzor provodi nadležno ministarstvo.

Lokacije gradskih mjernih postaja, određene Odlukom o određivanju lokacija mjernih postaja u gradskoj mreži za trajno praćenje kakvoće zraka (SGGZ 7/09), su: Đorđićeva ulica (Ustanova za hitnu medicinsku pomoć) za centar grada, Ksaverska cesta (IMI) za sjeverni dio grada, Siget (Dom zdravlja) za južni, Prilaz baruna Filipovića (Dom zdravlja Zagreb - Zapad) i Susedgrad (Utenzilija d.d.) za zapadni, te Peščenica (Tehnička škola Ruđera Boškovića) za istočni dio grada. Za koordinaciju svih aktivnosti u vezi s gradskim mjernim postajama za trajno praćenje kvalitete zraka u Gradu Zagrebu nadležno je gradsko upravno tijelo nadležno za zaštitu okoliša (od 2021. godine Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje), a mjerenja provodi Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada.

Prema dominantnim izvorima emisija, mjerne postaje klasificirane su na sljedeći način:

- prometne postaje su: Zagreb-1, Zagreb-2, Đorđićeva ulica, Prilaz baruna Filipovića I Siget (Dom zdravlja),
- pozadinske postaje su: Zagreb-3, Zagreb Ksaverska cesta PPI za $PM_{2,5}$, Ksaverska cesta i Mirogojska cesta,
- industrijske postaje su: Peščenica, Susedgrad, Vrhovec, Jakuševac.

Na području Grada Zagreba djeluju i postaje posebne namjene (postaje onečišćivača), kojima se prate specifični pokazatelji onečišćenja zraka s obzirom na emisije poznatog izvora u zrak. Rad tih postaja nije u nadležnosti Grada Zagreba. Lokacije i program praćenja na mjernim postajama onečišćivača utvrđeni su rješenjem o prihvatljivosti zahvata za okoliš i/ili rješenjem o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša, odnosno okolišnom dozvolom sukladno zakonu kojim se uređuje zaštita okoliša.

U Izvješću o provedbi Akcijskog plana za poboljšanje kvalitete zraka na području Grada Zagreba za 2021. i 2022. (SGGZ 17/24) izneseno je da se u tom razdoblju kontinuirano pratio utjecaj rada postrojenja EL-TO Zagreb operatera HEP-Proizvodnje d.o.o. na mjernoj postaji Vrhovec i utjecaj odlagališta otpada Prudinec operatera Zagrebačkog holdinga d.o.o., Podružnice Čistoća na mjernoj postaji Jakuševac. Tijekom izvještajnog razdoblja povremeno su provedena mjerenja i na pet mjernih postaja u mjernoj mreži Centralnog uređaja za obradu otpadnih voda Grada Zagreba (CUPOVZ). Dodatno, na mjernoj postaji Mirogojska cesta, koja je u nadležnosti Nastavnog zavoda za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar", kontinuirano se pratio utjecaj cestovnog prometa u području zone Mirogoj.

Prema Zakonu o zaštiti zraka (NN 127/19, 57/22, 136/24), prva kategorija kvalitete zraka znači čist ili neznatno onečišćen zrak - nisu prekoračene granične vrijednosti (GV), ciljne vrijednosti, odnosno ciljne vrijednosti za prizemni ozon, a druga kategorija kvalitete zraka znači onečišćen zrak - prekoračene su granične vrijednosti (GV), ciljne vrijednosti, odnosno ciljne vrijednosti za prizemni ozon.

U izvještajnom razdoblju 2021. – 2024. godine, zrak u Gradu Zagrebu bio je I kvalitete s obzirom na rezultate mjerenja većine onečišćujućih tvari, osim u slučaju dušikovog dioksida (NO_2), prizemnog ozona (O_3) i lebdećih čestica (PM_{10}) te benzo(a)pirena u česticama PM_{10} , s obzirom na koje je okolni zrak na dijelu mjernih postaja bio II kategorije kvalitete.

U hladnijem dijelu godine (od listopada / studenog do ožujka / travnja) uobičajena je pojava smanjene kvalitete zraka zbog povišenja koncentracije lebdećih čestica u zraku. Uzroci su veći broj kućnih i industrijskih ložišta, cestovni promet, vremenski uvjeti i dr.

b) Buka

Zakon o zaštiti od buke (NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18, 14/21) definira buku okoliša kao neželjen ili po ljudsko zdravlje i okoliš štetan zvuk u vanjskome prostoru izazvan ljudskom aktivnošću. Prekomjerna buka izrazito negativno utječe na kvalitetu života i na zdravlje stanovništva. Dozvoljena razina buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave propisuje se posebnim pravilnikom. U početnom dijelu izvještajnog razdoblja na snazi je bio Pravilnik o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave (NN 145/04), a 24. prosinca 2021. na snagu je stupio novi pravilnik istog naziva (NN 143/21). Po važećem pravilniku, najviše dopuštene ocjenske razine buke u otvorenom prostoru iznose 55 dB danju i uvečer te 40 dB noću u zonama stalnog stanovanja i/ili boravka, 55 dB danju i uvečer te 45 dB noću u zonama mješovite, pretežito stambene namjene, a 65 dB danju i uvečer te 50 dB noću u zonama mješovite, pretežito poslovne namjene sa stanovanjem. U zonama gospodarske namjene, buka na granici zone ne smije prelaziti najvišu dopuštenu razinu buke zone s kojom graniči.

Zakon o zaštiti od buke obvezuje gradove veće od 100.000 stanovnika na izradu strateških karata buke i akcijskih planova upravljanja bukom. Strateškim kartama buke ocjenjuje se izloženost stanovništva buci prometa i industrije, a one se izrađuju pojedinačno za cestovni, željeznički, zračni promet i industriju, uključujući pripadajuću infrastrukturu te objekte za sport i rekreaciju i posebno objekte i područja posebno osjetljiva na buku (bolnice, škole, vrtići, tiha područja i sl.). Sastoje se od tekstualnog i grafičkog dijela i upotrebljavaju se prvenstveno kao osnova za izradu akcijskih planova i kao izvor podataka za informiranje javnosti. Na temelju rezultata strateške karte buke i razlikovne karte buke (tzv. konfliktne karte buke), iz koje je vidljiva razlika između postojećeg, odnosno predviđenog stanja imisije buke i dopuštenih razina buke, izrađuje se akcijski plan namijenjen upravljanju bukom okoliša i njezinim štetnim učincima, uključujući mjere zaštite od buke. Strateške karte buke i akcijski planovi sastavni su dio informacijskog sustava zaštite okoliša Republike Hrvatske i čine stručnu podlogu za izradu prostornih planova i u postupku strateške procjene utjecaja plana i programa na okoliš, usklađuju se trajno s izmjenama u prostoru, a obavezno se obnavljaju svakih pet godina.

Akcijski plan upravljanja bukom u Gradu Zagrebu do 2023. usvojen je 31. prosinca 2018. (SGGZ 2/19). Tim planom je određeno ukupno 124 prioriteta područja upravljanja bukom: 112 za cestovni promet, 10 za željeznički promet i 2 za industrijske pogone i postrojenja. Za ta područja su definirane mjere i aktivnosti za smanjenje prekomjerne buke, rokovi za njihovo provođenje, izrađena je procjena učinkovitosti mjera na temelju podataka o izloženosti stanovništva i objekata stambene namjene te procjena troškova.

Grad Zagreb je 2024. izradio Stratešku kartu buke za četvrti krug izvještavanja Europske komisije, za cjelokupno područje unutar svojih administrativnih granica. Strateška karta buke Grada Zagreba sadrži stratešku kartu buke cestovnog, željezničkog i tramvajskog prometa te industrijskih pogona i postrojenja. Dostupna je na Geoportalu Grada Zagreba.

Rezultati sumarne analize izloženosti stanovništva, provedene u okviru izrade Strateške karte buke Grada Zagreba, pokazuju da je u dnevnom razdoblju (od 7 do 19 h) gotovo četvrtina stanovništva izložena prekomjernoj buci, dok se u noćnom (od 23 do 7 h) taj udio penje na preko 40 %. Primarni uzrok prekomjerne razine buke je cestovni promet. Prema propisanom načinu izračuna procjene štetnog utjecaja buke na zdravlje pretpostavlja se da približno 9,5 % stanovnika Grada Zagreba ima izraženu smetnju povezanu s bukom cestovnog prometa, dok 2,5 % stanovnika ima izražen poremećaj sna izazvan bukom istog izvora.

Navedeni podaci ukazuju na važnost kontinuiranog planiranja i održivog upravljanja prometom, propisivanja prostorno-planskih mjera upravljanja bukom i razmatranja tehničkih rješenja zaštite od buke na samom izvoru buke.

Izrazit uzrok buke su i pojedine vrste manifestacija. Najveći dio održava ih se u središnjem dijelu grada, prije svega na Trgu bana Jelačića. Prilikom koncerata i sličnih manifestacija s povišenom razinom buke na toj lokaciji, uočeno je da razina emitirane buke, pojačana refleksijom s okolnih zgrada, na pojedinim točkama znatno prelazi granicu neugode.

Zakon o zaštiti od buke dao je jedinicama lokalne samouprave mogućnost da, radi zadovoljavanja potreba za održavanjem javnih skupova i organiziranja razonode, zabavnih i sportskih priredbi i drugih aktivnosti na otvorenom ili u zatvorenom prostoru za stanovništvo i goste, kada postoji mogućnost prekoračenja dopuštenih razina buke, odlukom predstavničkih tijela odrede ulice, dijelove ulica i naselja, trgove i druge lokacije u kojima je moguće prekoračiti dopuštene razine buke kao i putove za dolazak i odlazak sudionika navedenih događanja. Odlukom o lokacijama i najvišim dopuštenim razinama buke tijekom održavanja manifestacija (SGGZ 12/16), Grad Zagreb je omogućio povišenje razine buke tijekom javnih događanja i skupova na 16 lokacija u gradu, od toga osam u najužem gradskom središtu. Time se u središnjem dijelu Zagreba stanovništvo nastavlja učestalo izlagati povišenim razinama buke.

c) Elektromagnetski utjecaji

Izvori ionizirajućeg zračenja

Ionizirajuće zračenje narušava biokemijske procese u stanicama, što remeti njihovo funkcioniranje i dijeljenje i rezultira ozbiljnim zdravstvenim poremećajima i bolestima. Nije ga moguće osjetiti, a njegove posljedice nastaju sa zadržkom i teško ih je povezati s uzrokom.

Izvori ionizirajućeg zračenja u čovjekom utjecanom okolišu su uređaji koji sadrže radioaktivne materijale. Takvi uređaji koriste se, u kontroliranim uvjetima i uz poseban nadzor, u energetici, medicini, istraživanjima, industriji, obrani i javnom sektoru. Radioaktivne elemente u maloj količini sadrže i uređaji široke primjene, poput gromobrana i dojavljivača dima u zaštiti od požara.

Osnovnu prijetnju za zdravlje i okoliš predstavlja radioaktivni otpad koji se generira kao posljedica primjene izvora ionizirajućeg zračenja u medicini, industriji, znanosti, vojsci i javnom sektoru. Postupanje s radioaktivnim otpadom vrši se u skladu sa odredbama Zakona o radiološkoj i nuklearnoj sigurnosti (NN 141/13, 39/15, 130/17, 118/18, 21/22, 114/22). Provedba Zakona je u nadležnosti Ministarstva unutarnjih poslova RH.

Obveza Republike Hrvatske je uspostava središnjeg skladišta institucionalnog radioaktivnog otpada i iskorištenih izvora u koje će se dovoziti i skladištiti prethodno obrađen otpad. Strategijom zbrinjavanja radioaktivnog otpada, iskorištenih izvora i istrošenog nuklearnog goriva (NN 125/14) i Nacionalnim programom provedbe Strategije zbrinjavanja radioaktivnog otpada, iskorištenih izvora i istrošenog nuklearnog goriva (Program za razdoblje do 2025. godine s pogledom do 2060. godine) (NN 100/18, 156/22) predviđena je uspostava Centra za zbrinjavanje radioaktivnog otpada na teritoriju Republike Hrvatske za sve hrvatske potrebe kao i za potrebe zbrinjavanja polovine radioaktivnog otpada iz NE Krško.

Institucionalni radioaktivni otpad Republike Hrvatske čuva se u dva zapečaćena skladišta u širem centru Zagreba: na Institutu Ruđer Bošković i Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada (IMI) u Zagrebu. Skladište IMI zatvoreno je i sanirano 2006., a skladište IRB 2015. godine. U prvom se čuva 1,5 m³, a u drugom 10 m³ radioaktivnog otpada. U Nacionalnom programu provedbe Strategije zbrinjavanja radioaktivnog otpada, iskorištenih izvora i istrošenog nuklearnog goriva navedeno je da ukupna razina aktivnosti otpada u dva navedena skladišta iznosi oko 26 TBq. Unutar skladišta otpad se nalazi u posebno dizajniranim spremnicima. Ako je riječ o otpadu veće aktivnosti, stijenke tih spremnika su punjene betonom i olovom jer služe kao štitovi od zračenja. Kao štit se

koriste još i parafin i plastika, ovisno o izvoru. Zidovi privremenog skladišta građeni su od debelog sloja betona i cigle zbog dodatne zaštite. U krugu 10 metara od skladišta zabranjen je pristup neovlaštenim osobama, a to ujedno predstavlja i granicu na kojoj je brzina doze ionizirajućeg zračenja jednaka prirodnom zračenju.

Nakon zatvaranja i sanacije navedenih skladišta, naknadno stvorene količine radioaktivnog otpada (u pravilu, iskorišteni radioaktivni izvori vrlo male aktivnosti iz javljača požara, radioaktivnih gromobrana, otpadnog metala, različitih uređaja ili industrijskih postrojenja) privremeno se skladište kod prouzročitelja, odnosno korisnika izvora ionizirajućeg zračenja.

Redovitim praćenjem stanja od strane nadležnog tijela u izvještajnom razdoblju utvrđeno je da objekti u kojima se privremeno skladišti institucionalni radioaktivni otpad zadovoljavaju sve uvjete vezane uz provedbu mjera fizičkog osiguranja, te se u njima otpad čuva na siguran način do početka rada Centra za zbrinjavanje radioaktivnog otpada, u koji će biti pohranjen kad se za to stvore mogućnosti, dok je na temelju provedenih mjerenja razine zračenja u okolišu samih objekata procijenjeno da je rizik od ozračenja stanovništva Grada Zagreba zanemariv.

Neionizirajuće zračenje

Razina elektromagnetskog onečišćenja – „elektromagnetskog smoga“ konstantno raste i predstavlja sve veću opasnost za kvalitetu života. Vrijednost izmjeničnih elektromagnetskih polja koja je stvorio čovjek, naročito u velikim gradovima, može i 100.000 puta premašivati vrijednosti prirodnog Zemljinog polja.

U stvaranju elektrosmoga sudjeluju polja zračenja niske i visoke frekvencije. Zračenje niske frekvencije dolazi od elektroopreme i vodiča: dalekovoda, trafostanica, električne željeznice i uličnih vodova, a u građevinama od električnih instalacija, televizora, računala, produžnih kablova i ostale opreme. Zračenje visoke frekvencije stvaraju emiteri: odašiljači za mobilne komunikacije, tv i radio odašiljači te radar.

- izvori niske frekvencije

Najjači pojedinačni izvori elektromagnetskog polja, i praktički jedini koji utječu na prostore izvan građevina, su transformatori i nadzemni električni vodovi.

Mjere zaštite od navedenih izvora propisane su podzakonskim aktima i ugrađene u prostornu dokumentaciju. One uključuju zabranu gradnje u zaštitnom pojasu određenom sukladno snazi elektromagnetskog polja i ograničenje boravka ljudi u blizini navedenih uređaja.

- svjetlosno onečišćenje

Mjere zaštite od svjetlosnog onečišćenja propisao je Zakon o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja (NN 14/19). One obuhvaćaju zaštitu od nepotrebnih i štetnih emisija svjetlosti u prostor, u zoni i izvan zone koju je potrebno rasvijetliti te mjere zaštite noćnog neba i prirodnih vodnih tijela i zaštićenih prostora od umjetne rasvjete, vodeći računa o zdravstvenim, biološkim, ekonomskim, kulturološkim, pravnim, sigurnosnim, astronomskim i drugim uvjetima i potrebama. Sukladno odredbama zakona, te mjere ne smiju ugroziti sastavnice okoliša, kvalitetu življenja sadašnjih i budućih naraštaja i ne smiju biti u suprotnosti s propisima u području zaštite na radu i zaštite zdravlja ljudi.

Zakon izričito zabranjuje:

- koristiti svjetlosne snopove bilo kakve vrste ili oblika usmjerene prema nebu ili prema prirodnom vodnom tijelu,
- rasvijetljivati otvore (prozore i/ili vrata) zaštićenog ili stambenog prostora vanjskom rasvjetom vrijednosti iznad onih propisanih pravilnikom,

- postavljati vanjsku rasvjetu tako da ona svojim usmjerenjem i izlaznim svjetlosnim tokom svjetlosti na otvorima (prozori i/ili vrata) stambenih objekata proizvodi emisije veće od pravilnikom dopuštenih razina,
- u građevinama s transparentnom fasadom, svjetiljke interijera usmjeravati prema vidljivom dijelu neba,
- ugrađivati svjetiljke i ostale izvore svjetlosti protivno obveznom načinu upravljanja rasvjetljavanjem propisanom pravilnikom,
- ugrađivati svjetiljke i ostale izvore svjetlosti koji prelaze najviše dopuštene razine rasvjetljavanja okoliša za vanjsku rasvjetu propisane pravilnikom,
- ugrađivati ekološki neprihvatljive svjetiljke,
- postavljati svjetiljke tako da svijetle u horizont i iznad njega te u prirodna vodna tijela, osim u zakonom dopuštenim slučajevima,
- formirati svjetlosni tok pri rasvjetljavanju oglasnih ploča vanjskim svjetiljkama, kod dekorativne i krajobrazne rasvjete te rasvjete pročelja objekta na način da izlazi iz gabarita osvjetljavanja,
- u zaštićenim područjima, radi očuvanja ekosustava i bioraznolikosti, postavljati svjetiljke korelirane temperature boje svjetlosti iznad 2200 K te osvijetljene oglasne ploče,
- postavljati cestovnu i javnu rasvjetu uz prirodna vodna tijela tako da svojim usmjerenjem i izlaznim tijekom svjetlosti na vodenoj površini emitiraju svjetlost veću od emisija propisanih pravilnikom,
- postavljati oglasne ploče tako da zaklanjaju ili smanjuju vidljivost postavljenih prometnih znakova ili zasljepljuju sudionike u prometu ili odvrćaju njihovu pozornost u mjeri koja može biti opasna za sigurnost prometa,
- postavljati oglasne ploče koje emitiraju svjetlost veću od emisija propisanih pravilnikom.

- elektroničke komunikacije u pokretnoj mreži

Slabiji izvor zračenja, no prisutan bez ograničenja na čitavom području Grada Zagreba su bazne stanice bežične elektroničke komunikacijske mreže. Nakon što je, izmjenama Pravilnika o jednostavnim građevinama i radovima iz 2009. godine, postava elektroničke komunikacijske opreme (antenskih prihvata) na postojeće građevine uvrštena u radove za koje nije potrebna građevinska dozvola, čime je ukinuta mogućnost njene regulacije od strane regionalne i lokalne samouprave, odnosno zajednice, krovni prihvat postavljeni su na velik broj lokacija u gusto izgrađenim sredinama i zonama stalnog boravka ljudi na način koji nagrđuje sliku naselja, kao i Grada Zagreba u cjelini.

II.5.1.4. Zdravstvena ekologija

Gusto naseljeno područje Grada osjetljivo je na pojavu zaraznih bolesti. Bitan čimbenik prevencije i očuvanja zdravlja stanovništva jest provedba zdravstveno-ekološke zaštite, te održavanje urednosti i čistoće javnih površina.

Mjere zdravstvene ekologije obuhvaćaju provedbu dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, ispitivanje hrane i predmeta opće uporabe, ispitivanje vode za piće, te voda namijenjenih kupnji i rekreaciji, ispitivanje štetnih utjecaja onečišćenja zraka na zdravlje ljudi, ispitivanje buke i ispitivanje onečišćenja tla. Provedba navedenih mjera u nadležnosti je Gradskog ureda za zdravstvo.

II.5.2. Zaštita bioraznolikosti

Ekološka mreža

Prirodne vrijednosti od međunarodnog značaja obuhvaćene su ekološkom mrežom RH koja je dio ekološke mreže Natura 2000 Europske unije.

Zakonom o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23) i Zakonom o zaštiti okoliša (NN

153/13, 78/15, 12/18, 118/18), ekološka mreža Natura 2000 određena je kao koherentna europska ekološka mreža sastavljena od područja u kojima se nalaze prirodni stanišni tipovi i staništa divljih vrsta od interesa za Europsku uniju, a omogućuje očuvanje ili, kad je to potrebno, povrat u povoljno stanje očuvanja određenih prirodnih stanišnih tipova i staništa vrsta u njihovu prirodnom području rasprostranjenosti.

Na području Republike Hrvatske, ekološku mrežu čine područja očuvanja značajna za ptice - POP (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti) i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju). Ekološku mrežu RH sa sustavom ekološki značajnih područja i ekoloških koridora proglašava Vlada Republike Hrvatske posebnom uredbom. U izvještajnom razdoblju na snazi je bila Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN 80/19, 119/23).

Sukladno Uredbi, ekološka mreža je na području Grada Zagreba obuhvaćala dio PP Medvednica (identifikacijski broj HR2000583), područja Velajnica i Krč u sjeveroistočnom dijelu Grada (HR2001298), područje potoka Dolje na zapadu grada Zagreba (HR2001228) te dio područja Sava uzvodno od Zagreba (HR2001506) i približno pola šljunčare Rakitje (HR100002). Područje Stupnički lug (HR2000589) u Zagrebačkoj županiji rubno, malim dijelom, ulazi u prostor Grada Zagreba uslijed nepreciznosti u određivanju razgraničenja.

Ukupna veličina šest područja ekološke mreže na teritoriju Grada Zagreba u izvještajnom se razdoblju nije mijenjala te iznosi 8.652,76 ha.

Briga za životinje na području Grada Zagreba

Prevenciju i zdravstvenu zaštitu životinja na području Grada Zagreba osigurava Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, gradske ustanove veterinarske struke (Veterinarska stanica Grada Zagreba i 12 drugih veterinarskih stanica), te 31 privatna ambulanta na 33 lokacije. Na području Grada djeluje 7 veterinarskih ljekarni. Usluge privremenog smještaja kućnih ljubimaca pruža 15 privatnih ustanova ("hotela za pse i mačke").

- sklonište za nezbrinute životinje i oporavilišta za divlje životinje

U skladu s odredbama Zakona o zaštiti životinja (NN 102/17, 32/19, 78/24), jedinice lokalne samouprave obvezne su organizirati i financirati poslove sakupljanja napuštenih ili izgubljenih životinja. Takve životinje, kao i divlje životinje pronađene izvan prirodnog staništa, smještaju se u skloništa za životinje. U smislu zakona, sklonište za životinje je objekt u kojem se smještaju i zbrinjavaju napuštene i izgubljene životinje, gdje im se osigurava potrebna skrb i pomoć. Na području jedinice područne (regionalne) samouprave mora djelovati najmanje jedno takvo sklonište, u kojem je osigurano najmanje 50 smještajnih mjesta za životinje. Sklonište može osnovati neka od jedinica lokalne samouprave ili neka druga pravna ili fizička osoba, a ako se to ne dogodi, obvezna ga je osnovati sama jedinica područne samouprave.

Na području Grada Zagreba djeluje jedno sklonište - Sklonište za nezbrinute životinje Grada Zagreba. Smješteno je na prostoru bivšeg poljoprivredno-gospodarskog kompleksa na području MO Dumovec u Gradskoj četvrti Sesvete. Sklonište je u suvlasništvu Grada Zagreba (4.327 m²) i Republike Hrvatske (8.611 m²), a djeluje u sklopu javne ustanove Zoološki vrt Grada Zagreba kao njezina funkcionalna jedinica.

U sustavu mjera zaštite i očuvanja prirode, Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23) predvidio je oporavilišta za divlje životinje - prostore u kojem privremeno ili trajno borave jedinice strogo zaštićenih zavičajnih vrsta, koje su nađene u prirodi iscrpljene, bolesne, ozlijeđene,

ranjene ili otrovane, u svrhu liječenja i oporavka radi povratka u prirodu ili u svrhu repopulacije i/ili reintrodukcije, te zaplijenjene ili oduzete strogo zaštićene životinje, kao i jedinke divljih vrsta zaplijenjene sukladno posebnom propisu koji regulira prekogranični promet i trgovinu divljim vrstama. Odlukom o odabiru oporavišta za divlje životinje, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike je 2017. godine odabralo 11 pravnih osoba u Republici Hrvatskoj za provođenje poslova oporavišta, na rok od pet godina. Dva od 11 registriranih oporavišta nalaze se u Gradu Zagrebu: jedno u sklopu Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a drugo u sklopu Zoološkog vrta, kao funkcionalna jedinica te ustanove.

Oba su oporavišta unaprijeđena tijekom izvještajnog razdoblja:

- u suradnji s Gradom Zagrebom, Zoološki vrt je 2020. godine pokrenuo projekt „Oporavište za divlje životinje – Modernizacija Zoološkog vrta grada Zagreba III faza“, kojim je predviđena izgradnja novog, namjenski planiranog objekta oporavišta u prostornom sklopu skloništa za divlje životinje u Dumovcu do ljeta 2023. godine. Projekt je s nešto manje od polovice sredstava sufinanciran sredstvima Europske unije, a preostali iznos financiran je iz proračuna Grada Zagreba. Oporavište je otvoreno u ožujku 2023.
- Veterinarski fakultet je 2021. godine pokrenuo projekt „Unaprjeđenje i povećanje kapaciteta oporavišta za divlje životinje na Veterinarskom fakultetu – WildRescueVEF“. Projekt je financiran sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj. Obnova Oporavišta za divlje životinje Veterinarskog fakulteta dovršena je u rujnu 2023.

Oba oporavišta nastavljaju s djelovanjem.

- groblje za kućne ljubimce

U neposrednom susjedstvu skloništa za nezbrinute životinje u Dumovcu nalazi se Gradsko groblje za kućne ljubimce „Spomengaj“ s krematorijem. Groblje zauzima površinu od 12.656 m², od čega 8.000 m² otpada na prostor za ukop ili polaganje urni s 10.000 mjesta. Groblje za kućne ljubimce djeluje u sklopu trgovačkog društva suosnivači kojega su Grad Zagreb i Zoološki vrt Grada Zagreba, a njime upravlja Zoološki vrt.

II.5.3. Zaštita i korištenje posebnih vrijednosti u prostoru

Na području Grada Zagreba evidentirano je i zaštićeno više posebno vrijednih prostora. Oni obuhvaćaju zone nepokretnih kulturnih dobara, dijelove prirodnog zemljišta, te područja krajobrazne vrijednosti.

Različite kategorije zaštićenih dijelova prostora koji se štite temeljem zakona evidentiraju se u registrima koje vode nadležna ministarstva.

Osnovni dokument zaštite prirodnih i kulturnih vrijednosti na području Grada Zagreba je konzervatorska podloga Grada Zagreba. Izrađuje je Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode. Konzervatorska podloga je stručna dokumentacija koja obuhvaća identifikaciju, analizu stanja, valorizaciju i mjere očuvanja kulturno-povijesnih vrijednosti na području obuhvata, a njene se odredbe ugrađuju u prostorno-plansku dokumentaciju. Odredbe i mjere zaštite iz konzervatorske podloge ugrađene su u Prostorni plan Grada Zagreba i generalne urbanističke planove grada Zagreba i Sesveta izmjenama i dopunama tih planova iz siječnja 2009. (SGGZ 01/09). Izmjene i dopune konzervatorske podloge u dijelu koji se odnosi na zaštićena kulturna dobra na području GUP-a grada Zagreba iz 2015. i revizija konzervatorske podloge za GUP Sesvete iz 2023. ugrađene su u GUP-ove u postupku izrade njihovih izmjena i dopuna.

Pojedina područja i objekti, kao i pojedinačni primjerci vegetacije, štite se mjerama generalnih urbanističkih planova Zagreba i Sesveta.

II.5.3.1. Zaštićeni dijelovi prirode

Pojedini prirodni prostori Grada Zagreba evidentirani su kao posebno vrijedna područja koja se štite na međunarodnoj, nacionalnoj i razini Grada.

Zaštita prirode na državnoj razini regulirana je temeljem Zakona o zaštiti prirode. Sukladno zakonskim odredbama, dijelovi prirode štite se u kategorijama zaštićenih područja, zaštićenih vrsta i zaštićenih minerala i fosila (uz izmjene naziva posljednje dvije kategorije), a za zaštićena područja definirano je razvrstavanje na zaštićena područja od državnog i od lokalnog značenja.

Zaštićena područja od državnog značenja su: strogi rezervat, nacionalni park, posebni rezervat i park prirode, a od lokalnog regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park-šuma i spomenik parkovne arhitekture. U skladu s time regulira se i njihovo proglašavanje, pa nacionalni park i park prirode posebnim zakonom određuje Hrvatski sabor, stroge i posebne rezervate Vlada RH uredbom na prijedlog Ministarstva, a regionalni park, značajni krajobraz, park-šumu, spomenik prirode i spomenik parkovne arhitekture županijska skupština ili Gradska skupština Grada Zagreba. Zaštićena područja upisuju se u Upisnik zaštićenih područja koji vodi nadležno ministarstvo.

Najveća zaštićena prirodna cjelina na području Grada Zagreba je zaštićeno područje državnog značaja Park prirode (PP) Medvednica. Uz PP Medvednica, početkom izvještajnog razdoblja temeljem Zakona o zaštiti prirode zaštićeni su, uz Park prirode Medvednica, sedam posebnih rezervata šumske vegetacije unutar PP Medvednica (od čega šest na području Grada Zagreba), značajni krajobrzi Lipa i Goranec unutar PP Medvednica, geomorfološki spomenik prirode spilja Veternica (unutar PP Medvednica), spomenici parkovne arhitekture: 2 botanička vrta i 15 parkova, 2 pojedinačna stabla, te područja ekološke mreže RH. Južni dio prostora šume Dotrščina je trajno zaštićeno kulturno dobro RH u kategoriji spomen-područja, dok se cijelo šumsko područje štiti prostorno-planskom dokumentacijom.

Prostorno-planskom dokumentacijom za zaštitu su preporučeni i drugi vrijedni dijelovi prirode: šume u kategoriji park šuma, krajobrzi u kategoriji značajnih krajobrza te parkovi u kategoriji spomenika parkovne arhitekture.

Tablica 46. Zaštićena područja prirode na području Grada Zagreba

Kategorija / podkategorija	Naziv	Reg. broj upisa u Upisnik zašt. podr.	Površina (ha)*
Park prirode	Medvednica (dio PP unutar područja Grada Zagreba)		8.407,55
Posebni rezervat šumske vegetacije	unutar PP Medvednica	Babji zub – Ponikve	148,60
		Bliznec – Šumarev grob	175,73
		Gračec – Lukovica – Rebar	23,41
		Mikulić potok – Vrabečka gora	90,93
		Pušinjak – Gorščica	186,79
		Rauchova lugarnica – Desna Trnava	101,10
		Tusti vrh – Kremenjak	20,00
Značajni krajobraz	unutar PP Medvednica	Lipa	218,00
		Goranec	550,0
	Savica		79,08
Spomenik parkovne arhitekture	Botanički vrt Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta	591	2,42
	Botanički vrt Prirodoslovno-matematičkog fakulteta	647	4,69
	Park u Jurjevskoj 27	26	0,86
	Park u Jurjevskoj 30	630	0,17
	Mallinov park, Nemetova	31	1,69
	Leustekov park, Mlinovi	92	0,47
	Park na Trgu kralja Tomislava	635	2,45
	Park Maksimir	172	318,02

Park na Trgu N.Š.Zrinskog („Zrinjevac“)	634	2,19
Park Ribnjak	628	4,70
Park na Trgu J.J.Strossmayera	636	1,88
Park uz dvorac Junković	650	2,50
Vrt, Prilaz Gj. Deželića 14	881	0,01
Park na Trgu kralja Petra Krešimira IV	910	2,50
Park na Trgu kralja Petra Svačića	912	0,57
Park Opatovina	911	0,68
Perivoj Srpanjskih žrtava	904	2,10
	UKUPNO	9.313,18

II.5.3.2. Krajobrazne vrijednosti

Zaštita krajobraza u Hrvatskoj je regulirana temeljem Europske konvencije o krajobrazima, koja je Zakonom o potvrđivanju konvencije o europskim krajobrazima (NN-MU 12/02) ugrađena i u legislativu Republike Hrvatske. Konvencijom je krajobraz definiran kao *određeno područje viđeno ljudskim okom, čija je narav rezultat međusobnog djelovanja prirodnih i/ili ljudskih čimbenika*. Ista je definicija preuzeta u drugim aktima, s time da je u Zakonu o zaštiti prirode proširena navođenjem da krajobraz obuhvaća prirodne ili kultivirane predjele kopna ili kopna i mora. Istim se zakonom u skupini zaštićenih područja prirodnih vrijednosti kao posebna kategorija navodi značajni krajobraz, koji je *prirodni ili kultivirani predjel velike krajobrazne vrijednosti i biološke raznolikosti ili kulturno-povijesne vrijednosti, ili krajobraz očuvanih jedinstvenih obilježja karakterističnih za pojedino područje, namijenjen odmoru i rekreaciji ili osobito vrijedni krajobraz utvrđen sukladno Zakonu*. U značajnom krajobrazu nisu dopušteni zahvati i radnje koje narušavaju obilježja zbog kojih je proglašen.

Područje Grada Zagreba nalazi se na razdjelnici dvije krajobrazne regije. Masiv Medvednice s Prigorjem dio je subpanonske regije koju karakterizira prirodni šumski pokrov, i panonske krajobrazne regije aluvija rijeke Save, s mozaikom površina različitog korištenja, i izraženom urbanizacijom. U svakoj od navedenih regija postoji više krajobraznih vrijednosti, bilo prirodnih ili oblikovanih gradnjom.

Potreba zaštite krajobraza prepoznata je i na razini Grada Zagreba. Dio krajobraznih vrijednosti Grada uvršten je u Konzervatorsku prodlogu u kategoriji zaštićenog krajobraza, a druge se štite mjerama GUP-a grada Zagreba i Seseva u kategoriji krajolika.

Poljoprivredni krajolik - zapadna padina ulice Donji Brezinščak upisan je u Listu zaštićenih kulturnih dobara u kategoriji kulturnog krajolika.

II.5.3.3. Kulturna dobra

Kulturna dobra su dobra od interesa za Republiku Hrvatsku, smatraju se nacionalnim blagom i uživaju posebnu zaštitu Države, a štite se temeljem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Do 28. prosinca 2024. na snazi je bio zakon iz 1999. godine, s izmjenama i dopunama (NN 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21, 114/22), a 29. prosinca 2024. na snagu je stupio novi zakon istog naziva (NN145/24).

Kulturna dobra upisuju se u Registar kulturnih dobara koje vodi nadležno ministarstvo. Ako kulturno dobro izgubi svojstva radi kojih je zaštićeno, ministarstvo, uz prethodno mišljenje Hrvatskoga vijeća za kulturna dobra, donosi rješenje o prestanku svojstva kulturnoga dobra, na temelju kojega će se kulturno dobro brisati iz Registra.

Na dan 31.12.2024. godine, na prostoru Grada Zagreba u Registru je bilo evidentirano 665 zaštićenih i 5 privremeno zaštićenih kulturnih dobara.

Zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara bilo je 620:

- arheološka bašina: 4 arheološka nalazišta,
- povijesna graditeljska cjelina:
 - 7 gradskih naselja,
 - 10 seoskih naselja,
- povijesni sklop i građevina:
 - 48 graditeljskih sklopova,
 - 420 civilnih građevina,
 - 44 sakralne građevine,
- etnološka baština:
 - 4 etnološka područja,
 - 44 etnološke građevine,
- memorijalna baština:
 - 1 memorijalno i povijesno područje,
 - 38 memorijalnih objekata, javne plastike i fontana.

Ukupna površina zaštićenih kulturnih dobara iznosi 5.920 ha, odnosno 9,25 % površine Grada Zagreba.

Tijekom izvještajnog razdoblja obnovljena su ili u postupku obnove bila 184 kulturna dobra, dok su za još 77 dobara poduzimane aktivnosti za pripremu obnove.

Stanje obnove na dan 31.12.2024.:

a) Pojedinačno zaštićena kulturna dobra – 123 dobra:

- završena konstruktivna i cjelovita obnova: 16
- završena konstruktivna obnova: 10
- završena cjelovita obnova: 8
- završena nekonstruktivna obnova: ZNKO
- konstruktivna obnova u tijeku: 2
- cjelovita obnova u tijeku: 39
- završena konstruktivna obnova, cjelovita obnova u tijeku: 11
- ishođena suglasnost GZZSKP na dokumentaciju obnove: 19
- utvrđeni posebni uvjeti GZZSKP za obnovu: 8
- izdane konzervatorske smjernice za obnovu GZZSKP: 3

b) Visoko valorizirane zgrade u obuhvatu kulturnog dobra *Povijesna urbana cjelina Grad Zagreb, Z-1525* – 137 dobara:

- završena konstruktivna i cjelovita obnova: 1
- završena konstruktivna obnova: 19
- završena cjelovita obnova: 43
- konstruktivna obnova u tijeku: 4
- cjelovita obnova u tijeku: 17
- završena konstruktivna obnova, cjelovita obnova u tijeku: 1
- ishođena suglasnost GZZSKP na dokumentaciju obnove: 11
- utvrđeni posebni uvjeti GZZSKP za obnovu: 14
- izdane konzervatorske smjernice za obnovu GZZSKP: 22

- c) Zgrade u obuhvatu kulturnog dobra *Povijesna urbana cjelina Grad Zagreb, Z-1525*, prema zaprimljenoj obavijesti o početku radova koji se provode na temelju konzervatorskih smjernica iz Programa mjera, a radovi su u nadležnosti MPUGDI – 32 dobra:
- započeta konstruktivna obnova MPUGDI: 32

Konzervatorske podloge s razrađenim sustavom mjera zaštite redovito se revidiraju, a njihove odredbe ugrađuju se u Prostorni plan Grada Zagreba i generalne urbanističke planove grada Zagreba i Sesveta. Izmjene i dopune konzervatorske podloge u dijelu koji se odnosi na zaštićena kulturna dobra na području GUP-a grada Zagreba iz 2015. (novelirani popis) i revizija konzervatorske podloge za GUP Sesvete iz 2023. ugrađene su u GUP-ove u postupku izrade njihovih izmjena i dopuna.

U prosincu 2024. na snagu je stupio novi Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Sukladno odredbama toga zakona, 1. siječnja 2026. Ministarstvo kulture i medija preuzima od Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode Grada Zagreba sve upravne i stručne poslove zaštite i očuvanja kulturnih dobara na području Grada Zagreba.

II.6. OBVEZNI PROSTORNI POKAZATELJI

	Osnovna tematska cjelina	Skupina pokazatelja	Pokazatelj	Način prikaza	Vrijednost	
1.	OPĆI POKAZATELJI RAZVOJNIH KRETANJA					
1.1.	DEMOGRAFSKA STRUKTURA *	A. Razmještaj i struktura stanovništva	1.	Broj stanovnika	broj	767.131
			2.	Indeks kretanja broja stanovnika	broj	^A 76,7
			3.	Prirodni prirast stanovništva	broj	- 8.915
		B. Razmještaj i struktura kućanstava	1.	Broj kućanstava	broj	300.540
			2.	Indeks rasta broja kućanstava	broj	0.99
			3.	Prosječna veličina kućanstva	broj	2,55
1.2.	SOCIJALNO-GOSPODARSKA STRUKTURA	Ekonomski razvoj	1.	Indeks razvijenosti	broj	120,517
			2.	Stupanj razvijenosti	broj	IV
2.	STRUKTURA NASELJA I PODRUČJA ZA ŽIVOT IZVAN NASELJA					
2.1.	OBILJEŽJA SUSTAVA NASELJA	Razmještaj, gustoća naselja i naseljenosti	1.	Broj naselja	broj	68
			2.	Gustoća naselja	broj naselja /1000 km ²	0,068
			3.	Gustoća naseljenosti	broj stan. / km ²	1.196
2.2.	KORIŠTENJE ZEMLJIŠTA U NASELJIMA	A. Površina naselja	1.	Površina naselja	ha	64.133
		B. Građevinska područja (GP)	1.	Površina GP naselja – ukupno planirana	ha	28.166
			2.	Udio GP u odnosu na ukupnu površinu GZ	%	43,9
			3.	Udio izgrađenog GP u odnosu na ukupnu površinu Grada Zagreba	%	21,0
			4.	Udio neizgrađenog GP u odnosu na ukupno GP	%	47,7
			5.	Udio neuređenog GP u odnosu na ukupno GP	%	1,4
			6.	Broj stanovnika / ukupna površina GP	stanovnika/ha	27,2
			7.	Broj stanovnika / izgrađena površina GP	stanovnika/ha	57,0
			8.	Broj stanovnika /uređena površina GP	stanovnika/ha	53,4
2.3.	IZDVOJENA GRAĐEVINSKA PODRUČJA (IZVAN NASELJA)	Izdvojena građevinska područja (IGP)	1.	Površina izdvojenog građevinskog područja izvan naselja – ukupno planirana	ha	1.823
			2.a	Površina i udio površine ugostiteljsko-turističke namjene u odnosu na ukupnu površinu IGP	ha (%)	13 (0,7)
			2.b	Površina i udio površine ukupne gospodarske namjene u odnosu na ukupnu površinu IGP	ha (%)	212 (11,6)
			2.c	Površina i udio površine ukupne namjene sporta i rekreacije u odnosu na ukupnu površinu IGP	ha (%)	1.011 (55,5)
			2.d	Površina i udio površine područja posebne namjene u odnosu na ukupnu površinu IGP	ha (%)	291 (16,0)
			2.e	Površina i udio površine groblja u odnosu na ukupnu površinu IGP	ha (%)	296 (16,2)

	Osnovna tematska cjelina	Skupina pokazatelja	Pokazatelj	Način prikaza	Vrijednost
3.	POSTOJEĆA INFRASTRUKTURNA OPREMLJENOST				
3.1.	PROMETNA INFRASTRUKTURA	A. Cestovni promet	1. Duljina cesta po vrstama	km	781
2. Udio pojedinih vrsta cesta ^B			%	A: 6,1 % D: 3,1 % n.: 90,8 %	
3. Cestovna gustoća (dužina cesta / površina područja)			km/km ²	1,22	
B. Željeznički promet		1. Duljina pruge prema vrsti ^C	km	92	
		2. Udio pojedinih vrsta želj.pруга ^D	%	M: 100 %	
		3. Gustoća željezničkih pruga (dužina / površina područja)	km/km ²	0,22	
C. Zračni promet		1. Broj zračnih luka prema vrstama	broj	1	
		2. Površina zračnih luka	ha	97,69	
F. Elektroničke komunikacije		Broj postojećih baznih stanica na 100 stanovnika	broj/100 st.	0,13	
3.2.	ENERGETSKA INFRASTRUKTURA	A. Opskrba električnom energijom	1. Duljina elektroopkrbnih vodova	km	9.015,3
2. Udio i duljina elektroopkrbnih vodova prema vrsti			%, km	u tekstu	
B. Opskrba plinom		1. Duljina plinovoda	km	3.165	
		2. Udio prema vrsti plinovoda	%	u tekstu	
3.3.	OPSKRBA VODOM I ODVODNJA OTPADNIH VODA	A. Opskrba pitkom i tehnološkom vodom	1. Duljina javne vodoopkrbne mreže D	km	2.799
2. Potrošnja pitke vode / dan			l / stanovniku	140-150	
B. Pročišćavanje otpadnih voda		1. Duljina kanalizacijske mreže	km	2.196	
		2. Uređaji za pročišćavanje otpadnih voda – broj i kapacitet	broj	1 uređaj, 1.200.000ES	
3.4.	GOSPODARENJE OTPADOM	Odlagališta otpada	1. Broj i površina odlagališta prema vrsti	broj (ha)	1 (107,40)
4.	KORIŠTENJE I ZAŠTITA ZNAČAJNIH PROSTORA				
4.1.	KORIŠTENJE PRIRODNIH RESURSA	A. Poljoprivreda	1. Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta	ha	21.733
			2. Udio poljoprivrednog zemljišta	%	33,89
			3. Površina poljoprivrednog zemljišta po stanovniku	ha/stanovniku	0,03
		B. Šumarstvo	1. Ukupna površina šumskog zemljišta	ha	19.264
			2. Udio šumskog zemljišta	%	30,04
			3. Površina šumskog zemljišta po stanovniku	ha/stanovniku	0,03
		C. Vode	1. Površine površinskih voda prema vrsti	ha	597,30
			2. Udio površina površinskih voda u odnosu na površinu Grada Zagreba	%	0,93
			3. Duljina vodotoka	km	1.102,4
		E. Mineralne sirovine	1. Broj i površina eksploatacijskih polja po vrstama mineralnih sirovina	broj (ha)	0
4.2.	ZAŠTIĆENE PRIRODNE VRIJEDNOSTI	Zaštićena područja prirode	1. Broj i površina zaštićenih područja	broj (ha)	28 (9.313 ha)
			2. Područja ekološke mreže, prema vrsti	broj (ha)	6 (8.653 ha)

	Osnovna tematska cjelina	Skupina pokazatelja	Pokazatelj	Način prikaza	Vrijednost	
4.3.	KULTURNA DOBRA	Struktura registriranih nepokretnih kulturnih dobara	1.	Broj zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara	broj	670
			2.	Broj ili udio obnovljenih kulturnih dobara ^E	broj (%)	215 (32,1 %)
			3.	Broj i udio ugroženih kulturnih dobara	broj (%)	u tekstu
4.4.	PODRUČJA POSEBNIH KARAKTERISTIKA*	Područja potencijalnih prirodnih i drugih nesreća		* opisati u tekstualnom dijelu Izvješća		u tekstu
5.	DOKUMENTI PROSTORNOG UREĐENJA					
5.1.	POKRIVENOST PROSTORNIM PLANOVIMA	Pokrivenost PP prema razini planova i izvješća	1.	Broj donesenih PP	broj	102
			2.	Broj donesenih izmjena i dopuna PP	broj	59
			3.	Broj PP u izradi	broj	17
5.2.	PROVEDBA PROSTORNIH PLANOVA		1.	Broj izdanih pojedinačnih akata prostornog uređenja po vrstama	broj	3.353 građ.dozv.
5.3.	URBANA PREOBRAZBA		1.	Broj PP ili pojedinačnih zahvata	broj	0
			2.	Površina	ha	0
5.4.	URBANA SANACIJA		1.	Broj izdanih rješenja o ozakonjenju	broj	-
			2.	Planovi sanacije, izmjene i dopune PP	broj	0

^A vitalni indeks, prosjek 2021.-2024.

^B A = autoceste, D = državne ceste, n = nerazvrstane ceste I. reda

^C ukupna duljina dionica pruga

^D M = magistralne pruge

^E uračunata dobra čija je obnova u tijeku

III. ANALIZA PROVEDBE PROSTORNIH PLANOVA I DRUGIH DOKUMENATA

III.1. IZRADA PROSTORNIH PLANOVA

III.1.1. Legislativni okvir prostornog uređenja

Zakonom o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23) uređuje se sustav prostornog uređenja: ciljevi, načela i subjekti prostornog uređenja, praćenje stanja u prostoru i području prostornog uređenja, uvjeti planiranja prostora, donošenje Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske, prostorni planovi uključujući njihovu izradu i postupak donošenja, provedba prostornih planova, uređenje građevinskog zemljišta, imovinski instituti uređenja građevinskog zemljišta i nadzor.

Temeljno sredstvo realizacije ciljeva prostornog uređenja su prostorni planovi. Njima se, sukladno načelima prostornog uređenja, uređuje svrhovita organizacija, korištenje i namjena prostora s uvjetima za njegovo uređenje, unapređenje i zaštitu, propisuju se uvjeti za građenje građevina i provedbu drugih zahvata u prostoru na određenoj razini i/ili lokaciji u skladu s kojima se izdaje akt za provedbu prostornog plana, kao i smjernice za izradu prostornih planova užih područja te, ukoliko su potrebne, mjere za urbanu sanaciju.

Izrada i donošenje prostornih planova propisana je Zakonom o prostornom uređenju. Planovi imaju snagu i pravnu prirodu podzakonskog propisa, moraju biti usklađeni s navedenim zakonom i propisima donesenim na temelju tog zakona, a njihov oblik i sadržaj propisan je posebnim pravilnikom. Taj se pravilnik promijenio u izvještajnom razdoblju: do 31. prosinca 2023. na snazi je bio Pravilnik o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (NN 106/98, 39/04, 45/04 – ispravak, 163/04, 09/11), a od 1. siječnja 2024. Pravilnik o prostornim planovima (NN 153/23).

Prostorni planovi donose se na državnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini.

Planovi državne razine su:

- Državni plan prostornog razvoja,
- prostorni planovi područja posebnih obilježja,
- urbanistički plan uređenja izdvojenog građevinskog područja izvan naselja za gospodarsku i/ili javnu namjenu državnog značaja (urbanistički plan uređenja državnog značaja).

Planovi područne (regionalne) razine su:

- prostorni plan županije i Prostorni plan Grada Zagreba,
- urbanistički plan uređenja izdvojenog građevinskog područja izvan naselja za gospodarsku i/ili javnu namjenu županijskog značaja (urbanistički plan uređenja županijskog značaja).

Planovi lokalne razine su:

- prostorni plan uređenja grada, odnosno općine,
- generalni urbanistički plan,
- urbanistički plan uređenja,

Urbanističkim planovima uređenja smatraju se i detaljni planovi uređenja (DPU) doneseni temeljem ranijeg zakona.

Zakon propisuje da prostorni plan niže razine mora biti usklađen s prostornim planom više razine, prostorni plan užega područja s prostornim planom širega područja iste razine, a prostorni planovi iste razine moraju biti međusobno usklađeni.

Nositelj izrade prostornog plana državne razine je nadležno ministarstvo, prostornog plana područne (regionalne) razine stručno upravno tijelo županije, odnosno Grada Zagreba, a prostornog plana lokalne razine stručno upravno tijelo jedinice lokalne samouprave. U Gradu Zagrebu stručne poslove nositelja izrade prostornih planova obavlja Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje.

Ograničenja u planiranju prostora na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini

U prostorne planove područne (regionalne) i lokalne razine moraju se ugraditi posebna ograničenja koja proizlaze iz stanja u prostoru te specifičnih razvojnih potreba i interesa jedinice više razine. Ona se reguliraju posebnim propisima.

Građevine, drugi zahvati u prostoru i površine državnog značaja određuju se Uredbom o određivanju građevina, drugih zahvata u prostoru i površina državnog i područnog (regionalnog) značaja (NN 37/14, NN 154/14, NN 30/21, NN 75/22, NN 61/23). Njihove lokacije i prostorni obuhvati utvrđuju se na državnoj razini, Državnim planom prostornog razvoja.

Zakon o prostornom uređenju inicijalno je propisao da će se Državni plan prostornog razvoja donijeti najkasnije u roku od dvije godine od dana stupanja Zakona na snagu, tj. najkasnije do 1. siječnja 2016. Izmjenama i dopunama Zakona taj je rok prolongiran te je posljednjim izmjenama i dopunama, iz lipnja 2023. (NN 67/23), rok pomaknut na 31. prosinca 2026.

U vrijeme finalizacije ovog Izvješća Državni plan prostornog razvoja nije bio izrađen.

Sukladno odredbama Zakona o prostornom uređenju, do stupanja na snagu Državnog plana prostornog razvoja, prostorni planovi županija doneseni na temelju propisa koji su važili prije stupanja Zakona na snagu mogu se mijenjati i/ili dopunjavati na način da se njima s detaljnošću neposredne provedbe planiraju i zahvati u prostoru i građevine infrastrukturne namjene državnog značaja.

a) posebno zaštićene vrijednosti

Područja i pojedinačni objekti koji predstavljaju posebne prirodne, krajobrazne, kulturne i okolišne vrijednosti štite se posebnim zakonima, s time da je za pojedina vrijedna područja propisana i obveza izrade prostornog plana državnog značaja. Najveće takvo područje na području Grada Zagreba je Park prirode Medvednica, koji zauzima nešto više od 84 km², odnosno nešto više od 13 % gradskog teritorija, u sjevernom dijelu Grada.

Cjelovit prikaz zaštićenih vrijednosti iz navedenih skupina na teritoriju Grada Zagreba dan je u poglavlju *II.5. Zaštita i korištenje dijelova prostora od posebnog značaja* ovog Izvješća.

b) prostori i građevine od posebnog državnog interesa na području Grada Zagreba

Teritorij Grada Zagreba sadrži građevine i površine od značaja za Državu, kao i posebne vrijednosti koje se štite posebnim zakonima i drugim propisima.

Državna uprava

Kao glavni grad Republike Hrvatske, Zagreb je sjedište najviših tijela javne vlasti – Hrvatskog sabora, Predsjednika i Vlade Republike Hrvatske, sjedište drugih tijela zakonodavne, izvršne i sudske vlasti državne razine, sjedište Ustavnog suda te upravno središte Države. Značaj tih institucija i potreba njihove zaštite u pojedinim slučajevima postavlja ograničenja u planiranju uređenja tih lokaliteta i kontaktnog prostora.

Područja i građevine državnog značaja

Na području Grada Zagreba nalazi se više građevina i površina državnog značaja u sljedećim kategorijama:

- prometne i komunikacijske građevine i površine,
- energetske građevine,
- vodne građevine,
- posebne građevine i površine
- građevine sigurnosno-obavještajnog sustava i nacionalne kritične infrastrukture.

a) prometne, komunikacijske, energetske i vodne građevine i površine

Prometne, komunikacijske, energetske i vodne građevine i površine državnog značaja na području Grada Zagreba integralni su dio infrastrukturnih sustava Grada, koji su cjelovito obrađeni u poglavlju II.4.1. *Opremljenost prostora infrastrukturom od značaja za Grad Zagreb ovog Izvješća.*

b) posebne građevine i površine

- vojne lokacije i građevine

Vojne objekte i infrastrukturu od važnosti za potrebe obrane određuje Ministarstvo obrane Republike Hrvatske Dugoročnim planom razvoja Oružanih snaga za razdoblje od deset godina. Tijekom izvještajnog razdoblja na snazi je bio Dugoročni plan razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske za razdoblje od 2015. do 2024. godine (NN151/14).

U svrhu zaštite vojnih objekata i osiguranja prostora za vojne lokacije, Ministarstvo obrane Republike Hrvatske temeljem odredbi Zakona o obrani (NN 73/13, 75/15, 27/16, 110/17, 30/18, 70/19, 155/23) sudjeluje u postupcima izrade dokumenata prostornog uređenja i daje mišljenje na konačne prijedloge prostornih planova.

U prostornim planovima su vojne lokacije i građevine, kao i drugi objekti i područja od važnosti za obranu obuhvaćeni zonama posebne namjene, planske oznake N. Na području Grada Zagreba postoji deset zona posebne namjene. Osam ih obuhvaća lokacije Ministarstva obrane i Oružanih snaga, a dvije građevine i komplekse Ministarstva unutarnjih poslova RH. Uz navedene lokacije, pojedinačni objekti i prostori MORH-a postoje i unutar cjelovitih zona drugih namjena. Oko površina posebne namjene formiraju se zone zaštite. Zaštitne i sigurnosne zone vojnih objekata definiraju se sukladno odredbama Pravilnika o zaštitnim i sigurnosnim zonama vojnih objekata (NN 122/15), a obuhvaćaju područja s posebnim režimom korištenja prostora. Načini korištenja zaštitnih zona i mjere zaštite određuju se sukladno važnosti, položaju i namjeni pojedinog vojnog objekta i podrazumijevaju zabranu i / ili ograničavanje zahvata na tom prostoru. Ako se lokacija planirana za gradnju nalazi unutar obuhvata zaštitne ili sigurnosne zone vojnog objekta, posebne uvjete gradnje utvrđuje Ministarstvo obrane.

Zaštitne zone vojnih lokacija dijele se na zone zabranjene, ograničene i kontrolirane gradnje. Minimalni obuhvat zone u kojoj je gradnja zabranjena je 100 m od granice vojnog objekta. Za objekte i komplekse koji se nalaze unutar izgrađene urbane matrice Zagreba odredbu o zabrani gradnje nije moguće ispoštovati, već se mjere zaštite i osiguranja prostora od interesa za obranu i djelatnost unutarnjih poslova realiziraju usklađivanjem s drugim korisnicima prostora.

- građevine Ministarstva unutarnjih poslova

Od građevina Ministarstva unutarnjih poslova, onima državnog značaja smatraju se građevine vezane uz nadzor granice, prihvatilišta za tražitelje azila, te zatvori, kaznionice i odgojni zavodi.

Građevine iz prve od navedenih skupina na području Grada Zagreba ne postoje. Od građevina iz

druge skupine, u Zagrebu djeluje prihvatni centar za tražitelje međunarodne zaštite (azila) u nekadašnjem hotelu „Porin“ u novozagrebačkom naselju Dugave. U prihvatilište „Porin“ može se smjestiti 600 osoba.

Iz treće skupine građevina, u zagrebačkom naselju Remetinec nalazi se zatvor, a nedaleko kompleksa MUP-a na Svetošimunskoj cesti zatvorska bolnica.

- centralna skladišta Državne uprave za zaštitu i spašavanje

Sukladno odredbama Zakona o sustavu civilne zaštite (NN 82/15, 118/18, 31/20, 20/21, 114/22), poslovi, objekti, oprema i ljudstvo Državne uprave za zaštitu i spašavanje su 1. siječnja 2019. prevedeni u nadležnost Ravnateljstva civilne zaštite. Skladište Područnog ureda civilne zaštite Zagreb nalazi se u Jelkovcu.

- veterinarske građevine

U krugu tvrtke Agroproteinka u Sesvetama nalazi se postrojenje za termičku obradu (spalionica) nusproizvoda životinjskog podrijetla kategorije I.

- centralno oporavilište za zbrinjavanje strogo zaštićenih životinjskih vrsta iz prirode ili divljih životinja zaplijenjenih u provedbi zakona kojim se uređuje zaštita prirode

Oporavilište za divlje životinje u sastavu Zoološkog vrta Grada Zagreba je do ožujka 2023. djelovalo u prostoru Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a nakon toga u novom, namjenski izgrađenom objektu u Dumovcu.

U rujnu 2023. s radom je počelo obnovljeno oporavilište Veterinarskog fakulteta.

c) druga ograničenja

Zakon o elektroničkim komunikacijama određuje ograničenja vezana uz planiranje elektroničke komunikacijske infrastrukture. U početnom dijelu izvještajnog razdoblja na snazi je bio zakon iz 2008. godine (NN 73/08, 90/11, 133/12, 80/13, 71/14, 72/17), a od 12. srpnja 2022. novi zakon istog imena (NN 76/22, 14/24).

Zakon o elektroničkim komunikacijama obvezuje jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave da u svojim dokumentima prostornog uređenja planiraju elektroničku komunikacijsku infrastrukturu i drugu povezanu opremu, koja osobito obuhvaća samostojeće antenske stupove, tornjeve i kabelsku kanalizaciju, na način kojim se ne ograničuje razvoj elektroničke komunikacijske mreže i elektroničke komunikacijske infrastrukture, pri čemu se osobito moraju zadovoljiti zahtjevi zaštite ljudskog zdravlja, zaštite prostora i očuvanja okoliša. Sukladno odredbama navedenog zakona, u cilju osiguranja da odredbe za provođenje prostornih planova županija i Grada Zagreba ne umanjuju ili ograničavaju elektroničke komunikacijske zone koje su na temelju objedinjenog plana razvoja pokretne komunikacijske infrastrukture unesene u grafički prikaz navedenih prostornih planova, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u postupku donošenja prostornih planova pribavljaju prethodno mišljenje Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti (HAKOM-a).

Tablica 47. Prometne, komunikacijske, energetske i vodne građevine i područja državnog prometne i komunikacijske građevine i površine

prometne i komunikacijske građevine i površine	
autoceste i državne ceste	područjem Grada Zagreba prolaze autoceste i državne ceste
međunarodne željezničke pruge, s pripadajućom željezničkom infrastrukturom	sve željezničke pruge na području Grada Zagreba klasificirane su kao pruge za međunarodni promet
međunarodni i međužupanijski elektronički komunikacijski vodovi s pripadajućim građevinama	mrežom međunarodnih i regionalnih vodova elektroničke komunikacije pokriveno je čitavo područje Grada Zagreba
koridori elektroničke komunikacijske infrastrukture radijskih i televizijskih operatera elektroničkih komunikacija državnog značaja	u Zagrebu je sjedište Hrvatskog radija i Hrvatske radiotelevizije kao radijskog i televizijskog operatera državnog značaja, kao i drugih operatera, s definiranim koridorima elektroničke komunikacijske infrastrukture
građevine namijenjene zaštiti i kontroli radio-frekvencijskog spektra Republike Hrvatske	u gradu Zagrebu postoji kontrolno mjerno središte (KMS) za nadzor radiofrekvencijskog spektra
energetske građevine	
elektrane instalirane snage 20 MW i veće s pripadajućim građevinama	okosnicu elektroopskrbnog sustava Grada Zagreba čine dvije termoelektrane-toplane ukupne instalirane snage od preko 600 MW
dalekovodi 220 kV i više, s pripadajućim trafostanicama i rasklopnim postrojenjima	dalekovodi napona 400 kV i 220 kV povezuju trafo-stanice koje tvore prsten oko Zagreba međusobno, kao i sa širom mrežom
međunarodni i magistralni cjevovodi koji služe za transport nafte, plina ili naftnih derivata, uključivo terminal, otpremnu i mjerno-regulacijsku (redukcijsku) stanicu tehnološki povezanu s tim cjevovodom	područjem Grada Zagreba prolazi međunarodni magistralni plinovod, kao i magistralni plinovodi za opskrbu područja Grada Zagreba
vodne građevine	
regulacijske i zaštitne vodne građevine na vodama I. reda	regulacijske i vodne građevine postoje na rijeci Savi, oteretnom kanalu Odra i bujičnim potocima Medvednice
vodne građevine za vodoopskrbu kapaciteta zahvata 500 l/s i više	kapacitet zahvata preko 500 l/s imaju tri vodocrpilišta na području Grada Zagreba
vodne građevine za zaštitu voda kapaciteta 100.000 ekvivalentnih stanovnika i više	Centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba, s pratećom infrastrukturom, kapaciteta je 1,2 milijuna ekvivalentnih stanovnika

Tablica 48. Veličine lokacija MORH i OS RH te kompleksa MUP RH na području Grada Zagreba

Lokalitet	Površina (ha)
Lokacije Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske	
Kompleks Ministarstva obrane RH na Trgu kralja Petra Krešimira IV	1,44
Vojarna „1. gardijske brigade „Tigrovi“ - Croatia“	67,80
Vojarna „1. hrvatski gardijski zbor“	1,55
Vojarna „Petar Zrinski“	11,40
Vojarna Lučko	97,62
Remontni zavod „Jedinstvo“	9,33
Vojno streljište „Vrapčanski potok“	36,23
Radarski položaj Sljeme	0,11
Lokacije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske	
Kompleks MUP-a na Kustošiji	3,40
Kompleks MUP-a na Oranicama	5,74
Ukupno	234,62

III.1.2. Plansko uređenje prostora Grada Zagreba

Temeljni prostorno-planski dokument za cijeli prostor Grada je plan područne (regionalne) razine - Prostorni plan Grada Zagreba (PPGZ).

Prostorni plan Grada Zagreba određuje zemljište namijenjeno poljoprivredi, šumi i šumsko zemljište, koridore infrastrukture značajne za Grad Zagreb, građevinska područja te obuhvate generalnih urbanističkih planova i urbanističkih planova uređenja. PPGZ propisuje uvjete provedbe zahvata u prostoru područnog (regionalnog) značaja na cijelom prostoru obuhvata te uvjete provedbe svih zahvata u prostoru u dijelu građevinskog područja naselja izvan obuhvata Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba i Generalnog urbanističkog plana Sesveta kao i smjernice za izradu urbanističkih planova uređenja.

Tim se planom dakle propisuju uvjeti provedbe za tek dio gradskog područja, tako da se, u stvarnosti, nešto preko pola ukupne površine Grada Zagreba pobliže regulira drugim planovima državne (Prostorni plan područja posebnih obilježja Parka prirode "Medvednica") i lokalne razine (prvenstveno generalnim urbanističkim planovima grada Zagreba i Sesveta).

Planovi državne razine

Dijelovi područja Grada Zagreba koji predstavljaju posebno vrijedne prirodne cjeline uređuju se planovima državne razine - prostornim planovima područja posebnih obilježja (PPPPO). Zakon o prostornom uređenju odredio je da se ta vrsta plana obvezno donosi za područje nacionalnog parka i parka prirode određeno posebnim zakonom, kao i za područja određena Državnim planom prostornog razvoja.

U prostoru Grada Zagreba posebnim je zakonom određeno jedino područje Parka prirode Medvednica, za koje je 2014. godine donesen zakonom propisani plan. Prostornim planom Parka prirode Medvednica određena je obveza izrade dva UPU-a državnog značaja.

PPGZ je propisao obvezu izrade tri PPPPO-a: za Vukomeričke gorice, priobalje rijeke Save (krajobraz uz Savu - Savski park) i park Maksimir. Stupanjem na snagu Zakona o prostornom uređenju, svi PPPPO-i postali su planovi državne razine, tako da odredbe o izradi PPPPO-a određene PPGZ-om više nisu usklađene sa zakonskim propisima.

Planovi lokalne razine

Od tri vrste planova lokalne razine određene Zakonom o prostornom uređenju, PPGZ određuje dvije: generalne urbanističke planove i urbanističke planove uređenja.

U skladu s odredbama Zakona o prostornom uređenju, generalni urbanistički plan donosi se obvezno za građevinsko područje naselja i izdvojeno građevinsko područje izvan naselja središnjeg naselja velikoga grada, dok se urbanistički plan uređenja obvezno donosi za neuređene dijelove građevinskog područja i za izgrađene dijelove tih područja planiranih za urbanu preobrazbu ili urbanu sanaciju. Sukladno navedenom, obveza izrade GUP-a propisana je za naselja Zagreb i Sesvete, a PPGZ i GUP-ovi odredili su obvezu izrade i obuhvate UPU-a na svom području obuhvata.

Tematska struktura UPU-a (uključujući DPU-ove) pokazuje da ih najveći dio regulira zone predviđene za stambenu gradnju i prateće sadržaje stanovanja. U manjem su udjelu zastupljene zone gospodarske te javne i društvene namjene, zone za razvoj groblja, za sportsko-rekreacijske sadržaje te za druge namjene.

Prostorni planovi kojima se uređuje područje Grada Zagreba

Tijekom izvještajnog razdoblja, uređenje prostora Grada Zagreba regulirano je s ukupno 232 plana državne, regionalne i lokalne razine. Početkom izvještajnog razdoblja na snazi su bila 102 plana:

a) 3 plana državne razine:

- Prostorni plan Parka prirode Medvednica,
- 2 UPU-a državne razine u prostoru PP Medvednica;

b) Prostorni plan Grada Zagreba;

c) 98 planova lokalne razine:

- 2 generalna urbanistička plana (grada Zagreba i Sesveta),
- 96 planova užeg obuhvata (UPU-a i DPU-a).

U izvještajnom razdoblju započeta je, nastavljena ili dovršena izrada i donošenje:

a) dvojih izmjena i dopuna PPGZ-a:

- "sveobuhvatnih", s ciljem stvaranja prostorno-planskih preduvjeta za realizaciju važne prometne infrastrukture i za donošenje Planskih mjera obnove Grada Zagreba,
- "ciljanih", za stvaranje prostorno-planskih preduvjeta za unapređenje sustava gospodarenja otpadom;

b) dvojih izmjena i dopuna GUP-a grada Zagreba:

- "sveobuhvatnih", s ciljem stvaranja prostorno-planskih preduvjeta za unapređenje javnih potreba i javnog interesa, za usklađivanje s EU zelenim politikama i za revalorizaciju i unapređivanje prostornih kvaliteta,
- "ciljanih", za usklađenje planskih odredbi s normativima za građevine osnovnih škola;

c) dvojih izmjena i dopuna GUP-a Sesveta:

- "sveobuhvatnih", s ciljem stvaranja prostorno-planskih preduvjeta za unapređenje javnih potreba i javnog interesa, za urbanu regeneraciju Sesveta, za usklađivanje s EU zelenim politikama i za revalorizaciju i unapređivanje prostornih kvaliteta,
- "ciljanih", za usklađenje planskih odredbi s normativima za građevine osnovnih škola;

d) izmjena i dopuna UPU-a državnog značaja „Skijaški kompleks“, Medvednica, s ciljem omogućavanja izgradnje ljetne bob staze;

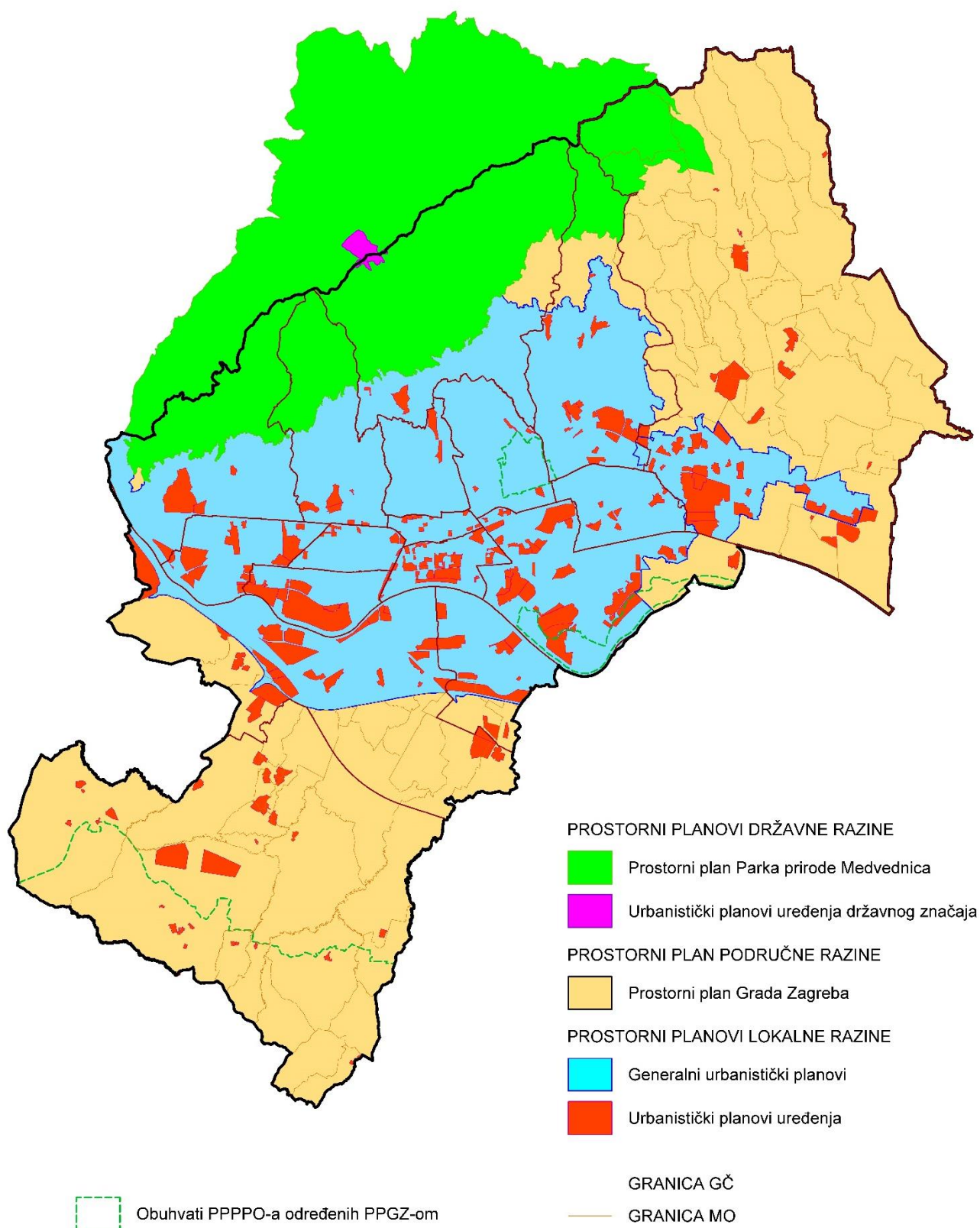
e) 21 UPU-a i osam izmjena i dopuna UPU-a lokalne razine i DPU-a:

- doneseno je šest planova i dvoje izmjene i dopune plana,
- šest planova stavljeno je izvan snage,

f) započet je ili nastavljen postupak izrade devet planova i šest izmjena i dopuna plana.

Dodatno, potpisivanjem Sporazuma o sufinanciranju izrade Prostornog plana Grada Zagreba između Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, Grada Zagreba i Zavoda za prostorno uređenje Grada Zagreba, u prosincu 2024. godine je započela pripremna faza izrade Prostornog plana Grada Zagreba nove generacije.

Prikaz 34. Prostorni obuhvat planova kojima se uređuje područje Grada Zagreba - stanje 31.12.2024.

Tablica 49. Vrsta i obuhvat prostornih planova kojima se uređuje područje Grada Zagreba – stanje na dan 31.12.2024.

Planovi			Obuhvaćeni dio površine GZ-a		Udio površine GZ-a koji se neposredno uređuje					
Razina	Kategorija	Broj	cca ha	%	ukupno		uređeno		za uređenje	
					cca ha	%	cca ha	%	cca ha	%
Drž.	PP PPO	1	8.408	13,11	8.377	13,06	8.377	13,06	0	0
	UPU	2	31	0,05	31	0,05	31	0,05	0	0
	ukupno		8.408	13,11	8.408	13,11	8.408	13,11	0	0
Podr. (Reg.)	PPGZ	1	64.133	100,00	31.061	48,43	31.061	48,43	0	0
	ukupno		64.133	100,00	31.061	48,43	31.061	48,43	0	0
Lok.	GUP	2	23.575	36,76	20.137	31,40	20.137	31,40	0	0
	UPU *	226	4.527	7,06	4.527	7,06	2.222	3,47	2.305	3,59
	ukupno		24.664	38,46	24.664	38,46	22.359	34,87	2.305	3,59
Ukupno					64.133	100,00	61.828	96,41	2.305	3,59

* uključujući DPU-e na snazi

I. Prostorni planovi državne razine

- *Prostorni plan Parka prirode Medvednica*

Najveća prostorna cjelina koja se na području Grada Zagreba regulira prostornim planom državne razine je područje Parka prirode Medvednica, odnosno njegov dio koji se nalazi unutar administrativnih granica Grada Zagreba. Prostorni plan Parka prirode Medvednica donesen je u srpnju 2014. (NN 89/14).

Ciljevi prostornog uređenja

Prostornim planom Parka prirode Medvednica (PPM) određeni su opći ciljevi prostornog uređenja PPM-a:

- očuvanje prirodne cjelovitosti, krajobraznih značajki i pojedinačnih sastavnica prirodne i kulturne baštine, a posebno očuvanje vrsta i stanišnih tipova značajnih za očuvanje ekološke mreže Natura 2000, unapređivanje primarne ekološke, znanstveno-edukativne i izletničko-rekreacijske funkcije Parka prirode Medvednica,
- vođenje računa o osjetljivosti i dozvoljivom opterećenju prostora, krajnjim kapacitetima funkcija i okupljanja ljudi te ograničavanje stambene i druge izgradnje,
- poboljšavanje dostupnosti pješačkim putovima i javnim prijevozom,
- povećavanje kvalitete usluga koje prate izletništvo, planinarstvo i edukaciju kao primarne funkcije u sferi posjećivanja, te
- sustavno praćenje pojava i procesa i provođenja istraživanja, te na temelju toga unapređivanje spoznaja i informacija o vrijednostima prostora te unapređivanje sustava prezentacije i posjećivanja.

Uz opće, utvrđeni su i posebni ciljevi u odnosu na regionalni položaj, odnos PPM-a prema Zagrebu i drugim naseljima na rubu, te specifičnosti prirodnih obilježja PPM-a:

- uspostavljanje visokog stupnja kontrole korištenja prostora i aktivnosti unutar PPM-a s mjerama sanacije ugroženih prostora,
- omogućivanje održivog razvoja naselja i optimalno korištenje postojećeg građevinskog fonda u cilju oblikovanja (zadržavanja) identiteta postojećih naselja,
- rasterećivanje vršne zone od prometa osobnih automobila i poboljšavanje javnog prijevoza,
- širenje, odnosno usmjeravanje posjećivanja na više atraktivnih područja, lokacija i poteza za posjećivanje, razgledavanje, edukaciju, rekreaciju i boravak, osobito izvan vršnog područja, na

- širem prostoru te uključivanje u širu turističku ponudu,
- prvenstveno zadržavanje funkcije izletništva i planinarenja,
 - u funkciji sustava posjećivanja prioritetno saniranje i rekonstruiranje postojećih građevina, a iznimno i u najmanjoj mjeri koja je nužna radi unapređenja toga sustava, gradnja novih građevina na za to izričito određenim lokacijama,
 - poboljšavanje opremljenosti komunalnom infrastrukturom, osobito odvodnje, i unapređenje sustava gospodarenja otpadom,
 - prilagođavanje zahvata u prostoru, a posebno arhitekture tradicijskim značajkama, te afirmiranje tradicijskih vrijednosti,
 - posebna skrb o pojedinim lokalitetima od značaja za prirodni i kulturni identitet, tradiciju i turističku aktivnost,
 - usklađivanje korištenja prirodnih dobara (šume, poljoprivredno zemljište, vode, mineralne sirovine) sa zahtjevima zaštite prirode i okoliša, krajobrazne i biološke raznolikosti,
 - komunikacija, edukacija i interpretacija.

Park prirode Medvednica je sukladno osobitostima prostora planom podijeljen na dva dijela: uže područje Parka prirode, koje u stvarnosti obuhvaća cjelovito šumsko prirodno područje Medvednice između Podsuseda i Kašine (zona A), te pristupnu zonu / rubno područje Parka prirode Medvednica koje obuhvaća naselja, poljoprivredne površine i površine izvan zaštićenog cjelovitog šumskog područja Medvednice (zona B). Detaljnije razgraničenje uže i pristupne zone (prostora A i B) određuje se prostornim planovima područne (regionalne) razine i prostornim planovima lokalne razine u skladu s Planom PP Medvednica, a prema očitovanju središnjeg tijela državne uprave nadležnog za zaštitu prirode.

Na užem području Parka prirode Medvednica dopušteno je kontrolirano posjećivanje i bavljenje rekreativnim i sportskim aktivnostima sukladno odrednicama Plana. Nisu dopušteni melioracijski ni veći infrastrukturni zahvati, kao ni gospodarsko i ostalo korištenje, osim onoga propisanog Planom. Također se ne planira gradnja novih građevina i prometnica, niti novi oblici rekreativnog i sportskog korištenja, osim kada se to omogućava odredbama Plana Parka prirode.

Pristupna zona užem području Parka prirode Medvednica, odnosno rubno područje Parka prirode obuhvaća dijelove četiri Gradske četvrti Grada Zagreba: Podsused – Vrapče, Črnomerec, Podsljeme i Sesvete, odnosno dijelove naselja Zagreb, Kašina i Planina Donja. U njoj je također dopušteno posjećivanje i bavljenje rekreativnim i sportskim aktivnostima sukladno odrednicama Plana Parka prirode, a nisu dopušteni melioracijski ni veći infrastrukturni zahvati, kao ni gospodarsko i ostalo korištenje, osim onoga propisanog Planom.

U pristupnoj zoni planira se i omogućuje sljedeće:

- usmjereno i održivo razvijati naselja i krajobraz, uz mogućnost razvoja seoskog turizma,
- održivo koristiti prirodne resurse i prostore u cilju očuvanja i sprječavanja negativnih utjecaja na uže područje,
- zadržavanje postojećih i osposobljavanje zapuštenih kvalitetnih poljoprivrednih površina, održivi razvoj poljoprivrede i ekološke proizvodnje hrane i korištenje tla sukladno kvalitetama i kapacitetima ekosustava,
- gradnja klijeti kao tradicijskih građevina u vinogradima uz uvjete očuvanja oblikovnih i ambijentalnih kvaliteta i krajobrazno-funkcionalnih osobitosti svakog pojedinog područja sukladno planovima užeg područja,
- pristup vinorodnim područjima vinskim cestama u skladu s krajobraznim karakterom područja.

Za sve zahvate na području Parka prirode Medvednica potrebno je ishoditi uvjete zaštite prirode ili dopuštenje središnjeg tijela državne uprave nadležnog za zaštitu prirode.

- Urbanistički planovi uređenja državnog značaja unutar Parka prirode Medvednica

Prostorni plan Parka prirode Medvednica odredio je obvezu izrade dva urbanistička plana uređenja državne razine kojima se uređuju zone namijenjene za sport i rekreaciju na području vrha Sljeme i skijališta: Urbanističkog plana uređenja državnog značaja „Vršna zona“, Medvednica i Urbanističkog plana uređenja državnog značaja „Skijaški kompleks“, Medvednica. Veći dio površine obuhvata navedenih planova nalazi se u Krapinsko-zagorskoj županiji, a manji unutar područja Grada Zagreba.

Oba su plana donesena 2017. (NN 103/17). U izvještajnom razdoblju, u prosincu 2024. donesene su izmjene i dopune UPU-a „Skijaški kompleks“ Medvednica s ciljem omogućavanja izgradnje cjelogodišnjeg tračničkog spusta (ljetne bob staze) (NN 151/24).

Tablica 50. Prostorni planovi državnog značaja na području PP Medvednica

Naziv plana	površina (ha)		Odluka o donošenju (NN)
	ukupna	u Gradu Zagrebu	
Prostorni plan Parka prirode Medvednica	17.983,00	8.407,55	89/14
UPU državnog značaja „Vršna zona“, Medvednica	20,00	14,65	103/17
UPU državnog značaja „Skijaški kompleks“, Medvednica	104,29	10,70	103/17
Izmjene i dopune UPU državnog značaja „Skijaški kompleks“, Medvednica			151/24
Ukupna površina i broj planova	17.983,00	8.407,55	3

II. Prostorni plan područne (regionalne) razine: Prostorni plan Grada Zagreba

Cijeli prostor Grada Zagreba kao jedinice područne samouprave uređuje se prostornim planom područne (regionalne) razine - Prostornim planom Grada Zagreba (PPGZ-om).

PPGZ definira temeljnu prostornu organizaciju Grada. Njime se, u skladu sa strateškim razvojnim dokumentima Republike Hrvatske, poštivanjem društveno-gospodarskih, prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, razrađuju načela prostornog uređenja i utvrđuju ciljevi prostornog razvoja te organizacija, zaštita, korištenje i namjena prostora Grada Zagreba. Prostorni plan sadrži prostornu i gospodarsku strukturu Grada Zagreba, sustav središnjih naselja, sustav razvojne infrastrukture, osnove za uređenje i zaštitu prostora, prostornih mjerila i smjernice za gospodarski razvoj, za očuvanje i unapređenje prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, mjere za unapređivanje i zaštitu okoliša te druge elemente od važnosti za Grad Zagreb kao što su svrhovito korištenje, namjena, oblikovanje, obnova i sanacija građevinskog i drugog zemljišta.

Zakon o prostornom uređenju precizirao je da Prostorni plan Grada Zagreba određuje:

- zemljište namijenjeno poljoprivredi, šumi i šumsko zemljište značajno za Grad,
- koridore infrastrukture značajne za Grad Zagreb,
- građevinsko područje naselja, izdvojeno građevinsko područje izvan naselja i izdvojeni dio građevinskog područja naselja,
- neizgrađeni dio građevinskog područja naselja, izdvojenog građevinskog područja izvan naselja i izdvojenog dijela građevinskog područja naselja, za koje se ne donosi generalni urbanistički plan, te neuređeni dio tih područja,
- dio građevinskog područja naselja, izdvojenog građevinskog područja izvan naselja i izdvojenog dijela građevinskog područja naselja, za koje se ne donosi generalni urbanistički plan, planiran za urbanu preobrazbu i urbanu sanaciju,
- obuhvate urbanističkih planova lokalne razine: generalnih urbanističkih planova (GUP-ova) grada Zagreba i Sesveta, te urbanističkih planova uređenja kojima se uređuju dijelovi

građevinskih područja naselja koji nisu uređeni GUP-ovima i izdvojena građevinska područja izvan naselja,

- te propisuje uvjete provedbe zahvata u prostoru za javne, društvene i druge građevine područnog (regionalnog) značaja; za zahvate u prostoru područnog (regionalnog) značaja koji se prema posebnim propisima koji uređuju gradnju ne smatraju građenjem; za sve zahvate u prostoru izvan građevinskog područja, osim državnog značaja; za zahvate u prostoru u dijelu građevinskog područja naselja i dijelu izdvojenog građevinskog područja izvan naselja kojeg određuje Grad Zagreb, a za koje se ne donosi generalni urbanistički plan ili urbanistički plan uređenja, te u izdvojenom dijelu građevinskog područja naselja, kao i smjernice za izradu urbanističkih planova uređenja koji se donose u građevinskom području naselja i izdvojenom građevinskom području izvan naselja, a za koje se ne donosi generalni urbanistički plan.

Prostorni plan Grada Zagreba donesen je 2001. godine (SGGZ 8/01). Do izvještajnog razdoblja doneseno je osam izmjena i dopuna toga plana, posljednje u prosincu 2017. (SGGZ 22/17, 3/18 – pročišćeni tekst).

Izrada izmjena i dopuna PPGZ-a tijekom izvještajnog razdoblja

Uoči izvještajnog razdoblja, u listopadu 2020. pokrenuta je izrada novih izmjena i dopuna Prostornog plana Grada Zagreba (Odluka o izradi, SGGZ 27/20).

U studenom 2020., temeljem mišljenja Ministarstva zaštite okoliša i energetike, gradonačelnik Grada Zagreba donio je Zaključak o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja izmjena i dopuna Prostornog plana Grada Zagreba na okoliš (SGGZ 32/20).

Tijekom izvještajnog razdoblja usporedo su nastavljeni postupci izrade prijedloga PPGZ-a i strateške procjene utjecaja PPGZ-a na okoliš.

Temeljem očitovanja nadležnih tijela, u listopadu 2021. je nositelj izrade donio odluku o sadržaju strateške procjene, a u studenom je gradonačelnik Grada Zagreba imenovao povjerenstvo za stratešku procjenu (Zaključak o imenovanju povjerenstva za stratešku procjenu utjecaja izmjena i dopuna Prostornog plana rada Zagreba na okoliš, SGGZ 27/21). Sastav povjerenstva mijenjan je dva puta (SGGZ 16/24, 24/24).

Tijekom izrade elaborata izmjena i dopuna PPGZ-a, 2023. godine evidentirane su nove potrebe te je za njihovu realizaciju bilo potrebno izmijeniti Odluku o izradi. Odluka je izmijenjena u listopadu 2023. proširenjem popisa razloga, ciljeva i programskih polazišta.

Za izmjene i dopune PPGZ-a (SGGZ 27/20, 32/23) navedeni su sljedeći razlozi:

- (1)Zaprimljeni zahtjevi nadležnih javnopravnih tijela za pokretanje izmjena i dopuna Plana radi stvaranja prostorno-planskih preduvjeta za izgradnju nove obilazne željezničke pruge za teretni promet Zaprešić - Horvati - Rugvica - Brckovljani, željezničkog čvora Horvati i intermodalnog kolodvora Dragonožec, južne autocestovne obilaznice Pojatno - Horvati - Ivanić Grad - Sveti Ivan Zelina te nove trase brze ceste Popovec – M. Bistrica - Zabok.
- (2)Grad Zagreb i šire zagrebačko područje pogodilo je 22. ožujka 2020. više snažnih potresa s epicentrom kod Markuševca pri čemu su u Gradu Zagrebu najviše stradali povijesna jezgra grada i naselja u sjeveroistočnom dijelu. Posljedice navedene prirodne nepogode otvorile su brojna pitanja vezana za sanaciju i urbanu obnovu potresom pogođenih dijelova Grada te privremeni smještaj stanovništva čiji su objekti stradali u potresu. Istovremeno potrebno je preispitati stabilnost građevinskog fonda u cjelini te mogućnosti cjelovite obnove naselja pogođenih potresom.
- (3)Unapređivanje zelene infrastrukture i kružnog upravljanja prostorom i zgradama s ciljem prilagodbe i ublažavanja klimatskih promjena.
- (4)Razlog za izmjene i dopune Plana je i provjera usklađenosti Plana sa zakonima i podzakonskim propisima, stručnim podlogama, usklađenje pojmova u Odluci i Elaboratu plana kao i svih

dijelova Plana međusobno radi jednoznačnog tumačenja u provedbi kao i transformacija i homogenizacija s digitalnim katastrom.

U odnosu na razloge određeni su sljedeći ciljevi i programska polazišta za izmjene i dopune PPGZ-a:

1. stvaranje prostorno-planskih preuvjeta za realizaciju nove obilazne željezničke pruge za teretni promet s pripadajućom infrastrukturom i stvaranje zajedničkoga infrastrukturnog koridora s ciljem racionalnog korištenja prostora i održive i inteligentne mobilnosti,
2. stvaranje prostorno-planskih preuvjeta za realizaciju južne autocestovne obilaznice i nove trase brze ceste Popovec - M. Bistrica – Zabok,
3. stvaranje prostorno-planskih preuvjeta za donošenje Planskih mjera obnove Grada Zagreba,
4. nužna usklađenja sa zakonima i podzakonskim propisima, stručnim podlogama i zahtjevima javnopravnih tijela,
5. transformacija i homogenizacija s digitalnim katastrom - prikaz građevinskih područja na novim katastarskim podlogama u službenoj kartografskoj projekciji RH,
6. usklađenja pojmova u Odluci i Elaboratu plana kao i svih dijelova Plana međusobno radi jednoznačnog tumačenja u provedbi.

Temeljem izmjene Odluke o izradi izmjena i dopuna PPGZ-a, u listopadu 2023. donesen je novi Zaključak o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja izmjena i dopuna Prostornog plana Grada Zagreba na okoliš (SGGZ 35/23).

Javna rasprava o prijedlozima Izmjena i dopuna PPGZ-a i Strateške studije utjecaja izmjena i dopuna Prostornog plana Grada Zagreba na okoliš održana je u razdoblju od 2. rujna do 1. listopada 2024.

- izrada i donošenje ciljanih izmjena i dopuna PPGZ-a

Paralelno s izradom Izmjena i dopuna PPGZ-a (SGGZ 27/20, 32/23), u prosincu 2023. godine započet je novi postupak izrade "ciljanih", parcijalnih izmjena i dopuna PPGZ-a vezan uz temu gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu. U novoj Odluci (SGGZ 42/23) su za izradu izmjena i dopuna PPGZ-a navedeni sljedeći razlozi:

1. preispitivanje i redefiniranje odredbi te obuhvata zona i lokacija unutar Plana vezano za gospodarenje otpadom sukladno odredbama posebnih zakona i pravilnika koji se odnose na održivo gospodarenje otpadom,
2. usklađivanje Plana sa zakonima i podzakonskim propisima, stručnim podlogama i studijama te usklađivanje pojmova u svim dijelovima Plana međusobno.

Kao ciljevi i programska polazišta za izmjene i dopune Plana navedeni su:

1. stvaranje svih prostorno-planskih preuvjeta za provedbu planova, strategija i zakona koji se odnose na održivo gospodarenje otpadom;
2. usklađenje sa zakonima i podzakonskim propisima, stručnim podlogama, studijama, zahtjevima javnopravnih tijela te usklađivanja pojmova u svim dijelovima Plana međusobno radi jednoznačnog tumačenja i osiguranja provedivosti Plana.

U odluci se navodi da je za izradu izmjena i dopuna PPGZ-a potrebno izraditi stručnu podlogu za određivanje lokacija/površina namijenjenih gospodarenju otpadom od područnog (regionalnog) i lokalnog značaja.

Do zaključenja ovog Izvješća podloga nije bila izrađena.

Nastavak postupka nakon izvještajnog razdoblja

Izmjene i dopune PPGZ izrađene temeljem odluke iz 2023. donesene su na 4. sjednici Gradske skupštine Grada Zagreba, 16. listopada 2025. (SGGZ 35/25).

Izrada ciljanih izmjena i dopuna PPGZ-a po odluci iz prosinca 2023. (SGGZ 42/23) je u tijeku. Dinamika njihove izrade vezana je uz dinamiku izrade Plana gospodarenja otpadom Grada Zagreba.

Tablica 51. Broj donesenih PPGZ-a, i izmjena i dopuna PPGZ-a, stanje 31.12.2024.

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka o donošenju (SGGZ)	
Prostorni plan Grada Zagreba		08/2001.	
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		16/2002.	
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		11/2003.	
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		02/2006.	
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba	64.133,28	01/2009.	
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		08/2009.	
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		21/2014.	
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		26/2015.	
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		22/2017.	
Ukupno planova			1
Ukupno izmjena i dopuna plana			8

III. Prostorni planovi lokalne razine

Prostorni plan Grada Zagreba određuje obvezu izrade generalnih urbanističkih planova (GUP-ova) grada Zagreba i Sesveta.

U izvještajnom razdoblju su PPGZ i GUP-ovi određivali obvezu izrade ukupno 215 urbanističkih planova uređenja (UPU) lokalne razine.

Generalni urbanistički planovi

Zakon o prostornom uređenju propisuje da se generalni urbanistički plan (GUP) donosi obvezno za građevinsko područje naselja i izdvojeno građevinsko područje izvan naselja središnjeg naselja velikog grada. GUP određuje:

- neizgrađeni dio građevinskog područja naselja i izdvojenog građevinskog područja izvan naselja za koje se donosi GUP te neuređeni dio tih područja,
- dio građevinskog područja naselja i izdvojenog građevinskog područja izvan naselja, planiran za urbanu preobrazbu i urbanu sanaciju,
- obuhvat urbanističkih planova uređenja koji se prema Zakonu donose za građevinsko područje naselja i izdvojeno građevinsko područje izvan naselja koje određuje grad, odnosno općina.

GUP propisuje:

- uvjete provedbe svih zahvata u prostoru unutar dijela svog obuhvata za koji se ne donosi urbanistički plan uređenja,
- smjernice za izradu urbanističkih planova uređenja čiji je obuhvat određen generalnim urbanističkim planom.

Na području Grada Zagreba, GUP-ovima se uređuju urbane cjeline - Zagreb i Sesvete.

Važeći GUP-ovi doneseni su 2007. (Zagreb), odnosno 2003. godine (Sesvete), a do početka izvještajnog razdoblja svaki je u nekoliko navrata mijenjan i dopunjavao: GUP grada Zagreba 2009. (dvaput), 2013. i 2016., a GUP Sesveta 2006., 2009. i 2015. godine.

a) Generalni urbanistički plan grada Zagreba

Izmjenama i dopunama iz 2016. godine, u GUP grada Zagreba ugrađeni su samo ciljevi i programska polazišta koji su bili od trenutne važnosti za Grad i čije je rješavanje utjecalo na postupke u kojima je bio propisan rok za postupanje.

Nakon toga izrađen je još jedan prijedlog izmjena i dopuna GUP-a sukladno odluci o izradi iz srpnja 2015. (SGGZ 15/15, 12/16). Taj prijedlog upućen je na donošenje u veljači 2020., no Gradska skupština Grada Zagreba odbila ga je donijeti.

Postupci tijekom izvještajnog razdoblja

S obzirom na stanje i procese u prostoru te uočene potrebe, početkom 2022. pristupilo se analizi i utvrđivanju razloga, polazišta i ciljeva za sveobuhvatne izmjene i dopune GUP-a. U pripremi tog postupka, kao uvod u pokretanje izrade nacrtu Odluke o izradi izmjena i dopuna GUP-a su nositelj izrade GUP-a - Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje i stručni izrađivač - Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba po prvi puta proveli i proces rane participacije, kao najučinkovitiji postupak uključivanja zainteresirane javnosti. Stručna javnost sudjelovala je posredstvom Društva arhitekata Zagreba (DAZ), dok su prijedlozi od općeg javnog interesa prikupljeni od vijeća gradskih četvrti s kojima je, u travnju i svibnju 2022., održan niz radnih sastanaka. Sve inicijative zaprimljene sukladno Zakonu stručno su valorizirane i obrađene u lipnju 2022. Na sjednici u srpnju 2022., Gradska skupština Grada Zagreba razmotrila je i prihvatila Izvješće o provedenoj stručnoj analizi zaprimljenih inicijativa u 2019., 2020., 2021. i 2022. godini u svrhu utvrđivanja osnovanosti pokretanja postupka za izradu izmjena i dopuna GUP-a grada Zagreba (SGGZ 18/22).

U skladu s mišljenjem nadležnog ministarstva, u razdoblju od siječnja do ožujka 2023. proveden je postupak ocjene o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš za izmjene i dopune GUP-a. Temeljem te ocjene, gradonačelnik je donio Zaključak kojim se utvrđuje da za izmjene i dopune GUP-a nije potrebno provesti stratešku procjenu utjecaja na okoliš (SGGZ 11/24).

- izrada "sveobuhvatnih" izmjena i dopuna GUP-a

Postupak izrade izmjena i dopuna GUP-a grada Zagreba pokrenut je donošenjem Odluke o izradi u travnju 2023. (SGGZ 15/23).

Kao razlozi za izradu izmjena i dopuna GUP-a navedeni su:

- nužnost ugradnje smjernica i odrednica zelenih politika, određenih novim strategijama i akcijskim planovima usmjerenim prema ambicioznim klimatskim ciljevima i dostizanju klimatske neutralnosti do 2050. godine, u Generalni urbanistički plan grada Zagreba i u smjernice za izradu urbanističkih planova uređenja koji su njime definirani,
- obrađeni, obrazloženi i stručno vrednovani prijedlozi za izmjene i dopune GUP-a,
- Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 2017.-2020.,
- potreba redefiniranja odredbi za provedbu uz preispitivanje, dopunjavanje i izmjenu uvjeta gradnje i mjera provedbe u svrhu postizanja održivih prostornih rješenja i unapređenja provedivosti plana,
- provjera usklađenosti GUP-a sa zakonima i propisima u svim dijelovima Elaborata Plana.

Odlukom su definirana tri glavna cilja izmjena i dopuna GUP-a:

1. Javne potrebe i javni interes;
2. Zagreb zeleniji grad - usklađivanje s EU zelenim politikama (povećanje otpornosti na klimatske promjene, zelena infrastruktura, primjena rješenja temeljenih na prirodi, kružno gospodarjenje prostorom i zgradama, korištenje alternativnih goriva i obnovljivih izvora energije);
3. Revalorizacija i unapređivanje prostornih kvaliteta – zaštita vrijednosti i identiteta prostora (granica namjena i urbanih pravila te općih i detaljnih smjernica temeljem praćenja stanja u

prostoru s obzirom na vremenski odmak i stupanj realizacije prostornog uređenja te stabilnosti urbane matrice).

Prijedlog izmjena i dopuna GUP-a je 28. lipnja 2024. upućen na javnu raspravu. Nakon negativnog mišljenja nadležnog ministarstva, do u rujnu / listopadu održana je ponovna javna rasprava.

- izrada i donošenje ciljanih izmjena i dopuna GUP-a

U međuvremenu je, u prosincu 2023., donesena nova Odluka o izradi izmjena i dopuna GUP-a grada Zagreba (SGGZ 42/23).

Cilj paralelne izrade "ciljanih", parcijalnih izmjena i dopuna GUP-a bio je usklađenje odredbi GUP-a za gradnju osnovnih škola s Odlukom o utvrđivanju normativa prostora građevina osnovnih škola iz prosinca 2022. – normativi GUP-a nisu omogućavali zadovoljavanje svih potreba za izgradnjom novih i za rekonstrukcijom postojećih građevina osnovnih škola, što bi se odrazilo i na sufinanciranje gradnje škola iz fondova Europske unije.

Sukladno tome, u Odluci je kao jedini cilj i programsko polazište izmjena i dopuna GUP-a navedena izmjena odrednica tekstualnog dijela Plana i usklađenje s Normativima dimenzioniranja prostora osnovnih škola u Republici Hrvatskoj 2022. i drugim dokumentima vezanim za dimenzioniranje prostora obrazovnih ustanova kako bi se omogućila što kvalitetnija tranzicija i ostvarivanje odgojno-obrazovnog programa cjelodnevnog nastave.

U skladu s time, u tekstualnom dijelu GUP-a izmijenjen je članak kojim se regulira gradnja predškolskih ustanova te osnovnih i srednjih škola. Ciljane izmjene i dopune GUP-a donesene su u svibnju 2024. (SGGZ 17/24).

Nastavak postupka nakon izvještajnog razdoblja

Postupak donošenja "sveobuhvatnih" izmjena GUP-a nastavljen je nakon izvještajnog razdoblja. U veljači 2025. održana je druga ponovna javna rasprava. Nakon što su u prijedlog plana ugrađeni zahtjevi nadležnog Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, ono je 1. kolovoza 2025. izdalo suglasnost na Konačni prijedlog izmjena i dopuna Generalnoga urbanističkog plana grada Zagreba.

Izmjene i dopune GUP-a donesene su na 3. sjednici Gradske skupštine Grada Zagreba, 11. rujna 2025. (SGGZ 28/25).

b) Generalni urbanistički plan Sesveta

U ožujku 2019., Gradska skupština Grada Zagreba prihvatila je Izvješće Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada o provedenoj stručnoj analizi inicijativa zaprimljenih u 2018. i 2019. godini, kojim je pokretanje postupka za izradu izmjena i dopuna Generalnoga urbanističkog plana Sesveta ocijenjeno osnovanim (SGGZ 09/19). Nacrt prijedloga Odluke o izradi izmjena i dopuna GUP-a Sesveta izrađen je i o njemu je od 29. listopada do 27. studenog 2020. provedeno internetsko savjetovanje s javnošću.

Postupci tijekom izvještajnog razdoblja

Zaključkom gradonačelnika od 15. siječnja 2021. utvrđen je Prijedlog Odluke o izradi izmjena i dopuna GUP-a Sesveta. Donošenje Odluke planirano je na sjednici Gradske skupštine Grada Zagreba u veljači 2021., no prijedlog Odluke je prije rasprave povučen s dnevnog reda sjednice.

- izrada "sveobuhvatnih" izmjena i dopuna GUP-a

Kao i za GUP grada Zagreba, i za GUP Sesveta se početkom 2022. pristupilo analizi i utvrđivanju razloga, polazišta i ciljeva za sveobuhvatne izmjene i dopune. Postupak je u svemu tekao analogno onome za GUP grada Zagreba te je u travnju 2023. donesena Odluka o izradi izmjena i dopuna Generalnoga urbanističkog plana Sesveta (SGGZ 15/23).

Kao razlozi za izradu izmjena i dopuna GUP-a Seseveta navedeni su:

- nužnost ugradnje smjernica i odrednica zelenih politika, određenih novim strategijama i akcijskim planovima usmjerenim prema ambicioznim klimatskim ciljevima i dostizanju klimatske neutralnosti do 2050. godine, u Generalni urbanistički plan Seseveta i u smjernice za izradu urbanističkih planova uređenja koji su njime definirani,
- obrađeni, obrazloženi i stručno vrednovani prijedlozi za izmjene i dopune GUP-a,
- potreba redefiniranja odredbi za provedbu uz preispitivanje, dopunjavanje i izmjenu uvjeta gradnje i mjera provedbe u svrhu postizanja održivih prostornih rješenja i unapređenja provedivosti plana,
- provjera usklađenosti GUP-a sa zakonima i propisima u svim dijelovima Elaborata Plana.

Odlukom su definirana četiri glavna cilja izmjena i dopuna GUP-a Seseveta:

1. Javne potrebe i javni interes;
2. Urbana regeneracija Seseveta - preobrazba središta Seseveta i razvoj bivših industrijskih područja;
3. Usklađivanje s EU zelenim politikama - prilagodba klimatskim promjenama, zelena infrastruktura, primjena rješenja temeljenih na prirodi, kružno gospodarenje prostorom i zgradama, korištenje alternativnih goriva i obnovljivih izvora energije;
4. Revalorizacija i unapređivanje prostornih kvaliteta – zaštita vrijednosti i identiteta prostora (granica namjena i urbanih pravila te općih i detaljnih smjernica temeljem praćenja stanja u prostoru s obzirom na vremenski odmak i stupanj realizacije prostornog uređenja te stabilnosti urbane matrice).

U Odluci je navedeno da je za izradu izmjena i dopuna plana potrebno pribaviti stručne podloge: Studiju zelene infrastrukture i rješenja temeljenih na prirodi te reviziju Konzervatorske podloge za područje obuhvata Plana.

Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode dostavio je reviziju konzervatorske podloge u veljači 2024. Studiju zelene infrastrukture izradila je tvrtka Oikon d.o.o. – Institut za primijenjenu ekologiju pod nazivom „Agrikulturni krajobraz Grada Zagreba, zelena infrastruktura i rješenja utemeljena na prirodi: 1. etapa Studija zelene infrastrukture i rješenja temeljenih na prirodi za urbano područje Seseveta (GUP SE)“ te je dostavljena na nadležno postupanje izrađivaču izmjena i dopuna GUP-a Seseveta u prosincu 2024.

- izrada i donošenje ciljanih izmjena i dopuna GUP-a

U međuvremenu su, kao i za GUP grada Zagreba, i za GUP Seseveta izrađene i donesene ciljane izmjene radi usklađenja planskih odredbi GUP-a s Odlukom o utvrđivanju normativa prostora građevina osnovnih škola iz prosinca 2022.

Odluke o izradi i o donošenju tih izmjena donesene su istovremeno kad i za GUP grada Zagreba: prva u prosincu 2023. (SGGZ 42/23), druga u svibnju 2024. (SGGZ 17/24).

Nastavak postupka nakon izvještajnog razdoblja

U prosincu 2024., prije dovršenja Nacrta prijedloga izmjena i dopuna GUP-a Seseveta, na snagu je stupio novi Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Radi usklađenja sa Zakonom, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode dodatno je revidirao konzervatorsku podlogu i u lipnju 2025. dostavio elaborat pod nazivom „GUP Sesevete – konzervatorska podloga, revizija 2010., izmjene i dopune 2012., revizija 2023., revizija 2025.“

Izrada izmjena i dopuna GUP-a Seseveta po odluci iz travnja 2023. je u tijeku. Početkom listopada 2025. održana je koordinacija sa članovima Vijeća gradske četvrti na kojoj su predstavljene ključne

teme izmjena i dopuna GUP-a Seseveta te način obrade zaprimljenih zahtjeva i mišljenja javnopravnih tijela.

Tablica 52. Važeći generalni urbanistički planovi, s izmjenama i dopunama

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka o donošenju (SGGZ)
Generalni urbanistički plan grada Zagreba	21.768,35*	16/2007.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba		01/2009.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba		08/2009.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba		07/2013.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba		09/2016.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba		17/2024.
Generalni urbanistički plan Seseveta	1.816,57	14/2003.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana Seseveta		17/2006.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana Seseveta		01/2009.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana Seseveta		07/2013.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana Seseveta		19/2015.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana Seseveta		17/2024.
Ukupna površina i broj planova	23.574,92*	2
Ukupno izmjena i dopuna GUP-a		10
UKUPNO		12

Urbanistički planovi uređenja

Planovima višeg reda (PPGZ-om) ili šireg obuhvata (GUP-ovima) određena su područja i lokacije koje se uređuju urbanističkim planovima uređenja (UPU-ima).

U Gradu Zagrebu na snazi je i 9 detaljnih urbanističkih planova (DPU), donesenih temeljem prethodnih propisa kojima je regulirano prostorno uređenje. Sukladno odredbama čl.200 Zakona o prostornom uređenju, oni se u smislu Zakona smatraju urbanističkim planovima uređenja.

- dinamika izrade (donošenja, mijenjanja i stavljanja izvan snage) planova užih područja u izvještajnom razdoblju

U izvještajnom razdoblju nastavljeni su, odnosno započeti novi postupci izrade i donošenja UPU-a ili Izmjena i dopuna UPU-a lokalne razine, kao i stavljanje UPU-a izvan snage.

Ukupno je:

a) doneseno šest UPU-a i dvoje Izmjene i dopune UPU-a lokalne razine:

- UPU Groblje Stenjevec,
- UPU Groblje Kupinečki Kraljevec,
- UPU Groblje Granešina,
- UPU Savska ulica – Prisavlje,
- UPU Groblje Donji Dragonožec,
- UPU Vlaška – Šubićeva – Martićeva – Derenčinova,
- Izmjene i dopune UPU-a USA škola,
- Izmjene i dopune UPU-a Slobodne carinske zone Jankomir,

b) izvan snage stavljeno šest UPU-a:

- UPU Groblje Moravče,
- UPU Oporovec – jug,
- UPU „Savska – Šaregradska – jug”,
- UPU „Savska – Šaregradska – sjever”,

- UPU Savski park – istok,
- UPU Savski park – zapad,

Na kraju izvještajnog razdoblja u tijeku su bili postupci izrade devet planova i šest izmjena i dopuna plana:

c) nastavljena je izrada jednog UPU-a i trojih Izmjena i dopuna UPU-a:

- UPU Zona Badel,
- Izmjene i dopune UPU-a Dubrava – centar,
- Izmjene i dopune UPU-a Odra II,
- Izmjene i dopune UPU-a Ulica grada Gospića – sjeveroistok,

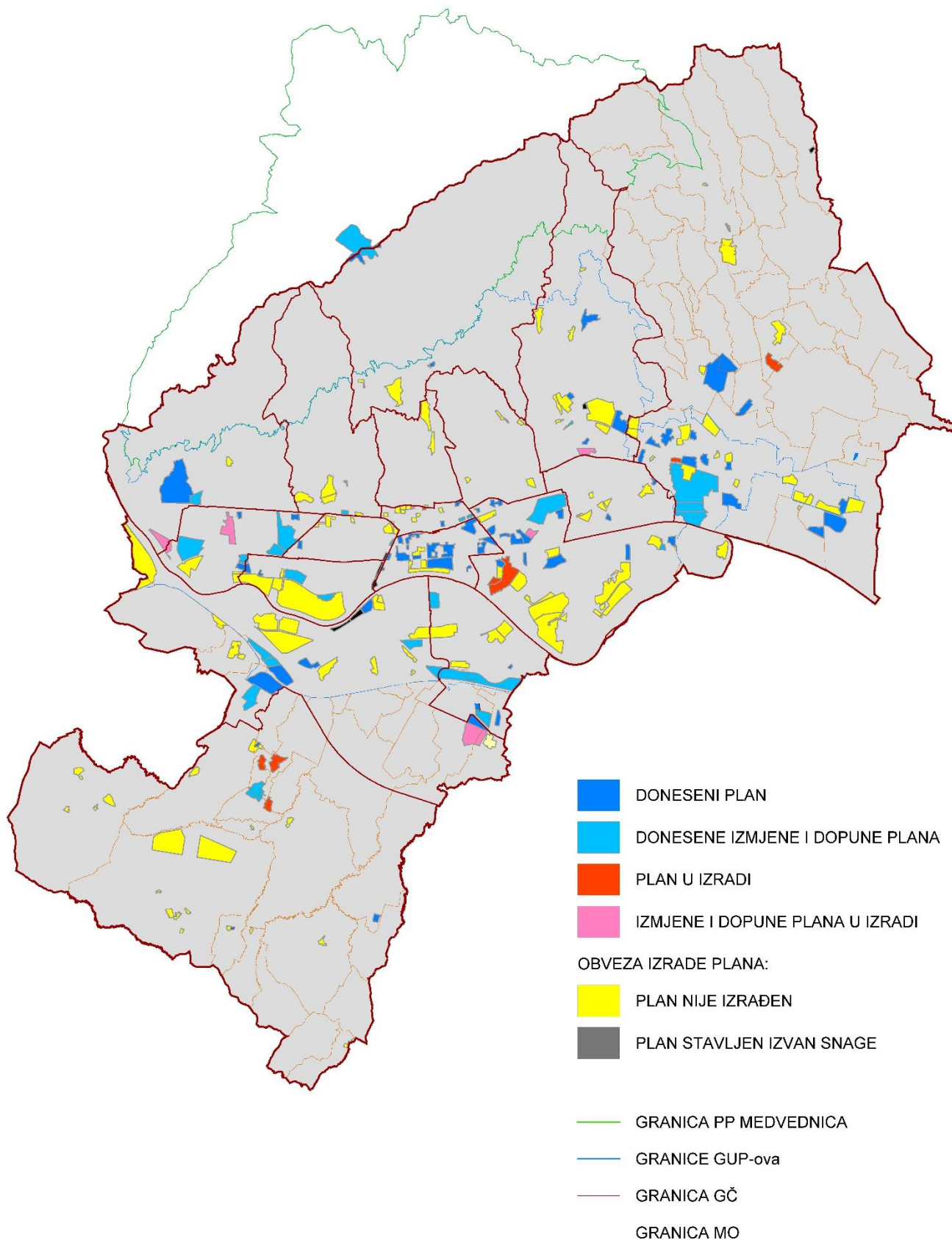
d) započeta je izrada sedam UPU-a te Izmjena i dopuna jednog DPU-a i dva UPU-a:

- UPU Savica – Šanci središnja zona,
- UPU Soblinec,
- UPU Desprim,
- UPU Sportsko-rekreacijskog centra Brezovica,
- UPU Borovje – zona jug,
- UPU Zadvorsko,
- UPU Trg bana Jelačića – Petrinjska – Amruševa – Trg N. Š. Zrinskoga – Praška,
- Izmjene i dopune UPU-a Jankomir – Malešnica,
- Izmjene i dopune UPU-a Jankomir – Prisavišće,
- Izmjene i dopune DPU-a Ilica – Preobraženska – Preradovićev trg – Varšavska – Gundulićeva.

Napomena:

- UPU Soblinec, čija je izrada i donošenje započela u izvještajnom razdoblju, donesen je tijekom izrade ovog Izvješća (SGGZ 7/25);

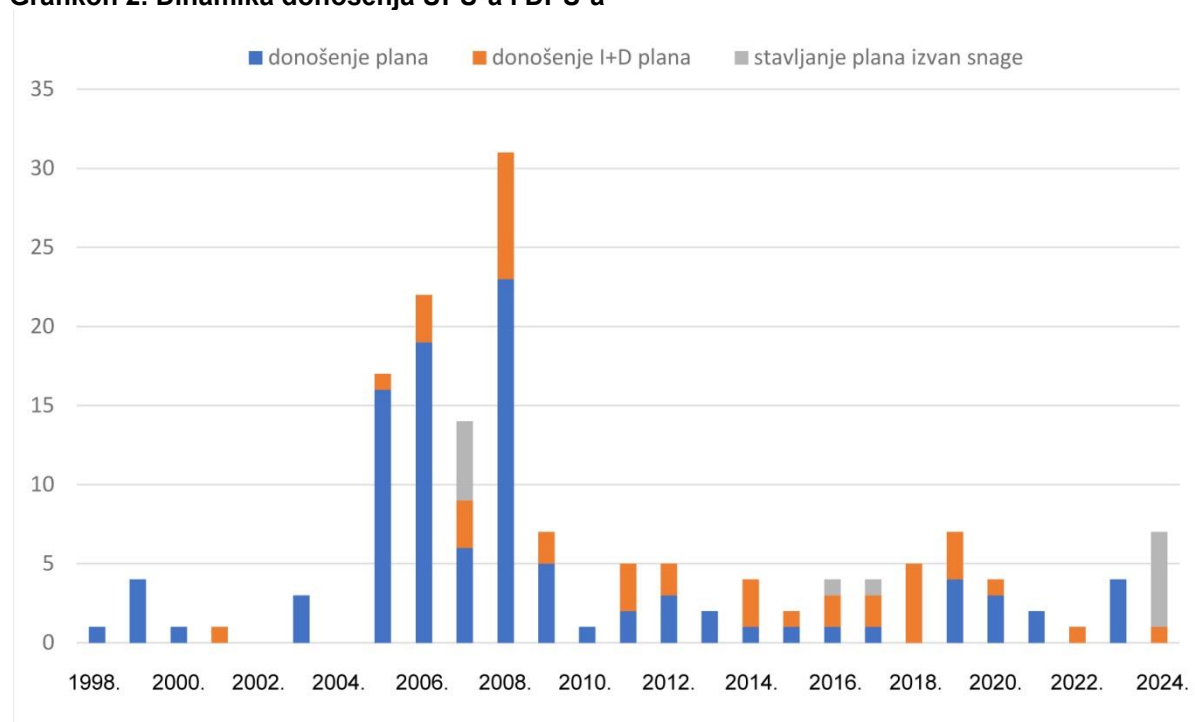
Prikaz 35. Urbanistički planovi uređenja i detaljni planovi uređenja na području Grada Zagreba – stanje donesenosti na dan 31.12.2024.

Tablica 53. Broj donesenih UPU-a i DPU-a lokalne razine

Postupanje	do 2002.	2003.- 2020.	2021.- 2024.	ukupno	'24. u izradi	ukupno
Donošenje plana						
UPU	9	83	6	98	8	106
DPU	2	9	0	11	0	11
Donošenje Izmjena i dopuna plana						
UPU	1	34	2	37	5	42
DPU	1	5	0	6	1	7
Ispravci plana						
UPU	0	31	0	31	0	31
DPU	1	7	0	8	0	8
Stavljanje plana izvan snage						
UPU	0	5	6	11	0	11
DPU	0	2	0	2	0	2
ukupno odluka				204	14	218
UKUPNO UPU I DPU NA SNAZI na dan 31.12.2024.				96		

Grafikon 2. Dinamika donošenja UPU-a i DPU-a

- urbanistički planovi uređenja i detaljni planovi uređenja na snazi i u postupku donošenja

Tablica 54. Pregled donesenih DPU-a

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka* (SGGZ)
DPU – Vjersko-kulturni centar „Sesvetska Sopnica“	2,10	20/1998.
DPU “Zone javne namjene u Buzinu”	3,80	17/2000.
Izmjena i dopuna DPU-a “Zone javne namjene u Buzinu”		19/2001.
DPU stambenog naselja na lokaciji Sopnica – Jelkovec	39,50	22/2003.
DPU stambenog naselja na lokaciji vojarne Špansko – Oranice	19,02	22/2003.
DPU Savska – Vukovarska	3,08	22/2003.
DPU stambenog naselja na lokaciji Vrbik uz Ulicu Ivana Lučića (Sveučilišna aleja)	1,17	22/2003.
Izmjene i dopune DPU-a stambenog naselja na lokaciji vojarne Špansko – Oranice		4/2005.
DPU proširenja groblja u Brezovici, I. etapa	2,10	6/2005.
Ispravak DPU-a stambenog naselja na lokaciji vojarne Špansko – Oranice		10/2006.
DPU Farme Sesvetski Kraljevec	13,32	14/2006.
Ispravak DPU-a stambenog naselja na lokaciji vojarne Špansko – Oranice		18/2006.
Izmjene i dopune DPU-a stambenog naselja na lokaciji Sopnica – Jelkovec		9/2007.
DPU „Ilica – Preobraženska – Preradovićev trg – Varšavska – Gundulićeva“	1,60	1/2008.
Ispravak DPU-a stambenog naselja na lokaciji vojarne Špansko – Oranice		15/2008.
Ispravak DPU-a stambenog naselja na lokaciji vojarne Špansko – Oranice		19/2008.
Ispravak DPU-a „Sopnica – Jelkovec“		19/2008.
Izmjene i dopune DPU-a Savska – Vukovarska		13/2012.
Izmjene i dopune DPU-a „Stambenog naselja na lokaciji Sopnica – Jelkovec“		17/2016.
Izmjene i dopune DPU-a stambenog naselja na lokaciji Sopnica – Jelkovec		32/2020.
Ukupno odluka o DPU-ima do kraja izvještajnog razdoblja		
Ukupna površina i broj DPU-a	85,69	11
Ukupno Ispravaka DPU		6
Ukupno Izmjena i dopuna DPU		5
UKUPNO		20
UKUPNO DPU-a NA SNAZI (stanje na dan 31.12.2024.)		
Ukupna površina i broj DPU-a	85,69	9

Tablica 55. Pregled donošenja UPU-a

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka* (SGGZ)
UPU-i doneseni do kraja 2020. godine		
UPU Odra I	17,20	3/1999.
UPU nekadašnje Tvornice cementa u Podsusedu	136,00	13/1999.
UPU područja Petrine – Županići	11,10	17/1999.
UPU središta Sesveta	49,50	17/1999.
UPU Odra II	55,20	4/2005.
UPU dijela naselja Popovec	21,00	4/2005.
UPU Savska Opatovina	10,66	4/2005.
UPU Vrbani III	29,00	4/2005.
UPU područja omeđenog ulicama Ljudevita Posavskog – Zavrtnicom – Branimirovom – Crvenog križa	5,00	6/2005.
UPU Hrvatski Leskovac – središnji dio naselja	36,00	6/2005.
UPU gospodarske zone Hrvatski Leskovac	62,00	6/2005.
UPU Peščenica sjever – Štrigina	2,50	6/2005.
UPU gospodarske zone Sesvete – sjever	187,10	6/2005.
UPU Slobodne carinske zone Jankomir	67,50	6/2005.
UPU Dubravica – Karažnik	17,02	6/2005.
UPU „Buzinski Krči – Ranžirni kolodvor jug“	118,76	20/2005.
UPU „Petlja Lučko – sjever“	23,00	21/2005.
UPU „Ulica grada Gospića – jugozapad“	12,32	21/2005.
UPU „Oranice – TEP tematski park“	52,00	21/2005.
UPU „Ferenščica – istok“	12,00	2/2006.
UPU Poslovne zone Veliko Polje	21,60	7/2006.
UPU „Heinzlova – Vukovarska“	8,30	7/2006.
UPU područja Heinzlova – Radnička – željeznička pruga	36,37	7/2006.
UPU Njivice	19,48	7/2006.
UPU „Oporovečka – sjever“	2,90	10/2006.
UPU „Ulica grada Gospića – sjeveroistok“	11,96	10/2006.
UPU Gospodarska zona Sesvete – jug	43,31	10/2006.
Ispravak UPU-a Savska Opatovina		10/2006.
UPU „Gradišćanska – Cankarova – Ulica baruna Filipovića“	4,48	12/2006.
UPU područja omeđenog ulicama „Banjavčičeva – Heinzlova – Branimirova – Zavrtnica“	3,09	12/2006.
UPU Staro Brestje – Delec	17,91	12/2006.
UPU „Sigečica“	19,00	12/2006.
UPU „Vrbik – središnji prostor“	11,00	12/2006.
UPU Martinovka – zapad	4,75	12/2006.
Izmjene i dopune UPU-a Vrbani III		12/2006.
UPU „Svetice“	10,15	14/2006.
UPU Novo Brestje – zapad	6,72	15/2006.
UPU „Vrbik – Savska – Slavonska“	3,05	15/2006.
Izmjene i dopune Odluke o donošenju UPU-a „Oporovečka – sjever“		16/2006.
Ispravak UPU-a područja omeđenog ulicama „Banjavčičeva – Heinzlova – Branimirova - Zavrtnica“		17/2006.
Ispravak UPU-a Peščenica sjever – Štrigina		17/2006.
UPU Rudeš	4,93	18/2006.

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka* (SGGZ)
Izmjena i dopuna UPU-a „Buzinski Krči –Ranžirni kolodvor jug”		18/2006.
Izmjene i dopune UPU-a područja omeđenog ulicama Ljudevita Posavskog – Zavrtnicom – Branimirovom – Crvenog križa		2/2007.
Ispravak UPU-a Peščenica sjever – Štrigina		5/2007.
UPU Podbrežje	19,40	8/2007.
UPU „Petlja Lučko”	14,90	9/2007.
UPU Prečko-jug	2,80	9/2007.
UPU Savica – središnja zona	2,18	9/2007.
Izmjene i dopune UPU-a Dubravica – Karažnik		9/2007.
UPU „Središće – Zapad”	21,20	12/2007.
Ispravak UPU-a „Vrbik – središnji prostor”		18/2007.
UPU Degidovec	23,30	1/2008.
UPU „Petlja Lučko – jug”	41,00	1/2008.
UPU Blato – jug	17,20	1/2008.
UPU Vukomerec	9,14	1/2008.
UPU Čulinečka – zapad	9,99	1/2008.
UPU Resnik III	4,87	1/2008.
UPU Gajišće – jug	9,19	1/2008.
UPU Sesvetska Selnica – jug	26,67	1/2008.
UPU Selčina – sjever	6,73	1/2008.
UPU „Jankomir – Prisavišće”	36,00	1/2008.
UPU „Jankomir – Malešnica”	37,90	1/2008.
UPU „Savska – Šarengadska – jug”	10,44	1/2008.
UPU „Kruge”	18,34	1/2008.
Izmjene i dopune UPU-a „Gradišćanska – Cankarova – Ulica baruna Filipovića”		1/2008.
Izmjene i dopune UPU-a „Ulica grada Gospića – sjeveroistok”		1/2008.
Izmjene i dopune UPU-a gospodarske zone Sesvete – sjever		1/2008.
Izmjene i dopune UPU-a „Petlja Lučko – sjever”		1/2008.
UPU „Tvornica autobusa”	4,00	2/2008.
UPU Remetinec rotor – zapad	14,70	2/2008.
UPU Zona Ciglana – Sesvete	6,63	2/2008.
Izmjene i dopune UPU-a „Oranice – TEP tematski park”		2/2008.
Ispravak UPU-a „Savska – Šarengadska – jug”		5/2008.
UPU Resnik II	8,84	6/2008.
UPU „Savska – Šarengadska – sjever”	2,50	6/2008.
Ispravak UPU-a gospodarske zone Sesvete – sjever		6/2008.
Ispravak izmjena i dopuna UPU „Oranice – TEP tematski park”		6/2008.
UPU „Munja”	27,00	7/2008.
Ispravak UPU-a Gajišće – jug		8/2008.
Ispravak izmjena i dopuna UPU „Oranice – TEP tematski park”		8/2008.
UPU Savski park – istok	9,00	9/2008.
UPU Savski park – zapad	6,73	9/2008.
Izmjena i dopuna UPU-a „Buzinski Krči –Ranžirni kolodvor jug”		9/2008.
Ispravak UPU-a Gospodarske zone Sesvete – jug		15/2008.
Ispravak UPU-a Zona Ciglana – Sesvete		15/2008.

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka* (SGGZ)
UPU „Sveti Duh“	1,60	16/2008.
Ispravak UPU-a Slobodne carinske zone Jankomir		19/2008.
Ispravak UPU-a Heinzelova – Radnička – željeznička pruga		19/2008.
Izmjene i dopune UPU-a Savska Opatovina		21/2008.
Izmjene i dopune UPU-a Slobodne carinske zone Jankomir		21/2008.
Ispravak UPU-a „Ferenščica – istok“		2/2009.
Ispravak UPU-a „Svetice“		2/2009.
Ispravak UPU-a Resnik III		2/2009.
UPU Brezje-jug	3,99	7/2009.
Ispravak UPU-a „Svetice“		7/2009.
Ispravak UPU-a Rudeš		7/2009.
Ispravak UPU-a „Kruge“		7/2009.
Ispravak UPU-a „Sveti Duh“		7/2009.
UPU „Ferenščica – zapad“	4,77	8/2009.
UPU „Prečko – zapad“	14,46	8/2009.
Ispravak UPU-a Remetinec rotor – zapad		8/2009.
Ispravak UPU-a „Munja“		8/2009.
Ispravak izmjena i dopuna UPU „Oranice – TEP tematski park“		8/2009.
Izmjene i dopune UPU-a Poslovne zone Veliko Polje		8/2009.
Izmjene i dopune UPU-a „Savska – Šarengadska – jug“		8/2009.
Ispravak izmjena i dopuna UPU „Oranice –TEP tematski park“		11/2009.
Ispravak UPU-a „Savska – Šarengadska – jug“		11/2009.
Ispravak UPU-a Heinzelova – Radnička – željeznička pruga		11/2009.
Ispravak UPU-a Martinovka zapad		11/2009.
Ispravak UPU-a „Kruge“		11/2009.
Ispravak UPU-a „Središće Zapad“		12/2009.
Ispravak UPU-a Staro Brestje – Delec		12/2009.
UPU „TOZ“	6,43	23/2009.
UPU Borovje – sjeverna zona	7,17	9/2010.
UPU USA škola	31,00	4/2011.
Izmjene i dopune UPU-a „Gradišćanska – Cankarova – Ulica baruna Filipovića“		12/2011.
Izmjene i dopune UPU-a Podbrežje		12/2011.
UPU Gospodarske zone „Sesvetski Kraljevec – jug“	15,90	15/2011.
Izmjena i dopuna UPU-a „Buzinski Krči – Ranžirni kolodvor jug“		17/2011.
UPU Staro Trnje, Savica za zonu Prisavlje – Ulica V. Ruždjaka, planirana Strojarska	36,50	6/2012.
Izmjene i dopune UPU-a “Ulica grada Gospića – sjeveroistok”		9/2012.
UPU Oporovec – jug	3,26	13/2012.
UPU Gospodarske zone Sesvetski Kraljevec – istok	44,00	15/2012.
UPU Dubrava – centar	14,60	6/2013.
UPU Studentski kampus Borongaj	86,83	9/2013.
Izmjene i dopune UPU-a „Petlja Lučko“		16/2014.
UPU Martinovka – zona istok	9,50	17/2014.
Izmjene i dopune UPU-a „Gospodarska zona Sesvete – jug“		21/2014.
Izmjene i dopune UPU-a „Petlja Lučko – sjever“		26/2014.
UPU Radnička – Slavonska avenija	5,00	5/2015.

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka* (SGGZ)
Izmjene i dopune UPU-a Hrvatski Leskovac – središnji dio naselja		22/2015.
Izmjene i dopune Odluke o donošenju UPU-a „Peščenica sjever – Štrigina”		4/2016.
UPU Groblje Moravče	3,10	21/2016.
UPU groblja Markovo Polje	103,00	7/2017.
Izmjene i dopune UPU-a Oranice – TEP tematski park		9/2017.
Izmjene i dopune UPU-a Resnik III		19/2017.
Izmjene i dopune UPU-a Slobodne carinske zone Jankomir		5/2018.
Izmjene i dopune UPU-a područja omeđenog ulicama „Banjavčičeva – Heinzelova - Branimirova – Zavrtnica”		16/2018.
Izmjene i dopune UPU-a Gospodarske zone Sesevete – sjever		23/2018.
Izmjene i dopune UPU-a Dubravica – Karažnik		28/2018.
Izmjene i dopune UPU-a „Gradišćanska –Cankarova – Ulica baruna Filipovića”		28/2018.
UPU Trnava IV	4,22	4/2019.
Izmjene i dopune UPU-a „Petlja Lučko”		12/2019.
UPU Bornina – Erdodyjeva – Branimirova – Domagojeva	2,69	14/2019.
Izmjene i dopune UPU-a Studentski kampus Borongaj		14/2019.
UPU Groblje Jakuševac	1,70	18/2019.
Izmjene i dopune UPU-a Petrine – Županići		18/2019.
UPU Veliko Polje	11,00	24/2019.
UPU Groblje Cerje	3,10	3/2020.
UPU Branovečina II	30,35	15/2020.
UPU Staro Brestje – zapad	8,00	22/2020.
Ukupna površina i broj UPU-a	1.996,68	87
Ukupno Ispravaka UPU		31
Ukupno Izmjena i dopuna UPU		34
UPU-i doneseni u izvještajnom razdoblju (2021.-2024.)		
UPU Groblje Stenjevec	4,20	8/2021.
UPU Groblje Kupinečki Kraljevec	1,31	26/2021.
Izmjene i dopune UPU-a USA škola		8/2022.
UPU Groblje Granešina	4,50	15/2023.
UPU Savska ulica – Prisavlje	2,00	36/2023.
UPU Groblje Donji Dragonožec	6,40	36/2023.
UPU Vlaška – Šubićeva – Martićeva – Derenčinova	3,02	42/2023.
Izmjene i dopune UPU-a Slobodne carinske zone Jankomir		29/2024.
Ukupna površina i broj UPU-a	21,23	6
Ukupno Izmjena i dopuna UPU		2
UKUPNO DONESENIAH UPU-a		
Ukupna površina i broj UPU-a	2.018,11	93
Ukupno Ispravaka UPU		31
Ukupno Izmjena i dopuna UPU		36
UPU-i stavljeni izvan snage u izvještajnom razdoblju (2021.-2024.)		
UPU Groblje Moravče	- 3,10	7/2024.
UPU „Savska – Šarengradska – jug”	- 10,44	11/2024.
UPU „Savska – Šarengradska – sjever”	- 2,50	11/2024.
UPU Savski park – istok	- 9,00	11/2024.

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka* (SGGZ)
UPU Savski park – zapad	- 6,73	11/2024.
UPU Oporovec – jug	- 3,26	17/2024.
Ukupna površina i broj UPU-a	- 35,03	6
UKUPNO UPU-a NA SNAZI, stanje 31.12.2024.		
Ukupna površina i broj UPU-a	1.983,08	87
Ukupno odluka		166

* Odluka o donošenju, Odluka o stavljanju izvan snage

Tablica 56. Broj UPU-a, i Izmjena i dopuna UPU-a i DPU-a, u izradi tijekom izvještajnog razdoblja

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka o izradi (SGGZ)
UPU-i čija je izrada započela prije 2021. godine		
UPU Zona Badel	5,40	11/2018.
Izmjene i dopune UPU-a Dubrava – centar		15/2020.
Izmjene i dopune UPU-a Odra II		22/2020.
Izmjene i dopune UPU-a Ulica grada Gospića – sjeveroistok		22/2020.
Ukupna površina i broj UPU-a	9,22	1
Ukupno Izmjena i dopuna UPU		3
UKUPNO		4
UPU-i i DPU-i čija je izrada započela u izvještajnom razdoblju (2021.-2024.)		
UPU Savica – Šanci središnja zona	65,00	4/2021.
Izmjene i dopune UPU-a Jankomir – Malešnica		4/2021.
Izmjene i dopune UPU-a Jankomir – Prisavišće		4/2021.
Izmjene i dopune DPU-a Ilica – Preobraženska – Preradovićev trg – Varšavska – Gundulićeva		13/2022.
UPU Soblinec	21,95	24/2023.
UPU Desprim	15,10	30/2023.
UPU Sportsko-rekreacijskog centra Brezovica	22,00	30/2023.
UPU Borovje – zona jug	7,20	42/2023.
UPU Zadvorsko	11,40	42/2023.
UPU Trg bana Jelačića – Petrinjska – Amruševa – Trg N. Š. Zrinskoga – Praška	1,30	11/2024.
Ukupna površina i broj UPU-a	143,95	7
Ukupno Izmjena i dopuna UPU		2
Ukupno Izmjena i dopuna DPU		1
UKUPNO		10
UKUPNO		
Ukupna površina i broj UPU-a	153,17	8
Ukupno Izmjena i dopuna UPU		5
Ukupno Izmjena i dopuna DPU		1
UKUPNO		14

- urbanistički planovi uređenja za koje postoji obveza izrade

U izvještajnom razdoblju se broj i obuhvat UPU-a nije mijenjao, ali je u tijeku bila izrada i donošenje izmjena i dopuna GUP-a grada Zagreba kojima je promijenjen broj i obuhvat UPU-a unutar tog plana. Te su izmjene i dopune GUP-a donesene nakon izvještajnog razdoblja; ipak, u cilju pružanja potpune informacije, u ovom Izvješću daje se prikaz stanja UPU-a i DPU-a po njihovom stupanju na snagu, 20. rujna 2025.

Tablica 57. UPU-i predviđeni PPGZ-om i GUP-ovima - stanje na dan 31.12.2024.

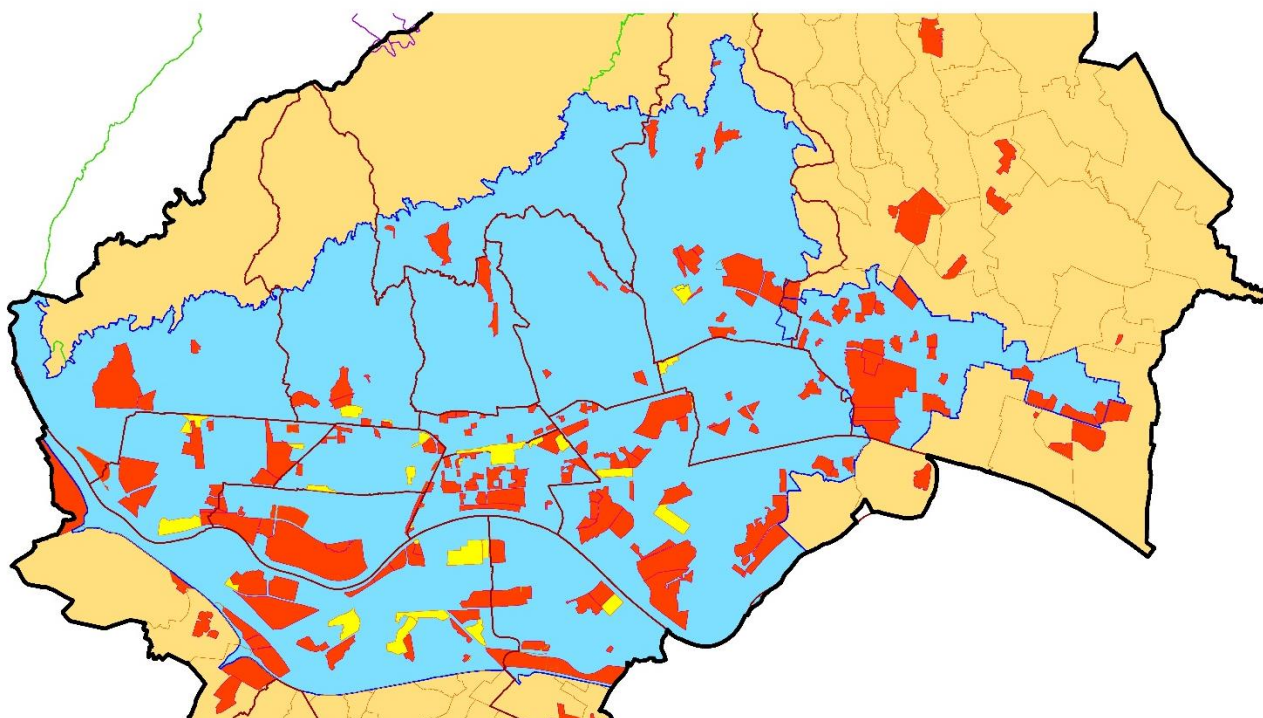
	UKUPNO	na snazi	u izradi	za izradu
Planovi unutar GUP-a grada Zagreba				
Broj planova	147	68	4	75
Ukupna površina (ha)	2.896,93	1.248,62	73,50	1574,81
Planovi unutar GUP-a Sesveta				
Broj planova	25	12	1	12
Ukupna površina (ha)	541,50	385,54	5,40	150,56
Planovi unutar PPGZ-a				
Broj planova	54	14	4	* 34
Ukupna površina (ha)	1.088,78	434,61	70,45	583,72
UKUPNO				
Broj planova	226	96	9	121
Ukupna površina	4527,21	2.068,77	153,17	2309,09

Tablica 58. UPU-i predviđeni PPGZ-om i GUP-ovima - stanje na dan 20.09.2025.

	UKUPNO	na snazi	u izradi	za izradu
Planovi unutar GUP-a grada Zagreba				
Broj planova	163	68	3	92
Ukupna površina (ha)	3.196,88	1.248,62	73,50	1.874,76
Planovi unutar GUP-a Sesveta				
Broj planova	25	12	1	12
Ukupna površina (ha)	541,50	385,54	5,40	150,56
Planovi unutar PPGZ-a				
Broj planova	54	17	3	* 34
Ukupna površina (ha)	1.088,78	456,56	48,50	583,72
UKUPNO				
Broj planova	252	97	8	147
Ukupna površina (ha)	4.827,16	2.090,72	127,40	2.609,04

* važećim DPU-om groblja Brezovica reguliran je samo prostorni obuhvat I etape uređenja groblja te ovaj broj uključuje UPU za uređenje preostalog (većeg) dijela groblja.

Prikaz 36. Urbanistički planovi uređenja unutar obuhvata GUP-a grada Zagreba – stanje na dan 20.09.2025.

- PODRUČJE OBUHVATA PPGZ-a
- PODRUČJE OBUHVATA GUP-a
- UPU-i NA SNAZI I S OBVEZOM IZRADE
- UPU-i S OBVEZOM IZRADE OD 2025.

- GRANICA PP MEDVEDNICA
- GRANICA UPU DRŽAVNOG ZNAČAJA
- GRANICA GČ
- GRANICA MO

Pregled UPU-a čija je izrada predviđena PPGZ-om i GUP-ovima, stanje 31.12.2024.

Napomena: promjena prostornog obuhvata pojedinih planova posebno je označena.

Tablica 59.-I. UPU-i predviđeni GUP-om grada Zagreba

Naziv plana		Površina (ha)	
31.12.2024.	od 20.09.2025.	31.12.2024.	20.09.2025.
UPU-i predviđeni GUP-om grada Zagreba			
UPU Berislavićeva - Gajeva - Hebrangova - Preradovićeva		1,83	1,83
	UPU Bivša tvornica papira Pan		25,93
UPU Borovje - istok		8,47	8,47
UPU Botinec - zapad		25,14	25,14
UPU Branovečina I		82,93	83,44
UPU Ciglana		11,96	11,96
UPU Cvjetno naselje za zonu istočno od HRT-a		7,32	7,32
UPU Cvjetno naselje za zonu zapadno od HRT-a		2,94	2,94
	UPU Čižmešinka		15,32
	UPU Črnomerec		14,41
UPU Čulinec - Trnava		2,94	2,94
UPU Čulinečka cesta - produžena Vukovarska		4,46	4,46
UPU Dankovec		7,39	7,39
	UPU Dubrava – Cerska		4,94
	UPU Dubrava – zapad		7,15
UPU Dugave - jug		14,70	12,94
UPU Eko park Savica - Petruševac - jug		97,91	97,91
UPU Eko park Savica - Petruševac - sjever		82,08	82,08
UPU Franck		3,25	4,54
UPU Gračanski Ribnjak		37,16	37,16
UPU Grana		11,89	11,89
	UPU Gredelj i Glavni kolodvor		46,06
UPU Grmoščica		19,82	19,82
UPU Groblje Čučerje		2,18	2,18
UPU Groblje Miroševac - istok		7,47	7,47
UPU Groblje Miroševac - jug		2,31	14,78
UPU Groblje Sv. Klara		1,97	2,27
UPU Groblje Šestine		3,14	3,14
UPU Hebrangova - Preradovićeva - Žerjavićeva - Gundulićeva - Trg Petra Svačića		2,81	2,81
UPU Hermannova - Bollea - zapad		10,93	10,93
UPU Ilica - Frankopanska - Dalmatinska - Medulićeva		3,25	3,25
UPU Ilica - Gundulićeva - Varšavska - Frankopanska		2,73	2,73
UPU Ilica - Medulićeva - Deželićeva - Kačićeva		4,48	4,48
UPU Istočni kolodvor		14,31	14,31
UPU Jakuševac		22,49	22,49
UPU Jamine - Orešje		6,17	6,17
	UPU Jankomir – Samoborska cesta		5,26
UPU Klanječka - Tomislavova		8,83	8,83
UPU Klara		8,12	8,12

Naziv plana		Površina (ha)	
		31.12.2024.	20.09.2025.
UPU Kraš		8,12	8,09
UPU Kršnjavoga - Kačićeva - Pierottijeva - Jukićeva		0,59	0,59
UPU Laščina		2,64	2,64
	UPU Medarska - produžena Ulica Ivane Brlić Mažuranić		4,03
UPU Melinište		5,02	5,02
UPU Mladoles I		45,90	51,12
UPU Mladoles II		89,77	89,77
UPU Müllerov breg	UPU Milerov breg	26,70	26,70
UPU NK Zagreb		9,82	-
UPU Oporovec - jug		3,26	-
UPU Otočec - istok		11,83	11,83
UPU Park Granešina sa sportsko-rekreacijskom zonom		23,62	23,62
UPU Park Novi Zagreb		70,25	60,32
UPU Potez uz Savu južno od ulice Prisavlje		20,72	20,72
UPU Prečko – istok		3,66	3,66
	UPU produžena Vatikanska - zapad		22,70
	UPU prostor središta Trešnjevke		7,58
UPU proširenja groblja Mirogoj		26,46	26,57
UPU Radnička - Domovinski most		4,01	4,01
UPU Remetinec - zona Ventilator		4,61	5,94
UPU Remetinec rotor - istok		21,45	21,45
UPU Resnik - Krčevine		13,94	13,94
UPU Resnik I		16,60	16,60
UPU RSC Jarun		222,87	222,87
UPU Sajam automobila	UPU Sajam automobila Jakuševac	21,84	37,65
	UPU Samoborček		6,91
UPU Savica - Šanci istok		28,12	28,12
UPU Savišće		13,52	13,52
UPU Savska - Jukićeva - Brozova - Tratinska		3,53	3,53
UPU Savska – Šarengadska – jug		8,16	9,38
UPU Savska - Šarengadska – sjever		2,16	2,16
UPU Savski park – istok	UPU Savski park – zapad	9,00	16,97
UPU Savski park – zapad		6,73	
UPU Slanovec		17,54	17,54
	UPU Slavonska - Heinzelova - Lovinčićeva		18,48
UPU Sportski park Jarun		15,54	15,54
UPU Sportsko-rekreacijski centar Kosničko		49,94	49,94
UPU Središnjeg prostora Brezja		8,04	8,04
UPU Stara Loza - Donje Prečko I		4,56	4,56
UPU Stara Loza - Donje Prečko II		64,14	64,14
	UPU Stara Loza - jug		36,12
UPU Stara Loza - zapad		32,90	32,90
	UPU Stenjevec		9,16
UPU Šimunska		3,82	3,82

Naziv plana		Površina (ha)	
		31.12.2024.	20.09.2025.
31.12.2024.	od 20.09.2025.	31.12.2024.	20.09.2025.
UPU Termalno kupalište Blato		35,70	35,70
UPU Trnava I		10,32	10,34
UPU Trnava II		1,47	1,47
UPU Trnava III		5,99	5,99
	UPU Vukomerec - sjever		1,77
UPU Zagorska, Selska, Meršičeva		2,35	2,35
UPU Zagrebačka - Golikova		3,47	3,47
	UPU Zagrebačka avenija - Anina		8,17
	UPU Zagrebački velesajam		44,24
	UPU Zagrebački velesajam - istok		7,00
UPU Žitnjak		70,75	70,75
Ukupna površina		1.574,81	1.874,76
Ukupno UPU-a predviđenih GUP-om Grada Zagreba		76	92

Tablica 59.-II. UPU-i predviđeni GUP-om Sesveta

UPU-i predviđeni GUP-om Sesveta	
UPU Duboki jarak	27,50
UPU Gajišće – istok	3,29
UPU Kobiljak – središte	15,84
UPU Novo Brestje – središte	3,01
UPU Površine sporta i rekreacije – golf igralište	11,11
UPU Sesvetska Selnica – Sesvetska Sela	4,39
UPU Sesvetski Kraljevec – jug I	7,61
UPU Sesvetski Kraljevec – jug II	22,66
UPU Sljeme – Sesvete	4,55
UPU Sportsko-rekreacijski kompleks Sesvete	24,87
UPU Sportsko-rekreacijski kompleks Sesvetski Kraljevec	15,88
UPU Zona Ciglana – sjever	4,65
Ukupna površina	150,56
Ukupno UPU-a predviđenih GUP-om Sesveta	12

Tablica 59.-III. UPU-i predviđeni Prostornim planom Grada Zagreba

UPU-i predviđeni Prostornim planom Grada Zagreba	
UPU Brebernica	1,89
UPU Donji Trpuci – Vinešnjak	4,61
UPU Dumovec	1,31
UPU Grančari	1,29
UPU groblje Brezovica (osim I faze) *	13,60
UPU groblje Moravče	3,10
UPU groblje Suhaki	181,99
UPU Havičić Selo	4,63
UPU Horvati - Gorjanci	11,13
UPU Horvati - Karasmani	2,91
UPU Horvati - Paladinići	2,01
UPU Horvati - Pipić Breg	7,72

UPU-i predviđeni Prostornim planom Grada Zagreba	
UPU Horvati - Pipići	1,20
UPU Hrašće (središnji dio naselja)	17,01
UPU Ivanja Reka	19,98
UPU Kašina - Cmrok	1,37
UPU Kašina - Mali i Veliki brijeg	1,87
UPU Kupinečki Kraljevec - Harabajsi	6,98
UPU Kupinečki Kraljevec - Milače	1,38
UPU Kupinečki Kraljevec - Pandaki	3,89
UPU Kupinečki Kraljevec - Štrpet	1,77
UPU Kupinečki Kraljevec - Tumbri	2,28
UPU Lučko sjever	19,93
UPU Lučko sjeveroistok	4,13
UPU Markovo Polje (središnji dio naselja)	6,06
UPU prostora uz zagrebačku obilaznicu između Lučkog i Ježdovca (ugostiteljsko-turistička namjena)	12,21
UPU Sesevski Kraljevec (poslovna namjena)	29,15
UPU SRC Demerje	7,88
UPU SRC golf igralište Sesvete	15,94
UPU SRC Prepuštovec	45,35
UPU SRC Rakitje	115,01
UPU SRC Soblinec	26,44
UPU Starjak	2,25
UPU Strmec - Jantoleki	5,45
Ukupna površina	583,72
Ukupno UPU-a predviđenih PP-om Grada Zagreba	34

Napomena: broj UPU-a prikazan u tablicama 59.I – III ne treba smatrati konačnim jer PPGZ i GUP grada Zagreba dopuštaju mogućnost izrade i drugih UPU-a, u skladu s odredbama tih planova.

III.2. PROVEDBA PROSTORNIH PLANOVA

III.2.1. Analiza realizacije prostornih planova užih područja

Prostorni planovi Grada Zagreba predviđaju izradu relativno velikog broja urbanističkih planova uređenja (UPU-a), čime se dinamikom njihove izrade i donošenja ujedno usmjerava i kontrolira prostorni razvoj grada. Svaki UPU uključuje i obvezu komunalnog opremanja prostora, zbog čega njegova provedba izravno ovisi o mogućnostima i tempu realizacije predviđenih zahvata. Iako je u Gradu Zagrebu već na snazi znatan broj UPU-a i DPU-a, njihov stupanj realizacije u pravilu je relativno nizak te se kreće od potpuno nerealiziranih do u potpunosti realiziranih planova. Na udio realizacije utječe niz čimbenika, prije svega gospodarske okolnosti vlasnika zemljišta, broj vlasnika, kao i planirane namjene i strukture zahvata u prostoru.

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba 2025. godine započeo je sveobuhvatnu analizu važećih UPU-a i DPU-a, obuhvaćajući njihove planske namjene i razinu realizacije. Metodologija izrade analize uključivala je usporedbu planskog korištenja zemljišta s analizom zračnih snimaka u vrijeme donošenja plana i današnjeg stanja, kako bi se utvrdile promjene u prostoru i stvarni stupanj provedbe planskih rješenja.

Za potrebe ovog Izvješća izdvojeni su preliminarni pokazatelji realizacije planova. Ukupna realizacija iskazana je kao udio izgrađenosti i uređenja površina u skladu s planom, koji čine dvije sastavnice:

- a) zadržavanje postojećih građevina i struktura, i
- b) stvarnu realizaciju – novu gradnju i uređenje površina.

U vrijeme finalizacije ovog izvješća, u Zavodu je u tijeku bio nastavak rada na analizi UPU-a.

Tablica 60. Udio realizacije UPU-a i DPU-a na snazi – opći pregled, stanje 31.12.2024.

razdoblje	broj planova		udio realizacije					
			0 %	1 - 20 %	21 - 40 %	41 - 60 %	61 - 80 %	81 - 100 %
do 2000.	u GUP-u Zagreba	3				1		2
	u GUP-u Sesveta	1						1
	u PPGZ-u	2		1				1
2001.- 2005.	u GUP-u Zagreba	13		4	3	1	1	4
	u GUP-u Sesveta	2			1			1
	u PPGZ-u	5		2	2		1	
2006.- 2010.	u GUP-u Zagreba	39	7	7	6	5	11	3
	u GUP-u Sesveta	8		3	1	3		1
	u PPGZ-u	1	1					
2011.- 2015.	u GUP-u Zagreba	5	1	1	1	1	1	
	u GUP-u Sesveta	0						
	u PPGZ-u	3	2	1				
2016.- 2020.	u GUP-u Zagreba	4	2			1		1
	u GUP-u Sesveta	1			1			
	u PPGZ-u	3		1	1	1		
2021.- 2024.	u GUP-u Zagreba	4			1	3		
	u GUP-u Sesveta	0						
	u PPGZ-u	2	1			1		
UKUPNO		96	14	20	17	17	14	14

Svaki plan može predvidjeti zadržavanje postojećih struktura, njihovu transformaciju ili novu gradnju, pa se stoga u ukupni postotak „realiziranosti” uključuje i zadržavanje postojećih građevina kada su

one u skladu s planom. Za potrebe ove analize taj se dio prikazuje zasebno, odvojeno od udjela nove gradnje i uređenja površina, a ta dva dijela zajedno tvore ukupni pokazatelj realizacije.

Tablica 60. Udio realizacije UPU-a i DPU-a na snazi – pojedinačno, stanje 31.12.2024.

god.	Naziv plana	% realizacije		
		planom zadržano	nova gradnja	UKUPNO
UPU-i i DPU-i u GUP-u grada Zagreba: 68 planova				
1998.	DPU - Vjersko-kulturni centar "Sesvetska Sopnica"	0	100,0	100,0
1999.	UPU nekadašnje Tvornice cementa u Podsusedu	42,1	0	42,1
1999.	UPU područja Petrine - Županići	10,4	85,9	96,3
2003.	DPU stambenog naselja na lokaciji vojarne Špansko - Oranice	0	93,7	93,7
2003.	DPU Savska - Vukovarska	75,5	0	75,5
2003.	DPU Vrbik uz Ulicu Ivana Lučića (Sveučilišna aleja)	48,2	51,8	100,0
2005.	UPU Savska Opatovina	8,1	0	8,1
2005.	UPU Vrbani III	5,1	78,7	83,8
2005.	UPU ul. Lj. Posavskog - Zavrtnicom - Branimirovom - Crvenog križa	5,8	43,0	48,8
2005.	UPU Peščenica sjever - Štrigina	47,3	44,0	91,3
2005.	UPU Slobodne carinske zone Jankomir	6,7	19,6	26,3
2005.	UPU Dubravica - Karažnik	36,5	0	36,5
2005.	UPU „Buzinski Krči - Ranžirni kolodvor jug"	0,3	18,8	19,1
2005.	UPU „Petlja Lučko - sjever"	5,8	16,8	22,6
2005.	UPU „Ulica grada Gospića - jugozapad"	12,4	0	12,4
2005.	UPU „Oranice - TEP tematski park"	0,8	12,6	13,4
2006.	UPU „Ferenščica - istok"	53,6	12,0	65,6
2006.	UPU „Heinzelova - Vukovarska"	3,3	57,7	61,0
2006.	UPU područja Heinzelova - Radnička - željeznička pruga	7,1	3,8	11,0
2006.	UPU Njivice	28,4	4,1	32,6
2006.	UPU „Oporovečka - sjever"	29,7	29,7	59,4
2006.	UPU „Ulica grada Gospića - sjeveroistok"	34,1	11,2	45,3
2006.	UPU „Gradišćanska - Cankarova - Ulica baruna Filipovića"	83,0	0	83,0
2006.	UPU „Banjavčičeva – Heinzelova – Branimirova - Zavrtnica"	16,4	33,1	49,5
2006.	UPU „Sigečica"	36,4	20,2	56,6
2006.	UPU „Vrbik – središnji prostor"	61,7	6,4	68,1
2006.	UPU Martinovka – zapad	30,0	0,0	30,0
2006.	UPU „Svetice"	74,1	6,6	80,7
2006.	UPU „Vrbik – Savska – Slavonska"	45,8	0	45,8
2006.	UPU Rudeš	5,6	0	5,6
2007.	UPU Podbrežje	0	10,6	10,6
2007.	UPU „Petlja Lučko"	0	64,5	64,5
2007.	UPU Prečko-jug	0	68,5	68,5
2007.	UPU Savica – središnja zona	15,5	70,3	85,8
2007.	UPU „Središće – Zapad"	32,5	33,3	65,8
2008.	DPU "Ilica - Preobraženska - Preradovićev trg - Varšavska - Gundulićeva"	66,2	33,8	100,0
2008.	UPU Degidovec	14,8	0	14,8
2008.	UPU „Petlja Lučko – jug"	7,8	14,6	22,4
2008.	UPU Blato – jug	3,3	0	3,3

god.	Naziv plana	% realizacije		
		planom zadržano	nova gradnja	UKUPNO
2008.	UPU Vukomerec	0	0	0
2008.	UPU Čulinečka – zapad	2,9	8,5	11,4
2008.	UPU Resnik III	39,1	25,0	64,1
2008.	UPU „Jankomir – Prisavišće“	0	0	0
2008.	UPU „Jankomir – Malešnica“	9,1	0	9,1
2008.	UPU „Kruge“	30,9	4,4	35,3
2008.	UPU „Tvornica autobusa“	58,3	3,2	61,5
2008.	UPU Remetinec rotor – zapad	35,2	0,0	35,2
2008.	UPU Resnik II	0	0	0
2008.	UPU „Munja“	0	0	0
2008.	UPU „Sveti Duh“	0	69,4	69,4
2009.	UPU Brezje-jug	48,6	0,0	48,6
2009.	UPU „Ferenščica – zapad“	65,3	0	65,3
2009.	UPU „Prečko - zapad“	0	0	0
2009.	UPU „TOZ“	0	0	0
2010.	UPU Borovje – sjeverna zona	0	0	0
2012.	UPU Staro Trnje, Savica za zonu Prisavlje - Ulica V. Ruždjaka, planir. Strojarska	15,6	2,3	17,8
2013.	UPU Dubrava - centar	37,0	18,8	55,8
2013.	UPU Studentski kampus Borongaj	5,0	0	5,0
2014.	UPU Martinovka – zona istok	26,6	0	26,6
2015.	UPU Radnička - Slavonska avenija	0	0	0
2019.	UPU Trnava IV	0	0	0
2019.	UPU Bornina - Erdodyjeva - Branimirova - Domagojeva	37,1	62,9	100,0
2019.	UPU Groblje Jakuševac	50,6	0	50,6
2020.	UPU Branovečina II	0	0	0
2021.	UPU Groblje Stenjevec	56,6	0	56,6
2023.	UPU Groblje Granešina	45,4	0	45,4
2023.	UPU Savska ulica - Prisavlje	44,4	0	44,4
2023.	UPU Vlaška - Šubićeva - Martićeva - Derenčinova	30,7	0	30,7
Prosjeck realizacije		23,4	18,2	41,6
UPU-i i DPU-i u GUP-u Sessveta: 12 planova				
1999.	UPU središta Sessveta	83,4	7,7	91,1
2003.	DPU stambenog naselja na lokaciji Sopnica - Jelkovec	0	96,7	96,7
2005.	UPU gospodarske zone Sessvete - sjever	37,5	2,1	39,6
2006.	DPU Farme Sessvetski Kraljevec	0	91,3	91,3
2006.	UPU Gospodarska zona Sessvete - jug	7,2	23,3	30,5
2006.	UPU Staro Brestje – Delec	35,1	8,2	43,3
2006.	UPU Novo Brestje – zapad	38,8	4,2	43,0
2008.	UPU Gajišće – jug	45,2	0	54,8
2008.	UPU Sessvetska Selnica – jug	3,6	2,2	5,8
2008.	UPU Selčina – sjever	9,1	1,8	10,9
2008.	UPU Zona Ciglana – Sessvete	14,3	0	14,3
2020.	UPU Staro Brestje - zapad	27,9	0	27,9

god.	Naziv plana	% realizacije		
		planom zadržano	nova gradnja	UKUPNO
Prosjeck realizacije		21,6	16,8	38,4
UPU-i i DPU-i u PPGZ-u: 16 planova				
1999.	UPU Odra I	15,5	3,7	19,2
2000.	DPU "Zone javne namjene u Buzinu"	0	100,0	100,0
2005.	UPU Odra II	0,6	6,8	7,4
2005.	DPU proširenja groblja u Brezovici, I. etapa	69,5	0	69,5
2005.	UPU dijela naselja Popovec	26,2	1,0	27,2
2005.	UPU Hrvatski Leskovac - središnji dio naselja	26,4	9,1	35,5
2005.	UPU gospodarske zone Hrvatski Leskovac	20,0	0	20,0
2006.	UPU Poslovne zone Veliko Polje	0	0	0
2011.	UPU USA škola	0	0	0
2011.	UPU Gospodarske zone „Sesvetski Kraljevec - jug"	0	0	0
2012.	UPU Gospodarske zone Sesvetski Kraljevec - istok	1,3	4,2	5,5
2017.	UPU groblja Markovo Polje	27,9	0	27,9
2019.	UPU Veliko Polje	6,1	0	6,1
2020.	UPU Groblje Cerje	53,5	0	53,5
2021.	UPU Groblje Kupinečki Kraljevec	54,2	0	54,2
2023.	UPU Groblje Donji Dragonožec	0	0	0
Prosjeck realizacije		18,8	7,8	26,6
UKUPNO UPU-i I DPU-i NA SNAZI				
Prosjeck realizacije na razini Grada Zagreba		21,3	14,3	35,6

III.2.2. Provedbeni akti

Pokazatelji provedbe prostornih planova su pojedinačni akti kojima se utvrđuju prostorne mogućnosti za zahvate u prostoru i izdaju odobrenja za gradnju građevina (građevinske dozvole, rješenja o uvjetima građenja, potvrde glavnog projekta, rješenja za građenje) te podaci o realizaciji tih akata, odnosno o završenim građevinama.

- nadležnost za izdavanje akata

Ovisno o značaju građevine, odnosno zahvata u prostoru za koji se akt izdaje, akte za provedbu prostornih planova na području Grada Zagreba izdaje ministarstvo nadležno za poslove prostornoga uređenja i graditeljstva ili nadležno upravno tijelo Grada Zagreba. Uredba o određivanju građevina, drugih zahvata u prostoru i površina državnog i područnog (regionalnog) značaja (NN 37/14, NN 154/14, NN 30/21, NN 75/22, NN 61/23) propisuje da ministarstvo izdaje akte za provedbu prostornih planova za:

- građevine i površine državnog značaja,
- zahvate u prostoru, odnosno površine državnog značaja koji se prema posebnim propisima koji uređuju gradnju ne smatraju građenjem,
- građevine za koje je izdavanje lokacijske ili građevinske dozvole uređeno međudržavnim ugovorom koji obvezuje Republiku Hrvatsku,
- građevine i druge zahvate u prostoru u sklopu strateških investicijskih projekata Republike Hrvatske određenih prema posebnom propisu koji uređuje strateške

- investicijske projekte Republike Hrvatske, uključujući i izdavanje rješenja o izmjeni i/ili dopuni lokacijskih i građevinskih dozvola izdanih od upravnog odjela, odnosno službe velikog grada, grada sjedišta županija, Grada Zagreba, odnosno županije,
- građevine i druge zahvate u prostoru koji će se graditi, odnosno poduzimati na zemljištu u vlasništvu ili pretežnom vlasništvu Republike Hrvatske temeljem javnog natječaja kojeg provodi tijelo nadležno za upravljanje i raspolaganje državnom imovinom, a za projekte koji obuhvaćaju površinu zemljišta od najmanje 10 ha i na kojem će se u korist investitora osnovati pravo građenja ili pravo služnosti na rok od najmanje 30 godina ili je zemljište u postupku javnog natječaja prodano, a kupac se ugovorom obvezao na realizaciju projekta u određenom roku pod prijetnjom raskida ugovora,
 - građevine trezorskih objekata Hrvatske narodne banke,
 - građevine sigurnosno-obavještajnog sustava i nacionalne kritične infrastrukture,
 - građevine Vlade Republike Hrvatske, Hrvatskoga sabora i tijela državne uprave prema zakonu kojim se uređuje ustrojstvo i djelokrug tijela državne uprave,
 - građevine javne namjene pravnih osoba kojima je osnivač Republika Hrvatska uključujući i izdavanje rješenja o izmjeni i/ ili dopuni lokacijskih i građevinskih dozvola izdanih od upravnog odjela, odnosno službe velikog grada, grada sjedišta županija, Grada Zagreba, odnosno županije
 - građevine zdravstvenih ustanova kojima je osnivač Republika Hrvatska, uključujući i izdavanje rješenja o izmjeni i/ili dopuni lokacijskih i građevinskih dozvola izdanih od upravnog odjela, odnosno službe velikog grada, grada sjedišta županija, Grada Zagreba, odnosno županije,
 - građevine sveučilišta kojima je osnivač Republika Hrvatska, uključujući i izdavanje rješenja o izmjeni i/ili dopuni lokacijskih i građevinskih dozvola izdanih od nadležnog upravnog tijela Grada Zagreba.

Akte za provedbu prostornih planova za ostale građevine, površine i zahvate u prostoru izdaje nadležno upravno tijelo Grada Zagreba.

Iznimno, sukladno odredbama Zakona o prostornom uređenju, do stupanja na snagu Državnog plana prostornog razvoja akt za provedbu prostornog plana za zahvate u prostoru linijske infrastrukture državnog značaja izdaje se na temelju prostornog plana županije.

- kratkoročni programi i akti Grada Zagreba koji utječu na uređenje i gospodarenje prostorom

Potrebe za provedbom zahvata u prostoru određuje se posebnim sektorskim programima. Dinamika njihove provedbe planira se srednje- i kratkoročnim aktima – akcijskim i provedbenim planovima Grada Zagreba.

- izdane građevinske dozvole

Tijekom izvještajnog razdoblja u Gradu Zagrebu su izdane ukupno 3.353 građevinske dozvole: 3.004 za zgrade i 349 za druge građevine. Od dozvola za zgrade, 2.397 (oko 80%) je izdano za gradnju novih zgrada, a 607 (oko 20 %) za obnovu, dogradnju, nadogradnju, prenamjenu i rekonstrukciju zgrada. U ukupnoj raspodjeli dozvola za zgrade, nešto više od 89 % otpada na stambene, a nešto manje od 11 % na nestambene zgrade. U zgradama za koje su izdane dozvole izgrađeno je ili se gradi 14.237 stanova.

Tablica 61. Izdane građevinske dozvole i vrijednost radova prema vrstama građevina

	Broj građevinskih dozvola prema vrsti građevine			Predviđena vrijednost radova, tis. eura			Stanovi	
	ukupno	zgrade	ostale građevine	ukupno	zgrade	ostale građevine	broj	korisna površina (m ²)
2021.	789	676	113	530.098	490.793	39.305	3.820	284.156
2022.	917	817	100	697.171	600.885	96.286	4.353	334.140
2023.	920	834	86	649.126	578.096	71.030	3.429	268.566
2024.	727	677	50	680.571	615.453	65.118	2.635	201.749
UKUPNO	3.353	3.004	349	2.556.966	2.285.227	271.739	14.237	1.088.611

Izvori podataka: GU za obnovu, izgradnju, prostorno uređenje, graditeljstvo i komunalne poslove, DZS
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

III.2.3. Praćenje stanja u prostoru

Obvezu izrade izvješća o stanju u prostoru propisao je Zakon o prostornom uređenju iz 1994. godine (NN 30/94, 68/98, 35/99 – Uredba o izmjeni Zakona o prostornom uređenju, 61/00, 32/02, 100/04). Izvješće se izrađivalo za dvogodišnje razdoblje, a s izvješćem se izrađivao i program mjera za unapređenje stanja u prostoru. Prvi dokument te vrste, Prostorni program, objedinjavao je Izvješće o stanju u prostoru i Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreba.

Zakonom o prostornom uređenju i gradnji (NN 76/07, 38/09, 55/11, 90/11, 50/12, 55/12) je 2007. godine izmijenjen institucionalni i sadržajni okvir Izvješća o stanju u prostoru. Uvedeni su prostorni pokazatelji u cilju mjerljivosti i usporedbenosti rezultata, a Program mjera postao je sastavnim dijelom Izvješća. Obveza je u tom obliku zadržana i u važećem Zakonu o prostornom uređenju, s time da su sadržajna struktura Izvješća i prostorni pokazatelji 2014. godine definirani Pravilnikom o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima izvješća o stanju u prostoru iz (NN 48/14, 19/15).

Posljednje doneseno Izvješće, osmo po redu, obuhvatilo je razdoblje od 2017. do 2020. godine; Gradska skupština Grada Zagreba razmotrila ga je i prihvatila 2022. godine (SGGZ 20/22).

Tablica 62. Pregled donesenih izvješća o stanju u prostoru prema propisanim razdobljima

r.br.	Naziv dokumenta	SGGZ
1.	Zagreb – Prostorni program	11/1995.
2.	Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba	03/1998.
2.	Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 1998.-1999.	03/1998.
3.	Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba	01/2001.
3.	Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreba	01/2001.
4.	Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba	07/2003.
4.	Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreba	07/2003.
4.	Izmjene i dopune Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreba	01/2004.
5.	Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 2003.- 2005.	06/2005.
5.	Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 2005.- 2009.	06/2005.
5.	Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba - analiza dijela Izvješća po obvezama iz prostornih planova koji su stupili na snagu nakon donošenja Izvješća	10/2006.
5.	Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba - analiza dijela Izvješća po obvezama iz prostornih planova koji su stupili na snagu nakon donošenja Izvješća	14/2006.

r.br.	Naziv dokumenta	SGGZ
5.	Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba - analiza dijela Izvješća po obvezama iz prostornih planova koji su stupili na snagu nakon donošenja Izvješća	18/2006.
5.	Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba - analiza dijela Izvješća po obvezama iz prostornih planova koji su stupili na snagu nakon donošenja Izvješća	04/2007.
5.	Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba - analiza dijela Izvješća po obvezama iz prostornih planova koji su stupili na snagu nakon donošenja Izvješća	07/2007.
5.	Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba - analiza dijela Izvješća po obvezama iz prostornih planova koji su stupili na snagu nakon donošenja Izvješća	12/2007.
6.	Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba 2008.-2012.	24/2013.
7.	Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 2013.-2016.	03/2018.
8.	Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 2017.-2020.	20/2022.
Ukupno Izvješća o stanju u prostoru i Programa mjera		8 + 4
<i>Ukupno analiza/dopuna Izvješća o stanju u prostoru i izmjena i dopuna Programa mjera</i>		6 + 1

III.3. PROSTORNI PLANOVI U ODNOSU NA DRUGE DOKUMENTE KOJI UTJEČU NA PROSTOR

Strateški razvojni akti i dokumenti prostornog uređenja kojima se uređuje prostor Grada Zagreba moraju biti usklađeni s relevantnim aktima državne razine i međusobno, sukladno svom pravnom statusu.

Akti državne razine su zakoni, akti strateškog planiranja državne razine, podzakonski akti i drugi propisi.

Pregled zakona koji se odnose, ili utječu na prostorno uređenje, a koji su bili na snazi u izvještajnom razdoblju od 1. siječnja 2021. do 31. prosinca 2024. daje se u sljedećoj tablici:

Tablica 63. Pregled propisa koji utječu na prostorno planiranje

NAZIV PROPISA (broj službenog glasila gdje je isti objavljen)	
na snazi 01.01.2021.	na snazi 31.12.2024.
Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23)	
Zakon o gradnji (NN 153/13, 20/17, 39/19, 125/19, 145/24)	
Zakon o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama (NN 86/12, 143/13, 65/17, 14/19)	
Zakon o Gradu Zagrebu (NN 62/01, 125/08, 36/09, 119/14, 98/19, 144/20)	
Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20)	
Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17, 151/22)	
Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18)	
Zakon o cestama (NN 84/11, 22/13, 54/13, 148/13, 92/14, 110/19, 144/21, 114/22, 4/23, 133/23)	
Zakon o poljoprivredi (NN 118/18, 42/20, 127/20, 51/21, 152/22, 152/24)	
Zakon o poljoprivrednom zemljištu (NN 20/18, 115/18, 98/19, 57/22)	
Zakon o elektroničkim komunikacijama (NN 73/08, 90/11, 133/12, 80/13, 71/14, 72/17)	Zakon o elektroničkim komunikacijama (NN 76/22)
Zakon o energiji (NN 120/12, 14/14, 95/15, 102/15, 68/18)	
Zakon o komunalnom gospodarstvu (NN 68/18, 110/18, 32/20, 145/24)	
Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08, 86/09, 92/10, 90/11, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, 64/20, 151/22, 155/23, 156/23)	
Zakon o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13, 73/17, 14/19, 98/19)	Zakon o gospodarenju otpadom (NN 84/21, 142/23)

NAZIV PROPISA (broj službenog glasila gdje je isti objavljen)	
na snazi 01.01.2021.	na snazi 31.12.2024.
Zakon o poljoprivrednom zemljištu (NN 20/18, 115/18, 32/20, 57/22)	
Zakon o proglašenju zapadnog dijela Medvednice parkom prirode (NN 24/81, 25/09)	
Zakon o rudarstvu (NN 56/13, 14/14, 52/18, 115/18, 98/19, 83/23)	
Zakon o sportu (NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20)	Zakon o sportu (NN 141/22)
Zakon o sustavu civilne zaštite (NN 82/15, 118/18, 31/20, 20/21, 114/22)	
Zakon o šumama (NN 68/18, 115/18, 98/19, 32/20, 145/20, 101/23, 36/24)	
Zakon o vodama (NN 66/19, 84/21, 47/23)	
Zakon o vodnim uslugama (NN 66/19)	
Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21, 114/22)	Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 145/24)
Zakon o zaštiti od buke (NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18, 14/21)	
Zakon o zaštiti od neionizirajućeg zračenja (NN 91/10, 114/18)	
Zakon o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja (NN 14/19)	
Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 78/15, 12/18, 118/18)	
Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23)	
Zakon o zaštiti zraka (NN 127/19, 57/22, 136/24)	
Zakon o zračnom prometu (NN 69/09, 84/11, 127/13, 92/14)	

Akti strateškog planiranja

Sustav strateškog planiranja Države određen je Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17).

Sukladno zakonu, akti strateškog planiranja su strategije, planovi i programi. Prema sadržajnom obuhvatu, dijele se na:

- akte od nacionalnog značaja (Nacionalna razvojna strategija, višesektorske i sektorske strategije, nacionalni planovi, program Vlade i provedbeni programi središnjih tijela državne uprave),

- akte od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (planovi razvoja i provedbeni programi jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave),
- akte povezane s okvirom za gospodarsko upravljanje EU-a (program konvergencije i nacionalni program reformi),
- akte povezane s korištenjem fondova EU-a (Sporazum o partnerstvu i svi programi i strategije koji proizlaze iz njega).

Strategije donosi Sabor, druge akte od nacionalnog značaja Vlada RH, a akte od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave predstavnička tijela tih jedinica.

Akti strateškog planiranja, odluke i djelovanje u okviru postupaka strateškog planiranja i provedbe moraju se temeljiti na ishodima prethodnih postupaka i biti usklađeni s ostalim aktima strateškog planiranja više ili jednake hijerarhijske razine.

Hijerarhijski najviši akt strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj je Nacionalna razvojna strategija. Njena je funkcija oblikovanje i stvaranje okvira za provedbu razvojnih politika Republike Hrvatske. Ona mora biti usklađena sa smjericama i ciljevima koji proizlaze iz međunarodno preuzetih obveza, a ostali akti strateškog planiranja ne mogu biti u suprotnosti s njom.

Akti strateškog planiranja od nacionalnog značaja i dokumenti prostornog uređenja državne razine moraju biti usklađeni. Akti strateškog planiranja od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i prostorni planovi koji se donose na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini moraju biti usklađeni.

III.3.1. Akti strateškog planiranja od nacionalnog značaja

Početkom izvještajnog razdoblja, prostorno uređenje regulirali su, ili na njega utjecali, sljedeći akti strateškog planiranja:

- Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/17),
- Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99, 84/13),
- Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/09),
- Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine (NN 75/17),
- Strategija ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2008. – 2013. (2008.),
- Strateške odrednice za razvoj zelenog gospodarstva – „Zeleni razvoj Hrvatske“ (2011.),
- Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2030. godine s pogledom na 2050. godinu (NN 25/20),
- Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20),
- Dugoročna strategija obnove nacionalnog fonda zgrada do 2050. godine (NN 140/20),
- Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2030. godine (NN 84/17),
- Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (NN 130/05),
- Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. - 2022. godine (NN 03/17),
- Strategija upravljanja vodama (NN 91/08),
- Plan upravljanja vodnim područjima 2016. - 2021. (NN 66/16),
- Nacionalna strategija zaštite okoliša (NN 46/02),
- Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02),
- Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025.

godine (NN 72/17),

- Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine (NN 139/13),
- Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011. - 2015. (2011.).

Tijekom izvještajnog razdoblja doneseni su sljedeći akti:

- Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske (NN 13/21),
- Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje od 2021. do 2030. godine (NN 143/21),
- Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2023. - 2028. godine (NN 84/23).

III.3.2. Akti razine Grada Zagreba

U početnom dijelu izvještajnog razdoblja, na snazi su bila dva temeljna strateška akta Grada Zagreba i Urbane aglomeracije Zagreb: Razvojna strategija Grada Zagreba za razdoblje do 2020. godine (SGGZ 24/17) i Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za isto razdoblje (SGGZ 24/17). Za provedbu strategija utvrđeni su akcijski planovi.

Obje strategije donesene su s rokom važenja do kraja 2020., s pretpostavkom da će ih nakon toga roka zamijeniti novi dokumenti, usklađeni s novima, odnosno izmijenjenim propisima i strateškim aktima Republike Hrvatske: Razvojnu strategiju Grada Zagreba novi Plan razvoja Grada Zagreba za razdoblje do kraja 2027. godine, a Strategiju razvoja UAZ novi strateški razvojni akt za područje UAZ. S obzirom da se to nije dogodilo, važenje Razvojne strategije Grada Zagreba je zaključkom Gradske skupštine produljeno do 31. prosinca 2021. godine (SGGZ 15/20).

Predviđeni novi strateški akti Grada Zagreba doneseni su tijekom druge polovice izvještajnog razdoblja:

- u siječnju 2023., Provedbeni program Grada Zagreba za razdoblje od 2021. do 2025. godine (SGGZ 1/23),
- u studenom 2023., Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb do kraja 2027. (SGGZ 37/23),
- istovremeno sa strategijom razvoja UAZ, Akcijski plan za provedbu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb do kraja 2027. (SGGZ 37/23),
- u siječnju 2024., Plan razvoja Grada Zagreba za razdoblje do kraja 2027. (SGGZ 3/24),
- u lipnju 2024. donesene su Izmjene i dopune Provedbenog programa Grada Zagreba za razdoblje od 2021. do 2025. godine, kojima je on usklađen s Planom razvoja Grada Zagreba (SGGZ 24/24).

Doneseni su i novi sektorski strateški akti:

- u prosincu 2023. donesena je Strategija zelene urbane obnove Grada Zagreba (SGGZ 42/23),
- nakon izvještajnog razdoblja, u siječnju 2025., donesen je Program ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama i zaštite ozonskog sloja Grada Zagreba 2025.-2028. (SGGZ 4/25), koji se nastavlja na i zamjenjuje Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u Gradu Zagrebu iz 2016. godine.

Plan razvoja Grada Zagreba

Plan razvoja Grada Zagreba do kraja 2027. godine je temeljni strateški razvojni akt Grada Zagreba koji definira njegove razvojne prioritete i ciljeve u srednjoročnom razdoblju. Osmišljen je kako bi

odredio smjernice za budući razvoj Grada te ujedno poslužio kao strateška podloga za korištenje sredstava iz EU fondova u financijskoj perspektivi 2021. - 2027.

Izrada Plana (inicijalno pod nazivom Plan razvoja Grada Zagreba za razdoblje 2021. – 2027.) pokrenuta je zaključkom Gradske skupštine Grada Zagreba od 11. veljače 2020. (SGGZ 3/20). Plan je izrađen u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/17, 123/17 i 118/18), Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17 i 151/22) i podzakonskim propisima iz područja strateškog planiranja i regionalnog razvoja, a usklađen je s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine i s prostorno-planskom dokumentacijom Grada Zagreba. Plan čini okvir za izradu provedbenog programa, kratkoročnog akta koji za razdoblje mandata donosi gradonačelnik, čime se osigurava usklađenost strateškog i proračunskog planiranja.

Plan razvoja određuje viziju budućeg razvoja Grada Zagreba, uzevši pritom u obzir očekivane globalne izazove kao što su klimatske promjene, degradacija okoliša i potencijalne nove zdravstvene krize, kao i postojeće izazove, među njima potrebu ublažavanja posljedica pandemije koronavirusa i potresa koji su pogodili Grad Zagreb u 2020. godini. Svrha izrade Plana razvoja je identificirati razvojne probleme i potencijale Grada te sukladno potrebama stanovnika definirati ciljeve razvoja čijom će se provedbom doprinijeti kvalitetnom i održivom razvoju Grada kao cjeline.

Plan je odredio četiri prioriteta javnih politika:

- zeleno i otporno gospodarstvo,
- društvena jednakost, kvalitetne i dostupne društvene usluge,
- učinkovito i održivo upravljanje prostornim i prirodnim resursima,
- zelena tranzicija i društvena transformacija.

Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb

Za svako urbano područje, odnosno aglomeraciju propisima je uspostavljena i obveza izrade Strategije razvoja urbanog područja (SRUP) kao temeljnog, višesektorskog akta strateškog planiranja u okviru politike regionalnog razvoja, kojim se određuju ciljevi i prioriteti razvoja za pojedino urbano područje. Donošenje Strategije je preduvjet za korištenje mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU) za sedmogodišnje razdoblje, u skladu s višegodišnjim financijskim okvirom kohezijske politike Europske unije.

Pravila vezana za uspostavu urbanih područja i izradu Strategije razvoja urbane aglomeracije definirana su Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje što ih je izradilo MRRFEU. Nositelj izrade strategije je grad - središte urbanog područja, a donosi je predstavničko tijelo nositelja izrade, uz prethodno pribavljeno mišljenje svih jedinica lokalne samouprave s tog urbanog područja i mišljenja partnerskog vijeća za urbano područje. Sukladno zakonskim odredbama, nositelj izrade strategije razvoja urbane aglomeracije Zagreb bio je Grad Zagreb.

III.4. PROVOĐENJE ZAKLJUČAKA, SMJERNICA, PRIJEDLOGA ZA UNAPREĐENJE, PREPORUKA, AKTIVNOSTI, ODNOSNO MJERA IZ PRETHODNOG IZVJEŠĆA O STANJU U PROSTORU

Uz utvrđivanje realnog stanja u prostoru, jedno od temeljnih polazišta za isčitavanje potreba i za definiranje smjernica, preporuka i prijedloga u prethodnom izvješću bio je razvojni okvir definiran strateškim dokumentima razine Države i Grada Zagreba.

III.4.1. Ciljevi i polazišta prostornog razvoja u prethodnom razdoblju

Prioriteti i usmjerenja određeni državnom Strategijom prostornog razvoja

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske postavila je 2017. godine strateško-planski okvir prostornog razvoja na razini Države.

Strategija se temelji na sljedećim postavkama:

- 1 - afirmacija policentričnosti,
- 2 - ublažavanje tempa depopulacije najugroženijih područja,
- 3 - očuvanje identiteta hrvatskog prostora,
- 4 - korištenje prednosti geoprometnog položaja za razvoj posredničkih prometnih, gospodarskih i političkih funkcija,
- 5 - održivi razvoj gospodarstva i infrastrukturnih sustava,
- 6 - povezivanje s europskim prostorom,
- 7 - integrirani pristup prostornom uređenju,
- 8 - aktivna prilagodba dinamici promjena.

Opći cilj, to jest uravnotežen i održiv prostorni razvoj, kao i postavke koncepcije Strategija planira ostvariti usmjeravanjem aktivnosti temeljem pet utvrđenih razvojnih prioriteta s ukupno 26 strateških usmjerenja prostornog razvoja.

Ciljevi određeni strateškim aktima i planskim dokumentima Grada Zagreba

Ciljeve prostornog razvoja i uređenja Grada Zagreba odredio je Prostorni plan Grada Zagreba kao temeljni dokument prostornog uređenja, a potom i razvojni strateški akti Grada Zagreba i urbane aglomeracije: Razvojna strategija Grada Zagreba i Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb.

a) Ciljevi određeni Prostornim planom Grada Zagreba

PPGZ navodi sljedeće ciljeve prostornog razvoja Grada Zagreba:

1. povezivanje osobitosti hrvatskih prostora, gradova i zavičaja u nastupu Zagreba i Hrvatske pred Europom i svijetom kroz znanstvene, kulturne i državne institucije u njihovoj suradnji i povezivanju na području znanosti, kulture, gospodarskih, političkih i drugih kontakata;
2. očuvanje identiteta i održivi razvitak Zagreba kao hrvatskog nacionalnog središta usklađivanjem razvitka Zagreba sa razvitkom gravitacijskog i utjecajnog područja, stalnim poboljšavanjem materijalnog i duhovnog blagostanja i kvalitete života i okoliša s visokim urbanim i komunalnim standardom;
3. očuvanje prirodnih i povijesnih vrijednosti te zaštita okoliša sustavnim evidentiranjem i sanacijom ugroženih vrijednosti: povijesne jezgre grada Zagreba, Medvednice, rijeke Save i savskog vodonosnika, biološke raznolikosti unutar gradskog područja kao što su Savica, Bundek i medvednički potoci, reljefne raznolikosti, šuma, park šuma, te očuvanih manjih šumskih površina;
4. uspostavljanje ravnoteže između izgrađenih i neizgrađenih prostora te neširenja građevinskih područja ograničavanjem širenja građevinskih područja uvažavajući povijesne matrice naselja,

utvrđivanjem granica kompatibilnosti radnih i drugih sadržaja sa stanovanjem, formiranjem posebnih zona za posebne razvojno zanimljive sadržaje (komercijalni centri, tehnološki parkovi i dr.);

5. određivanje sustava središnjih naselja i mjera za ubrzavanje njihova razvitka povećavanjem atraktivnosti središnjih i drugih naselja na području Grada, poboljšavanjem društvene i komunalne infrastrukture (školstvo, zdravstvo, socijalna i duhovna skrb, kvalitetna opskrba), te formiranjem mjesta za okupljanje građana;
6. osiguravanje prostora i koridora za prometnice i njihovo održavanje, energetiku i komunalnu infrastrukturu sa cjelovitim sustavom gospodarenja otpadom, rekonstrukcijom i dograđivanjem komunalno-prometnih građevina radi stvaranja uvjeta za prometno čvorište međunarodnog, državnog i regionalnog značenja, poboljšavanja komunalnog standarda, te prometne i druge povezanosti prigradskih i drugih prostora;
7. uređenje prostora za osobe s dodatnim i posebnim potrebama.

Ciljevi određeni PPGZ-om načelnog su karaktera, podrazumijevaju interdisciplinarni pristup te kontinuirano djelovanje.

b) Ciljevi određeni razvojnim strategijama Grada Zagreba i UAZ

Razvojna strategija Grada Zagreba definirala je šest strateških ciljeva razvoja Grada:

1. razvoj konkurentnog gospodarstva,
2. razvoj ljudskih potencijala,
3. zaštita okoliša i održivo gospodarenje prirodnim resursima i energijom,
4. unapređivanje prostornih kvaliteta i funkcija Grada,
5. unapređivanje kvalitete življenja,
6. unapređivanje sustava upravljanja razvojem,

te za njihovu realizaciju odredila 21 razvojni prioritet s ukupno 89 mjera, od kojih je svaka predviđjela nekoliko indikativnih aktivnosti. Na prostorni aspekt razvoja Grada reflektirale su se 24 mjere, odnosno pojedine njihove aktivnosti.

Razvojna strategija Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine definirala je tri strateška cilja:

- unaprijediti kvalitetu življenja, javnu i društvenu infrastrukturu i ljudske potencijale,
- razvijati konkurentno i održivo gospodarstvo,
- unaprijediti upravljanje okolišem, prirodom i prostorom,

te za njihovu realizaciju odredila 12 razvojnih prioriteta s ukupno 44 mjere, od kojih je svaka predviđjela nekoliko indikativnih aktivnosti. Značajniju prostornu komponentu sadržavalo je 6 mjera, odnosno pojedine njihove aktivnosti.

Zaključno

Veći dio aktivnosti predviđenih objema strategijama odnosio se na započinjanje ili nastavljanje realizacije projekata koji su bili predviđeni i/ili obuhvaćeni prostornom i drugom razvojnom dokumentacijom, a dio ih je već bio i realiziran.

Neke od navedenih mjera nisu potvrđene kasnijim strateškim aktima Grada Zagreba i Urbane aglomeracije Zagreb.

Pregled postavki i mjera Strategije prostornog razvoja RH

Tablica 64. Tablični prikaz postavki s odgovarajućim mjerama

Postavka	Mjere
1 afirmacija policentričnosti	jačanje uloge makroregionalnih središta, ali i ostalih više i srednje rangiranih središta značajnih za oblikovanje uravnotežene prostorne strukture
	osnaživanje gradova subregionalnog i lokalnog značaja u područjima ugroženima depopulacijom i poticanje njihova umrežavanja u policentrične saveze kao osnove održivih i otpornih regija
2 ublažavanje tempa depopulacije najugroženijih područja	poticanje prirodnog obnavljanja stanovništva i stvaranje preduvjeta privlačnosti za mlađu populaciju, prema konceptu socijalne uključenosti, ravnopravnog pristupa javnim i drugim sadržajima, prava na rad i osobni napredak
	korištenje potencijala novih tehnologija, zelenog poslovanja i turističke atraktivnosti
3 očuvanje identiteta hrvatskog prostora	plansko promišljanje cjelokupnog teritorija
	cjelovito osmišljeno uključivanje prirodne i kulturne baštine temeljeno na cjelovito sagledanom i vrednovanom krajobrazu u sustav prostornog uređenja
	planerski ravnopravni tretman kopna i mora na postavkama održivog razvoja
4 korištenje prednosti geoprometnog položaja	razvoj posredničkih prometnih, gospodarskih i političkih funkcija, između zapadne i srednje Europe te jugoistočne Europe i Bliskog istoka, posebice prirodnom usmjerenošću zemalja srednjeg Podunavlja prema Jadranu i Mediteranu
5 održivi razvoj gospodarstva i infrastrukturnih sustava	odmjereno korištenje prostora i usmjeravanje razvojnih aktivnosti prema već korištenom zemljištu
	intenzivniji razvoj sustava željezničkog, pomorskog, riječnog i zračnog prometa
	poboljšanje mreže cestovnih prometnih poveznica
	primjena načela teritorijalne kohezije
6 povezivanje s europskim prostorom	ostvarivanje zajedničkih standarda zaštite okoliša
	sudjelovanje u realizaciji europskih prometnih i infrastrukturnih mreža
	sudjelovanje u izradi zajedničkih dokumenata i provedbi istraživačkih i drugih projekata vezanih uz prostorni razvoj
7 integrirani pristup prostornom uređenju	usklađivanje sektorskih politika i razvojnih dokumenata s principima zaštite i promocije uporišnih vrijednosti, prioritetima i usmjerenjima prostornog razvoja
	sagledavanje potencijalnih instrumenata provedbe planiranog prostornog razvoja u svim sektorima
8 aktivna prilagodba dinamici promjena	jačanje kapaciteta hrvatskog prostora i sustava prostornog uređenja za prilagodbu posljedicama klimatskih promjena, društvenim promjenama, gospodarskim trendovima i tehnološkom napretku te za smanjenje rizika od katastrofa

Pregled ciljeva i mjera određenih Razvojnou strategijou Grada Zagreba

- obrađuju se samo ciljevi i mjere s prostornim aspektom realizacije -

Tablica 65. Tablični prikaz ciljeva s odgovarajućim mjerama te stupnjem realizacije

Cilj	Mjere	Stupanj realizacije
1 ostvarenje konkurentnog gospodarstva	analiza prostornih mogućnosti i kapaciteta Grada Zagreba za poticanje gospodarskog razvoja	prostorne mogućnosti za poticanje gospodarskog razvoja iščitavaju se iz važećih prostornih planova; načelna analiza je provedena, dok detaljnija razina ovisi o vrsti djelatnosti i specifičnim potrebama
	određivanje lokacije budućeg kreativnog klastera unutar građevnog fonda industrijske graditeljske baštine (u sklopu strateških gradskih projekata)	lokacija unutar građevnog fonda industrijske graditeljske baštine nije određena
	mjere održivog gospodarenja poljoprivrednim i šumskim zemljištem definiranjem poljoprivrednih proizvodnih zona u ruralnom prostoru u prostorno planskoj dokumentaciji, te sudjelovanje u donošenju prostorno planske dokumentacije s ciljem zaštite poljoprivrednog i šumskog zemljišta	poljoprivredne proizvodne zone i šume definirane su prostornim planovima, sukladno zakonskim propisima i zahtjevima i smjernicama nadležnih tijela.
2 razvoj ljudskih potencijala	potpore prostornom i funkcijskom razvoju Sveučilišta u Zagrebu, primarno kroz nastavak započetih aktivnosti i djelovanje sukladno donesenoj prostorno-planskoj dokumentaciji	prostorne pretpostavke za razvoj Sveučilišta osigurane su važećom prostornom dokumentacijom
3 zaštita prirode, očuvanje i unapređivanje kvalitete okoliša	zaštićivanje gradskih park šuma i drugih zaštićenih dijelova prirode na području Grada u prostorno planskim dokumentima Grada	odredbe zaštite ugrađene su u prostorne planove razine Grada Zagreba
	uključivanje mehanizama zaštite i održivog korištenja obalnog pojasa Save u prostorne planove	realizirano kroz prostorno-plansku dokumentaciju
	uvršavanje mjera očuvanja vrsta i područja u sektorske i u prostorne planove, čuvanje granica prostornog obuhvata park šuma i osiguranje očuvanja matrice oblika prostorne organizacije i omjer izgrađenog i neizgrađenog kroz prostorno-plansku dokumentaciju	
	u akcijskim planovima upravljanja bukom određivanje, između ostalog, prostorno-planskih mjera zaštite od buke	mjere definira akcijski plan zaštite od buke
	određivanje prometnih, infrastrukturnih i energetskih koridora (uključivo vrelovodnu trasu od TE-TO do budućeg CGO-a)	realizirano kroz prostorno-plansku dokumentaciju u skladu s razvojnim okvirom

Cilj	Mjere	Stupanj realizacije
3 zaštita prirode, očuvanje i unapređivanje kvalitete okoliša	izrada i donošenje izmjena prostorno-planske dokumentacije radi produljenja roka odlaganja otpada na odlagalištu Prudinec, određivanje lokacija za uspostavu cjelokupnog sustava gospodarenja otpadom sukladno Planu gospodarenja otpadom Grada Zagreba za razdoblje 2017.-2022.	realizirano kroz prostorno-plansku dokumentaciju <i>razvojni okvir gospodarenja otpadom izmijenjen je u odnosu na stanje u vrijeme izrade Strategije</i>
4 unapređivanje prostornih kvaliteta i funkcija Grada	u sklopu cjelokupnog planiranja razvoja prostora Grada Zagreba izrada studije prostornog razvoja, analitičkih podloga i kataloga urbanih gustoća, uz ugradnju principa Europske urbane agende i Teritorijalne agende EU 2020 u procese strateškog i prostornog planiranja radi osiguranja usklađenog razvoja Grada i njegove urbane aglomeracije	dio studija je izrađen <i>razvojni okvir europske razine izmijenjen je u odnosu na stanje u vrijeme izrade Strategije, donošenjem novih dokumenata EU</i>
	unapređenje zelene infrastrukture Grada	pretpostavke su osigurane prostorno-planskom dokumentacijom, stanje u prostoru ne zadovoljava
	očuvanje, obnova i održivo korištenje kulturne baštine	
	integrirana urbana regeneracija gradskog središta	rješavati će se Programom cjelovite obnove povijesne jezgre grada Zagreba
	analiza lokacija gradskih projekata navedenih u prostornim planovima	realizirano
	aktivnosti za unapređivanje javnog putničkog prometa	pretpostavke su osigurane prostorno-planskom dokumentacijom, stanje u prostoru ne zadovoljava
	poboljšanje prometa u mirovanju	
	unapređivanje biciklističkog prometa	
	projektiranje ulica i raskrižja na način da se osigura povećanje sigurnosti sudionika u prometu	realizira se neposrednim djelovanjem i zahvatima u prostoru; stanje u prostoru ne zadovoljava
poboljšanje komunalne opremljenosti gradskog područja		
5 unapređivanje kvalitete življenja	analiza postojećeg stambenog fonda	<i>u tijeku je detaljna analiza za područje povijesne jezgre grada Zagreba</i>
	racionalno planiranje i uređivanje područja za obiteljsku stambenu gradnju	pretpostavke su osigurane prostorno-planskom dokumentacijom
	širenje mreže dječjih vrtića, škola i učeničkih domova, uz izgradnju polivalentnih dvorana, sportskih dvorana, vanjskih vježbališta i bazena u školama koje ih još nemaju	pretpostavke su osigurane prostorno-planskom dokumentacijom, definiranje konkretnih potreba i realizacija u nadležnosti su upravnog tijela Grada Zagreba
	ujednačivanje rasporeda sportskih građevina u gradskom prostoru izgradnjom novih sadržaja te osuvremenjivanjem i opremanjem postojećih građevina	

III.4.2. Smjernice, prijedlozi i mjere iz prethodnog Izvješća o stanju u prostoru Grada Zagreba

U prethodnom Izvješću, kao prioritetne su preporučene mjere iz sljedećih područja:

- donošenje urbanističkih planova uređenja i osiguranje njihove realizacije,
- razvoj prometne i komunalne infrastrukturne mreže,
- uređenje prometa u Gradu,
- unapređenje sustava javnog prijevoza,
- širenje mreže društvene infrastrukture,
- zaštita i održivo korištenje prirodnih, krajobraznih i kulturno-povijesnih vrijednosti,
- zaštita okoliša i održivi razvoj,
- regionalna integracija,
- ostale aktivnosti.

Navedeni zadaci, odnosno mjere većim su dijelom dugoročnog karaktera i za realizaciju zahtijevaju dulje vremensko razdoblje te se nije predviđalo da mogu biti u potpunosti ostvarene tijekom četverogodišnjeg razdoblja.

Uzevši to u obzir, uočava se da je u proteklom razdoblju proveden tek dio predloženih mjera.

Pregled realizacije mjera preporučenih u Izvješću o stanju u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 2017. – 2020.

Tablica 66. Tablični prikaz mjera s opisom realizacije preporučenih prethodnim IOSUP

Mjera	Opis realizacije
Mjere upravljanja i gospodarenja prostorom	
u planiranju prostornog razvoja djelovati sukladno načelima održivog, transparentnog i pravednog planiranja korištenja zemljišta	nastavljeni su postupci izrade i donošenja prostornih planova kojima se uređuje područje Grada Zagreba
postići uravnoteženost razvoja urbanih, suburbanih i ruralnih područja osiguravajući potpunu infrastrukturnu opremljenost, adekvatni standard javnih usluga i zadovoljavajuću dostupnost javnih i društvenih sadržaja potrebnih za funkcioniranje naselja	mreže komunalne i javne infrastrukture šire se u skladu s potrebama i mogućnostima
Mjere za održivi razvoj gospodarstva Grada	
poticati razvoj gospodarskih djelatnosti na načelima održivosti i zaštite okoliša	provodi se u skladu s mogućnostima
na regionalnoj razini, osigurati bolje prometno povezivanje Grada Zagreba i okolnog prostora aglomeracije / regije, prije svega unapređenjem sustava kolektivnog prijevoza (željeznica), uz integralno planiranje sadržaja u cijelom prostornom obuhvatu	unapređenja / poboljšanja željezničkog javnog prijevoza ne zadovoljavaju potrebe; integralno planiranje sadržaja ograničeno je vrlo mali broj pojedinačnih zahvata
potencirati razvoj poljoprivrede za zadovoljavanje potreba Grada, s naglaskom na što kraći lanac opskrbe	provodi se u skladu s mogućnostima
Mjere za unapređenje i ujednačavanje komunalnog i društvenog standarda	

Mjera	Opis realizacije
<p>održivo razvijati građevinska područja naselja uz podizanje urbanog standarda, a na osnovu postavki zaštite prostora i životnog okoliša; navedeno naročito uključuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - transformaciju napuštenih i devastiranih prostora, - urbanu sanaciju i revitalizaciju substandardnih prostora, - cjelovitu urbanu obnovu postojećih naselja prvenstveno s aspekta sigurnosti od potresa, energetske efikasnosti i ublažavanja toplinskih otoka, - prilikom planiranja novih sadržaja u prostoru predvidjeti ih, u što većoj mjeri, u „brownfield“ zonama, - širenje mreže i kapaciteta komunalne infrastrukture, - osiguravanje dobre prometne povezanosti unutar naselja, uz potenciranje javnog gradskog prijevoza i obeshrabrivanje korištenja individualnog motoriziranog prometa - vezano uz prethodnu točku, jačati prostorni opseg, kapacitet i brzinu javnog gradskog prijevoza, te u što većoj mjeri osigurati njegovo odvijanje odvojeno od drugih oblika motoriziranog prometa - razdvajanje pješačkog, biciklističkog i motoriziranog modaliteta kretanja formiranjem zasebnih, a u što većoj mjeri i fizički razdvojenih prometnih površina 	<p>provodi se u skladu s mogućnostima</p> <p>provodi se u skladu s mogućnostima</p> <p>provodi se postupno, u skladu s odredbama sektorskih akata</p> <p>provodi se u skladu s mogućnostima</p> <p>mreže komunalne infrastrukture kontinuirano se šire, uz povećanje kapaciteta</p> <p>javni gradski prijevoz još se ne koristi u zadovoljavajućem opsegu; poduzimanju ekonomskih mjera za smanjenje korištenja automobila nije se pristupilo</p> <p>unapređenja / poboljšanja ne zadovoljavaju stvarne potrebe</p> <p>širenje mreže biciklističkih i pješačkih površina u izvještajnom razdoblju ograničeno je na manji broj lokacija te u cjelini ne zadovoljava stvarne potrebe</p>
<p>u zonama stanovanja i pratećih sadržaja jačati mrežu javnih i društvenih sadržaja te zelene infrastrukture kako bi se njihovom dostupnošću u okviru navedenih zona („15-minutni grad“) osigurala mogućnost zadovoljenja osnovnih potreba stanovnika i postigla adekvatna razina standarda stanovanja i kvalitete života („ugodan grad“, „zdravi grad“); navedeno naročito uključuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - progušćivanje mreže vrtića i osnovnih škola, prema potrebama stanovništva, uz osiguravanje poštivanja odredbi obrazovnog standarda, - jačanje zelene urbane infrastrukture: progušćivanje mreže javnih zelenih površina (parkova i dr.) kao jednog od temeljnih čimbenika „zelenog“ i „zdravog grada“, - osiguravanje lake dostupnosti sredstava javnog prijevoza progušćivanjem postaja sukladno potrebama stanovništva, - transformaciju modaliteta kretanja uz poticanje nemotoriziranih oblika kretanja nauštrb motoriziranih, 	<p>provodi se u skladu s mogućnostima</p> <p>provodi se u skladu s mogućnostima</p> <p>unapređenja / poboljšanja ne zadovoljavaju stvarne potrebe</p> <p>unapređenja / poboljšanja ne zadovoljavaju stvarne potrebe</p>

Mjera	Opis realizacije
<ul style="list-style-type: none"> - formiranje zona smirenog motoriziranog prometa (brzine kretanja ne veće od 30 km/h), - u sredinama veće gustoće izgrađenosti, gdje nema mogućnosti transformacije izgrađene strukture, planirati redukciju površina za motorizirani promet u cilju oslobađanja tih površina za formiranje pješačkih zona i potenciranje drugih nemotoriziranih oblika kretanja, te omogućavanja formiranja dodatnih manjih zelenih površina 	<p>unapređenja / poboljšanja ne zadovoljavaju stvarne potrebe</p> <p>provodi se postupno, u skladu s mogućnostima i prepoznatim potrebama</p>
Mjere zaštite okoliša, osiguranje zdravog životnog okruženja i jačanja otpornosti	
<p>sukladno smjernicama iz Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj, u prostorne planove ugraditi mjere prilagodbe uzimajući u obzir:</p> <ul style="list-style-type: none"> - renaturalizaciju i regeneraciju urbanog tkiva upotrebom rješenja temeljenih na prirodi, - određivanje zona i smjernica za klimatski neutralne i klimatski pozitivne dijelove gradova, - integriranje optimalnih rješenja smanjenja ugljičnog otiska, energetske tranzicije i prilagodbe klimatskim promjenama u funkciji zaštite zdravlja stanovnika i povećanja kvalitete života; 	<p>provodi se sukladno odredbama sektorskih akata i mogućnostima</p> <p>provodi se u skladu s mogućnostima</p> <p>provodi se u skladu s mogućnostima</p>
<p>poticati korištenje obnovljivih izvora energije te dekarbonizaciju, naročito sustava grijanja i sustava mobilnosti.</p>	<p>provodi se u skladu s mogućnostima</p>

III.4.3. Realizacija gradskih i strateških projekata

III.5.3.1. Gradski projekti

Generalni urbanistički planovi grada Zagreba i Sesveta predviđaju i omogućuju provedbu gradskih projekata - složenih aktivnosti u uređenju prostora od osobitog interesa za Grad, u kojima se Grad javlja kao sudionik u realizaciji bilo da je vlasnik zemljišta bilo da je već uložio ili će tek ulagati u novu gradsku infrastrukturu ili, općenito, u neku novu gradsku kvalitetu.

U izvještajnom razdoblju započela je, dovršena, ili u tijeku bila realizacija sljedećih gradskih projekata:

1. Gradski projekt na lokaciji Ilica 212 -214
 - projekt je započet 2013. godine (*Zaključak o realizaciji gradskog projekta na lokaciji Ilica 212-214 u Zagrebu izgradnjom poslovno-stambenog kompleksa*, SGGZ 18/13),
 - proveden je javni arhitektonski natječaj i ishoda građevna dozvola;
2. Gradski projekt Poslovno-stambenog centra Savica na lokaciji uz križanje Avenije M. Držića i produžene ulice Prisavlje
 - projekt je započet 2014. godine (*Zaključak o realizaciji gradskog projekta izgradnjom Poslovno-stambenog centra Savica na lokaciji uz križanje Avenije Marina Držića i produžene ulice Prisavlje*, SGGZ 8/14),
 - prema podacima ISPU nije izdana građevinska dozvola, zaprimljen je zahtjev za stavljanje Zaključka van snage;

3. Gradski projekt Blok Badel
 - projekt je započeo 2018. godine (*Odluka o realizaciji gradskog projekta Blok Badel (Vlaška - Šubićeva - Martićeva - Derenčinova)*, SGGZ 28/18),
 - za realizaciju Bloka Badel donesen je urbanistički plan uređenja (*Odluka o donošenju UPU Vlaška - Šubićeva - Martićeva – Derenčinova*, SGGZ 42/23);
4. Gradski projekt Prostor središta Trešnjevke
 - program gradskog projekta utvrđen je u listopadu 2020. (*Zaključak*, SGGZ 27 /20) i do kraja godine proveden je javni urbanističko-arhitektonski natječaj,
 - program za urbanistički plan uređenja nije izrađen;
5. Gradski projekt Gredelj
 - Program gradskog projekta Gredelj utvrđen je u travnju 2021. (*Zaključak*, SGGZ 11/21),
 - u svibnju 2023. je Zaključak o utvrđivanju Programa gradskog projekta Gredelj stavljen izvan snage (*Zaključak*, SGGZ 18/23).

Za gradske projekte Ciglana, Tržnica Kustošija, Potok Črnomerec i Zagrepčanka proveden je dio pripremnih aktivnosti.

III.4.3.2. Strateški projekti

Strateški projekti predstavljaju prioritetne projekte za razdoblje trajanja Plana razvoja, ključni su za razvoj Grada Zagreba te u značajnoj mjeri doprinose ostvarenju posebnih ciljeva definiranih u strateškom okviru Plana razvoja Grada Zagreba. Oni su po svojoj definiciji dugoročni i kompleksni, a nerijetko uključuju veći broj dionika i institucija te se često provode kroz više od jedne faze.

Strateške projekte odredili su Plan razvoja Grada Zagreba i Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb. Pritom je Plan razvoja Grada Zagreba definirao strateške projekte u nadležnosti Grada Zagreba ili s njime povezanih tijela, kao i one koji su važni za razvoj Grada Zagreba, ali čija provedba nije u njegovoj nadležnosti (priprema projekata u suradnji s nacionalnom razinom i sl.).

Strateški projekti određeni Planom razvoja Grada Zagreba

Plan razvoja Grada Zagreba odredio je 32 strateška projekta. U nadležnosti Grada Zagreba ih je 27:

1. Energetska obnova zgrada javne namjene,
2. Energetski učinkovita obnova i modernizacija javne rasvjete,
3. Projekt Zagreb - Unaprjeđenje i proširenje sustava vodoopskrbe i odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda,
4. Postrojenje za sortiranje odvojeno prikupljenog komunalnog otpada Grada Zagreba,
5. Modernizacija voznog parka ZET-a,
6. Izgradnja i rekonstrukcija Sarajevske ulice s izgradnjom tramvajske pruge,
7. Izgradnja tramvajske pruge od Ulice kralja Zvonimira do okretišta u Savišću,
8. Podvožnjak Medpotoki,
9. Intermodalni terminal Savski most,
10. Izgradnja biciklističke magistrale Zagreb Istok,
11. Zagrebački inovacijski centar,
12. eZagreb,
13. Centar Novi Jelkovec – razvoj usluga podrške u zajednici za osobe s invaliditetom,
14. Razvoj usluga podrške u zajednici za osobe starije životne dobi,
15. Izgradnja Doma zdravlja Zagreb – Zapad na lokaciji Špansko,
16. Vrtići za sve – izgradnja, dogradnja, rekonstrukcija i opremanje predškolskih ustanova,
17. Jednosmjenska i cjelodnevna nastava u zagrebačkim školama,

18. Priuštivo stanovanje – naselje Podbrežje,
19. Izgradnja nove Gradske knjižnice i društveno-kulturnog centra Paromlin,
20. Društveni kulturni i filmski centar Kino Europa,
21. Obnova Doma sportova,
22. NK Zagreb – Rekonstrukcija stadiona u Kranjčevićevoj,
23. Gredelj / prostor bivše tvornice željezničkih vozila „Janko Gredelj” – 1. faza,
24. Zagrepčanka / prostor bivše klaonice u Heinzellovoj ulici – 1. faza,
25. Zagrebački velesajam – mjesto susreta istoka i zapada – 1. faza,
26. Blok Badel / prostor napuštene destilerije na Kvaternikovom trgu – 1. faza,
27. Sljeme – Sesvete / prostor napuštene tvornice Sljeme u Sesvetama – 1. faza.

Projekti 23 do 27 prethodno su svrstavani u gradske projekte. Radi se o projektima revitalizacije nekadašnjih industrijskih područja Grada Zagreba koji su identificirani kao prioritetni za urbanu obnovu i razvoj, te stvaranje novih vrijednosti za Grad Zagreb.

Od 27 strateških projekata u nadležnosti Grada, 23 se realizira zahvatima u prostoru Grada. U izvještajnom razdoblju započeta je ili bila u tijeku realizacija 21 od 23 navedena projekta, koja za dio njih podrazumijeva nastavljjanje aktivnosti iz prethodnog razdoblja.

Od strateškog značaja za Grad Zagreb je i pet projekata koji nsu u nadležnosti Grada:

1. Znanstveno učilišni kampus Borongaj,
2. Inovacijski centar Nikola Tesla (ICENT),
3. Modernizacija dionice Zagreb Kustošija - Zagreb ZK - Zagreb GK,
4. Zamjena vrelovodne mreže u gradu Zagrebu-faza 2,
5. Proširenje spojne vrelovodne veze između TE-TO Zagreb i EL-TO Zagreb.

U izvještajnom razdoblju započela je ili bila u tijeku realizacija projekata 3, 4 i 5.

Projekti od strateškog značaja određeni Strategijom razvoja Urbane aglomeracije Zagreb

Na području Grada Zagreba predviđena je (dijelom ili u cijelosti) realizacija sljedećih osam od ukupno deset projekata od strateškog značaja određenih Strategijom razvoja Urbane aglomeracije Zagreb:

1. 1: Greenway – državna biciklistička ruta br. 2,
2. 2: Modernizacija pješačkih pothodnika povezanih s javnim prijevozom na području Grada Zagreba – faza 2,
3. 3: Revitalizacija jezera Jarun,
4. 4: Izgradnja tržnice Vrapče,
5. 6: Revitalizacija zagrebačke Uspinjače,
6. 7: Revitalizacija vrelovodne mreže na području grada Zagreba (2. faza),
7. 9: Gastro-edukativni centar izvrsnosti (AGRI FOOD HUB) u prostoru Tržnice Dolac,
8. 10: Gradska knjižnica Grada Zagreba i društveno-kulturni centar na lokaciji Paromlin.

Tijekom izvještajnog razdoblja započeli su ili bili u tijeku svi navedeni projekti.

Projekti br. 7 i 10 odgovaraju projektima određenima Planom razvoja Grada Zagreba.

IV. PRIJEDLOZI ZA UNAPRJEĐENJE PROSTORNOG RAZVOJA S OSNOVNIM PREPORUKAMA MJERA ZA IDUĆE RAZDOBLJE

Prostorni razvoj je kontinuirani proces organizacije, korištenja i upravljanja preobrazbom prostora pod utjecajem društvenih, gospodarskih, ekoloških i tehnoloških čimbenika. Podrazumijeva razvoj fizičkog prostora na način koji podržava uravnotežen i održiv razvoj društva i gospodarstva.

Prostorno planiranje je temeljni alat za usmjeravanje i upravljanje prostornim razvojem jer usmjerava kako će se prostor koristiti i razvijati te omogućuje da se razvoj odvija skladno, održivo i u skladu s potrebama ljudi i gospodarstva te zaštitom temeljnih vrijednosti prostora.

IV.1. POTREBE, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA DALJNJEG PROSTORNOG RAZVOJA GRADA ZAGREBA OBZIROM NA OKOLNOSTI, SEKTORSKA OPTEREĆENJA I IZAZOVE

U kontekstu demografskih, društvenih, gospodarskih i okolišnih promjena, prostorni razvoj Grada Zagreba suočen je s nizom izazova koji zahtijevaju uravnotežen pristup planiranju i upravljanju prostorom. Ovo poglavlje razmatra temeljne potrebe, mogućnosti i ograničenja daljnjeg prostornog razvoja grada, uzimajući u obzir postojeće okolnosti, sektorska opterećenja te izazove koji proizlaze iz aktualnih trendova razvoja. Analizom potreba te identificiranjem ključnih faktora koji utječu na prostorni razvoj, nastoji se definirati okvir za održivo upravljanje urbanim područjem i njegovim resursima u narednom razdoblju.

Potrebe i mogućnosti prostornog razvoja ne mogu se promatrati kao odvojene ili samostalne cjeline, već ih je nužno razmatrati u okviru jedinstvenog i cjelovitog razvojnog procesa. Njihova međusobna povezanost i preklapanje pojedinih razvojnih segmenata zahtijevaju integrirani pristup planiranju i analizi.

U okviru ovog Izvješća temeljne razvojne potrebe Grada Zagreba sagledavaju se kroz nekoliko širih tematskih područja, s naglaskom na njihov prostorni aspekt.

Navedena tematska područja obuhvaćaju:

Jačanje uloge Zagreba u regionalnom, državnom i europskom okviru:

Zagreb, kao glavni grad Republike Hrvatske i najvažnije urbano središte, ima presudnu ulogu u oblikovanju prostornog, gospodarskog i društvenog razvoja države. Njegov položaj, veličina i funkcije čine ga ključnim nositeljem regionalne povezanosti te važnim čimbenikom u prostornoj strukturi jugoistočne Europe. U tom kontekstu, strateški cilj prostornog razvoja Zagreba jest jačanje njegove uloge kao poveznice između nacionalnih, regionalnih i europskih razvojnih tokova, uz očuvanje uravnoteženosti, održivosti i kvalitete života. Pritom treba imati u vidu da prometni, a znatnim dijelom i poslovno-institucionalni aspekti izlaze izvan okvira mogućnosti Grada Zagreba, te je za njihovo ispunjavanje nužna suradnja Grada i Države.

Zagreb kao središte uravnoteženog regionalnog razvoja: u prostornom smislu, Zagreb ima aktivnu ulogu u integriranju šire zagrebačke regije, stvarajući funkcionalno područje koje povezuje grad i okolne županije kroz prometnu, gospodarsku i ekološku suradnju. Urbana aglomeracija Zagreb čini formalni okvir za jaču integraciju i usklađen razvoj Grada Zagreba i prstena općina i gradova koji ga okružuju. Premda se aglomeracija razmatra primarno kao gospodarstvena kategorija, usmjerena na osiguranje sredstava iz fondova EU, njenim formiranjem stvorena je pretpostavka i za veće integriranje i suradnju. Za unapređenje razvoja potrebno je bolje prometno povezivanje Grada Zagreba i okolnog prostora aglomeracije i regije te cjelovito planiranje sadržaja u cijelom prostornom obuhvatu. Osnovu za prometno povezivanje postavio je Master plan prometnog sustava Grada

Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije. Neiskorišteni potencijali zajedničkog prostornog planiranja Zagreba i susjednih županija očituju se u izazovima usklađenja infrastrukturnih, gospodarskih i ekoloških politika koje bi mogle doprinijeti uravnoteženom razvoju šire metropolitanske regije.

Zagreb kao državno središte inovacija, kulture i održivosti: na državnoj razini, prostorni razvoj Zagreba treba biti usklađen s nacionalnim ciljevima - posebno onima koji se odnose na održivu mobilnost, energetska učinkovitost i prilagodbu klimatskim promjenama. Grad bi trebao predvoditi u primjeni suvremenih urbanističkih rješenja, poput revalorizacije zapuštenih i neiskorištenih prostora (brownfield područja), planiranju zona mješovite namjene koje potiču socijalnu koheziju te ostvarenju kompaktnog grada umjesto prostorne disperzije.

Zagreb u europskom prostornom kontekstu: u europskom okviru, Zagreb ima priliku pozicionirati se kao ključni srednjoeuropski urbani centar - poveznica između zapadne i jugoistočne Europe. To zahtijeva aktivno uključivanje u europske mreže gradova, korištenje fondova EU za razvoj urbane infrastrukture, mobilnosti i energetske tranzicije te povezivanje s regionalnim metropolama radi zajedničkog planiranja prometnih i gospodarskih koridora. Nedovoljno razvijena prometna povezanost (koja se najbolje očituje slabom integracijom u suvremene europske željezničke i brze prometne koridore) umanjuje njegovu konkurentnost i dostupnost u regionalnom kontekstu.

Razvoj gospodarstva

Gospodarska struktura Grada Zagreba karakterizirana je dominacijom poslovnih, uslužnih i "čistih" djelatnosti koje stvaraju najveći udio dodane vrijednosti i zaposlenosti. Grad je središte financijskih institucija, poduzetničkih i tehnoloških servisa, obrazovnih i znanstvenih ustanova te kulturnih i kreativnih industrija. Poslovne aktivnosti u urbanoj matrici Zagreba nisu smještene u jednonamjenske zone, već su prostorno isprepletene s ostalim sadržajima, čime se potiče funkcionalna raznolikost, urbani vitalitet i uravnotežen prostorni razvoj.

U posljednjem desetljeću posebno se ističe rastuća uloga turizma, osobito u segmentima kulturnog i poslovnog turizma. Najveći udio posjetitelja u Zagreb dolazi zbog gradskog, odnosno urbanog turizma, koji se temelji na kulturnim sadržajima, manifestacijama i raznovrsnoj ugostiteljskoj ponudi. Povećanje turističke atraktivnosti grada moguće je postići urbanom obnovom i jačanjem identiteta Zagreba kao sigurne, ugodne i uređene urbane destinacije. To podrazumijeva i unaprjeđenje uređenja i oblikovanja javnih prostora, stvaranje ugodnog ambijenta i poticanje zadržavanja stanovnika i posjetitelja u gradskim prostorima visoke estetske i društvene vrijednosti.

Potencijali za daljnji razvoj gospodarstva postoje i u jačanju društvene i kulturne infrastrukture te valorizaciji prirodnih i ruralnih područja unutar i izvan grada. Na taj način moguće je stvoriti metropolitansku turističko-gospodarsku regiju, koja bi zajedničkim razvojnim politikama povećala konkurentnost, prepoznatljivost i otpornost šireg urbanog područja.

Unatoč prepoznatljivom razvoju uslužnih djelatnosti, u gospodarskoj strukturi Zagreba uočava se potreba promišljanja, redefiniranja i repozicioniranja gospodarskog položaja grada. U postojećim gospodarskim zonama sve se češće razvijaju trgovački i drugi poslovni sadržaji, dok proizvodne i logističke djelatnosti pokazuju trend premještanja u zagrebačku regiju. Takvi prostorni i strukturni pomaci upućuju na potrebu ponovnog sagledavanja budućih potreba zagrebačkog gospodarstva, s ciljem uspostave uravnoteženog odnosa između poslovnih, proizvodnih i inovacijskih funkcija te učinkovitijeg i održivijeg korištenja raspoloživog prostora.

Prioriteti budućeg gospodarskog razvoja trebaju biti poticanje inovacijskog i tehnološkog poduzetništva, razvoj zelenog gospodarstva te digitalna transformacija poslovnih procesa. Prostorna dimenzija tog razvoja očituje se i u potrebi jačanja povezanosti sveučilišta, znanstvenih institucija i gospodarstva, kao i punog iskorištavanja potencijala sveučilišnog kampusa kao prostora suradnje, istraživanja i inovacija. Kampus, kao prostorni i funkcionalni resurs, može postati središte transfera

znanja, razvoja novih tehnologija i poduzetničkih inicijativa, čime se izravno doprinosi stvaranju održive, inovativne i konkurentne urbane ekonomije.

Zaštita resursa i prostornih vrijednosti

Zaštita resursa i prostornih vrijednosti ključna je komponenta održivog prostornog razvoja Grada Zagreba. U okviru očuvanja okoliša, posebno je važno štititi tlo, vodne resurse i kvalitetu zraka, uz poseban naglasak na zaštitu izvorišta pitke vode te sprječavanje nekontroliranog odlaganja otpada. Grad Zagreb obuhvaća nekoliko zaštićenih područja i vrijednih prirodnih sustava, među kojima se ističe Park prirode Medvednica te savski zeleni koridor. Ova područja imaju ključnu ulogu u očuvanju ekološke stabilnosti, zaštiti bioraznolikosti i klimatskoj otpornosti grada, ali i u pružanju prostora za rekreaciju i društvene aktivnosti.

Grad Zagreb također posvećuje pažnju zaštiti kulturno-povijesnog naslijeđa i elemenata identiteta i urbanističkih vrijednosti koje oblikuju prepoznatljiv urbani karakter. Održavanje i valorizacija ovih vrijednosti ključna je za jačanje identiteta grada i njegovu atraktivnost za stanovnike i posjetitelje.

Posebnu ulogu u očuvanju okoliša i prostornog identiteta ima sustav zelene infrastrukture, koji obuhvaća parkove, park-šume, šume, vrtove te ekološke koridore. Njegovim očuvanjem, proširenjem i funkcionalnim povezivanjem Grad potiče ekološku otpornost i prilagodbu klimatskim promjenama te povećava kvalitetu života stanovnika.

Jačanje otpornosti

Uslijed klimatskih promjena, na prostoru Grada Zagreba raste učestalost ekstremnih vremenskih pojava - toplinskih valova, iznimne količine oborina u kratkom vremenu, oluja i jakih vjetrova. Projekcije ukazuju da će se one sve češće manifestirati: u razdoblju do 2040. godine predviđa se porast srednje temperature zraka uz učestalije, dugotrajnije i intenzivnije toplinske valove i izraženu pojavu toplinskih otoka; istovremeno se očekuje veća učestalost ekstremnih količina oborina u kratkom vremenu, pri čemu se ukupna godišnja količina oborina neće bitno mijenjati, tako da se predviđaju i češća i dugotrajnija sušna razdoblja.

Porast temperature, promjene u obrascima oborina i ekstremne vremenske pojave utječu na sve sektore društva. U područjima zgradarstva, prometa, upravljanja vodama i šumarstva rizici su ocijenjeni visokima, a u područjima utjecaja na zdravlje ljudi, bioraznolikosti, energetike i poljoprivrede umjerenima.

Kako bi se ublažili ovi efekti, potrebno je provoditi sustavne mjere prilagodbe i ublažavanja klimatskih promjena, što uključuje jačanje sustava odvodnje, povećanje upojnih površina, uvođenje rješenja temeljenih na prirodi te unaprjeđenje mreže zelenih površina i povezivanja prirodnih i doprirodnih staništa u funkcionalnu zelenu infrastrukturu. Prirodna vegetacija i upojne površine smanjuju zagrijavanje tla, ublažavaju toplinske valove, povećavaju retencijski kapacitet za oborinske vode te smanjuju rizik od urbanih poplava.

Prilikom realizacije projekata potrebno je uvažavati smjernice održivog razvoja iz sektorskih strateških dokumenata: Programa razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje od 2021. do 2030. godine, Strategije zelene urbane obnove Grada Zagreba te Programa razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje od 2021. do 2030. godine.

Ove mjere, u kombinaciji s održivim prostornim planiranjem i povezivanjem prirodnih i doprirodnih staništa, osiguravaju otporniji i održiviji urbani prostor, poboljšavaju kvalitetu života stanovnika i povećavaju sposobnost Grada da se nosi s izazovima klimatskih promjena i urbanih ekoloških rizika.

Unaprjeđenje mobilnosti

Grad Zagreb suočava se s nizom izazova u području urbane mobilnosti. Trenutni problemi uključuju kronična prometna zagušenja, nedovoljnu protočnost cestovne mreže, ograničenu povezanost između različitih načina prijevoza te neadekvatnu dostupnost pješačkih i biciklističkih površina. Stalan i intenzivan rast broja motornih vozila u Gradu Zagrebu (i regiji), uz nedovoljnu zastupljenost drugih oblika mobilnosti, rezultira vrlo velikim udjelom motoriziranog prometa. Intenzivan rast broja motornih vozila opterećuje ulice koje nisu dimenzionirane za takvo prometno opterećenje, a središnji dio grada, mostovi preko Save i zone veće urbane gustoće redovito bilježe značajne usporenosti i zastoje. Nedostatna koordinacija prometnih sustava dodatno otežava funkcionalnu povezanost između cestovnog prometa, javnog prijevoza i održivih oblika mobilnosti.

Situacija je dodatno pogoršana dugogodišnjim neulaganjima s nacionalne razine u infrastrukturna rješenja koja bi pratila funkcionalnu važnost Zagreba kao glavnog grada i sjedišta većine državnih institucija, obrazovnih, kulturnih i poslovnih sadržaja državnog značaja. Rezultat je nerazmjer između stvarnih potreba za dostupnošću sadržaja državnog značaja i kapaciteta prometne infrastrukture, što dovodi do gubitaka vremena, smanjene učinkovitosti kretanja, povećanja štetnih emisija i opterećenja za stanovnike i posjetitelje. Zagušenje prometa nosi i ekonomske posljedice (gubitak oko 19.000 radnih sati dnevno).

Unaprjeđenje mobilnosti u Gradu Zagrebu zahtijeva integrirani i sveobuhvatan pristup. To uključuje modernizaciju cestovne mreže, poboljšanje učinkovitosti i kapaciteta javnog prijevoza, razvoj biciklističke i pješačke infrastrukture, kao i mjere za povećanje sigurnosti svih sudionika u prometu. Samo sustavnim i koordiniranim djelovanjem moguće je smanjiti prometne zastoje, potaknuti održive oblike kretanja i osigurati funkcionalnu i sigurnu mobilnost u svim dijelovima grada.

Cestovni promet i protočnost

Cestovni promet u Zagrebu karakterizira preopterećenost osnovne ulične mreže, posebno u urbanom središtu i na glavnim pristupnim koridorima. Prosječne brzine kretanja u vršnim satima padaju ispod 20 km/h, dok su mostovi preko Save i obilaznica česti izvori zastoja. Dugogodišnje oslanjanje na individualni motorni promet dovelo je do zagušenja, povišenih emisija i ekonomskih gubitaka. Rješenja zahtijevaju višeslojni pristup:

Modernizacija i revalorizacija cestovne mreže: unaprjeđenje mreže uključuje osiguravanje prostornih preduvjeta za njezino širenje i realizaciju planiranih komponenti. To podrazumijeva očuvanje postojećih i planiranih prometnih koridora. U urbanom dijelu Zagreba, unutar obuhvata GUP-ova Zagreba i Sesveta, definirane su kategorije prometnica i minimalne širine koridora, no analiza je pokazala da mnogi dijelovi mreže ne zadovoljavaju te uvjete, a proširenja su često onemogućena postojećom izgradnjom. Određeni napredak postignut je donošenjem izmjena i dopuna GUP-a 2025. godine, ali njihovu provedbu još treba osigurati u praksi.

Povećanje protočnosti: osim fizičkog širenja prometne mreže, mjere usmjerene na povećanje protočnosti postojeće mreže mogu doprinijeti učinkovitosti prometnog sustava. To uključuje primjenu sustava pametnog upravljanja prometom, poput dinamičkog upravljanja semaforiskim sustavima, koordinaciju semaforiskih intervala, uspostavu prioritetnih koridora za javni prijevoz te uvođenje sustava detekcije i brze intervencije u slučaju zastoja. Mjere povećanja protočnosti također obuhvaćaju optimizaciju geometrije raskrižja kao i poticanje alternativnih prometnih modaliteta radi smanjenja opterećenja cestovne mreže osobnim vozilima.

Redukcija motoriziranog prometa u središtu: potrebni su stalni naponi usmjereni na smanjenje intenziteta motoriziranog prometa u užem središtu Zagreba, s ciljem rasterećenja cestovne mreže i povećanja kvalitete javnog prostora. Poticanje korištenja javnog prijevoza, bicikla i pješačenja kao održivijih oblika mobilnosti te razvojem sustava park & ride parkirališta na gradskim rubovima ima za cilj veću orijentaciju na javni prijevoz i održive oblike mobilnosti kada se razmatra dostupnost

gradskog središta. Nepostojanje jasno vremenski i prostorno reguliranih zona za dostavna i servisna vozila rezultira sve većim ometanjem prometa i smanjenjem sigurnosti u pješačkim zonama. Poseban izazov predstavlja dotok vozila iz sjevernog dijela Zagreba, budući da ulična mreža u tome dijelu grada prati konfiguraciju terena i direktno uvodi promet u središnji gradski prostor, bez mogućnosti formiranja zaobilaznih pravaca.

Javni prijevoz i intermodalna mobilnost

Jačanje javnog prijevoza ključno je za smanjenje udjela individualnog motoriziranog prometa i povećanje održivosti. Zagrebu je potrebna snažna integracija tramvajskog, autobusnog i željezničkog sustava.

Željeznica: željeznički podsustav treba postati ključni oslonac urbane i osobito prigradske mobilnosti. To podrazumijeva povećanje učestalosti prometovanja vlakova, stvaranje novih stajališta, posebno u središnjem i južnom dijelu grada, unaprjeđenje sustava u široj zagrebačkoj regiji te modernizaciju postojećih kolodvora i stajališta.

Tramvaj i autobus: postojeća mreža tramvajskih i autobusnih linija čini okosnicu javnog prijevoza u gradu, no njezina učinkovitost i kapacitet zahtijevaju daljnja unaprjeđenja. Povećanje funkcionalnosti sustava moguće je postići realizacijom planiranih dopuna tramvajske mreže te fizičkim razdvajanjem tramvajskog prometa od automobilske, čime bi se povećala prosječna brzina i pouzdanost javnog prijevoza. Za lakšu i cjelovitiju realizaciju tramvajske mreže može se na pojedinim dijelovima ispitati i mogućnost uvođenja tramvajskih sustava koji nisu tradicionalno zastupljeni u Zagrebu, poput dvosmjernih tramvaja čime se ukida potreba za planiranjem okretišta što omogućuje veću fleksibilnost u planiranju trasa i smanjuje prostorne zahtjeve. Dodatno, ostaje neistražen potencijal uspostave brzih i učinkovitih autobusnih linija (Bus Rapid System – BRS), koje bi osigurale brzu i pouzdanu povezanost duž glavnih urbanih koridora te služile kao nadopuna tramvajskoj mreži. Analiza izvedivosti i integracija takvih rješenja u postojeći prometni sustav predstavljaju važan korak u smjeru povećanja kapaciteta i atraktivnosti javnog prijevoza.

Intermodalni terminali: izgradnjom terminala i čvorišta koji povezuju željeznicu, tramvajske terminale, autobusne linije, biciklističke staze i park & ride sustave omogućuje se jednostavnije presjedanje i smanjuje potreba za dolaskom automobilom u središte grada.

Održiva urbana mobilnost

Zagreb se mora snažnije okrenuti održivim oblicima mobilnosti:

Biciklistički promet: proširenje i kvalitetna integracija biciklističke mreže, uz sigurnosne standarde i bolje povezivanje sa sustavom javnog prijevoza. Sustav javnih bicikala potrebno je unaprjeđivati kako bi postao privlačan element gradske mobilnosti za kratke i srednje relacije.

Pješački promet: unatoč formiranju pješačkih zona u središtu Zagreba i na nekoliko drugih lokacija, generalna zapostavljenost pješačkog prometa jasno je vidljiva iz stanja pješačkih površina u uličnoj mreži. One su nerijetko nedovoljne širine, a u pojedinim ulicama (čak i u širem središtu Zagreba) uopće nisu formirane. Pješački nogostupi suženi su ili iskorišteni za formiranje površina za promet u mirovanju (parkirna mjesta) i/ili biciklističkih traka, ostavljajući prostor koji, naročito u zonama većih urbanih gustoća, nije dovoljan za normalno odvijanje pješačkog prometa. Dijeljenje pješačkih površina s biciklistima dovodi do čestih konflikata u kretanju i smanjenja razine sigurnosti. Neadekvatan tretman novih oblika mikromobilnosti, poput električnih romobila, dodatno otežava organizaciju pješačkog prometa. Kako bi se poboljšali uvjeti za pješačenje, potrebno je provesti sustavne mjere koje uključuju uklanjanje parkiranja s nogostupa, proširenje pješačkih koridora te bolju integraciju pješačkih zona s javnim prostorima, trgovima i pristupima javnim ustanovama. Pješačko kretanje mora ponovno postati prioritet u oblikovanju ulične mreže i planiranju javnih površina.

Sigurnost i regulacija prometa

Sigurnost prometa u pojedinim segmentima ulične mreže ne zadovoljava. Najčešći uzroci su neadekvatna regulacija i neodgovarajuće formiranje površina za različite oblike kretanja. U tom pogledu posebno se izdvaja formiranje nesemaforiziranih pješačkih i biciklističkih prijelaza na prometnicama s visokim intenzitetom motoriziranog prometa i velikom brzinom kretanja vozila. Ti su prijelazi često formirani nekritički, bez prethodne analize, ne prateći nužno logiku i potrebe kretanja, što rezultira time da njihovo korištenje ugrožava sve sudionike u prometu. U cilju povećanja sigurnosti, na prometnicama na kojima se namjerava zadržati visoka protočnost te je prijelaze potrebno ukloniti ili zamijeniti deniveliranima, a na prometnicama u zonama visokih urbanih gustoća, gdje se želi smanjiti protočnost motoriziranog prometa, semaforizirati.

Potreba zajedničkog ulaganja Grada i Države

Zagreb kao nacionalno središte zahtijeva koordinirano planiranje i zajednička ulaganja Grada i Države u prometnu infrastrukturu i mobilnost. Takva suradnja nužna je za unapređenje dostupnosti državnih institucija i javnih sadržaja, ali i za smanjenje pritiska na gradske prometnice, unapređenje ekoloških standarda i povećanje kvalitete života otprilike četvrtine stanovnika Republike Hrvatske koliko ih živi u metropolitanskom području Zagreba. Dugoročno, potrebno je početi planiranje uvođenja sustava javnog prijevoza većeg kapaciteta i učinkovitosti koji će integrirati grad i smanjiti prometna zagušenja u središtu.

Cjelovito rješenje prometa u urbanom dijelu Grada trebao bi ponuditi Plan održive urbane mobilnosti čija izrada je započela.

Stanovanje

Stanovanje predstavlja jednu od ključnih komponenti kvalitete života u Gradu Zagrebu i istovremeno jedan od najvećih izazova prostornog razvoja. Nakon dugogodišnjeg tretiranja stanovanja gotovo isključivo kao tržišne kategorije, pojavile su se značajne disproporcije između ponude i potražnje, što se posebno osjetno očituje u ograničenoj dostupnosti priuštivog stanovanja za sve skupine stanovništva, posebno mlade, obitelji s djecom i socijalno osjetljive skupine.

Europske politike i strategije u području stanovanja naglašavaju potrebu osiguranja priuštivog i dostupnog stanovanja kao temeljne komponente socijalne kohezije, održivog urbanog razvoja i borbe protiv socijalne isključenosti. U skladu s tim, Hrvatska je u izvještajnom razdoblju pokrenula izradu, a do izrade ovog Izvješća i usvojila Nacionalni plan stambene politike kao dokument koji definira smjernice za razvoj priuštivog stanovanja, uključujući poticanje javno-privatnih partnerstava, izgradnju socijalnih i poticajnih stanova te integraciju stanovanja u prostorne planove gradova. U pripremi je i donošenje Zakona o priuštivom stanovanju kao novog propisa koji postavlja pravni okvir za povećanje dostupnosti stanovanja, regulaciju najma, smanjenje pritiska tržišnih mehanizama i uvođenje mjera za kontrolu i ograničenje kratkoročnog najma.

Provedba ovih mjera odražava potrebu za strateškim zaokretom u gradskoj stambenoj politici nakon desetljeća u kojima je stanovanje tretirano gotovo isključivo kao tržišna kategorija. Novi pristup zahtijeva kombinaciju poticanja izgradnje novih stambenih kapaciteta priuštivog stanovanja, promišljeno korištenje postojećeg stambenog fonda i uvođenje mjera za ograničavanje praksi koje smanjuju dostupnost stanovanja, poput masovnog kratkoročnog najma u turističke svrhe.

U Zagrebu postoji značajan broj praznih stanova - procjenjuje se između 50 i 70 tisuća - čiji se potencijal može strateški iskoristiti za povećanje dostupnosti priuštivog stanovanja. Uključivanje ovih jedinica u sustav dugoročnog najma, uz podršku državnih i gradskih politika, može značajno ublažiti trenutni deficit stanova dostupnih različitim skupinama stanovništva.

Podizanje kvalitete životnog okruženja

Kvaliteta životnog okruženja obuhvaća osiguranje zadovoljavajućih standarda stanovanja, uređenje javnih prostora te dostupnost osnovnih komunalnih, društvenih i kulturnih sadržaja. Njome se nastoji stvoriti ugodan, funkcionalan i održiv grad, koji zadovoljava potrebe stanovništva i potiče socijalnu koheziju.

Razlike u opremljenosti i prostorna neujednačenost

Trenutno, razvoj Grada Zagreba karakterizira značajna prostorna neujednačenost. Preko 96 % stanovnika živi u središnjem, urbanom dijelu grada – konurbaciji Zagreba, Sesveta i manjih kontaktnih naselja, dok preostalih 4 % živi raspršeno u ruralnijim dijelovima na dvije trećine ukupne površine grada.

U urbanim cjelinama, standard stanovanja i dostupnost infrastrukture znatno su veći. Suprotno tome, udaljeniji dijelovi grada, slabije povezani s glavnim prometnim pravcima, suočeni su s nižom razinom društvene i komunalne opremljenosti. To smanjuje njihovu atraktivnost za stanovanje, dovodi do pada broja stalnih stanovnika i, posljedično, do nižeg prioriteta za realizaciju infrastrukturnih i društvenih sadržaja.

Plan razvoja Grada Zagreba definira viziju grada kao “grad solidarnosti i jednakih mogućnosti”, no prostorna neujednačenost utječe na kvalitetu života u pojedinim, uglavnom ruralnim dijelovima grada. Razlike u standardu stanovanja povezane su s prostornom i socioekonomskom segregacijom, što zahtijeva dodatnu pažnju prema manje razvijenim dijelovima grada i poticanje njihovog razvoja.

U ruralnim i suburbanim dijelovima potrebno je osigurati temeljnu komunalnu opremljenost - priključke na elektroenergetsku, vodoopskrbnu i mrežu odvodnje. Uz komunalnu, treba osigurati i javnu i društvenu infrastrukturu, odnosno dostupnost osnovnih sadržaja te vrste: vrtića, osnovnih škola i zdravstvenih ustanova.

Javne i zelene površine

U urbanom dijelu Grada Zagreba, posebice u zonama većih urbanih gustoća, poseban izazov predstavlja oblikovanje i uređenje javnih površina.

U pojedinim dijelovima urbane cjeline uočava se nedostatak javnih zelenih površina, odnosno zelene urbane infrastrukture, kao i površina za nemotorizirani promet (pješačke i bicikliste).

Pokrivenost površine stambenog naselja zelenim pokrovom od 30 % znanstveno je utvrđena kao donja granica koja osigurava da urbano okruženje pruža prijeko potrebne zdravstvene dobrobiti dok istovremeno osigurava dostatne okolišne, klimatske i ekološke koristi. Javne zelene površine za boravak i rekreaciju trebaju biti adekvatno dimenzionirane i oblikovane.

Strategija zelene urbane obnove Grada Zagreba naglašava važnost pravila 3-30-300 za formiranje, oblikovanje i uređenje zelenih površina: svatko bi iz prostora u kojem boravi trebao moći vidjeti 3 stabla, živjeti u četvrti s najmanje 30% površine pokrivene krošnjama drveća (ili vegetacije) i biti najviše 300 metara (odnosno, 5 do 10 minuta hoda) udaljen do najbliže zelene površine koja omogućuje rekreacijske aktivnosti.

Koncepti kompaktnog grada podrazumijevaju pješačenje ili kretanje sredstvima održive mobilnosti poput bicikla, romobila i slično. Strategija zelene urbane obnove Grada Zagreba ističe da je za uspješnost koncepta desetominutnog i petnaestominutnog grada osobito važno osigurati ugodne javne prostore u kojima će ljudi htjeti obitavati i kojima će se htjeti kretati, umjesto da koriste prijevozna sredstva poput automobila.

Potreba za javnim prostorima sve je izraženija, pri čemu, s obzirom na postojeću izgrađenost, jedina mogućnost za njihovo formiranje leži u redefiniranju namjena i strukture javnih površina uz izmjene uređenja prometa.

U usporedbi sa sličnim europskim gradovima, Zagreb u proteklim desetljećima bilježi zaostatak u uređenju javnih prostora, osobito u pješačkim zonama i prometnim površinama. Nakon intenzivnijeg razdoblja uređenja krajem 1980-ih i početkom 2000-ih godina, razvoj i širenje pješačkih zona u središtu grada gotovo je stagniralo. Proširenja pješačkih zona ne prate se odgovarajućim oblikovanjem i opremanjem prostora primjerenim urbanom i povijesnom kontekstu gradskog središta. Istodobno, uređenje ostalih prometnih površina ostaje na razini osnovnog tehničkog održavanja, s dominantnom primjenom asfalta i konvencionalnih prometnih rješenja, bez značajnijih iskoraka prema suvremenim konceptima urbane mobilnosti i oblikovanja javnog prostora koji potiču kvalitetu boravka i održivost.

Zaključno, podizanje kvalitete životnog okruženja u Zagrebu zahtijeva integrirani pristup koji obuhvaća stambenu, komunalnu i društvenu infrastrukturu, uređenje javnih i zelenih površina te poticanje održive mobilnosti. Samo kroz takav pristup moguće je smanjiti prostorne nejednakosti, osigurati priuštivo i kvalitetno stanovanje, te stvoriti grad koji je funkcionalan, zdrav i socijalno uključiv za sve svoje stanovnike.

Urbana obnova, preobrazba i sanacija

Urbana obnova i preobrazba predstavljaju ključne izazove za održivi razvoj Grada Zagreba, posebno u kontekstu dugoročne kvalitete životnog prostora, funkcionalne i prostorne preobrazbe te očuvanja kulturnih i povijesnih vrijednosti grada.

Obnova gradskog središta

Središte Zagreba, kao povijesno, kulturno i administrativno središte, već duže vrijeme ima potrebu za sustavnom obnovom. Poslijepotresna obnova, koja je započela nakon događaja 2020. godine, nije rezultirala integralnim rješenjima. Zahvati u prostoru provedeni su fragmentirano, bez cjelovite strategije koja bi uključivala cjelovitu obnovu većih urbanih područja te infrastrukturne, društvene i komunalne elemente. Postojeće zgrade i javni prostori nisu u dovoljnoj mjeri revitalizirani niti povezani s funkcionalnim urbanim sustavom, što ograničava životnu kvalitetu i atraktivnost središta grada.

Za stvaranje održivog, sigurnog i funkcionalnog gradskog središta nužno je provoditi cjelovite modele obnove koji integriraju prostornu transformaciju, revitalizaciju kulturnog naslijeđa i unaprjeđenje javnih prostora.

Preobrazba urbanih područja

Osim gradskog središta, postoje brojni dijelovi Zagreba, poput Trnja, koji zahtijevaju sustavnu urbanističku transformaciju. Trenutno, procesi transformacije su ograničeni neučinkovitim alatima provedbe planova, nedostatkom poticaja za investicije u obnovu i složenim imovinsko-pravnim pitanjima.

Zahvati regeneracije brownfield zona i starih industrijskih područja posebno su izazovni, ali i sa znatnim potencijalom pozitivnog utjecaja na šire urbano područje.

Sanacija urbanih područja

Posebnu pažnju potrebno je posvetiti područjima koja zahtijevaju urbanu sanaciju zbog bespravne gradnje, neadekvatnog urbanog standarda, uključujući nedostatak komunalne i društvene infrastrukture te loše kvalitete stambenih i javnih prostora.

Uzevši u obzir da su bespravno sagrađene građevine legalizirane u prostoru sukladno posebnom propisu, sanacija ovih područja zahtijeva integrirane intervencije koje mogu uključivati uspostavu standarda za komunalnu opremljenost i infrastrukturu te revitalizaciju javnih prostora i zelene urbane infrastrukture.

Strategijski pristup i zakonodavni okvir

Za uspješnu urbanu obnovu, preobrazbu i sanaciju nužan je strategijski, koordinirani i participativni pristup, koji kombinira plansku viziju i provedbene instrumente (kao što su urbana komasacija i revitalizacija brownfield zona), financijske i regulatorne mehanizme poticanja investicija te monitoriranje i evaluaciju učinaka intervencija na kvalitetu života i prostornu ravnotežu.

Takav pristup omogućuje da obnovljeni i transformirani dijelovi Grada postanu funkcionalni i održivi, čime se direktno podiže kvaliteta životnog okruženja svih stanovnika Zagreba.

Ozbiljnu preobrazbu gradskih područja nije moguće unaprijediti bez cjelovitih prostorno-oblikovnih i komunalnih rješenja i drugih zahvata koji uključuju uklanjanje postojeće substandardne gradnje i opsežniju transformaciju urbane matrice; sve u skladu s prostornim planovima, čiju realizaciju u pravilu kočē neriješeni imovinsko-pravni odnosi i nedostatak mehanizama provedbe.

U cilju racionalnog korištenja i uređenja građevinskog zemljišta, prijedlog novog Zakona o prostornom uređenju kao instrument provedbe uvodi urbanu komasaciju, koja obuhvaća preraspodjelu zemljišta u obuhvatu plana neovisno o vlasničkoj strukturi te rješavanje imovinsko pravnih odnosa. U vrijeme finalizacije ovog Izvješća, instrumenti i mehanizmi provedbe komasacije još nisu bili poznati.

Upravljanje prostorom

Upravljanje prostorom predstavlja temelj održivog prostornog razvoja Grada Zagreba. Cilj je osigurati integrirano, koordinirano i transparentno prostorno planiranje koje omogućuje ravnomjernu i kvalitetnu raspoređenost stanovanja, gospodarskih i drugih sadržaja te javnih sadržaja i zelenih površina. Međutim, osim donošenja prostornih planova izazovna ostaje njihova učinkovita provedba i opremanje prostora za gradnju.

Unaprjeđenje prostornog planiranja

Trenutni pristup prostornom i urbanističkom planiranju u Zagrebu uglavnom je sektorski, što otežava sagledavanje kompleksnih urbanih procesa i koordinaciju između različitih funkcija grada. Potrebno je razviti nove alate za urbani razvoj i urbanu transformaciju, temeljene na visokoj razini analitičke podrške, interdisciplinarnosti i participativnom planiranju.

Revizija granica naselja i teritorijalna optimizacija

Kao posljedica razvoja Grada i širenja zona izgradnje, linije razgraničenja pojedinih naselja u njegovom južnom i u istočnom dijelu više ne odgovaraju stvarnom stanju u prostoru, niti su u skladu s odredbama Zakona o naseljima koje propisuju da se granice naselja određuju na temelju prirodnih, zemljopisnih, društvenih, kulturnih i gospodarskih obilježja određenog prostora.¹³

U cilju optimizacije upravno-teritorijalnog ustroja te prostornog uređenja Grada nameće se potreba revizije razgraničenja naselja, uz moguće eventualno (pokaže li se potrebnim) spajanje naselja, odnosno pripajanje pojedinih manjih naselja većima.

Prilikom izmjene granice naselja preporuča ih se uskladiti s granicama jedinica mjesne samouprave radi boljeg upravljanja prostorom Grada.

¹³ U tom pogledu posebno se izdvaja primjer naselja Botinec: nakon pripajanja sjevernog dijela (to jest, glavnine naselja) naselju Zagreb 1991. godine, kao zasebno naselje ostao je južni dio Botinca, veličine cca 600 x 650 m, s ukupno 4 stanovnika; istovremeno, mjesni odbor Botinec obuhvaća znatno veće područje, uključujući dio naselja Odranski Obrež u drugoj gradskoj četvrti. U istočnom dijelu Grada, prostorna cjelina planski oblikovanog gradskog naselja Dubec presječena je crtom razgraničenja naselja Zagreb i Sesvete.

Ažuriranje katastarskih i zemljišnoknjižnih podataka

Dio gradskog zemljišta i građevina koje su evidentirane kao javno dobro ili vlasništvo Grada nije pravilno reguliran. Pojedini zahvati u prostoru nisu katastarski evidentirani desetljećima nakon realizacije, što otežava upravljanje i planiranje razvoja. Za unaprjeđenje prostornog upravljanja neophodno je ažurirati katastarske i zemljišnoknjižne podatke te stvoriti transparentnu i ažurnu bazu podataka za zemljišta i građevine u vlasništvu Grada.

Analiza urbanog i ruralnog dijela Grada

Prostor Grada Zagreba kontinuirano se mijenja, što utječe na karakter naselja i njihovu funkcionalnu strukturu. Radi učinkovitijeg upravljanja prostorom nužno je provesti novu tipološku analizu naselja te redefinirati granice i obuhvat urbanog i ruralnog dijela Grada. Takva analiza omogućava bolje planiranje infrastrukture, društvenih sadržaja i zelenih površina te usklađivanje prostornog razvoja s potrebama stanovnika.

Integrirano planiranje

U području održivog planiranja prostora potrebno je unaprijediti pristup prostornom i urbanističkom planiranju te omogućiti povezivanje sa sustavom strateškog planiranja (unaprjeđenje prostornog i urbanističkog sloja dodavanjem ekonomske i vremenske komponente u cilju provedivosti održivih rješenja). Ovo podrazumijeva sudjelovanje svih relevantnih aktera u procesu planiranja razvoja Grada (znanost, gospodarstvo, uprava, nevladine udruge – građani), suradnju svih razina uprave i samouprave (državne, regionalne, lokalne, mjesne), povezivanje modela urbanističkog programiranja, planiranja i upravljanja obnovom / razvojem te razvoj participativnih modela (od samog početka ili ranih faza procesa) u cilju definiranja i zaštite javnog interesa.

Za učinkovito upravljanje prostorom nužna je bolja integracija analitičkog sustava prostornih podataka i informacijskog sustava prostornog uređenja sa sustavom prostornog planiranja. Povezivanjem tih sustava omogućuje se jedinstven i ažuran pregled prostornih informacija, čime se olakšava donošenje odluka utemeljenih na podacima.

Takva integracija povećava transparentnost i učinkovitost planerskih procesa, omogućuje bržu analizu prostornih odnosa, praćenje provedbe planova te bolju suradnju između institucija. Ključno je uspostaviti interoperabilnost, standardizirane modele podataka i stalnu razmjenu informacija kako bi se osiguralo koordinirano i održivo upravljanje prostorom.

Razvojne potrebe u odnosu na strateške akte Grada Zagreba

Prostorni razvoj odvija se unutar šireg, strateškog razvojnog okvira. **Strateški razvojni akti Grada Zagreba** detektirali su - svaki u svome području - potrebe daljnjeg prostornog razvoja Grada, na osnovu njih definirali prioritete i ciljeve te predložili mjere i aktivnosti za njihovo zadovoljavanje.

Ciljevi i mjere koje je odredio Plan razvoja Grada Zagreba

Strateški okvir razvoja Grada Zagreba u narednom razdoblju u svim aspektima definirao je njegov temeljni strateški razvojni dokument - Plan razvoja Grada Zagreba za razdoblje do kraja 2027.

Plan navodi četiri prioriteta javnih politika Grada:

- zeleno i otporno gospodarstvo,
- društvena jednakost, kvalitetne i dostupne društvene usluge,
- učinkovito i održivo upravljanje prostornim i prirodnim resursima,
- zelena tranzicija i digitalna transformacija.

Prioriteti su definirani u skladu s europskim i nacionalnim strateškim odrednicama te specifičnim okolnostima kako bi odgovorili na razvojne potrebe i izazove.

Unutar prioriteta određeno je 17 posebnih ciljeva (PC), s većim brojem provedbenih mjera i aktivnosti. Od primarnog je utjecaja na prostorni razvoj treći prioritet (*učinkovito i održivo upravljanje prostornim i prirodnim resursima*) s tri posebna cilja:

- PC 11 - *Unaprjeđenje sustava upravljanja imovinom i cjelokupnim prostorom Grada*, čije mjere obuhvaćaju održivo planiranje razvoja i korištenje cjelokupnog prostora Grada, unaprjeđenje sustava zelene infrastrukture Grada i primjene rješenja temeljenih na prirodi, učinkovito upravljanje gradskom imovinom, unaprjeđenje katastarskih i zemljišnoknjižnih podataka te revitalizaciju i obnovu izgrađenih prostora Grada;
- PC 12 - *Zaštita okoliša i prirode*, s mjerama usmjerenima na zaštitu i održivo upravljanje područjima Medvednice i Save, zaštitu i poboljšanje kvalitete sastavnica okoliša te učinkovit monitoring i upravljanje prirodnom baštinom, geo- i bioraznolikošću
- PC 13 - *Unaprjeđenje komunalne infrastrukture*, s mjerama za unaprjeđenje sustava vodoopskrbe i odvodnje, unaprjeđenje gospodarenja komunalnim otpadom i poboljšanje komunalne opremljenosti gradskog područja.

Prostorni aspekt realizacije naglašen je i u četiri posebna cilja iz područja zelene tranzicije i društvene transformacije, osobito u ciljevima 15 - *Čist i održiv promet* i 16 – *Jačanje otpornosti na rizike od klimatskih promjena*, čije su mjere i aktivnosti među ključnima za održivi prostorni razvoj Grada.

Uz navedene, na prostorni razvoj Grada neposredno utječe i dio mjera i aktivnosti iz drugih prioriteta: iz područja gospodarstva (PC 2 i PC 4), analiziranje prostornih mogućnosti za poticanje gospodarskog razvoja i izradu urbanističkih planova uređenja za zone gospodarske namjene te poticanje turizma kroz revitalizaciju i revalorizaciju kulturne baštine i *brownfield* lokacija, a iz područja društvene jednakosti i kvalitetnih i dostupnih društvenih usluga (PC 6 i PC 7), mjere za unaprjeđenje svih dijelova i gradnju novih objekata odgojno-obrazovne, visokoškolske, zdravstvene, socijalne i kulturne infrastrukture.

Ciljevi i mjere koje je odredila Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb

Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb utvrdila je tri prioriteta javnih politika:

- povezanija, mobilnija i produktivnija aglomeracija,
- uključivija aglomeracija za osobni razvoj i kvalitetnije življenje,
- aglomeracija otporna na učinke klimatskih promjena i odgovorna prema prostornom resursu,

i dva horizontalna prioriteta:

- ravnopravnost i promicanje jednakih mogućnosti,
- zelena transformacija.

U okviru prioriteta javnih politika određeno je 9 posebnih ciljeva. Šest od njih pojedinim svojim dijelom, i s tim dijelom povezanim mjerama, utječu na prostorni razvoj:

- PC3 - *Održiva mobilnost u aglomeraciji*, s mjerama za čisti, integrirani i pametni javni prijevoz i za poticanje zdravih oblika kretanja;
- PC4 - *Potpora djeci i mladima te njihovim obiteljima*, s mjerama za ulaganje u ulaganje u višenamjensku sportsku, edukacijsku i kulturnu infrastrukturu;

- PC5 - *Dostupna i uključiva socijalna, zdravstvena i sportska infrastruktura i usluge*, s mjerama za ulaganje u višenamjensku infrastrukturu za uključiv društveni razvoj, u sportsku i u zdravstvenu infrastrukturu;
- PC6 - *Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod*, s mjerama za povećanje atraktivnosti, uključivosti, sigurnosti i ugodnosti javnih prostora;
- PC8 - *Održivo korištenje prostora aglomeracije*, s mjerama za sanaciju i revitalizaciju *brownfield*-područja;
- PC9 - *Otporna aglomeracija*, s mjerama za izgradnju i nadogradnju zelene i sive infrastrukture s ciljem sanacije nestabilnih padina te s ciljem unapređivanja biološke raznolikosti i kvalitete života.

Ciljevi i mjere iz sektorskih strateških akata Grada Zagreba

Sektorski strateški akti Grada predviđjeli su dodatne mjere i aktivnosti, usklađene s mjerama i aktivnostima iz Plana razvoja Grada Zagreba i Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, ili jednake tim mjerama.

IV.2. OCJENA POTREBE IZRADE NOVIH I/ILI IZMJENE I DOPUNE POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA I DRUGIH DOKUMENATA KOJI UTJEČU NA PROSTOR

U vrijeme finalizacije ovog Izvješća u tijeku je bio postupak donošenja novog Zakona o prostornom uređenju kao i drugih zakona koji u određenoj mjeri utječu na prostorni razvoj, među njima novog Zakona o gradnji i novog Zakona o regionalnom razvoju.

Donošenje svih navedenih zakona očekuje se tijekom 2026. godine. Izmjene legislative u određenoj će mjeri modificirati zakonodavni okvir i time utjecati na prostorni razvoj Grada Zagreba.

Promjena legislativnog okvira prostornog planiranja u narednom razdoblju nalaže obvezu izmjene **svih** prostornih planova kojima se uređuje prostor Grada Zagreba.

Obveza transformacije planova

Izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju 2023. godine (NN 67/23) uvedena je obveza izrade prostornih planova, odnosno njihovih izmjena i dopuna te transformacije važećih prostornih planova u digitalni oblik u elektroničkom web-GIS sustavu ePlanovi. Ta je obveza u cijelosti regulirana donošenjem novog Pravilnika o prostornim planovima (NN 152/23); od 1. siječnja 2024. prostorne planove moguće je izrađivati jedino kao "planove nove generacije" u sustavu ePlanovi.

U vrijeme finalizacije ovog Izvješća, u tijeku je bio postupak izrade i donošenja novog Zakona o prostornom uređenju. U prijedlogu Zakona je za transformaciju važećih prostornih planova kroz sustav ePlanovi propisan rok od pet godina od stupanja Zakona na snagu.

U nastavku se daje ocjena potrebe izrade novih ili izmjena postojećih prostornih planova i drugih dokumenata koji utječu na prostor:

Novi Prostorni plan Grada Zagreba

Prostorni plan Grada Zagreba donesen je 2001. godine i mijenjan je 2002., 2003., 2006., 2009., 2014., 2015. te 2017. godine. Nakon izvještajnog razdoblja, a u vrijeme pripreme ovog Izvješća usvojene su još jedne izmjene i dopune (2025.), a postupak izmjena vezan na gospodarenje otpadom bio je u tijeku. Zbog zastarjelosti i neažuriranosti s cijelim nizom zakonskih propisa koji su u međuvremenu doneseni ili izmijenjeni potrebno je pristupiti izradi potpuno novog Prostornog plana Grada Zagreba. Razlozi za donošenje Plana su zakonska obveza i usklađenje sa Zakonom o prostornom uređenju te određivanje novih prostorno-planskih rješenja. Prilikom izrade plana potrebno je izvršiti i transformaciju prostornih podataka u digitalni sustav, vođenjem postupka izrade i donošenja prostornog plana u elektroničkom sustavu „ePlanovi“ i „ePlanovi editor“, čime će se osigurati usklađenost sa zakonskim propisima.

Za potrebe izrade Plana potrebno je pribaviti stručne podloge od kojih se ističe potreba izrade studije šuma i šumskog zemljišta, studije agrikulturnog krajobraza Grada Zagreba, stručne podloge cestovnog prometa, analize sustava naselja i građevinskih područja te noveliranje bonitetne karte zemljišta Grada Zagreba.

Novi generalni urbanistički planovi Zagreba i Sesveta

Osnovni Generalni urbanistički plan Zagreba donesen je 2007. godine, međutim osnovno plansko rješenje datira iz 2003. godine (izmjene 2007. godine su zbog prilagodbe tadašnjim zakonskim odredbama tretirane kao novi plan). Nakon izvještajnog razdoblja, u vrijeme pripreme ovog Izvješća usvojene su sveobuhvatne izmjene plana (2025.). Generalni urbanistički plan Sesveta donesen je 2003. godine, a u vrijeme pripreme ovog Izvješća sveobuhvatne izmjene plana bile su u fazi nacрта prijedloga plana.

Oba generalna urbanistička plana imaju planska rješenja koja više u potpunosti ne odgovaraju potrebama prostornog razvoja, a prema prijedlogu novog Zakona o prostornom uređenju (u vrijeme izrade ovog Izvješća) njihove daljnje izmjene neće biti ni moguće. Stoga je potrebno pristupiti izradi potpuno novih generalnih urbanističkih planova i to primjenom obvezne transformacije prostornih podataka u digitalni sustav vođenjem postupka izrade i donošenja postornog plana u elektroničkom sustavu „ePlanovi“ i „ePlanovi editor“, kako je propisano Zakonom o prostornom uređenju i Pravilnikom o prostornim planovima. Terminski, ove postupke potrebno je započeti odmah po dovršetku prijedloga novog Prostornog plana Grada Zagreba za javnu raspravu (za kojeg je logično da ima prioritet budući da se radi o prostornom planu više razine čime se poštiva hijerarhija sustava prostornog uređenja).

Izmjene i dopune urbanističkih planova uređenja

Znatan broj urbanističkih planova uređenja koji su na snazi zastarjeli su i ne odgovaraju suvremenim planerskim polazištima. Zakon nalaže obvezu transformacije važećih prostornih planova u digitalni oblik u elektroničkom web-GIS sustavu ePlanovi. (Donošenjem Pravilnika o prostornim planovima od 1. siječnja 2024. prostorne planove moguće je izrađivati jedino kao “planove nove generacije” u sustavu ePlanovi.) Konačni prijedlog novog Zakona o prostornom uređenju (u vrijeme izrade ovog Izvješća) uvodi i rok za ovu transformaciju.

Prije pristupanja transformaciji planova potrebno je, na osnovu analize stanja u obuhvatu i realizacije plana, odlučiti treba li koji od njih staviti izvan snage te koji planovi su prioritetni za pokretanje njihovih izmjena i dopuna. Analizu realizacije važećih UPU-a i DPU-a lokalne razine na području Grada Zagreba izrađuje Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba (u vrijeme izrade ovog Izvješća analiza je u visokom stupnju dovršenosti).

Izrada novih urbanističkih planova uređenja

Urbanistički planovi uređenja su provedbeni dokumenti koji su, prema Zakonu, preduvjet za mogućnosti gradnje na neizgrađenim i neuređenim dijelovima građevinskog područja te na prostorima predviđenima za urbanu preobrazbu ili sanaciju. Njihova je svrha omogućiti cjelovito promišljanje razvoja određenog područja, s jasnom planskom vizijom i razgraničenjem javnih i privatnih površina. Dinamikom njihovog donošenja Grad usmjerava i dinamiku opremanja građevinskih područja prema planiranim fazama razvoja i mogućnostima ulaganja u javnu infrastrukturu.

Budući da istovremeno Zakon omogućuje da svatko može dati inicijativu za izradu urbanističkih planova uređenja, važno je odrediti gradske prioritete te kriterije za ocjenu prihvatljivosti i prioriteta izrade planova temeljem zaprimljenih inicijativa privatnih investitora zainteresiranih za pokretanje izrade pojedinih planova.

Iako za sada ne proizlazi kao obveza iz Zakona, među prioritete svakako spada i pokretanje izrade urbanističko-konzervatorskog plana za Povijesnu urbanu cjelinu grada Zagreba kako bi se planski usmjerila cjelovita urbana obnova središnjeg gradskog područja.

Izrada gradske stambene politike

U kontekstu novih zakonodavnih i strateških okvira na nacionalnoj razini, osobito donošenjem Nacionalnog plana stambene politike, kao i izradom novog Zakona o prostornom uređenju te Zakona o priuštivom stanovanju, dolazi do značajnih promjena u pristupu stanovanju kao društvenoj kategoriji. Stanovanje se sve više promatra ne samo kao tržišno dobro, već kao temeljno socijalno i razvojno pitanje koje zahtijeva sustavno planiranje i upravljanje na svim razinama vlasti.

S obzirom na navedene okolnosti, postoji jasna potreba da Grad izradi i usvoji vlastitu stambenu politiku kao sastavni dio prostornog i društveno-gospodarskog razvoja. Takva politika trebala bi omogućiti uravnotežen pristup planiranju i upravljanju stambenim fondom, s ciljem osiguravanja dostupnog, kvalitetnog i priuštivog stanovanja za sve društvene skupine.

Unaprjeđenje javnih prostora grada

Javni prostori predstavljaju ključni element kvalitete urbanog života te značajno utječu na identitet, funkcionalnost i atraktivnost grada. Unaprjeđenje i sustavno planiranje javnih prostora potrebno je promatrati kao prioritetnu aktivnost u okviru prostornog razvoja, s ciljem podizanja ukupne kvalitete izgrađenog prostora i poboljšanja uvjeta života građana.

Poseban naglasak potrebno je staviti na uređenje trgova, parkova i drugih javnih površina, kao i na proširenje pješačkih zona koje potiču održive oblike mobilnosti i stvaraju sigurnije, dostupnije i ugodnije urbano okruženje. Dobro oblikovani i funkcionalni gradski prostori doprinose društvenoj interakciji, kulturnom životu te ekološkoj održivosti grada.

Kroz promišljeno planiranje, projektiranje i upravljanje javnim prostorima Grad treba težiti stvaranju koherentne mreže kvalitetnih, estetski oblikovanih i pristupačnih prostora, koji odražavaju suvremene standarde urbanog dizajna i održivog razvoja.

Unaprjeđenje izgrađenog prostora kroz poticanje arhitektonske izvrsnosti

Unaprjeđenje izgrađenog prostora predstavlja jedan od ključnih zadataka svake zajednice koja teži održivom razvoju, kulturnom identitetu i visokoj kvaliteti života svojih stanovnika. Prostorni i arhitektonski razvoj ne smije se promatrati isključivo kroz funkcionalne i tehničke zahtjeve, već i kroz vrijednosti koje oblikuju vizualni, kulturni i društveni identitet prostora.

Poseban naglasak potrebno je staviti na povećanje arhitektonske izvrsnosti, koja se može ostvariti sustavnim provođenjem arhitektonskih natječaja za sve značajne javne i privatne zahvate u prostoru koji imaju bitan utjecaj na sliku grada. Arhitektonski natječaji predstavljaju transparentan i stručan način odabira najboljih idejnih rješenja, potiču kreativnost, osiguravaju ravnopravnu konkurenciju te podižu razinu kvalitete projektiranih prostora. Time se stvara dugoročna korist za zajednicu kroz promišljene, estetski vrijedne i funkcionalne građevine i javne prostore.

Kako bi se osigurala dosljednost u provedbi načela kvalitete, potrebno je ispitati i mogućnosti za osnivanje Povjerenstva za arhitektonsku uspješnost. Zadaća takvog povjerenstva bila bi stručno praćenje i vrednovanje važnih projekata, davanje mišljenja o arhitektonskoj kvaliteti prijedloga te poticanje investitora i javnih tijela na provođenje natječaja. Povjerenstvo bi djelovalo kao savjetodavno tijelo, usmjeravajući razvoj prostora prema održivim, estetski i funkcionalno kvalitetnim rješenjima koja doprinose identitetu i prepoznatljivosti mjesta.

Sustavnim promicanjem arhitektonske kulture i vrednovanjem kvalitete prostora, moguće je oblikovati urbani ambijent koji ne samo da zadovoljava potrebe sadašnjih generacija, nego i ostavlja vrijedno nasljeđe budućima.

Razvoj gradskih projekata i brownfielda

Provedba gradskih projekata i revitalizacija brownfield lokacija ključni su instrumenti održivog prostornog razvoja i unaprjeđenja kvalitete urbanog prostora. Gradski projekti omogućuju usmjerenu i koordiniranu provedbu razvojnih zahvata u prostorima od posebnog značaja za funkcioniranje grada, dok revitalizacija brownfield područja pridonosi obnovi gradskog tkiva bez dodatnog zauzimanja neizgrađenog prostora.

Sustavno planiranje i aktiviranje brownfield lokacija važan je korak prema racionalnom korištenju prostora, očuvanju okoliša i stvaranju novih društvenih, gospodarskih i stambenih sadržaja. Ovi

projekti potiču urbanu regeneraciju, povećavaju atraktivnost i prepoznatljivost grada te doprinose njegovoj otpornosti i dugoročnoj održivosti.

Za uspješnu provedbu nužna je koordinacija između različitih sektora gradske uprave, jasno definirani prioriteti i učinkoviti mehanizmi provedbe. Time se omogućuje da gradski projekti i brownfield revitalizacija postanu nositelji kvalitetnog prostornog razvoja, urbane inovacije i arhitektonske izvrsnosti.

Zahvati državnog i regionalnog značaja

Zahvati državnog i regionalnog značaja na području Zagreba imaju važnu ulogu u oblikovanju budućeg razvoja grada i šireg urbanog područja. Njihov značaj nadilazi lokalne okvire jer se bave temama koje su ključne za funkcioniranje metropolitanskog područja, ali i za ravnomjeran razvoj države u cjelini. Takvi projekti uključuju infrastrukturne, prostorne i razvojne zahvate koji zahtijevaju koordinirano djelovanje između Grada, susjednih županija i državnih institucija.

Posebno se ističe potreba za integriranim pristupom planiranju prostora uz rijeku Savu, koji se ne može promatrati isključivo na razini grada, već zahtijeva međuinstitucionalnu suradnju i usklađivanje s nacionalnim i regionalnim razvojnim politikama, s obzirom na važnost vodnog režima, zaštite od poplava, energetskeg potencijala i rekreacijskih vrijednosti.

Slično, projekti prometnog povezivanja (poput razvoja zagrebačkog željezničkog čvora, unapređenja javnog prijevoza i međugradskih prometnih koridora) predstavljaju strateške investicije državnog značaja, ključne za dostupnost i mobilnost stanovništva te gospodarsku konkurentnost šireg metropolitanskog prostora.

Osim infrastrukturnih projekata, važan je i zajednički pristup planiranju i smještaju sadržaja državnog značaja koji se nalaze u Zagrebu - institucija, kulturnih, obrazovnih i znanstvenih centara - kako bi se osiguralo njihovo optimalno prostorno pozicioniranje, funkcionalna integracija i doprinos kvaliteti urbanog prostora. Takvi zahvati potvrđuju ulogu Zagreba kao središta državnog, regionalnog i metropolitanskog razvoja, ali istodobno zahtijevaju koordinirano planiranje i upravljanje na svim razinama.

IV.3. PREPORUKA MJERA I AKTIVNOSTI ZA UNAPRJEĐENJE PROSTORNOG RAZVOJA GRADA ZAGREBA

Preporuke mjera zasnivaju se na postavkama strateških razvojnih odrednica te ciljevima održivog prostornog razvoja Grada Zagreba. Mjere koje se predlažu nadovezuju se na ocjenu potrebe izrade novih i/ili izmjene i dopune postojećih prostornih planova i drugih dokumenata koji utječu na prostor.

Vizija Zagreb 2050

U svrhu unaprjeđenja prostornog razvoja Grada Zagreba preporučuje se pokretanje procesa izrade dugoročne razvojne vizije "Zagreb 2050". Riječ je o strateškom okviru koji bi usmjeravao izradu prostorno-planskih dokumenata nove generacije (novi PPGZ, novi GUP Zagreba te novi GUP Sesveta) te omogućio integrirano sagledavanje prostornog, gospodarskog, okolišnog, prometnog i društvenog razvoja grada. Takva vizija trebala bi definirati osnovne ciljeve i smjernice za oblikovanje održivog, otpornog i uključivog urbanog prostora, u skladu s europskim praksama i ciljevima održivog razvoja.

Proces izrade vizije "Zagreb 2050" treba biti otvoren, interdisciplinaran i participativan. Predviđa se njegovo ostvarivanje kroz niz radionica, konferencija i javnih tribina koje bi okupile domaće i strane stručnjake iz različitih područja relevantnih za prostorni razvoj. Kroz takav dijalog omogućilo bi se usklađivanje stručnih i javnih interesa, razmjena znanja te formuliranje zajedničkih scenarija razvoja koji će služiti kao podloga za buduće planske odluke.

Teme obuhvaćene procesom trebale bi uključiti pitanja transformacije postojećeg urbanog tkiva, razvoja gospodarstva, revitalizacije brownfield područja, održive mobilnosti, prilagodbe klimatskim promjenama, unaprjeđenja javnih prostora i kvalitete stanovanja te očuvanja identiteta i kulturnih vrijednosti grada. Sustavnim pristupom i suradnjom svih dionika moguće je oblikovati dugoročnu viziju Zagreba koja će biti temelj za donošenje planskih dokumenata nove generacije, usklađenih s potrebama suvremenog grada i izazovima budućnosti.

Nova prometna studija

Za učinkovito planiranje prostornog razvoja Grada Zagreba nužna je izrada nove prometne studije koja će osigurati suvremeni, održivi i izvediv okvir za razvoj prometnog sustava grada i povezivanje s širim metropolitanskim područjem. Postojeći prostorno-planski dokumenti u značajnoj mjeri i dalje prenose koncepciju osnovne prometne mreže iz Generalnog urbanističkog plana iz 1971. godine, koja je u međuvremenu izgubila vezu s aktualnim prostornim, infrastrukturnim i društvenim okolnostima. Takav pristup otežava usklađivanje planiranih prometnih koridora s današnjim stanjem na terenu, mogućnostima realizacije te novim obrascima mobilnosti stanovništva.

Nova prometna studija trebala bi polaziti od realnih potreba grada, uzimajući u obzir promjene u strukturi stanovništva, obrascima putovanja, razvoju novih tehnologija i zahtjevima održivog prometa. Poseban naglasak treba staviti na integraciju različitih oblika mobilnosti - javnog prijevoza, pješačkog i biciklističkog prometa, mikromobilnosti i prometnih sustava na zahtjev - te na usklađivanje s planiranim infrastrukturnim zahvatima državnog i regionalnog značaja, uključujući željeznički sustav i međugradske prometne pravce.

Izrada nove prometne studije omogućila bi stvaranje usklađenog, fazno provedivog i financijski održivog prometnog modela, koji će postati temelj za ažuriranje i nadogradnju postojećih prostorno-planskih dokumenata. Time bi se postiglo bolje povezivanje gradskih i prigradskih područja, smanjenje prometnih opterećenja, povećanje sigurnosti i dostupnosti te poticanje održivih oblika kretanja, što je od ključne važnosti za kvalitetu života i daljnji razvoj Zagreba.

Ostale studijske podloge za prostorne planove nove generacije

Uz izradu nove prometne studije, za cjelovito i kvalitetno planiranje prostornog razvoja Grada Zagreba nužno je izraditi i niz ostalih stručnih i studijskih podloga koje će osigurati da prostorni planovi nove generacije budu utemeljeni na ažurnim podacima, interdisciplinarnim analizama i načelima održivog razvoja.

Posebno se ističe potreba za izradom studija vodno-ekoloških analiza, koje će osigurati očuvanje i održivo korištenje vodnih resursa, posebno u kontekstu zaštite izvorišta pitke vode i prilagodbe klimatskim promjenama. Revizija konzervatorske podloge također je od ključne važnosti, s ciljem ažuriranja podataka o kulturnoj baštini, identifikacije novih vrijednih ambijenata i usklađivanja mjera zaštite s razvojnim potrebama grada.

Nadalje, potrebno je obraditi novelaciju sustava odvodnje i oborinskih voda, usklađene s planovima zaštite od poplava i standardima održive infrastrukture. Važno je i omogućiti rješenja utemeljena na prirodi (nature-based solutions), koja pridonose otpornosti urbanog prostora, povećanju zelenih površina i smanjenju rizika od klimatskih ekstrema.

Prostorni planovi nove generacije trebaju se temeljiti na integraciji ovih stručnih podloga, kako bi se omogućilo donošenje uravnoteženih odluka između zaštite prostora i njegovog razvoja.

Analiza provedbe urbanističkih planova uređenja i kriteriji za izradu novih UPU-a

Potrebno je dovršiti izradu analize urbanističkih planova uređenja (UPU) koji su trenutno na snazi, a koju izrađuje Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba. U trenutku izrade ovog Izvješća, analiza se nalazi u visokom stupnju dovršenosti. Njezina svrha je pružiti cjelovit uvid u učinkovitost i aktualnost postojećih planova te omogućiti donošenje kvalitetnih odluka o budućem prostornom razvoju.

Analiza treba obuhvatiti ocjenu usklađenosti važećih UPU-a sa suvremenim načelima i ciljevima prostornog uređenja, uključujući održivost, racionalno korištenje prostora, zaštitu okoliša, prilagodbu klimatskim promjenama te uravnotežen razvoj gradskih područja. Posebnu pažnju potrebno je usmjeriti na stupanj realizacije pojedinih planova, odnosno u kojoj su mjeri planirani prostorni i infrastrukturni zahvati provedeni na terenu.

Jedan od ključnih ishoda analize treba biti i utvrđivanje preostalih prostornih kapaciteta za gradnju unutar područja obuhvaćenih postojećim UPU-ima. Time će se osigurati bolja procjena stvarnih razvojnih potencijala i potreba za izradom novih planova.

Nadalje, potrebno je definirati jasne kriterije za izradu novih urbanističkih planova uređenja, koji će omogućiti usklađeno i održivo planiranje u skladu s razvojnim mogućnostima Grada. Ti kriteriji trebaju realno planiranje obveza komunalnog opremanja i prometne infrastrukture te osigurati da troškovi realizacije budu financijski i organizacijski održivi za Grad.

Osim tehničkih i infrastrukturnih aspekata, u izradu novih kriterija potrebno je uključiti i elemente participacije javnosti.

Izrada smjernica za oblikovanje javnih prostora

Predlaže se izrada Smjernica za oblikovanje javnih prostora Grada Zagreba, kao strateškog dokumenta koji bi dao jedinstvene standarde, načela i preporuke za planiranje, projektiranje i uređenje svih vrsta javnih prostora u gradu. Takav dokument predstavlja važan alat za usmjeravanje prostornog i urbanističkog razvoja te za podizanje kvalitete javnih prostora u gradu, kroz oblikovanje dostupnih, sigurnih i estetski usklađenih prostora.

Brojni europski gradovi već su razvili slične dokumente – primjerice Prag (*Public Space Design Manual*) te Republika Slovenija, koja je kroz Državni prostorski red definirala osnovna načela

uređenja javnih površina. Na tragu tih primjera, i Grad Zagreb treba pristupiti sustavnoj pripremi vlastitih smjernica, prilagođenih lokalnim uvjetima, prostornoj strukturi i kulturnom kontekstu.

Radi se o ozbiljnom, stručnom dokumentu koji treba izrađivati u fazama, s obzirom na složenost i raznolikost javnih prostora u gradu. Pojedine teme mogu biti primjerice smjernice za uređenje školskih ulica i prostora u neposrednom kontaktu s obrazovnim ustanovama, pješačkih zona i prostora s prioritetom za kretanje pješaka i biciklista, javnih prostora unutar zaštićene povijesne cjeline Grada Zagreba i sl. Sljedeće faze mogu uključiti smjernice za oblikovanje trgova, parkova, otvorenih sportskih i rekreacijskih površina te javnih prostora u novim naseljima.

Izrada Smjernica treba biti interdisciplinarni proces koji uključuje stručnjake iz područja urbanizma, arhitekture, krajobrazne arhitekture, prometa, sociologije i zaštite okoliša, kao i aktivno sudjelovanje građana. Time bi se osigurala veća usklađenost prostornih rješenja s potrebama zajednice i podigao standard uređenja javnih prostora kao temeljnog elementa identiteta i održivosti Grada Zagreba.

Unaprjeđenje sustava provedbe urbanističko-arhitektonskih natječaja

Grad Zagreb ima donesenu Odluku o uvjetima i načinu provedbe javnih natječaja iz područja prostornog uređenja (SGGZ br. 17/14), kojom su propisani osnovni postupci, uvjeti i odgovornosti u provedbi natječaja za urbanistička i arhitektonska rješenja. Međutim, s obzirom na izmjene uvjeta provedbe natječaja propisane u Generalnom urbanističkom planu grada Zagreba, kao i na planirane izmjene nacionalnog zakonodavnog okvira, nužno je pristupiti noveliranju ove Odluke.

Prema nacrtu novog Zakona o prostornom uređenju, natječaji su prepoznati kao ključan instrument unaprjeđenja kvalitete izgrađenog prostora, a predviđa se i donošenje novog pravilnika kojim će se detaljnije urediti uvjeti, vrste i postupci provedbe natječaja. Grad Zagreb stoga treba pravodobno prilagoditi svoje propise kako bi osigurao njihovu usklađenost s nacionalnim zakonodavstvom i kako bi se održao kontinuitet i transparentnost postupaka.

Provedba urbanističko-arhitektonskih natječaja ima izniman značaj za prostorni razvoj i oblikovanje identiteta grada. Natječaji omogućuju da se za ključne gradske prostore i zahvate u prostoru od javnog interesa dobije najkvalitetnije rješenje, temeljem konkurencije ideja i stručnog vrednovanja. Oni potiču inovativnost, interdisciplinarni pristup i ravnotežu između funkcionalnih, estetskih i održivih aspekata prostornog oblikovanja.

Posebno je važno da se natječaji provode za prostore od osobite urbanističke i društvene važnosti – središnje gradske prostore, područja transformacije, građevine javne namjene te prostore unutar zaštićenih povijesnih cjelina. Na taj se način osigurava viša razina kvalitete projektiranja i izgradnje, kao i dugoročno očuvanje vrijednosti prostora.

Kroz ažuriranje pravnog okvira i sustavno provođenje natječaja, Grad Zagreb može značajno unaprijediti kvalitetu izgrađenog prostora, potaknuti kreativnost i transparentnost u prostornom planiranju, te osigurati da javni interes bude u središtu svih razvojnih procesa.

Odluke o gradskim projektima i pripreme za njihovu realizaciju

Izmjenama i dopunama GUP-a grada Zagreba usvojenima 2025. godine, redefiniran je planski instrument gradskog projekta koji je definiran kao *složena aktivnost uređenja i revitalizacije prostora koja se provodi u skladu s odredbama GUP-a i posebnom gradskom odlukom, s ciljem povećavanja vrijednosti i kvalitete gradskog prostora te generiranja razvoja šireg urbanog područja*.

Ova odredba u planerskom okviru predstavlja iskorak prema integriranom i strateški usmjerenom prostornom razvoju, koji povezuje planerske, razvojne i investicijske procese. Gradski projekti zamišljeni su kao ključni razvojni instrumenti za aktiviranje vrijednih, ali nedovoljno iskorištenih prostora, osobito onih u vlasništvu Grada Zagreba ili Republike Hrvatske, u svrhu njihove transformacije i uključivanja u suvremeno urbano tkivo.

Kao preduvjet za donošenje pojedinačnih odluka o realizaciji gradskih projekata potrebno je izraditi protokol za pripremu i provedbu gradskih projekata, koji će sadržavati smjernice za koordinaciju između različitih gradskih tijela, nositelja javnih ovlasti i drugih dionika te osigurati transparentan i učinkovit tijek procesa — od inicijative do realizacije.

Prema GUP-u Grada Zagreba, utvrđeni su sljedeći prostori obuhvata gradskih projekata koji su od strateške važnosti za razvoj grada i na kojima će se provoditi složene aktivnosti uređenja u skladu s posebnim gradskim odlukama:

1. UPU Gredelj i Glavni kolodvor
2. dio UPU Heinzlova – Radnička – željeznička pruga (područje bivšeg industrijskog sklopa „Zagrepcanka“)
3. UPU Vlaška – Šubićeva – Martićeva – Derenčinova
4. UPU Studentski kampus Borongaj
5. UPU Zagrebački velesajam
6. UPU Zagrebački velesajam – istok
7. UPU Termalno kupalište Blato
8. UPU Park Novi Zagreb
9. UPU Sajam automobila Jakuševac

Za svaki od navedenih gradskih projekata potrebno je izrađivati pripadajuće odluke i programske dokumente kojima će se definirati:

- ciljevi i svrha projekta,
- prostorni obuhvat i osnovne smjernice uređenja,
- model upravljanja i financiranja,
- postupci suradnje s državnim tijelima i privatnim investitorima,
- te okvirni vremenski plan pripreme i provedbe.

Uspostavom sustava gradskih projekata Grad Zagreb će steći operativni alat za provedbu strateških razvojnih ciljeva, koji povezuje prostorno planiranje s gospodarskim, društvenim i infrastrukturnim razvojem. Time će se omogućiti aktivacija velikih gradskih potencijala, kvalitetnija priprema investicija i povećanje ukupne vrijednosti i prepoznatljivosti gradskog prostora.

Planiranje prostora uz rijeku Savu – strateški izazov i razvojni potencijal Zagreba

Prostor uz rijeku Savu predstavlja jedan od najvažnijih i najsloženijih planerskih problema Grada Zagreba, ali istodobno i najveći razvojni i identitetski potencijal grada u 21. stoljeću. Riječ je o prostoru iznimne prostorne, krajobrazne, ekološke i društvene vrijednosti, koji ima presudan utjecaj na oblikovanje urbane strukture, klimatsku otpornost i kvalitetu života u Zagrebu.

Stoga je nužno da se koncept korištenja i uređenja prostora uz Savu uredi kao temeljni element vizije prostornog razvoja Grada Zagreba do 2050. godine. Ova vizija treba uspostaviti ravnotežu između zaštite, uređenja i korištenja, definirajući Savu ne samo kao granicu ili infrastrukturni pojas, nego kao aktivni prostor susreta grada i rijeke.

Planiranje prostora uz Savu zahtijeva usku suradnju s dionicima na državnoj razini, budući da se radi o području pod višestrukim režimima zaštite i upravljanja (vodnog gospodarstva, zaštite okoliša, energetike i prometa).

Kompleksnost teme proizlazi iz sukobljenih i međusobno isprepletenih interesa koji se odnose na:

- očuvanje i unaprjeđenje zelenog i rekreacijskog potencijala prostora uz Savu (koncept Savskog parka kao velikog linearnog zelenog pojasa u središtu metropolitanskog područja),
- osiguranje zaštite od poplava i prilagodbu na klimatske promjene kroz suvremene pristupe upravljanju riječnim prostorima,

- razmatranje energetskeg potencijala toka Save u kontekstu održive proizvodnje energije i klimatske neutralnosti,
- novi prostorni potencijal za urbanu regeneraciju i gradnju uz Savu, s naglaskom na kvalitetna, održiva i krajobrazno osjetljiva rješenja,
- te inicijative za renaturalizaciju toka rijeke, koje teže vraćanju prirodnih procesa i poboljšanju ekološkog stanja riječnog ekosustava.

Zbog širine i složenosti ove problematike, potrebno je otvoriti širok interdisciplinarni i javni dijalog o budućnosti prostora uz Savu, uključujući sve relevantne domaće dionike, ali i međunarodne stručnjake s iskustvima u planiranju i upravljanju riječnim koridorima u velikim europskim gradovima.

Preporučuje se da se, u okviru pripreme vizije razvoja Zagreba do 2050., pokrene proces izrade strateškog dokumenta ili studije o rijeci Savi u Zagrebu koji bi definirao dugoročni koncept prostornog, ekološkog i društvenog razvoja uz rijeku. Ovaj dokument trebao bi poslužiti kao temelj za buduće planove i projekte, osiguravajući da Sava postane ključni element održivog urbanog identiteta Zagreba, a ne neiskorištena prostorna barijera.

Prometna dostupnost javnih institucija u Gradu Zagrebu

Prometni sustav Grada Zagreba predstavlja jedan od najvažnijih, ali i najsloženijih razvojnih izazova hrvatske metropole. Zagreb, kao središte državne uprave, gospodarstva, obrazovanja, kulture i zdravstva, koncentrira većinu javnih institucija Republike Hrvatske te svakodnevno privlači velik broj korisnika i zaposlenika iz cijele zemlje. Zbog toga stanje prometne infrastrukture i organizacija prometa u Zagrebu ne utječu samo na stanovnike grada (a čak i kada promatramo samo stanovnike Zagreba radi se o svakom četvrtom stanovniku Hrvatske!).

Unatoč toj činjenici, u prometnu infrastrukturu Zagreba se u posljednjih nekoliko desetljeća nedovoljno ulagalo, što se sve izraženije odražava na funkcionalnost, dostupnost i kvalitetu života u gradu. Sustav javnog prijevoza, cestovne i željezničke infrastrukture te prostorne organizacije prometa ne prati potrebe suvremenog grada veličine i značaja Zagreba, niti odgovara njegovoj ulozi nacionalnog i regionalnog središta. Posljedice su svakodnevne prometne gužve, smanjena dostupnost javnih institucija i sadržaja, povećano onečišćenje zraka te smanjenje ukupne učinkovitosti gradske mobilnosti.

Problem prometne dostupnosti Zagreba nije isključivo lokalni problem, već pitanje od državnog značaja. Zagreb je prometno i funkcionalno čvorište Hrvatske – administrativno, zdravstveno, obrazovno i gospodarsko središte – te je kvalitetna prometna povezanost preduvjet za ravnomjeran teritorijalni razvoj cijele države.

Stoga je nužno započeti sustavno rješavanje prometnih problema Zagreba kroz zajedničko djelovanje Grada i Države. Potrebno je uspostaviti institucionalni okvir suradnje kojim bi se definirali prioritetni projekti, model upravljanja te mehanizmi financiranja ključnih infrastrukturnih zahvata, uključujući i mogućnost podjele troškova između države i Grada po modelu uspješnih europskih primjera.

Primjer takvog modela je Beč, gdje se izgradnja i modernizacija metroa financira u omjeru 50:50 između Grada Beča i Republike Austrije, jer je prepoznato da su prometni problemi Beča istodobno i prometni problemi Austrije. Sličan pristup potrebno je primijeniti i u Zagrebu, gdje bi ulaganja u modernizaciju i integraciju javnog prijevoza - uključujući izgradnju sustava javnog prijevoza velike brzine i kapaciteta - trebala biti nacionalni infrastrukturni prioritet.

U tom smislu, preporučuje se pokretanje zajedničkog programa Grada Zagreba i Republike Hrvatske za prometnu održivost i dostupnost javnih institucija, koji bi obuhvatio:

- analizu prometne dostupnosti ključnih javnih institucija i administrativnih središta,
- identifikaciju točaka najveće prometne opterećenosti,

- izradu integriranog plana razvoja javnog prijevoza, uključujući mogućnost podzemnog ili nadzemnog brzog sustava,
- te definiranje modela financiranja, u skladu s europskim praksama i načelima urbane održivosti.

Zagreb treba promatrati kao prometni projekt Republike Hrvatske, a ne samo kao lokalnu razinu upravljanja. Samo takvim integriranim pristupom moguće je ostvariti trajna rješenja koja će povećati dostupnost javnih institucija, smanjiti prometna zagušenja i unaprijediti ukupnu prostornu učinkovitost i kvalitetu života u glavnom gradu.

V. IZVORI PODATAKA

SLUŽBENA GLASILA

Glasnik Zagrebačke županije
Narodne novine
Službeni glasnik Europske Unije
Službeni glasnik Grada Zagreba

JAVNOPRAVNA TIJELA ¹⁴

Grad Zagreb - Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje
Grad Zagreb - Gradski ured za katastar i geodetske poslove
Grad Zagreb - Gradski ured za mjesnu samoupravu, promet, civilnu zaštitu i sigurnost
Grad Zagreb - Gradski ured za obnovu, izgradnju, prostorno uređenje, graditeljstvo i komunalne poslove
Grad Zagreb - Gradski ured za obrazovanje, sport i mlade
Grad Zagreb - Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom
Grad Zagreb - Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode
Grad Zagreb – Stručna služba Gradske uprave
HAKOM – Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti
HEP – Toplinarstvo d.o.o.
Hrvatske autoceste d.o.o.
Hrvatske ceste d.o.o.
Hrvatske šume d.o.o. – Uprava šuma podružnica Zagreb
Hrvatske vode, VGO Zagreb
Hrvatsko katoličko sveučilište Zagreb
HŽ Infrastruktura d.o.o.
HŽ Putnički prijevoz d.o.o.
Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska uprava zagrebačka
Poslovno veleučilište Zagreb
Veleučilište RRiF
Tehničko veleučilište u Zagrebu
Sveučilište Algebra Bernays
VSITe
Zagrebačka škola ekonomije i managementa
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Autobusni kolodvor Zagreb
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Čistoća
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Gradska groblja
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Robni terminali
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Upravljanje sportskim objektima
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Zagrebačke ceste
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Zagrebački digitalni grad
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Zagrebački električni tramvaj
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica ZCGO
Zavod za prostorno uređenje Krapinsko-zagorske županije
Zavod za prostorno uređenje Zagrebačke županije

¹⁴ Navedena su samo javnopravna tijela koja su dostavila tražene podatke

Zdravstveno veleučilište

OSTALI IZVORI

- javno dostupni dokumenti¹⁵
- mrežne stranice javnopravnih tijela.

POPIS TABLIČNIH I GRAFIČKIH PRIKAZA

Popis grafičkih prikaza

PRIKAZ 1. GRAD ZAGREB I OKOLNO PODRUČJE	12
PRIKAZ 2. UPRAVNO-TERITORIJALNI USTROJ GRADA ZAGREBA	12
PRIKAZ 3. POLOŽAJ GRADA ZAGREBA U TEN-T MREŽI	24
PRIKAZ 4. PROSTORNI OBUHVAT DNEVNE MIGRACIJE GRADA ZAGREBA	27
PRIKAZ 5. ZEMLJIŠNI POKROV GRADA ZAGREBA	31
PRIKAZ 6. STRUKTURA POVRŠINA GRADA ZAGREBA (URBANI ATLAS)	32
PRIKAZ 7. NAČINI KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA GRADA ZAGREBA	34
PRIKAZ 8. PLANIRANA NAMJENA POVRŠINA	35
PRIKAZ 9. GUSTOĆA STANOVNIŠTVA U NASELJIMA GZ	37
PRIKAZ 10. TREND KRETANJA STANOVNIŠTVA PO NASELJIMA	37
PRIKAZ 11. GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA	43
PRIKAZ 12. DISTRIBUCIJA NASELJENOSTI U PROSTORU GRADA ZAGREBA - GUSTOĆA PO MJESNIM ODBORIMA	50
PRIKAZ 13. OSNOVNI STANDARD STANOVANJA – PREGLEDNA KARTA	89
PRIKAZ 14. GČ DONJI GRAD, GORNJI GRAD – MEDVEŠČAK I TRNJE	90
PRIKAZ 15. GČ MAKSIMIR	91
PRIKAZ 16. GČ PEŠČENICA – ŽITNJAK	92
PRIKAZ 17. GČ PEŠČENICA – ŽITNJAK I DONJA DUBRAVA	93
PRIKAZ 18. GČ NOVI ZAGREB – ZAPAD	94
PRIKAZ 19. GČ NOVI ZAGREB – ZAPAD I NOVI ZAGREB – ISTOK	95
PRIKAZ 20. GČ TREŠNJEVKA- SJEVER I TREŠNJEVKA – JUG	96
PRIKAZ 21. GČ ČRNOMEREC	97
PRIKAZ 22. GČ GORNJA DUBRAVA	98
PRIKAZ 23. GČ STENJEVEC	99
PRIKAZ 24. GČ PODSUSED – VRAPČE	100
PRIKAZ 25. GČ PODSLJEME	101
PRIKAZ 26. GČ SESVETE – URBANI DIO	102
PRIKAZ 27. GČ SESVETE	103
PRIKAZ 28. GČ BREZOVICA	104
PRIKAZ 29. ZONE GOSPODARSKIH DJELATNOSTI U PROSTORU GRADA ZAGREBA	116
PRIKAZ 30. CESTOVNA I ŽELJEZNIČKA MREŽA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA	129
PRIKAZ 31. VODOOPSKRBNI SUSTAVI NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA	144
PRIKAZ 32. PRIKLJUČENOST STANOVNIŠTVA NA MREŽU JAVNE ODVODNJE	144
PRIKAZ 33. PODRUČJA OBUHVATA MJEŠOVITOG I RAZDJELNOG SUSTAVA ODVODNJE	144
PRIKAZ 34. PROSTORNI OBUHVAT PLANOVA KOJIMA SE UREĐUJE PODRUČJE GRADA ZAGREBA - STANJE 31.12.2024.	180
PRIKAZ 35. URBANISTIČKI PLANovi UREĐENJA I DETALJNI PLANovi UREĐENJA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA – STANJE DONESENOSTI NA DAN 31.12.2024.	192

¹⁵ U postupku izrade ovog Izvješća konzultirano je preko stotinu javno dostupnih dokumenata i akata – strategija, planova, programa, izvješća, analiza i studija. Pretežiti dio ih je objavljen u službenim glasilima EU, Republike Hrvatske (Narodne novine) i Grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba) i na njih se referira u tekstu, te ih ovdje nema potrebe ponavljati.

PRIKAZ 36. URBANISTIČKI PLANOV I UREĐENJA UNUTAR OBUHVATA GUP-A GRADA ZAGREBA –
STANJE NA DAN 20.09.2025. 201

Popis tabličnih prikaza

TABLICA 1. PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA GRADA ZAGREBA	15
TABLICA 2. KRETANJE VANJSKE MIGRACIJE NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA	15
TABLICA 3. BROJ OSOBA S PRIJAVLJENIM PREBIVALIŠTEM ILI BORAVIŠTEM U GRADU ZAGREBU	15
TABLICA 4. STAROSNA STRUKTURA, KOEFICIJENT STAROSTI I INDEKS STARENJA STANOVNIŠTVA GRADA ZAGREBA	16
TABLICA 5. BROJ I UDIO STANOVNIKA GRADA ZAGREBA PREMA DOBNIM SKUPINAMA I PREMA SPOLU	17
TABLICA 6. UDIO STANOVNIŠTVA STAROSTI 15 I VIŠE GODINA PREMA OBRAZOVANJU, PO SPOLU	17
TABLICA 7. REGISTRIRANA ZAPOSLENOST (PREMA ADMINISTRATIVNIM IZVORIMA) I NEZAPOSLENOST, STANJE NA DAN 31.03.	18
TABLICA 8. BROJ KORISNIKA MIROVINE U GRADU ZAGREBU	18
TABLICA 9. POSLOVANJE PODUZETNIKA SA SJEDIŠTEM U GRADU ZAGREBU, 2020. - 2024. GODINE	21
TABLICA 10. INDEKS I STUPANJ RAZVIJENOSTI GRADA ZAGREBA	22
TABLICA 11. URBANA AGLOMERACIJA ZAGREB: POVRŠINA, BROJ STANOVNIKA I GUSTOĆA NASELJENOSTI	27
TABLICA 12. ZEMLJIŠNI POKROV GRADA ZAGREBA, PO CLC KLASAMA	30
TABLICA 13. KORIŠTENJE ZEMLJIŠTA GRADA ZAGREBA	36
TABLICA 14. BROJ STANOVNIKA, GUSTOĆA I TREND KRETANJA STANOVNIŠTVA U NASELJIMA GRADA ZAGREBA	38
TABLICA 15. VELIČINE GRAĐEVINSKIH PODRUČJA NASELJA	44
TABLICA 16. POVRŠINE ZA RAZVOJ IZVAN GRAĐEVINSKIH PODRUČJA NASELJA	46
TABLICA 17. VELIČINA GRADSKIH ČETVRTI GRADA ZAGREBA	47
TABLICA 18. DOBNI KONTINGENTI STANOVNIŠTVA PO GRADSKIM ČETVRTIMA GRADA ZAGREBA	47
TABLICA 19. KRETANJE BROJA PRIVATNIH KUĆANSTAVA PO GRADSKIM ČETVRTIMA GRADA ZAGREBA	51
TABLICA 20. KUĆANSTVA PREMA TIPU STAMBENE JEDINICE, PO GRADSKIM ČETVRTIMA GRADA ZAGREBA (POPIS 2021.)	51
TABLICA 21. KRETANJE BROJA STAMBENIH JEDINICA PO GRADSKIM ČETVRTIMA GRADA ZAGREBA	52
TABLICA 22. STANOV I PREMA NAČINU KORIŠTENJA PO GRADSKIM ČETVRTIMA GRADA ZAGREBA (POPIS 2021.)	52
TABLICA 23. ZGRADE DJEČJIH VRTIĆA IZGRAĐENE I OBNOVLJENE U IZVJEŠTAJNOM RAZDOBLJU	56
TABLICA 24. ZGRADE OSNOVNIH ŠKOLA IZGRAĐENE I OBNOVLJENE U IZVJEŠTAJNOM RAZDOBLJU	58
TABLICA 25. ZGRADE SREDNJIH ŠKOLA IZGRAĐENE I OBNOVLJENE U IZVJEŠTAJNOM RAZDOBLJU	59
TABLICA 26. POKAZATELJI JAVNOG PRIJEVOZA HŽ-A	77
TABLICA 27. POKAZATELJI JAVNOG PRIJEVOZA ZET-A	78
TABLICA 28. KRETANJE BROJA MOTORNIH VOZILA REGISTRIRANIH U GRADU ZAGREBU	78
TABLICA 29. VREDNOVANJE RIZIKA PREMA UGROZI	108
TABLICA 30. UDIO ZAPOSLENIH U PRAVNIM SUBJEKTIMA, PREMA PODRUČJIMA NKD-A 2007.	117
TABLICA 31. STRUKTURA POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA, 2020. I 2023.	119
TABLICA 32. POVRŠINA ŠUMA KOJIMA GOSPODARE HRVATSKE ŠUME D.O.O. NA PODRUČJU GZ	121
TABLICA 33. IZGRAĐENE ZGRADE I STANOV I U IZVJEŠTAJNOM RAZDOBLJU	123

TABLICA 34. VRIJEDNOST GRAĐEVINSKIH RADOVA U GRAĐEVINARSTVU PO KATEGORIJAMA GRAĐEVINA (U TIS. EUR)	123
TABLICA 35. TURISTIČKI SMJEŠTAJNI KAPACITETI U GRADU ZAGREBU I PROMET NA GODIŠNJOJ RAZINI	124
TABLICA 36. CESTOVNA MREŽA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA	128
TABLICA 37. ŽELJEZNIČKA MREŽA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA	131
TABLICA 38. BROJ SAMOSTOJEĆIH STUPOVA I ANTENSKIH PRIHVATA MREŽE POKRETNIH KOMUNIKACIJA	133
TABLICA 39. ELEKTROENERGETSKA MREŽA U GRADU ZAGREBU	134
TABLICA 40. TOPLINSKA MREŽA U GRADU ZAGREBU	136
TABLICA 41. SUSTAV PLINOOPSKRBE U GRADU ZAGREBU	137
TABLICA 42. RAZVRSTAVANJE VODNIH GRAĐEVINA PO NAMJENI	138
TABLICA 43. DULJINA VODOOPSKRBNNE I ODVODNE MREŽE VIO	144
TABLICA 44. PRIKUPLJENI OTPAD TE KOLIČINA PROIZVEDENOG PLINA I EL. ENERGIJE	150
TABLICA 45. BROJ OČIŠĆENIH DIVLJIH ODLAGALIŠTA	155
TABLICA 46. ZAŠTIĆENA PODRUČJA PRIRODE NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA	166
TABLICA 47. PROMETNE, KOMUNIKACIJSKE, ENERGETSKE I VODNE GRAĐEVINE I PODRUČJA DRŽAVNOG	177
TABLICA 48. VELIČINE LOKACIJA MORH I OS RH TE KOMPLEKSA MUP RH NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA	177
TABLICA 49. VRSTA I OBUHVAT PROSTORNIH PLANOVA KOJIMA SE UREĐUJE PODRUČJE GRADA ZAGREBA – STANJE NA DAN 31.12.2024.	181
TABLICA 50. PROSTORNI PLANOWI DRŽAVNOG ZNAČAJA NA PODRUČJU PP MEDVEDNICA	183
TABLICA 51. BROJ DONESENIH PPGZ-A, I IZMJENA I DOPUNA PPGZ-A, STANJE 31.12.2024.	186
TABLICA 52. VAŽEĆI GENERALNI URBANISTIČKI PLANOWI, S IZMJENAMA I DOPUNAMA	190
TABLICA 53. BROJ DONESENIH UPU-A I DPU-A LOKALNE RAZINE	193
TABLICA 54. PREGLED DONESENIH DPU-A	194
TABLICA 55. PREGLED DONOŠENJA UPU-A	195
TABLICA 56. BROJ UPU-A, I IZMJENA I DOPUNA UPU-A I DPU-A, U IZRADI TIJEKOM IZVJEŠTAJNOG RAZDOBLJA	199
TABLICA 57. UPU-I PREDVIĐENI PPGZ-OM I GUP-OVIMA - STANJE NA DAN 31.12.2024.	200
TABLICA 58. UPU-I PREDVIĐENI PPGZ-OM I GUP-OVIMA - STANJE NA DAN 20.09.2025.	200
TABLICA 59.-I. UPU-I PREDVIĐENI GUP-OM GRADA ZAGREBA	202
TABLICA 59.-II. UPU-I PREDVIĐENI GUP-OM SESVETA	204
TABLICA 59.-III. UPU-i PREDVIĐENI PROSTORNIM PLANOM GRADA ZAGREBA	204
TABLICA 60. UDIO REALIZACIJE UPU-A I DPU-A NA SNAZI - OPĆI PREGLED, STANJE 31.12.2024.	206
TABLICA 61. UDIO REALIZACIJE UPU-A I DPU-A NA SNAZI – POJEDINAČNO, STANJE 31.12.2024.	207
TABLICA 62. IZDANE GRAĐEVINSKE DOZVOLE I VRIJEDNOST RADOVA PREMA VRSTAMA GRAĐEVINA	211
TABLICA 63. PREGLED DONESENIH IZVJEŠĆA O STANJU U PROSTORU PREMA PROPISANIM RAZDOBLJIMA	211
TABLICA 64. PREGLED PROPISA KOJI UTJEČU NA PROSTORNO PLANIRANJE	213
TABLICA 65. TABLIČNI PRIKAZ POSTAVKI S ODGOVARAJUĆIM MJERAMA	220
TABLICA 66. TABLIČNI PRIKAZ CILJEVA S ODGOVARAJUĆIM MJERAMA TE STUPNJEM REALIZACIJE	221
TABLICA 67. TABLIČNI PRIKAZ MJERA S OPISOM REALIZACIJE PREPORUČENIH PRETHODNIM IOSUP	223